

FS

462

UNIVERSITY OF TORONTO
JAN 15 1964

Հ. 8. 7.

462

ՍԺ ԲՆՅՈՒՆ ԺԵՄԱ ԵՄՈՒ.

ՍԺԵՐԵ ԴԱՐՅՈՒ ՅԻՆԴՈՒՄԸ ԶԵՆՈՒՄԸ ԵՎ ԴՐԱՅԻՆ
ԴԱՐՅՈՒՄԸ ԵՄՈՒՆ.

ღამანჩელი აზნაური

ღონ-კისოვი.

F 40
3

ოსმულუბა სერვანტესისა.

თარგმნილი ნ. ჯვალისკელისაგან.

(1864 წ.)

თბილისი.

—
1869

ამ წიგნელ ჩემს შრომს

ვუძღვნო

ჩემ ქმს

დავით ავალოვს.

მთარგმნელი.

ღ ა მ ა ნ ჩ ე ლ ი ა ზ ნ ა უ რ ი

დღან-კინოტი.

წინასიტყვაობა.

ძეოთხველა, არ დაქიფიდავ ჭ დაგარწმუნებე გი, რომ მე ძალიან მსურს ეს ჩემი წიგნი იყოს ყველა წიგნსად მშვენიერი, ყველაზედ სანამოგონო საკითხავი ჭ ყველაზედ სრული თხზულება. ეს არის ჩემი ჭკუის შვილი—მაშ ცუდს ვისურვებ ამისთვის? მაგრამ განა მე შეძელია წინააღმდეგობადი ბუნების განმეხება? ნათქვამია: როგორც აღსანა—ისეთი ჩადსანა; ასუ—დედა ნსე, ძამა ნსე—შვილიც ისე გამონასეო. მაშ აბა რა უნდა იყოს ჩემი უნაყოფო ჭ გაუნათლებელი ჭკუის გამონასვალი? განა მკლე, ავად-მეობი დედა დაჭაბუებს მსუქან, კარგა-მეობს ემაწვილს? ჩემი ჭკუის საყოფი არის გამძმარი, გამძდარი, გაყოთლებული, ანხელი ჭ ასირებულის სანათისა, როგორც სხვა ძნელად თუ იქნება. არც საკვირველია: საჭურობილემი უკეთესი ვერ დაბადებოდა, — საჭურობილემი, სადაც ვაება ჭ უბედურება სუფიებს. წყნარი, სანამოგონო ადელი, მშვენიერი კელები, ლაყვარდი ცა, წყარობის ჩხრიალი, სულის დამძვიდებული მდგომარეობა—რასაკვირველია სხვა ნაირად აწარმოებენ კაცის ჭკუას ჭ თვით უნაყოფოსაც ანაყოფიერებენ მთელი ქვეყნის სანამოგონოდ ჭ გამყოფილებისათვის. მართალია ბევრჯელ მოხდება ხოლმე, რომ ძანისვი, უსამოგონო შვილის ძამა, ძამობრივი სიყვარულისა გამო, თვალე ასევე უღასავით, ვერა ჭტომნობს თვისი შვილის ნაკლულეკანებას ჭ ისე ლანარაკობს იმასედ, როგორც კარგ, ღირსეიან შვილსედ. მაგრამ, სწორედ მოგასხენოთ, მე ნამდვილი ძამა გი არა ჭ უფრო ძამინაცვალი

გასლავარ დონ-კისოტის; მე არა ოდეს არა გთხოვ, თითქმის ცნობილ მღვანე თვალებით, როგორც სხვები შერებინა, საყვარელი მეთისკელი, რომ შენ დამითმა, ანუ დაჭთვარა ვეკლას ნაკლულეკანება, რანც ჩემ შვილ-წიგნში ჰნასავ. რას დაჭდე? შენ იმისი არც ნათესავი, სარ, არც მეგობარი; შენა სარ სრული ბატონი შენის გულის-თქმისა ჭ სურვილისა; ჭ შენ სასლში ისეთი უფლება შეგებრის, როგორც თვით მევე კინძე უფლებს თავის სასინასკედ: სომი გავგომანა: ჩემ სასლში უფალიც მე ვარ ჭ ბატონიცა. ამისა გამო ამ ჩემ წიგნსკედ რაც გინდა, ისა სთქვი: ცუდს იტყვი—არავინ დაგმდურება, კარგს იტყვი—ღ არავინ დაგვიღდობს.

მაგრამ მე მინდოდა, მეთისკელი, ეს ჩემი წიგნი მამერთმეკისა შენთვის გაუღამასკებლად, როგორც დამიწერია — ისე; არც წინა-სიტყვაობა ჩამერთო თავში ჭ არც სხვა ჭ სხვა ზედ წარწერაები, სანეტები *) ჭ მადრიგალები დამეტანებინა, როგორც სხვა მწერლები შერებინა სოლმე. უნდა მოგახსენო, რომ ამ წიგნის შეთსზვა ჩემთვის ადვილი არა ყოფილა; მაგრამ ესლა რომ წინა-სიტყვაობას ჰეთსულაობ, ამის შეთსზვა უფრო ძალანს გამიჭირდა. ბევრველ ავიღე კალამი ჭ ისევე დავდე, რომ არ ვიცოდი რა დამეწერა. ერთხელ ვიჯექი სტოლთან, ერთი თაბასი ჭალადი მეღვა წინ, კალამი უფრო უკან მქონდა გახიარული, ნიდაყვი მეღვა სტოლსკედ ჭ ღოყა ხელსკედ მქონდა დაყრდობილი, ჭ ამ მდგომარეობაში ვიფიქრობდი თუ რა დამეწერა. ამ დროს შემოვიდა უცნოვი ერთი ჩემი მეგობარი, ძალანს გასრდილი ჭ ჭკეანაი კაცი. ჭ რომ მსახა ამ გვარ მდგომარეობაში—მამინეკე მეთისა დაღრევიღობის მიხეცა. მე არაფერი დაუგმალე ჭ ვუთხარი, რომ ძალანს მეძნელება დონ-კისოტის ამისთვის წინა-სიტყვაობის შეთსზვა მეთქვი, ასე რომ მეონი ვეკლასფერს თავს დავანესე ჭ კეთილშობილი რანინდის საქმეებს აღარ გაგამეკესე მეთქვი. როგორ არ დავღონდე, ვეუბნებოდი: რას იტყვის სალხი, რომ ამდენი სასი დავიწეებაში ვიუვ ჭ სიბერის

*) სანეტები ეწოდება ერთგვარ ლექსთ-წყობას, რომლის ტანებად განყოფა ჭ რითმების განაონი სხვა ლექსებისას არ ემგავსება. ვეროპაში საშუალო საუკუნეებში სანეტების წერა ძალანს გასშირეული იყო; მაშინ იმათ მძარობდენ საძღურად ლექსად ჭ სხვა ჭ სხვა საკრავებსკედ დაჭმდურდენ. ესლა ვი თითქმის თავი დანებებს სანეტებს.

ტვირთით დაუღუერებულნი *) გამოვდივარ ასპარეზსკედ, ისიც ჩაღმარებულნი
 ხავით გამძირადი თსხულებითა, ხდაც მკითხველი ვერც მსვილობას ჳხ-
 ხავს, ვერც მკურ-მეტყველებას, ვერც სიბრძნეს და მენიერებას და ვერც
 შენიშვნებს წიგნის ბოლოს, მაშინ როდესაც სხვა წიგნები, თუმცა წმინ-
 და მოგონებებს და ზღაპრებს იზერობენ, მაგრამ ისე შესავებულნი არი-
 სნ არისტოტელის, **) ზლატონის ***) და კიდევ სხვა მენიერების
 ასრებით, რომ მკითხველი გაცნობულია წიგნის ღირსებითა და მთხვე-
 ლიც მიახნია მწიგნობრად, მენიერად და მკურ-მეტყველად. ზოგი
 მთხველი სამართო წერილსაც წასწავლეს სოლმე. ამ გვარი მთხველე-
 ბი, ჩემი მკობარო, ვუფნებოდი, ისე რსტატობენ, რომ ერთ სტრი-
 ქონში ვიღაც ჩერხეტა მთარშიევედ გაიშობენ და მეორეში გი სამართო
 წერილიდამ ქრისტიანობრივ ქადაგებას წაგივითხვენ და ისე დაგარიგებენ,
 რომ უფრს ვერ მთარობენ, თვალს ვერ მთარიდებენ. ჩემს წიგნში ამეებს
 ვერ იზოვნი: მე არც მაგალითებით ამივსნია ჩემი წიგნი და არც შე-
 ნიშნები დამიტანებთა ბოლოში. მე ისიც არ ვიცი რომელ მენიერებს
 მივამდე, რომ იმათი სახელები წიგნის დასწყისში გამოვაცხადო, რო-
 გორც სხვები შერებანს, ასრებით ა, ბ, გ, — არისტოტელიდამ მოყოლე-

*) სერგატენი იყო ორმოცდათხუთმეტის წლისა, როდესაც დონ-
 კისოტის პირველი ხაწილი გამოხსნა.

**) არისტოტელი იყო ბერძნების უუდიდესი თვითლოფონი;
 დაიბადა ქრისტეს შობამდე 384 წ. ზლატონის მოწაფე იყო; შემდეგ-
 ში გახდა ალექსანდრე მაკედონელის მასწავლებელი. დაიფუძნა ათინაში
 თავისი აკადემია. ყველა სჯანში იყო გახსწავლული, ბერ სჯანსედ უწე-
 რია და უმეტესად: თვითლოფიანსედ, ეკონომიანსედ, მათემატიკანსედ,
 თვისიანსედ და ბუნებით მენიერებასედ.

***) ზლატონი იყო ბერძნების წარჩინებული თვითლოფონი;
 დაიბადა ქრისტეს შობამდე 430 წელში. იყო მოწაფე — სოკრატისა.
 ბერ იმოგზაურა და ბოლოს ათინაში დაიფუძნა სათვითლოფიო აკადე-
 მია. ისა სწორად სჯობის თვითლოფით და ყველა მის თსხულებსედ უფრო
 შესანიშნავი სჯობარი რენებულიანსედ. (ვკანებთ ეს თსხულებს ქარ-
 თულადაც არის ხათარგში).

ბული, ვიდრე ჭბოხადე და ქსენოფონტი *) და ზოილიც, **) ანუ სეკსისიცი ***). თან ჩავატანო, თუმატა პირველი იყო ბოროტ-მეტეველი და მეორე — მსატკარი. ზრეთვე ჩემი წიგნი არ იყოება შესანიშნავი პირებისგან დაწერილი სონეტებით; სსკები კი თავიანთ წიგნის დასაწყისში დაატანეს სოლმე მარვისებისა და გერცოგების ****) შეთსუელს სონეტებს, ზრეთვე გრაფებისსა *****) ან ეპისკოპოსებისსა, ან კიდევ გამოჩენილი სიყვე ქალებისსა და შესანიშნავ პეტების შეთსუელს. მართალია, მე რომ ორიოდე ჩემი მეგობრებისთვის შეთსუელს, ისეთ სონეტებს შემითსწავდნენ, რომ მთელ ისწისიაში ბადალი არ ექსეოდა, მაგრამ სომ გავიგონია: შინაურ მღვდელს შენდობას არ ეტყვიანო.

ბოლოს, ჩემო სელმწიფევ და მეგობრო, გავგომევე მე: ჩემი გადაწვეტილება ეს არის, რომ განისვენოს უფალმა დონ-ვისოტმა ლამანის არსიებში *****) იმ დრომდის, ვიდრე გამოუჩნდებოდეს ჩემსედ

*) ქსენოფონტი დაბადა ათისაში ქრისტეს შობამდე 450 წელს; სკარატის მოწავე იყო, ამასთანავე ჯართ-წინამძღვარიცა. ქსენოფონტი ისტორიკოსობითაც არის შესანიშნავი და ამ სკანსე ბევრი თსუელსა აქვს დაბუქდილი.

**) ზოილი სწსოვრება ქრისტეს შობამდე მესამე სუჟუსეში, და იყო რიტორი და შესანიშნავი დამცინარი კრიტიკოსი; იმის სასელი ისე გაითქვა, რომ ასლანდელ დროში ყველას იმის სასელს ეძსისა, ვისც კი უყვარს ლიტერატურული ლანძღვა.

***) სეკსისიცი იყო სბურმეთის წარჩინებული მსატკარი. ბევრი სურათები დაუსტავს, მაგრამ დროს მოქმედებით ესლა თითქმის აღარა იბოკება რა იმისი დასატული.

****) გერცოგობა სარისსია, ძველად ჭნიშნავდა ჯართ-წინამძღვარს. შემდეგში გერცოგობა გერმანიაში ეძლეოდა კოროლის მოადგილეს. გერმანიაში ბევრ სიუეებს აქვს გერცოგობის სარისსი. გერცოგობა იწოდება ბრწყინვალებად ანუ უგანათლებულესად.

*****) გრაფი ვერონაში, საშუალო სუჟუსეებში ეწოდებოდა იმით, ვისც სამეფოს მსოვები ქონდა ჩაბარებული და განსკება მისს საქმეს და სამართალს. ესლა გრაფი არის წარჩინებული აწსაურობის სარისსი. რუსეთში ეს სარისსი შემოიღო პეტრე პირველმა 1706 წ.

*****) არსივი ეწოდება ადგილს, სადაც ინასების სსვა და სსვა გვარი სელ-საწერი განჩენები, სიკელები და ამ გვარი ქადადები.

ნიჭიერი შვერადი, & შეუქნებდეს იმ ნაკლულეკანებს, რაც მე ვერ შევესრუ-
 ლუ: არც მალა მატეს & არც სწავლა, რომ ვუძველო რამე ამას; ამისთან
 ბუნებითაც სწამდა ვარ & თავის შეწრებას მეწარმებს; ამისგანვე ვერ წა-
 ვალა & ვერ მოვიშინი იმ შვერლებს, რომელთა ნათქვამი & ნაძმობი
 დიდი ხსნიან სეპირად ვინც. აი ამიტომ ვარ დაფიქრებული & დღღო-
 ნებული: მკანი ამ მასეებს შეუძლიანთ დამდღღონან სსრ? — მოინძინ
 რა ხეში ღაღაღვი ხეშია მეგობარმა — შემოავარა შუღლსე სელი & სმა მ-
 ღლა სწანართი მიისწარა; გარწმონებ, ხეშია მეგობარო, რომ შეს კსლა
 იმ შედღღობიღღობიღღამ გამომიღღანე, რა შედღღობიღღობიღღამ შესი გაცნობის
 აქეთ ვიმეღღებუი. მე მეგანე შეს კეთილ-გონიერი გაცი. მკრამ კსლაგი
 ვსეღღე, რომ შეს ბეწვის ტოლა ჭეჭეჯ არა გქმანას.

ნუ თუ მკვინთანს უბრადღო სსქმეს დაფიქრებისარ ჯგურ? მკ
 ჭეჭის ზატრანი ეგრე როგორ შეგაწუნას მკვას, მსმინ როღღესჯ უფრო
 უდიღღესი სსქმეუი დაგომღღებუი? ეგ იმისგან ვი არ წარმომღღებუა, რომ
 სეღღესებუა გეღღია, — არა, შეს ფიქრი გესწარება. გინდა დაგარწმონო? სსა
 მომიღღეარ უფრი & უფრადღღობით მოინძინე, რასჯც გეტევე, — შეს მსმინვე
 გდაგეჭერება ეგ ღრუღღებუი & იმ ნაკლულეკანებს, რომღღის გამოჯც შეს გინდა
 ღღანსებო თავი, როგორჯც ამობა, შესწანიღღავი ღღან-ვისოტის გამოჯცემს,
 მკ მოგწარერი რანღღობის სარკის & დამსშვენებელისა, — მსმინ, იმედი
 მატეს, ჯღეღღად შეჯცებუ. — კეთილი, მიუჯც მე: სსა ერთი მიამსე, რა რი-
 გჯც გინდა უძველო ხემს დღღღეჯღღობას & გამომიღღეანო ამ გატრებუიღღეს?

იმას გაცგრემღღეა: ზირველი შესი შეწრების მასეწი ის არის, რომ
 შესი წიგნის დანსწეისში არ დაგიტანება შესწანიღღავი ზირებისგან შეთს-
 სული სისეეტუი, სეღღ-წარწერაუი & შესწმებუი. ამას აი როგორ უნდა
 უძველო: შეს თითონ შეთსსე როგორმე & მეუე ქვემ ვისი სსსელიჯც
 უფრო მოჯეწეწება ის მოაწერე, თუ გინდა მომღღვარი იღღანე ინღღე-
 თელისა *), სს ტრანზისანის იმწერატორისა: გამიგანას ესენი ჩინებუელი

*) ეს ზირი ისწანასში ანდასებუი ისმარბოღღა, როგორჯც მატწან-
 ტაღღა ურია. სსშეწაღღო სსუეწეწებუი ფიქრობღღეს, ვითამჯც ეს იყო ქრი-
 სტიანის ვაროღღი & მსთანსვე მღღეღღეჯც, მიეობღღა ჯღღობსველეთის
 ტობეტში, ჩინეთის სსღღვარსეღღ. ამ რწმუნების მასეწი უთუოღღ ის
 იყო, რომ ინღღოეთში მეთარამეტე სსუეწის ბოღღეს ერთ სესტორის
 სჯეღღისსს ქქმანდა ზატრან სსმიღღობეღღო, რომეღღეჯც ჩინეის-სსწამა წარათო.

მოღვესკეუბი ეოივილან; თუ გინდ რომ მოღვესკეუბიც არა ეოივილიყესენ
 ღ კინიცომაა დავიწოან დავა კინძე სხირეუღმა მწერლებმა, ან თვით ბაკ-
 ვალაურებმა *) ღ უკანდამ წავწვდნენ მოტოარებასედა — შეს ყური მოიდგო-
 ნე; გიდრე რომ დავემტვიცოან სინტოეე, არს გინძენ? ძვ სელეს სომ
 ვერ დავტკინან?

შეინძენებისთვის ღ მავალითვისთვისაც ამ წამლას ვასწავლი: მო-
 იგონე — სეპირად არა იცინა რამე ლათინური ანდასკეუბი ან მავალითე-
 ბი; ან არა რა წიგინე უნდა ვადაძალე — ადვილად იბოენი აძეებს ღ შე-
 თვარდე სანა სანტორო იეოს, მავალითად თავისუფლებასედა ღ მოხეობა-
 სედა ეს დავტანე:

Non bene pro toto libertas venditus auro, **) ღ ქვეშ გო-
 რაცისა, ***) ანუ თვით მწერლის ხასელი მოაწოე. თუ კინიცომაა, შეს
 წიგნში სიკვდილის დანადგომლასედა ღ ძალასედა იეოს დანაბავი, ეს
 ღვესეუბი მოისძანე:

Pallida mors aequo pulsat pede
 Pauperum tabernas, regumque turres. ****)

თუ მეტობობასედა ღ სიყვარულსედა გინდა, ანუ მტრის სიყვ-
 რულსედა, რომელსაც დემოთი ვეიბახეს, მამინ ვადაძალე სძლითო წე-
 რილი ღ ადვილად იბოენი: Sed autem dico vobis, diligite inimicos
 vestros. *****) თუ ბოროტ განსწავლასედა მოგისდეს დანაბავი, ამოხვე-
 რე სასარებად: De corde exeunt cogitationes malae; *****)

*) ბაკვალავონი უნივერსიტეტისა არის მეტნიერობის პირველი ს-
 რისი, რუსეთის სასულიერო აკადემიეებში ბაკვალავონებს ეძახიან მეორე
 სარისხის პროფესორებს (მასწავლებლებს).

**) შესავალი არ არის ოქროსე ვაცავალას თავისუფლებას.

***) გორაცი იეო წარჩინებული რომელთ ზოეტი; დანაბავი ქრის-
 ტესე შობაძე სან წელში. აღიხარდა რომის ღ ათისაში. უიერო მო-
 მეტებით სტორულ (დამცინარ) ღვესეებს სწერდა. იმისი თხზულებ-
 თითქმის ყველა ევროპიულ ენებსედა არის ვადათარგმნილი.

თარგმანი:

****) ფერ-მერთალი სიკვდილი ერთ ვეარ ეწვევა
 ღარობთ ქონებსა ღ მთავართ ზვლაცს.

*****) სოლო მე გატყვით თქვენ შეიყვართ მტრნი თქვენნი.

*****) გულიდან გამოდინარეობენ განსწავლანი ბოროტნი.

მეგობრების დაუღვრადობასკენ — მძინ გატანი *) იმხსურე თავის არს
სტრეფიანის ლექსითა:

Donec eris telix, multas numeralis amicos,
Tempora si tuerint nubilu, solus eris. **)

ამ ლათინური მკვლევების გამო შენ ჩეტველან, სულ რომ არა
იყარა, ღრამბტიკოხად მინც: ეს გი ჩვენ დროებაში ძლიან გამოხს-
დები და სხარტებო სსილან. ახლა შენიშნებს თუ შეტევი, ამის
შეკვლაც ადვილან. თუ წიგნში ვინმე ფაღვანსკედ შეგსკედს დაზარავი, ისე
მასკონსე, რომ ის ფაღვანსი უთუოდ გოლიათი იყოს; ამს ადვილად
შეიძლებ. მძინ შენ ამ ერთი სსილისგან წიგნის ბოლოს დაკებადება
ერთი გქელი შენიშნა, მკ. ამ გვარი: ფაღვანსი გოლიანსი ანუ გოლიან-
თი იყო ფილისტიმელი, რომელიც მოკლა შუქქმძა დავითმა თავის დი-
დი შურდუელით, თერეთისთის კელსკედ, როგორც მოკვითხრობს წიგ-
ნი მეფეთა ამს და ამ თავში, ამს და ამ მუნღში, სდაც შეგიღლიანთ წაი-
კითხათ ამსკედ და სსვ.

მერე თუ გინდა გამოხსნდე მსწავლულ გაცად, სსვა და სსვა სამეტ-
ყველო მეცნიერების მტოდნედ და კომმოგრაფათაც ***) , ეცადე შენ წიგნ-
ში როგორმე ტავის მდინარე მოიხსენიო; მძინ შეუკდება ერთი
გქელი და ჩინებული შენიშნა დასწრო; იტყვი: ტავის ****) მდინარეს
ეს სსიელი დაერქვა ერთი იხზანის კაროლისგან. სათაკე ამ მდინარეს

*) **გატანი** იყო რომელით ზოტი, სტროვრებად მესამე საუკუნეში-
ქრისტეს შემდეგ; სწორდა სსიეობით ლექსებს. იმისი ლექსები სსიუა-
ლო საუკუნეებში იხმარებოდნენ ემაწილების სსიეობით აღსსრდელად.

**) ვიდრე ბედნიერ იქნები — ბევრს მეგობარს მოიპოვებ;

თუ გი ბედი გავბრუნდა — მძინ მარტოდ ირანისებ.

***) კომმოგრაფია არის მეცნიერება, რომელიც იზიარებს ქვეყნის
აღწერას; სოლო კომმოგრაფი ეწოდება ამ მეცნიერების მტოდნეს.

****) ტავო (ანუ ტახო) ეწოდება ერთს უდიდეს მდინარეს ზიარეთის
სსიეკარ-გუნდისსან (ზიარეთის სსიეკარ-გუნდული ეწოდება იხზანისა და
ზორტოვადანს). ლისხმობათან ერთის ოკეანს და შესწრთავში წარმო-
ადგენს სღვის უბეს, რომელიც მთელ ქვეყანასკედ საუკეთესო სავთ-სა-
ეუდელად ითვლება.

აქვს აქა და აქა და ჩინებულნი ქაღაჭი ლისხაბანის *) კედლებთან ამბარების შემდეგ — ერთვის იგი ოკეანეს. ამბარს, ვითომც ამ მდინარეში იზოკებოდეს ოქროს ქვიშა და სხვ. თუ ზღუტებსედ მოგისდეს ღაზარაკი, მე შენ ვაგვან ამბავს მოგცემ, რომელიც მე თითქმის სეზირად ვიცი; თუ დიდება შემოსილ დედაცნებსედ — აი მონღოლადის ეთიკოლოზი **) აქ არ არის! იმის ღამია, ღადა და ფლორას მოისხმარე და ამხთან შეთსე ერთი დიდი შენიშვნა. თუ იტყვი სსსტიკებსედ — ოვიდი თავის მუდითი გემსხურება; თუ მინდაცნებსედ და მსქანებსედ, გომერი ***) კალიზნოთი ****) მოგესმარება და ვირგილი *****) ცარცათი; თუ მამცი ვარის-წინამძღვარი იქნება სკანო — იულიუს კეისარი აქ არ არის? ან კიდევ ზღუტარნი *****) გვრას გიშველის თავის მრავალი აღუქმანდრეებით? თუ სივცარულსედ მოგისდება ღაზარაკი და მისხლისტოლა იტალიანური ქის ცოდან

*) ლისხაბანი ეწოდება ზარტოკალის სკანოლას სსსტიკო ქაღაჭს. მასში 275,300 მცხოვრებულა. მშენიერი მდებარება აქვს; გასწვიხვებულა სსვა და სსვა სუკეთსო დაწესებულა ბაბითა, შენობებითა და დიდი ვაჭრობითა.

**) აქ ავტორი დონ-ანტონიო გვარას იგულისხმებს. ამან ერთ თავის წერილში სსმი შევეარებულის ამბავი დაწერა. ის ამბობს: «ეს ღამია, ეს ღადა და ეს ფლორას იყვენ სსმი მშენიერნი და გამოხენილნი არშიენი, რომლებსედც მრავალს სწერდენ მოლექსებუ და რომელთაც დაღუპეს მრავალი პრინციები».

***) გომერი ეწოდება უძველეს და წარსინებულს ბერძნების ზოეტს. როგორც იფირობენ, გომერს უცხოვრია ქრისტეს შობამდე 1105 და 850 წელიწადებს შუა. გომერის თსხულებად მანსიათ: «იღადა» და «ოდისსეა», რომლებშიაც აღწერილია სსბერძნეთის გმირთ-მოქმედებანი. ეს თსხულებანი თითქმის ეკვლა ევროპიულ ენებსე არის გადათარგმნილი.

****) კალიზნო არის სსხელი ერთი ქალის, რომელიც გომერისაგან არის აღწერილი თავის თსხულებში (ოდისსეაში).

*****) ვირგილი იყო დიდი ზოეტი რომელთა, დაიბადა 70 წ. ქრისტეს შობამდე. იმან დაწერა ლექსებით «ენიდა» და მითი გაითქვა სსხელი.

*****) ზღუტარნი იყო ბერძნების მწერალი, დაიბადა ქრისტეს

დაცვირდება, მასში მიქმართე ლეონ-დონ-გერარდოს *), რომელიც დიდ სამსახურს გაგიწევს, & თუ სხვა ქვეყანაში დაგეზარება წახვალ, მასში ფიანსიკა & იმის თხსულებს აქ არის. იმის »ლუთისხადმი სიყვარულს« შენ კი არა — თვით დროს მსწავლელად მრავალ გვარად მოახმარებს. ერთი სიტყვით, შენ ამხვში მხოლოდ ის სხსელები მოახსენე, რომლებიც გითხარ & ცოტადე ისტორიასაც გამოგვარ, მასში მე მოახსნდე შენიშვნებისა & მკვლევების დაწერა: გარწმუნებ, ამდენი რამ მოვიგებო, რომ ოთხი დაბეჭდილი თხასიც არ ეეოს.

ახლა თუ მთხსელების მოახსენებს იქნება სჯობო — ამასედა დეილი სხსნოელებელი არა არის რა? შენ მხოლოდ იმოხე ისეთი წიგნი, სდაც ეველს მეცნიერების სია იეოს ჩართული, & — დამ მოეოლეუელი & — მდის **) აილე & იქიდამ გადმოწერე შენი წიგნისთვის მთელი სია. თუ სიცრევეს შეგახსენებ — შენ რა დაგაკლდება მკითი? უტკელოა, შენ წიგნს ისეთი კეთილი მკითხველიც ბეკრი შესვდება, რომელიც დაიჯერებს, რომ შენ შენი უბრალო ამბის დახწირად, ეველს სიაში ჩართული მეცნიერები გიხმარას. სულ რომ არა იეოსნა, გამოახენილი მსწავლელებისა & მეცნიერების სხსელები ძალიან გასწვიადებს შენ წიგნს & დიდს ღირსებას მინცემს. ამასთან ვინ გამოიკვლევს მართლაც გინმარა, თუ არა მოახსენებელი მეცნიერები? მკვრამ, მკონი, შენი წიგნი არ სჯობოებს არა ვითარ შევსებას. შენ დაგიწერას სარაინდო წიგნების მახსარად სხსელებად, ამ-

შობამდე ზირველ სუეუენის შუა სხსებში. იმის თხსულებათ შორის ეველასე შესანიშნავი არის: «ცხოვრების აღწერა სემერმსეთის & რომის წარსინებულთა ზირთა». აგრეთვე ისტორიულ & სხვა სხსელებდაც უწერას ზღუტარსს.

*) ეს იეო ზორტუგალელი რაბბინი (ეორაელი მომღვარი), რომელიც გენერაში სცხოვრებდა; ამან მეთხუთმეტე სუეუენის ბოლოში დაწერა: *paraghi u' amore* (ბასი სიყვარულსედა).

**) აქ არის ლომე-დე-ვეგას ზოკის მახსარად აგდება: *El Isidro* სი. (ლომე-დე-ვეგას იეო წარსინებული დრამატოული ზოკტი ინჰანისის. დაბადა 1562 წელში. იმს ბეკრი კომედია & დრამა დაწერას, რომელთაც მოუბოკებათ მისთვის ჩინებული მწერლის სხსელი — ეველს დროებისთვის).

ზედ არც არისტოტელს უწერია, არც განილი დიდს, *) ჭ ციცერონის სიამ სულ გავტობან არა ქქონია სარანდო წიგნებზედ. ჭქმდარიტუბის სიმტკიცე, ანუ ვანსკვლავების გამოკვლევა აბა როგორ შეესება მოგონებებს ჭ ზღაპრებს? შენი წიგნისთვის გეომეტრიული **) გავსომა ჭ არიტორიკითი დამტკიცება არ არი სარგო. ამის სარგან აგრეთვე არც ქადაგება არის, სარც დვთაებრივი ჭ კაცობრივი ერთმანერთშია არუელი: დმერთმა ვეკლა ქრისტოიანი დანისსანს ამ გვარი ქადაგებიდგან! ძველი წიგნების მიბაძვა თუ არის სარგო შენი წიგნისთვის—ისინი იმიტომ, რომ მეტყველური ეს გამოკვიდექს. რადგან შენ არარც გარქს მსხარად აიგლო სარანდო წიგნები ჭ ვეკლას თვალში ხაროგოქო იმათი დირსება ჭ გავლენა, ამის გამო რანსარგო, რომ გლასსავით არ დეკებდე ფილოზოფიურ ანდარეებს, დვთის-მეტყველურ დარიგებს, ზოეტურ მოგონებს, არიტორიულ შესმის ჭ კიდევ რადცა სსვა დავიდანბანებს. სარკო იქნება შესთვის, რომ შენი ამბავი აღწერო უბრადოდ ჭ დვანბურის ენითა, ვეკლა სიტყვა თავის აღვანს ისმარო, რომ ეს მეტყველური ჭ უღეროვანი გამოკვიდექს, ამისი არ არგო ერთმანეთში ჭ არ დანლართო იმათი არი. ეცადე აგრეთვე, რომ მხიარული სსსიათი მისცე შენ ამბავს, რომ გულ-ხანისრობილის სსსიათის კაცი გაცინოს, მხიარული—ხეულებრივზედ მომეტებულად სარანსროს, დარბასიელს არ მოსწეინდეს, მეტნიერს შენი სელოვებს უკვირდებს, ფილოზოფიკსმა არ უგუავდოს იგი ჭ ჭკვანსმც ქება შეგასსს. თუ შენ არარს აღსარულებ, თუ რიგანად უხვანს მეთხველს სარანდო წიგნების სისულელეს ჭ აღმოფხვრი იმათი იმათ სიფვარულსა ჭ სდობს, —მამის შენ შესს ფრიად სარქულს მიხანს მიაღწევ.

დიდის ურადლებით მივანერობდი ურს ხემს მეგობას, ჭ იმისი არბები ისე მომწონხენ, რომ წინასიტყვაობის მაგიერად დავატანე ზრო-

*) განილი დიდი, წმ., იყო კანკანდუკიის მთავარ-ენიკოპოხი, დანბადა 329 წელში; გრიგოლი დვთის-მეტყველის მეგობარი იყო; მთელი თავის სიცოცხლე არიელებთან ბასში გაცტარა—სარწმუნოების შესახებ. აგრეთვე იმან შედგინა წირვა, რომელსაც ეძახიან განილი დიდის წარვას ჭ ისდინ სოკიერთ დლეუბში.

**) გეომეტრია—ბერძნულია, ქნისშავს მიწის გავსობას ჭ შეიტანს თვისში იმ მათემათიკის სარწილს, რომელიც იკვლევს სივრცეს.

ლოცად ამ ჩემს ამავს. დასუ შემთხვევას, მეითხველო! რაიგად მძ-
 კელს ჩემი მეკობრის მეკონცხლმა ჰკუამ? ღანრე მე გავისეთქე ბევრი
 თავი ღ ღანრე შესუგწუქე მომეტეული მოგონებებით. მამ ამ შეს-
 ნიშნავი ღამნსელი დან-ვისოტის ამავს გადმოცემე გულამსხვლად, —
 შესთვის: ეს სკობა, რადგან, — ერთი, რომ ცოტა დროს მოახმარე ღ
 მეორე, რაც მომხდარა, მხოლოდ იმას შეეტეობ. მე ბევრს არ დავგა-
 ღებ, რომ ამითანს შესნიშნავი რახნის ღვწლეს გაიმბობ; მკრამ
 იმის იმედი გა მქვს, რომ დამიძღლე შესნიშნავი ხანხო ზნსხს, ჩვე-
 ნი რახნის სკურველთ მტვირთველის გაცნობას. ამ ზირის ღწერით
 კენდები ვიხვეს, თუ რა ღიანსების ზატონები არიან ეველს სკურვე-
 ღთ მტვირთველი. დასხნულ — ღმერთმა მშვიდობა მოგცეს ღ მეც სუ
 დამივიწყე. Vale.

ავტორი.

მადრიდის იუნივერსიტეტის ბიბლიოთეკის კოლექციაში შენახულია
 ეს დოკუმენტი.

Handwritten text in Georgian script, likely a library stamp or archival record, containing details about the document's acquisition and location.

ღამანხელი აზნაური

ღონ-კისოცი.

ს ა წ ი ლ ი ჰ ი რ გ ე ლ ი

თავი 1.

წოდება და ხელობა სახელოვანი ღამანხელი აზნაურის
ღონ-კისოცისა.

ერთ ღამანხის მკობის სოფელში, — სახელის მოგონებას შეხარება, — დიდი ხანი არ არის სტოვრება ერთი გუდა-ცარიელი აზნაური, რომელსაც ბებრი არა ეხადარა: მოლოდ თაროსკედ ეგლო დაქსიკუბული შუბი, გუთსეში ეყუდა მამაშახის დაძველებული ივარი, მესე ჭეკანდა ვაგ-ლატი ცხენი და რამდენიმეც ჩათლახი შექმრები. ეს აზნაური ძლიან უბრალოდ სტოვრებადა. მობის სორცს უფრო სშირად მიირთმევედა სოფლე ვიდრე ცხვრისს, ვასძმად გახლებოდათ სოფლე ერთმანერთში არეულ კართოიფის, კიტრის მწიფს და ჭარხლან ძმარ მოსხმულს, (ამ საჭმელს ფრანგები ეძახიან ვინეგრეტს.) შბათობით მწუხარების საჭმელს *) სმა-

*) ღამანხში ჩვეულება იყო: მწყემსებს თავის ჰატრანებისთვის ყოველ კვირას ანგარიში უნდა მიეცათ ან რამდენი ცხვარი მოემატებოდა ან რამდენი დაკლდებოდა იმათ ფარებს. ამასთან რაც მთელ კვირაში ცხვარი მოკვდებოდა, უნდა მოეტანათ ჰატრანისთვის. ამ ძველარი მცხვრის სორცისს ლორებს გაკკეთებდნენ სოფლე, ძველებისს და თავ-ფეისისს კი სპის გვარ წყენს სარძვადნენ და შბათობით ამის მეტს სასხნილოს არას სმაროდნენ, რადგან სსვა ყოველიფერი აკრძალული იყო ვასტილიის საგორლოში 1212 წლის ღასან-სავარის ომის შემდეგ. სწორედ ამ საჭმელს ერქო მწუხარების საჭმელი.

რომდა, ზარსკეობით ოსების შესამდნ და კვირობით ვი მტრედის
 ბეჯათი ჩივიკელაოსინებდა სოღმე ეედს; და რაც ამ სარკს ზრებოდა —
 იმს ასმარებდა ერთ წმინდა მუდის ქელჯას, ერთს სკურდის შარვას
 და სკურდისვე წულუს. ამ ვკარ ტანისამოსს დეკსხწაულ დღეს ხმა-
 რობდა, და სდა დღეობით ვი ჩვენი ახსაური ყველა ხაირ ტანისამოსში
 იმარებოდა, თუ ვინდ უბარლა მუდისინე ყოივილიყო. ამს ზევანდა ერ-
 თაი სხვლის რივის მიმტეში, ასუ ჩვესურად, მაჟურავი — ქალი, ორმოდ
 წელაწინდსედ ბუკური, ერთი მძის წულა, ატრეთვე ქალი, თვრამეტისა,
 თუ ცნამეტის წვლისა და ერთად მანამსხურე გაცი, რომელსაც ელა
 ვასურსე ყველა სქმე, რაც ვი რამ ქომდა ჩვენ ახსაურს განაკეთებელი
 შინაც და გარეთაც, ე. ი. იმს უნდა მაქანას ვაგლავისთვის, მუკურბი-
 სთვის, კესახისთვის, შინა სქმეც გაკეთებისა და მინდურის სქმეც არ
 გაქმეა გაუკეთებელი. ჩვენი ბატონი ახსაური, ორგორც ეტყობოდა, არ
 უნდა ყოივილიყო სსეკარას წელაწინდსედ უფროსი; მანუღობასედ არა
 უჭირდა, თუმცა ვი ცოტა სმელ სმელი გაცი იყო; დილა ადრისანდ
 ადგომს უეგარდა და ნადრობისაც დიდი ჭირა იყო. ამბობენ, ვითომ ამ
 ახსაურს ვისდა ან კესდა ერქვა: ამსედ სოგი ერთი შწერელები არ
 ეთასსებინან ერთმანერთს, და თუ მე მკითხვით — იმის სხელი ვისანა იყო.
 მკრამ ჩვენი ამბისთვის დიდს რანბეს არ შადგეს თუ რა ერქვა ახ-
 საურს: ჩვენთვის ისიც სკამა, რომ ჩვენი ამბავი სინდრუვე არ არის,
 არამედ წმინდა და უმსკო ქეშმარიტება. უნდა იცოდეთ, რომ ჩვენი ახ-
 საური ორცა ვი არანს აკეთებთ (მალის სშირად განდდათ უხეშოდ),
 სულ ხარისინდო წიგნებს ვითხულობდა და ასეთის გულ-მოღვსებით და
 თავის დავიწეებით, რომ თითქმის მამულის მოვლაც ავიწეებოდა და ნა-
 დრობაც. ამ წიგნებში ისე გაიტაცეს მისი კეთილშობილება, რომ ამან
 მარგალი ვარგი მიწუთ გაედა, ან დაავირავა, და თუელი სულ ხარისინდო
 წიგნების სვიდვას მოანდობა, და სწორედ მოვასსენათ, იმდენი იყიდა,
 რამდენიც ვი იმის სსელში დეტეოდა. იმდენ წიგნებში იმს ფელიისინ
 დე სილვას თხზულებები უფრო ყველასედ მარულ მანწინდა, რადგან
 იმათი ცხადი ენა და მკურ-მეტყველებითი გამოსატვა ჩვენ ახსაურს მალის
 აკამყოფილებდნენ. აღტაცებში მოდიოდა სოღმე, ორცა ის ორმელიმე
 სამიჯნურთ ბასთან მივიდოდა, სდაც ვინმე სდილობისანს ადერსით
 ვარსიებოდა თავის მიჯნურს, მკ. ამ სიტყვებით: « მიხესთა მიხესი,
 ჩემი ვანების დამტკინებელი და დამტკინავი არის თქუნი სიმტკინე — მს

მ
L

FS 462

არ უნდა ვდრტკინავდე?» ასე: «სტეცათა დასი, რომელიც თქვენის ღვთაე-
ბით, ღვთაებრივად განგამტკიცებთ თქვენ ვანსკვლავთა შიშის და
გზდისთ თქვენ ღირსად ღირსების, რომლისაღ ღირსია თქვენი ღირსება»...
და სსკ. ამ გვარამა გამოსატკავს ეს ჩვენი უბედურა აწსაური შექცვლენ
ქვეყნად, რადგან ის ბევრჯელ თავს ისეთდა, რომ რაგორამე
გაკეო იმთი აწსი, მგრამ აწს რაგორ გავიკებდა? ეს კი არა, თვითონ
არისტოტელიც რომ ამდგარიყო სივლავიდაგან, სწორედ მხოლოდ ამი-
სთვის, დაწმუქებული ვარ იხიც ვერაიკურს ვაწყოებდა თავის თვილა-
სიოგიურის თავით. ჩვენი აწსაური მითომ ბევრს თვითრამდა დამბელა-
ნისის დაჭრილობასედ და იარაგსედ თუ? აწ კიდეც იმ ვაი ვავლასხედ,
რაც იმის მტრებს დაესწოდათ სიამდე? აწ! იმას ეკანა, თუ დამბე-
ლანისს თავშირსედ აუცილებელი უნდა დაწსნოდა დაჭრილობა, რაც
უნდა გამოხენილ ექიმებსაც ეწამლათ იმისთვის. მგრამ რაც უნდა იყო
მწერლისა დიდი მადრიელი იყო, რადგან ის ბოლოში ჰხირდებოდა მკი-
თსველს კვლავ მარჯალი სივთისა და თვითრამების აღწერასა. ამის გამო
ჩვენ გმირს ბევრჯელ მოუვლიდა სოღმე სურვილი — აქლო ველამი
და ბოლომდის დაეკვანა, მაშასდამე, გათავებული ამბავი, და უე-
ჭველადაც აწსრულედა, თქნება ჩინებულათაც, თუ რომ ამ საქმეში სსკა
დიდ აწრებს არ დაქმდა იმისთვის. ეს დიდი აწსრები ისე მუდამ ირე-
ოდენს იმის თავში, რომ სსკა საქმის აწრულებისთვის დროს არ აძლე-
ვინს. აწსაური სშირად ეწასებოდა სოღმე თავის სიოელის მღვდელს,
რომელსაც მსწავლელი სარისსი სიგუენსი *) მიელო, და ბევრჯელაც
ქქანდა იმისათა დაკა, თუ რომელი რანდი უფრო შატოვ სსკეში იყო:
ზადმერინოს ინგლისელი, თუ ამადის გალელი **); მგრამ ოსტატი

*) აქ დაცნივას. სერვარტკისის დროს სოღე ერთი მცირე უნივერ-
სიტეტები მსსარად იყვნენ აკდებულნი. ერთ იწსაიურ წიგნში, ვინმე
შკოლის ოსტატი ექნება მქორეს, რომელსაც სურს მსწავლელი ს-
რისისი მიღება: «მენ ადგილად იწაუნი რომელსამე სიოელში უნივერსი-
ტეტს, სდაც ერთ სივ გამოგიცხადებენ: *Acciniamus pecuniam. te
mittamus asinus in batrlam suam.* (ფულს მივიღებთ და მუტრუგს
კი მიხვე გავცხავით).

**) ამადის გალელი ასე «ლომის რანდი» არის გმირი ერთი
სარანდო მოთხრობისა.

ნიკოლოზს, იმავე სოფლის დღეაქი, ამტკიცებდა, რომ ძალაუნაღმისო ვერავინ ვერ გადასტარებდა რაინდს ფეხსაო, ღ თუ ვინმე დაეტოლეს უბ იმს, ისევე დან-გალაოარი, აძადინ-გალელის ძმაო, გარგის სსნათობის ღ ყველასევე გამსადეოულიო, რომელიც არა ფერსევე არ იგრინებს ღ არც მისხვით არის მოწუწუწუ ღ მამცლობით სომ იმს-საც არ დაუკარდებოა. ერთის სიტყვით ჩვენი აზნა-ურა სო-რულებით ჩა-იელა სარანდო წიგნებში, ასე რომ მოელს დელს ღ ღამეს იმთ ვით-სეაში ატარებდა. ამის გამო ცოტა მიღისხვან ღ ბეურა ვითხვისხვან მოლად გავსმა იმს ტვანი ღ გონებაც სო-რულიად გამოეცალა. იმის გა-მოხსტრულება გამდიდრდა სულ ყველაფერთ, რაცეა იმს თავის წიგნებო-დგან ამოიკითხს: ვადოსნობა, ივლახნობა, დაცწილობა, მივსურობის ბახი, ჩსუბები, ამები, ოხვარა, ვაგას ღ შეუდგებელი რაღაცეები—სულ ერთ-მსურთში დომსნდვით აერთხენ იმს თავში. ბოლოს ჩაიდო თავში, რომ ეს სლანად თქმული რაღაცეები, ბატონების დანსძინებულად მოგო-ნიდნი, სულ ისეთი ტეშმარტი ამების, რომლის ბაღადი არა ისტო-რიაში არ იბოკებს მოელს ქვეყანსევეს. ის ამოაბდა, რომ სიდ-რუ-დი-დიაცი *) ძალის გარვი რანდი იყო, მსგანამ ვი ბეურით ჩა-მოუვიდოდნ ცეცხლის მხვილიან რანდს, რომელსაც ერთის დარტ-ყით ოარი უხარ-მსხარი დევი გაკვეთა. აგრეთვე დიდ ჰატივს სტეკდა ბურნარდს-დელ-გარბიოხ იმისთვის, რომ იმს რანსეველის მანდლოჩევე მოხინდელუი ორღანდი **) მოკვდა, იმავე ღსტა-ტობით, რა ოსტატობითაც ჭერგულესმა ***) დაარხო მიწის ქე

*) სიდ-რუდი-დიაცი დაიბადა 1026 წ. იყო ძალის მამაცი ღ ბეურ ამში გამოიხინს თავი. როცა მოკვდა იმსევე ბეურანდარი ღქსი გამოთქვეს, სოლო ვოანელმა ივანსციცულ ესსევე ტრადელიც დაცწარა.

**) ორღანდი ასე ორღანდი იყო წარანისეული გმირთაგანა გარღე დიდის დარებისა. იმის ხაქმეებსე ღ სიმამცეებსე ბეურა უწერთო სემეცებს, ივანსეებს ღ იტადიელებს. იმის ღვასეების აღმწერნი უწო-დებენ იმს მოხინდელუ ორღანდს.

***) ჭერგულესი იყო შვილი იუბიტორის ღ ალგემსხი; იყო ურძლოვანენი გმირი ბერძენთა. როგორც მოუთხრობენ, იმს მრავლი სვეტირეული ხაქმე ჩაუდგინა ღ ყველა ეს იმისი მოქმედება აღწერილია ღქსიებდა. ბოლოს ჭერგულესმა თავის თავი დაიწვა; მამის ღრუბელმა

ნდა თავის ხსილს რიგის-მამცემს მისცემდა & თითქმის ძმის წულუნჯ
 თას გაატანდა. ბოლოს, დაიუქმულმა ვახუშტი ისეთი ხიბრებული აზრი
 აიჭიქუნის იმას, რომ მგონი ჯერ ბუნდელი არა მომხდარაოებს რა ქვეყანა-
 სკედ. იმას მიახსნდა მადიანს ხსნარგებლად & სპიროდ, როგორც თავის
 დიდუბის განხმარებულად, აგრეთვე მძიმელს ბედნიერებისთვის,
 შექმნილიყო მოგსაურ რაინდად & დაქანის მთელი ქვეყანა თავის იარაღით
 & ჯაგდებით იფთხურავის სამქსელად, რომ თითონ გამოეცანდა
 ყოველი იური, რაც წაქვითას რაინდებსკედ, ამოეცნურა ყოველივე უბ-
 ტორება, გამოეცანდა ყველა შემოსივეს & შიში, მოეთმინა შევიწროება
 & ამ გვარად მოეპოვებინა სუფურსი ხსელი და დიდება. საწყალს ახე
 ეგონა თუ იმის მარჯვენა იმდენს ღვაწლს შეიმოსავდა, რომ ვიღვდოდ, სხვა
 რომ არაიყო სარა, ტრანსიონის სამეფო ტანტრედ მახც დასხვამდნენ.
 ესეთი მშვენიერის აზრებით გატაცებული დონ-ვისორტი დაემურა ყოველი
 იური სპიძით ახსრულებინა, რაც ვი იფიქრად მოუვიდა მას. ჯერ ვარცად
 გაწმინდა თავის წინაშართ იარაღი, ბურის ხსინჯან ვუთხემა დებით და-
 ქანგებული & დაბუებული. როდენც თავისი შეღებვისაშუა გაწმინდა
 & დაეკაწინა იარაღი, მახც რადც დიდ საგლეუქვასებას სტანსობდა
 ხვენი ახსნური; იმას არა ქმინდა რიგსკედ შექცდილი სუხი & თითქმის
 ერთი რიგისი მუსარადიც ვი არხად ეგდო; მგონამ ამ საგლეუქვასებას
 უშკვლა იმისმა სელოვასამ. ერთი ხსკვარ მუსარადის მხვავნი რადც,
 გავკეთა სქელი მქარის ქლადდისა, წინა & უკან მამანბინჯან დასხმოდ-
 ლი რეინის ხსქინი მიაგება & ამ გვარად იმას მთელი სუხი გამოე-
 ვიდა. მურე ხვენი ახსნურს გამოეკვლევის სურვილი ხურებარ & თავის ხალხ-
 ტატარის გამოცნდა მოიწადინა, რომ შეეტყო, თუ რა რიგი სიმკერის
 იყო; ამის გამო იმას თავის მსვიდით სიხლიძე ერთი ორიოდვე თავის
 ეკეთებულ სუხს & ზირველსკვე შემოკვრით ჩაიფურა თავის ერთი
 კვირის ხამცეკვი. არ მოეწონა ამ გვარი სიღვილე თავის ქ-
 ლადდის სუხისა & სიეთსილიანს გამო, რომ ბრძოლასში თავი შურსკედ
 არ გამოიხეხონო, დაუწყო მას სულ ასლად მართვა. ახლა ამას სიმკ-
 რისთვის შიგ რამდენიმე რეინის მკოთელი დაატანა & დაწინა კმყოფი-
 ლი თავის ოსტატობისა. არვიცი ექვის გამო, თუ რადც, მკორედ
 კვლარ გასუდა გამოეცნდა სუხის სიმკერე & იუმარ ის, რომ გურსა-
 ში იფიქრა: «მადიანს მგონის & რიგსკედ მოქცდილია». შემდეგ დათვა-
 ლიურს თავის ჯაგდები, რომელიც თუმიც თავის იფიქრისადა & კუდიც

თან ან ღირდა ერთ მსუთვად ჭკნელის ცხენსკედ ბუკრი ხინვი ჭქონდა (არამელიც tantum pellis et ossa tui იყო მსოფლად ტყვეი ჭ მგლები); მგანამ იმისთვის რომ გუკითხნათ — ალექსანდრეს ბუკივანლი *) ჭ სიღის ბაბუკიც კურ დაქდაბუკონდნენ იმის ბუდაურს ვაგლავს. ოთხი დღე იმსკედ იუქრობდა, თუ რა სსსელი დაურქმუკის ოავის ცხენისთვის. დიდი ურთოკუს იქსუს (იუქრობდა თავისთვის ხუკი რანდი), რომ ამისთანა შესანიშნავი რანდის ცხენი ჭ ამსთან თითონაც ხინბუელი — უსსელოდ დასსესო. იმს ჭსურდა ისეთი სსსელი დაურქვას იმისთვის, რომელსაც რიგინად გამოკსტნა, თუ რა იყო ეს ცხენი იმ დრომდის, მანამ ვასდბოდა მოკსნური რანდის ბუდაურად ჭ რა იქნებოდა იმის შუქმდეგ. ამ ასრის მისესი ის იყო, რომ როგორც მატრანი იცვლიდა ძველს სსსელს ჭ სელთან ჭ ითვისებდა სსხინო რანდის წოდებას, ისე ცხენსაც უნდა გამოეცვლა ძველი სელთან ჭ დანიშნულება ჭ შუქმსიდიყო ასავი რანდის ათან რამდ როგორც სსსელით, ისე სსსრავითაც. ამ ვკანად, შუქმდეგ მრავლის სსსელებისა, რომლებიც მან შეთისსა, დაარქო, გამოეცვლა, — ჭ ერთის სიტყვით შუქმდეგ მრავლის თავში ცუკინს ხუკნს მომავლამ რანდამ მოიგონა სსსელი როსსინსტი, ე. ი. ვაგლავი, ჭ ეს უწოდა თავის ცხენს. ეს სსსელი იმის ყურებს მისსდა ელურთუნად ჭ ამოდა: როსსინსტი — ჭნიშავს იმს, რომ ხუკი ცხენი აქამდის უბაღლო ვაგლავი იყო ჭ ასდა ვი ამის ბადალი ბუდა-

*) ალექსანდრე დიდი იყო მკედლობის მეფე, დაიბადა 336 წელს ქრისტეს შობამდე; აღიხარდა არისტოტელისაგან. თუქსმეტის წლის იყო, როდესაც ვანავებდა სსმეფოს (თავის მამის, ფილიპეს, სსვგან ელფანში). ოცის წლის ეკურთხა მეფედ. მრავალი ომი მოიგო ჭ ბუკრი ქვეყნები დაიპოხიდა, — მკ. მცირე აზია, სსარსეთი, ეგვიპტე ჭ სსვ. შუქმდეგ ვადაშქარ ინდოეთსკედ ჭ ბასილთანსკედ. ბოლოს ამისი დიდალი სსმეფო ისე დაიშლა ჭ ვანაწილდა.

ბუკივანლი ერქვა ალექსანდრე მკედლობის ცხენს. ეს ცხენი მთელ ქვეყანასკედ შესანიშნავი იყო, ვურავის იმპოხილუბდა; ვანა ალექსანდრემ ვი თსუთიეტის წლისამ დაიპოხილდა; ეს ცხენი ყველს დანქრობაში ემსსურებოდა ალექსანდრეს. მამინდედ დროს იმ ცხენში 13 ტლანტი, ესე იგი ორი ათასი თუქანი იყო მიცემული. ბუკივანლი ინდოეთში მოუკვდა ჭ იმის სავლავსკედ ალექსანდრემ ქლავი ააშენა ჭ დაარქვა ბუკივანლი.

ური არ იზოკის ქვეყანასკდა. დაარქვა თუ არა თავის ცხენს სსხელებს, სულ ასლად დაიწყო თავში ცემს, თუ არასსულა, დაურქმევინა თავის თავისთვის. ამ იფიქრბი გაატარა იმან კიდევ ერთი მთელი კვირა; ბოლოს უწოდდა თავის თავს დონ-ვისოტი. — კიდევ ეს იყო მიზეზი, როგორც სუკიათა ვისთქვი, რომ ამ უკუშმართი ამის მწერლებმა დაარქვეს ვინადა და არა კესხდა, როგორც სოკნი არქმევდნენ. — მაგრამ, როდესაც მოაგონდა მის, რომ მამცი ამდისი არ დასკურდა თავის მარტივ სსხელს და კიდევ თავის შვიის და მამულის სსხელიც მიმაცა, ამანაც მიზამა იმის, რადგან თავის თავი რიგის რინდად მიანხდა; თავის სსხელს მოუშატა იმან თავის სამომბოლო სოფლის სსხელი, და მამის გახდა დონ-ვისოტი ღამანხელი; ამ სსხელის მიმაცებით იმს კვანა უფრო უმეტეს ზატოკს სდებდა თავის თავს, რადგან აქედამ ცხადად სხანდა ვიბი იმისი და სამომბოლო. გაწმინდა რა იარალი და თავის სამუშაოარი მუს-რადიც მიკოწიწა რაღაც დაკლევილ, დაესკებულ, ძველის-ძველს სსხ-ქსს, დაირქო სსხელი და თავის ცხენისთვისაც მოიგონა — ხვენ ვიტევით, რომ ეგ არის მოკმინდა და ჯერ გაილაშქრებს კიდევცაო. არა მკითხველო. ხვენი ახსნური კიდევ რაღაც სსხელებსკესებს უზოკება თავის ახრის ახრულებსისთვის. ეს სსხელებსკესებს იმბი შესდგებოდა, რომ მიკნური არ სდა ყვეანდა მის: უმისოდ ვი სულ არა ღირსებს არ აძლევდა თავის თავს, რადგან უფიქრობდა, რომ მოგზაური რინდი უმიკნუროდ ისივე არის, რაც უფოთლოდ — სე და უსულოდ — სსხელი. სმი-რად ამბობდა სოღმე თავისთვის: მე, უსკვლია, ბედი ან უბედურება ვინმე ფალავასს უკამთსივეს, რომელსაც მე ხემის მარკვენის ძლით მიწას დავამსობ, აკუწვავ ხემის მსვილით, დავამარცხებ, ან დავიმარხილებ; ამისთვის სსხირთა მიკნური მეკანდეს, რომ ყველა დამარცხებულ ფალავასს გაუგზავნიდე სოღმე იმს და უმანხუდე, რომ იმის წინ მუხელ მოდრეკით, როგორც მოახებს, მოწიწებით მოესხნებინათ: ჭოი, ქაღლასტონო! მე გასლავარ ფალავანი ვარაკუელიამბო, მსხინდარანის კუნძულის მივლობუ-ლი; დამამარცხა ფალავანბაში გამოხენილმა და ყველა ქების უღარესმა რინილმა დონ-ვისოტმა ღამაღხელმა. აწ მიბამან ცხელებივე, მოწყვლეო სულწიფავ, და მომედრიგან რა თქვენ წინაშე მუხლი, მომელოდნა თვეისს შემდლებელბისგან ზატობას ანუ დასჯას. ნეტა იცოდეთ რა რიგ გაუსარდა ხვენ კეთილ რინდს, რომ ამისთანა შესხმა შესთხა, და უფრო მამის მოკიდა ატატებბაში, როდესაც ის ზირიც მოიგონა, ვისთვისაც ეს შესხმა

უნდა ეთქვას მომავალში. ერთს ახლო მხლელ სოფელში სწავლებდა კინძე ასწავლავდა, ლამაზი გლეხის გოგო, რომელმაც ჩვენი აწნაური ერთსელ რადისლაც იყო შეყვარებული, თუძცა სწორე მოკასსენოთ ქალმა სულ არაფერი არ იცოდათ ამასკედ. ამ ქალს ერქვა ადღანს ლორენო. ჩვენმა აწნაურმა ისეთი ღირსება მიხცა მას, რომ ყველა თავის აწრისა ჭ გოგონის მივლამულად გასადა. მერე იმისთვისაც დაუწყო მუხსა სსკელს, ჭ ჭსურდა ისეთი სსკელი დაეჭმეკინა, რომ კნენისი ასუ სევექალის ბადალი გამხდარიყო. ბოლოს იმისთვისაც აბოკნა სსკელი ჭ დაარქო დუღცინეა ტობოსელი, რადგან ეს ქალი ტობოსოს სოფელში იყო დაბადებული. ეს სსკელიც ეჭვენს იმას ძალიან უღეროვნად, მრავალ მნიშვნელობიანად ჭ ძალიან მოხერსოულ სსკელად, როგორც სსკა აქამდის მოგონილი სსკელები: თავისი, თავის ცსკნისა ჭ იარაღებისა: ამ უკანასკნელებსაც, უჭებდათ, თითო სსკელი უწოდა, თუძცა ჩვენ ეს კარგა არ გვასხოს.

თ ა ვ ა 2.

ღონ-კიხოტის ზირგული გამკლავება.

გაათავა თუ არა სპისადისი, რაინდმა მოიწადინა ჩქარა გამკლავება თავის წადილების აღსასრულელებად, ჭ ეკლას რომ იმისი ბერი დაბრკოლებს დიდ ზარალს მისცემდა ჩვეყანას, რადგან იმისი აწრი იყო მოკესო უმეტოურებს ჭ შევიწროებს, ამოეფხურა უსამართლოებს ჭ ბორატ-მოქმედებს ჭ მოელ ჩვეყანსკედ აღედგინა სამართალი. ამის გამო არავის არ გააკების თავისი წადილი, ყველას უჩემრად, ერთს მკათავის დღეს დილა აღრინად მოიკასმა ჩვენი აწნაური თავის იარაღში, შეჯდა როსხინისტსკედ, დასიურა თავის ჩასხურული ზუზი, აილო სელში ივარი ჭ შუბი ჭ უკან ვარებიდგან გამოვიდა მინდორსკედ, ჭ დიდად უკვირდა ჭ უხარდა, რომ ამისთანა დიდი ჭ მსელი სსქე ესე ადვილად ჭ ჩქარა მოიყვანა აღსრულეებაში. მაგრამ თავის თავი რომ მარტოდ მარტო სსას მინდორსკედ, რაღაც შავმა ივიქრებმა მოჰარეს ჩვენს გმიხს ჭ წინაღამ უკან არ დაბრუნეს. იმას მოავლდა, რომ ვერ რაინდად არ იყო სსკურთისი ჭ, მასსადაძე, რაც უნდა მტერი შექსკედროდა — სულს

ვერ ასდებდა მას, რადგან სარაინდო სჯულის დარღვევა არა სწავდა; ამას გარდა იმასაც ითქვამდა, რომ თუ გინდ ნაკურთხი ვიყო, ვერ მასამ არა შესანიშნავი მამცროს არ მომიქმედებია, უნდა თეთრ ფარ-სმადს ვატარებდეთ, როგორც უკულ ასალი რაინდების წესია და ფარსედაც არა ვითარი ნიშანი არ უნდა მქონდეს, ვიდრე რაიმე ღვაწლს არ შევი-
მოსავო. ამ ითქვამდა ცოტა გასწყდა უკან არ დაბრუნეს ჩვენი ახსნა-
რი; მგრამ სისუფელემ გაიმარჯვა და გააგრძელების გზა და მასთანვე
ითქვამს: რომელი რაინდიც პირველად შემხედებს—თავს იმას ვაკურთხე-
ბინებო. ამ გვარი მკვლავითი ბერი ამოვიტოს იმას სარაინდო წიგნე-
ბში—მას წინ რაღა დაუდგებოდა. თეთრი ფარ-სმადისთვისაც აღარ და-
ლოხდა ბერს; ამობდა თავის გუნებაში: ასე გავსესვე ჩემს იარაღს,
რომ ვარეუბის ბეწვსედაც თეთრი გავსდოვო. ეს იქნებო იკმარა და
გაგრძელა გზა, რომელსედაც თავდაღუბული როსისინასტი თავის ნე-
ბად მიდიოდა: სადავე მიქვა დას-ვისოტს იმიტომ, რომ იმის ჭკუში
ფათურაგებისთვის სწორედ ირად (უგზო-უკვლად) სიარული იყო სა-
ჭირო.

ჩვენი ახირებული შემთხვევების მწყურვალე რაინდი ამ გვარად მი-
დიოდა გზას და თან თავისთვის ტუტუნებდა: მომავალ საუკუნეებში,
უკვლავ, გამოხნდება ვინმე ბრძენი ისტორიკოსი, რომელიც მოისურ-
ვებს ჩემი დიდება - შემოსილ ღვაწლთ დაწერას და, რასაკვირველია, ამ
ჩემ პირველ გამგზავრების ამავს დაწვეებს უთუოდ ასრე: «ოდეს მოწინ
ფერმა ანაღლანმა *) მოჭივის ვრცელს და თვალ გაუწდომელს დედა-მი-
წას თვისი ოქროს-სხივ-შემოსილი თმა და მშვენიერი ზატარა მფრინ-
ველი ხანგის გვარი სმებით ჭამომანიგულად მიუძღვინდენ შესხმას მო-
მავალს ლოყა-დამკვრასულ ავრორას **), რომელსაც დაქნებების თავი
თავის იტვიანი ქრძის ღოგისისთვის და ღამანის ბლგოხების და ვარე-

*) ანაღლანი იყო ერთი ღმერთთაგანი ბრძენთა. ჭამერი თავის თხზულებაში ჭატავს მას სან სიმღერის ღმერთად, სან წინასწარ-
მეტყველების, სან მწვემების და სხვა და სხვა საქმეს აწერს მას, მაგ: ქა-
ლაქების დაფუძნებას და სხვა. შემდეგში ანაღლანი მიჩნდათ მზის ღმერ-
თად და მშვენიერი ჭაბუგის სახეს აძლევდნენ მას.

**) ავრორა იყო წარმართთ ღმერთი, რომელიც მზეს ცის კარებს
გაუღებდა სოღმე. საზოგადოდ ავრორას უწოდებენ დილის ციხვარს.

ბუბი გამოცხადდებოდა მოამკვდევინ, მასინ ჩინებულმა რაინდმა დან-
 კისოტმა ღამისხელმა უკუღებულ ჰყო საამცტათ სეღობა, ეუჭთუქში
 იუუიუნება, აღუდა თვის ხსნულაჲს როსხისხტხედ, გაემართა ძველ ღ
 გამიჩინელ მონტიელის მინდურისკენ (მართლაც ჩვენი რაინდი მონტიე-
 ლის მინდურხედ მიდიოდა ამ დროს) ღ სთქვა: ბუდნიერ იქნება ის
 შთამომავლობა ღ ის ხუგუჩუ, რომდესაც მთელს ქვეყანას მოკოფინება
 ჩემი ხსინო ღ მშენიერი ღვწლები, რომელნიც დიხს იქნებინს ამბობდ
 დანიტქდონ, სურათებდ დანხტონ, თითბურხედ ამოიჭრან, მარმარი-
 ლოს ქვიტან გამოაჩინდებონ, ღ ერთის სიტყვიით შეიქნას ძველად მო-
 მკვადი დროებისთვის. ჰყო შუხ, მენიერო ინტორობოხო, ვინც გურ-
 გებს აღწერს ამ ხაკვირველის ამბის! გუკედრები არ დავიწყო ჩემი მშვე-
 ნიერი როსხისხტი, ჩემი ამხანაგი ვუკლს მოგსაზრობაში ღ ფათურა-
 ში». მერე, თითქოს მართლაც შევერბული იყო, იძინ გაგრძელდა ამ ხი-
 რად: «ჰყო, შეივაც დუღხინევა! მთელბული ამ დატუკებულის გუღისო!
 განა ამ შეურაცხებას მოკულოდდი შენგან? რისთვის დამტუქსე ღ ამი-
 კრძალე ხილვაც შენის მშენიერების? გუკედრები, ჩემო სელმწიფავ, მოი-
 გონო ეს შენგან მოხილული გული, რომელიც შენის სიყვარულით
 ამოღენს ვატებს ითმენს! ამ ბოღვას დაყოლას კადეკ მრავალი ამ გვა-
 რი ღ სულ ისრე, როგორც თავის წიგნებში ამოკითხის. იძითი ენის
 მისამკვსაც კი ცდილობდა. ამ ვარჯიშობაში უიბრო ღ უიბრო ჰმორადე-
 ბოდა თავის სოიულს ღ ისე გართული იყო, რომ სულ აღარა გავკე-
 ბოდარა; ისიც ვერ იგრძნო, რომ მზე კარგა მდლას ამოხუდიყო ღ ისე
 ცხელბოდა, რომ სწორედ ტუინს გაუხმობდა ჩვეს რაინდს, თუ კი ცო-
 ტადენი მანცა ჰქონბდა. თითქმის მთელი დღე იარა, მტრამ ამ ზირ-
 კულ დღეს ისეთი ვერა შექსვდარა, რომ ამბად ვარკებულიყო. ახსნურს
 ამ ზირველი დღის უხაკვირებას ძლიან არ მოხწონდა: იძის სურვილი
 იყო, ჩქარა შექსვდროდა ვინმეს ღ გამოეცანა თვისი მარტუკინის ძა-
 ლა. ზოგერთი მწერლები ამბობენ, რომ იძის ზირველი ფათურავი შე-
 სვდა ღამისის სეკში, სხუბი კი ამტვიცებენ — ქარის წინქვილებთანო;
 მტრამ მე გუღდადებოთ გამოვიკვლიე ღამისხინს მატინებებში ღ გავიგე,
 რომ ამ ზირველ დღეს ჩვენი რაინდი სულ გზას მოუხდა, ახე რომ
 ხადამოს უამხედ თითონც ღ თავის ვაგლავიც თურმე ხიმშილით იხი-
 ცებობდნენ. როცა გაუჭირდა ჩვენ ახსნურს, ვუკლას მხარეხედ მიხილ-
 მოხილდა, რომ დაქნას ხადმე ახ ცისე-ღარბსი, ახ მეცხვარის ქონი ღ

თავი შევივარების; — მართლაც, თითქოს ბედსეუდ, გზის შიდა-ახლო
ერთი სასტუმრო სახლი შექნიშა, რომელიც, როგორც ქვეით გავიგეთ,
ჩვენი გმირისთვის შესავალი იყო თავის დანიშნულების აღსრულებაში.
შექნულა თავის ბედაური ღ დაღამების დროს ძლივს მიღწივა იმ სას-
ტუმრო სახლს. აქ შექვდნენ იმას ორი იმ ქალებთან, რომელთაც ბინ-
დის შემდეგ ქუჩა-ქუჩა სეირნობა უყვარსთ. ისინი თურმე რამდენიმე მე-
ვარებს მისდევდნენ სევილში *), ღ რადგან აქ დაღამებოდათ, დარ-
ხომილიყუნენ ღამის გასტარებულად. მაგრამ რადგან ჩვენმა თათქარვის
მოძქონამა იფიქრებში ძლიან შორს იცოდა წასვლა ღ რასაც წინასვლა, ან
გაიყარებდა, სულ ის ეგონებოდა სოღმე, რაც სარაინდო წიგნებიდამ
ამოკეთისნა; ამის გმირ იმს მძინვე იფიქრა, რომ ეს სახლი ცისე-ღარ-
ბახი იყო, ოთხი წოწოლა გუმბათიანი გოშქებითა ღ ვერცხლის თუ-
სიქიანი ბახებით. ამისთან იფიქრა, რომ აქ უთუოდ ადმართიანი სიღი
უნდა ყოფილიყო, მიწის ქვეშ სავალები, ღ ერთის სიტყვით ეს სახლი
წარმოიდგინა იმ გვარ ცისე-ღარბახად, რა გვარის აღწერაც ბევრჯულ
წაკეთისნა თავის სარაინდო წიგნებში. ძინსლოვდა თუ არა სასტუმრო
სახლს (იმის ჭკუაში ცისე-ღარბახს), შორი ახლო დაყენა თავისი ცხე-
ნი ღ მოულოდებოდა, რომ გადავანსეუდ კარის-კაცი გადმომდგარყო
ღ საყვირით ეცნობებინა რაინდის მომძახება. მაგრამ, რა ხასა, რომ კა-
რის კაცმა ძლიან დაიკვირნა ღ როსისინსტიც კვლარ ითმენდა თავის
ტვირთს, ჩვენი აზნაური მივიდა სასტუმრო სახლის შესავალ კარებთან;
აქ შექვდა იმს ორი სეკით მოხსენებული ქალი, იმის ჭკუაში ამ ცი-
სე-ღარბახის სეკე ქალები, სიმშვენიერთ განაოცარნი, რომელნიც ამ
ხლამოს უამს დასეირნობდნენ თავიანთ ცისე-ღარბახის კარ-მიდამოში. ამ
დროს ერთმა შეყმსმა ამ სასტუმრო სახლის ახლოს, თავის საშწეოს
მოსავროკებულად (რომელნიც, უკაცრავათ კი არ ვიყოთ, ღორები გახლ-
დნენ) დაყვირა საყვირი, — ღ ეს ჩვენ აზნაურს მსწრაიულ ეგონა, რომ
კარის კაცი ცისე-ღარბახში შეოფთ იმის მომძახებას ატეობინებდა.
ამით ძლიან დაკმაყოფილდა ჩვენი ღონ-კისოტი ღ შინარულებით მია-

*) სევილია არის ისპანიის მახრა; შესანიშნავა მით, რომ იქ
არის უნივერსიტეტი, მრავალი მკირფასი ნივთები ღ სურათები ღ კოლუმბ-
ბის საფლავის ძეგლი. აბრეშუმის კეთებითა ღ ვაჭრობით თითქმის ყვე-
ლა ქვეყანასე წინ არის.

სდღოვდა ქალებს; მაგრამ ესენი მსწრაფელ გაქმნენ იძის, რადგან იმისა რადაც ნაირი მოკმაცხულებიან შექმინდათ. აზნაურმა მამინვე ითქვას, რომ ვერ უხეი უნდა ამქსდნა ზირიდანაო, რომ არ შექმინებულეიყენო, — ღ მსწრაფელ აასრულა თავისი მოთეიქება. აიწათ თუ არა თავის გამმმარ ღ გამტერანებულ ზირისხიდან უხეი, იძის მამინვე დაუწყო ქალებს აღერ- სით: «ხუ მირბისართ, მოწყალენო ხელმოწივანო, ხუ რას იმიშეთ ჩემ- გან; სარანდო დასი, რომელსაც მე ვეუთენი, ეკვლას აღერადლავს სხვის შეეწროებას ღ უძეკესად ისეთი დიდ-ხამამავლობის ქალებისს, როგორიც თქვენა ბმანდებიათ». ქალებმა ისეთი გამტერებით დაუწქეს იძის ეურება, რომ თითქოს თვალითა ჰზომავენო; ძლიან უკვრდათ იძის შესედულობაცა ღ ღანზარავიც, ღ როცა გაიგონეს, რომ დონ-კი- სოტმა მიიღო ისინი დიდი-ხამამავლობის ქალებად — წაჰქდათ სიცილი ღ იქმდის იცინეს, რომ დონ-ვისოტს შერცხვას ღ გაოცებით უთხრა: «თავმდაზლობა არის სიმშკენიერის ნიშანი, მაგრამ დიდი სისუდედეკ ცრუდ-ურალო მიხეზით იცინოს კაცმა; უკაცრავათ, მე ამას თქვენ არ მოგასსენებთ, რადგან თქვენი ქცევა უფრო მეტის ღირსი არის; მე უნ- და მოგასსენოთ, რომ ჩემი სურვილია სამსახური გაგიწიოთ თქვენ». ამ გვარი ზდილობიანი ღანზარავი თავის დღეში არ გაეგნათ ამ დე- დაკაცებს, ღ როგორც ეს ღანზარავი, ისე რანდის შესედულობაც ძ- ღიან სასაცილოდ ეჩვენათ ღ ამის გამო უფრო ღ უფრო მოუმატეს სიცილს. რამდენიც ესენი სიცილს უმატებდნენ, იმდენი ჩვენი აზნაური გამოდოდა მოთმინებიდან ღ არ ვიცი თუ სადამდის მიაღწევდა იძის განრი- სება, თუ ამ დროს სასტუმროს ჰატრონი, მშვიდობიანობის მოუვარე ღ, მგონი, ამ სასიათისგან უწყალოდ დასქელებული, — არ გამოსულიყო. იძის დანსას თუ არა რადაც გასოცარი კაცის მსგავსიერება, მიღლად თოფ-იარა- ღი ჩამჯდარი, სიცილის სურვილი მიეცა საშინლად, მაგრამ რანდის თარ-ხმლისა შექმინდა; მსოფლოდ ამის გამო შეიძგრა სიცილი ღ დაუ- წყო აზნაურს ზდილობიანად ღანზარავი: ბატონო რანდო, თუ თქვენ ეკებთ შესავარებულს ალავს — მე შემოდის გიმსზინმლოთ ამ ჩემ სას- ტუმროს სასლში, სადაც თქვენ ყოველისეურს ჰზოკებთ, ღოგინის გარ- და (ღოგინი კი არა ვისთვის არა მქვს). დონ-ვისოტმა დაატყო მორ- ხილება ცხე-დარბაზის მოურავს (სასტუმროს ბატრონი ცხე-დარბა-

ის მთავრად მიიღო) ჰ უმასუს: «მე უფალა კასტელიანო *), ბუკროთ არაფროთ შეგაწუსებთ:

მართულაბად მქსს ფარ-ხმალი,
განსვენებად—დიდი ღვაწლი **).

გაიგონა თუ არა «კასტელიანო», სასტუმროს ჰატროანმა იფიქრა, რომ რაინდს კასტილიიდან ***) გამოქცეული კოანიკარო; მაგრამ ეს არც კასტილიიდან იყო ჰ არც გამოქცეული, ეს იყო ანდალუსიელი ****), სან-ლუკარის სოფლიდან ჰ ამასთან ისეთი ჰლეუტი ჰ კემიკი კაცი, რომ ამ მხრით უკვლავ სტუდენტი ჰ ჰაუი დაუგარდებულა იმას. იმას უმასუს რაინდს: «როგორც თქვენ თითონა გნებავთ:

საწლავად ქეებს მოვიძნადებთ,
იმედი გვაქს—დაჯიშადლებთ.

ჩამოძინდით ცხენიდან! მერწმუნეთ ამ სასლში მრავალ ისეთს შეძთხეკვას ჰსანავით, რომ სრულეებით გამოგაცდლისთ განსვენების საღისს ჰ არა ერთ ღამეს—არამედ ერთ წელიწადს». სთქვა ეს ჰ მივიდა უსანგის დასაჭურად; დონ-ვისოტიც ზღაზნიით ჰ ქოშინით ჩამოსდა ცხენიდან, არ ვიცი რა დაჰმართოდა ჰ მკვი მგონია, რომ მთელი ღღის უჭმელობით ღონე გამოცდლოდა. დონ-ვისოტმა სასტუმროს ჰატროანს მამინეუ სთხოვა, რომ უფრო უმეტესად ცხენისთვის ესრუნა ჰ დაუმეტა, რომ ეს ცხენი თვით საუკეთესო ბედაურია მთელს ქვეყანაზედა.

*) კასტელიანი ჰნიშნავს კასტელის (ეკვლეხიის) ანუ ციხე-დასაზის ზედამხედველს. ამ სასელს ესლაც უმასინს ზოგიერთი საზოგადო აღვილების ზედამხედველებს.

**) ეს ღვეში მკელი ისპანიის სიმღერადგან არის.

***) კასტილია არის შუა ჰ უზირატკის აღავი ისპანიისა. ამ საწილში მდებარებს სატასტო ქალაქი ისპანიის მადრიდი ჰ აგრეთვე ბუერი სხვა თავი ქალაქებიცა. ამ საწილში ითვლება ოთხ მილიონზე მეტი მცხოვრები.

****) ანდალუსია არის ისპანიაში ჰ იბერობს მკელი მკურების საკოროლოებს: სვეილსა, კორდოვას, გრენადას. მასში არის სამ მილიონ სასუკრამდის მცხოვრებნი. ამ მზრას საზღვრავენ ერთის მხრით ატლანტიკის ოკეანე ჰ მეორეს მხრით შუა-ქვეყნის ზღვა.

სასტუმროს შატრისი უცქროდა როსისინსტს & თქროდა თავის გუნებაში: ამ ქების სასკვრადაც არა ღირსო. წაიყვანა ცხენი თავლაში & მობრუნდა საკითხავად, თუ სხვა რა ბძანებას გასცემდა ჩვენი აზნაური. მანამ ეს მოვიდოდა, ორი სუფე ქალები (დონკინოტის ჭკვამი), რომელზედაც ზევით მოგასხუნეთ, იარაღს ჰსწინდნენ & ეტეობოდა შეტრიგობიუენი დონ-გინოტს. იმათ მოსხსნეს ქაშახები & სამკლავებები, მკრამდ ზოლოტიკისა & ზუზის გასხსნა ძლიან გაუჭირდათ, რადგან ჩვენ რაინდს იმათი შესავრავები გაქანსკვა. ზუცილებელი იყო უნდა გაქტრათ საკვანძები, მკრამდ რაინდმა უგუფებულ-ყო ეს საშუალება; ამის გამო მთელი დამე გატარა ზუზითა & ზოლოტიკით. როცა დედავაცუბი ჰსწინდნენ იარაღს, დონ-გინოტი დიდის ხდილობით ეუბნებოდა ამ ლექსს:

ვინ მოესწრო ქაღალთავან
 ამ გვარს მოვლას, ამ ზრუნვას?
 ფარ-ხმალ-ბავარის სასხსნელად
 ქალები ასლავან დონ-გინოტს;
 სიკეინიც მას შატრის სცემენ
 & უფლიან როსისინსტს.

როსისინსტი! ეს, მოწყვლენო სელმწიფანო, გასლავებო სასელი ჩემი ბედაურისა, ხოლო დონ-გინოტი ღამხსელი მქვან მე. მე არა მსურდა გამოძეცხადებინა ჩემი ვინაობა, ვიდრე დიდს ღვაწლს არ შევიძინავდი თქვენის გულისათვის; მკრამდ არ შეიძლებოდა ამ შემთხვევაში არ წარმოძეოთქვა თქვენ წინ ძველი ღანცაროტის სიძეურა, რომელშიაც თქვენ უკვე გაიკეთ ჩემი სამდვილი სასელი; იმედი მაქვს, მოწყვლენო სელმწიფანო, მოვა ის დრო, როდესაც შევიქნები ღირსი თქვენი ბძანების აღსრულებისა. როდესაც მე დაუოკნებელივ ავანრულებ ვეელა თქვენს ბძანებას, მაშინ ჰსხავთ, რომ ძალა ჩემის ძელავისა შეიძლების თქვენთვის ხარკებლობის მოტანასა! დედავაცუბმა ამ გვარი ღაზარავი სრულებით ვერ იშვნიეს, & ამის გამო მას-უნიც ვერა მისცესრა; მხოლოდ ჰკითხეს: ხომ არას მიირთმევდა? «დას, არ არის ურიგო ესლა რამის ჭმა & რეგორც მგონია ძლიან ჭკუას სალოც ეწებოდა». თითქოს მის საუბედუროდ, ეს ყოველივე ზარასკვე დღეს მოხდა & მთელ სასტუმრო სასლაში არაფერი იპოკებოდა კალმანის გარდა, რომელსაც აქ წვრილ გელაქურს ექსდნენ. დონ-გინოტი ჰკითხეს: ხომ არ მო-

სურვეთ წვრილი გელაქსურის მირომეკას, რადგან სხვა სორაგი არა გასლავსარა? «თუ წვრილი გელაქსური ბუკი გაქვს, შეიძლება ერთი დიდი გელაქსურის ადგილი დაიჭიროს; ჩემთვის სულ ერთია: ერთ მანეთიანს მომცემენ, თუ ერთი მანათის წვრილ იფულსა. ამასთან სკვირველი არ არის, რომ წვრილი გელაქსური უკეთესი იყოს მსხვილ გელაქსურსად, რადგან სხვა სკობის ძროხას ღ თიკანი თხსსა. მსოფლოდ გთხოვთ, რაც უნდა იყოს—ჩქარა მომიტანეთ: რაინდი თავის წოდების შესაფერად ვერ იღვასებს თუ კუჭი არ შეიძვრას.» სასტუმრო სასიღის შესავალ კარებთან, წმინდა ჭარხედ დაუდგეს იმს სტოლი ღ მსხინიქლმაც წვრილი გელაქსური მოუტანს თეფით, ცუდად მომზადებულ ღ ზურიც ისეთი ძავი ღ გამძარი, რომ ამ თვისებით იმის სამკლავკეებს არ დაუვარდებოდნენ. სასცილო იყო, რომ გეცქირათ იმის ჭმინოვის. მუხარადს ისე ძავრს ეჭირა იმისი ყბები, რომ საწყალს ერთი ლუკმაც არ ჩაადების ზირში ხეირიანად; ამისთვის დედაკაცი, რომელიც იმს ემხსურებოდა, უდებდა იმს ზირში ცარიელ წვრილ გელაქსურებს. ძავრამ ღვინის დაღვივება კი არას გზით არ შეიძლებოდა, თუ ჩალის მსარა არ ესმართ. ერთი მსარის წვერი მსხინიქლმა ჩაუდვა ზირში ჩვენ ახსარს ღ მეორეში კი ახსამდა ღვინოს ღ ამ წვალებით საწყალ რაინდს წყურვილს უკლავდნენ. ამ წვალებს დიდის მოთმინებით იტანდა, ოღონდ კი არ გაქვართ იმის ზუნის კანძები. ამ დროს მოასლოკდა სასტუმროს მეღორე ღ დუდუკს დაუწყო კვრა. ახლა კი დონ-კინორტი სრულებით დაწმუნდა, რომ მისი რაინდობა ბძანდებოდა სტუმრად გამოჩენილ ცინე-დარბაზში ღ ეს მეღორე იყო მესკრავე იმის შესქევრად მოწოდებული; ეს ორი მატანტლას დედაკაცები სეფე ქალები იყვნენ ღ მსხინიქლიც (სასტუმროს ზატრონი)—ცინე-დარბაზის მოურავი. არც იმში იყო იჭენეული, რომ ვასშმად მშეკნიერი წვრილი გელაქსური ღ გამოტეციული თავთუნის ზური ღქვანდა. ეს ყოველი იყრი ძაღვან ახამოვრებდა იმს, რადგან ფეჭრობდა, რომ ამ ზირველ დღესვე გავიმარჯვეთ. ძავრამ ძმინც სრულ სიამოვნებას ვერ მიეცა, რადგან მოავონდა, რომ რაინდად არ იყო ნაკურთხი. უძისოდ კი ვერ ფათურავს ვერ ივისრებდა, რადგან ეს რაინდთ სკულის წინააღმდეგობა იქნებოდა.

დონ-კისოტის რაინდად გურთხვა.

ნეტა იცოდეთ რა რიგად ხელულობდა დონ-კისოტი რაინდად გურთხვისთვის. დაეშურა ვასშის ჭამას & რომ გაათავა, სასტუმროს ზატრონს დაუძისა თავლასი, დაუკეტა შიგნიდგან კარი & წინ დაუხრია ამ გვარის მუდართით: «გუკედრები, ჰოი მძაცო რაინდო! თქვენის სულგრძობის სადღეგრძელოდ გამაბედნიერო იმ ნიჭით, რომელიც მოგტეპსთ თქვენ დიდებას & მთელ ქვეყანას—დიდ სარგებლობას; არ ავდგები ვიდრე არ აღმითქვამთ ამ თსოვნის აღსრულებას. მსხმინებელმა რა სახის თავის სტუმარი ასე დამდაბლებული & რა მოისმინა ამ გვარი ღაზარაკი იმისგან—მთლად შეიძლას & არ იცოდა რა ენასუებისა. ესგვეწოდდა ამდგარიყო ფეხსედა, მაგრამ დონ-კისოტი არ ადგა. ვიდრე მსხმინებელი არ დაჭირდა თსოვნის აღსრულებას. «დაის დიდი იმედი მქონდა, ჩემო სულმოიფუკ! თქვენის მოწყალებებისა, გააგრძელა დონ-კისოტმა, ამას მისთვის მოგასსენებ, ჩემო ბატონო, რომ ნიჭი, რომელსაც გთხოვთ & რომელიც აღმითქვით კიდევაც, შესდგება იმაში, რომ თქვენმა ძალაღ-ღირსეუბამ მაგურთხოს სვალ დილით რაინდად. ხოლო ამ დამეს მე გავატარებ თქვენ სამლოცველოს მოდარაჯობაში & სვალ, როგორც აღმითქვით, ამისრულებთ თსოვნას, რომ მოკობოცო წესიერი უფლებას & დავკომო ოთსკუთხივ გზას ფათურაკების სიძებნელად & შეეწრობულთ სიშველად & ერთის სიტყვით მოვიმოქმედო უოკელი ფერი, რაც კი ვაღადა სდევთ მოგზაურ რაინდებს, რომელთ დანსაც მე ძალიან მსურს ვეკუთხოვდე.» სასტუმროს ზატრონი, როგორც ვთქვით, ძალიან ემძაკი გაციყო & ჭკუაც არ ავლდა, ამის გამო წელსაკე შვიდა ეჭვში, რომ იმის სტუმარი ცოტა ჭკუნსედა თსლად უნდა ბძახებუელიყო; & რაკი ამისთანა ღაზარაკიც მოისმინა ამისგან, ახლას კი სრულებით დაწმუნდა & მსხმარაობის გულისთვის დაწყება სხსაურის თსოვნას. ახლას დაუწყო მსხმინებელმა & ეუბნებოდა დონ-კისოტს, რომ იმის სურვილი უკეტვლად აღსრულებოდა; ამისთან წადილი იმისი დიას კარვად აჩვენებდა იმის რაინდობის ღირსებას & ამისთან შესედულობაც & მოკამსულობაც კარვად ამტკიცებდნენ იმის გულის ღირსებას & გვამის ძლიერებას; აგრეთვე, დაუმატა, რომ თითონაც მიეღო რაინდობა & ახლავსდობაში ეთიფილი-

ყო მქუპარი ფათურაჲების ქვეყნის სხარტულად; მერე ჩამოავლას
 ადგილები, რომელნიც მოკანს ამს; უამო მღაჯაში რა ფათურაჲი შე-
 მისხვეიო, ზრეთვე რიანის გუნდულსედ, სველის მოედანსედ, სვე-
 ვის ზატარა პასარში, ვადუნისის ზეთის-სიღებ ქვეშ, გონსდის არე-
 მარეში, ზღვის ზირსედ, სან-ლუკარში, ზოტრო-გორდოვში, მერე ტო-
 ლედის სსტუმრო ხსლებში ღ სხვა მარვალ ალაგს; ბოლოს დაუმატა,
 რომ სცა ყოფილიყო ეველას ახენდა ფესების სიმკვირცხლეს ღ სელე-
 მის სიმარდეს, შეიმოსხვდა მარვალ ღვწლს ღ ამხიარად აგაეება მძვე-
 ნიორ ქვრივს, ქაღებისც უწეღულებდა გულს ღ ისეთ სსქეებს ზხადი-
 და, რომ ეველას ისწისის სსამართლოები ამის სსქარებით სსხვე იო;
 მერე გაათავა იმითი, რომ სიბერის დროს მოსწეიყო ამ გვარი ცხო-
 ვრება ღ დასახლებულიყო თავის მამა-პაპის ცისე-დარბაზში, სადაც სცხო-
 ვრებად როგორც თავისი, ისე სხვის შემოსავლით, მიიღებდა ეველას
 სტუმარს სისარულით ღ უქეტესად მოგზაურ რანდს, რომელი და-
 სისიც უნდა ყოფილიყო, — ესენი ძლიან უეგარდა ამს, როგორც თავის
 ამქრის ხადსი ღ ამთთვის არას ზხოგავდა, რადგან გარვად ეუურე-
 ბოდა ამითი სარტებლობა მთელის ქვეყნისთვის. ამსთან შეატყობის,
 რომ ამ ცისე-დარბაზს არა ზქონდა სმლოცველო, რომ ძველი სამ-
 ლოცველო დაქცია ახლის ასაქენებლად ღ რომ სარანდო წერის ასს-
 რულებლად სგამო იქნებოდა რომელიმე ეზოს დარავი ცისე-დარბაზში;
 ღ «თუ განტება მოიხურვებს — სვალ ვასრულებთ ეველას ჳეოვან წესს
 ღ შეიქნებთ სკურთხი რანდი ღ ამსთან იმისთან, როგორც მთელს
 ქვეყანას ჳერ არ უნსავს... გაქვთ თან იუულები?» ბოლოს ჳკითხა მან
 დან-ვისიტს. აწს-ურმა უნსუხა, რომ რაც ვი წიგნი წამიგითსავს
 მოგზაურ რანდებსედ, არ ხად შემხვედრია, რომ იმათ იუული ეტარე-
 ბინობთ თანაო. ამსედ სსტუმროს ზატრომძ უთხრა, რომ მწერლები
 მართლად არ იხსენიებოთ თავიანთ წიგნებში, რომ რანდებს ეტარები-
 ნოს თან სცვალდი ტანისამოხი ღ იუულებიო, მგრამ არ შეიძლება ვიფი-
 ქროთ, რომ რანდებს ეს სივთები არა ზქონდესთო. ამის გამო ექვი
 არ არიო, რომ მოგზაურ რანდებს უთუოდ უნდა ზქონდესთ თან
 ეველას შემთხვევისთვის გარვა მსუქანი ქინა, სცვალდი ტანისამოხი ღ ყუ-
 თი სხვა ღ სხვა წამლებითაო, რადგან ყოველთვის სივთს უნდა მოე-
 ლოდდესო ღ მოაჩენსც უნდა თითონ შექედოს თავის თავისაო. ვინი-
 ცობას მინდროში ხადმე, ანუ უდაბურ ალაგს შეზხედეს მტერი ღ დას-

ოდა. ამ დროს ერთმა მეკორემ მოიწადინა წყლის დაღვევნის თავის
 ვარაუბითობის; ამის გამო ვარტლხედ რომ იარაღი ეწყო უნდა გადმო-
 ელო ძირს. დაიხსნა თუ არა დან-ვისოტმა თავის იარაღთან მახლო-
 კებულზე გაცი—დაუყვირა: «ქეი! ქეი! რომელი ხარ, ამაყო რაინდო!
 როგორ ჰქუდავ მკ იარაღის ხელის სლეპს? არ იცი—ეკ იარაღი ემუ-
 თების ეკვლა რაინდებსედ უმძაცესს. ჭ მალოვანს! იფიქრე რას სხადი—
 და! გემინოდეს სიკვდილის მკ განხიერებისთვის!» მეკორემ ურუბში
 არ შუქშია ეს დარბეპა უმძაცესი რაინდის (რომ დაეკვირებინა კარგს
 იქმოდა, რადგან თავის განხიერების გამო მართლად ექიმები მოუხდნენ).
 ამის ხილა დაუნდობლად იარაღი მალოვანი რაინდისა ჭ ჭიდვან კარგა
 შორს გადაყარა. დაიხსნა რა ეს შუურაცხეპა დან-ვისოტმა, ზეცას აღ-
 ხვს თავისი თვისნი, განება მძაბრთა თავის მივლობულ დუღსინებასთან ჭ
 თქვა: «აი, ხემა მძახუელა! ჰქუდავ რა შუურაცხეპას აუქუბენ იმ გუღს,
 რომელსაც შენ ჰივლან?! გუკვდრეში მომავლინო მოვარეკლობა ამ ზირ-
 ველ სიფიქში». სთქვა თუ არა ეს, გადავგდო თავის ფარი, ხარი ხელით
 მოამარჯვა შუბი ჭ ერთი ისეთი სდრუზა განკარბოში ხვენ მეკორეს,
 რომ ეს მშინვე წაქცა, ჭ თუ ერთიც გემეორებისა ხვენ მალოვან რა-
 ინდს—სწორედ მოვასსენა აქიმა ხარ დასჭირდუბოდა მეკორეს. აღ-
 ხრულა თუ არა ეს დამარცხება, ხვენმა რაინდმა დაწყო თავის იარაღი
 ისევ ვარტლხედ ჭ კვლავ დაწყო ბოლოს ისეთი დამშვიდებული სხით,
 თითქოს არაფერი მოესდინა. ცოტას ხანს შემდეგ მოვიდა მეორე მე-
 კორე იმავე განსრანსელებით; რადგან არ იცოდა ამის რა შექმთვას ამის
 ამხანაგს (ეს ვერ დასხედელი ეგდო ჭის შორი-ახლოს), ამის გამო
 არც ეს გათვთილდა ბეგრს თავის წადილში. გადმოიღო თუ არა იარა-
 ღი ვარტლიდამ, დან-ვისოტმა აღარც თავლები აღსება ზეცას ჭ აღარც
 დუღსინებას მოუწოდა, გადავგდო ფარი ჭ ერთი სხიოდე ისეთი უფს-
 კას მეკორეს, რომ მივირის შუბი როგორ ლეგმა-ლეგმა არ იქცა. მე-
 კორემ რანკვირველია შექს ყვირილი ჭ ამ ყვირილსეა მოცვიდნენ
 ვინც ვი იფხენ სისტუბრას სხელში, აგრეთვე მსწინძედიც. დაიხსნა
 თუ არა დან-ვისოტმა ეს ამბავი, ივიცხლავ გაიკეთა ხელხედ ფარი,
 ხილა ხელს მსვილი ჭ შექვირა: «აი, სიმშენიერის მეფავ! ძლო ჭ
 ხემა ხუსტი გუღის გამმტვიცეპელო დუღსინება! სწ დადვა ის დრო,
 რომ მომხერან თავისი შენის დიდებისა შენგან დატყუებულს რაინდ,
 რომელსაც სწ უღვას წინ ასე დადა ფათარავი». ეს რომ სთქვა, მარ-

თელ ისეთი ძალგონობა იგრძნო თავის არსებაში, რომ მთელი ქვეყნის მეკორეები დასტეოდნენ—ეველას აუვიდოდა. დაჭრილი მეკორეების ამხანაგებმა დაუწვეს ქვეპის სროლა დონ-ვისოტს; ეს კი, როგორც შეძლო, იყარებდა ივარს, მცრამ ერთ ნაბიჯსედაც არ გასცილდა ჭას, რადგან ემისოდა უნატროსოდ არ დაწმინდიყო იმის იარაღი. ამ ვი-გაგლასში დაუევირა ხსტუმროს ჰატრონმა თავის სტუმრებს: «რა და-გეძროთათ? დასებეთ თავი მც დამთხვეულს; ავი გითხაროთ, რომ გიყთ მეთქი. მგან რომ ეველასი დაგსოცოხთ — გამართლდებს მინც»... დონ-ვისოტი კი ავინებდა ეველას ჭ ქასდა «თქვე მოდელატეებო», სოლოცისე-დარასხის მიელოტესედა ამოხდა უდიონი რანდიო, რადგან ესე ცუდად ეწერობა მოგსაურ რანდეხსო. «მცრამ ერთი ჯერ მჯურთხე, დუდუხებდა თავისთვის, ჭ მამის ჭნახში თუ მტეერი არ მოგაყენო ამ გვარი რანდო შეურაცხისთვის: ეველას გამოავახენ შეს ცუდა რანდოხას. თქვენ, კი ზირუტეებო, მსეეებო, მძულსართ! ახა ერთი მომეყენო რამე შეუწროება, მამის ჭნახვით რა ხსჯელებს მიიღუთ თქვენის უგუნურობისგან! ისეთის გულდობით ჭ მამცურად სთქვა ეს სიტყვები, რომ ეველას გამოცადა სდლისი ქვის სროლისა. გამარჯვე-ბულმა დონ-ვისოტმა სება დართო მეკორეებს წაქლოთ თავიანთ და-ჭრილი ამხანაგები, ჭ შეძეგ თავის დარაჯობა ისე ცივისხსლეულად გა-გრძელა, თითქოს აქ ამავი სულ არა ეოთვილარაო. ხსტუმროს ჰატრონს შეეშინდა ჩვენი აწსაურის მოხდენილი ხაქმისა ჭ სიუთხილის გამო, რომ სოთხდაში არაში გამიოხსო, დაეშურა იმის რანდად გურ-თხვას. ამ აწროთ მახლეოვდა ეს დონ-ვისოტთან ჭ ზირველად ბოდი-ში მოითხოვა შეურაცხების მიეყენებასედა, რომელსეც «არავის ეკადრებდა, თუ არ ბოივი სდლიო; მცრამ სუ შესწუსდები ბუვარს, რადგან შესის გულისთვის საგმოდ დაგსაჯეო». აგრეთვე გუთქობა, რომ ცისე-დარასხ-ში სმდლოცეელო არ არის ჭ არც სატროა ჩვენი ხაქმისთვისო, რად-გან რანდად დალოცვის წესი შესდგებაო ერთი ხილის ტქვეაში ჭ ო-რიდე სურგსედა სდლის დარტემაში (სინტეესედა, რასაკვარველას), — ჭ ეს ეველაიერი შეიძლება უხმდლოცეელოდაც ავასრულოთო. ამხთან თავიე მოუქანს: თქვენ კარგად აწსრულოთ იარაღის დარაჯობა ჭ ორის ხათის მტეორად (რომელიც კარგა საგმაო) თქვენ ოთხი ხათიე მოას-მარეთო. დონ-ვისოტს სულ მართალი ეკონა, რასეც ხსტუმროს ჰატრონი ეუბებოდა, ჭ მოახსენა: «მაშ დამლოცეთ, თქვენო რანდოხა,

ჩქარა ღ თუ ძეორედ დამეცქიძის რანდები, ამ მკლავით შეეძუნაჲ მუ-
 ლას ღ ერთხან ვარ ვარცხენლებ თქვენს სამთვალსულაში ღ თუ და-
 ვინდობ ვისძენ — ისინ თქვენი მოწყვლეების ზატვისსტემისთვის. ამ და-
 ზარაკმა უფრო შესძინა სხსტემორს ზატრონი, წავიდა სხსტროსედ, მო-
 ტანა დავთარი, სხდან ჭქინდა ბზე ღ ქერის ახვარიში, თან მოიყლდა
 ზატარა ბიჭი ხმწვი ხმთლით ღ რინც დედაგატეა, რომელთაც ჩვენი
 მკითხველი იცნობს; უბანა დან-ვისორტს მუსლის მოდრეკა ღ დანიყო
 დავთარში ცქერით რადცის დუდუნი, მითამ დოცვას ვითხულობსო.
 დუდუნით იძს აიღო მღლა სელი დიდის დირსებით ღ ისეთი დავთო
 კვიტაში ჩვენ ახსურს, რომ ამას უეჭველია ხაპერწველები წამოხცვავდა
 თვალეებიდგან; მერე ხმლის ხიშტეით რარიოდე ზქამ მსრუში ღ თან ვი
 სულ დუდუნიება ღვდღურად. ამს შემდეგ უბანა ერთ სეიე ქალთა-
 განს, რომ ამას შემოერტვა ახლი რანინდისთვის ხმელი; ეს ბძსუბა დე-
 და-განცა დიდის რსტატობით ახსურეს, თუმატ სინიღს მღავს იმა-
 გრება: ვანი ვი არ გავკარდებოდა, რომ არ შეიძვრება, თუ ვი ახსო-
 და ახლი რანინდის ჭსთან რამეა. როდესაც არტყამდა ხმელს სეიე ქალ-
 ძს წამოხსოქვა: «ყოვლად უმღლესმა მოგანიტონთ ძლევა ღ გამარჯვება,
 ბუდნიერო რანინდა!» დან-ვისორტმა ჭკითს იძს სხსელი; ეს იძისთვის,
 რომ სცოდნოდა თუ ვინ ემხსურებოდა იძს, ღ მომავლში ამისთვისაც
 შეეწინა რამე ღვწელი ღ დიდება, რომელსედაც ესლა დან-ვისორტს
 ეტვი ღღარ ჭქინდა. დედა-განცა მოწიწებით უბსურს, რომ იძს ერქო
 ტოლონს ღ იყო ტოლედელი მეწვრიდლის ქალი ღ დავთატა,
 რომ სნცა უნდა ვიყო მზა ვარ ვემხსურო თქვენ რანინდისანო. ამსედ
 დან-ვისორტმა სთხოვა, რომ თავის სხსელისთვის დედა-განცს მოემტე-
 ბინა დონა ღ ამს იქით დარქმეულიყო დან-ტოლონსად. ამის ახრუ-
 ლებასაც დაჰზარდა დედა-განცი. ძეორე სეიე ქალმა ხანცა დესები ღ მ-
 სიმ გაათავება, დან-ვისორტი ამსაც თითქმის იძს ეღაზარაკებოდა რა-
 სნცა ზირკლეს. ახსურამა ამსაც ჭკითს სხსელი ღ მიიღო ზსურხად: მე
 მქვიან მოღინეს ღ სტეკერის მეწვრიდლის ქალი გასლავარო. დან-ვისორტ-
 ძა ამსაც სთხოვა, რომ მოემტეების თავის სხსელისთვის დონა ღ
 ამს იქით ეოვიდელი დან-მოღინეს; ეს ქალიც დაჰზარდა უკვლას ხა-
 სხსურს, რაც ვი სელიდამ გამოუვიდოდა. ამ რიგად ჩქარა ღ ადვილად
 დაიღოცა დან-ვისორტი რანინდად. წესის მოაზრების შემდეგ ახლმა რა-
 ინდმა ადოქმა მისცა თავის თავს, რომ ერთი წამიც ღღარ დაუყოვნებინა იძს

უხაქმოდ ზ მამხანაძე ტკუშურს გზას. ვერ შევანძა რახსინისტი, მერე მოკვდა სხსტუმროს ჰატროსის (თავის სულის მამის), ზ ამ აღკურხის დროს უძღვნა იმას გძელი გძელი შესხმა იმსუდ, რომ რახინდად მკურთხეო. სხსტუმროს ჰატროსის მოკვყინას ამის ყურის გდებს ზ, რომ თავიდად მოკმორების, უძახუხს ამ გვარივე შესხმით, მკრანდ მოკვდეთ; არც სდგომის ზ არც სჯქმლის იფსი არა სთხოვს ზ გძმოკხლდის თავის სულის შვიდს.

თავა 4.

რა შეგძთსგა ჩვენ ასეღ რახინდს სხსტუმრო სხსლიდამ რომ გძმოკვიდს.

გარიტრავი იყო, როდესც დან-კისორტი გძმოკვიდა სხსტუმრო სხსლიდამ. ისე ბედნიერად ჰრცხლდა თავის თავს ზ ისეთ სისარულში იყო, რახინდად ხაკურთხი რადგან სხს თავის თავი, რომ ვერა ჭაღაში ვერ აღწერს იმას, რასც ეხლას ისა ჰგომსობდა. შროლოდ ის კი ვიცით, რომ სისარულთ ყველაფერი დაავიწყდა ქვეყნიურების ზ ტახუბა სულ თავის ხარისხთან ჰქობდა. ბოლოს მოაგონდა მას ყველა დარიგება, რაც ცისე-დარბაზის მიღლობელმა მისცა ზ დააწიარ შის გპარუხება, რომ ყოველი იერი აესრულების ზ სსტურველთ-მტვირთველიც კმოკნა ვინძე. სსტურველთ-თოვირველად იფიბრება აყვას ერთი თავის მკრობელი ცოდშვილიანი სწყყალი გდები კაცი, ძლიან ვარგისი ამ თანმდებობისთვის. ამ იფირთ უჯს მოაბრუნს ახნაურმა თავის რახსინისტი ზ ეს პირუტყვი ბედაური ისეთი ახჭარბული ჩაქჩავით დეკმა შინსეკენ, რომ კაცს კგონებოდა ტვირთს სულ არა ჰგომსობო. გაიარა თუ არა ცოტადენი გზა, ასაღმა რახინდმა გაციონა მარკვენა მსარგსედ მდებარე ტყიდგან შესაბრდეული სმა: „გძდლომ ზეცავ, შეყვიარა რახინდმა: რომ აწ მანიჭებ დიდს წყალობას! ჰხედავ, როგორ განკებულეპან სორუნავს ჩემის წოდებისთვის?! როგორ მძდეკს შემთხვევას, რომ გძმოკახინო ლავწლნი ზ კეთილნი ზრასკანი ჩემნი! ეს სმა სწორედ იმ კაცისას ანუ იმ ქალისას უნდა იყო, რომელიც ეხლას ჩემგან შემწყობას სსტორებისა. ამ სიტყვებით მოაბრუნს ცხენი იბითკენ, სადგახანც სმა გძმოდიოდა. გაიარა თუ რა რძდენიძე სბიკვი, იმას დაინხა ერთ მუნსუდ მიბძული

ცხენი და მოკრე მუსსკედან მივირედი, სარტყელადის გაშიშვლებული, ზატარა ბიჭი; ხმაც ამ ზატარა ბიჭის იყო, რადგან ერთი სქელ-სქელი გუთნის-დედა მინდგომოდა და თან არიგებდა და თან საყვედურს სარტყელის ცემით ამოაბდა. «შენ არ გუთნები ეს დამიძლეე და თავლები გაიფანცე შეთქი?» გუთნებოდა ზატარა ბიჭის და უმხანუნებდა სარტყელს. «დაკამკე, აღავ, აღარავიქ, მამატოე; ხსნირს კვლავ უფრო კარგად მოუკლი»... დაინახა რა დან-ვისოტმა ამ კვარად კაცის გათახსირება, დაუყვირა ვერ მორიდამ: «ჭიო, უმართებულო რაინდო! განა გინდებს კერეთი ქცევას დან-ვიდგომილ კაცთან? შეძახდით თქვენს ტატიკს, აიღეთ სქელ თქვენი შუბი (მართლაც და გუთნის დედას ერთი გმელი ვიხსი ქქინდა მიუდებული იმ მუსსთან, სდაც ცხენი ეს), და მე გიხვევთ თქვენის ქცევის ურიგობას! დაინახა თუ არა გუთნის-დედამ თავისთან მასდლოკუელი, თავით ბოლომდის შეინარალებული კაცი, თითქმის ქცევა დაქმნა და ქვენიერებას ესდამებოდა გუთნებაში; შეშინებულმა მოწიწებით უმხანუნს სავთის-ბულა-რაინდს: «უივლო რაინდო! ეს ბიჭი ჩემი ძესკვარე განდევნა; ესდამისთვის მიგაყენე ეს სსხველი, რომ არ უვლის კარგად ჩემ ცხვრებს და ყოველ დღე, არ ვიცი დაუდგენლობით თუ რადან ემძაკობით, მიგარგავს თითო ცხვარს. მე, ჩემო ბატონო რაინდო, ვსჯი უფრო იბიტომ, რომ მგონი ემძაკობს და არაშინდობს, მას ვი რომ ვკითხვით, მამტყუნებს უხამართლოებაში და მწამებს მუნწობას: მითომ ვამაგირი მინდა მოუქროს... — «არა, უკვლავ წმინდას გევიცხვით, ტყუის!» — «ტყუის!? და იხიც ჩემ წინ! შექვიარა დან-ვისოტმა, სხედვით სიბრავებს! ცხოველ მსეს ვივიცავ, ესდამ ამ შუბით გაგმიარავ! გესმის შენ, თუ ესდამ არ დაუთვლი მატას თავის ვამაგირს სრულად, ვივიცავ ყოველის-მურაბულს, გავაქრობ, მიწას ჩავამკრეს! ესდამე სხენი!» გუთნის დედამ ხსტიდა სცოდავად თავი და სმა-გავიდიდამ სხინ თავის მოვამაგირე. — «რამდენი ვამართებს შენი? ვკითხვს დან-ვისოტმა. «ცხრა თვის განდევნა, შენი ჭირთე; თვეში სამ მხეთად უდუქა». რაინდის დაითვლას და გამოიყვანა, რომ ცხრა თვეში შეადგინდა ოცდა შვიდ მხეთს და უმძინა გუთნის-დედას, რომ მსწრაფლ გადაესდინა ბიჭისთვის თავის ვალი, თუ ვი სიცოცხლეს ავიხსებდა რადე. შეშინებულმა გლეხმა უმხანუნს, რომ თუმცა ბიჭი მკვდრს მკვალესო, მაგრამ მკვდენი არა მმართებსო, რადგან სმე წყვილი ქალამხინა და ორჯერ სხინდის გამოსაშვები უნდა გამოურცხოთ, რადგან ჩემი იფულები დამი-

სარკვესო. «მადიან კარგი! უნესუს დან-ვისოტმა, მკვრამ ქალაშხუი ღ სისხლის გამოშკება სტეკოპისთვის ენტიუსა, რადგან უღანსულოდ სტეკი. ამის თუ ქალაშხუის ტეკვი დავლიჯა, შენ ამის საკუთარ ტეკვს ზგლეკი, ღ თუ დავაქმს ამს ავათყოფი სისხლი გამოუშო, შენ კარგა მოიფს სისხლს უშკებ. მამსხადე ამს შენი არა ჭმარეთესრა». — «ახლა რეკეს, უფალო რაინდო, რომ თან არა მქეს იფულები? შინ წამომეკეს ანდრო ღ იქ მივემ რაც მმართეს — ერთ გროშს არ დაუტერ». — «დემრთმა დამიფაროს, რომ მე მკვან არ გაუკვი შინ! შექვირა ბიქმა: არა რა წამიკვანს! მარტოკა დამიგულახს, თორემ მგანი წმინდა ბარათლომეხვით ცოცხალი გამტეკვახს!» — «მკვინი სუ გეიფურება, თუ ვი მე კუბისებე — კარგად მოგმტეკვა. ამსთან თუ დამიქვამს სარაინდო დანის სასელით, რომელსაც კეუთინის, რომ უოკვედის იფარს ახრულებს, რაც დავნირდა — მამინ მე გავანთავის-უფელე ტეკვობიღვან ღ შესც სუ რა გეიფურებასა, რადგან აღთქმას ვერ ვასტესს». — «რას ბძახუთ, მოწყალო სულმწიფეკე? უთხრა ამსუდ ბიქმა. ჩემი აღა არც რაინდია ღ არც რაინდის დანს კეუთინის; ამს ჭქვან ივანე, (გაღდუდა (გაბურილი) მეტი ხსული აქვს), მდიდარი კაცია, სცხოვრებს კინტანარის ახლო». — «უე არა იფარი, ვანს გაბურილებს ვი არ შუქდიანთ რაინდობა? უთხრა დან-ვისოტმა. — შენ იფური სუ ვაქვს, ყსელა რაინდს მოჭკითსვენ თუ ცუდ საქმეს ჩაიდენს». — «მართალს ბძახუთ, მიუგო ანდრომ, მკვრამ სთია ეს არის, რომ ამს კვრავინ მოჭკითსვენ, თუ ჩემ ხანამკვარ ვამკვირს არ მომტემს». — «მკვან რათ ამბობ, მძო ანდრო, ვინ დავტეკვრს შენ იფულებს? წავიდეთ თუ მძა ხარ ღ შინ მიიღე რაც მმართეს. ყველა რაინდო დანსებს გეიფიცები სულ ახალ-ახალ მანეთებს დავითეფი ღ ჩავაბარე — შენი ოფელით მოკეუელს». — «ახალი მანეთისთვის ვი სუ შექწუნდები, რადგან ძველსა ღ ახალ მანეთებს ერთი ღირსება აქვსთ: ძველი მანეთებიც რომ მისცე — შესნ ვალს ახრულებ. გესმის, არ უმტეურსო! ღ თუ ვავიცი, რომ არ ავისრულებია შენი აღთქმა, გეიფიცები უძღლეხს, ყველგან გიპოვნი თუ გინდ თვით ვუნ ქერქმიც დამძლო. ხომ არ გინდა შეიტყო ვინ ვამლეხს შენ ამ ბძახუბს! იცოდე: მე ვარ შემდლებელი დან-ვისოტი ღამანხელი, შემმურგული ყველა შევიწროებისა ღ უხმათლოებისა. ახლა ვი მშვიდობით... არ დავგავიფედეს რაც აღმითქვი ღ ის სასკველიც ვახსოვდეს, რაც დავინიშნე!» — სთქვა ეს ღ შექწუნდა როსხინანტი. გუთინის დედამ გაყოლა იმს თვადი ღ როცა დან-ვისოტი მოვივარა

ტყეს, მაშინ მივიდა ანდროსთან ჭ უთხრა: «წამოდი, მძობილო, მოგვ
 ვამაგირი, როგორც ამ შევიწროების შემძუსრველმა მიბძანა». — «ღმერთს
 ვივინცა, დაიწყო ანდრომ, თუ თქვენ არ გამისწორდებით, როგორც ამ
 კეთილმა, მამცმა ჭ მართლის მოყვარე რაინდმა გიბძანათ (ღმერთმა
 დიდი მშვიდობა მისცეს), უთუოდ გიბოვინით ხადმე ჭ ავისრულებით
 მუჭრას». — «ჯარგი, ეგრე იყოს! უბასუსა გუთინის-დედამ; მაგრამ იცა რა?
 რადგან ძალიან მიუვარსარ, მე მინდა გავბოვრო გავალეუელი, რომ უფრო
 ბერი ფულები გერგოს». ამ სიტყვებით დაუჭირა ხელი ანდროს ჭ ხელ
 ახლად მიავრა მუსხედ ჭ რაც წელან დაჯლებოდა — ესლა შეუსრულა.
 «დაუძახე, ბატონო ანდრო, შენ შევიწროების შემძუსრველს; იმედი მაქვს
 ამ ესლანდედ შევიწროებას ხელ ვერას უშეკლის ჭ იმის იმედიცა მა-
 ქვს, რომ ხელმეორედ ტყავს გავადრობ». ბოლოს ასხნა ბიჭი ჭ დასტი-
 ნოდა: «წადი მოძებნე შენი მივარველი — მოვიდექს ჭ აღთქმა ამასრულე-
 ბინოს». გავარეუელი ანდრო სუძრობა გაშეებით იფიცავდა: ესლავ მო-
 ვესნი მამც დონ-კინოტს ჭ ყველა შენ ამბავს შევატეობინებო, რომ
 მოვიდექს ჭ ერთი შვიდათ გადაგანდეინოსო უსამართლოება. რაც უნდა
 იყოს — ანდრო წავიდა ტირილით ჭ გუთინის დედა კი იცინოდა. ამ
 გვარად შემუსრა შევიწროება ჩვენმა მამცმა ახსარმა დონ-კინოტმა.
 დიდათ დაწმუნებული იყო ეს, რომ თავის საჩინდო ღვაწლნი დაიწ-
 ყო დიდ-მშენივრად ჭ სასელოვანდ, ჭ ამ რწმუნებით მიეშურებოდა
 შინისკენ ჭ თან მიილანარაკებოდა თავისთვის: «დას! ჩემ მარჯვენას
 ვივინცა; ჭოი დუღსინკა ტობოხელო, რომ მხოლოდ შენ ხარ
 უბედნიერესი მთელ ქვეყანასედ! დასე შეს ბედნიერებას, რომ გუფთ
 გიბურობა ჭ დამონაკუთელი გვავს ქვეშე ივრსთა შენთა ისეთი ძლიერი
 ჭ გამოჩინილი რაინდი, როგორც არის ჭ იქნება დონ-კინოტი ღამა-
 ნხელი, რომელმაც საქვეყნოდ მიიღო გუშინ რაინდის წოდება, ხოლო
 დექს მოხბო დიდთა უდიდესი შევიწროება, როგორც კი კაცთა უს-
 მართლოებას ჭ სასტიკობას შეეღო შეეთხრა. მე სწორედ ის ვარ,
 რომელმაც გამოგვლივი დექს ხელიდგან შოლტი შეუბრალეულს რაინდს
 ჭ დავისხენ სუსტი ემწვილი იმის სასტიკ ხელიდგან». ამ ღანარკ-
 ში ეს მოადგა ერთ ჯვარდინ გზას. ამას მოავრდა, რომ მოვარერი
 რაინდები ამ გვარ გზასედ დადებოდნენ ხოლმე რამდენსამე წამს ჭ
 ფიქრობდნენ თუ რომელი გზა ამოერჩიათ. რასაკვირველია, ამასც უნ-
 და ავისრულებინა ეს წესი, რადგან თავის თავი რიგის რაინდად მიახნდა

ამის გამო შეეყენა რახსინსტი და, სწორე მოგახსენოთ, ძალდასწავლის
 ხასი თეორიად, თუ რა გზასევე წახუდით; ბოლოს, რომ იღვჯი გა-
 უწოდ და ვერა მოიფიქრას რა, მიუძო ცხესს ხდავე: რომ თითხს ცხესს
 ამოყრისა გზა. (უთოთად სხვა რანდებუი ესე შერებოდნენ ცაქირების
 დროს). რახსინსტი, რახსინსტი, თავის რახსინსტი (რახსინსტის
 რახსინსტი რახსინსტი რახსინსტი დონ-ვისოტი იქნება) ბერს ან დავითად-
 ბოდა და ისეთი ჭკუა მოიხმარა, რომ დაქო იმ გზასევე, რომელითაც
 იმედი ქონდა თავის თავლას მადგებოდა. რაი ვკის ტოლა გზა რომ
 გაიარა, დონ-ვისოტმა დანხას ერთი გუნიდი ხდასი, რომელიც, როგორც
 შერებუი გავიგებთ, იყენს ტოლედის ვაქირები და მიდიოდნენ სრე-
 შუდის ხსენიდათ მერხინს. ხელ ქეხი ვაქირი იყო, ქოდეგებანები, რომ
 მსეს მოღვაწეობდნენ. ამთ მანდეკდათ რათხი ვორსევე მხსდომი მხს-
 სური და სამიჯ ქვეითი ვაქირი და დანხანებუელი ვორები მოჭყვანდათ.
 დონ-ვისოტმა დანხას თუ არა ეს მოგზავუბი, თეორია «წინა მოძე-
 ლის ახალი თეორია», და როგორც სხვა რანდებუივე წაკითხსა, ისე
 თითონ ცდილობდა მოქცეულიყო ყველა თეორიის დროს; ამანთვის
 დაქეის ცხესი. შუა გზასევე, გასწორდა წელში, დაიჭირა იღვანში შუბი,
 მოიფარა გულისევე ფარი და ამ გზასევე მოქოდეგებოდა ამ მოგზაურ
 რანდით მოხსლოვებს. (გვრანინ დაჯერებულა იმს თუ ესენი რანდები არ
 იყენს). როდესაც ეს ვაქირები ვარგად მოხსლოვდნენ, დონ-ვისოტმა
 აღმადლა სმს თვისი და მრინსინს ხსით დაივირთა: «დავანგრევე მთელს
 ქვეყანას, თუ ვი არ იწმუნებენ, რომ მთელ ქვეყანასევე უწირველესი
 მშენიერი არის ქალწული იმპერატრიცა დანხანელი, უბადლო დოუსი-
 ნა ტობოსელი! ამ ყვირილსევე და ამხთან რადაც ხაირ შესედულობა-
 სევე შეატყეს, რომ ხეხი რანდი ცოტა ჭკუიდამ შეტყდარი უნდა ბა-
 ხნულიყო, მაგრამ სვირის გულისთვი და ამხთან რომ უფრო ვარგად
 შეეტყოთ რის იწმუნებს ითხვდა ამთგან რანდი, — ერთმა, უფრო მ-
 ხსანამ და მსვილმა, იმთგანმა უთხრა: «უფალო რანდი! ხეხი არ ვიცით
 თქვენ რომელ მშენიერ ქალწულსევე ბასებთ; გვახეხეთ — და თუ მარ-
 თლა ისეთი მშენიერია როგორც ბასებთ, მაშინ იმუდეგებუელი ვიქნებით
 ვიწმუნოთ ჭკმდარიტებს თქვენის სიტყვების და დაკომარბილოთ თქვენს
 ბასებს». — «თუ ვი ვახეხებთ, უნასუს დონ-ვისოტმა, თქვენ სუ მადი-
 ებით, დიდი ღვაწლი იქნება და თქვენგან, რომ იწმუნოთ დაურღვეველი ჭკ-
 მდარიტებ? სჯეუ ესე არ ვახდავით! თქვენ უნდა უნასავად იწმუნოთ,

სწრაფდეთ, ამტკიცებდეთ და იფიცავდეთ იმის მშვენიერებას და ამ სარწმუნოებას მხვედრით განვრცელდეთ მთელ ქვეყანასად; და თუ არ დამთანხმდებით — გამოგოთხოვთ რაში, თქვენ გარდასხვა რაინდნო! გამოდით თითო თითოდ, როგორც ითხოვს რაინდთ წესი, თუ არა და სულ ერთად დამტყნით ბრძოლი გლესებოვით. ანა რადან იცდით? გულადუბით და მე გიჩვენებთ, რომ ჩემი მკლავი დაგმლევსთ თქვენ, რადგან სიძარტლე ჩემს ანის! — უთვალა რაინდო! ვაჭარმა მიუგო: ამ სივრცის სხვედრით გთხოვთ ნუ გინდათ ჩვენგან ისეთი რწმუნება, რომელიც არ სხად და არა რადან არ გავგონიდა და რომელიც, გეფიცებთ, არ იამებათ ადგილისა და ესტრემადურის იმპერატორებს და გარდაუვალებს; გთხოვთ უმარხილვინდ ნუ გეიშვრებით ესეთ მსულ საქმეს; თუ სხვა არა შეიძლება, ისევე სურათი მინც გვახვენეთ თქვენის მშვენიერებას, რაც უნდა ზეტარა სურათი იყოს, მინც წარმოვიდგინოთ იმის დიდ მშვენიერებას და მამის ჩვენის რწმუნებით სრულდებით დაგვამოუადულებთ. ჩვენ ისე გვეყრთ თქვენი სიტყვები, რომ არა წამს დავინსხვით თქვენი მშვენიერის სურათს, ვარწმუნებთ, მამის ჩვენ ბუკრა დანარაგი არ გვინდა, თქვენის სიამოვნებისათვის ვასრულდეთ თქვენს ბმასებს, თუ გინდა რომ ის მშვენიერი ცალი თვალთაგ იყოს ბრძა და მორე თვალდამც მუხვე გოგორდი ანუ, მდამორად, წინადა სხიოდეს. — «რას მიქარავთ! ბილწო ვაჭარებო! შექვირა დან-კინოტმა მართლად გამოვითუებოდა. ჩემი სავარდის თვალბილამ გამომდინარეობს მხალოდ ამარის და გუნდრუკის სურსულეს! არც თვალთ ბრძა და არც გუნდანი — თვით გადარამულს თითის-ტარხედან უსწორესია! მაგრამ არ შევარხებით მც გამობას ჩემ მივლობედ და მმასებულხედ! სთქვას თუ არა ეს, მიუშო ცხენი სწორედ იმ ვაჭარხედ, რომელიც ისე წინდაუნდაუად და მსხარაობით კლანარაკებოდა; ბუდი ამ ვაჭარისა, რომ რახსინსტმა ვერ შესძლო დესეუბი და შუა გზაში ჩაიკვან მუნდები, თორემ კეთილი ვი არ დავერებოდა ამ თავმომწონე ვაჭარს. რასაკვირველია, ბუდაურის დანტმას ჩვენი რაინდი თანაუგრძობდა და ესეც გაიმსლარტებოდა დედა-მწასედ, თავის ცხესხედ ვარჯა მოშორებით. უნდა წამომსტარეო, მაგრამ რიგინადაც ვერ განმარა: თითქოს ივარძა, შუბმა, დესეუბა, სურხმა და ვაჭარს-ბჭარმა დედამწას მიაკრესო. ამ წვალბაში რომ იყო, ყვიროდა გამარჯვებულხვით: «სხად მირბინარო! თქვე ვაჭარებო, სმადგლებო, მშიშრებო! რომ სხედვით, რომ ეს საქმი ჩემი ცხენის სიხარით მომივიდა; ნუ ჩაიდებთ კვებს

ჩემ სულ-მარჯველობაზე! თუ არ დაიჭურვით — საქმეზედ დაგმობი-
 ცხობ ჩემ მამაცოდან! ერთმა ვაჭრების მსახურმა ვერ მოითმინა ლახმლავ,
 ჯ გაცხარებული მიჯვარდა ჩვენ რაინდს, რომელიც ვერ ისევე მიწაზედ
 ეგდო. მსახურმა გამოაგლიჯა შუბი ჯ ვერ ლუკმა ლუკმა უქცია ჯ მე-
 რე ერთი იმის ნატყნით აუნთო. სურვი ჯ ბუჭები ახსურ რაინდს დონ-კი-
 სოტ ლამანჩელს. ბუჭების მეტმა ვერამ გაუძლო ცემს, ჯ უმეტესი ხა-
 წილი მოკმაზულობისა ჩვენ რაინდს ლუკმა ლუკმა დაეფუჭინტა,
 თითქო ხალისა აჩისო. ვაჭრები ეძახდნენ თავის მსახურს, რომ
 თავი დაენებებინა, მაგრამ ეს ისე წახალისდა ცემით, რომ იქამდის
 არ მოეშვა, მანამ არ მოსწყინდა. ამ ყოფაში ჩვენი რაინდი არ იშლიდა
 მუქარას ჯ ცა ჯ ქვეყანას ინმობდა ამ ავაზაკების დასასკვლად (ასლავ ავა-
 ზაკები ეგონენ ეს ვაჭრები). ბოლოს მსახური დაიღალა ცემით ჯ ვაჭ-
 რებმა გაავრძელეს გზა ჯ სალაპარაკოდ ნაცემი რაინდი გაუსდათ. მარ-
 ტოკა რომ დაიგულა თავის თავი დონ-კისოტმა კვლავ მოიწადინა ადგო-
 მა, მაგრამ განა ნაცემ ნატყევი შესძლებდა იმს, რაც მრთელმა ვერ შეს-
 ძლო? მაგრამ მინც ბუღნიერად ურაცნდა თავის თავს, როცა მოიგონა,
 რომ ბევრ მოგზაურს რაინდს შემთხვევოდა ეს ამბავი ჯ ამასთან თავის
 დაბეგვას ახრალებდა ცხესს ჯ არა თავის უხეირობას. რაკი ველარ ადგა —
 გარემოებას დაემორჩილა ჯ ყველა მდგომარეობას წოლა ამჯობინა.

თავი V.

ჩვენი რაინდის უბედურობაზედ გაგრძელება.

რაკი ველარ ადგა ჩვენი რაინდი, უნდა სსვა რამ მინც ეწამლა
 თავის თავისთვის, რომ არ მოსწყენოდა ეს ყოფა; ამისთვის როგორც
 სსვა რაინდები შვრებოდნენ თურმე გაჭირების დროს, ესეც ცდილობდა
 წარმოედგინა თვალ წინ რამე კარგი ამბავი წავითხული წიგნებიდან.
 დაატანა ძალა თავის შესხიერებას ჯ მოიგონა ვადლუგინოისის ჯ მარ-
 კის მანტუანის ამბავი, როდესაც კარლოტოს ამ პირველისთვის მთესში
 დაენებებინა თავი დაჭრილისათვის: ეს ამბავი, უნდა მოგახსენოთ, ყველამ
 იცის დიდმაც ჯ პატარამაც ჯ ყველას ძალიან სარწმუნოდ მიანხია,
 თუმცა მე ეს ისე მწამს, როგორც მაჭამდის სასწაულები. ეს რომ მო-
 იგონა — ძალიან გაუსარდა რაინდს, რადგან ესლანდელ თავის მდგომარეო-
 ბას ძალიან შეეფარებოდა. ახლავ გამოიჩინა ამან დიდი მგრძობულობა

თავის სულისა ღ დაიწყო გორკა დედა-მისწავედ; ამ მდგომარეობაში იმის წარმოსთქვა ის ლექსები, რომელსაც ამბობდა, როგორც ვაწყურს, დაჭრილი ტყის რანდი:

სად ხარ ჩემო გულის მეფავ?
დაჭრილობით დატანჯულვარ!
ან არ უწვი როგორ ვკვებხვავ,
ან არა ღ მუსთაფი ხარ!...

ეს სიმღერა იქამდის წარმოსთქვა სეზირად, მანამ მიღწევდა ამ ლექსებამდის:

მარკოზ მანტუის მიფლობელი,
ჩემი ბიძა საქებელი! . . .

ამ გვარად რომ ბოდავდა ჩვენი დაბეკილი აზნაური, უეცროვ თავს მოადგა იმას თავის მეზობელი გლეხი კაცი, რომელსაც წისქვილიში წაქ-ღო ზური ღ შინ დაბრუნებულიყო. ესეც დონ-კისოტის ბედი! — ამ გლეხმა-კაცმა რომ სხას რანდი ესე მწარედ მოჩივარი თავის უბედურე-ბასედ, დადგა ღ ჭკითსა თუ ვინ არის ან რა სატკივარი დაჭმართვია, რომ ასე უწყალოდ ჩივისო. დონ-კისოტს მამინვე ეგონა, რომ ეს გლეხი კაცი იმის საქებელი ბიძა მარკოზ მანტუელი იყო, ღ ამისთვის მიუგო მასუსად ლექსითვე, რომელშიაც არის შვილის შეჩივდა მამისთვის თავის უბედურებასედ, — ღ ისეთის გრძნობით ამბობდა ამ ლექსებს, თითქოს მართლას თითონ შვილი იყო ღ გლეხი კაციც — ამის საქებელი მამა მარკოზ მანტუელი. გლეხი კაცი ძალიან გაჭკვირდა ამის ბოდავას. ბოლომ აჭნადა ამან ზირისანდამ ზურის ჩაჩქანი, რომელიც მთლად დაბ-სხვრულიყო, ღ რა გაუწმინდა გამტკრიანებული ზირი-სასე, მამინვე იცნო ღ გაკვირვებულმა უთხრა: «უივალე კისდა! (ეს სახელი ერქო ჩვენ აზნაურს იმ დროს, როცა სრულებით ჭკვიანი იყო ღ მანამ მოგ-ზაური რანდი შეიქნებოდა). ეს ამბავი ვინ დაგაღწით? მაგრამ დონ-კი-სოტი მასუსად ისეც ლექსებს აგრძელებდა. რომ კითხვით ვერა გააწყო-რა ჩვენმა კეთილმა გლეხ-კაცმა, მივიდა ღ როგორც იყო მოხსნა სამ-კლავები ღ ქაშახები ღ ჭმინავდა სომ დაჭრილი არ სად არისო. მაგრამ რაკი ვერა დაჭრილობის, ნიშანი ვე უპოვა იმს ტანსედ — უშველა ფეხ-სედ ადგომა ღ შესვა თავის ვორსედ: ამ მდგომარეობაში ვორსედ ვდობა უფრო მოუხდებოდა იმას, კიდრე ცხენსედ. მერე მოუგროვა

ინარაღი, აგრეთვე შუბის სამსხვერუკებზე შვერა ერთად ღ სულ ზევიდა
 როსხინანტს; შემდეგ დაუჭირა ხადაკეები დაზარულ ჯიარისა და ცხენს
 და გაემართა თავის სოფლისკენ. ჩვენ დაბეკვილ რაინდს ვერ შეგძლოა
 კარგა შეფიქვანით ვაღამა ვიარსედ, ამის გამო გზა და გზა სულ გვე-
 სოდა და იყო ერთ წვალუბაში. ბოლოს გაუჭირდა ხაქმე გლეხ-კაცს და
 ჭკითხა: ხომ არას იტყვიანთო? ძვრამ, დასწყევლოს დემონთა უმძაი!
 თითქოს ის აგანებდა მას ამდენ ზღაპრებს და ცრუ ამბებს და ისიც
 იმისთანაებს, რომელიც შეიძლება თავის ესლანდელის ბედისთვის
 შეეფარდებინა. ხლდა თავი ასეა გლდოვინობის ამბავს და მოიგონა მკური
 აბინდარაყვი იმ დროს, როდესაც ალყად ანტიკურელმა როდრიგ სავა-
 რელმა დატყვევა ეს და წაიუყან თავის ცხიე-დარბაზში. ამის გამო რო-
 დესაც გლეხმა-კაცმა ჭკითხა ხომ არა გტყვიანო, — დონ-ვისოტმა მიუ-
 გოა იმ ხარად, როგორათაც თითონ დატყვევებულ აბინდარაყვს ეძახუ-
 ხს როდრიგ სავარელითვის და სწორედ იმ სიტუაციით, როგორათაც
 ამოკეთისს დახას მონტეპალიორის წიგნში. სწორე მოგახსენათ მესხი-
 რებს ისე ჭკველიდა ჩვენ ახსაურს ჰასუსების მიცემაში, რომ მთლად
 ხაქმე გაუჭირა ჩვენ გლეხ-კაცს და სულ თავბედი აწყველიდა. ბოლოს
 მიჭხვდა სოფელელი, რომ მისი მესობელი ჭკუიდანა შეძლანო და ამის
 გამო დაეშურა შინისკენ, რომ როგორმე მოეშორებინა თავიდან მისი
 რაინდობა. «თქვენ უწყით, უიხრა ბოლოს დონ-ვისოტმა თავის მესო-
 ბელს, უივლო დონ-როდრიგ სავარელი, რომ ის მშვენიერი ხარითაც
 ესლა გასლავით დულისივც ტობოხელი, რომლისთვისაც მამისდენისა და
 კვლავაც მოკასდენ დიდს გამოხასხენ რაინდულ ღვაწლს, ისეთს ღვაწლს,
 ვითარის მსგავსიც ვერ მთელს ქვეყანაზედ არ მოკვანობთ და ვერც
 კვლავ მოიგანობ». ამხედ გლეხმა კაცმა უძახუხს: «ერთი შემომხედეთ
 მე უბედურს და ცოდევილს, ბატონო! არც როდრიგ სავარელი გასლავ-
 ვარ და არც მარკის მანტუელი; მე ვარ ბედრო ალახისა, თქვენი მესო-
 ბელი; და ან თქვენ რამ გავხვადთ, ბატონო, გლდოვინობის და ან აბინ-
 დარაყვი? განა არ გიცნობთ, — თქვენ ბძანდებით ბატონახისა ახსაური,
 უივლი ვინადა». — «მე კარგად ვიცი ვინც, ვარ და ისიც კარგად ვიცი, რომ
 ყველას ვიხსნა შემიძლიან და არა თუ ვინც მოვიხსენე იმათ, თვით
 თორმეტ ივრანგების ბურუსაც და ყველა დიდებს შემოსილ ვაყვანთ ვინც
 კი ქვეყანაზედ ხდნოვრებენ — არ დაუკარდები, და არა თუ დაუკარდები, არამედ
 რაც აქამოდ შემიძლიან ღვაწლი ვერ იმითი ვარ ყველაზედ უადრე»

სი». ამ გვარი დახარკით მიხლოვდნენ სოიუელს ძლივს ბინდის დროს; მკრამ გლესმა-კანმა ცოტა შეიცადა, კარგა დაღამებულიყო, რომ ჩვენი დაბუკილი რანდი ვირსედ შესმული არ ენახათ სოიუელებს. ბოლოს, რომ დაიგულდა კარგი დრო, შევიდა სოიუელში ჭ მიიყვანა დონ-კისოტი თავის სხლში, ხადაც ამ დროს ერთ დიდ ჩოჩქოლში იყვნენ. ამას დაესგადა დონ-კისოტისას მღვდელი ჭ დალაქი ნიკოლოზს — აწინაურის დიდი მეგობრები. ხსლას რიგის-მიმცემი მძალის ხმით იძინდა: «რას იტყვიან ზატყვემულა მამაო ზეირო ზეირეს (ეს ხსელი ერთა მღვდელს), რომ არც თითონ სხანს ჭ არც იმის ჯაგლაგი ჭ იარადები? ვაი ჩემს ჩაქოლვას! უთუოდ შეჩვენებულმა სარანდო წიგნებმა შემდეგს ჭკუიდაძმის დალოცვილი; მე ეს ისე მკურა, როგორც თქვენი ესლა აქ ყოფხს. ესლა მენიშნება ჩემი სიტყვების სიმართლე: რამდენჯერ იტყოდა სოლმე თავისთვის უნდა რანდი გასვდო ჭ ფათურაკების სამქსელად წავიდო. ეშმაკებმა წაიღონ ის წიგნები! ჭკუიდაძმე შემიძლეს, შეჩვენებულებმა, ბატონი ჭ მერე ისეთი ჭკვიანი ჭ გზინი კაცი; იმის ბადალი არ იშოკებოდა მთელს ღამანში». მისწულიც ამას ამტკიცებდა. «იცი, უსტა ნიკოლოზს, ამაზდა მძისწული, რამდენჯერ გაუტარებია ორი დღე ჭ ორი ღამე მოუხვენებელი სარანდო წიგნის კითხვაში ჩემ ბიძას? ხანდისხან ისე გაიტაცებდნენ სოლმე ეს წიგნები, რომ კითხვის დროს წამოსტებოდა სოლმე, სეღში ხმალს აიღებდა ჭ კედლებს დაუწყებდა ომს. მერე, რომ დაიღალებოდა — იძინდა: ოთხი ისეთი ფადავანი დაგძლიყო, რომ ოთხი კომპის ტალიო; წურწურით ჩამონადენი ოილიც თავის დაჭრილობის სისხლად მიანხდა, მერე დაჭლევდა სოლმე ერთ დიდ ლიტრას წყალს ჭ დამშვიდებოდა, რადგან ის წყალი იმას მიანხდა იმ უკვდავების წულად, რომელიც მოეცანა იმისთვის მითომ დიდს ჭ ბრძენს მანქანს სკიფს. ძალის დავაშკე, რომ აქამდის არ გითხარით ეს ჩემი ძიის ამბები ჭ აქამდის არ გადავწვით ეს წიგნები, რომელნიც, ღმერთს ერწმუნეთ, მეტის ღირსნი არ არიან». — «მე თანხმად ვარ ხვალე მოუკიდო ცეცხლი ჭ სულ ერთიან გადავწვა, თორემ ვაი თუ გიდეე სხვა ვისმე შემალან ჭკუიდაძმე, როგორც ჩემი მეგობარი შემდეგს». ეს ღამარაგი ესმოდანთ გარედამ მგზავრებს ჭ გლესი-კაცი ესლა სრულებით დარწმუნდა, რომ უფადაწინაურს თავის ბუნებითი ჭკუა დაეკარგა. ამან დაუწყო კარებს რანხი ჭ უუვიროდა გარედამ: «გაკვილეთ, თქვე ოჯახ-ქორებო! შეუშვით შინ უფადა ვადალოკინოსი ჭ მარკისი მსტუანისა, მძიმედ დაჭრილი; ან

მკურ აზინდარაყეს მოკეტებით, რომელიც დატყვევებული მოიყვანა რო-
დრიკ ნავარედმა ჭ ზღვად ანტეკელმა». ამ ყვირილზედ ყველანი მიხე-
დნენ აზნაურის მობძანებას ჭ ამასთან, რომ გაუღეს კარები — სრულებით
იგრძნენ, რომ ვორიდან თავისთავად ველარ შექძლო ჩამოსვლა დონ-
ვისოტს. ყველანი, რასაკვირველია, გამოცვივდნენ მისაკებულად. მაც-
დეთ! დაუყვირა აზნაურმა თავის მეგობრებს ჭ სათესვეებს. ხომ მსედავთ
ძმძეთა ვარ დაჭრილი ჩემის ცხენის მიზეზით. დამაწვინეთ ჩემ ღო-
გინზედ ჭ მოიწვიეთ მეტყიური ურგანდა, რომ მომარბინოს დაჭრილო-
ბიდან. — «შესედეთ თქვენი ჭირიძე! ეს რომელი იყენით გოჭლობს ჩემი
ბატანი? ძმძიდობა თქვენ მობძანებას! ჩვენ უ ურგანდობათც მოგარ-
ჩენთ. აი დასწევკლოს ღმერთმა, ასკურ ჭ ათასკურ დასწევკლოს ჭ და-
შამათოს ჩემს გამჩენმა თქვენი სარაინდო წიგნები! შესე რა ამბავი
დაგახწიათ ამ ეშმაკის მახქანებამ?! დონ-ვისოტი დაწვიენს მამხვე ღო-
გინზედ ჭ რა გაუშინვეს ტანი ვერსად დაჭრილობა ვერ უბოგნეს. ბო-
ლოს აზნაურმა გამოუცხადა თავის მეგობრებს ჭ სასლობას, რომ დაჭ-
რილი ვი არ იყო, დაბუკვილობის მეტი არა უჭირდარა, ესეც იმის
გამო, «რომ, როცა ათს უდიდეს ფაღვანს ვეოქობოდი — წამქცა
როსსინანტი ჭ ქვეშ მომიტანაო». — «არჩა ბიჭო! რაკი ფაღვანებამ-
დის მივიდა საქმე აქ წმინდა აღარა არისრა.. ღმერთს ვუთიცავ სვალ-
ვე სულ ერთიან გავაწვამ, რაც ვი წიგნებია ამ სასლოში». ძრავალი რამე
ჭკითესეს, მგრამ ის არა ფერზედ არ აძლეკდა ნამდვილ მასუსს ჭ სთხოვდა
მხოლოდ ცოტაოდენ საჭმელს ჭ მერე განხვენებას: «ეს ჩემთვის ძლიან
საჭირო არისო». ყველა აურსრულეს. ძღვდეღმა დაწვირლებით გამოჭკითეს
გლეს-კაცს, თუ სად ჭ როგორ ებოგნა დონ-ვისოტი. ყველა უამბო-
ამან, როგორც ებოგნა ჭ ან რა თავხედობა გაწვიგნა გზაზედ ჩვენ აზნა-
ურს თავის ბოღვით. ახლა ვი სულ აღარა დაუღკუბოდა რა წინ წიგნების
გადაწვას. მეორე დღეს ძღვდეღმა თავის მეგობარი უსტა ნიკოლოზს
მოიწვია ჭ ესენი ერთად წამოვიდნენ დონ-ვისოტისას.

თავი 6.

უსტა ნიკოლოზსა ჭ ძღვდეღელი სხსრეკენ დონ-ვისოტის წიგნებს.

ძანამ ჩვენი აზნაური განხვენებაში ბძანდებოდა, ძღვდეღმა მოსთ-
ხოვა იმის ძმის წუღს იმ ოთახის გასაღები, სადაც ჩვენი აზნაური

თავის წიგნებს ინსახვდა. გააღეს რა ოთახი ღ შეკლანი შევიდნენ
 ურავი-თურთ, ნსსკე შიგ ხს წიგნსედ მეტი, სულ დიდი ტანისა, ლამ-
 სად უდა-გადაკრული ღ რამდენიმეც ზატარაუბი. ამდენი ემძაკების მს-
 ჰსნება რომ ნსსს ხვესმა სსსლის რიგის მიმცემს—ფიცხლავ გადაიწერა
 ზირ-კვარი ღ გამობრუნდა უკან, რომ იასმის წყალი ღ უსუფი შეეტა-
 ნა. «მამაო, უთსრა ამს ლვდელს, თქვენს მდღს, ერთი ასსურეთ ეს კედ-
 ლები, რომ განხთლღს ოთახი ღ წიგნებას მსსსსებასმ მატეური არ
 გადაკვისდღს ამთი შემუსრისთვის». ამ მოურავი ჰსდის გულწრფელღსამ
 გალიმა ხვენი მომღვარი. ამს კურ მოიწადინს გადამიწავს ყველა წიგნისა,
 რადგან ფიქრობდა, რომ აქ იბრავინდა დასსსდღობ წიგნსსსს. ამასედ უარს
 ჰყოფდა მის წუღი ასსსურისა ღ დაიყინა, რომ სულ ერთიანად და-
 სწველები არიანო, რადგან ყველამ ერთად ახეს მია ხემსაო. «გარგი იქ-
 სება, რომ გადაყაროთ ამ ფასკრინდამ ღ ესოში ერთიანად ცრესლი წაუ-
 კიდოთ. ან არა, ბოღის მისსარიდებლად, გარე ესოში გადავიტანოთ ღ
 იქ ერთი გარგი ჰინავოკანს დავსთოთ ამთი». ამსგე სთსოგდა სსსლის
 რიგის მიმცემი ჰსდინ:—ასე უწვალოდ უნდოდთ ორივეს უცოდველი წი-
 გნების დაღუბვა; მგრამ მღვდელმს მოიწადინს ყველა წიგნსედ ზედ-წარ-
 წერილი მახც წაკეითსსა. უსტა ნიკოლოზს თაროებიდამ აწოდებდა ამს
 წიგნებს ღ ეს გი გითსუღობდა ზედ-წარწერილებს. ზირველად მოაწო-
 და ამს უსტა ნიკოლოზამ ამადის-გაღელის წიგნი. «შემთხვევას დასე»!
 შეჰყვირა მღვდელმს. «როგორც გამიგინია, ეს წიგნი ყველა სარაინდო წი-
 გნებსედ ზირველად გამოსულა ჰვეყანსედ; ამბობენ, ისზანიაში ყველა-
 სედ ზირველად ეს დაწუბტღით ღ შემდგომში ყველა სარაინდო წიგნე-
 ბის ნიმუშად ესა ჰქანათ. ამისთვის მე მგინია, რომ ამ წიგნის დაწ-
 ვასედ ბუკრი ფიქრი არ არის სსწირო, რადგან ბოროტების სიფუძველი
 ესა ყოფილა». — «არა, მომღვარო, უზსსუს ნიკოლოზმს, მე გამიგინია, რომ
 ეს წიგნი ყველა თავის გვარ წიგნსს სვობია თურმე, ამის გამო მოდი
 დავინდოთ» ამადის გაღელი. «შენი ნებაა—მს ვანტოთ». «ასა ასლა ამის
 გკრდსედ რომ იყო—გე მიხვესე». — «ეს «ესზღანდინის ღვასელი» არის,
 დაუმატა დაღაქმა, ამადის გაღელის კანონიერი შვილისა». «ჰო, მს რადგან
 შვილი მამის კვალს არ გაჰყვა, ამის გამო, ბატანო რიგის-მი-
 ცემო, გაღეთ ფასკარა ღ უძსეთ ესოში ეს «ესზღანდინი»—ჰიკოკო-
 ლის სპირველად ივარკეს». სსსლის მოურავმა დიდის სისარულით
 აასრულა მღვდლის ოსოფსა ღ, მამსსადმე, ხვენი სწყალი «ესზღანდინი»

ფირამელა გადაბმნდა ფანჯრიდამ ღ დიდის მოთმინებით უცდიდა ენოში დანიშნულ სასჯელს. «აბა ახლა რაღა?» უთხრა მღვდელმა. «აი კიდე ამდის ბერძენი, უთხრა დალაქმა, ღ მკონი ამ თაროს წიგნები სულ ამდინის კვარეულობას ეკუთვნოდენ». «მშ უკვლა ენოში უძსეთ! უთხრა ღვდელმა. დეე დაიწკან კაროლკვა ზინტიკინისტრანც, უივლი დარინელიც თავის რაღაც ემძაკური ღ ქაკური სიმღერებით ღ ბასხებითურთ. მე ამით თვით მამა ჩემსაც თან გაკაყოლებდი, რომ ესლა რაინდად გამოემცხადდენ». «მეც კერე მკონია», დაყოლა დალაქმა. «მეც კერე», დაუმტა მძის წულმა. «მშ თუ კერე, სოქვა სახლის მოურავმა, აბა გადაბმნდენ ენო-სკენ!» სოქვა თუ არა ეს, მონეკტა თაროსედ ორი სელით რამდენსაც მოკრეოდა ღ გადაბმნა ფანჯრიდამ. «ეს რაღა დარღუბაღა ამოდენა?» სოქვა მღვდელა. «ეს არის დონოლიკანტ ლაურელი», მიუგო დალაქმა. «ჴო, მშ ამ წიგნის მოსხველი ღ ფლორას ბადისა ეთი უნდა იეოს, მკრამ, კცმა რომ თქვა, რომელ წიგნში უფრო ბუკრი მართალი უნდა იეოს, ან არა ღ რომელში ცოტა ტუილი? მკრამ ეკვლასედ მართალი ის იქნება, რომ ესლაკ ეს ბატონიც ფანჯრიდამ გადაბმნდება». «აი ფლორისმარტ გირკანელიც», სოქვა დალაქმა. «ოჴ, ფლორისმარტ ბუკიც აქა ბმანბუღა? შექვირა ღვდელმა. სწორედ მოგახსენო, კც ისეთი ზტიკ სცემია, რომ ესლაკ უნდა ფანჯრიდამ ვიხური მოიტკოს; მეტის ღირსი არ არის მკის გასაოცარი დაბადება რაღაც დარღუბაღური ფათურაკებით ღ ამსთან მძიმე ენა, — გაბმნეთ, ბატონო სახლის-მმართველო, ნუ დაინდობთ». — «თქვენ ცოცხალი ბმანდებოდეთ! ვინ დამიძღის... ღ გადაინროლა ერთი ვაებართელა წიგნი. «აი ესეც ზღატირ რაინდი» — გაკრძელა დალაქმა. «ეს ძველი წიგნი, სოქვა მღვდელმა, მამსადაძე არა ღირს ამის დახდობა, — ესეც თან გაყოლეოთ». ახლა მიატანეს «ჴვარის რაინდის» წიგნს. «სწორედ მოგახსენოთ ესეთი ღვთისნიერი სახელი-სთვის მანც შეიძლებოდა ამ წიგნის დახდობა, მკრამ ამბობენ: ჴვარს უკან ბოროტი სულისა კემინოდესო. ამის გამო ეს უივლი რაინდიც, თუ ვინდ ხატისაც იეოს, გადაბმნდენ ჴიკოკოანის დასაქეებლად!» მერე დალაქმა წაიკითხა ერთ წიგნსედ: «სარკე რაინდობისა». «ოჴ, ვიცი რა შეილი სარკეც ბმანდება, სოქვა მღვდელმა. ამ წიგნში არის მოსხენბული უივლი რეინაღდ მონტაღვანელი, იძის მეგობრები ღ ამსან-

გები — ხელ საშინელი ავსჯები; მერე კიდევ თორმეტი ზერი *) ღმრთავი ისტორიკოსი ტურზინი. ეს ბატონები, სწორედ მოგასხენოთ, ბუკრის ღირსნი არ არიან, თუმცა ამ წიგნში ჩინებული ბიარდოსკან **) ნაწერიც არის, რომელიც ზოეტმა არიოსტომ ***) იხმარა თავის წიგნის საგნად: თვით არიოსტოც რომ მომხვედეს აქ სხვა ერთ მოღვაწარავე — მერწმუნეთ, არც იმას დავინდობ; მაგრამ, თუ თავის სამშობლო ერთ მოღვაწარავეს ენასავ — აი ამ თავსედ დავიდებუ ბატონისტემით. — «მე მჭებს არიოსტოს თხზულებას იტალიანურ ენასედ დაწერილი, მაგრამ მე იმისი არა მუყურებარა», სთქვა დალაქმა. — «შენთვის ეგ უმჯობესია, მიუგო მღვდელმა. მდღიან მდრიელი ვიქნებოდით, რომ უფაღ კაპიტანს არ გადაძებდნებინა იხმარაში არიოსტოს თხზულებას. ამით ბუკრი ბუნებითი ღირსება მოაკლდა არისტოს. ამისთანა თხზულებები ღ ლექსები მდღიან ბუკრ ღირსებას ზკარტკენ სხვა ენასედ. რაც უნდა იყოს, არიოსტოც ღ სხვა საფარანგეთსედ დაწერილი წიგნებიც, უნდა შუკინასოთ სდამე სარდაფში, მინამ სხვა ადგილს უშოკნიდეთ. თუმცა ბერნარდო დელ-ვარზიოც ღ რანსეკაღესიც ამით რიცხვს ეკუთვნის, მაგრამ თუ ჩამივარდნენ სელში — მსწრაფელ გადაბმანდებთან ფანჯრიდამ ჭიკოკოანისთვის ბატონი სხლეს-მმართკულის სელით». ყველაფერში დასთანხმდა უსტა ნიკოლოზს ღ ყველა ასრი ღ გატება მღვდლისა ამ წიგნებსედ ეკოს მართალი ღ უცოდველი, რადგან იცოდა, რომ მოძღვარი იყო ბუკრი სიკეთის ბატონი, ჭრისტინი ღ მოყვარე ჭეშმარიტების: მამასდამე ტყვილს არაოდეს არ იტყოდა ღ არაფერში არ შესდებოდა.

*) ზერი. ასრე უწოდებდენ ფრანციაში ღ ესლაც უწოდებენ ინგლისში სემო სარისის ასნაურებს, რომლებიც ერთ სასოკადობად იყენენ შუერთებულნი.

**) ბიარდო იყო რანდი უშიშარი ღ დაუყუდრებელი, დაიბადა 1476 წ. თავის სიმამცით ზარეიმს უწოდა მამულის მცნოვარად. გარდიცვალა 1524 წ.

***) არიოსტო, ლოდოვიკო, იყო ერთი შესანიშნავი იტალიელი ზოეტოზანი. დაიბადა 1474 წ., გარდიცვალა 1533 წ. იმან დასწერა რომანი «ორღანდო ფურიოზო», რომელმაც მოიპოვა გამოჩინილი მწერლის სასელი. ის სწერდა აგრეთვე კომედიებს, სატირეს ღ ლათინურ ლექსებს.

შეძლებს დალაქმა გამდლა ვიდევ ერთი წიგნი ჭ სხვა ზედწარწერილი: «ზალმერინოს ოლივიური»; მერე მეორე წიგნი გამდლა ჭ ესეც «ზალმერინოს» იყო, მაგრამ სხვა ქუეჩისა—ინგლიელი. დაჭხუდა თუ არა ამ წიგნებს, მღვდელმა წარმოსთქვა თავისი მსჯელობა: «ეს ოლივიური კნდავე გამდამანდეს ესოში ჭიაკაკანისთვის ჭ ეს ინგლისელი ვი შეიძლება დავინდოთ, ჩემო ნათლიამ, რადგან ამ წიგნს ორი ღირსება აქვს: ერთი, რომ თითონ წიგნი ძაღიან კარგია ჭ მეორე, როგორც ამბობენ, მსწავლელი ჭ განიერი ზორტუგაღიის გაროღის დაწერილია. რაც ვი რამ სდება მირაგანდის ცისე-დარბაზში, როგორც აქა სწერია, სულ რიგინად ჭ მეტუეგურად არის აღწერილი, ზგურთვე ეველა ზირების მასინც ძაღიან კარგად არის აღსრულებული. ამისთვის, ბატონო ნიკოლოზ, ჩემი აზრი ის არის, რომ ეს წიგნი ჭ «ამადის გაღელი» დავინდოთ ცეცხლისგან ჭ სხვა რაც რამე არის— სულ გადაგამასნოთ ესოში. სან თქვენ რაღას იტყვიით?»—«არა, ნათლია ჩემო მოძღვარო, ვერე სუ მოვიტყვიით, თორემ ეს ჩინებული დონ-ბელანისიც დაიწვის». —«რასაკვირველია, მიუგო მღვდელმა, მაგ უფალ ბელანისსხედ რომ ევეთი გაბერილი წიგნი არ დაწერათ ჭ ამასთან, რომ თითონ ბელანისსაც ცელტა რევანდი მიეღო—საღველი შეუძირდებოდა ჭ ისეთი იფინი აღარ იქნებოდა,—მაშინ შეიძებოდა მაგის დასდობა; ამასთან მაგში რაღაც დიდების ცისე-დარბაზი ისენიება ჭ ვიდევ ბევრი სხვა სისულელები... მაინც შენი ხათრისთვის, ჩემო ნათლიამ ნიკოლოზ, მაშატიებია,—იქნება ვიდევ როგორმე დატკვიანდეს უფალი ბელანისი; მაგრამ ეს ვი უნდა ჭქნა, რომ თან წაიღო მინა ჭ ისეთ აღაგას შეინახო, რომ ვერავინ მიავნოს». —«ვეთილი», მიუგო დალაქმა, ჭ რადგან დაიღალა ვიდევ წიგნების ჩსრეკით, უთხრა მოურავს ჭაღს, რომ მოესვეტნა რაც დიდი ტანის წიგნები იყო ჭ გარეშისკვად გადაკომხებინა ესოში. სსიღის მმართველსაც ეს უნდოდა. ამან მოქსივია სელი რვაღვე ასირეული ტანის წიგნებს ჭ გადაუშო ივანჯირიდამ ჭ თანაც მიამხნა: «არ გამეცლებით, თქვე ავი-სულის გამცემულსო». ერთი ამ წიგნთაგანი სელიდამ გაჭკარდა სსიღის-მოურავ-ჭაღს ჭ სწორედ ნიკოლოზსან ივესებთან დაეცა. ოსტატმა აიღო, რადგან სჯემე აღარ ჭქონდა, გადაძღა ედა ჭ წაიკითხა: «ამბავი ჩინებული რანინდი ტარანტ-თეთრისა». «სუ თუ! შეჭვირთ მღვდელმა. ტარანტ-თეთრი?! აქ მომეც ჩემო, ნათლიამ; რას ამბობ! ჩსნთლით დაკეპები მაგ წიგნს. სწორედ კმაყოფილებას ჭ მსიარულების სსურვეკა.

ამდენი რაინდი დამკვირვებელის მონიტორინგულიც აქ არის, იმისი ქმ
 თამა მონიტორინგულიც. რაინდი ფანსეკაც, ამდენი დეტრანისისა და
 ღლის ერთმანერთთან ომიც, ქალწული შლასურდემივიდას (შევას სემის
 სინტონისა) თვალთ-მაქცობაც, ჭერივი რეზონანდის სამიკსურა ამე-
 ბიც, იმპრატორინცაზან თავის საჭურჭელთ-მტვირთველის იზოლიტის
 შეკვარებაც. უნდა სწორე გითხრა, ჩემო ხათლიამ, რომ მჭევრ-მეტვე-
 ლობით ამ წიგნსედე უკეთესი არა იქნება რა მთელ ქვეყანასედე. აქ რა-
 ინდები სწამენ, ქსმენ, ქსინავთ, ჭღვიძვთ და ისინების სულ რიგინად,
 სიკვდილის წინ ახდერძის წერილსაც სწერენ, — და ამასთან ამ წიგნში
 ისეთი სსვა რამეებიც არის აღწერილი, რომლებიც სულ არ იზოკებს
 სსვა წიგნებში. ესეც კი უნდა ვთქვა, რომ მე ამის მიწერაღს ციმბირში
 გავესვანიდი ამ სულელობისათვის. თუ არ დამიჯერებ — წაიდე და წაი-
 კითხე, ქსნაც, რომ სულ მართალი მითქვამს. — «ბატონი ხარ» — მიუგო
 დაღაქმა. «ახლა ამ ბატონა წიგნებს რაღა უყოთ?» — «ეს უთუოდ ღქ-
 სებისა და არა სარაინდო წიგნები», სთქვა მღვდელმა, მერე გაძღა ერთი
 წიგნი და რა წაიკითხა: «დახა, გეორგია მონტემიორა» და სთქვა (რადგან
 ეკვდა ამისთანა ეგონა) «აი ჭკვიანური წიგნები! ამ წიგნების დაწვა არ
 შეიძლება, რადგან ცუდი არავისთვის შეუძისვევიათ, სულ არ ჭკვანს სა-
 რაინდო წიგნებს». — «არა, მოძღვარო, მკვების დაწვა უმასნეთ, თორემ
 ვინიცის ბიძა ჩემი მორჩეს და სხვა მგათ დაუწყოს ვითხვა და რაინ-
 დის მკეთრად მოიწადინოს მიქემბობა მთებში და კვლებში სასეტებლად,
 ან კიდევ ვაი თუ ბლიბეობა დაიწყოს: ამბობენ ეს ჯად-მოთფობა ევე-
 ლასედე საუბედურობა». — «მართალს ამბობს ეს ქალი, სთქვა მღვდელმა,
 უნდა სულ ერთიან დაეწვათ, თორემ ვაი თუ ჩვენი კეთილი მეგობარი
 ჭკურსედე სულმორედ წაბარბიკდეს. მაგრამ მგანი მანც დახა მონ-
 ტემიორის დაწვა არ შეიძლებაღეს, თუმაც კი აქც ბევრ ცუდ-უბრალე
 რადც-რადცევესე არის სახლობი, მაგ: შეღაცევილი წვალი, ბრძენი ფე-
 ლიცას ამბავი და სსვა ფრად გრძელი ღქსუსი. ესენი რომ არ იყოს
 ამ წიგნში, გაბედვით ვიტყვი, მთელ ქვეყანასედე ბაღლი არ ექნებოდა». —
 აი კიდევ ორი დინა: ერთი «მეორე საღმსტინელი» და მეორეც «ხილ-
 შაღოს» თსსუღეს. «საღმსტინელი» გადაბმანდეს საჭიკოკობოდ, «ხილ-
 შაღოს თსსუღეს» კი შევინახოთ, რადგან თვით აზღღობის თსსუღე-
 ბასა ჭკვს. — «ეს წიგნი, სთქვა კვდაღა დაღაქმა, არის: «ათი წიგნი
 ამუთას ფეორტინისა», შეთსსუღი სარდინიელი პოეტის ანტონ ღო-

ფრანკოზსა». — ჩემი მღვდლობის მადლს ვუიცივ, რაც ანოლდობის სუბს, ვერ მგინთანს მხარული ჯ რიგისი წიგნი არ დაწერილა ქვეყანას; თითქმის თავის გარ წიგნებს ეკლესიას სჯობია. თუ ვინმეს არ წაუგითხვას ეს წიგნი, იმედი მაქვს უკეთესი არა წაუგითხვას იმას. აქ მომეტ, თუ ღმერთი გვამს, ჩემო ნათლიმძმ! მერწმუნე ამის მტკიცად რომ ფლორენციის აბრეშუმის ანთორა მძლიონ — არ გავწვლი». გამართვ მღვდელმა: «აი ესეც «ბერძნული მწვექები», «ქენარების ნიმიფები» ჯ «ეკლესიის წამალი» — «უკუნი ზირ-ჯ-ზირ შეგიძლიანთ გადასცეთ ბატონ მოურავს, — რასაც უნავს, თითონ იმან იცის», სთქვა მღვდელმა. აი «მწვექები ფილიდი». — «ეგ მწვექები ვი არ არის, სთქვა მღვდელმა, ვერავი სხსსლის გაცია. ეგ უნდა შევინახოთ, როგორც ძვირფასი რამე». — «აი ესეც «საუნჯე სსვ ჯ სსვ ლექსთ თსულები» გაგვძელა დალაქმა. «მგინთანს საუნჯეები რომ ცოტა იყოს ქვეყანას — უფრო კარგი იქნებოდა, სთქვა მღვდელმა; მგრამ მოდი ესეც შევინახოთ, რადგან ამის მწერალი ჩემი მეგობარია ჯ საკვირვლათაც სწერს დალოცვილი შვილი. მეტადრე როცა მღერის, რა სმა აქვს, რომ იცოდე, — ისეთი სსსიამოვნო, რომ მსმენელს თავს დაავიწყებს. მართალი ვიან, რომ ცოტა ეკლოგები გავრძელებული აქვს, მგრამ რაც უნდა იყოს დიდი ღირსებისა ეს წიგნი ჯ ამის გამო უნდა შევინახოთ კარგ წიგნებთან». «ეგ რადაა?» — «ეს არის «გალექტა» მიქელ სკვანტის თსულება» — «აჲ, ჩემი ძველი მეგობარია? ვიცი, ვიცი, საწყალი მიქელა! ლექსებში თუმცა ვერ კარვად ვერ არის დასელოცებული, მგრამ უბედურების გამოცდილებებში ვი კვანვინ გადააჭარბებს: მრავალი გამოუცდა სმარალოს. ცოტა კარვად ვერ ათავებს სოღმე, მგრამ მდიან გამტაცებული ლექსი აქვს. მეორე ნაწილსაც დაკვირდა, ვნახოთ რა იქნება, უფრო ვი კარგი უნდა იყოს ამსედ. თუ ეს იმედი ასრულდა, მამინ ამსაც ეპატეებს თავისი ნაკლებეკანება ჯ მანამ ვი, ჩემო ნათლიმძმ, შენთან შენსე». — «ბატონი სარ, მიუგო დალაქმა. ამ სმ წიგნს რაღაც გქელ-გქელი სსსელები აქვსთ, მოისძინეთ მოძღვარო. «არაკუნა დონ-ალონსა დე-ერსი-ლა», მეორეა — «აუსტრიანა სუნა რუილა» ანუ «მსაჯულნი გორდოვაში», ესეც «მონსერატო კრისტოვალდ დე-ვირუესი» ვალესიელი ზოეტისა». — «აჲ, ეგ წიგნები თვით საუკეთესო წიგნებია ჯ ამსთან მგათი ექვს ტავზოვანი ლექსები მეტილებიან სიკეთით იტალიის ექვს ტავზოვან ლექსებს. რიგია ამათი შენსვა, როგორც იხმანის ძვირფასი საუნჯე-

სა. ბოლოს ძველელი დაიღალა წიგნებს შინკვით ღ რაც გაუმინჯავი
 დარჩა, ეველას დაწვა მოიწადინა, მაგრამ დაღაქმა უნებლიე გადაშლდა
 კიდევ წიგნის უდა ღ წაიკითხა: «ცირილი ანკელოზსი». — «გაი შენ ჩე-
 მო თავო! ეკ რომ დამწვარიყო, თითონ მეც ვიტრუბდი. ამის მთხვეული
 სუკეთესო მთხვეული იყო არა მარტო ისხანიაში, არამედ მთელ ქვეყანაზედ
 ღ ამისთან კარგი მთარგმნელი ოვიდისა ისხანიურ ქანსედ».

თავი 7.

მოკრედ გამკვარება დონ-ვისოტისა.

დასრულა თუ არა ეს სიტყვები ძველელმა, ამ დროს შემოესმათ
 დონ-ვისოტის ყვირილი: «აბა ახლა გამოიხინეთ, მამცრო რაინდებო, თქვენი
 ძვალვის ძალა! შექსედეთ როგორ იმარჯვებენ კარის-კაცები!... არიქა,
 არ დაგვახსნან! შექსედეთ ბედაურები, სტეორცნეთ ვირითი. ეგრე!
 ეგრე! გულადათ!...» ამ ყვირილზედ დასებენ თავი წიგნების გადაჩე-
 კას ღ შეცვივდნენ დონ-ვისოტის ოთასში. მშ, უნდა ვიფიქროთ, რაც
 გადაურჩეული წიგნები დარჩათ, სულ ტყცლის ანაწერა გასდნენ. ამ წი-
 გნებში მოწყვნენ «გოროლუა ღ ლეონ ისხანიელი», «იმპერატორის ღვა-
 წლანი» ღ «დონ-ლეონ-დე-ავილას თხსულებები», რომელნიც უძველეს
 ძველელს რომ ქანას ასე დაუნდობლად არ მოეჩეოდა. როდესაც შევი-
 დნენ დონ-ვისოტის ოთასში, ხასეს ჩვენი ახსნური წამომსტარიყო ლო-
 გინიდაძე, კვირა თავის მსვილი სელში ღ ერთი ყვირილითა ღ ამით
 გასურებული, დაჭყეტილი თვალებით იქნეკდა აქეთ იქით თავის ბასრს
 ღ როგორც ეტყობოდა კედლებს ეომებოდა. როგორც იყო დააშოშ-
 მინეს გაფეთებული ახსნური ღ დააწინეს ისეკ ლოგინსედ. როცა დამ-
 შვიდა დაუწყო ძველელს: «დაწმუნებული ვარ, უფალო არსიებისკო-
 ზონო ტურზინე, რომ დიდს სირცხვილს შეადგენს ჩვენთვის, ჩვენ—
 თორმეტ ზერთათვის, იქამდის მიუშვათ ხსანსლის რაინდები, რომ ტუდ
 უბრალოდ დაგვახსნან ღ იქმნენ გამარჯვებულნი—მამის როდესაც ჩვენ
 უფრო ვიმხევედით ამას, რადგან ამის წინა ვირითებში სამჯერვე ჩვენ
 გავიმარჯვებია ღ ჩვენ შეგვიმოსავს ძველა». — «ეჲ, სეყარულო ხათლიავ,
 მიუგო ძველელმა, ღმერთი მოწყალეა! ხომ მოგესხენება: ჩარსი ბრუ-
 ნაეს—ბუდი იცვლებო. მამსადაძე, რაც დღეს წავკვივია—ხვალ მოვი-

გუბო. ესლა ვი მსოფლად იმის გიანჩეთ, რომ როგორმე
 ღ თავი მოიწინათ. მე მგონი თქვენ, გარდა დადღილანისა, მძიმე
 დაჭრილიც უმანდებით». — «არა, დაჭრილი ვი არა, მგრამ დასუკვილი მ-
 ლიანს ვარ. შეჩვენებულმა დონ-როლდანმა ერთი მუხის სე სულ ზედ
 დამსტერია, იმის გავაგრებული, რომ მე იმისი ძლიერი მტერი ვიყავი.
 მგრამ რე ნაღდ მონტალვანული სუ ვიწები, თუ მე იმის შევარსინო
 ეს ამბავი, რაც უნდა ვადლო-საც იყოს! თქვენ ერთი მომიტანეთ ეს-
 ლა საუწმი: ჩემთვის ესლა ძალიან საჭიროა ქამა. მავიერის გადასდეს
 ვი მე ვიხვესთ როგორც უნდა! მოუტანეს საუწმი; რანდმა მიიწ-
 თვა ღ კვლად დაიძინა. იმის სისულელე ყველას ძალიან უგვირდა. ამ
 დამეს მოუარავმა ქალმა წაუკიდა ცუცხელი რაც ესოში ღ ოთახში წიგნე-
 ბი იყო ღ სულ ერთიან დასწვა; მგრამ ბუერი მთვანა უბრალოდ დაი-
 სავა, რადგან გადაწივკა დაწარდა მკვდელს. მერე მოივინეს თუ რა
 ზასუხი მიეკათ დონ-ვისოტისთვის თავის წიგნებსედა. ყველამ არჩიეს,
 რომ ამოუჩენებინათ საწიგნე ოთახის კარები, ასე რომ შესავალი აღარ
 საიღამ ქქობოდა ღ მერე ეთქვათ ახსნურისთვის, რომ წიგნები ოთახი-
 ნად მოუტანს ვილცა ვადო-ქარს. ეს ოსტატომა ძალიან კარგად
 აასრულეს. ორ დღეს შემდეგ ადგა დონ-ვისოტი ქვეშაგუიდან ღ მ-
 შისვე გაემართა თავის წიგნებისკენ. ბუერი ეხეტა წინ ღ უკან, მგრამ
 საწიგნე ოთახი კვდარ სდ ვერ იზოუნა; მერე მივიდა იმ ალაგას, სდაც
 კარები კვულებოდა, დაუწყო კედელსედა ხელის სასუნი ღ სილყვით ვი
 არაიერს ამოხდა. ბოლოს, რომ გაუჭირდა, ჰკითხა სახლის მოურავს:
 ჩემი წიგნების ოთახი სდ არისო? სახლის მძართველმა იცოდა რაც
 ემანუებისა. «რა ოთახი? რომელ ოთახს უმანეთ, მოწყადეო
 სელმწიფეკ! აღარც ოთახი გასლავსთ ღ აღარც წიგნები: ოთა-
 ხიც ღ წიგნებიც კუდიანმა ეშმაკმა მოიტანა... ჩვეთასა არს
 დემერთი» — ღ ზირ-ვარა გადაიწერა «არა, ეშმაკმა ვი არა, დაყოლს
 მძის წულმა. თქვენ რომ წარსუდით, ერთი ვადო-ქარი მოივინდა
 შუალამისს გველამანით, გადმოვიდა გველამანდამ ღ შევიდა თქვენი წი-
 გნების ოთახში, — არ ვიცი ვი იქ რაუნდოდა; ცოტა ხანს უკან ისევე
 გაივინდა ღ რადც ხაირი ბოლი დააყენა მთელ ამ სახლში. მერე წავე-
 დით ოთახის სახასავათ, მგრამ კვდარც ოთახი ვიზოუნეთ სდამე ღ კე-
 დარც წიგნები. ის ვი გეხსოვს მედა სახლის მძართველს, რომ ვადო-
 ქარი როცა მიდიოდა დაივირთა, რომ ამ წიგნების ზატროხთან მტრო-

ბა მაქსს და იმისთვის უფავ ეს საქმეო. ჩვენ ვერც კი მივხვდით რასაქმედ
 მესედ ამბობდა, ბოლოს კი გავიგეთ, რომ წიგნები ოთხსაინად მოეტყ-
 ნა. ამასთან თავის სასულიერ კვითსრა: მეცნიერი მონატონი ვარო, მეო-
 ნი». — «უთუოდ ფრესტონი იქნებოდა! სთქვა დონ-კისოტმა. «არ ვიცი,
 შენმა მსემ, მიუგო სასლის მმართველმა, ფრესტონი ერქვა, თუ ფრი-
 ტონი, მსოლოდ ის კი მასსოვს, რომ იმის სასული ტონსედ თავდე-
 ბოდა». — «წოარედ ეს მეცნიერი ვადოქარია ჩემი დიდი სხის მტერი.
 თავის წიგნებიდგან შეუტყვიას იმას, რომ ერთ დროს მე ვაკობებ იმ
 შემდეგულ რაინდს, რომელსაც ის სწავლობს, და ამის გამო, რამდენიც
 კი შეუძლიან, ცდილობს მასთან სოლმე. მაგრამ რაც უნდა ქქას, მე
 დაუძეტიცებ იმას, რომ ის წინააღმდეგი ვერ გაუსდება ზეცის დანიშნუ-
 ლებსა». — «მაგას ვინ არ დაგიჯერებსთ, მიუგო ძმის წულმა, მაგრამ, ძია
 ჩემო, რასაჭიროა, რომ სულ ჩსუბი გინდათ ვისთანმე? ის არა სჯო-
 ბია შინ დარჩეთ და დამშვიდებით იცხოვროთ თქვენთვის? ხომ გაციგო-
 ნიათ ანდას: მატელისთვის მიდიანო, მაგრამ გაკერქილები ბრუნდები-
 ნო». — «ქოი, ჩემო ძმის წულო! შექევირა დონ-კისოტმა. შენ დიდ შე-
 ცდობილებასში სარ! მანამ მე გამერქს ვინმე—მე წვერს გამოკვლევაჲ,
 ან კი ვის შეუძლიან შეესოს ჩემ გვამს!>? ამასედ ვეღარც ძმის წულმა და
 ვეღარც სასლის მოურავმა ქალმა ვერ უწინააღმდეგეს იმას, რადგან შე-
 ტყეს, რომ აწნაურმა ვავრობა დაიწყო.

ჩვენი აწნაური ორ კვირას ისე დამშვიდებული იყო, რომ კაცს
 ეგრესობდა სულ მთლად დაივიწყა თავის თავსედობაო. ამ ხნის განმა-
 ვლობაში ბევრჯელ ქქონდა სოლმე ბასი თავის ორ მეგობართან: ძღუ-
 დელთან და დღაქ ნიოლოლასთან. ბასის დროს ბევრჯელ ამტეცე-
 ბდა ჩვენი აწნაური მოგზაური რაინდობის საჭიროებას მთელი ქვეყნი-
 თვის და ამბობდა, რომ ჩემით უნდა ავღადგინო დაცემული რაინდობაო.
 ძღუდელი სან ეთანსმებოდა სოლმე ამსედ, სან არა; ასე ოსტატურად
 იმისთვის იქცეოდა, რომ უფრო თავი შეეყვარებინა აწნაურისთვის და
 ამით უფრო გავლენა ქქონოდა იმის თავსედობასედ. ის კი არა თუ
 ჩვენი დონ-კისოტი ერთ თავის მესობელ გელს-კაცს კიდევ ურიგდე-
 ბოდა საჭურველთ-მტვიროთველობასედ; ამისთვის აწნაური ვილდოდ
 ქქირდებოდა იმდენ რამეებს, რომ საწყალ გელს კაცს ჭკუა აერია და და-
 სთანსმდა იმას ეველგან გაყოლას საჭურველთ-მტვიროთველის თანამდე-
 ბობაში. დონ-კისოტი ეუბნებოდა: «ბევრს ჩუ ინაღვლებ შენს მიწდორსედ

ღ კენხსკედო, ეკვი არ არის, რომ ჩვენ სადმე დავიტყობთ ერთ დიდ
 კენხულს ღ შე იქ შენ მთავარ-მმართველად გაცხადებო. ამ გვარი
 დაპირების გამო ჭკუა გამოთხულებულმა სანხო ზანხომ (გლეხი გლეხის
 ხსელი იყო) დასწება თავი ცოლქვილს ღ სასლ-ვასს ღ საჭურველთ-
 მტვიროველად გაუხდა ჩვენს რაინდ—აზნაურს. ამას შემდეგ დან-ვისო-
 ტი ფულის თავდარიგს შეუდგა. გაქილა რამდენიმე ნივთები, ზოგიც
 დაავიწყდა, რასაკვირველია ჩსკეარ ფასად, ღ ამ გვარად შეავრთვა კარ-
 გა ბლომა ფულები. მერე იშოვნა ფარი, რომელიც ერთმა მეგობარმა
 აჩუქა იმას, დაკოწიწა როგორც იყო თავის ზუჩი ღ დაპირა მალე
 გამგზავრება; აგრეთვე თავის ასლ საჭურველთ-მტვიროველს შეატ-
 უბინა დღე ღ საათი გამგზავრებისა ღ უბინა მას იმ დროსთვის და-
 უყოფებლად მოძახდება. ისიც შეატუბინა, რომ ფულები დასჭირდებო-
 და გზავდა. სანხომ უთხრა: «ფულებს ვიშოვნი, მაგრამ ნება მომიც
 ჩემი ვირიც თან წამოვიყვანო, რადგან ქვეითი ბუერი გზის გაულა არ-
 შემიძლიან». ამხედ ცოტა ხანს დაფიქრდა ჩვენი დან-ვისოტი: ცდი-
 ლობდა მოკვანების თავის წიგნებიდან—ყოლია ვინმე რაინდს ვირ-
 სედ შედობი საჭურველთ-მტვიროველი თუარა? მაგრამ ამ გვარი მ-
 ტალითი ვერ სიდამ ვერ მოიგონა; მინც, მეტი ღანე არ იყო,
 ვირსედ ჯდობის ნება მისცა, რადგან სანხომ გამოუცხადა, რომ ჩემი
 ვირი ღონიერი ღ ჯაფის ამტანიაო, ღ ამასთან ჩვენ აზნაურსაც იმედი
 ქმნადა: ზირველ შემთხვევაშივე შექმნადა ვინმე მამაც რაინდს, დაემარც-
 ხებისა ღ იმის ცხენსედ შეესვა თავის საჭურველთ-მტვიროველი. აზნა-
 ურმა მოიმზადა სცვალე ტახისამოსი ღ ყველა საჭირო ნივთები, — ისე რო-
 გორც დაარიგა სასტუმროს ზატრამის. გაათავებს თუ არა თავიანთ სა-
 მსადისი, როგორც ბატონი, ისე მსახური, — არც ერთი არ გამოქს-
 ლაშებია თავის შინაურობას, — ადგეს ერთ დამეს ღ გაემართნენ გზას
 ღ უნდა მოვასწენათ ისე მალე მიდიოდნენ, რომ მეორე დილით რაც
 უნდა მარდი მდევარი გამოეყენებინათ იმათთვის — ვერას გზით ვეღარ
 მოეწოდნენ. სანხო იჯდა სურვიან აკიდებულ ვირსედ ღ ისე უცემდა
 გული გუნბულისთვის, რომ ეტყობოდა ძლიან ჭსურდა მმთავარ-მართე-
 ბლობა. დან-ვისოტი ისივე გზა ამოიჩინა, რომელსედაც ზირველად
 გაემგზავრა, — მამსადამე მონტიელის მინდორსედავე მოუხდათ მათ სია-
 რული; მაგრამ ახლა ამ მინდორსედ ძლიან არ შეწუსებულან სიცხისგან,
 რადგან ვერ გათენება იყო ღ მსე არ იგბინებოდა. ჩემო მოწყალე

ბატონო, წარმართებს ხანხომ, გუნუღა რომ მიძინეთ არ დაგვუწყნარებთ
დქთ ღმერთი გადუგრძელეს. თუ გინდ ძალიან დიდუც იყოს — გაუძღუ-
ბა». — «შენ უნდა იცოდუ, ჩემო ხანხო, რომ ძველ დროში მოგზაურ
რანდებს ჩვეულებად ჰქონდათ თავიანთ საჭურჭელთ-მტვირთველის და-
ჯიდდოება მთავარ-მმართველობის ხარისხით; თურმე გუნუღეს ანუ რამე
ქვეყნას დაიპყრობდნენ ღ იმ ქვეყნის კაროლობას, ან მთავარ-მმართვე-
ლობას მისცემდნენ თავიანთ საჭურჭელთ-მტვირთველს. მეც არ მინდა
უღადატო ამ ჩვეულებას, იმედი მაქვს გადუც გადაგზარდო. უწინდელა
რანდები ხან და ხან, — ღ არა თუ ხან ღ ხან, თითქმის უოველთვის, — იც-
დიდნენ, მანამ დაბურდებოდა იმათი საჭურჭელთ-მტვირთველი ღ მაშინ
ძლივს აღირსებდნენ გრაფიას ანუ მარეისის ხარისხს ღ ერთი პატრონ
მიწის მმართველობას მისცემდნენ. მაგრამ, თუ ღმერთმა არ მოგვლა
ღ მეც რამში არ მომივლეს, დარწმუნებული ვარ, რომ თითქმის კვლ
დღეში ისეთ მხარეს დაუიპყრობთ, რომ მთელი საკაროლოა გამოკიდეს.
ეს მე ძალიან მეადვილება, რადგან უწინდელ რანდებსაც მოუხდებოდათ
სოღამე ამ გვარი საქმე. — ამასთან მე უფრო ბევრის იმედი მაქვს ღ უფ-
რო ბევრსაც მოვიწადინებ შენთვის. ამას რომ ავასრულებთ, მე მაშინ
მოგცემ კაროლობის ხარისხს ღ შენც შენს ნებაზედ გაუძღუბი
მთელს მხარეს». — «მე რომ მართლა ღმერთი გამიწერეს ღ როგორმე
კაროლი გავსდე — მაშინ ჩემი ცოლი სუნა გუტურეციც სომ კარო-
ლუკა გასდებს ღ ჩემი შვილებიც — ინფანტები». — «მაგას რაღა თქმა უნდა»,
მიუგო დონ-კინოტმა. «მე არა ძველ, ჩემო კეთილო ბატონო, რომ
ეს შეიძლებოდეს: სულ საკაროლოა გვირგვინები რომ აწვიმოს ღმერთ-
მა, მეცანი ერთიც ვერ გამოადგეს ჩემი დედა-კაცის თავს. განა არ მო-
გესსენებთ, ბატონო, რომ იმისთანა კაროლუკაში ცალ ფუფსაც აწავინ
მისცემს. გრაფის ცოლობა გადუკვ ღო, როგორმე იშენებს, ისიც თუ
ღმერთი შეეწია, მაგრამ.....» — «შენ ღვთის განგებულებას მიენდუ, ჩემო
ხანხო, მიუგო დონ-კინოტმა, ღ იმან უფრო კარგად უწეის რა გარ-
გებს ღ რა არა. მაგრამ უნდა გითხრა, რომ ტუფილად იმედს იწავაღ
ღ ძალიან უგუნურება იქნება შენგან — დასჯერდე გრაფობას ანუ მთავარ-
მმართველობას, როდესაც მეტი ხარისხის მიღება შეგიძლიან». — «მარ-
თაღს უძანებთ, ბატონო, მიუგო ხანხომ; თქვენის მოწყაღუებისგან იმედი
მაქვს, რომ მიზამებთ იმ ხარისხს, რომეღიც უფრო სასარგებლოა ჩემ-
თვის ღ რომელსაც უფრო კარგად გაუძღუბი».

ქარის წისქვილებთან ომი დონ-კისოტისა და სხვა შესანიშნავი ფათურაკები.

როდესაც მონტიელის მინდორზედ მიდიოდნენ, კარგა შორს დაინახეს ამათ ოცდა ათი, თუ ორმოცი ქარის წისქვილი. «დასე ჩემს ბედს, უთხრა დონ-კისოტმა სანხო, როგორ კარგად მიდის ჩემი საქმე! ჭსედავ, სანხო, აჯერ იმ ოცდა ათს თუ ორმოც დევს; მე შევებები იმათ და გარწმუნებ ერთსაც არ გაუშვებ ცოცხალს; დავლასაც მრავალს დავინარჩუნებთ, — ეს იქნება ჩვენი სიმდიდრის სათავე. ჩემო სანხო, მე ვაღიძვრებ შეგონებლად მათი სისხილს, რადგან ბევრ ბაროტს აწვევენ მთელ ქვეყანას. ამის ჯილდოდ ზეცა მრავალ დიდებას განმიძლავებს მომავალში». — «რომელ დევებს ბძანებთ?» — ჰკითხა სანხომ. «აჯერ, ვერ ჭსედავ, იქ რომ დგანან, თითქმის ორი ეჯის სიგრძე სელები რომ აქვსთ.» — «ძოწყაღეო სელმწიფეკე, მიუგო სანხომ, ის დევები რამ განადა? ქარის წისქვილები განლაგსთ, და თქვენ რომ სელებათ მიგანხიათ — ისიც ფრთები განლაგსთ, რითაც ქარი ატრიალებს წისქვილის ქვეს». — «როგორც გეტყობა, ჩემო მეგობარო, უთხრა დონ-კისოტმა, შენ ვერ გამოუტყდილი ხარ ფათურაკებში. სწორედ დევები არიან, და თუ გეშინიან, როგორც გეტყობ, განსეად გადექ და ილოცე, მანამ გავათავებდე იმათან ომსა». — «ეს სთქვა თუ არა — შექუსლა როსინისტი და გაქართა ქარის წისქვილებსაკენ; საჭურველთ-მტკირთველი თუძცა ბევრს უყვიროდა: დევები არ არიანო, ქარის წისქვილებიაო, მაგრამ დონ-კისოტს ასლა ვინ რას გააგონებდა? ეს ისე დაჯერებული იყო წისქვილების დევობაში, რომ მიატყნებდა გაცხარებით თავის ვაგლავს და არც კი ესმოდა ეძსხდა ვინმე უკანდამ, თუ არა; ამასთან ისე დასაფრული იყო იმის გონება გმირული აზრებით, რომ როცა მიახლოვდა წისქვილებს — არ დაათვაირიერა: მართლა დევები იყვნენ თუ სხვა რამეები. მიახლოვდა თუ არა, დაუვიერა: «აჰაი, აჰაი! სად მიზისნართ, თქვე შეჩვენებულო არსებანო!? მაგდენს ერთი რანდისგან შეგეშინდათ, განა?» ამ დროს დაუბერა ქარმა და წისქვილის ფრთებმა დაიწყეს ტრიალი. «გგონიათ თქვენი გრძელი სელებით შემსიხებთ თუ?! თვით დევი ბრიარის სელებიც რომ მოგესხათ, მაშინაც შეგბუნრავსთ თავიდან ბოლომდის!» ეს სთქვა, მოი-

წოდებოდა გუნებაში თავის მიყარველი დუღისიკა ტომოზელა, მიიყარებოდა იყარი, შუბის წვერი წინ გაიძლია და ისე გაქეპნა წინაქვედებისკენ, რომ მართლად მიკვირს როგორ არ გაქეცნენ წინაქვედები ამ მრისხანე მტერს? მიაფრინდა ერთ წინაქვედს, ატყავა შუბი ფრთაში, მაგრამ უწყალო ქარმა სწორედ ამ დროს გადაატრიალა ფრთები და, მკითხველთა, მიხვდები თუ რა მოუვიდოდა ჩვენი რაინდის შუბს? მერე ფრთამ წამოაჭრა ცხენს და სხობალო საცოდავით გადაშლარტა დედამიწასკენ, რაინდი კი შეინო ზედ და, იქვე კი არა, მეორე მხარესკენ გადაბძანა ძლიან განქარებით და გაქეცით, ამის გამო ძლიან მომორბეთაც (წინაქვედსკენ). სახნომ რომ სახა ესე საცოდავად დამარცხება თავის ბატონისა, შეუჩხუხუნს თავის ვირს და ჭკუებით მივიდა ახსნა-ურთან. დაჭყდა თუ არა თავის უფალს, მაშინვე შეატყუა, რომ კეთილი არა დაჭყროდა რა იმ სიმაღლიდამ ჩამოვარდნიხვან; რაინდი კვლავ იძროდა. — «იყავ ნება შენი, უფალო! შევევირა სახნომ. არ მოგასსენებდით: მანამ შეუბძებთ ვირვთ დასთავრიელეთ მეთქი მტერი. მაგრამ მიკვირს, დემერია მოწამე, როგორ ვერ უნდა გავარჩიოთ: წინაქვედების, თუ სხვა რამე?» — «ე-უ საცოდავ! მეტომარო სახნო, უთხრა დონ-ვისოტმა. ომის ბედი ყველა ბედსკენ მუხთაღია. რამდენსაც ვთქვარბა ახსნად, იმდენი უფრო და უფრო მკვრის, რომ სწორედ ბრძენი ფრესტონი მიშვება ამ საქმეს: ვერ წიგნები მომტაცა ოთახიანად, ახლა დეკები წინაქვედებად გადამიქცია, — და ეს სულ იმიტომ, რომ დიდებს არ შექმნის და არ გამოთქვას ჩემი სახელი. ჭხედავ, რა რიგათა მმტრობს ვადა-ქარა? მაგრამ მცნადე მოვა დრო, როდესაც იმის ვადა-ქარობასაც შევმუხრავ». — «დემერთმა ინებოს», სთქვა სახნომ, და უშველა ადგომს. მერე შესვა რომსინსტრედ, რომელსაც ერთი ფეხი თითქმის მომსხვრეური ჭქონდა, და ამ ამბავსკენ დახარავით წავიდნენ ლაზისის ხე-ხევე, სადაც დონ-ვისოტს იმედი ჭქონდა ფათურაგებისა, რადგან მრავალი მგზავრი იარებოდა ამ ხეში. რაინდი ძლიან სალელობდა თავის შუბის დამსხვრევასკენ და დარდის განსაქარებულად მოიგონა თავის წიგნებიდგან ერთი ამბავი და უამბო სახნოს; ეს ამბავი, რასაკვირველია, ამ დროისა და გარემოების შესახებ იყო. დონ-ვისოტმა უამბო ერთ ისპანის რაინდსკენ, რომლის სახელი ეოფილიყო დიელო-ბერეც-დე-ვარვაც, და როდესაც ერთ ომში გასტყხიყო მსხვილი და იმის მაგიერად მოეჩხეს ერთი მუხის ტოტი, ანუ მთელი მუხს და იმით საკვირველებს მოუხდინა მთელ ისპანიაში, ე. ი.

ერთ დღეს გადაწყვეტიტა იმ სით მრავალი ძვერები, რის გამაც იმის-
თვის ეწოდებინათ სასკლად მანუკა (გამულები). მას ჯეთ იმის ხამა-
მაკლობას ეძახოდნენ თურმე გარგასს ზ მანუკას. «მე ეს იმისთვის გი-
ამბე, გაკვრძელა დონ-გინოტმა, რომ შემხვდებთ თუ არა მუხის ხე —
მოკტესხვ ერთ ტოტს ზ იმით ისეთ სასწაულებს მოვასდენ, რომ მოე-
ლი ჰქეინისთვის განაოცარი იუოხ; ზ შენც, მსახველი იმ სასწაულებიას,
უნდა ბედნიერად ჰრანხდე შენს თავსა». — «დმერთმა იხუბოხ? სთქვა კვა-
ლად სასწომ. მკერა რასაც ბძახებთ, მტრამ გპრდსეგ ვდომით რათა
ბძახდებით? უთუოდ წინჰეილმა დაგიძავათ რამე». — «ძართალს ამბობ,
ხემო სასწომ, ზ თუ მე ამხედ არა ვივია, — ეს იმისთვის, რომ მოგ-
საური რანდების წესია: ეველა ტკივილი ზ დჭრილობა გმირულად
აიტანონ». — «მაშ რაღა მეთქმის, თუ გი კვრე ყოფილა? მტრამ უნდა
მოგასსენო ძართალი: მე ძაღიან მისარინ, რომ ეველა ტკივილს სულ-
გრძელებით აიტანს თქვენი მოწყაღებს ზ არც ერთხელ არ იხივდეთ.
ამსაც გი მოგასსენებთ, რომ მე ვერ ავიტან თქვენსავით ტკივილს ზ
რაც უნდა მცირე რამ დამეძართოს — ერთ უშველსულ ვვირიდს შევექმ,
თუ გი, რასკვირველია, საჭურველთ-მტვირთველებსაც არა აქვსთ აკრძა-
ლული ტკივილების გამოაშკარავება». დონ-გინოტმა დიწყო სიცილი თა-
ვის მსახურის გულ-წოფელობასეგ ზ გამოუცხადა, რომ სარანდო წი-
გნებში საჭურველთ-მტვირთველებს არა ჰქონდათ აკრძალული ჩივილი
რამე ტკივილსეგ ზ რამდენიც გინდა დაიფიროე, როცა რამე დატკმარ-
თონო. «მუანი სადილის დროც არის»? მოგონა სასწომ. რანდმა «არა
მშიანო» ზ მისცა ნება მართკაცს ეხადილს, თუ გი ჰსურდა. ამ ნების
დართვის შემდეგ სასწომ თითქმის მოიკვცა თავის ვირსეგ, ამოიღო
სურწინილამ საგაღი ზ, ბატონის უკან მიდევნით, ისე გულანად შექ-
ცოდა, რომ თვით კარგი საჭმლის ზატრონს შეჭმურდებოდა იმის ძა-
და. ამ გვარად ჭმით მიძვადს სასწომ სულ ეველაფერი დაიწყოდა ჰქე-
ენიერებისა, თავის ბატონის დანიერებაც გი აღარ აკონდებოდა. იმით
დაულამდათ ერთ ტყიან ალაგას. ეს შემთხვევა დონ-გინოტმა, რასკვირ-
ველია, გამოიყენა: ერთ ხეს მოხტეს ერთი გამძარი ტოტი, გაუკეთა
თავის დამხნვრული შუბის წკერი ზ უწოდა თავის ძველი შუბის სასკელი.
მოთელი დამე ჩვენმა რანდმა თავის მფარველ დუღსინიასეგ იფიქრა;
ისიც იმისთვის, რომ ეველა რანდები ამ გვარ მდგომარეობაში დამეს
ათეკდნენ თავანთი საყვარლის გულისთვის. მტრამ სასწომ სასწანირად

მოიქცა. რადგან მუცელი კარგად აივსო & ტიპტორიდეგანაც სკამოდ ჩაეღურება, ამის გამო ამის ძალიან კარგად დაეძინა & ისე მკვრად, რომ მეორე დღით ვერც მისი შუქმა & ვერც ფრინველთ გაძლიერებულმა ტიპტიკმა ვერ შეიძლებს იმის გამოღვიძებას. ბოლოს მოესმა იმის ბატონის ძახილი & ამ ძახილსეუდ წამოხტა თუ არა, მაშინვე თავის ტიპტორას მიჰმართა, მაგრამ ნახა დაცარიელებული & ამაყედ ძალიან შეწუნდა, რადგან იფიქრობდა, ისეთ ადგილს ვეღარ იზოვნიდა, — კვლავ ავესო. დონ-ვიხორტმა საუსმის მირთმევა არ ისურვა, რადგან ისევე ტკბილ ფიქრებში იყო გართული. აიბარგნეს სანქაროსეუდ & გასწიეს ღაბისის სკვინსკენ & სელამოს უძის მიატანეს ამ ღვავს. «აჰ, ჩემო ხანხო, სთქვა დონ-ვიხორტმა, როგორც აშობენ მუსღუბამდის ჩავი-ოჯლებით ფათკარკებში. მკვრამ უნდა ვი გავაფთხილო: რაც უნდა დიდ გაჭირებებში მხსნო, არ გაჭებდო სანკლის ამოღება წინდაუსედავად: თუ ჰხდავდე, რომ ბრეივი საღხი დამეხიოს — შეგიძლიან ჩამომეშველო; მკვრამ თუ რაინდები — მაშინ სხვა არის: ჩვენი წესები & განხები აუკრძალავს ყველას, ვინც რაინდად არ არის ნაკურთხი, რაინდთან ბრძოლას, ვიდრე ეკურთხებას. შენც უნდა დაიმარხო ეს განხი, მანამ არ ეკურთხები». — «ყველა თქვენი ბძახებს ავასრულებ & უმეტესად ამ ბძახებს; ხომ მოგასსენებთ მშვიდი კაცი განსავარ & არ მივევარს სხვის ხსებში გარეკვ. მაგრამ ესეც უნდა მოგასსენოთ, რომ, თუ ჩემძღინსაც მოაწიკენ რაინდები, ხომ უვარდაოდ არ ვიქნები, რომ ჩემს თავს მოუ-რო? მგონი დმერთსაც & ბუჩებსაც ყველა კაცისთვის მიუცია ის უფლებას, რომ სული გაიძრას, როცა იმის გათასნირება ჰსურს ვისმეს». — «მართალს ამობ, მაგრამ როცა ჩემთან იწვიენ ბრძოლას რაინდები, — მაშინ ვი უნდა ცოტა დაუდგრომელობაში მომომინო იყო». — «მცვისთვის ხუ შესწუნდებით: ისე წმინდად ავასრულებ თქვენი ბძახებს, როგორც თვით დმერთის ბძახებს». ამ დროს გვასეუდ გამოხანდენ ორი წმ. ბენედიკტეს მონასტრის ბერები, რომელნიც იხსდენ ვარკისეუდ & მოდიოდენ ჩვენი გმირების ჰირ-ღ-ჰირ. ორივეს ქოლგები ეტრათ. ამათ მოსდევდა უვან ერთი კარეტა ოთხი ცხენოსნით & ორი მუბარგულითურთ. კარეტაში ივდა, როგორც მერე შევიტყობთ, ერთი ბისკაიელი სეიე-ქალი & მიდიოდა სკვილას ქრმის ხანასეუდ. ბერები არ იყენენ ამთი ამონები, მხოლოდ ერთ გვასეუდ მოდიოდენ. დონ-ვიხორტმა დანახს თუ არა ესენი, სთქვა მაშინვე: «ან მე ვსტყუვი, ან არა & ესეა ისეთ

ფათურაგს უნდა შევეკახხნეთ, რომლის ბადალიც ქვეყანაზედ ვერ არ მომხდარიოვს; აჯერ ის, შავად რომ მოდიან რაღაც ადამიანის მისვასები, უთუოთ ჯადო-ქარები უნდა იყვნენ და იმ კარეტაში უთუოდ— და უთუოდ, უეჭვლად, მოტაცებული შეივინ ქალი მოწყვთ. რაც უნდა იოვს, ეს ძალადობა უნდა შეკმუნრო!» — «რას ბძანებ, ბატონო? ქარის წინსქვილების საქმეზედ უარესს შეეურობით! შექვირა სანხომ. ერთი გარჯად შექსედეთ, მოწყვდეო სელმწიფე; ნუ თუ ვერ არჩევთ ბენედიკტეს ბერებს? კარეტაშიც მგზავრი ვინმე იქნება. ერთი გარჯად მოიფიქრეთ, რა საქმე გწადიანთ, კიდეც არ შეგაცდინოვს ბოროტმა სულმა». — «ავი გითხრო, ჩემო სანხო, უთხრო დონ-ვისოტმა, რომ შენ ძლიან ცოტა გესმის ფათურაგების სხიდუმლოებისა. რასაც მე ვამბობ, ისეთი ძართა-ლია, რომ იჭვნიულებს არ უნდა გქმნდეს; — ძვრამ ჩემი სიტყვების სიმართლეს თითონ საქმეზედ გიხვნიებს ესლავ». სთქვა თუ არა ეს, მსწრაფელ გაქმართა მგზავრებისკენ; ჩადგა შუა გზაში და როცა მოასლოვნენ ისინი ისე, რომ დალხანარება შეიძლებოდა — დავ-ვისოტმა დაუვირა: «ლო, თქვენ ბოროტის თესლისავ! ამ სათბო განთავისუფლებთ ებ ძალი სეფე-ქალები, რომ დაგიტყვევებიათ და მიუვით ძვ კარეტით; და თუ არ ახსრულებთ ამ ჩემს ბძანებას — მოქმნადენით სსიკვდილოდ: ბერს აღარ დავცდივთ, თქვე ბოროტო სულეობა! ბერები ცოტას სანს შედგენენ გზაზედ, რადგან განკვირდენ დონ-ვისოტის შესედულობას და სიტყვებს. «უფალო რაინდო! ჩვენ არც ბოროტი თესლისანი ვართ და არც უსჯულოები, როგორც თქვენს ბძანებთ. ჩვენ განლავართ წმ. ბენედიკტეს მონასტრის ბერები და მივდივართ ჩვენ გზაზედ: ამასთან არ ვიცით ამ კარეტაში სეფე-ქალები არიან თუ სსვა ვინმე». — «ძიქარავთ, თქვე წყუელნო ქმნულებანო! მე უნდა ძმატყუილოთ?! ეს სთქვა, მოიფარა ფარი, შუბის წვერი წინ გაიძლოდა და ისე გაკურცლდა როსსინანტი ბერებისკენ, რომ ფრინველიც ვერ მოეწეოდა; მიასლოვდა თუ არა, ერთს დაუმიხნა შუბი, და შენი მტერი რომ ბერს საქმე მოუვიდოდა, თუ შიძისგან ჯვორიდამ არ ჩამოვარდნილიყო. მეორე ბერმაც, რა ხას თავის ამხანგი ცუდ ყოვასში, შექუსლდა თავის ჯვარი და ქარზედ უჩქარეს განშორდა ჩვენ ძამაც რაინდს. სანხო ზანხამ დაინას თუ არა ძირს ჩამოვარდნილი ბერი, ჩამოსდა სანქაროდ ვირიდამ და დაწყო ანაფორის სდა. ამ დროს მოასლოვნენ ამ ბერების ორი მუბარგულები და ჭკითხეს სანხოს, რას ხნადიო? სანხომ მიუგო: «რადგან ჩემს ბატონმა

დასაბრუნებელი, ამის ტანისმომხი განზრებით მე მერგობა». ეს სურმობა ვე-
 რაფრად ეტანებოდათ მესარგულეებს, რადგან რაინდების წესებისა იმათ
 არა გაეკუთვნათ რა, — ჩაიღეს ქვეშ ჩვენი უბედური სანხი და დაკლდა
 მრავალი მუშტები და წვერის გლეჯა არგუნეს საწყალ საჭურველთ-
 მტვირთველს. ამ დროს დონ-ვისოტი კარეტაში მჯდომ ქალებს ელან-
 რაკობდა, და ამის გამო სანხის შველა არ ხაილამ ელირსა. ბერძნ მთ-
 იგლო ეს დრო, წამოატა სანდოდავად გაყვითლებული და შეშინებული,
 მოაჯდა თავის ჯოჯონს და გვიჩვენა, რომ გაჭირვება ვინც გაჰქცევას სწა-
 ვლის; ბოლოს სანდოდავი მოეწია თავის ამხანაგს, რომელიც კარგა მო-
 შორებით იცდიდა, თუ საქმე რით გათავდებოდა. ერთად რომ შეი-
 ყარნენ, წავიდნენ თავის გზას და იმდენ ზირჯვარს იწყებდნენ, რომ
 ვინც ეგონებოდა თუ უკან იმათ უმხიკები უხსენდნო. ეს ამბავი რომ
 ერთ აღაგს ხდებოდა, მეორე აღაგს დონ-ვისოტი ეუბნებოდა კარეტა-
 ში მჯდომ ქალებს: «თქვენი სიმშენიერე, მოწყალეო ხელმწიფავ, ისე დი-
 და, რომ თქვენ შეგიძლიანთ მიმსახურეთ მე, როგორც თქვენი ნება
 იქნება; ამხთან იცოდეთ, რომ თქვენი აჯამი დამატევეკებულნი მიწის გავ-
 სწორე და შევმუნე იმათი ამყობა და კანდიერება ჩემის შემდეგების
 ძეგავით. ხოლო რომ არ შესწონდეთ ჩემი სახელის უცოდინარობით —
 მოგასხსნებთ: მე გასლავართ დონ-ვისოტი ღამხანელი, მოგსაური რაი-
 ნდი და მამბარი ფათურაკებისა და ამხთან ტყვე უმშენიერების. დუღ-
 სინეა ტობოხელის გულისა. რაც ღვაწლი ჩავიდინე თქვენის განთავი-
 სურველებისთვის — იმის ვილდოდ ვითხოვ თქვენგან ამას: მიამხნდით ტო-
 ბოხოს და აწნობეთ ჩემი გულის დამატევეკებულს, რაც საქმე ჩავიდინე
 თქვენთვის». ამ გრძელ ღამნარკს მოისმენდა ერთი ცხენოსანი, რომე-
 ლიც ამ კარეტას მისდევდა; ეს იყო ბისკაიელი. ამან რაღა დაატყუო ჩვენ
 რაინდს, რომ აღარ ეშებოდა კარეტას და ესლავ უნდოდა უკან გაბრე-
 ნებისა ტობოხოს, თავის საყვარელთან, — მივიდა და უთხრა გაფუჭებუ-
 ლი ისპანიური ენით: «დაიკარგე, რაინდო, სიდაც მისდინარ! დმერთს
 ვთვინამ მოგკლავ. ისე მე მქონდეს შველა, როგორც მე ამან მართლად
 განიბო». დონ-ვისოტმა ამასვედ მიუგო დიდის ღირსებით: «შენ რომ რა-
 ინდი იყო, მაშინ მე გიჩვენებდი როგორც დაგსჯიდი მც უგუნური გა-
 დნიერებისთვის, შე უმანისო ქმნულება!» «მე არა ვარ რაინდი? შექცე-
 რა ბისკაიელმა. გარწმუნებ, ძალიან სცდები. საა ერთი დაატყუო შუბი და
 ამოიღე მხვილი, მაშინ მე გიჩვენებ, რომ შენ უიერო ძალე ჩაჭარდა

წყაღში, ვიდრე კატას ჩაგაგებდე *). ხმელზედ მე ვარ, იცოდე, ბისკაი-
ელი, ზღვაზედ — აზნაური, დის, აზნაური მეთქი, ჯე შენ გინდა ცილი
მწამო?!...» «ესლავ გინჰენუ თამაშს, როგორც ამბობს ზურაგური **),
მაგოა დონ-ვისოტა; დაგდო მიწასეჲდ შუბი, ამოიღო მასვილი, გაი-
კათა ფარი ჯე გაცხსარებული დაეცა ბისკაიელს იმ სურვილით, რომ
პირველივე დარტყმით მოეკლათ. ბისკაიელმა, რა ხსნა ამ გვარი მოულო-
დნელი სიძარდე დონ-ვისოტისა, ჯერ ჯოჯინდამ ჩამოხტომა მოიწადი-
ნა, მაგრამ რადგან ეს ვერ მოახწრო, ამოიღო ხახჩაროზედ ხმალი ჯე
იმით იგერებდა დონ-ვისოტის დარტყმულუს, მაგრამ რაგი საქმე ძა-
ლიან გაუჭირდა ჯე ვარკეთის ახლოც იყო, ამოიღო როგორღაც იქი-
დამ ზალიში ჯე დაიჭირა ფარის მაგიერად; ასლავი ორივენი ერთხანის
სიცხარით დაეცნენ ერთმანერთს. ამით გარდა, ვინც იქ იყვნენ, სევე ქა-
ლითურთ, ყველანი ცდილობდნენ გაეშველებინათ მოხსუბარნი ჯე შეერი-
ტებინათ, მაგრამ ბისკაიელი ამასეჲდ ძალიან უარს იყო, ამბობდა ყველას
დავსოცამო, თვით ქაღასტოხსაცაო, თუ დამიძღვის ვინმეო. ქალს შეუ-
შინდა, ცოტა წინ წააუყენებინა ვარკეთა ჯე ისე უცქერიდა ხაშინელს ომს.
ბისკაიელმა ერთი ისეთი სთხლიშა მხარში მასვილი, რომ სწორედ
წყალმდის გაიკავებოდა ჩვენი აზნაური რაინდი, თუ რომ ამას ფარი
არ შეუშველებინა. მაგრამ მანც ტკივილს საკმაოდ იგრძნობდა, რადგან
მწირაულ მოაგონდა ამს თავის მოვარკული ჯე სთქვა: «ქოი, ჩემის გუ-
ლის მამანებელი დუღხინეავ, სიმშკნიურის მეფავ, უშველე შენს რა-
ინდს, რომელსაც დასე რა ძნელი საქმე მოხდის შენის გულისთვის!» ეს
სთქვა თუ არა, მიიფარა ფარი ჯე მასვილ აღებული მიჭვარდა ბისკაიელს,
უნდოდა ერთი დარტყმით მოარჩომილიყო საქმეს. ეს ხერხი რომ ხსნა
ბისკაიელმა, ისევე მოიქცა, როგორც წელან დონ-ვისოტი: მიიფარა ბა-
ჯიში ფარის მაგიერად ჯე უცდიდა რაინდს, — მას რას იქმდა, თუ არ მო-
უცდიდა? ასეთი ოქლასქი ჯოჯინდებდა, რომ მგონი ამს თავის დღეში
არ ენას ესეთი ამბები, მას სად ეწხებოდა ისეთი მისერა-მოხერა ჯე სი-

*) ძველ დროს იხანიაში ერთ გვარი თამაშობა იცოდნენ: წელის
ჩაპირას რამდენიმე კაცი ცდილობდა ჩაეკდო კატა წყაღში. ვინც ამს
აასრულებდა, პარაქლას იმს ეკუთვნოდა.

**) ზურაგური იყო თვით უმაძცესი რაინდი. ეს არის მომქმედი პირი
«ამადის გადაეღში».

მარადე, როგორც რაინდების ამბის საჭირო. მამანდამე ჰსურდა თუ არა ბისკაიელს, უნდა დაეყენებინა ერთ ალავს ჯიარი და ეური დაეგდო რაინდის გარისსებისთვის. რაინდიც გაცნარებულაი ტაქმართა ბისკაიელისკენ და უნდოდა ერთის დაკვრით გაეკაფნა შუასედე, თუმცა ბისკაიელსაც კი მალა ეჭირა ხმალი და ბაღიშიც მოფარებულაი ქქინდა. ამ დროს ეველას გული უთქოქდა და მოელოდებოდნენ თუ ესეთი გარისსება მომართა რით გათავდებოდა. სეფე ქალი და იმის მოსალე ლოცვებს ვითხულობდნენ კარეტაში და ევედრებოდნენ ეველა ინჰანის წმინდანებს, რომ დაეფარნათ ბისკაიელი ამ დიდი საფთხისგან. მგრამ მალან გვეანება რომ ამ ამბის ავტორმა ამ ალავს გაწვიტა ეს ომი; ბოღიშს ითხოვდა ამით, რომ ვერა ამავი ვერ ვიბოვე ამის გავრძელებისთვისა. მინც, უნდა მოგასსენოთ, რომ ამ წიგნის მწერალს არა სჯეროდა, თუ ამ გვარი შესანიშნავი ამავი დავიწეებისთვის მიეცა ჩამომავლობას, და იქელი ქქინდა რომ რამე ქალადღებში იზოვნიდა ამ შესანიშნავი რაინდის ამბის გავრძელებას; მართლაც არ მოსტყუვდა თავის იქელში. ამან განსრავა მთელი ლამანის მატანეები და ქალადღები და ბოლოს დეთის მოწოდებებით იზოვნა ძლივს რაცა ჰსურდა. ამის გამო შემდგომ წიგნში იქნება გავრძელება ხვენი რაინდის ამბისა.

შირველი წიგნის დასასრული.

წიგნი მეორე. — თავი 9.

ბისკაიელის და ლამხხელი მამაცი რაინდის ომის დასრულება.

ამ ამბის პირველ ნაწილში ჩვენ დაგანებეთ თავი მამაც ბისკაიელს და წარჩინებულ დონ-ვიხორტს იმ მდგომარეობაში, როდესაც ისინი გაშიშვლებული მახვილებით უქადადნენ ერთმანეთს შუასედად გასდევნის ბრწყინვალეობით; სწორედ ამ სასიბორო ალაგას გაწვდა ეს სასიამოვნო ამბავი და ავტორმაც არ მიხვან, თუ სად შეიძლება ამ ამბის გაგრძელების შოვნა. ამასედაც მე ძალიან შევწუხდი: ვიძახდი, ხეტა ღმერთი გამწვრომდა და ესეც არ წამკვითხა მეტეჟი, თორემ გამყოფილება ჯაკრად გადაქცა, რადგან ვიფიქრობდი, რომ თუ ვი ასე ჩინებულად დაიწყო თავის რაინდობა ჩვენმა აზნაურმა, — შემდეგში უფრო რამდენ შესანიშნავ საქმეებს ჩაიდენდა მეტეჟი. მაგრამ გული სულ სხვას მეუბნებოდა: მე ვიფიქრობდი: ხო თუ ქვეყანასედაც არ იბოკებოდა ვინმე მეცნიერი მოამბე, რომ ამის შესანიშნავი ცხოვრება ამასედაც გამოეცა მეტეჟი ჩვენთვის? თუ ვი სხვა წირულისამ რაინდებმა, როგორც მაგალითად ჰელატორ რაინდი იყო, იშოვნეს თითო და ზოგმა ორ-ორი და სამ-სამი ამბის ამწერები, ამ ჩვენმა ჩინებულმა რაინდმა დონ-ვიხორტმა რაღა დაამტვა მეტეჟი?! განა ეს ყველასედაც გამოჩენილი და შესანიშნავი არ იყო? ძალიან კეჭობდი, რომ ამისთანა შესანიშნავი რაინდის ცხოვრებას ფუჭად ჩაეარს ჩამომავლობისთვის. წინდისსან მომივიდოდა ფიქრად: ექნება დროების ცვლილებაში მიძალა სადმე, ანუ შემერს ამ ამბის გაგრძელება მეტეჟი. მაგრამ როცა მომაგონდა, რომ დონ-ვიხორტის წიგნებში აღმოჩნდნენ ახალი წიგნები, მაგ. «აღვიანობის წამალი», «ნიმფები და კინარების მწვემსები», — მამის ვიფიქრე, რომ დონ-ვიხორტის ამბავიც მასე ახალი უნდა იყოს მეტეჟი, და, მამასედაც, თუ არავის აუწყროს, — იმ სოფლის ხალხს მანაც ესწომებათ სეპირად, რომელი სოფელიდანაც რაინდი ბძინდებოდა. ამ

სწამს უიჯრო ამისსა ფრთები, ღ სწა კი უმკველად მოვიხდამქმნე
 მეტეო ჭეშმარიტი, უტყუარა ცნობებს ღ სსწაულები ჩვენი ჩინებული
 რანდის დან-ვისოტი ლამანსკლისა, რანდების დამამშენსკესლისა ღ მ-
 დიდებლისა, რომელმაც ვეკლასედ უზირველეს შესწირა თავი, ა) ჩვენი
 უბედურ ღ ძნელ დროში, მოგზაური რანდობის ვაი-ვაკლასს, რომ
 ვეკლას შევიწროება მოესწა, ქვირეების შემწედ ყოფილიყო ღ ქალწუ-
 ლების მივარველად, იმ ქალწულებსა, რომელნიც მთებსედ ღ ველებ-
 სედ დასკორნობენ ცხენით ღ თავის ქალწულობასაც თან ატარებენ. ამ
 ქალწულებს ის წსე სწირდათ უწინდელს დროში, რომ მთელ თავის
 სიცოცხლეში არ იცოდნენ თუ სსხლი რას ერჭვა, ღ სულ მთებსი ღ
 ველებსედ იყო იმათი სსცნობრებელი ალაგი; თუ ვინმე მსხეტე გლესი
 გაცი, ან ბოივეი ფალავანი არ გააუშატოურებდა იმათ—ისინი იცავდნენ
 ბოლომდის ქალწულებს ღ ველებდნენ სსშინლად დაბერებულნი, ისევე
 ქალწულნი, როგორიც იყვნენ იმათი მშობელი დედები. უნდა მოგასსუ-
 ნოთ, რომ ჩვენი რანდი დიდი ქების ღირსია ამ ვვარი უურად-ლებს-
 თვის. მგრამ მე რაღა დამიძებუია—მე კი არა ვარ ღირსი ქებისა თუ!
 მე, რომელმაც მრავალი ვაფა ღ წვალება ავიტანე, მანამ ამ შესანიშნავ
 ღ საგვირგვალთ-მომქმედი რანდის აშის დაბრულებს ვიპოვინდი; სე
 იმუნწებ გუღით, მკითხველ, მეც მიძვეს პატარა მადლი, რადგან ამ
 აშის გაგრძელებით ერთ-ორ სსათს მოგვემ შევას ღ დარდებს სულ
 გაგიჭარებუ. —სწა კი მოგასსენებ თუ როგორ ვიპოვინე ამ აშის გა-
 ვრძელებს.

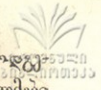
ერთხელ მივდიოდი ალაგისს ქუნასედ, ცოლედში, ღ შევასწარ
 თვალთ, რომ ერთ ბიჭს ევტრებოდა ვილაც მესამეზემე ვაჭარი რამდე-
 სსამე რკუულს ღ ძველ ქალადებს. მე, უნდა მოგასსენოთ, უმწვი-
 ლობითვე ისე მიფარდა კითხვას, რომ რაც უნდა სსეკები ღ საგლეჯები
 მეპოვნა ქუნაში, იმასაც კი არ გაუძებდი წაუგითსავს, ღ, რასაკვირველია,
 ამ რკუელების წაკითხვაც ძალიან მომინდებოდა. დავინსე თუ არა ეს —
 სსჩაროხედ მივედი ბიჭთან, გამოვართვი ერთი რკუელი, მგრამ, ჩემდა
 სსუბედუროდ, არაბულ ენასედ იყო დაწერილი. მე თუმიც არაბულ სსო-
 ებსა ვსცნობდი, მგრამ მეტი არა გამეკებოდარას. ცოდნის მოყვარეობამ
 ისე მიძიტაცა, რომ მოუთმენლად ვუცდიდი — გამოკვლო ვინმე ძორისკ *),

*) მ ო რ ი ს კ ი ეწოდებოდა ისწანისში მავრების შთანძოძკლობისს,
 ვარდოს მესუთის ბრძანებით მონათლულებს.

რომ წამკითხებინა ღ შეძეტეო იმთი მნიშენელოა ღ სეგანა.
 ჩემ ბედზედ ბეკრი ლოდინი არ მომინდა. ერთ ორ წამს არ
 გაუეღია—გამოიარა ერთმა მორისებმა; მე დაჯეეენე ის ღ უთხარ
 რაც მინდოდა. იმან გადაძაღა რეკუელი ღ დაიწეო თუ არა ვითეკა,
 მაშინვე სიციღს მოქევა. «რას იცინი?» მეტეი—მე ვეითსე. იმან მიძახ-
 ხს, რომ «აქ ერთი სანცინელი შენიშენა არისო». მე ვსთხარეუ გადმოეოთ-
 რემსა ის დამთახნძაღა ღ კვალად სიციღით დაიწეო, აი რა სწეოროა:
 დუღსინეკ ტოზსეღმა, რომეღიც ამ ამბავში მრაველ ვერ მოვიხსენიეთ,
 მთელ ლამხნაში ეველახედ უკეთ იცოდა ღოარის სოარცის დამარიღვა,...
 დუღსინეკს სასელი რომ გავიგოხე—საშინღად გავოცდი; მე მაშინვე
 ვიფეიქე, რომ ამ რეკუელებში უთუოდ დონ-კისოტის ამბავი უნდა იეოს
 მეტეი. ამ ფეიქმა გამიტაცა ღ მე ვთხარეუ ჩემს მოეხეს წეკეითსა
 რეკუელების ზედ-წარწეორილი ღ ისწანიურად გადმოეოთარემსა. არც ამზედ
 მითხრა იმან უარი, ღ წამკითხს: «ლამხნელი დონ-კისოტის ამბავი, აღ-
 წეორილი არაბული მოამბისეკან, სიდ-ხამედ-მეხესეკლისეკან». ეს რომ მო-
 ვისძინე, ძალიან ვცდილობდი სეკისეკან დამეფარა ჩემი ხისარული. გა-
 მოკვლივე სელიდგან ვაჭარს რეკუელები ღ ერთიანად ვიეიდე ბიჭისეკან
 სულ ერთ რეალად; *) საწეალ ბიჭს რომ სცოდნოდა, თუ რა რიგად სა-
 ჭეოროანი იევენს ჩემთვის ის რეკუელები,—უეჭეულად ექს რეალამდის
 გამომტეუებდა. ვიეიდე თუ არა, მაშინვე წაკელ შინისეკან ღ თანაც მო-
 რისევი წეკეიოლე, იმ აზრით, რომ ამ რეკუელების გადათარემსან შევნი-
 რებოდი. ასეც მოეკანდინე. შევნირდი ამ რეკუელების ერთიან გადათარ-
 გმსან, თითქმის სიტევა-სიტევით, რომ არაფერი შეეცვალა, ღ ამის
 ვიღღოდ აღუთქევი, რაც თითონა მოსოვა. იქნება, მეითსეკელო, ძალიან
 ვსურს შეიტეო, თუ რა ვიღღო ითხოვა თავის შრომაში. იმან მო-
 სოვა: ორმოცდა ათი გიოვანქა ქიშიში ღ ოცდა სეუთი გიოვანქა სოარბა-
 ლი, მასთან დამზირდა, რომ გადასთარემნიდა შეუცვლეულად, კარგად ღ
 ჩქარა. მეც დაკვამეოფიღდი ღ საქმის ხსახარებულად გადმოვასახლე მო-
 რისევი ჩემთან. ეველ რეკუელის გადათარემსა თვე სასეკარზედ გავათეუ-
 ბინე. შირველ რეკუელში ჩინებულად იეო წარმოდეკინილი ბისეკეილის

*) რ ე ა ლ ი—წეორილი იეულია, რომელსაც სმარობენ ისწანიასში
 ღ ზოტეუგალიასში. გერცხლის რეალი თომეტე კახეიკ სასეკარს შეად-
 კენს.

ღ დან-ვისოტის ომი; სწორედ იმ მდგომარეობაში იყვნენ წარმოდგენილნი ორნივე, როგორც პირველ ხაწილში ვსთქვი, ორივეს ხელში ძალა ეჭირათ ღ დარტყმას უქადოდდნენ ერთმანერთს; ეწით იყო ფარ-მიფარებული, მუარე ვი ბალიშის ფართი; ბისკაიელის ჯორი ისე ცხადად იყო დანატყლი, რომ მაშინვე იტყოდ: ნაქირაგები უნდა იყოს. ბისკაიელის თქმებ ქვემ ეწერა: «დონ-სანხო-დ-ანხელტო», — ეს უთუოდ იმის ხასელი იქნებოდა; ოსნისანტის ქვემ ვი ეწერა: «დონ-ვისოტი». ოსნისანტიც მშვენიერად იყო დანატყლი: ისე გავრძელებულა იყო ღ გაჭიმულიყო, ისეთი დაქსნული ღ უბედური ხასე ედვა, ისე დაჭლექებულიყო ღ ძვლებიც ისე ამოხვდამოდა, რომ ყველა ადვილად მიხვდებოდა, თუ რა მიზეზით ერქვა იმის ოსნისანტი, ესე იგი ჯავლაგი. ოსნისანტის გვერდით ესატა სანხო-პანსა ღ თავის ვირის ხადაკვც ხელში ეჭირა; იმის ეწერა ქვემ «სანხო-ჴანჯას». ეს ხასელი, ვეანებ, იმისგან წარმოდგებოდა, რომ სანხო, როგორც სურათზედ ეტყობოდა, უნდა ჴქანოდა დიდი მუცელი, მოკლე წელი ღ გრძელი თქმები. მე ვეანებ აქედან წარმოდგა იმის ორი ხასელი: «სანხო» ღ «ჴანჯას», რომელიც ამ ამავში იხსენებან. რვეულებში ვიდევ ხსვა წერილმანი შესი-შესივც იყო, მაგრამ ისინი ხუდ მოკლებულნი იყვნენ ღირსებს ღ ამიტომ უსაჭირონი არიან ჩვენი ჴემშარიტი ამისთვის. ისიც შეიძლება ვსთქვათ, რომ რვეულებში ბევრი მართალი არ უნდა ყოფილიყო, რადგან არაბს დაეწერა: ხომ ყველამ იცის — არაბები სიცრუვის მოყვარე ხა-ლხია. მაგრამ ესეც ვი უნდა მოვასხენოთ, რომ, რადგან არაბები ჩვენი მტრები იყვნენ, ღ არა მოყვრები, ამისგამო უფრო მოხალადნია, რომ ამ ამის უმეტესი ხაწილი დაქადა, ვიდრე გაეზვიადების, ან ვიდევ მოკლ-ტების რამე. მე ამას აი რა მიზეზით ვიფიქრობ: ამ ამის მწერალი არაბი ძლიან მოკლედ მოხატის ხოდმე იქ, ხადაც რიგის ბევრი ილა-პარავოს კაცმა, აქოს ჩვენი გმირი ღ ხსვ. ამის ხაცვლად ის, თითქოს განგებ, ჩვენი გმირის დიდ-დიდ ხაქმებს ციკად მოისხენებს ხოდმე. მე მგონია მოამბეები ესეთის ხასიათის არ უნდა იყვნენ; იმათ უნდა უყვარდესთ სიმართლე, სიმტკიცე ღ სანის სიყვარულით ყველა ურთი-ერთ-შორისს ანგარიშს უნდა იფიქრებდნენ: მტრობასაც, რაიმე ანგარიშსაც, მიშხაც, სიძულვილსაც ღ სიყვარულსაც, რადგან ისტორია არის დედა ჴემშარიტების, დროების ხარვე, წარსულთ ხაქმთა შესანსავი ტანარი, წარსული დროების მოწამე, მაგალითი ღ გამაფთხილებელი აწმეო ცხო-

კრებისთვის და მომავლისთვისაც სამოალებული. მე სამდვილად ვიცი, რომ ამ ესლანდელს ამბავში ეველაჟიერი არის, რაც კი გაცნა გაიტაცებს, მაგრამ ამასაც კი მოგვასწავს, რომ უფრო ბევრი კარგი-და-კარგი შემთხვევები იქნებოდა აღწერილი, თუ რომ მოამბისთვის თავის ძაღლს არ დაეშალა, თორემ სავსე იქნებოდა დაუძლიად. ამ ამბის მეორე ნაწილი თარგმანში ამ ნაირად იწერება:

ამ ორი ხმაღ ამოღებული შემადრისთვის რომ შეესდგა გაცნა, ეტრებოდა, თუ ორივეს ცა და ქვეყნის შემოხვრა ჰსურსთა, ისე მამაცურად და თავ-გამოდებით მიდიოდნენ ერთმანერთსედ. ჯერ ზირველად გაშვოთებულმა ბისკაიელმა დაარტყა ხმალი და ამასთან ისე დაუნდობლად და ღონიერად, რომ სწორედ შუასედ გაიპობოდა ჩვენი რანდი, თუ რომ ხმალი არ წასულიყო გვხად (გვერდხედ) და ქაშქასს არ მოჰსვედრიყო; ეს ერთი დარტყმა დააბოლოებდა ამ ხაშინელს სისივედილო ომს და ჩვენ რანდსაც საიქიოსკენ გაამკხავრებდა, თუ განებულეებს სხვა ნაირად არ მოეწადინებინა: ბენებს, ალბად, ჰსურდა, რომ არ მოხეობილიყო ჩვენი მამაცი რანდი დონ-ვისოტი ლამასხელი თავისი დიდი ხაშქებითა და ღვაწლებით და მით მთელი ქვეყანა არ დაბოლებულიყო ასე უწყალოდ; ამის გამო, როგორც მოგვასწავს, ბისკაიელს გვერდხე წაუვიდა ხმალი და სხვაც დაუძინა იქ კი ვერ მოარტყა, მაგრამ მხარში კი ისეთი მოჰსვდა, რომ ქაშქანი სულ დაუღწია და ამასთან, ვერ მხანა ქაშქანდის მივიდოდა, გვხვად დაუსვდა ხმალს რანდის ყური და ზუზის ცალი მხარე, — ესენი სულ ერთიან ბისკაიელს ხმალმა მწვადით შეათავა ჩვენს ამაყ რანდს, და ეს შეთვლილება — ყური, ზუზის ნაწილი და ქაშქანის ნათლები — სულ რასი-რუსით დაეცნენ დედა-მიწასედ. დემართო დიდებულა! ვის შეუქლანს წარმოიდგინოს ჩვენი ლამასხელი გმირის გაბრახინება! ამან შეიკრება უგანახელი თავისი ძალა, წამოიწია ცხენსედ, დაიჭირა ორივე ხელით მსვილი და ისეთი სთხლილს ბისკაიელს, რომ იმან, თუმიცა ბალიშიც მიიფარა, მაგრამ მინც ეგონა, რომ მთელი მთა დაეცა თავსედ; ამ მამაცურმა დარტყმამ დაჰბადა სისხლის წყაროები ბისკაიელის ცხვირში, ზირში და ყურებში; ამან გარდა ის უბედური ისე დაიბნადა, რომ ჯიშინდამ ყირაშლად გადმოხმანდებოდა, თუ კისერსედ არ მოჰსვედრიყო და ისე ხსტოდავად არ დაეიდებულყო სედ. თითქოს განებ, ეს უბედური მსენც ამ სუბედურო დრომ და კაიკვლასმა და მეტადრე დონ-ვისოტის სიმამაცემ და თავის მჯდო-

მის უზუკულებროვმა სუკუნამ ისე გაძმარდეს ის, რომ სულ დაწვიწყეს თავის სინათლას: ეს ჯგირი ისე ძაღიან ჳ თავკამოდებით გაიქცა, რომ «დემერთა, უშველეს» მისძმარდენს მფურსებენი. ამ გვარი ჯგირის სიფიცსე, რაღა თქმა უნდა, რომ ბისკაიელს დიდსახს ველარ ამფიოიკუნდა კისერსულ ძიასკუელს ჳ ერთ-თარ სკარდსედევე გადმარძმანსებდა იმის ძირს. ეს რომ სხსა დონ-გისორტმა, მსწრაფელ ჩამარტა რარსინანტიდგან, სრულებით დამშვიდებულის სხსით მისაღვრავდა მას, თავლებთან ძიარტანს თავის მსწიელი ჳ უთსრა: «დამემარჩიდე, თარემ თავს გავგადებინეს!» ბისკაიელი ისე იყო დასწედილი, რამ ერთი სიტყვის თქმაც არ შიქედლა, ჳ სწორე მოგახსენათ დადი უბედურება დაქნწილდა სწყადს ამ განძკინებულე დონ-გისორტისგან, თუ ამ დროს კარეტაში მკლადმი ქალები არ მისულეიქნეს ჳ თვით უმარჩილესი სხსით არ კოსოვანთ რანინდისათვის, რომ მას მოელა მოწყადება ჳ იმათ სჭურველთ-მტვირთველისათვის კნტიებისა დასაძუელი. დონ-გისორტმა ამსედ უნახუნს ამყად ჳ ღიარსებით: «დიდის სინარულით ავასრულე, ჩემი მძკენიერება, თქვენს თსოვნანს, გარან იმ ზირით, რომ ამ რანინდის აღმითქვან სოთკელს ტობარსოში წასვლა ჳ მუნლთ მოდრეკით წარდგომას წინაშე უბადლა დონს-დეულსინიქსი, რომელიც ამის თავსედ აღასრულეს მას, რაიცა თვითარს ენებება». შიქინებული ქალები აღარ გამეკიდნენ—არც იმის თუ რას ამობდა დონ-გისორტი, ჳ ან ვის იყო დელსინეა, ჳ აღუთქვეს, რომ მათი სჭურველთ-მტვირთველი აღასრულებდა ეოკელისბერს, რანინცი მისი რანინდობა უბრძანებდა მას. «მკურა თქვენი სიტყვები ჳ ამიტომ მიანტიუნთ ჩემი მძკენიერება, თქმცა კი მერწმუნეთ დიდი დასჯის ღიარსა ეგ».

თავი 10.

დონ-გისორტის გონივრული ბასხა თავის სჭურველთ-მტვირთველთან სანხო ზანსახთან.

ამსობაში ბერუნისგან დაეკვიდი სანხო რაგორც იყო წამოდგა ფესსედ, გაიძმარა წელში ჳ თითქმის დიდს ზარაღს არას ჳგომნობდა თავის აკურებებაში. ისილა რა თავისი ბატონი გაცხარებულ ბრძოლაში,

შესლესი მოიღწიეს და გუგუშურვალად ეგდრეყოდა ღმერთს: «მიანიჭე, უფალა, ჩემს ბატონს დამარცხება და დუმორჩილუ ქვეშე იყოსთა მისთა რომელიმე გუნძული». ხანხოს იმედი ჰქონდა, რომ დაპირებისა-მკორ დან-ვისოტი იმას განხდოდა ამ გუნძულის მმართველად. ბოლოს, რავი თავის ბატონი გამარჯვებული ხას ხანხომ, სწრაფად მივიდა მხთას, დაუჭირა უხანცი ცხენზედ შეხვედომად, მერე შეაყენა რახსინანტი, დაუხიკა წინ ჩვენ აინდხ და წამომხთვა: «თქვენო მოწყალებავ, ჩემო უკითღო ბატონო დან-ვისოტო! მოიღეთ ჩემდამო მოწყალებას და ესეა რომ გუნძული დამორჩილეთ, იმის მმართველობას მე მიბოძეთ; რაც უნდა დიდი იყოს, მანც იმედი მქვს იმდენი ღონე და შეძლებას მოძიკეს, რომ გარჯად გაუღვე, და დარწმუნებული იყავით, რომ რაც ამ ქვეყანაზედ გუნძულის მმართველები არიან—იმთხვედ უარესად არ ავსარულეს ჩემ ხაქმს». დან-ვისოტმა მიუგო: «იცოდე, ჩემო ხანხო, რომ ამ გვარი ბრძოლა, როგორც ესეა მქონდა, სულაც არ არის გუნძულების დანამორჩილებლად,—ამას ჰქვან მარ-გუნაზედ შესვედრას და წავიდება, და ესეც უნდა გითხრას, რომ ამ გვარი ბრძოლისაგან დიდი ხარკებლობას არა გამოადისრას, იმის მეტი, რომ ან თავ-განებებს დატოვებენ, ან არა და—ეურს დავიმხსივებენ. მგრამ მოთმინებას მიეც თავი, კვლავ შეხვედებით მრავალ ფათურავკეს და დარწმუნებული იყავი, რომ მამის შეძლებას მე არა თუ მხალაოდ გუნძულის მმართველად დავაყენო, არამედ სხვა უფრო დიდი და უძეტესი ბედნიერებას მოვასიჭო. ამის გამტარე ხანხო სულ მთლად დაიფანტა და არ იცოდა თუ რა რიცხვად გადაქანდას მადლობას თავის ბატონისთვის; ავოცა რანდხ სელსედ და გზის კაღთახვედ და ბოლოს გაუშვა რახსინანტის ხადავე და მიურთუნდა თავის ვირს; მერე მარჯად შესტა ზედ და გაედუნა დან-ვისოტს, რომელიც არ გამოეთხოვა კარეტში მოყო ქაღებს და გაუხვია ხალო მდებარე ტყისკენ.

ხანხო ძაღვის მიანქარებას თავის ვირს, მგრამ რავი ხას, რომ რახსინანტი ძაღვის ხადავება თავის მკლე ივესებს და ძაღვისაც დაწინაურდა, დაუწყო უვირილი თავის ბატონს, რომ ცოტა მოეცანდა. დან-ვისოტმა შეაყენა თავის ბელაური და უნდოდა თავის გაუხველ ხაჭურველთ-მტვირთველს; მანხლოვდა თუ არა ეს უქანასენელი, დაუწყო თავის ბატონს: «მე მგონია, ბატონო, ძაღვის კარგხ ვიქთ, რომ ხადავე ეკვლებსთაში შევეფარებოთ, რადგან დიდი სიფთხილუ გვიმართეს იმ ვაი-

გაგლახისი შექდეგ: ვი თუ წმინდა გერმანადანს *) მიუვიდეს ის ამხავი
 ღ დაგვიტროს. რაღა გუქველებს რომ სხეურობილეში სავუკარამ? გა-
 მარჯვესა ვი არა — ციუ ნიავსაც აღარ მიგუკარებენ! «დასრმდი! შეუ-
 ტია დონ-ვისოტმა. განა გავინილას ან სხდმე დადებულას წესად, რომ
 რაინდი დასავრან ივლავანობისათვის ღ თავის მტრების სიკვდილის-
 თვის?!» — «მე თქვენი ივლავანდობისა არა მქმნისა ღ არც თუ ვის-
 თანმე მქმნისა მტრობას; მხოლოდ ის ვი ვიცი, რომ წმინდა გერმანადან-
 და გუქვას ასწავლის სოღმე იმას, ვინც შინა-გვსხედ ჩსუბობს; — ღ
 ასლას რომ თქვენც ამ უკარი რამ დაგუქმართოთ — ჩემი ბრალი ჩუ იქნება».
 — «დამშვიდდი, ჩუ ტქმინისა, შე მსდალო!» უთისრა დონ-ვისოტმა. არა-
 თუ გერმანადანს არ მოგაკარებ შენამდის, არამედ თვით ქაღდეკუნინც
 ვერას დაგუკვლებენ. მაგრამ ამას თავი დაავსებოთ: ასლას შენ ეს მითისრა:
 გინასაკს სხდმე მთელ ქვეყანასხედ ჩემსხედ უმამცესი რაინდი? წავიკით-
 ხავს სხდმე, რომ ვინმე რაინდი ჩემებრ უმიმრად დაეცეს მტერს, ან
 ჩემებრ თავგამოდებულად განდგინდეს მტერს, ან ჩემებრ სელავანურად
 ხმარობდეს მახვალს ღ ან ესე ჩემსავით მარდად დაამსობდეს მტერს
 დედამიწასხედ?» — «სწორე მოგასსენო, ბატონო, მე თავის დღეში არა
 მიკითხვავს რა, რადგან არც ვითსუკ ვიცი ღ არც წერა; მაგრამ არასაც
 ბძასებოთ მართლას: თქვენითანა გაშედავი ღ ყოხლად ბატონი მე ჩემ
 სიცოცხლეში არა მეოღას.... მაგრამ დემერთს ვსთხოვ მხე თქვენს გა-
 მხედლობამ არ გადაგიტანოსთ.... მართლას! ვიდრე დამავიწყდა: სომ არ
 ისებოთ ყურის შესკვას? ძალიანა უღისო სისხლი. სურვისში ცოტა
 თეთრი მალამო ღ დაწვეწილი ტიღო მსქეს — გავიკეთებოთ, თუ ისურ-
 ვებოთ». — «ჩემ ყურს მალამოები არ მოუჩადებოდა, მე რომ ივიანბანის
 ბალნაის წამოლებს არ დამვიწყებოდა. ეს ბალნაი ისეთი მკურნალი
 წამალია, რომ ერთი იმის წვეთი სრულეებით მოძირჩენდა დაჭრილობას».
 «რა ბალნაი გასლავსოთ მავისთანა?» ჭკითხა სანსომი. «მე სუბირად ვიცი
 იმის გაკეთება, მიუგო დონ-ვისოტმა: — ღ ესეც ვი უჩდა ვითისრა, რომ
 ვინც იმის გაკეთება იცის, იმას არც დაჭრილობის ემინის ღ არც

*) გერმანადანს უკუქავ იმანასის ქალაქების კავშირს, რომელიც
 შეადგინეს მე-13 სუუგუნეში შინაგანი მშვიდობიანობის დასაცველად. მშვი-
 დობიანობის აღმამყოთუბელთ სქენიღსენ შეიარაღებულნი ღ, შემდეგ,
 განსჯიონ, სჯიღსენ წოდების ღ პიროვნების განურჩევლად.

თვით სიკვდილისა. ამის გამო, როცა იმ ბაღსმის გაკვეთებ სავსეა
 სავსეა მოგზაბრებ, მამის უნდა გახსოვდეს შემდეგი: ვინცდაცა რომელსა
 ხსრებში გამგზავს შუახედ — ეს ხვეს ადვილად შეკვეთსხვევ სოღმე —
 მამის აილე ის ნაწილი, რომელიც დედამიწასვე დაქცემს & ოსტატურ
 რად მადგი იმ ნაწილს, რომელიც უჩავთრე დარჩება, მგრამ არ დაგა-
 ვიწყდეს, ისე უნდა მადგა ერთმხერთს, რომ მეტ-ნაკლები არ სანდ მო-
 ვიდეს; მამის შეს ჩამყვანებუ ერთ ორიოდუ ელუშას იმ ბაღსმისის &
 ჰხსხავ, რომ სწრაფად გავცოცხლდები & ისეთი მკარი & ყოხალი ვაქ-
 სები, როგორც უსადო მარგალი ვაწელი». — «მამ, თუ ეგრე, უთხრა ზე-
 ნსომ, აღარ მინდა ვუჩილვის მთავარ-მძარბოლმბ; ჩემი ერთგული &
 დიდისხის სამსხროისთვის ვთხოვთ მიხომოთ მკ ჩინებული ბაღსმის
 შედგენილების სია. იმედი მქვს მგისთანა სამეურნადო ყოველთვის გა-
 ისეიდება უნცი *) ორ რკლად, — ეს ვი ისე გამამდიდრებს, რომ ჩემი
 სისოცხლე ბედნიერად & კმაყოფილებით გავატარო. მგრამ ასლა რა დაჯ-
 დება მკ ბაღსმის გაკვეთება?» — «საძი რკელი რომ მოასმარო, ორ კო-
 ვახედ მეტს გაკვეთებ, მიუგო დონ-ვისოტმა». დიდება შეს მოწყვლეკ-
 ბას, ღმერთო! შექვირა სხსხომ: მამ რადას უყურებთ & არ ჰკითხთ,
 ან მე არ მახწვლათ!» — «მოიცა, ჩემო ძმარ სხსხო! უთხრა დონ-ვისო-
 ტმა: — არა თუ მარტო ეკ ხაიდუდლო, არამედ სხვა უფრო დიდი ხაი-
 დუდლოები მქვს შენთვის გადმოსცემი & კიდლოთაც უფრო დიდი
 რამე მქვს შენთვის განმხადებული. ასლა ვი შეძისვიე ყური; როგორც
 ვატეომ ტკივილი მემატება.

სხსხომ ამოდო სურვიანიდგას დაწვილი ტილო & მლა-
 მო & უძნადება ბატონს ყურისთვის; დონ-ვისოტმაც მოინდა
 ზუხი & ეძნადებოდა წამლის მისლებად, მგრამ ავი უეწრივ არა ჰხსხა,
 რომ ზუხი დატბორეკოდა, — ისე შესწუნდა, რომ არათუ წამლი, თვით
 ყურის ტკივილიც წინლამ დაავიწყდა. გაცხარებულმა წამოავლო მსხვილს
 ხელი, ადახგნა თვლხი თვისხი ზეცას, & სთქვა: «უფიცავ შემაქმედს &
 იმის ოთხს მხარობელს, რომ ვიდრე არ გადუსდი მკერს ჩემს ამ
 გვარად გამაუბრებულს, იმ დრომდის სწორედ ისე მოვიქცევი, რო-
 გორც მოიქცა მხტუნის დიდი მარკიხი, ოდეს თავის ძმის-წულს ვა-

*) უნცი ათეუქის წონას, ედარება გიოვანხის მეთორმეტე ნა-
 წილს, ან 7 მიხსალს.

დღეებისთვის სიკვდილს დაემუქნა: აღარც სუფიანს გავიშდი ზურის ჭ-
მის დროს, აღარც ცოლს ვუფლებუნებ და მრავალ ამ გვარ შვეიწორებს
მივყენებ ჩემს თავს, ვიდრე ჩემი ხელით არ შევმტყნებ იმს, ვინც ეს
შეურაცხება მომეყენა!» გაათავა თუ არა დონ-ვისოტმა—დაიწყო ხანხამ:
«რათ ივიწყებთ, ბატონო, რომ ის თქვენგან დამრცხებული რაინდი მი-
ვიდოდა თქვენი ბძახებით ცოლსავე დუღისინესთან და ყოველის ფერს
აქსარულუბდა, რაც კი უბრძახეთ, მას როგორღა შეიძლება იმისი სელ-
მორად დასწავა, თუ არა ახალი დანაშაულისათვის». — «ჰო, ჩემო ხანხო!
ეგ ძალიან კარგი სწავა მოგივიდა; ამის გამო მე ესღავ დავარღვევ ჩემს
შეთქმულობას. მაგრამ მინამ ერთ ვისმე რაინდს არ წავართმევ ისეთ
მაცარს ზურის, როგორც ჩემი იყო, იმ დრომდის კი აკსარულუბ ამ
შეთქმას. ნუ გეცინება, ხანხო, რომ ჩემ სიტყვებს ჩაღის ფასი არა
ქმნიდეს. არა! ამ შემთხვევაში მე მტკიცედ მიუბამებ ჩემს წინაპარ
რაინდებს, რომელნიც არა ვითარ შვეიწორებს არ არიდებდნენ თავის
თავს, ოღონდ კი მამარინის ზურის როგორმე ჩავგდოთ სელში. მე იმე-
დი მაქვს ამ შემთხვევაში დავემსგავსო სავრინანტას, რომელმაც მრავალ-
ლი უბედურება და დაწვლი ჩაიდინა, ვიდრე, წელან რომ ვითარ, იმ
ზურის არ იმეფინდა». — «რას ბძახებ, ბატონო, მაგ აღთქმას დემორთიც
არ შეიწირავს: მაგ ვარი აღთქმა არც სულს არგებს და არც ხორცს! ერთი
მიბრძახეთ, ჩვენ რომ ერთ ვითარსაც ვერა ვინსოთ ზურინანი ვანი—
რა გვეძველებს? ჩვენ ამ ვარი აღთქმის აღსრულებას არ მოგვიხდება, რა-
დგან: გაუხდელმა უნდა დავიძინოთ, თავის შესავარი არსად მოვკვებით, არც
დღე და არც ღამე, და ვინიცინი ვიდრე რამდენი ამისთანა ვანი-ვავლანი უნ-
და გამოვიაროთ, როგორც ის დამთხვეული მარკის მსტრული ხანდიო-
და, წელან რომ თქვენს ბრძახეთ. რათ ივიწყებთ, ბატონო, რომ
ამ გზასვე მეფორების მეტი არა ვინ დადის, და წელიწადი გავა, რომ
აქ კანმა შეიარაღებული ვანი ვერა ხანხოს. მას ზურის ვიღას წავართმევთ?»
— «რას ამბობ მაგას, ხანხო, უთხრა დონ-ვისოტმა. მე შენ გუფუნებ,
რომ წელიწადი კი არა,—სათიცი სავამაა, რომ მე აქ არა თუ ერთი
შეიარაღებული ვანი, არამედ იმდენი ვინსო, რამდენიც თვით აღსრავის ცინის
აღების დროსაც არა ყოფილას, იმ ცინისა, სვლაც მძეკიორი ახველობა
იყო დატყვევებული». — «თქვენი ნება იყო, მე მეტს აღარას მოგასხე-
ნებთ, უთხრა ხანხომ. დემორთმა ქმნას ყოველი ფერი კეთილად მოგვი-
ხდეს და გუნძულიც ჩვენ დავიმარჩილოთ, თორემ ცოტა არ არის,

რომ ბუკი ვაივ მამდის. სწორედ რომ სისწრაფით მოკვდებოდა. —
 ბატონო, მანც კუჩულის მძაბობადაც უნარს აზრადეს არ ვიტყვი». —
 «ავი გითხარ, ჩემო ხანხო, რომ ძვანც ბუკის ნუ ინაღვლი შეთქი. რომ
 გაწყურეს ღმერთი ჯ კუძულების დამარხილებს ვერ მოკვინდეს, — და-
 ნამარცისა ჯ სობრადონის სკოროდოები ხომ აქ არის, — ერთ-ერთის
 შეიგედ მანც გავხდი. სწორედ გითხარ ეს სამეფოები ჯახლი სამქრო
 იქნეს ჯ ისე გამოკეწოდა შენ, როგორც ეს ბუკედი აქვს გამოწყობა-
 ლი ჩემ თითს. ესეც კი უნდა გითხარ, რომ შენთვის ეს სამეფოები
 სჯობია, რადგან ხმელეთზედ არიან ჯ ბუკი ვაივგდასი არ მოგინდეს
 იმათ გამოკვანცზედ. ამხთან ისიც უნდა გითხარ, რომ ცოტა მოთმის-
 ას უნდა ვიქნებოთ, თორემ ამისთანა სქემე, სამეფოების დაწყობას,
 ადვილი სქემე ხომ არ არის... ახა ერთი ახლას ხსენ, სკემელი არა არი-
 სარა ხურჯინში, ჯ მერე ხქარ წავიდეთ, რომ ამდამ ხდემე ცისე-დარბაში
 მივიდეთ, თორემ, ბელხანში რომ გითხარ, გარეთ არხად გაკეთდეს.
 უჰ, უჰ! ღმერთის ვივიცავ, უფრმაც ძალის შემწყის». — «აი, ბატონო,
 ჩემ ხურჯინში ერთი თავი სხვი ვახლავს, ცოტა ყველი ჯ არიოდე
 ხატისიც ჰური, — ივარტებს გას ამისთანა სკემელი თქვენისთანა მამანი
 რაინდისთვის!» — «ჰო, რა უჭეო სარ, ხანხო! იცოდე რომ მოგხ-
 ური რაინდების წესია ხანდხან მიელი თვე არა სკამის რა, ჯ თუ
 სკამის — ის უნდა სკამის, რაც აქვით ჯ არა უნდა რა დაიწყონ. ძვრანა
 რა ბუკი გელანარავო! შენც რომ წავკეითის იმდენი ამბები, რამდენიც
 მე წამივითხავს, ამდენი თავის მტურეკა აღარ მომინდებოდა ჯ ყოველი-
 ხურეს ადვილად გავკეობანებდი. არც ერთ ამბავში არ წამივითხავს, რომ
 რაინდებს ეკამის რამე: ამხვედ სულ არხად არის მოხსენებული; რას-
 კურეკლას მამის კი სკამდენი სოლმე, როცა დიდ წვეულესზედ იქნე-
 ბოდნენ ხდემე; სხვა დროს მოგხანრობის მეტი არა აკონდებოდათ რა.
 რასაკვირველია არც ისინი იკვირებოდნენ სული წმინდით ჯ ყველა გ-
 ცის სხეულის მოთხრობილებს ჯქანდათ, ძვრანა, როგორც მოგხანრონი,
 მთელს თავის სიცოცხლეს ტყვეს ჯ ღრუში ატარებდნენ, რაღა თქმა
 უნდა, რომ უმხარეულად, — მამ არ დახვერდებოდნენ იმისთანა სკემე-
 ლებს, როგორიც ეხლას შენა გავქვს? ამისგამო, ჩემო ხანხო, შენ ნუ
 იზრუნავ იმხვედ, რაც ჩემს სიამოვნებას შეადგენს; ნუ გინდა ქვეყნის
 ახლად გადაკეთება ჯ ნუ შეურეკ სიმირველს მოგხანროს რაინდობას». —
 «მომიტყვეთ, ბატონო! დაატანა ხანხომ. როგორც წელას მოგახსენეთ,

მე არც წერს ვინც და არც ვითხვავ, და ამის გამო არა მკითხავს თქვენი სარახილო წიგნებისა. ამას იქით ვი ისე მოვიქცევი, როგორც მოუხდებს თქვენს წოდებას: ამას იქით, როგორც რახინდი, მოგომხადებთ ეველას ხარ ხარს, ჩემთვის ვი, — რა ჩემი საქმეა რახინდობა? — უფრო ხოიერს საკმელს შევისხავა. — «მე ძვავ ხარ არ გუიხები, ხახხო, რომ მოგზაურმა რახინდებმა უნდა გამხმარი ხარი ჭამის მეთქი, — არა, მე ვამტკიცებ, რამ უფრო ხშირად ისინი ხმარობდნენ გამხმარ ხელს და ვიდრე რომელსამე ბადასებს, ისიც თუ არჩევს არ გუიჭირდებოდან... ძვარამ ეს რა ძვავის ხახუხის და მე არ ვამტკიცებ ბადასების ამოარჩევა». — «ვარვი რამ გვადინათ, ბატონო! მე მგონია, რომ დაქმნე დაგვჭირდეს თქვენი რატატობა ბადასების ცხობისთვის». ეს სთქვა და ამოიღო ხურჯინიდან რაც საკმელი ჭამდა და რახინე ძვლის ერთგულად მოუხსდნენ ამ საკმელს. ძვარამ ჭამს დიდ ხახხ არ მოხდომის. ამას შემდეგ გვას დაადგენ და, თუმცა ძვლიანც მიეჭრებოდნენ, მახც მხის ხახვამდის ძვავ მიღწიეს რადაც მეცხვარეების ქახებს. თუმცა ჩვენ რახინდს დამის ვატარება ჭურდა ცხე - დარბაში, ძვარამ, როგორცა მოხდა, დახვარდა მეცხვარის ქახს და მუნ ხამადნენ. ხახხო ეს თავის ბატონის ვადაწვეტილობა ძვლიან არ მოწონხა, ძვარამ დონ-ვიხოტი ვი დიდ ხამოუნებას ვგონობდა, რომ დამც ცხე ქვემ ვატარება: ჩვენი რახინდი ვიფრებდა, რომ რამდენიც უფრო ხშირად ვატარება ამ ხარად დამეს, იმდენი უფრო რახინდობის დონხი შეიქნებოდა.

თავი 11.

რა შეემოხვავ დონ-ვიხოტს მეცხვარეებთან.

მეცხვარეებმა ვარვად მიიღეს ჩვენი დონ-ვიხოტი. ხახხომ დაბინავა რა რახინინტი და თავის ვირი, მიხლოვდა იმ ადგილს, ხადაც მეცხვარეების ცუცხლხედ ქვაბი ედგათ რადაც ხორციო ხახხე. ხახხო ისეთი ჩინებული ენობავა ვქონდა, უმეტესად ხიშილის დროს, რომ ხრულებით არ ვასტრეობა ხუნით შეტეობა, თუ რა ხორცი ინახებოდა იმ ქვაბში. მიიტანა რა ცხვირი ქვაბის ხახლოვებს, მამხე ვამოიციო, რან იმ ქვაბში ცხინის ხორცი ინარშებოდა. ხაწვად ხახხოს ვიიღებმა

კაწაწი დაუწიეს ჭ ისეთმა მდამ მოურსა, რომ ცოტას გასწიდა მთუ-
 ლი ქვაში არ ჩაეღანა ცუცხლიანად; იქნება მართლა ვიდრე აღესრულაუბ-
 ნა ეს, თუ მეცხვარეებს არ დაემლათ იმისთვის. იმთ ამოდანგეს ეს
 სიარტი, გაძღეს რამდენიმე ცხვირის ტყავი ცუცხლის ხახლავებს, ზედ
 სუფრას დასტეს ჭ მიიპტოეს თავიანთ რაინდოხსანი სტუმრები. მსმინ-
 ძლები შემოიხსნდნენ დაგებულ სუფრას გარემოში, ხოლო დონ-გისოტის
 სთხოვეს ზირქვე დაგებულ ვარცხლზედ დაძინება (რასაკვირველია ზატი-
 ვისცემით გუჩქეთეს ესეთი დასამძინებელი). რაინდი დაძინდა მიწვეულ
 აღაგზედ, ხანსო ვა წინ ედგა მს ჭ მეღვიზედ ემხსურებოდა თავის
 ბატონს. დაინახა რა დონ-გისოტმა ფეხზედ მდგომი ხანსო, უთხრა:
 «ქოი, ხანსო! მე მინდა გიხურო შენ ვეველ საუკეთესო ზნეუბა, რა-
 მიქლინ რაინდებს მიითვისეს, ჭ შეკატკობინო, რომ იმთი ერთგული
 მხსურები არიან მთვან დიდ ზატოში ჭ მოწველებასში. ამისთვის, აი
 ამ კეთილ ხელს წინ გთხოვ, რომ დახუდე ჩემს გვერდით ჭ ჩემს შე-
 ხასს იხე იქცეოდე, როგორც შეგვიან შესხ საუთთან ჭ ბუნებთის
 ბატონს: ხარაინდო წესები გვირძღვებს ბატონსა ჭ ხატურველთ-მცვირ-
 თველ შორის ბევრს თავსახანაას: მე მთერს, რომ შენ ხტამო ჩე-
 ში ვამიდგან ჭ ჭსვა ჩემი ყაწიდას. ხაკვირველია! მოგზაურა რაინდო-
 ხს კმსვავსება სიყვარულს: როგორც სიყვარულათვის, იხე რაინდოხს-
 თვის ყველანი თანხსწორანი არიან!»

«უძორნიღვენად გძღვლობთ, მოახსენს ხანსომ: — მტრამ უნდა მო-
 გასხნოთ, თქვენო მოწველებავ, რომ მე თუ ლახათიანი ხატური მი-
 ჭირავს სელში, დრომელან გემთრელად გასნეუბი ჭ მძინ რომ მეთვის
 გვერდზედ დამხვან, ან ვიდრე იმაზედ დიდ ვინმეს გვერდზედ — მე
 დარწმუნებული ვარ გემო არ მოემტებს იმ ხატურს. ამას გარდა ერთ
 მართალსაც მოგახსენებთ: ჩემთვის უფრო ხანამოყნოა მარტოვან ვიყო
 ხადმე ვუთხეში, ჩემთვის თავისუფლად, ჭ შეეპტეოდე თუ ვინდ ხანსუნ
 ჭ ზურს, ვიდრე — მედვას წინ მხუჭანი ინდოური ჭ ხელ-ხელა ვაცნ-
 ცურებდე ზირს ჭ მალ-მალ წმენდით ტუჩებს ვისესავდე; ამისთან არც
 დახველებს შემქდობს, როდენსც სურვილი მქონდეს, არც ცხვირის დაც-
 მინება ჭ არც სხვა ამ გვარი მოძრაობა, რომლებსც, ცაღვე რომ ვი-
 ყო — ვინ დამიშლის. ამის გამო, ჩემო ბატონო, არ შეიძლება მოი-
 დოთ ეს მოწველება? ზატოვი, რომელიც ესლა თქვენ მდინრეთ, რა-
 გორც რაინდების ჩანხადან, არ შეიძლება შეიცვალოს სხვა რაზედმე,

რომელიც უფრო სიარს მამტეძებს ზ რომელსაც უფრო უკეთესად ვიძახებდეთ. ახა რად მინდა ის პატრივი, რომლის ღირსიც ესაა გამხსნდეთ: ან რას შემატებს, ან რაში გამოამდგება? — ჩემ სინტრისლეში, თვით მუორედ მოხელამდისაც, უარს ვიტყვი ამ გვარ პატრივზედ». — «რაც უნდა იყოს, სთქვა დონ-კისოტმა, შენ უნდა დასჯდე, რადგან ვინც მორხილდა, იმას დმურთი აღამაღლებს». ესა სთქვა თუ არა, მოავლო სული სახსოს ზ ძალით დასვა თავის გვერდზედ.

მცნვარეებმა სულ არ უგდეს ყური ამ ჩვენი გმირების დახარვას ზ სულ-ხელა ვასამის შექცევადენ; თუძცა იმათი სტუმარები დახარვას ძალას ატანდნენ, მაგრამ ჭამას მანც არ ივიწყებდნენ ზ, ტუუილი გი არ გგანოსთ, სწოედ მუშტის ტოლა ლუქმუს ჭელაშვადენ. შირველი საჭმლის შემდეგ მცნვარეებმა მოიტანეს სუფრასედ ერთი დიდი კალთა ტუბილი რგო ზ ერთიც მოხდილი საჭერი ყველი, ვარისხვით გამხმარი. ამასთან არც ვახწეს ჭქანდა მოხვენიება; ისე დაუცხრომელად მუშაობდა ის, როგორც ქოთანა წყალზედ, ესე იგი ერთი სელიდგან მუორე სულში გადადიოდა, სას სახეც ზ სას ცარიელი, ასე რომ ორი სახეც ტიკტორიდაც ერთი სულ მთლად დაიფუკა.

დონ-კისოტმა რომ რიგზედ აივსო მტყელი, რამდენიმე რგოს მარცვადი აიღო მუჭაში ზ ამადლებულის სმით დაუწყეო თავის მახინძლებს დახარვაკი:

«ბედნიერი იყო ის დრო ზ ის საუკუნე, რომელსაც ჩვენი წინა-პარნი ეძახდნენ ოქროს საუკუნეს; მაშინ სულ არა ხმარობდნენ სიტყვას: ჩემი, შენი. იმ სახეტარო დროს ყველა სივთი სასოვადო ხმარებაში იყო, ყველა ისე ხმარობდა, როგორც თავისას. მაშინ სახრდოს მოხა-ზოვებლად საჭირო არ იყო დიდი ჯაფა ზ თავის გაცხელება; გვიწვდიდა სელს უშველებელი მუნისკენ ზ მოჭკრებდი მშკნიერს, ტუბილს რგოს, ამ მშკნიერს სასოვადკენ მშოერი კაცისათვის; აგრეთვე წმინდა წყაროები ზ ჩქარი მდინარეები თავიანთის მტკბარი ზ გემრიელი წყლით გამხსადებულნი იყვნენ მუშა კაცის სამსახურისათვის. გასეთქილ კლდეში ზ გამოფურულ ხეებში ჭნახვადი შენთვის მოძხადებულს შრომის-მოყვარე ფუტურების საამაგარს: ეს მშენიერი რესპუბლიკის პატრონები ყველას მუქთანად ამდებდნენ თავის საშრომს საწარმს. უსარ-მასარი, პრობების ხეები ერთგული ყმასავით შემოიძრვიდნენ სოლმე თავიანთ ქერქს, — რა არის სალხს აელო ზ იმ ქერქით თავის ქალაი დაქურთა წვიმისა ზ

სიკეთესგან მოხარადებულად. მამის სულ მშვიდობიანობა იყო, სულ თანსწრობა, სულ თანხმობა. მკრედი გუთნის სჯვეთი ისე კადნიურად ჯერ სხურავდა დედა-მამის სურვს, როგორც ესდა, — ან ვი რა სჯეორა იყო ამ ვერა მისი შეუზღვიოვუ, მამის როდესაც ის თავის ღღურვ-სჯელ ღ გულ-ფხვ წადსუდ ამცენარებდა ვოკლის იყნს, რაც ვი რამ მოუტანდა სარკულაობას ღ კამყოვილებს მამინდელ დედა-მამის შეილებს. მამის, იმ უდანიერს დროს, მშვენიერი მწეძმია-ქალები დახიონობდნენ მთის სერებზე ღ კელესზე გამლალის თით, ან დაწულთ (სულ ერთი იყო ეს იმთოვის); ბერა ტანისმობიგ არა სჯეორებდთ, გარდა თავანთი უძსეო სხიონცხილვას სჯურასა. იმათი სამოხელი არა გვანდა ესლანდეუს ღტლან-აბთის ღ ტირის აბრეშუმს. მამინდელი ტანისმობისთვის სჯეორა იყო ივანხად — ხის ბრტყელი იოთლები, სოლო ძოვად — სეა, ღ ამსაც ვიტყვი, რომ ეს ურადლო ტანისმობი ისე ამშვენებდა იმათ, როგორც ამშვენებს ესლანდეულ ხასხლას ქალებს რლანც მშვენიერი ღ უცნაური სამოხები, ცუდაობის ღ ამოდიებთს ვამო მოვანილნი. შეკვარებულნი მამის ძლავს თავისეულად უცნადებდნენ თავანთი გულის გომობას: მოტყუებს ღ მსაღვ-ვობას არავის სმარობდა, — სულ გულწრფელობა იყო; დლანტობას, სინტრუქს, მცბეორობას სჯერთა არა ქლანდა რა სიმართლეს ღ გულ-კითილასთან. ძლელი ღ შეურყეველი იყო მამის მართლ-მხეჯულაობის სი: ვურავობას ღ ანგარებს ვურას გზით ვურ შეკლო დაცხეო იმისი მოქმედს. განსჯურებული რამ სურვილი ჯერ არ იყო მამის ჩანერგილი მსჯელების გულში. ძვრამ ან ვი რა სჯეორა იყო ეს? განარევი სჯემც არა იყო რა მამის ღ არც თუ დლანჯელი სდმე ვინმე იყო. ასლვტხად ქალები, როგორც წელს ვითხართ, სდაც სხურდთ უშიშრად დდიოდნენ მარტანი, ღ იმსუდ სულაც არა იევირობდნენ, რომ ვინმე შეილებდა მათი უმსჯობის გარეტოურებს. თუმც სან-ღ-სან შეცოდებსმაც შევიდოდნენ იხანი, ძვრამ ის შეცოდებს იმათი სჯუთარა სურვილისგან წარმოდგებოდ სოლმე. ესდა ვი რა თუ ერთი ქალი იყო ამ უშიშარი თავის უმსჯობის შესსებ, თუ გიდე თვით ვრატის *) ვამშვიდც იევიდნთ დაკუტილი. თვით მხის-უნსავიც არხად დემლებს

*) გ რ ი ტ ი — უწინდელ დროში, ასლანდეულ ვანდას ეწოდებოდა — სბეორმეთის კენძელს, ოსმალეს უტარავთ.

აწმკიანს: აწმკიანსთვის ღობე არ სდგა არის, თვით სქმის
 კუჩხის ტოლს სერულმაც გავლას ღ წადღის ახსრულებს.
 მავსურაბის სქია თითქოს ჭაქის შქტუვას ღ ამის გამა კითხვ-
 სსკიას თან-ღ-თან ჭქაქა, ვითარცა ბოლი ღ თართლდი. აი, ყველს ამ
 ბორატუბის მოხსნობილად დაწესდა მოგსურთ რანდთ დანა, რა-
 მკლთ მოვალეობა იმში შესდგება, რომ შქწიანს ქაღწუღის, მგარკვლობ-
 დსქს ქვრივთა ღ თბილთა ღ გავსრულებლად ჭქვლოდსქს. მე ვარ ამ
 დანის წკვირა, ჩემო მეკობანსო! გმადლობთ ამისთან მხნობლობის-
 თვის ღ მატრევისტებისთვის, რომელიც მომანსკით მე ჩემი სსკურველთ-
 მტვირთველითურთ. თუმცა სხუელთ ღ წესით ვერ-ანს მოგსურთ
 რანდთ შემწეობა, მგონამ სსქე ის არის, რომ ყველს არ ეხმის ეს
 თავის ვადღებულესა. მე დაწმკურნებელი ვარ, რომ ვერ არც თქვენ
 იგნთ ეს წესი, მგონამ რავი თქვენს ბუნებათმ მურ-მარბლობამ უს-
 ბლიედ ავასრულესანთ ეს დიდა წესი რანდთა, ამისთვის მე გაწმკ-
 სურთ თქვენ, რომ ყოველივერა შიურს თქვენთვის, რაც ვი თქვენ ჩემ-
 თვისა გხურსთა.

ამ გრძელი ქადაგების მიხედვად გხდად მუხის რვა, რომელიც
 ჩვენ რანდს მიართუეს მწკვირებს. ეს უვასსხსენლნი დიდის ყურადღებით
 უგდებდენ ყურს რანდის მოუდლად ღ ღმარებს, ღ რადგან არ-იყური
 არ ეხმოდთ, ამის გამა ერთსიც არ ამოუღია სმ. სსსხლც ატრთკე
 ყურ-მოდგურნილი იყო ღ მხოლოდ რვოს ჭელაზვად მდ-მდ ღ ღვი-
 ნობით ყელს ჩირეცსვდა სოღმე. უნდა მოვასხსენოთ, რომ დან-ვისობის
 ქადაგება თითონ ვასმძსვლად უგრძელესი იყო. მორჩა თუ არა ღმარებს
 ეს ჩვენი გმირი, ერთმა მწკვირებმა უთხრა : «უფალო რანდო, ჩვენს
 გვსურს, რომ ეს ჩვენი მსწინდლეს სსსხოვრად დავრჩესთ, ამისთვის
 გთხოვთ მოხმინოთ ერთი ჩვენი ამხანაგის სიძღურა: ჩვენ ძლიან
 გვსურს თქვენი შემტევა. ვერ ვი ვი არის ჩვენი მქსტვირე, მგონამ
 მღეუ მოვა. უნდა მოვასხსენოთ, რომ ის ძლიან ჭკვიანი ვანი გხვდესთ
 ღ შევარბულდინ არის; ამისთან წურ-ვითისგაც იგის ღ ჩანგუდარ ისე
 უგრავს, რომ უკეთესი არ შეიძლება». მწკვირებმა რომ ღმარებს ვასთავა,
 ამ დროს მოხმამ ჩანის სმ ღ თითონ დამკურნელიც შემოვიდა მსთ-
 ნაკე ქახში. ეს იყო ოდნად ორი წლის ჭნაუვი, დამწი სსსის. ამ-
 სსკებმა ჭკვიანს მს ვასმძი ეტმა თუ არა. მს უმხსურს «გვამი».
 მძმ ერთი იღურე რამე, ანტონია, უთხრა მწკვირებმა, რომელიც წელს

დონ-კისოტს უქმდა ამ ხალ-მოსულს. დაე სახოს ამ უფალმა, შექმნა
 სტუმარმა, რომ მთებსა ჯ ტყეებშია სტხოვრებენ მეზივის მცოდნე
 ხალხნი. შენი ხელოვნება გავებული აქვს ამ უფალს, ამის გამო უნდა
 დაამტკიცო, რომ მართალი გვითქვამს. მოდი დაჯექ და დაიწე შენი სი-
 ყვარულის სიმღერა, ბიძა შენმა რომ გალექსა ჯ მთელი სოფელი რომ
 აქებს» — «სატანი ბძანდებით», მიუგო ხატონიომ, მეორედ აღარ ათხო-
 ნინს, დაჯდა ერთ მოწრილ მუხარკედ ჯ სასიამოვნო ხმით დაიწყო ეს
 სიმღერა:

«აღაღო! წრიელების გულით მწამს
 შენი სიყვარული;
 მიტომ გრძნობას არ მიცხადებ,
 რომ ხარ დაივარული.

რამდენიც ცივად დამხვდება
 ჩემდა ხატსაჯვად,
 იმდენი იმედს მოვიტემ
 შენ გულ მოსკვლავად.

თუძეა შენ თითონ იუჯი,
 რომ აღმიგზნე გრძნობა,
 ძვრამ გრძნობის მკვირად
 შეგძლებია ქობა.

მაინც შენი სასტიკობა,
 მასთან გულის სიცივე
 მე მიძინს ვარგ მოძვლად —
 ერთად ვრაცხ მე რივეს.

ამიტომაც ვიმედოვნებ
 მოძვალში გავინარო,
 რადგან შენი ესე ქცევა
 მარწმუნებს, რომ: უყვარსარო.

მიჯნურობას რადგან მოხდექს
 ხატროვს ეურად-ლებ, —
 შენი ჩემდა სიყვარული
 რით დაჯილდოვდება?

თუ მიკნურის ხმისხური
 ძართლა ვიდრე ვიდრე,
 მამ ხედი ხმისხურისა
 ფეხად არ დაჩხეს.

ოღაღო! ვივიტუ, მიკნურისა
 უმსხვი უმსხურისით;
 დმერთის უწყის — წადილეთ
 ხანუკე მძეს ხიწროილეთ.

რეინის ვაჭვით შევავართა
 ხეუნ კველხისაძა, —
 ძანც მე ტვირთად არ მიამხნს
 ღ კიდევ მიაძა.

თუ უარს მეოხ, გეფიცუთი,
 კაზუტინოაძდის *)
 მარტოდ-მარტო ვირამინეს
 ხემ აღხასრულაძდის.

მწყემსმა ამით დაბოლოვდა თავის სიძღვრას, ღ თუმიცა დონ-ვისო-
 ტი სოსოკდა გვერდელუბანს, მკრამდ ხანხო ზასხს უარხუდ იყო, რად-
 გან ძიღის მეტი იძას ლარა აჯონდებოდა რა. «ახლა ვი დროა ქვეშ-
 გებზედ ვირზრინოთ. ნუ შევაწუხებთ ამ კეთილ ხალხს, მთელი დღე
 უმუშავიათ, რაღა სიძღვრისა სცსელათ?» — «მეუერება, ხეძო ხანხო, შე-
 ნი ხაჭირიება, სთქვა დონ-ვისოტმა, იმდენი ტიკტორის სვექნა სიფსი-
 ზლეს სრულებით გამოგაცდიდა: ძიღი სიძღვრას გირჩეხია». — «მად-
 ლობა დმერთს, ბატონო, მარტო მე არ ვესველი ტიკტორას, მიუ-
 გო საჭურველთ-მტვირთველმა». — «ევეც მართლდა, უთხრა დონ-ვისო-
 ტმა; რაც ვწადინ ახსრულე, მევი ნებას არ მომცემს ხეძი წოდება, რომ
 განვისვენო, — მე უნდა ფსიზლად ვიყო. მკრამდ არ იქნება ურიგო, რომ
 ურთხელაც შემისვიო უური, თორემ ძაღიან მწუხებს». ხანხომ დაუწყო
 კქიმბაშურად უურის შესვევა; ამ დროს ურთმა მწყემსმა შესწრო თვალი
 იძას ღ გამოუცხადა დონ-ვისოტს, რომ დაჭრილობა საშიში არ არისო,
 ღ ამასთან მოხარხენ წამღს ვიძოვნიო. დაკრისა იქვე ზღვის-ვარდა,

*) კ ა ზ უ ტ ი ნ — წმ. ფრანცისკის დახის (ორდენის) ბერია.

დადეს, გაუწიოს შიგ მარბი, ჭ ეს მღვდლის ტკარი იფიჯ დადეს უწ-
რსკედ ჭ კარგად შეუხვია. მას შემდეგ დააწმუნა დან-კინოტი, რომ
ამისთანა უპასო წამალი არ იძიებს ამ გვარი იარისთვისო, ჭ არც
იმტუქსა.

თავი 12.

რა უამო ახლად მოსულმა მწეებსმა თავის ამხანაგებს.

ამ დროს მოვიდა ერთი უმწვილი ბიჭი, იმათგანი, რომე-
ლიც კერს მოუტანდა სოღმი მწეებსს. «ამხანაგებო, იცით რა ამოვიდა
ამ ჩვენ მხარესკედ?» — «მა რა გვეც უღისებს, რა ამოვიდა?» — მოუგო ერთმა
მწეებსთაგანმა. «ის ამოვიდა, გავგონილას ბიჭმა, რომ დღეს მოკვდა ის გა-
თქმული ხარისოხტომა, სტუდენტი — მწეებსი; ჭ ასე ამოვიც იმისგან
მოკვდაო, რომ მღვდის შეკვარებული ეოგიდა მარსელაში, აი იმ მარს-
ელაში, თავის მდიდარ მამს, გუილემოხ, რომ გამოქვეყნა ჭ ამ ჩვენ
კვლესში რომ დაესეტეს მწეებსის ტანისამოსში». — «რას ამოა! მარ-
სელაში?!» ჭკითხა ერთმა მწეებსმა. — «გუილემო, სწორედ მარსელაში მე-
თქი... ამოვიც ვიდეკ, მითამ იმს ახდემად დაუგდა: შუა მინდორ-
სკედ დამმარსეთო, თითქოს, ის ასკრი, თათარი იყო, მერე იმ კვ-
დის ძირში დამმარსეთო, სიღამაც ურთების ხას წყარო გამოდის; ეს
იმიტომ, რომ შირველად იმს იმ ალაგას უნახავს მარსელა. ამასთან
ბევრი სხვა რამე უნდერძინა, მგრამ როგორც აჭურა დიკკებისგან
გაკვირსკე, სულ ისეთი ახდერძინაო, რომ იმთი აღსრულებს არ შეი-
ძლებაო. ამასკედ თურმე სტუდენტი ამარსინო, რომელიც აგრეთვე მწეე-
მის ტანისამოსით დაესეტეს ამ ადგილებში, წასწარსლება; იმს
უთქვამს, რომ ქრისოხტომის ეკვლა ახდერძინა სამდვილად უნდა
აღსრულებსო. ამასკედ მოელი სოიველი ჭსლდა ერთმსეთს; მგრამ რო-
გორც ისმის, იმთ კურავინ ვერას დაკვლებსო: რაც ამარსინოს ჭ სხვა
მწეებსებს ჭსურს, იმს ახსრულებქი... ახლა ხვალე ჭმარსკენ დიდის
ამით, სწორედ იმ ალაგას, სხვაც ვითარით, ჭ როგორც მგონის კარგი
სახსნავი რამაც იწნება. მე უთუოდ წავად, რაც უნდა იყო». — «რამ ჩვენც
წავადო, სთქვენ მწეებსებს: — მგრამ აქ ვიდა დარჩეს? მარ წაღო ვერათ,
ვის ურებს აქ დარჩენა». — «მართლას ამოა, შედრო, უთარა იმს ერ-

თმა მწყემსმა; მაგრამ მანაც სუ გინდა წილის უნა; მე დავრჩები აქ ყველას მაგორად. სუკი გეგონება, რომ მე შენზედ კეთილი ვიყო, ან თამბის ნსება შენარეობდეს. არა, კარა; მეც კი ბარემ მინდოდა წასვლა, მაგრამ, დასწყევლოს დემთმა, იმ დღეს რომ სიგვი შემერგო იქნა, ძალის მაძლის ხარულს». — «მანაც მადლობა გურგება» — მიუგო ზედრომ. დან-ვისოტმა ჭკითის ზედროს ამ სხვა მკვდრისა და მწყემსი-ქალის ამბავი. «მე მოლოდ იმ ვინც, მიუგო ზედრომ, რომ მიწველებული იყო ძალის მდიდარი სხნურშილი; სცხოვრებდა აქაური მიუბის ერთ სოფელში; ვერ სლამისვის უნივერსიტეტის სტუდენტად ყოფილიყო და შემდეგ ისევ დაბრუნებულიყო თავის სოფელში. ყველას თუამე ძალის მსწავლელად მანხნდა. ამბობენ ვითამ იმას გარჯა სცოდნოდეს ვანსკვლავების შეცნობება და სულ ყველაზედ იცოდა თურმე, რასაც სხადიოდნენ აქ, ცაში, მხე და მთვარე. რადეხვერ უთქვამს ხკენთვის წინადვე მხისა და მთვარის სინელე». . . «სინელე კი არა ხკეო მკობარო, გაუსწორა დან-ვისოტმა, დასილეს უნდა სხიქვა, ამიტომ რომ ამ ორ დიდ მნათობს სინელე კი არ მოსდისთ — დასილესობის სოდე» — მაგრამ ზედრო არას დასილესა იმისთანა მტკიცე დაზარეს, ამის გამო ყურიც არ უგლო დან-ვისოტს და თავის ამბავს აგრძელებდა: «ამას გარდა, იმსდა ზედრო, წინადვე გვეტყოდა სოდე, როდის იქნებოდა მსუქანი წელიწადი და როდის მკლე». . . «შენ უთუოდ განდოდა გოტქა, როდის იქნებოდა მისხვლასი წელიწადი და როდის უმოსხვლა» — კვლავ გაუსწორა დან-ვისოტმა. «დას ბატონო, მსუქანსა და მკლე წელიწადს შეკატყობიხება სოდე, გაძივარა ზედრომ. იმისი გულომისთანა ისე სწყეოდა იმის ნათესავებს, რასაკვირველად, ვინც კი იმს უჯერებდა, რომ ისინი ხაშინდად გამდიდრდნენ, რადეხ იმ ყველაზედ ტყობულობდა და რჩევას ამდეკდა სოდე. ხაშინდა ეტყოდა სოდე იმთ «ამ წელს ქერი დათესეთო, ხარბადს სუ დათესეთო; ამ წელს მესუდოს დათეს სკობას, ქერისა არაო; წელს ხეთის-სილი ბეკრი იქნებაო, შემდეგ ხამს წელს კი ერთ მარცვალსაც ვერ იშოვნიოთ». . . . «ვიცი, ვინც. უც მცნობება არის ასტროლოგია *») სოქვა დან-ვისოტმა. «რა მოჯანსხიო, არ ვიცი რა შეცნობება, მაგრამ დიდი ცოდნის ბატონი კი იყო, ის ცნობებული,

*) ა ს ტ რ ა ლ ე ა გ ი ა არის ცრუ ხელთახება მოძვლის მკვლევარის, მნათობის შემწყობით.

ბევრი რამ სხვაც იცოდა. ხალამხვიდამ მოხელის შემდეგ რამდენიმე თვემ რომ გაიარა, ჩაიცვამ მწვექლის ტანისამოსი და თავის ცხვრის ფარით გამოვიდა ამ მოგებში. იმავე დროს ზგრეთვე ერთმა იმისმა მეგობარმაც, ამბროსიომ, გაიმართა სტუდენტის ტანისამოსი და მწვექლის ტანისამოსი ჩაიცვა. მართლაც! ის ვი დამავიწყდა მეთქვა თქვენთვის, რომ ცხორებულა ქრისოსტომი ჩინებულად მოღვემსენებელი იყო. იმას ბევრჯერ ვანტატებოდა შუთხბავს, შობის დამეს რომ გელაშენ— იმისთანები; ერთხელ სკამის დამისთვის ბევრი წარმოსადგენი რამეებიც დასწერა: ჩვენი სოფლის ბიჭებს რამდენჯერ წარმოუდგენიათ. სოფელელმა ხალხმა რომ ხსნა ამ ხარი სტუდენტის ისე უყრდად გამოეყმსება, გაკვირდნენ ძალიან, და იცოდნენ თუ რა მიხსნისთვის დაქორალებიათ. იმ დროს ცხორებულ ქრისოსტომს მამა მოუკვდა და რაც სიმდიდრე ჰქონდა, სულ იმს დაწნა: მამული, უსრავი თუ მომწავი ქონება, საქონელი, ცხვრის ფარები და ამისთანა ფიქლებიც უღამდა. ამდენი სიმდიდრე სულ იმს დაწნა და, ღვთის წინაშე, დიხიც იყო ამისი; ის იყო მიქსიური მოღვაწი, გულ-უხვი და ყველა კარგი კაცის მეგობარი. ისეთი ზიანისზე ჰქონდა, თითქმის ხათული გადასდინო. ბოლოს გაიკის რა მიხსნითაც გამოეყმსებულა იყო; ის მიხსნის თურმე ის იყო, რომ უფრო ღვილად ედგენა უკან თავის მომწავი მწვექლს— მარხელსთვის, რომელიც თურმე ძლიან უკვრდა იმ უხედურს ქრისოსტომს. ხალხ მარხელსედა მოგახსენებთ რასმეს: მარხელს იმ მწვექლ-ქალს ჰქონან, ძლიან შესანიშნავი ქალი არის. იმის ამავი ისეთი რამ გასდევს, რომ თქვენ თვით ხსუნსედაც რომ ბევრი გეცნობათ ქვეყანასედა, მაშინაც ვერ გაიკებდით იმას ბადალს...» «ხსუნსედა ვი არა, შენ უთოუდ მათუნდასედა გინდოდა გეთქვა» გაუხსოვარა დან-ვისოტმა, რომელსაც ძლიან ეხათობოდა მწვექლისთვის სიტყვების დავრება. «არა, ბატონო, მე ხსუნს მოგახსენებ; განა ხსუნს ვი ცოტა ხსნა ქვეყანასედა არის?... მაგრამ, თქვენი მოწყალეობა, თქვენ რომ ყველა სიტყვა გამიხსოვრათ, ერთ წელიწადსაც ვერ გამბათებინებთ ამ ამბავს», მიუგო ზედრომ. — «უყარავდა, ჩემო მეგობარო, მიუგო დან-ვისოტმა, — მე ვერ მივხვდი, თუ შენ სწორედ ხსუნს გინდოდა გეთქვა. სწორედ გითხრა, უფრო კარგა მოგივიდა შენსედა, რადგან ხსუნს თითონ მათუნდასედაც დიდი ხსნისა. გაკვრამდე შენი ამავი; ხალხ ღარ გაკვრამეტი» — «გეთილი, მიუგო ზედრომ და გაკვრამედა: მე მოგახსენებ, ჩემო სულმწიფე, რომ ჩვენს სო-

ბევრი რამ სხვაც იცოდა. ხალხმანვიდამ მოხელის შემდეგ რამდენიმე თვემ რომ გაიარა, ჩაიტყა მწვექმის ტანისამოხი & თავის ცხერის იფართო გა-
მოვიდა ამ მთებში. იმავე დროს აგრეთვე ერთმა იმისმა მეგობარმაც,
ამირანხომ, გაიძრო სტუდენტის ტანისამოხი & მწვექმის ტანისამოხი
ჩაიტყა. მართლაც! ის ვი დამავიწყდა მეტყვა თქვენთვის, რომ ცხოხსებუ-
ლი ქრისთოსტომი ჩინებულა მოღუქსენც იყო. იმას ბევრჯერ კანტატუ-
ბივ შეუთხზავს, შობის დამეს რომ გაღაბეს—იმისთანები; ერთხელ
სამების დამათვის ბევრი წარმოსადგენი რამეებიც დასწერა: ჩვენი სო-
ფლის ბიჭებს რამდენჯერ წარმოუდგენათ. სოფელელმა ხალხმა რომ
ხსას ამ რამ სტუდენტის ისე უნდად გაძწვექსება, გაჭკვირდეს ძალის,
& არ იცოდნენ თუ რა მიხეხისთვის დაქორალებინათ. იმ დროს ცხო-
ხსებულ ქრისთოსტომს მამ მოუკვდა & რაც სიძლიდრე ქქილდა, სულ
იმას დაწხა: მამული, უძრავი თუ მოძრავი ქქილდა, სქქილელი, ცხერის
იფართო & ამისთან იფულებიც ბღამდა. ამდენი სიძლიდრე სულ იმას
დაწხა &, ღუთის წინაშე, დირსიც იყო ამისი; ის იყო მძვექსური მოღა-
ნარავე, გულ-უხვი & ყველა კარგი კაცის მეგობარი. ისეთი ზირანსხე
ქქილდა, თითქოს ხსოელი გადასდისო. ბოლოს გაიკოს რა მიხეხითაც
გაძწვექსებულყო; ის მიხეხიც თურმე ის იყო, რომ უფრო ადვილად
უდებს უჯან თავის მოქმინდვ მწვექმა—მარსელასთვის, რომელიც თურ-
მე ძალის უეჯრდა იმ უბედურს ქრისთოსტომს. ხლდა მარსელასკედ მო-
გასხსენებო რასბეს: მარსელა იმ მწვექს-ქლდას ქქილდა, ძალის შესწინაშე-
გი ქლდა არის. იმის ამავი ისეთი რამ გასლდასო, რომ თქვენ თვით
ხსურსკედც რომ ბევრი გეცხოვრათ ქვეყანასკედ, მაშინც ვერ გაიგებდით
იმას ბადადს...» «ხსურსკედ ვი არა, შენ უთყოფ ძათუსლდასკედ გინდოდა
გეთქვა» გაუსწორა დან-ვისოტმა, რომელსაც ძალის ეხათირებოდა
მწვექმისგან სიტყვების დაგრეს. «არა, ბატონო, მე ხსურს მოგასხსენებ;
განა ხსურბი ვი ცოტა ხსია ქვეყანასკედ არის?... მკვამ, თქვენო მოწ-
კალესკე, თქვენ რომ ყველა სიტყვა გამისწორათ, ერთ წელიწადსაც
ვერ გძმათავებისებო ამ ამავს», მიუგო ზედრომ. — «უკაცრავად, ჩემო მე-
გობარო, მიუგო დან-ვისოტმა, — მე ვერ მიხვდი, თუ შენ სწორედ
ხსურბი გინდოდა გეთქვა. სწორედ გითხრა, უფრო კარგა მოგივიდა შე-
დარება, რადგან ხსურბი თითონ ძათუსლდასკედც დიდი ხნისა. გაეგრძე-
დე შენი ამავი; ხლდა აღარ გაგაწვექსებო». — «ვეთილი, მიუგო ზედ-
რომ & გაეგრძელა: მე მოგასხსენებო, ჩემო სულწინებო, რომ ჩვენს სო-

იქლამი იყო ერთი ქრისტიანობის მამაზედ უფრო მდიდარი კაცი, სულად გუილქმეო ერქვა, & სიმდიდრის გარდა იმას ღმერთის ქალი მასცა, მაგრამ მის ნაცვლად ცოლი წაართვა, ესე იგი მშობიარობისგან მოუკვდა იმას ცოლი; ჩინებულე ადამიანი იყო ის ცხოვრებულე: ჩვენ ასეა-მასეა სოფლებში ყველანაგე უმეტეს პატრებს იმას სცემდნენ...

ა.ა. დაღანკრან ღმერთმა, თითქოს, ესეა წინ მიღება იმ დაღოცვილის შვილი, ისე დამსსოვნდა იისი მშვენიერი, შინისა & მთვარის მსგავსად განადრული სსს! ამ ღირსებასთან იმ დაღოცვილს ის ხეირივ სჭირდა, რომ ჩინებულე ხსელ-კარის მოძველელი იყო & ამასთან ვლახის გამკითხავი. . . . მე ვიფიქრობ, რომ იმ დაღოცვილის სული კოჭოხეთში არ ჩავარდებ, — ის აქვე სამოთხის ღირსი იყო. . . დადით ვულარ იცოცხლა იმისმა ქმარმა დიდხანს, გუილქმემ, & თან გაქვას თავის გეთილ-სულს ცოლს; იმისი ქალი კი ოზლად დარჩა. მარსულა მამის პატარა იყო, ამის გამო ბიძამ აიყვანა თავისთან. იმის ბიძა იყო ჩვენი სოფლის მკვლელი. ეს ქალი რამდენიც იზრდებოდა, იმდენი სილამაზე ემატებოდა & თავის სიმშვენიერით დედს ემხვებებოდა; ზოგს ისიც ეკონა, რომ სილამაზით დედანაც გადააჭარბებოდა, & არც მოსტუეუდნენ: ხწორედ რომ შინს-უნასაც დაემსგავსა. ვინცა იმას თხუთმეტის ან თოთხმეტის წლისსა ჰხვავდა, ყველა * ჰმადლობდა ღმერთს იმის დაბადებისთვის & დედის ძუძუსაც უფოცავდნენ, რომ ისეთი კარგი რამ გაქვარდა: ისეთი მშვენიერა იყო, რომ ბეჭინი იმის სიყვარულით დაისოცნენ. ბიძა იმ ქალს ყველასგან განმორებით ინსავდა; მაგრამ მისიც ისეთი სილამაზის სმა ჰქონდა გავარდნილი, რომ არა თუ ჩვენი სოფლისა, არამედ შორი სოფლებიდანაც კარგი & ჩინებულე სცოლელი ვაჟები უკსავნიდნენ მოციქულს იმის ბიძის & ცოლად სთხოვდნენ იმ ქალს. მაგრამ ბიძა ისეთი ჩინებულე ქრისტიანი იყო, რომ არა ოდეს არ უნდა გაეთხოვების თავისი ძმის-წული იმის დაუკითხავად. ზოგს კი ეკონა, რომ თავის ძმის-წულის გათხოვებას იმისთვის აგვიანებოდა, რომ უნდა პატარა დიდხანს ჰქმოდ თავის ძმის ქონება, — მაგრამ ეს ტუილად ეკონათ ასე, რადგან ის დაღოცვილი მალეან უნდაცოცხალი კაცი იყო. ამას დამტკიცება აღარ უნდა: რამდენჯერ გამოვიჩინა იმის მკობრებისგან ღვდლის ქება. მე მინდა შეგატყობინოთ, ჩემო პატარა მოგზაურო, რომ ჩვენ სოფელშიც უფარსთ ყველაფერზედ დაპირავი & სსს. ასეა, მეოჩია, მიჩხვდებით, როგორც მე

თვითონ მიესკვდი, რომ ჩვენი მღვდელი შატრაშანი გაცი უნდა იყოს, რადგან ამასხუდ ხელ გარგს ღმერთობის და იმის ქებას ამბობენ. რაღა თქმა უნდა, რომ ის ყველასხუდ უკეთესი გაცი ყოფილა ჩვენ სოფელში. — სწორედ მართალია, მაგრამ გააგრძელე შენი ამბავი; სწორედ ძალიან გარგი ამბავი ყოფილა და გარგი ამბობაც გცოდნია, ჩემო ზედრო. — დიან, ჩემო ბატონო... ახლა თუძე ბიძა ყველა სხვათხუდ ქტეოდ სოფელ, რაც იცოდა, ყველა იმათ სიკეთეს და სარხოს შეტყობისებდა და აზრებსხუდ იმას მინდობდა, მაგრამ ქალი გათხოვის უარხუდ იყო ძალიან: ვერ იმხდა ახალგაზრდა ვარო, ვერ ავასრულეს მშობნობის ვალსო, — მღვდელიც შატრაშანი გაცი იყო, ამისთანა უარს დასკურდებოდა სოფელ და თავს დახსებდა სოფელ თავის მძინწუღის; ის ცხონებელი ასე იფარადა, რომ გაიხდებოდა და სხვათხუდ მძინ უფრო გარგად ამარჩევსო. იმის სიტყვა ის იყო ყოველთხის, — მე ძალიან მწამს იმისი სიტყვა, — რომ მძინებელი არ უნდა აძლადებდენ თავისთ ქალს გათხოვასხუდაო, რადგანც ქალს თითონ არ უნდაო... ამ ამბობის შემდეგ ერთიც ვხსოვთ, ჩვენი მძინწუღი მარხუდა მწუქმხუდ გახდა; აღარც თავის ბიძას დაუჯერა რამე და აღარც თუ ხვას ვისმე, და გაირკვა თავის ცხონები მინდობის და მთქმში. მძინ ყველამ ხას იმიხი სიმძინწუღი, და უნდა მოგახსენოთ, რამდენიმე მდიდარმა და განათლებულმა და ჯეროვე გლეხმა და ახსურმა დახსიეს თავის ხსლ-ვარს თავი, ჩიცვეს მწუქმის ტანხმობი და წავიდეს მინდობში სხეტებლად, რომ უფრო ავდილად ედენთ მარხუდსთხის და იმის ხილამხით დამტყობარევენ. ერთ იმათხს, როგორც გაიგეთ, თითქმის თავის დმერთად მახსდა ის ქალი, — და ავი იმისმა სოფარულმაც გადაიტანა ის ცხონებელი: მე მოგახსენებთ ქობნობისტომისედ. მაგრამ არ იფაროთ ვი, რომ მარხუდს ამ თავისუფალი და გარკვეული ცხოვრებისგან დაკვარგოს თავის უმხიგობა და კეთილ-გონიერება. როგორ შეიძლება! ის ესლაც ისე უგდებს უფრო თავის უმხიგობას, რომ ერთ იმის მდევნელს არ შეუღიან მარხუდსხუდ რამე დავიკვხოვს. ისიც ვი უნდა მოგახსენოთ, რომ მარხუდა არ ერიდებს მწუქმისებს, ბევრხუდ შეხვდებს სოფელ იმათ და ხასობს ვიდეც იმათთან, მაგრამ ყოველთხის ზდილობით და უმხიგობით; და თუ ვინმე გამოუცხდა იმის ცოდ-მშობის უმხიგობა სურვილი, მძინ ის ისე მოიძიარებს სოფელ თავის მთხოველს, როგორც ჩვენ შურდულით ქვას გადავიხრით სოფელ.

ამ უკარი სხვათათა და ქვევით ბევრ ბოროტებას აწევს ის ამ მისაკის, შუაჭირსედაც მკნებელია. უდილობით და აღყრისინობით სიღამასკის აღარ ვამბობ) ყველას გულის იზიდავს, ყველას ღმერთი და სუფარველი ხდება; მაგრამ იმის ციფა გული ისეთ მასკში ააძის კაცს, რომ თავს აკვლევინებს. ავი ამისთვისაც ზოგი სხსტივს და ზოგი სიკეთის დაუნახავს კძანის იხს და ზოგიც კიდე ვინ იღის რას; სწორედ მოგასსენოთ — არც მე მოძწონს იმისი სსუ. თუ თქვენ აქ რამდენიმე ხანი მოგისდათ დაწინაობა, სკუთარი ყურებით გაიკონოთ მოტყუებულის ჩივილს. აქ ასლო ერთი ალაგა არის, სადაც ერთი ოციოდე წიფელი დგას. ამ წიფელეში ერთი ისეთი არ არის, რომ იმისი სხსელი არ იყოს სედ დაფსაქნილი. მაგრამ სეს თავი დავსებოთ. . იმით ქერქსედ ერთ ფრსილის ტოლად ადგელს კერ იზოვით სდას: ზოგი ერთვან კიდევ იმის სხსელი სწერის და სედ გვირგვინის გამოსატული, თითქოს დაძწონს უნდადა ეთქვას, რომ მარსელას გვირგვინი ადგას და ღირსიც არის. ყური რომ დაუდლოთ: აქ ერთი ძწყემის ჩივილს გაიკონოთ, იქ მკორის ოსვრას; აქ მკორის არბივის ხმით, იქ მკორე იტანება სხსოწარკვეთაღებისკან. ზოგიერთსაც წასავთ ხის ქვეშ მკდაარეს, მთელი დდე და დამე თვალდაუნუჭავად, თვალცრემლისს და ღრმად დაფქურებულს. ზოგიერთი კიდევ სიცსე-პაპანაქებაში გდას გასურსედე ქვაშსედ და სმინელის ხმით დრტვინავს მთელს ქვეყანასედ და ღმერთსაც კედურის. მარსელა კი არ უდებს ყურს იმ უბედურებს. ჩვენ ვეღასა მოუთმინლად ველით: თუ სადამდის გასწევს იმის ამაყობა და ვინ იქნება ის ბედნიერი სული, რომელაც იმას დასკვანის და იმის სიმძენიერეს დაიმორჩილებს. რადგან, რაც მოგასსენეთ, ყოველი იყერი ჭეშმარიტებას, ამის გამო ისიც მართალი უნდა იყოს, რაც ქრისოოსტომის სიკვდილზედ გვიამბო ჩვენმა ამხანაგმა. მე გირჩევთ, ჩემო პატრონო, უთუოდ დაესწოთ იმის დამარსვასედ: კარგ თამაშას წასავთ. ქრისოსტომის მრავალი მეგობრები ყუანდა. აქედამ იმ ადგილამდის, სადაც იმას უნდერძეთა დამარსვა — სულ იქნება ორი კვრსტი... «უთუოდ დავესწრები. გამდლობ. შენმა ამბავმა დიდი კმაყოფილება მომცა». — ეს კიდევ ცოტა მოგასსენეთ; მე იმის სხსეარიც არ ვიცი, რაც იმას ჩაუდენია ჩვენ ძწყემსებთან. თუ წამობანდებით, სკალ გვასედ ენსავთ ვინმე ძწყემის და ყველაიყური გამოჭითსეთ... ახლა კი, არიქნება ურიგო, რომ ამ ქონში მოახსენოთ, თორემ ვარეთ გრილად და იქნება თქვენი ყურის

ასახს აწიანოს; თუძცა ძალადო კარგი ვადეკსთ, ძაგრამ ძანც სიყთ-
 ხილეს თავი არა სტკივოა, ნათქვამია... სანხო ზანხა, რომელიც აქმდის
 ძალიან ერთგულად აგებება მწეემს ამხიგრძე ამხისთვის, ხელს იხრ-
 ვე ერთგულად უჩრქვდა დონ-ვისოტს დასძმინებლად ჰედროს ქოსში მუ-
 ხვლასა. რანდმა გაუგონა თავის ერთ-გულ სსტურველო-მტვიროთველს,
 ძაგრამ მთელი ღამე თვალი არ მოუხრქვას, რადგან თვალ წინ სულ
 თავის მძმხეული დუღსინეა ედგა: ამ ღამეს ძარსულას გამოაჯვარებისთვის
 უფრო ერთგულად ემტროდა თავის ჭკუისა და გონების დამტყუებელს.
 სანხო გაწვა როსხინანტსა და თავის ვირს შუა, კურტანსუდ დასდვს
 თავი და ისე გუღასნად მიიძინა, როგორც დაძმინეს ხოლმე მგზავრო-
 ბისაგან დასტყუელი კაცი, — რასაკვირველია დონ-ვისოტისთან არა.

თავი 13.

ძარსულას ამბავის დახანრული და სხვა ფათურაკები.

დიდის სინათლე რომ მოევიანა არე-ძარეს და ნათელი სიწითლე
 მოერთა აღმოსავლეთის ცას, ძამინ ექვნი მწეემში წამოაღვა თავის სს-
 წოლეუბდგან. ამით ვადვიძეს დონ-ვისოტი და შეატეობინეს, რომ დრო
 იყო ქრისოსტომის დასაფლავებასუდ წასვლისა. დონ-ვისოტმა, რასა-
 კვირველია, მწწოფელ დაუტევა თავის მთელი ღამის ოცნება, ადგა, გა-
 ღვიძა სანხო და ცხენის მომზადება უბრძანა. სანხომ ძარდად დახანრულა
 ბძმნება და ზატარა სანხ უკან ცხრა თუ ათი კაცი გაემგზავრა ქრისოსტომის
 საფლავისკენ. გერსტ-ნასვერის ტოლა გზა რომ გაიარეს, იხინი შეუვარსენ
 ჯვარედინ გზასუდ ექვს თუ შვიდს მწეემს, რომელთაც შავი-ტყა-
 კები ეცვათ, სულში ჯოხები ეჭირათ და თავსუდაც დაფინისა და კვიპაროსის
 ფოთლის გვირგვინი ედგათ. ამით შემდეგ მიდიოდნენ ორი ცხენოსანი
 ასნაური, რომელთაც უკან სამი მსახური მოსდევდა. ამ ორმა მგზა-
 ვრების ხროვამ ვადუსადა ერთმანერთს სხლამი და თანაც ჭკითეს: სით
 მაედიოდნენ. რადგან ორივე ხროვა ქრისოსტომის დასაფლავების
 სანახვად მიდიოდნენ, ამიტომ ერთად წასვლის პირობა დასდევს. გზა-
 სუდ ერთმა ცხენოსანმა უთხრა მეორეს: «მე მგონია, უ. გივალდო, ჩვენი
 გზის ვავრძელება სანხურად არ ვაკვირდეს: უეჭველია, ეღირება იმაღ,
 რასაც ჩვენ ვნახვთ იმ საკვირველი კაცის დამარხვასუდ და რასაც ვადევ
 ვაკვირებთ იმ საკვირველ მწეემს — ჭალსუდ». — «მეც ვგრძე მგონია, მიუ-

გო ვივალდამ. ძე არა თუ მარტო ერთ დღეს დაუთმადი ამ სან-
სებს, არამედ, გარწმუნებ, ოთხ დღესაც არ დავიშვრებდი, ოღონდ ვი-
ქს თამაშს შენსა...» დონ-ვისოტმა უბრალოდ ხანს უფან ჭკითხა იმით
«სომ არა გაგვიგონათ რა ქრისობისთვისაა და მარსელსკად?» — მოგ-
ვრებმა მიუგო, რომ დილით ეს შეკვეთ-ხანძრული მწვემსება შექნვედრო-
დნენ იმით, ევითხათ იმითთვის მგლოვიანობის მიზეზი, «იმით გვითხრეს
ერთი სკვერველი მწვემსა ქაღის სილამაწყსედ, იმის სანათებსედ,
იმის არმთეების სიმთავრესედ და შემდეგ ერთი იმთგანის სიკვდილით,
ამ ამბებმა ძალიან გაგვიტაცა, და ჩვენც მოვიხურვეთ იმის დამარხვის
ხსავა. ერთი სიტყვით მოგზავნა ყოველი ფერა უამბო, რაც ამას წინ
შედროდ შეატყობის დონ-ვისოტს. ცოტას ხანს მოგვარებია მიდი-
დნენ ჩემად, შემდეგ ისევე ერთმანერთს გაელაპარაკნენ. შემდეგ გივალ-
დომ ჭკითხა დონ-ვისოტს: «რა არის მიზეზი, რომ ეგრე შეინარღებუ-
ლი მოგზავრობთ?» დონ-ვისოტმა უპასუხა: «წესი და ვალდებულება
ჩემის წოდებისა არ მძღვეს ნებას, რომ სხვა სანით ვმოგზავრობდე.
დღესსწავლები, ქეიფი, სიმთავრება და ფუფუნება არსებებს მხოლოდ გ-
ნებებრებული სანსდის სანსინათვის; გარნა შიში, შევიწროება და ომი
ჭრებთა წილად ეგრეთ წოდებულს მოგზავრ რანდებს: მეც ერთი იმთ-
განი გასლავარ, — უღირსი და დავრდამიდი ყველა რანდებში». ამისმა
თანმოგვარებმა რომ მოისმინეს ეს, — ყველას შემდელი ეგონა ჩვენი
გმირი, და რომ ნამდვილად გაგონათ, თუ რა გვარი შემდელი იყო,
ამისთვის გივალდომ კვლად ჭკითხა: «რას უწოდებენ მოგზავრ რან-
დებს?» — «ჩუ თუ თქვენ არ წავიგითხვით, მიუგო დონ-ვისოტმა, ინგლისის
მარტანები და ისტორიები, რომლებშიაც აღწერილი არიან დიდ-შესანი-
შნავნი ღვაწლნი არტურისა, რომელსაც ჩვენ ისპანიურ ენასედ არტურს
გუწოდებთ, და რომელსედაც მთელი დიდი-ბრიტანისი სკოროლოში
გარდამოცნება არის გავრცელებული, ვითომც ის ღვაწლ-შემოხილი ვა-
ტური *) არ მომკვდარ-იყოს ვი, არამედ მანქანების ძალით გარდაქ-

*) ვ ა რ ტ უ რ ი — სლანარ-სიტყვარებითი მოთხრობით იყო ბრიტანის ვოროლი, მორე სუგუნეში. მრგვალი სტოლის რანდების ზღა-
პრებში სმირად ისხეება. მრგვალი სტოლის რანდით დახის დაწესებას
იმის მიაწეება; მარტამ ის ვი არა ვინ იცის: ნამდვილად იყო ქვეყანასედ
თუ არა.

ცუღოების უკავად ჰკათამც კვლავ ოდესმე მოვიდოდეს ისევე ღ თვის სავაზროლოში იმეფებდეს. სწორედ ეს არის მიზეზი, რომ მას აქეთ არც ერთ ინგლისელს არ მოუკლავს ყვევი. ამ კეთილი გონიერების დროს იყო დაფუძნებული წარსინებულ დანი «მრგვალი სტოლის რანდოზა»; აგრეთვე იმ დროს მომხდარა, როგორც წერილ-არს, ვა-არმოიქმნა დონ-ლანცელოტო-დე-ლაგოზი კაროლევს ხინებრასთან, რომელთა შუამკლავ ყოფილა გამოცდილი ღ პატრიოსანი დუენია კინტანონას. ამასვე მშენიერი სიმღერა არის გამოთქმული ინჰანიაში, რომელიც ასე იწყობა:

«რანდო დასში არ ვის იყო ლანცელოტო ბედნიერი,
ტურფატოგან რადგან მისებრ არ ვინ იყო ძილებული».

მას აქეთ არის ვრცელდება სარანდო დასი მთელ ქვეყანასვე ღ უდარეს სარისსხვედ ადის. ჰმ დასს ქეოლას მრავალი ღვაწლ-შეიოსილი ზიარები, რომელთა შიარის შეიძლება მოვისხნოთ მამცი ამადის გაღელი, მისი შეიღებითა ღ შეიღის შეიღებით ვიდრე მეთახე თაობადე, მერე ღვაწლ-შემოსილი ფე-ფიქს მარტი ჰმარგნელი, ყველა ქების უდარესი ღ ტარანტ-თეთრი, დ-უმარტესული ღ მამცი დონ-ბელანის საბურმეთის, რდელიც თითქმის ჩვენს დრ-ეობში სცხოვრებდა ღ თავის სავაზროლი საქმებით გვატყობდა. აი, მარჯალეო ხელში ჩვე, მოგზაური რანდი რას ჰქიან. მერე სწორედ ამ რანდო დასს ვეკუთვნი, ღ თუმც ყველხვე ცოდვილა ვარ, მგრამ ვი ყველასფერს სამდვილად ვასრულებ, რასაც მოსხენებულა რანდები აღსრულებდნენ. მე დავდივარ ამ უდარეს მინდვრებსვე ღ მთებში, ღ ვეკუთვ ფათარაც, რომ უშველო უბედურთ ღ დავრდომილთ ღ შევსწი-ლო სეში მარჯვენა, გინდა სავაზროლი, იმ სავაზროლი ფათარაც, რომელსაც ზეცა ოდესმე მომავლანებს. ამ ღვაწლ-შემოსილი სრულებით დაარწმუნს მგზავრები, რომ დონ-ვისოტს სრულა ჰვეუ არა ჰქიანდა; იმას შემდვილობის მიზეზსაც მივსვდნენ. ვივლდო ძლიან ჰვეუანი ღ მსიარული კაცი იყო ღ რაკი დონ-ვისოტის მდვილადობა ვაიგო, მოიწადინა დიდ სანს ელვაწარკების ის ღ ამით შექმნა თავის თანამგზავრები. იმას დაწყეო დონ-ვისოტს ღვაწლ-შემოსილი: «მე მგინია, უივდლო მოგზაური რანდი, რომ

თქვენ თვით ვარტყის *) ბურეშუდ ძნელა ჰსაქვო საქმისთვის შეგონ-
 რავსთ თავი. — «დახ, ჩემო ბატონო; ჩვენი ვალდებულება ისევე სასტიკი
 ჰქნა, როგორც თქვენთან მოხსენიებული ბურეშის ვალდებუ-
 ლება ჰქნა, ამასთან ჩვენ აგრეთვე საჭიროა ვართ ქვეყნისათვის, რო-
 გორც ისინი არიან; ამასი ეტყვი ქონა შეუძლებელია. თუ მართლს
 მოხსენებთ, გეტყვით რომ, მსუბუქი, რომელიც ნამდვილად აღსრულებს
 თავის-წინამძღვრის ბძახებს აგრეთვე საჭიროა საქმისთვის, როგორც
 თვით განკარგულების მიმდევრი წინამძღვარი. ესე იგი მე მინდოდა მეთქვა,
 რომ სასულიერო წოდების ხალხი თავის დამსახურებული ცხოვრების გან-
 მავლობაში ღირსეულობენ ჰქონდეთან ღმერთს ქვეყნის ბედნიერებისა-
 თვის; ხოლო ჩვენ — მსუბუქი ჰქნა, საჭიროა ვასრულეთ უოკლების
 ფერს, რასაც ისინი ღირსეულობა სთხოვენ; ვიცავთ ქვეყნის კეთილ-მდგომარეო-
 ბას მასხვილის ძალით ჰქნა მარჯვების სიძარდი. — ცის ქვეშ, გაშლილ
 აღაგას, ხალხ ვერც საფსულის მწკვ მწკვ მოკვირდებით ჰქონდ
 რის მძაფრ ყინვას. ერთი სიტყვით, ჩვენ ვართ ზეციით დადგენილი
 ქვეყნისათვის ღმერთის ბძახების აღმსრულებლად, ჩვენ ვართ ღმერთის მ-
 რჯვენა, რომლითაც უფალი მართლ-მსაჯულებს ქვეყნისათვის. ჰქონდ
 იდგან სასულიერო საქმის რაც შეესება არის ძალიან მძიმე ჰქონდ
 აღსასრულებელი, ამას გამო არ არის ეტვი, რომ ჩვენ უფრო ბევრი
 შეწუხება მოგვიხდება ხოლმე, ვიდრე იმას, ვინც თავისთვის მძვიდო-
 ბასად სენაში ეკადრება ღმერთს ქვეყნისათვის. მე იმას არ მოგას-
 ხენებ (ჰქონდ რა მძევს), რომ ღირსებით მოკვარა რასიდე-
 ბის მდგომარეობა შეეძლოს ვარტყის ბურეშის მდგომარეობას;
 რაც ვი მე გამოიხდის საკუთრად, მთავრებინებს, რომ ჩემი წო-
 დება უფრო მძიმე სასტიკი უნდა იყოს, რადგან ხშირად ვარ ხოლ-
 მე მძიმე, მწუწრავალი, სიცივეში ჰქონდ სიცივეში, — ერთი სიტყვით
 ყველა გვარ უედურებაში. უსწავლია რომ უწინდელი დროების მოკვ-
 არა რასიდე თავანთ სიტყვასში უფრო მრავალ შევიწროებას ით-
 მენდენ; ისიც მართალია, რომ ზოგიერთმა იმთავანდა თვით იმპერა-

*) ვარტყის ბურეშის — ბურეშის დახი (ორდენი), დაწეს-
 ბული 1086 წ. ბურეშის (ფრანციაში). ჩვეულებრივი ბურეშის აღ-
 თქმის გარდა ისინი დრეილას აღთქმასაც ხდებდენ; თვითაველი ბური
 ხცხოვრება თავისთვის სენაში ჰქონდ მსოფლიო ერთხელ ქვეყნის
 ხუთ გარეთ გამოხვდის.

ტორისამდის მიღწევას; მაგრამ ისიც უნდა იფიქროთ, თუ რამდენი შევიწროება და უბედურება უნდა მოეთმინათ ამ ღირსების მიღწევამდის! ამასთან ნუ დაივიწყებთ, რომ ისინი ამ მძლავრ სარისხამდის კვარადეს კერ მიღწევდნენ, თუ მანქანებისა და ბრძნების შემწეობას არა ქონდათ; უამისოდ ყველა იმათი სურვილები და იმედები აუსრულდებოდა და რისკინდნენ. — ძველ ევროპელებს, დაატანა გვიანდობა; — მაგრამ მე ერთი ჩვეულება არ მომწონს მოგზაურ რანდებს; ეს ის ჩვეულებაა, რომ ისინი, როდესაც რამე საძიებელ და სექსუალ ფაქტორებს შეესწავნიან, თუ გინდ რამ ცოცხლად დაჩენის იმედიც არა ქონდეთ სრულდებით, მანაც ღმერთს არაოდეს არ მიანდობენ თავის სულს და გულს, როგორც სხადის ყველა კეთილი ქრისტიანი, არამედ პირდაპირ წინააღმდეგად იტყვიან: დაუდებოან თუ არა წინ სიკვდილს, ღმერთისა და წმინდანების მაგონებად მოაგონებოთ იმათ თავიანთი სავსარული და კანებაში ისეთის გომნობით მიანდობენ სოღმე იმას თავიანთ მთელს არსებას, თითქოს მართლად იმას შემდგომ რამე შეეძლოს; — მე გვინდა ამ გვარი რანდების სახიანთი თვით კერძო-მსახურებასა და გავს. — იქნებ სულმწიფე, მიუგოდ დან-გინტობა, სხვა ნაირი ქვედა რანდებს არ შეეფერის, რადგან ეს წესად არის დადებული და ჩვეულებადც გარდაქცეულა. სახლა ამავი ხომ არ არის, რომ ყველამ, ვინც ვი მოგზაური რანდების დასს ეუთვისს, უნდა ყოველ სექსუალ შემთხვევაში გომნობით აღსვენს თავისი თვისნი იმ მხარისკენ, საითაც ეუთვობ თავის მხარსებელი ძეგა, და მამის ისეთი სავსალმული სასე უნდა გამოასტოს, თითქოს სთსოვდეს იმას შემწეობას იმ გაცხირობაში: ეს მისცემს მას უმეტეს გულადობას და სიმამცეს. ამასთან ისიც არ უნდა დაავიწყდეს, რომ წარმოასტებს იმის სასელი, ისე ვა, რომ სხვამ არავინ გაიკანოს; ამასთან წარმოასტებს თავის გუნებაში რამდენიმე იმ მდგომარეობის შესავარი სიტყვა და თავის-თავი მიანდოს იმას, ვანთვისსაც გული უთქვამს და ვის გულისთვისაც ჭირი ღსინად მიანდა. მაგრამ მანაც ნუ გავიწყობთ, რომ რანდები ღმერთს სრულდებით ივიწეებდნენ ამ შემთხვევაში; — სრულდებით არა; ეს იფიქრი პირდაპირი ცოდვის წამება იქნება. ღმერთსაც მოაგონებენ სოღმე ისინი, თუ ვი დრო და გარემოება ნებას მისცემს. — რაც უნდა იუოს, სთქვა გიდადლობა, მე მანაც იტყვიულებაში ვარ, რომ პრმოღლის დროს რანდებს ღმერთი აგონდებოდეთ. ბევრჯერ შემსვედროა ორი რანდის სახვა, რომელსიც აღმარებაში გაცხარებულან ერთმანეთს, უცეს დაუპირდაპირდით ცხე-

სება ღ სისხლისმს მელი მტრებოვით დასჯასებთან ერთმანერთს; ვერ მსა
 სმ შესჯასებთან — თავიანთ სავჯარღებს მიჯარებთან გონებით, ბრძოლის
 შემდეგ, ჩვეულებისმებ, ერთი მათგანი გადმომისსებულა ცხენიდან
 მტრის შუბით განგმირული ღ მქორეც, რასაკვირველია, უსჯამოდ არ
 დასწინილა, — ისიც ან დაჭკვითებულა, ან არა ღ ცხენის ფაფანს დაჭკ-
 ებთან, ვინცის რა ვაი-ვავლასით; — ასლა არ ვიცი, დმერთმსინცის,
 როდისლა იზონიან სოღმე დროს დმერთის მოსჯონებულად? რავი შუბით
 განგმირეც, მაძინ რაღა დროს დმერთის მოგანება? ამიტომ მე ვივი-
 ქრობ, რომ შესჯასების დროს რანებთან აწრება სავჯარღების მაგვირად
 დმერთს ეგებდნენ, მით უფრო, რომ სოგვიერთი მათგანი ტუფილად
 ჯვარტეც დროს თავის სავჯარღის მოწოდებასუდ. რადგან უმეტეს მთ-
 განს სავჯარული არსად ჯეკს. — «ეგ შეუძლებელი განლაგნით! მე მოგა-
 სისწებთ — შეუძლებელი განლაგნით, რომ რანდი შევჯარებული არ იყოს,
 როგორც ცა არ შეიძლება წარმოვიდგინოთ უჯარსკვლავებოთ, ისე რან-
 დი — უძიჯნუროდ. დაწმქნებული ვარ ვერც ერთ წიგნში ვერ იზო-
 ნით უძიჯნურად რანდს, ღ თუ როგორმე მოხდება ღ ამისთან რან-
 დი შეგებება, — მაძინ ის რანდი არ უნდა შევჯარებოთ სმდეღ რან-
 დად, არამედ უნდა ვიფიქროთ, რომ ის მსინჯი რანდი, არა თუ ვა-
 რებიდგან შესულა მოგჯნურ რანდთ წმინდა ტასარში, არამედ კვლევ-
 ბიდგან გადაწარულა, როგორც ქურდი ღ ვაწავია!».

«რაც გნებასით ის ბძახთ თქვენ, ღ მე ვი მოგანა (სდღაც წა-
 მიკითხვს ვიდრე), რომ დონ-გაღარონ, მაძინა ამდის გაღელის ძმს,
 სრულებით არა ჯეოღის სავჯარული, მაგრამ მაინც ძაღან მაძინა ღ შე-
 სანიძხვი რანდი ეოფილა». ამსუდ ჩვენს დონ-ვიხოტმ უძახუნს:
 «მოწყაღელი სულმწიფე! სუ თუ მხოლოდ ერთი მერცხალი მოიფანს წავ-
 სულს? მაინც მე სმდეღად ვიცი, რომ ეგ თქვენს მაძინებული
 რანდი დაჯარულად ძაღან შევჯარებული იყო; ამის გარდა, იმს
 ისეთი სსხათი ჯქანდა, რომ ეველა ღამეს კტრეოდა ღ ემს-
 სურებოდა, — იმს წირც შექნა. დასჯარულ ვიტყვი, რომ იმს ჯეკ-
 და ერთი მძეხიური მიჯნურა, რომელსაც ის გაწირვების დროს მიან-
 დობდა სოღმე თავის თავს, მაგრამ ფრად დაჯარულად. ამასთან ისიც
 უნდა იცოდეთ, რომ მიჯნურობაში ის იყო ეველა შესანიძხვ რანდეს-
 სუდ მშვიდის სსხათისა».

«თუ ეველა რანდების ზარეული თქვენს ღ მოთხოვნაღება არის

მკვნიურის ეოლს, — მამ უმკველია თქვენს გუეოლუბათ თქვენს გუელის
 ჭ ხულის მძძსიუელი, რადგან როგორც ერთგული რახილი, თქვენს
 იმთ წესდებულებას აღსიულებთ; ჭ თუ თქვენს ისეთი დაფარული სი-
 ზიათის არა ხართ, როგორც იყო დონ-გაღალონი, გონსკოთ უმომ-
 ჩილესად ამ ჩვენი ვრებიოთოთ, — გუთხრათ თქვენი მივნიურის ხსკელი,
 გვარი ჭ დანადების ადგილი, ამისთან ნუ დაიხარებთ იმის სიმშვენიე-
 რის აღწერასს. უმკველია იმისთვის სიამოვნებას შეადგენს თქვენითან
 ვაჟგვის სიყვარული. დონ-ვისოტმა ღმრად ამოიხსნა ჭ უმასუსა: «არ
 ვიცი ხმდვილად იამებს თუ არა, თუ არა ჩემ ტუბილ მტერს, როცა
 შეიტყობს, რამ მთელ ქვეყნას გაუგია ჩემი იმისგან დამახებს; მკრამ
 რადგან მე წადილობას ვგრძნობ თქვენს კითხვასში, ამისთვის უნდა გა-
 მისჯივსდამთ, რამ იმის ხსკელი არის დუღსინეს, სამძობლო აღაგი —
 ტობოზო, ღამსინის მკრის სიბუეელი; ხამამკვლობით — სულ რამ
 მდარე ვხთქვა, ზონსტესხსკედ ჩველები აღაწ იქნება, რადგან ჩემის გუ-
 დის ჭ სულის მეთა ჭ მძძსიუელი არის. იმის სიმშვენიერე აღამახის
 მამშვენიერესკედ უდრება, რადგან იმის ხსკეს ყველა შეუდებელი ჭ
 რესიხსკეს ვამოსტული სიღამსინის ღირსებას აქვს, — ერთის სიტყვით,
 ყველა მოაქმის სიღამსინის აღწერა ჭ შემოება რამ მოგვრკოთ ურ-
 თად, სწორედ ჩემი მძძსიუელის სიმშვენიერე წამოგდებთ თვალ-
 წის: იმის თამბი — ზიტალა რქრია, ზუბლი — ეღისეს მინდვრებს ზა-
 ძეს, წასამბი — ცის-ხარტკედსა ჭ დარეს, თვალბა — ცის მსათობეს,
 ღოაუბი — გაფურსქვინილ ვანდებს უჯეს, ტუბები — ხსხს მარჯანს, გი-
 დები — მარგალიტებს, ყელი — თელილ ბრალეს, გული — მარმარლოს,
 ხელი — ხმლოს მკვლისს, მინა სითეთრე თოკვსსკედ შექმრდება —
 ერთის სიტყვით იმაი სიმშვენიერე იმ გვარი არის, რამ აღამახის
 შეღეს მოადოდ შეუღდის იგრძნოს იგი, ჭ არა იხილოს, შეუღდის
 დავახსის ჭ არა შედაროს». — «მდ.ას ხსხსამოვნო იქნებად ჩვენითვის,
 რამ უმკველია იმის გვარი ჭ ხამამკვლობა» — უთხრა ვივალდამ. «ჩე-
 მი მძძსიუელი, მიუგო დონ-ვისოტმა, ხამამკვლობით არ არის არც
 ვურციებისგან, არც ვაიებისგან ჭ არც სციზიას ბივრკანსულებებისგან;
 აგრეთვე არც ახალი გვარულობებისგან, მკ: კოლონსი, ურსინოსი,
 არც მანკადის ჭ რეკმესხის ვატადრესკეთა, არც რუბელ ჭ ვილ-
 დანო ვალესნიუღთა, არც ზღაბოქსინს, ნუხანი რაკაბურტისა, კო-
 რელესი, ღუსი, აღაგონისა, უარკასი, ფოცად გუარესი-არესი»

ხელთა, არც მადარისა, მასობისა, მენდობისა და გუნდისა-განტყდნა, არც აღენკესტროსი, ზედისი და მენესხი ზოარტოგადიელთა; ის არ ეკუთვნის არც ერთ ამ გვარულებას, არამედ არის უბრალო ღამისის მასობის სოფლის ტობობის გვარულებადგან, რომელიც თუმცა ასე-ღი გვარულებისა არის, მაგრამ მომავალი სუკურები უნდა მოელოდნენ მისგან დიდ-ღობისთან ჩამომკვლავსა. ამის წინააღმდეგი სურვის გამოსდებით, თუ არ გინდათ ის ზოროს დაგვიდეთ, რაც სურსისმა დასწერს ორღანის ივან-სიმღ-სავის ტროფის *) სურადამილსკედ.

«ხელს სუ ახლებთ ივან-სიმღ-სავის, თორემ ხელს შესებთ ორღანსა».

«თუმცა ხემა გვარი, სოჭა ვივდლომ, არის ღარუდის კანობის ბისგან, მაგრამ მისც იხე ვერ გავკანდიურდები, რომ შევადრო ღამისხელ ტობობის გვარულებას, მით უმეტესად, რომ ვერ ანისდ გამიგანისა მკინთანა გვარა. — «როგორ თუ არ გავიგონა!» შეჰყარა დონ-კისოტმა. ვინც ამით მისდევდნენ, ვეღანი დიდის ურად-ღებთა ისმენდნენ ამ ღამისაგან, ასე რომ მწუქსებდნენ ვა შეატყეს ხეის გამარს დიდი ზინი ჰეკე-გონების უწყებასა. მხოლოდ სხისობ სწამდა თავის ბატონის სიტყვათა, ისიც იმატომ, რომ ვენბულს მოელოდებოდა იმ-საგან; დუღისიკა ტობობის მსუქიურებაში ვა იმხნე დიდი კჭი ქიხლდა, რადგან ტობობის ახლა მონხსლე იყო და ამ გვარი მსუქიურთა იქ თავის სიცოცხლეში არა ვინ გავკონს.

ამ ღამისაგან რომ მადიოდნენ ხეხი მკნეურება, დაინხეს ხეობის დასწერავ ოცმდის მამავალი მწუქსა, რომელთაც გომკელი მკი ტანისამოხი ევვით და თავხედან ვეზარობისა და სხვა ფოთლების გავრკინი ედვით და ვის იმთაგანს მოქმანდა სკატე, სხვა-და-სხვა უკვირებოთა და ფოთლებით მოთქნილი. ეს რომ დაინხეს, ერთმა მწუქსმა სოჭა: «ავერ მწუქსებს მანჭით ქრან-ასტომი; სწორედ ამ კვდის მონხს უსადკომპია დახაფლავება». ეს რომ შეიტყეს — ვეღამ ახჭარა ფენი, დონ-კისოტმაც, რხეკვირველია, და ვეღანი ერთად სწორედ იმ დროს მივიდნენ დანიშნულ ალაგს, რაცა მსუქარი დახევენს დედა-მი-

*) ტ რ თ ე ე — ღვლას, რომელსაც წაართმევენ დამარცხებულს ომის დროს და ისხვენ დამარცხების მოსტანებულად.

წახედ და ოთხი მწყემსიც დაუწევს საფლავს თინა. ძვედრობა მყოფ-
 მა მწყემსებმა წრდილობიანად უხალაძეს მოხუც მგზავრებს; ესენი და დონ-
 კისოტიც ზირ-და-ვირ მივიდნენ სავაგისთან; მახუც იღვა მიწვალეულები,
 თავიდაც ივესებდნენ ყვავილებით და მწვანე ფოთლებით მოიკილი; ის
 იყო შემოსილი მწყემსად და სწით ოცდაათის წლის ვაჟებსაც სწავლად.
 თუმცა სიკვდილის ივერი ედვა მას, მაგრამ მისცე ეტყობოდა, რომ
 სიცოცხლის ეძის ეს უნდა ყოფილიყო ღამაში და კარგი შესედელო-
 ბისა. გარეშეც სავაგისკენ ეწეო რამდენიმე წიგნი და ქალაქდები, სო-
 გი დაკეცილი და სოგი გაძლილი. ყველანი სიძად ივენენ; ბოლოს კრ-
 თმა იმთავანმა, ვინც ეს მიწვალეულები მოიტანეს, უთხრა მყოფს: «მა
 ერთი გარდა დათვარეული, ამბობენ, სწორედ ეს აღაგია, მგონია,
 ქრისტოპოლისისგან დანიშნული? მგონი, შენ გსურს ყველა იმის წახ-
 დეობა იეკითად აღასრულო?» — «ღიას, ეს არის, მიუგო ამბობილი:
 რამდენჯერ უძინია ამ აღაგის ხეში უბედურ მკობარს თავის უბედურე-
 ბახუდა! აქ უხანავს ზირკლად ის ვაცობრობის მტერი, აქ გამოუცხადე-
 ბის იმისთვის თავის წმინდა და უმანყო სიყვარული; აქ დაურღვია მარ-
 სულამ ამ საწყალს ყველა იმედეები და გაუღო სიკვდილის გარეშე. ამის
 გამო აქ მოიწადინა თავის დამარცხ ყველა თავის უბედურების წახსოვ-
 რად». შემდეგ ეს მიუბრუნდა დონკისოტს და იმსთან მოხუცებს:
 «უიკლხო! ეს გვამი, რომელსაც თქვენ გულისტყვიანულად უფურებთ,
 მრავალწიგით იყო აღხილი. ეს არის ქრისტოპოლისის გვამი, რომელსაც
 ჩვეუთა და სწდილობით ბადალი არა ეყვანა ქვეყნახუდა, იყო სავაგის-
 კლავი სწდილობისა, მკობრობაში ერთ-გული, სათრისი უსაგარიშოდ,
 ძლიერი — უამბარტახოდ, მხიარული — თავდაუდამლეულად, ერთის სიტ-
 ყვით ეს იყო ზირკლავი გაცი ყოველის ივერში რახიც ვი კეთილი სახე-
 ლი ქვან და ამსთან ყველახუდა უმეტესი უბედურებაც ამის გამოუცხადია.
 ამის უყვარდა — ეს ვი სძულდათ; ეს ეტროვოდა, ამის ვი უურხაც არ ათ-
 სოკუდნენ; ეს ითხოვდა მოწყალეებს, მაგრამ ვინ შეიწყალედა? მარმ-
 რიღოს ქვა? ქარი? თუ უდაბური მინდარი? მრავალი უბედურება მო-
 თმინა იმისთვის, რომ ესამოკუნისა თავის მოძინილავისთვის, და მდ-
 ლობის სავაგლად მრავალ ტანჯვით შორის შეეყარა სიკვდილს. — იხი
 ვინცან? სულელი მწყემსი ქალისგან, რომელსაც ვერავის შეწყინა ვერ
 უმტკივია. ამ ხემ ნათქვამებს დამტკიცებენ ეს ქალაქდები, მაგრამ ანდერ-
 მის ქალით ვერ წავივითხვით, რადგან დასაფლავების შემდეგ უნდა ნა-

ცხლს მივანარო». — «ეგ თქვენი სხსტიკობის უიერო დასისოსიანი იქნას. ვიდრე თითონ მკათი ზატონის ანდრისი, მიუგო გივადლო. რიგი არ არის ავასრულეთ ის, რაც ჭკუის წინააღმდეგია. განა კარგს იქნა აგუესტოს კეისარი, რომ ავასრულებინა მხტუის ღვთაებრივი მკალობის ანდრისი. ჩემის ახრით, უივლო ამბროსიო, შენი მეგობრის დასივლაჲება რიგია, მკ ჭაღაღდესის დაწვა კი ურიგობა იქნება: თუ მეგობარს ზატოვს სცემ, უნდა ეცაღო რომ მკისი სხსსობარი რამე დაჩხეს ჭკუანსედე; არ უნდა დაგვიწყდესო, რომ ეგ ანდრომი გამწარებულ გულზედ დაუწერია, მოთეწერული მხნდ არა არისრა. მკ ჭაღაღდესს ვინც წაიკითხვენ, შესს მეგობარს შესდობას ეტყვიან, ჭ რომ ივრამსობეს მარსელას სხსტიკობას ჭ დაუდგომლობას, ყველა მოერიდებს იმის მოამხილავ სხსათს. ამითი, როგორც შენ მეგობარს, ისე მთელ ჭკუანსაც მოუტანს სარკებლობას. როგორც მე, ისე ყველა აქ მოთვძვირით, რომ ეგ არის სიყვარულის მხსვერძლი; შენი მეგობრობაც შევიტყუო ჭ მკის ანდრისიც დაწვრილებით გავიკეთ: ყოველისფერი ამტკიცებს მარსელას დიდხომს სხსტიკობას, ქრისოანტომის სიყვარულს ჭ შენი მეგობრობის ერთგულებას. გუშინ-დამ შევიტყუო ქრისოანტომის სიკვდილი ჭ აქ დასივლაჲების ამბავი, ჭ თუძცა ძალიანც მივეშურებოდით შინისკენ, მანც შემოაუხვიეთ აქეთ, რომ ჩვენი თვალბით გკნასს ის უბედური სულიერი, რომლის ამბავიც თვალზედ ცრემლი მოვიტანს. ამისთვის, ჩემო ამბროსიო, ჩვენი გულ-ჩვილობის დასაკვილდობლად გთხოვთ ჩვენ ვეკლანი, ან თუ გინდ მე მარტო გემუდარები სუ ახსრულებ შენი მეგობრის ანდრისს ჭაღაღდების შესსკუ ჭ რამდენიმე მოძეც, რომელსაც ძალიან დაეძიდებო. სთქვა თუ არა ეს, გივადლო მწყემსის ზასურს ადარ დაუცადა, წასწვდა ჭაღაღდებს ჭ რამდენიმე აილო სელში. ამის მხსავმა ამბროსიომ სთქვა: «მე სრდილობით დაგასეპბით მკას, რაც აილეთ; მკრამ იმედი კი სუ გეჩხებათ, რომ ეს დასარჩენნი გადურჩხენ ცუცხლს. გივადლოს ძალიან უნდოდა შეეტყო თავის მოტაცებული ჭაღაღდის შინაარსი, გასსნა რომელიც მოსკდა ჭ წაიკითხა: «ახსოვარკეთილების სიძეურა». ამხედ ამბროსიომ სთქვა: «ეს ამ უბედურის უგანსენელი ლექსები არის, თუ გსურთ შეიტყოთ, მოწყალეო სელმწიფევე, ამ უბედურის გამოცდილი ვაი-გავლასი, წაიკითხეთ ყველას გასკონად. მანამ სივლავს მოამხნადეს, ბეგრი დრო გვაქვს». — «დიდის გამყოფილებით ავასრულეს თქვენს თხოვნას. ჭ რადგან ყველას ესურდა

სიძღვრის მოხმენს, ამიტომ შემოუხსნდნენ მიტველებულს ჯაჭუქსა და გვიგდდომ ხმა მღვლა წავითისა ქრისოხსტომის «ხსოწაწვეკითაღობის ლექსით», რომელშიაც ქრისოხსტომი ჰსწიოდა თავის ხაყვარულხედ და ხაყვარდის დაუდობლობაზედ და ხსსტიგობასკედ.

მხმენელთ მოწონას ქრისოხსტომის სიძღვრა, მკრამდ გვიგდდომ ვი შენიშნა, რომ ეს სიძღვრა სულაც არ ეთასხმებოდა იმ ჯავარდნილ სმას, რასაც ამბობდნენ მარსელას სიმშვიდისა და კეთილ-ხსენობის შესხსებას. ქრისოხსტომი თავის სიძღვრაში ეკვიანობდა, ციფხს სწამებდა და ღაღატობასკედ ჰსწიოდა: ეს ხსუები ვი არ იყო, რომ ცოტათი არ ამახინჯებდნენ მარსელას ყოფა-ქცევას. ამით შთაგანებულა ეკვება ხსკად-ხსვა განმარტებით განუქარვა ამბროხიომ გვიგდდომ, რადგან კარგად იცოდა თავის მეგობრის ხაიღუძლეობა: «ვალად ვრაცხვ, მოწყდელო ხელმწიფე, ჯვისხსათ ყოველი იყრა, რამაც შეგეყვანათ იტენულებში. უნდა იცოდეთ, რომ ეს ლექსება ხემმა მეგობარმა მამის დასწერა, როდესაც მარსელასე შორხს ხსსოგრებდა და მხალად განმარდა იმიტომ, რომ გამოეცდნა, თუ არ რიგად იმოქმედებდა იმხედ ხსტროფას განმარებას. აი, სწორედ ამ დროს დასწერა ეს ლექსება და ამის გამომანდა ჰსკედავო შეყვარებულის შეწყსებულს დრტვივას თავის ხსტროფას ღაღატკედ — ეს ყოველი იყრა იმის ოცნების შვილები იყვენ, იმის ვი მართალი ეგონა და ვი სიძღვრაშიაც გამაოთქმის. ამას ვარდა უნდა მოგახსენოთ, რომ არ შეიძლება იქონიოს ვინიმე ეკვი მარსელას უმანკობასკედ და კეთილ-ხსენობასკედ, — ეს არის დაურღვეველი ჰქმმარტება. ეს ვი მართლია, რომ ის არის ხსსტივი, ცოტაოდნად თავ-მამოხსუ და ამვი, — ამხედ მეტს თათას მტრობაც კერხს მიაწყრს იმის». — «კეთილი», სიძვეა გვიგდდომ, და მეორე ქალღდის წავითისკაც დახინდა; მკრამდ ამის აღსრულებას დაუძღვას ურთმა მშენიერმა ხსსხვამ. იმ მთის წყარხედ, რომელას ძირშიაც ხაიღვას ხსთარადნენ, მწყმისი მარსელა გამახნდა, მართლას ისეთი მშენიერა, რომ რაც ხმა ჰქანდა დაგარდნილია, იმის ხამშენიერესთან სულ არაფრად ღარდა. ვისაც ვერ არ ენახს ეს, დაუწყვს განცვაოგრებთ ყურეს, მკრამდ არც ვი ისინი უცქროდნენ გულ-გრილად, ვინც მეორედ და მსმედ ჰსედავდნენ მას. ამბროხიომ რომ დანახს ეს, გაშხებულმა შეყვირდა: «ოჲ, შენ ამ მთების ხსსტივი გველა! იმიტომ მოხკედი, რომ შენი მხსკერდლის უბედურებას უყურა!? ხს იქნება გინდა დასწომენდე. რომ შენ გვედურ ხილამხეს

დრდი უფლებს აქვს ამ მოკბში? გინდა მადლობიდგან დასტკუე, კითხრ-
 ცა ნურაინი *) ცუცხლ წაკიდუელ რამსკდ სტკუეოდს, ან იქსება
 ცსურს იქს-ქემ ცასთელ ა ეს უბედურა გვამა, როგორც სურვი ტუელ-
 ლის **) უმდლო შვილი სთელავდა იქსით თავის მამას გვამს? სთქვი
 ჩქრას: რისთვის მოსულსარ ჭ რა გინდა ჩვენგან? რადგან ქრისოანტო-
 მი ყველს შესს სურვილს აღსრუელს, ამასთვის მეც ჭ ყველს მას.
 მეკობარიც აღსრუელს რაცა გწადანს; — «ქ სრულესით არანს გთხოვო
 თქვენ, ამირანო, — მიუგო მარსელამ. მე მხოლოდ იმისთვის მოველ
 აქ, რომ თავი გავიმართლო ჭ დავიმტკიცოთ თქვენ, რომ მე დანამუელი
 არა მქვს არც ქრისოანტომის სივედიღში ჭ არც იმის მეკობრების ტანჯვასი.
 ამასთვის მე გთხოვო ყველს, უურად-ღესით მომხმინოთ ყოველიხვერი.
 დიდა დრო ჭ ბური სიტყვები არ არან ხაჭირა, რომ გონიერმს სიმართლე
 გაიგოს. როგორც თქვენგან მქსმის, დმერთის გამახინს მე მქვენიერი, ამის
 გამო თქვენი ხსნათის სისურსით ვერ შევიძგურებთ გრძნობანი ჭ შევევ-
 რებართ; ანდა ჩემგანც ითხოვო სიყვარულს. ჩემი ბურსებითი ჭკუით ვიცი,
 რომ ყოველი მქვენიერი გაცნისთვის სიყვარულს; მგრამ ის ვი სრულე-
 ბით არ მქსმის, თუ სდიგანს გამოდის, რომ მქვენიერს ჩვენს უნდა უყ-
 ვარდეთ, რადგან ჩვენ ის გვიყვარს. განა არ შეიძლებს, რომ ვინც
 მქვენიერი უყვარს, თითონ გონჯი იყოს, ჭ რადგან სიგონჯე სიყვარულს
 არ იხადავს, ამის გამო სხსაცილო იქსება სთქვას ვინმემ: «მე მიყვარსარ
 შესი მქმნიერების გამო, ამისთვის შესც უნდა გიყვარდე, თუმცა გონ-
 ჯიცა ვარა». ამისთვის ისიც არის, რომ ერთ-ხარ სიღამსეში, ერთ-
 ხარი სიყვარული არ ირის: სოგი სიღამსე თვალს ასარქს, მგრამ
 გულს ვი ვერ აქმის; ყველს სიღამსე რომ სიყვარული იყოს ჭ იმო-
 სუბეს გულს, მამის ჩვენ სურვილებს ჭ მგონსთქლობს დასასრული

*) ს ე რ ა ნ ი — იყო რომის მეფე. იყო წარმართი ჭ ძლიერ
 ხსტიცი, ხდენიდა ქრისტიანებს. იმის წააკიდებისა რომს ცუცხლი,
 თუთონს ვი უცქროდა ჭ სავარკებზედ ძლიროდა ჭ თამამობდა.

**) ს ე რ ვ ი ტ უ ლ ლ ი — რომაელების მექმსე მეფე იყო სცხოვრ.
 578 წ. ქრისტ წინედ. ბრძოლასში გამარჯვებით იმის მოუზოვა რომს
 ზარკელი ადგილი ღათინების ვავშირში, გაუძვობეს სსელმწიფოს წყო-
 ბილეს, გაავრცელა რომი ჭ გაუძვობეს წესდებებს. თავის სსსლოა
 წინადლედა ჭ იმისგან იყო მოკლული.

ღ სხსლკარი აღარ ექსტოდა. სილამსის მექანხი ვერაოდეს ვერ მოიხ-
 ზობიან ქვეყანასკედ; მასხსდაძე სურვილებიც მოუხზობული უნდა იყოს.
 მაგრამ მე გავიხილი მქვეს, რომ ჭემდარიტად ღ სამდელოდ მსოლოდ
 ერთი რამ უნდა უეკარდეს კაცს; ამხსთან სიეკარული არ უნდა იყოს
 დაძაღადეული, არამედ თავისუფალი. თუ ეს ეველა ჩემი სათქვამი მა-
 რთაღია, მამ რაგარ ითხოვო, რამ ძაღად შეეკარებინოთ ვისმე თავი,
 ი სხუთის ძალით მსოლოდ, რომ თქვენ გიეკართ ის. სას მიხმსნოთ:
 მე რომ განჯი ვეოფილიფავ ღ თქვენ არ გეკარებოდით, შემქმლო თქვე-
 ნსკედ ჩივილი ღ დრტვისკა? მე არა ვისთვის არ მითხოვნის სილამსკე,
 ღ თუ ესე დაგბადეუღვარ—ჩემი ბრალი სრულებით არ არის. განა გა-
 ამტყუნებოთ გველს მსამიანობასკედ, თუძე ბეგრსკე დაშსამავს სოღმე;
 თითონ ბუნებას გაუჩინა ისეთი. ამიტომ მეც არა ვარ განამტყუნარი
 ჩემი სილამსის გამო. ზატოხსანი ქლის სიმშენიერე მასრ ხმელსა ღ
 მომდეს ტუნხლსა ღგავს, მაგრამ ჩვენგან განმორებულს: ზირველი არ გა-
 ნანრავს, ღ მეორე არ მოკვიდეა, თუ ვი ასლოს არ მიეკარებინა.
 ზატოხსნობა ღ კეთილ-ხნობა კაცის სულისა ღ სორტის უზირველესს გა-
 ნის შედგენს.—ღ თუ ეს მართაღია, სუ თუ ქლმს ეს განმი უნდა
 დასთმოს იმისთვის, ვისკე შეუეკარებია ღ მსოლოდ იმ მიხენისა გა-
 მო, რომ შეუეკარებია, ღ ზატოხსნების დათმობასა სთხოვს. მე ვარ
 თავისუფალი ღ მსოლოდ თავისუფლებისთვის გამოველ ველად, ამ არე-
 მარის სკები შედგენენ ჩემს სსოგადობას, ღ აჭური წყარობა სარ-
 კის მსგავსად შემსხურებინა. მსოლოდ ამ სკეებს ღ წყარობებს განღობ
 ჩემს არებებს ღ ჩემს სიმშენიერეს. მე ვარ ტუნხლი განმორებული, მე
 ვარ მასნი—შორს მღესარე. მე ეველას შეკატეობინე ჩემი დენის
 უსარკებლობა, ღ ჩემგან მოხანღულსი იმედოკნებდენ ჩემს შეყარს,—
 ეკ ჩემი ბრალი სრულებით არ არის; ამის გამო არც ქრისოტომი
 ღ არც თუ სხვა ვისმე მომიკლავს ჩემი სსტიკობით: ისინი დახოცი-
 ღან მსოლოდ თავის მოეუეჭრებლობითა ღ თინიანობითა. თუ მე გამ-
 ტყუნებენ იმში, რომ ქრისოტომის წადილები უმსგონი იყენენ ღ
 ამის გამო მე უნდა დავთანსმეოდი მას ეოველის-იერში, — არც ეს
 არის სამართლიანი. მე რომ იმან მსას სწორედ ამ აღავს, სდაც ეს-
 ღა სიფლავს სთხრით ღ გამომიგსდა თავის წმინდა წადილი მე მამინ
 გამოუცხადე, რომ ჩემი წუთისოველი უნდა მარტობაში გამეტარებინ-
 ნა ღ ჩემი სიმშენიერით მსოლოდ სმარე გამესარებინა ღ თუ

იმის თაჲს სიკუდილით არ შეიგნო ეს ჩემი ღაზარაჲი ღ ქარს მიაჭრო-
 ლებდა წინააღმდეგ. — მე ამაში რათ ვიქნები დამნაშავე. რატომ არ იცო-
 და, რომ ქარი დასმლევდა ღ დაწითქავდა იმას თავის გასელებული ტყუ-
 ის ტალღებში? მე რომ იმის სურვილების თანხას გაკმსდარიყავ, მაშინ
 ვიქნებოდი მტუჲანი; — მაგრამ არაფერში დავთანხმდი იმას, რადგან არ
 მინდოდა შეღალატნა ჩემი აზრებისთვის ღ შეთქმულობისთვის; იმას არ
 შეიგნო ჩემი ღაზარაჲი, გაიწირა თავი, მიეცა იგი იქელობას, მაგრამ
 სიულ ტუჲილად. ახლა გამინჯეთ — გასამტუჲნარი ვარ თუ არა იმის უბე-
 დურებაში? დაჲ დამტუჲროს ვინც მე მომიტუჲილებია, გაიწიროს თავი,
 ვინაც ჩემგან მიტეჲული იქედები არ აწსრულებია, მომინდოს, ვინც მე
 მომიწოდებია, იამყოს ვინც ამომირჩევია; მაგრამ ნუ მწამებს სასტიკო-
 ბას ანუ გაცის ძველებობას, ვინაც არას დავბირებოვარ, ვინც არ მომი-
 წოდებია ღ არ ამომირჩევია. ჴეცას არა ჳსურს, რომ აქამომდე მე შე-
 ძეგვარებინა ვინმე. ეს უოველივე, რაცა ვსთქვი, ეველა ჩემმა მღკენელმა
 შეიგნოს, რომ თუ ვინმე მოკვდება ვიდევ ამ გკარად, ის არ იქნება მომ-
 კვდარი ჩემგან, არამედ-თავისი უსაფუძვლო იჭვინაობისაგან ღ შეუგნებლო-
 ბისაგან. ვინც მე მიწოდებთ განმეინებულ მსუეს ღ გასალისკოს(გველაშხს) —
 განმძორდით, რომარა გეგნობთ რა; ვინც შეიტუეთ, რომ დაუმაღლებელი ვარ,
 ნურაფრით ნუ შემსახურებთ, ვინც ვერ მისვდით ჩემ აზრებს — ნუ სც-
 დილობთ, რომ მიწხვდეთ, ვინაც სასტიკად ვეკიდები — ნუღარ დამდეკთ
 უკან. ეს მსუეტი, ეს გასალისკი, ეს დაუმაღლებელი, ეს სასტიკი ღ უც-
 ნაური არც მოკებინისთ სადმე, არც გემსახურებათ ვინმე ღ არც მოგ-
 ეკებათ სადმე. ვიდევ გავიმეორებთ, ჳრიზოსტომს თუ ალკრძნო ჩემდა-
 მო გრძნობა ღ იმითი მოკვდა, — ეს რათ უნდა დაწბრალდეს ჩემს უხი-
 ნჯო ჴსეობას ღ კეთილ-გონიერებას? მე მსურს ვიცისკორო ამ სეკებსა
 ღ კელებში ღ დავიცვა ჩემი სულის უმანკება — რომელსაც ვარ დავი-
 ცვამ ცაცთ — საზოგადოებაში. როგორც მოკესხენებათ მე მსქეს საგუ-
 თარი სიმიდირე, სხვისაში არა ვსაჭიროებ; მივეყარს თავისუფლებას ღ
 არა ვის არ დავკომუნები. არც არავინ მივეყარს ღ არც თუ ვინმე მძულს.
 მე არავის არ გამოვეკვიდეები ღ არც თუ ვისმეს მოვატუჲილებ; არც ამას
 ვიქ, რომ ერთს უაღერსო ღ მეორეს კი ტუელი გაუხიო, ჩემი ტულის
 მოსაიყსანად. მე ვაანამ სოღმე მხოლოდ ჩემ ამხანაგ-მწუემს — ქალებ-
 თან ღ ვზრუნავ ჩემი თსებისთვის — ეს არის ჩემი კმაყოფილებაც. ევე-
 ლა ჩემი მოთხოვნილებანი ღ სურვილები ამ მოთებით დავმაყოფილებიან

დ თუ ლდესმე ზეკითაც ვიუულები — ისიც იმისთვის, რომ უცხო ცნის სიმშკენიერეს, იმ აღაგს, ხადაც ჩვენმა ხუელმა უნდა საუკუნოდ განისკვნოს».

სთქვა თუ არა ეს, მარსელამ აღარ მოუცადა პასუხს, გატრიალდა და სწრაფად შეერია ახლო მდებარე ტყეს. ვინც კი იძახ ყურს უგდებდნენ უკვირდით იმისი ჭკუაც და იმისი სიღამაზეც, ზოგოერთს, რომელიც მოხიბლულნი იყვნენ იმისგან აღარ მოაგონდით იმის ლაპარაკი და უკან დადგნებას აზირობდნენ. დონ-ვისოტმა რომ ეს ზოგოერთის ხერვილი ჩახა, მსწრაფელ მოისმარა თავისი რაინდობა, და წინ აღუდგა ამ გვარ მშკენიერთ შევიწროებას. მსწრაფელ გაიკრა სული თავის მსვილს და შეჭყვირა საშინელის სმით: «არც ერთმა არ გაბედათ, რა გვარისაც და წოდებისაც უნდა იყოთ, უკან დადგნებას მშკენიერის მარსელასი, თუ სიცოცხლე არ მოგჭარბებიათ და თუ გემინიანთ ჩემი მელავისა. ხოთუ ვერ გაიკეთ, რა ცხადად დაგმტკიცათ თავის უმანკობა და უბრალოლობა ქრისოხტომის სიკვდილმა? ხომ ჰხედავთ, რომ არ იყენარებს თქვენს ხერვილს და თავის განწირვას? ამის გამო ჭეშმარიტად ღირსია იგი ჩაცვლად დენისა და შევიწროებისა, ყველა კეთილ-აზროვანი პირისგან და მთელი ქვეყნისგან მიენიჭოს პატივი და დიდება. მაგან ცხადად გავსჯის, რომ მთელს ქვეყანაზედ მხოლოდ ეგ ერთი სცნოერებს მაგ გვარი უმანკო წადილებით!» არ ვიცით დონ-ვისოტის მუჭარისა შეშინდათ, თუ ამროზიონ პატივის ცემით ჰქნეს, არც ერთი მწუემნი აღარ დამოულა თავის ადგილიდგან, ვიდრე ქრისოხტომის ქადაღდი არ დაწვეს და თითონ ისიც არ დაასიფლავეს. ყველა ამ მოეფმა მრაველი იტირა. საიულავზედ დადეს დროებით ერთი დიდი ქვა, მანამ ამროზიონ საიულავის ქვას მოუშნადუბინებდა შემდეგი ეპიტაფიით *):

«ამ ჰხიულავის უსულო გვამი,
ვინც თავის სიცოცხლე სიმწარით სწირა,
ვინც დასაბამით თავისი უამი
მხოლოდ იკვნესა-იღლოკ-იტირა.

ეს იყო მწუემნი ამ მთებისა; —
ამას მოხწიანდა მის უდაბნობა;

*) ე პ ი ტ ა ფ ი — საიულავის ქვასზედ ზედ წარწერა.

ბოლოს მსხვერპლ იქმნა სიყვარულის —
და ამის შთანთქა მის უძანკობა.

იყო ერთგული თვის სიყვარულს,
რომლისთვის დასთმო კარგი და ავი....

შეიქმნა მსხვერპლად სასტიკობისა:—

უყვარდა.... ძაგრამ — აი საყვარელი!

საიფლავზედ დაყარეს მრავალი ყვავილი და სის ტოტები. შეძლებ
ყველამ უსამძიმრეს ამბროსიონ და გამოეთხოვნენ. ვივადლო და იმის
ამხანაგნიც ასე მოიქცნენ. დონ-ვისოტი გამოეთხოვა მწყემსებსაც და მოგ-
ზაურებსაც. ამ უკანასკნელებმა ჰკითხეს დონ-ვისოტს, სომ არ ისურ-
ვებდა გაწყობლად ამთ სველიში, სადაც ჰპირდებოდნენ მრავალი ფა-
თურკის და სიფათის შესვედრას. «იქ, ეუბნებოდნენ იმას, რამდენიც ერთ
ქუჩაში შეგსვდება ფათურკი, იმდენს მთელ ქვეყანაზედ კერა ჰქნასავ».
დონ-ვისოტმა დიდი მადლობა გამოუცხადა ამ რეკონთვის, მაგრამ ვერ
გაწყვა, სადაც ეპატაებოდნენ, რადგან, როგორც თითონ ამბობდა, ჯერ
იმ მთებში უნდა შეემუსნა უსამართლეობა და შევიწროება და მერე სხვა-
გან წასულიყო. მოგზაურებმა რა სასიკეს დონ-ვისოტის კეთილ-გონი-
ვრული წადილი, თავი აღარ შეწყვიტეს, გამოეთხოვნენ ჩვენს რაინდს
და გაემგზავრნენ თავიანთ გზაზედ. მანამ შინ მივიდოდნენ იმთ არ
მოხწყენიათ, რადგან მრავალი ხალხმარაკო ჰქონდათ: მარსელა, ქრიზოს-
ტოში და თვით ჩვენი მწყურებიანი რაინდი სომ, რაღა თქმა უნდა.

დონ-ვისოტმა მოიწადინა მარსელას მოძებნა, რომ, როგორც
შეეძლო, ემსახურნა იმისთვის. მაგრამ, ყველაფერი ისე არ მომხდარა,
როგორც თითონ აზარებობდა, რადგან კაცი ერთხა ფიქრობს, გარე-
მოება ვი სხვას; მამ რა მოუხდა ჩვენს გმირსა? მკითხავენ. ამას მო-
გახსენებთ ამ ჰუმბროტი ამბის მესამე წიგნში, რადგან მერე წიგნი
აქა თავდება.

წიგნი 3.—თავი 15.

უბედური ფაქტორი, რომელიც გადახდა დონ-კიხოტს, როდესაც ის შესვდა უძღვრთო იანგუქებს *).

მეცნიერი სიდ-ხამედ-ბენისნელი გვიამბობს ჩვენ, რომ როდესაც დონ-კიხოტი გამოეთხოვა ქრისოანტომის დამანსვას მყოფთ ხაღხს, მამის ის გაეშურა იმ ტყისკენ, სადაც შევიდა მარსელა, რომ ესას ეს და გამოეცხადებინა იმისთვის თავის უძიარნილესი მონება და სამსახური. ჩვენმა გმირმა ორ სათხედ მომეტებულ იქნა ამ ტყეში თავის აქ მოხვლის მიზეზი, მაგრამ რომ ვერსად ვხვდებით დონ-კიხოტს და ხანსაც გამოვიდნენ ველზედ, სადაც ჩამოხსროდა სხვადასხვა წყარო. რა ხასის ადგილის მშენიერება, ამათ მოწადინეს მანამ სინეს იყო აქ შესვლამ და მერე რასაც დიერთი მისცემდა მას შეუდგომად. რაინდი და თავის საჭურჭელთ-მტვირთველი ჩამოხდნენ თავიანთ საშუბრად და გაუშვეს ისინი მიხდომარედ სამოკრად და თითონ კი ბატონი და მსახური დაუსდნენ სამგზავრო ტომარაკს აქეთ იქით და შეუზოვრად დათქეს რაც კი რამ ვხვდნათ შიგ.

სახომ არ გაუგებთ როსისინტს ბორკილი, რადგან რაცხდა იმას სდილობის ცხენად (მრავალი გამოცდილებიხადი) და დარწმუნებული იყო, რომ მთელი გორდოვის ჯოგი ცხენებიც რომ შეერილიყვნენ—მამინაც არსედ გაბრევილებოდა ეს. მაგრამ, დასწევკლეს დიერთმა ეშმაკი, სომ იშვითად სძინავს, ავი ისე არ მოხდა, რომ იმავე ველზედ ერთი მთელი ჯოგი შეემთხვა, ჩვენი გმირის რაშს, გალიციის ჯიშის ჯოგი ცხენებისა, რომელნიც ეკუთვნოდნენ იანგუქსელებს, და მოეყვანათ აქ აგრეთვე სინისიხადი—სადაც დონ-კიხოტი იყო იმყოფოდა, ის ალაგი ძალიან მოხერხებული იყო იანგუქსელებისთვის. რაღა გავატყველო? როსისინტს შეუხნდა თავში არშიულის სურვილი და მოინდოდა იმითან დასალოკება და ალერსი; ამისთვის უკუაგდო იმან თავისი ჩვეულებრივი დავრძალოლება და გაქანა გალიციის ჭკებისკენ კოხტად, იშვითი ნაბიჯით. მაგრამ რადგან ჭკებს ვერაფრად მოეწინათ როსისინტის არსება, ამისთვის ირჩიეს, რომ როგორმე გაემკვებინათ ის თავისგან, და ამის გამო იწყეს ამათ უწყალოდ წიხლების ჭმევა, და ისე სერ-

*) ესენი არიან მცხოვრებნი როსის მხრამი.

სახლი წინაღობისა, რომ ვერ უნაზარი მოაგდებისეს და მკრუ თითონ
 'სსართანი მოაყრევისეს დეადიწახედ. ეს უბედურება მინც არ აკმარეს.
 დანასეს თუ არა მეკოგეკება ამის კადნიერება, მოცვიკდენ სწრაფათ და
 დაუშინეს უბედურს კეტები. დანასეს თუ არა თავის ცნების უაერურე-
 ბა დონ-კისოტმა და სანხომ, გაემურნენ ქშენითა და ვაი-ვაგლასით მისა-
 შველებლად, ამდროს რანდმა უთხრა თავის საჭურველთ-მტკირთველს:
 «მე ვხედავ, ჩემო მეგობარო სანხო, რომ ეს რანდები არ არიან, არა-
 მედ სულ დაბალი და ბრიყვი საღსია; ამისა გამო სამართალი ნებას მო-
 გცემს, ჩამომეშველო, რომ რიგანად გადაუსადოთ მკიერა როსსინან-
 ტის გაუშტიერებისთვის, ისიც ჩვენ თვალწინ». — «რას ბძანებ შე დალო-
 ცვილო, რა მკიერის გადახდა, მიუგო სანხომ, როდესაც ისინი ოცნი
 არიან და ჩვენკი ორი, ანუ უფრო მართლა ერთსასკვარი». «მარტო მე
 მივცემი ვას-რეს ას კაცს», შეჭყვირა დონ-კიგოტმა, და ამ სიტყვებით სძალ
 ამოღებული დაეცა ანგუნსელებს. სანხო გაგულადდა თავის ბატონის
 მიბაძვით. დონ-კისოტმა თავის სძალი უთავსა ერთს მსარეში და ჩა-
 თალა ტანისამოხის და ცოტა სორციც. ანგუნსელებმა, რა ხსეს რომ
 მხოლოდ ორი კაცი ემოდათ იმათ, მისივე მოიცეს გულადობა, შემო-
 ესვიენენ თავათ ორ მტერს და თავიანთის კეტებით უფსკვნეს და უფ-
 სკვნეს ჩვენს გმირს და იმის ვამჭულას გვერდებში — გამოთსელებადის.
 სანხომ ბეჭი ვერ შეჭძლო და ორიოდე კეტი რომ იგემოვა იმისმა ბეჭებმა
 და გვერდებმა, მსწრაფლ გაფასდა და გაიჭიმა ალაგზედ, დონ-კისოტმაც
 მიჭბაძა ამის და არ დაჯლო გულს თავის ერთგულ მოსამსახურეს.
 სკედრს ჰსურდა, რომ დონ-კისოტი თავის რამის ფეხებთან დაცემულ-
 იყო. ეს იმათ გაჩვენებს, რომ დიდი მოჭმელება და ძალა აქვს ვოსს
 ბრიყვისა და მოუქნელი კაცის სელში. ანგუნსელებმა, ხსეს რა თავის
 ბოროტ-მოჭმელება, მისივე გარეკეს თავის ჯოგი და განუშორნენ იმ
 ალაგს, სადაც ევარნენ შებრალების ღირსნი, ჩვენი ორი ფათურაგის
 მძებნელნი.

ამ კაი-ვგლას მდგომარეობიდან, პირველად გამოიფისლა სანხომ
 და რა ხსას თავის გვერდზე მდებარე დონ-კისოტი, დაიძახა სანოლო
 სმით: «უფალო დონ-კისოტო! ოს, უფალო დონ-კისოტო!» — «რა გინდა,
 ძმაო სანხო»? ჰკითხა დონ-კისოტმა იმავე სმით. — «არ შეიძლება, ჩემო
 ბატონო, მიბოძოთ ორიოდე ულუბა ფეოხლასის ბაღსამისა, თუ ას-
 ლო გვეულებათ სადმე, კება დამტერვეასაც და დაეუფასაც ისრე

აწიენდეს, როგორც იარებს აწიენს». — «ნეტა არ იწიებს გვერდებს თანადად მშვენიერი ბაღზაძი — მამის ჩვენ აღარა გვეციოდანა. მაგრამ, გეფიცობი მოგზაური რაინდის ზატოხსისას, ჩემო სახსო, თუ გი ბედის წყარა არ მიწინააღმდეგებს, ამ რა დღეში უთუოდ მქნეს იმ მშვენიერი ბაღზაძი, თუ არა გამიმეს ეს ხელეობი». — «მამ თქვენებურად რამდენი დღის უკან შევიდებით იგნსედ ადგომას?» — ჰკითხს სახსომ. — «სწორედ გითხრა არ ვიცი, უწახუსა დათეთქვილმა რაინდმა, მაგრამ გი მეუფრება, რომ ამ საქმეში დამხაძვე მხლოდ მე ვარ; ახა რა ჩემი საქმე იყო ბრძოლა ამ ბრძოლა გარუნდელ საღსთან, იმისათვისაც დამხაძვა მე ბრძოლის დმერთმა. რომ არ დავიძახე რაინდების განახები. ამისათვის, ჩემო საყვარელო სახსო, მე იმუღებულე ვარ გითხრა რამდენიმე სიტყვა ერთ საგანსედ, რომელც ჩვენთვის დიდ რამეს შეადგენს; ე. ი. როდესაც წახსო, რომ დაცემას გვიბირებს უბრალო საღსი, შენ არას რდეს არ უნდა დამცალოდ მე სმლის ამოღება; ამის იქით არა რდეს არ ჩავადენ ამ საქმეს! შენ წაიძრე ხოლმე შენი სახკალი ჭ ჯეჟე ავსნაკები, როგორც გნებავდეს; ჭ თუ იმით მოუშველეს ვინმე რაინდი — მამის მე გარუძლები იმით; ათას-ჯერ გინახავს ჩემი მგლავის ძალა, მამისაც არ წავსდები». — ჰხედავთ, რა რიცად გააძევა ჩვენი ბედ სეირი რაინდი იმ ერთი ბისკაელის დამარცხებაში?! სახსომ გვარაფრად იტყვინა თავის ბატონის დაროგება ჭ იმუღებული იყო მახუსი მიეტა ამ გვარი: «არა ბატონო, მე წყნარი ჭ მშვიდი ვატი ვარ, ყველა შევიწროებას მოვიტამქს; სომ მოგესხნებათ, ცოლი მივას, შვილები, იმით ჭამა უნდათ ჭ შენსავა. ამისა გამე, ჩემო ბატონო. მე თქვენ არა თუ დავაროგებთ, არამედ მოგახსენებთ, რომ ამას იქით, რაც უნდა ვიღებო მომელოდდეს, არ წავგვიდებია არც რაინდს ჭ არც უბრალო ვაცს, ჭ ამასთან ამ დროდგან ქვეყნის აღსახრულადვე კანტოვებ ყველას, რაც წყენა მოუწყებათ ჭ ან კვლავ დამაყენებენ, ვინც უნდა იყოს, გლები, თუ კეთილშობილი, მდიდარი თუ ღარიბი, ახლანური თუ მოსარეჟე ვატი ჭ ერთი სიტყვით ყველა გვარი წოდებისა». რომ გაათავა სახსომ, დამ-კინორტმა უთხრა: «ას ნეტა არ იწიებს მახსავ, მატარა თავისუფლად ვსუნთქავდე ჭ გვერდებიც უფრო ცოტათი მტკიოდეს, მამის მე ვიცოდი როგორც უფრო ვარჯა გავაგებინებდი ყოველისთვის. ნეტა რას იტყვი, მამის, როცა ბედის წყარა, აქამოდვე ჩვენი მტერი, მობრუნდება ჩვენკენ, გაიძღვის თავის იაღქსებს ჭ უდავიდარბოთ მიგვაქროლებს ერთ იმ კუნძულთან, რომელსაც მე დავ-

ზირუბიკა? რას იქ მამის, როდესაც მე ამ ვუნძულს დავიძირებ-
 ლეპ ღ მოვცემ შენ სამიფლოპელოდ? შენ არ ევარები მიფლო-
 ბულად, რადგან რანდი არ იქნები, რანდიც იმასგამო ვერ განდები,
 რადგან შენ თითონ არ გხურს; შენ მამაცინ ვერ ხარ, რანდი-
 ლად, ღ ამის გამო ვერ შეიძლება შენ სამიფლოპელოს დანგას შე-
 ვიწროებისგან, შენ უნდა იცოდე, რომ არც ერთ ქვეყნასს ახუ ხსენ-
 ძვიფას არ უყვარს უცხო ქვეყნელი მიფლოპელი, ამის გამო უქვეყლია,
 ბევრჯელ შეგნვდება შევიწროება ღ ბრძოლა ასედად დაჭერილ ქვეყნის
 ხალხთან, რამქვნიც ენდებთან რომ განთავისუფლდნენ შენის დამოვი-
 დებისგან. ამას გამო, როგორც ასაღმა მივქემ, შენ უნდა იქონია დიდი
 ქვეყა ღ ხიმამცე, რომ შენ მტერს წინაღუდგე ღ დამიგვიდრო უფ-
 ლება იმსყედ». — «ნეტაი თქვენ, ბატონო, რომ რაღაც ქვეყნას ღ ხიმამცე-
 სედ მძახებთ, ჩემთვისაც ვარგი იქნებოდა, რომ ეგეთი ვყოფილიყავ ამ
 ხათაბაღამდის; მაგრამ ესლა მავ დარიგებას მოაშუშული ქატო მიჩვენია. საა
 თუ არ შესწუნდებით აბანდით როგორმე, ავიით ეს როსხინანტი, თუმცა
 იმთ არა ღირს — ეს ხაქმე სულ ამისგან დაგვემართა. საა ვინ მოითიფრებდა,
 რომ როსხინანტი ამისთანა ხაქმეს ჩაიდენდა, როდესაც ჩემსედ უარე-
 ხი ჩათლახი ეს მეკანს. ცუფილად ვი არ აშობენ, «რომ მალევერ იც-
 ნობო ვაცს ღ ქვეყნასედ მართალი სულ არა არის რაო». საა ვინ მოი-
 განებდა, რომ იმ ერთი სწყალი მგზავრის დამარცხების შემდეგ, ასე
 უწყალოდ დაგვიბეკვდნენ ბეჭებს.» — «შენ რა გიძავს? უმანუსა დან-ვი-
 ხოტმს, შენი ბეჭებისთვის ზირუკელი არ არის ეგ ხაქმე; შენ ჩემი ხოქო
 თუ როგორ მოითმინა ჩემ ბეჭებმა, რომელებსაც გოლღანდიის ტი-
 ლახს მეტი არა მიკარების არა? მე რომ არ ვთიფრობდე — ეს რა ვხთქვი:
 ვიფიქრობდე? აქ რა თიქრა უნდა? — მე რომ არ ვიცოდე ნამდვილად, რომ
 ჩემი თანამდებობის ვანმა ყოველიფერი უნდა მოითმინოს, რადგან ჩვე-
 ნი უზირველესი ვალი არის მოითმინება ღ შეწუნება — მე რომ ნამდვი-
 ლად არ ვიცოდე ეს — სწორედ ესლავ თავს მოვიკლავდი ზავრით», —
 «თუ ვი ევრე, ვითისა ხანხომ, ღ ამ ვვარი ჩვენი ყოფა შეადგენს რა-
 ინდისგან შეწირულს მხვერძელს, მამ რამდენია სსჭირო თქვენთვის ამ
 ვვარი ყოფა, რომ ჭეშმარიტი რანდობა მოგვინტონთ? ჩემი ჭვეით ვი
 მეკანა, რომ ბევრ ვერ გაუძლოთ, ორიც რომ შეგვხვდეს — მესამისთვის
 ვი ღვთის მადლით ხსკას დაუცლით ადგილს.»

«იცოდე, ჩემო მეგობარო ხანხო, რომ რანდს ბევრი ხაფთხე ღ

შეჭირვება გადასდებათ თავის სიტყვებში, სწორედ ამ მიზეზით მოკლას სოფელს ის დღე-ღამეზედ კაროლობას ანუ თვით იმპერატორობასაც. ამის მაგალითი ბევრი მომსდარა ჩვეყანაზედ და ბევრიც თითონ მე ვიცი; მე რომ ესლა ტკივილები არ მიშლიდეს, ბევრ რანდებზედ მოგითხრობდი, რომელთაც ერთის მამაცობით მოეპოვოთ მეფის ტახტი. ამ გვარი რანდები ამ ბედნიერების შემდეგაც ყოფილან სსვა-დ-სსვა რიგ გაჭირვებაში. მაგალითად, როდესაც მამაცი ამაღის გალეული შეიპყრო თავისმა სისხლის მსმელმა მტერმა, თვალთმაქცმა არკვლამ, მაშინ ამ უკანასკნელმა, როგორც დატყუებული ვიცი, მიაკრა ის ბოძზედ და რასაი მეტი მიატყა დაკვილი თოკით. ზრეთვე, ერთი ვილაც, მაგრამ სარწმუნო მწერალი, ამბობს, რომ იგუბის რანდი ერთი ცისე-დარბახის მეფობელმა ჩააგდების ღრმა სარობი სულ-ივეს შეკრული, სილაც ის ეწვადებოთ სსვა-დ-სსვა რიგად, მინამ თავის ერთგულ მეგობარს, ვილაც თვალთმაქცს უშველია იმისთვის. ასლა ერთი უნდა გვითხრო, რატომ არ უნდა მიუბძოთ ამ გვარ საქმეებში მოხსენებულ გუთილ-შობილ რანდებს, იმათ უფრო ჩვენზედ მეტი არ მოუთმენათ? ამასაც გეტყვი, სანხო, რომ ვინმე რომ დაგჭრას ან გაკნოს რამე, რომელიმე იარაღით, ეგ არ შეადგენს შენს გაუზატორებას. ამას ძალიან ცხადად გვიმტკიცებს კანონი, რომელიც ნათქვამია ჩხუბზედ; იქ სწერია: «თუ მოხდა, რომ მოწადემ დაარტყა ვინმეს კალაპოტი, რომელიც შეჭსკედროს ჩხუბის დროს, და თუმა ის კალაპოტი სისაა, მაგრამ არ შეიძლება ითქვას, რომ კალაპოტით ნაცემი ჯოხით ნაცემია». მე ამას იმისთვის გუბნები, რომ შენ ჩვენი ესლანდელი ცემს ჩვენ გაუზატორებად არ მიგანხდეს. მეჯოგებს, ჯოხების მეტი არა იარაღი არა ქქონდათ რა, რადგან მე ვერც ერთზედ ვერ შევამცნო ვერც სმალი, ვერც სანჯალი და ვერც სსვა რამ იარაღი». — «მე ვი, ბატონო, თვალიც არ დამასმსამები-ნეს ისე მომიხწრავეს ეს ყოფა. ამოვიღე თუ არა ჩემი ტიხონი *) მომიდგნენ, ბატონო, გეტყობთ და თავუდისა ვი აღარა გამაგუბინეს რა; სწორედ მოგასხენოთ ისეო ყოფაში ვარ მე ესლა, რომ ვერ გავარჩევ უზატორება არის თუ არა ეს ჩვენი გატყუება. მე არა მარწხებს რა ბეჭების ტკივილის მეტი, მგონი ვი თავის დღეში არ დამავიწყდეს ეს ყოფა». — «ფიქრი არ არის, ძმაო სანხო, მიუგო დონ-ვისოტმა: ნუ თუ

*) ტ ი ხ ო ნ ი კ რ ჟ ო ს ი ტ ო ს ერთ მსხვილს, მერე მსხვილს იმისას კარგო კოლადა.

არ იცი რამ დროს განმავლობით ეველა უზატორებს დაგვიწყებდეს და ტყვიელებსაც სიკვდილი დაგვიამებს სოღმე. — «საქმე ეგ არის პატარო, რამ ის უბედურება უფრო საგრძნობელია, რომელიც ავიწყდება გაცნა დროს განმავლობით ანუ სიკვდილით. ეს ესლანდელი ჩვენი ვაგლანი რომ მოგვემოს, ნამკერ თბილი ქატონ დადებით — მამის გიდეკ არა გვიტორდას; მაგრამ მე ასე მტონია, რომ მთელი ღანაერთსნის მადლამებიც ვერ მოგვარჩენს. — «გმარა, ხანჩო, გაუმგრდი უბედურებას. მე მომამე ამაში; ჭე ერთი რახსისსტიც ვხანოთ. მე მტონია იმასაც ვარგები ერგო. — «ეგ დიდი საკვირველი არ ირის, მიუგო ხანჩომ; განა ეგ ვა მტონი რახიდი არ არის? საქმე ის არის რომ ჩემი ვირი გადარჩა ფაიურავს — ჩვენ გვერდები დაგვივალეს იმას ვი სელითაც არა ვინ შეესო. «არაოდეს გაცნა ეოკვლის მხრით უბედურება არ მოუგა სოღმე. ეს კეთილი ცხოველი რახსისსტიც მოადგილეობას მიხამს ჭე ზირველ ცისედარასნადის მიმიყვას, იქ უწამლებ ჩემ დაჭრილობას, ვირხედ ჯდომასთვის მე არა ვინ დამძახავს. მე, როგორც მახსოვს, სადღაც წამიკითხავს, რომ კეთილი მოხუცი ხილენი, აღმოსრდელი მხიარულის ბასუხისა, შიგ ან ბქანს ქალაქს შესულა ვირხედ მჯდომარე. — «დიდი განსხვავება განლავნო ჯდომას ჭე ხვევის ზარკით ვალები». «ეგ არა ფეარი, ჩემო მტონარო! მიუგო დონ-ვისოტმა: ომში მიღებული დაჭრილობა მიხიტებს გაცნა ზატებს ჭე არა უზატორებას. ამისა გამო, ხანჩო, სულარას მეტევი წინაღმდეგს; ცუდს არ ჩაიდე რომ ახდე ჭე რიგისად შემო ვირხედ. ესლა წავიდეო აქედამ, რომ ამ მიხდორხედ არ დაგვიღამდეს. — «რას ბრძანებ, პატარო, რამდენჯერ გამოგონია თქვენგან, რომ რახინდისთვის ამ გვარ ალაგას დამის გატარება — დიდი ბედნიერება არისო. — «ეგ მართალია მახიც, თუ ვი ხსავ უბეთესი ალაგი არ ეგულებათ სადმე, ჭე თუ თან გიდეკ შეეგარებულნი არიან. მგ. მე ვიცი, როგორც ერთი რახიდი დანახლებულა ერთ სიბ კლდეხედ, ჭე მთელი ორი წელიწადი მოუთმინია მრავალ გვარს შევიწროება: სიმშილი, წყურვილი, ხიცხე ჭე სიცივე, რადგან შეეგარებული ეოთვილას; მაგრამ იმის საყვარელს ვი სულ არა სცოდნია რას ამხედ. მეორე რახინიც, ამდის ვაღელი იყო ეს რახინდი, დანახლებულა ხისწელას კლდეხედ ჭე გაუტარება იქ რვა წელიწადი, თუ რვა თვე, გარჯადღარ მოხსოვს, იმ ცოდვის მოხანსნიებლად, რომ ერთხელ იმას თავის საყვარელი ორინა გაუჩავრება. მაგრამ ეველა რომ ჩამოთვალა სად წავა? ჩვენ, ხანჩო

სკობის გზის გვეჭურსეთ, რომ ამ ვიწმინდ რომისინსტის დღე არ დადგეს. — «უღ და გვაგლი», თქო ხანხომ, ჭ ამოიხსნა ოცდა ათჯერ, ამოიკენეს სამოცჯერ ჭ შეახვეს ახ-ოცჯერ მეკოცეები, შემდეგ როგორც იყო ჯდა, მაგრამ ისე მოკაგული იყო, როგორც ოხმალური შვილდი, ამ გაჭირვებულ მდგომარეობაში, იმას უნდა დაუტონ ჭ შეეკანა ვირი, რომელიც ამ დღეს, ყველას გარემოების გამო; ცოტა, არ იყო თავს არ გავიდა. შემდეგ ამ მოკაგულ ვაგს უნდა გუდით აყენებინა რომისინსტი, რომელიც ჩვენ გმირებსედ უკეთეს მდგომარეობაში არ იყო ჭ რომ შესძლებოდა ღამანაკი, უესკველია ბატონსაც ჭ მოხამსხურესაც გადააჭარბებდა ჩვილში. ბოლოს როგორც იყო გამოაბა გურტანს რომისინსტი, დადო დონ-გოტი ვირსედ, დაუტონ აკმარს ჭ გაქმართა იქითგურ, ხაითაც შირა გზა ეგულებოდა. ბედსედ ჩქარა მიადგა შირა გზას ჭ შირი-ახლო დანახს ხსტუმრო ხსლი, რომელიც ბატონს მიახნდა ცისე-ღამანაკ; ხლო მოხამსხურე ამტკიცებდა, რომ ის იყო ხსტუმრო ხსლი. ამით შირის ეს ბახი არ გათავებულა, მანამ არ მიადგეს ხსლის ვარებს ჭ არ შევიდნენ შიგ თავანთის მსეცებით ჭ დაბუკვლია ვერდებით.

თავი 16.

რა შექმთხვა ჩვენ ახნაურს ხსტუმრო ხსლში, რომელიც იმას მიახნდა ცახე-ღამანაკ.

ხსტუმრო ხსლის ბატონს რა ხასა დონ-ვისოტი ისე უწყალოდ გარდიგარდო გურტანსედ გადაბული, ჭკითს ხანხომ, თუ შენ ბატონს რა დაქმანთვიაო. ხანხომ მიუგო, რომ ბატონი კვდიდამ ჩამაიგორდაო ჭ ზურგი, ბეჭები ჭ გვერდები იტკინაო ცოტათი. მხანხმელის ცოლი, წინაღმდეგ თავისის ჩამომავლობის, ბუნებით იყო კეთილი ჭ უყარდა მოყვანის შველა გაჭირვებაში. ამან თითონ მოიწადინა დონ-ვისოტის ხსტუმრების წამლობა ჭ ზედაც მოიშველია თავისი ქალი, რომელიც იყო ძლიან ღამანის ხსისა.

ამ ხსტუმრო ხსლში ჭკვანდათ ერთი მოხამსხურე დედა-კაცი, ახტურული, შირის ხსე გაბტყელებული, ცხვირ აფშდეკელი, კიეა შისხეილი, ერთით თავლით ბრმა ჭ მქორითაც ბრუციანი. მაგრამ იმას

ტანს ისეთი ღირსება ქმნიდა, რომ უკვლავ ამ საკულუღვესებს განსა-
 ისეიდა. ამას ხიმაღლე ქმნიდა არა უმადლეს შვიდი წინაწინსა და ამასთან
 ამას ბუკები ისე მოგონებდნენ იყვნენ, რომ, ეს საწვალე, ამათი გადაშე-
 დგ, მომეტებული საწვალე მოკუთვულ მდგომარეობაში იყო და იუფრე-
 ბოდა უფრო სწრაფად ძირს ვიდრე მდგობდა. ამ მშვენიერმა მხის-
 უნასავამ, მოიწადინა შეკვდა მსხინძლის ქალისა, და ორივემ ერთად
 დაუკეს დან-ვისოტს ერთი რაღაც კანკი ქვეშ-საკუბი ბანსკედ, სდაც,
 როგორც ეტყობოდა, ამავე ბანსკედ უნდა დასხედუთელიყო ამ
 დამეს შეკვირე, რომელსაც აქ დადამოდა. ამისი საწვალე იდგა
 დან-ვისოტის საწვალის შორის ასეღობს, და თუშტა ზედ ვირის გურ-
 ტნება და თოკები უკარა, მაგრამ, მანც შეკარეს საწვალე უფრო მდ-
 დორუჯად იყო გამართული, ვიდრე სკენი გამომჩენილი რანდინა. ამ უკ-
 სასხელების საწვალე იყო შემსადგურული ოთხი გაურანდაც ფიგურისკან,
 რომელსაც იყვნენ დაურდომილნი დაბად-მადლ თაქვესკედ; ზედ იყო
 ერთი დაუწვეწვი მატელის სალი, საფსრულის სახის სისქე და ისე ფა-
 ფუეი, როგორც ფაფუეი. იქნებოდა ბურბუქელით რომ ფოთილიყო გატნა
 ლი; ამასთან შესხედული იყო ზეწრის მკიერ ორი გამეხის ტყავით და
 ერთი ტიღობს სახით, რომლის ძაბუბსაც უსაქმო გაცი ერთს საათს
 დასთვლიდა. ამ საბრალე ქვეშ-საკუბედ გაიჭიდა დან-ვისოტი, და მს-
 ხინძლებსაც დაუწვეს ამას შესხევა ოკვიდამ ბოლომდის მდამოკუბი. ამათ
 უნათებდა მარტორანს, ასე ემანდნენ (თავის შუქით არ გუგანთ) მო-
 სამსახურეს. მსხინძლის ცოლმა რა სასა დან-ვისოტსკედ მრავალი და-
 ლურჯებული ღაქები, უთხრა სახსობს: «ასე მკანია უცქმით ამ შენი
 ბატონისთვის, არა თუ ჩამოვარდნილა საიდაქი». — «ცუმა რა ბრძანებას, მიუ-
 გო სახსობ, იმ კვლევსკედ, სდაც ამათ ისეუქ ჩამოვარდის, მრავალი გამწვე-
 ტებული ქვები გამომშვეროდა და რამდენიც ამითთან ქვასკედ დაქცემო-
 დნენ იმდენი ღაქა ახნდებოდათ. მაგრამ, ქადატანო, არ შეიძლება
 ცოტა მდამო სხვა გაცხაც მუნასოთ, რადგან მეც ცოტათი წელი
 მტვიჯა.» «შენც ჩამოვარდი?» ჭკითხა მსხინძლის ცოლმა. — «არამ თუ ჩამო-
 ვარდი, მიუგო სახსობ, არამედ, თუ მოგესხეხებოთ, მე რომ დავინახე
 ხეში ბატონი კვლევსკედ სრალეთ წამოხული, მთელი ტანით ისე შე-
 ვინძრე და ისეთი ტყვივლები გამინდა, თითქმის ახი ორსვი დაურ-
 ტყვითო ხეშითვის». «მართალია, სიქვა მსხინძლის ქალმა; მე თითონ სწ-
 რად მანასკეს სიხმარში თითქმის მდელი გომვიდამ ვვარდუბი, მაგრამ

ერთხელ ვი ან მასხოვის, რომ ძირაშდის დაგვიტყულებოდა; რომ ზღაპრულად იხილავს ისეთი დამტყვევებელი ვარ სოფელი მთელის ტანით, თითქმის, მართლად ჩამოვარდნილვარ ხაიდაშქო». — «საქმე ეკ არის, ქაღალტოხი, თქვა სანხომ, რომ მე არც შიხიება და არც სინძარში ჩამოვვარდნილვარ ხაიდაშქო, მგრამ ჩემ ტანსუდაც, მგონი, იმდენი ლაქები იშოვებოდეს, რამდენიც ჩემ პატონს დონ-ვისოტს ასლავან». «ნაო, რა ჰქვანს შენ პატონს?» ჰკითხს მარიტონაშ. — «დონ-ვისოტი ლამანხელი», მიუგო სანხომ: ეს არის მოგზაური რანდი, მთელი ქვეყნის რანადესუდ უკეთესი და უმძაცესი». «მოგზაური რანდი რადას ჰქვანს?» კვლავ ჰკითხს მარიტონაშ.

— «შენ გეტყობა, ჩემო დობილო, ჯერ ძალიან ვიძწვილი ხარ, რომ არ იცი რანდი რასა ჰქვანს, მიუგო საჭურველთ-მტვირთველმა. მამ იცოდე, რომ მოგზაური რანდი ისეთი რამ არის, რომ ესლავ ვსთქვათ ვოხსებით მიხეკვან, მეორე წამს გოროლი გასდება; დღეს ვსთქვათ იმასუდ საწყადი და საცოდავი არა ვის არის, ხვალ ვი რამდენიმე მიუვის გვირგვინი ეჭირება სულში, და ერთ ერთს თავის საჭურველთ-მტვირთველს უბოძებს». «მამ შენ რაღა დაგეძართა? თუ საჭურველთ-მტვირთველი ხარ აქამდისინ გრადიება მინც როგორ ვერ გიბოძა» ჰკითხს მანხინიქელმა ქაღმა. — «ჯერ ადრე გასლავს, მიუგო სანხომ; ჯერ სულ ერთი თვე არ არის, რაც ფათურავებს ვეძებთ, ერთს ისეთს ვერას შეგვხვდით, რომ გამოსულიყო რამე. ხომ მოგესჩენებათ, ბევრჯელ მოხდება სოფელი, რომ რასაც ეძებ იმას ვერ შესვდება. ერთი ვი დმერთმა მოქსედოს ამ ჩემ პატონს და მოარჩინოს ამ იარაგებს და მეც არ დავმანხვდე — თორემ ჩემ იმედებს ერთ მანხინის საპატონოსუდაც არ გავცვლი», დონ-ვისოტი დიდის უუდად-ღებით მოინძქნდა ამ ლანარავს და მოლანარავით რომ გაათავეს, წამოჰდა ვაი-გაგლასით ქვეშაგებსუდ, დაუჭირა სული სასტუმროს პატონის ცოლს, და უთხრა: «გარწმუნებთ, მშვენიერა ქაღო, რომ თქვენს თავს უნდა ჰმარცხდეთ ბედნიერად, რადგან თქვენს ციხე-დარბაზში მიძიდეთ მე. მე თუ არ ვიქებ თავს, ეს იმანთვის, რომ თავის ქება გაცნ ამცირებს. ჰკითხეთ ჩემს საჭურველთ-მტვირთველს, — ეკ გეტყვით, ვანც ვარ. მხოლოდ ჩემის მხრით ვი აძას გეტყვით, რომ ეს დავალება თქვენგან დარჩება მარადის ჩემს მხრით, ხოლო ვი ვიდრემდის ცოცხალი ვარ თქვენი მადლობელი ვიქნები. მე რომ უხესაქის ნებისამერ არ ვიყო დამონავებელი ერთის მშვენიერისგან, რომლის სახელსაც ესლავ გუხებაში ვამბობ, მამის ამ ქაღწულის

მშვიდი თვალები შეპირვილებდნენ ჩემს თავისუფლებას! მასწავლებელი, იმის ქალი და მართლმადიდებელი სიტყვებში ძალიან გააოცდა. იმათ ეკონათ, რომ ჩვენი რაინდი ბერძნულად ლაპარაკობდა; მადლობის მეტი ვერა გაიგეს რა მთელი ლაპარაკისგან. რადგან დაუჩველები იყვნენ ამისთანა ლაპარაკს, ისინი ხან რაინდს შეხედავდნენ და ხან ერთმანეთს. დონ-კისოტი იმათ სულ სხვანაირ კაცად მიაჩნდათ. ამ გაჭირვებაში იმათ უთხრეს დონ-კისოტს მადლობა იმ ერთ, რა ენაც სასტუმროს ხსნაში იმხარებოდა და წავიდნენ თავიანთთვის. მართლმადიდებელი კი უპატრონა ჩვენი ხსნის დაბრუნდნენ, რომელითაც ეს თავის პატრონს არაფრით არ ჩამოუვიდოდა.

მეორეს და მართლმადიდებლისა შიშობისა გამო ის დამე ერთად უნდა გაეტარებინათ. მართლმადიდებელი დაწინაურებულა ჩარდახში მიხვლას, როცა ყველა სტუმრები მიხუდდებოდნენ და პატრონებიც მიიძინებდნენ. ამბობენ: ეს დედა-კაცი არა იღეს არ გასტესდა თურმე შიშობას, თუგინდა ეს შიშობა ტყეშიც მიეცა უძიებოდა. ამასაც თქვამდნენ, რომ მართლმადიდებლის სიტყვას იმიტომ არა სტესდა, რომ კეთილ-შობილას ჩამოაგდობის იყო, და თუ სასტუმროში მოსამსხურედ იყო, ეს უბედობისა და ხისწყობისა გამო, როგორც თითქმის ამბობდა ხოლმე. ხმელი, ვიწრო და დახრეული დონ-კისოტის საწოლი ჩარდახში იდგა შიგ შეხვდებში. გვერდზედ იმის ჩაღის ქილოზედ უწვა ხსნის და ზედ ესურა იმისთანა სხასი, რომელიც ცხენის ფაფრის ქსოვილს უფრო დაკანდა, ვიდრე მატყლისას. ამით მომხარებით იმყოფებოდა მეჯორის საწოლი, რომელიც შესდგებოდა ორი კურტანისგან და იმ კურტანების სამკაულისგან. უნდა მოგასახლოთ, ამ მეჯორეს ორ ჯორზედ მომეტებული დაკანდა — სულ კარგი მსუქნები და დონიურები. ამ ამბის მწერალი ამბობს, რომ ეს მეჯორე არეკალში ყველანაირ მდიდარი იყოს, ამის ამბავსაც გავიგებდებოდა, არ ვიცი იმიტომ, რომ საცნობი უოფილა იმისა, თუ მართლმადიდებელია, როგორც ზოგნი ამბობენ. რაც უნდა იყოს, სიღ-ხამდებუნებელის, მანაც უკვარს უოკლითურის გამოკვლევა და დაწერილებით ამბობა. ამას ჩვენ იმითი ვატყობთ, რომ რაც უნდა წერდნენ ამბავი იყოს მანაც უფროაღ-ლებოდ არ გაუშვებს. ნეტა არ იქნება ამისგან აიღონ მკვლელით უფრო დიდმა ისტორიკოსებმა, რომელთაც უკვარსთ მკვლელ დაწერა თავიანთ გმირების ამბისა, ასე რომ, სათქმელს ტუჩებს დაკვირვებებს და ეყვან ვი არც ვი დაკვირვებოდა ხოლმე: დიდი ბოროტ-მოქ-

მედებს ჭ უმეტრებს ეს სსსიათი. ათას ვერ მდღობას ვუძღვნი. ბლანტისა ჭ რაკამონტის მწერალს ჭ იმ წიგნის მწერალსაც, რომელიც მოგვითხრობს გრაფი ტომილურის ღვაწლესსეა! საა! ასე დაწვრილებით უნდა გვიწერონ ამბები!

გავგომკლეს ჩემს ამბავს. მეჯორემ დათვარიელა თავის ჟორება, მეორედ მისცა ქერი, გაწვა თავის კურტსესსეა ჭ მოელადებოდა მართლმართლსაგან ზირობის აღსრულებას. ფიცაფუცში გასკეული სახსო საბანშიაც წასკეულიყო ჭ ცდილობდა როგორმე გაეუჩხებოდა თავის გვერდების ტკივილებს, — ჭ დახმობოდა. ამ გვარი ტკივილები ჩვენ დამკისოტსაც არ ამიხუდა. სასტუმროში ყველანი მიხუმიდნენ, სახთლებიც ყველგან გააქრეს, მსოფლიად შემოხსავდა კარებთან ვი ერთო ღამშიარი. ამ საგვირუკლამ სიხუმი ჭ ამხთან უძილობამ, მოაგონეს ჩვენ რაინდს უოკელითერი, რაც რამ ვი იმას წაკეთისსა თავის საზინდო წიგნებში, ჭ მოუგროკეს თავში იმისთანა რაღაცეები, რომელსაც სხვა სახადელი სედაც ვერ მოიგონებდა. იმას ეგონა, რომ სწორედ ჩინებულ ცისედარბაში იყოთებოდა, (ყველა სასტუმრო, სადაც ვი ჩამოხდებოდა ხოლმე, ცისედარბასედა მიახნდა იმას); სასტუმროს ზატრანის ქალი ეგონა ამ ცისედარბასის მიღობელის შვილი, რომელსაც, იმას ჭკუაში, ძალიან შეუჯარდა ეს ჩვენი რაინდი, იმის აღკისინა ღამდარგის გამო, ჭ ამ ღამესეა დაზირობოდა დედამისისა. გომამარგის ჭ იმასთან მოხუჯას. მგრამ ვი უნდა მოგასსსსოთ, რომ ყველა ეს თეორები, ჭ დაზირობა თავის საკუთარი ქარსახისაყო; მგრამ იმას ვი თერად უსათუოდ ჭ ჭკმდარბასედა მიახნდა ჭ ამის გამო ძალიან შეწუხდა, რომ ვაითუ იმ ღამეს როგორმე ეცდინა ემძეს ჭ მაშასდამე დუღსინისადმი ერთგულებს ჭ თავის უმასკობას ველარ დაეკვას ბოლომდის. აჟ ისიც უნდა მოგასსსოთ, რომ დამკისოტსა აღთქმად დადვა ტობოხელი დუღსინისადმი ერთგულებს, სათლავამდის, თუ გინდ თკით კოროლკვას ხინებსა ჭ იმის ქალიც გამოცნადებოქსენ იმას.

ამხობაში გაანარა რამდენამდე სახმა ჭ ბოლოს ის დროც დადვა, რა დროსაც მართლმართლს უნდა წასულიყო. ეს სასტურიელი ქალი ზერასგა, აქეს-შიშველა ჭ თავ-გაწვილი სიფთხილით ამოვიდა ჩარდახში. დამკისოტს რა მოქსმს თქვის სმა, აღარა დასდიარა თავის დამტკბეულობას, როგორც იყო წამოქდა ჭ ხელები გამდა, რომ გულსეა მიქროს თავის მოლოდინებული მშენიერი. ამხთან მართლმართლსაც ვერა

გაიგონა სიბნელისა გამო ღ, თითქმის განკებ, სწორედ დან-ვისოტის
 სწოლს შეესენა; დან-ვისოტმა ჩაქვია ხელები ღ თავის სწოლსედ
 დაისვა. მართლანს მსხვილი ტილას ჰურანგი ხვეს გმირს წმინდა
 ხისეუდ ტილას ჰურანგად ეხვეს. მკვესედ დახვეული რაღაც უბრა-
 ლო მძიმები დან-ვისოტს თვით აღმოსავლეთის ძარვალტი ეგონა.
 მართლანს თმა კაცს ცხენის ფაფარს მოაგონებდა—ხვესმა გმირმა
 კი წარმოადგინა არაბეთის ოქროს ძაფებსედ უწმინდესად ღ უბრწყინ-
 რესად. იმის სუნთქვა, რომელიც, რასაკვირვლავ, ხევის სუნად ჰყარ-
 და, დან-ვისოტის ჭკუაში მთელს გარეშემოს მოჭიფინდა გუნდრუკის
 სუნსელებსა. ერთი სიტყვით ხვესმა გმირმა წარმოადგინა მართლანს
 იმ მშვენიერ პრინციპსად, რომელსედაც წაკეთისნა თავის წოცხეში ღ
 რომელიც მისუფიერა თავის დაჭრილი სავსარღის სანსხვად. გამოხს-
 ტულესამ იქმდის დაბრმა ხვენი სწოლი ახსნური, რომ არც მშვენიერ-
 მა სუნმა ღ არც მრავალმა ღირსებამ, ვერ გამოიყვანეს ის შედგომი-
 ლებიდამ, თუმიც ეს მშვენიერი სუნი ღ ეს ღირსებანი მეჯოროს მეტს
 ეკლას სიხლს მოჭკრიდა. ხვეს რაინდს ეგონა, რომ ის ეხვეოდა
 თვით სიმშვენიერის ღმერთას; გულსედ მკვარ ჰყვანდა მიერული ღ
 წყნარინ-ხეობრის სმით ეუბნებოდა: «მე მსუნს; მშვენიერა ღ კეთილ-
 შობილრა ქალო, გადავინდო მკეთრი იმ სიამოვნებისთვის, რა სიამო-
 ვნებაც მომანისა თქვენმა სიმშვენიერის ხილვამ; მკვარამ ბედის წყარამ,
 რომელიც მუდამ კეთილ ხალხს სდევნის, ჩამაგლო ღოგინად დაჭრილი
 ღ დაშხნურული, ასე რომ ძალისნაც მსურდეს თქვენი ბძანების აღსრუ-
 ლებს—ძინც ვერს შევიდლებ. ამას ისიც უნდა დაუმტო, რომ მე მი-
 ძინცა იგიცი, რომლის ძალით უნდა დავიმარხო ერთგულებს უბადლო.
 დუღსინკა ტომოსკელისადმი, რომელიც არის მოლოდ მძანებელი ხე-
 მი ღ ხაცანი ყოველი ხედი გულის თქმისა ღ დაფარული ახრებისა. ეს
 რომ არ მიდგეს წინ, მე დაგიმტვიცნებდით თქვენ, რომ არა ვარ უბრა-
 ლო რაინდი ღ ყოველთვის შემოვლიან ამ ბედნიერი შემთხვევით სარ-
 კებლამა». მართლანს შიძისვან ჭირის ოფლმა დასსს, რაინდს ხელ
 არ უგდებდა ყურს ღ ცდილობდა იმის ხვევისნვან რეგორმე განთავი-
 სუფელსეფიერა.

ამ დროს არც მეჯოროს ეძინა, რადგან სხსურველი სტუმრის მო-
 ლოდინში იყო, ღ უმჯველია, ყოველი ფერი გაიგო, რაც მოხდა. ეტკი-
 ახობამ ღ ჰკვარამა ძალიან შესწუნა, ღ ამისა გამო ის ადგა თავის სწო-

დადგან ზე მისხლოვდა დონ-კინოტს, რომ მათი ლაშარკინოვის ყურთ
დაეკლა. ბოლოს როცა შეატყო, რომ მართლანსს ჰხურდა განთავ-
სუფელსუფელიყო ზე რანდი ვი არ უშეკება, — მეჯორემ ერთი ისეთი
სთხლიაჲ კეფაში უცნუ, შეკვარებულს, რომ უეჭველია სიყვარულს დაუ-
ფხობდა იმს. მერე ასტა დონ-კინოტის საწოლსუელ ზე ერთი ორიო-
დეკ ვიდეკ ისეთი წინსუბი აჭამა, რომ იმისთანა თვით იმის ჯორქსაც
მოუცდებოდათ. საწოლმა ორი კანის სიმძიმე ვერ დაიდგინა ზე ამიტომ
ძინას მოიღო გრიადი. ამ რანსხმა გამაღვიძა სასტუმროს ზატრანი.
ეს მამინვე მიჰსკდა რომ მართლანსს ოინი იქნებოდა, რადგან მახლით
კერსად გაავანა. ამ ეჭვისგამო ადგა, ანთო სანათური ზე იქითკენ მიჰ-
მართა, საითაც რასარუნის სმა მოისმოდა. მართლანსამ რომ გაიგო
ზატრანი მოდისო, შეეშინდა ზე ექება დასამალე ალაგს; ბოლოს სან-
სო ს ქვეშსაკებუდ მოიკურნისა — სანსო ვი არა გაუცარა, რადგან მა-
გრა ეძინა. სასტუმროს ზატრანი ამოვიდა რა ჩარდასში, დაიფინა: «ხდა
ხარ, შე შეხვეწებულე! შენ აქ ვიდეკ ოინისზობ!» . ამ ყვირილმა გამა-
ღვიძა სანსო, რომელმაც, იგრძინო რა მართლანსს სიმძიმე, ივიქრა უთუ-
ოდ მკვლავუნა დამსწავო ზე დაიწყო მუშტების ქეკა, ზე ვინიცის რამ-
დენი უთავაზა საწოლ დედაკაცს. მართლანსს ამ ყამად შიში ზე რიდი
სულ დაავიწყდა. სანსო მუშტებსუელ მუშტებითვე უზახუსა; ამ გარემო-
ქამ სანსო სრულებით გამაფინისდა. ეს გამაფინისლებს ძალიან არ
იმა ჩვენ სანსო ზე ამის ვარდა ცემც რომ იგრძინო — წაებლლარამის
მართლანსს, რომელმაც აგრეთვე უზახუსა სანსო ზე ამ გვარად ისეთი
ჭიდაობა განხდა, რომლის უმშენიერესი ზე უხანზანდურესი ქვეყანსუელ
არა მომსდარა რა. მეჯორემ რომ სანს კვლად გათანსირება თავის სიყვარ-
ლისა, დაახება თავი დონ-კინოტს ზე ასლა სანსო მიჰვარდა. ამ დროს
ზატრანიც მართლანსს ეცა, რომ შეესრულებინა რაც სანსომ დააკლა:
ამ კავგვლასს სულ იმს აზრალეება ზატრანი. ამ სანით ერთი ჩინე-
სული ვრივი გამოვიდა: მეჯორე სცემდა სანსო, სანსო მართლანსს,
მართლანსს, სანსო სოლო ზატრანიც ვიდეკ მართლანსს ზე ეს ოთ-
სნიკ ისე ერთგულად იქნედნეს სელებს, რომ ერთმანერთს არც აცდი-
დნეს ზე არც აცდენდნეს. ამისთან სანათურიც გაუქრა სასტუმროს ზატ-
რანს ზე ასლა ვინც ანლო იყო იმს ჰხვდებოდა მუშტები.

შემთხვევას უყურეთ! ამ დამეს ჩამომსდარიყო სასტუმროში ცო-
ლეღის ძველი გერმანდაღის ერთი წევრი. ამან გაიგონა რა ყვირილი,

მსწრაფელ აგდა, აიღო თავის უკარჯენი ჭ თავის თუნუქის ყუთი (ამ ყუთში ინახავდა თავის ჭაღადღებს, რომლებიც ამტკიცებდნენ იმის გერმან-დადის წვეროსას) ჭ ხელების ცაწუნით ძლივს რომ ავიდა ჩარდასში, და-იძახა: «დადექით მართლ-მსაჯულებისა ჭ წმინდა გერმანდადის სახელით?» ყველასკედ პირველად დონ-კისოტს მიადგა ის დანგრეულ საწოლში ჩავარდნილს, პირ ღიას ჭ გონება გამოცლილს. გერმანდადის წვერმა სკელი მოავლო იმას წვერში ჭ კვლად დაიძახა: «შატოკ-ეც მართლ-მსა-ჯულებას!» მგრამ რა ხასა, რომ ვისაც შატოკს სთხოვდა, უგონო ეგ-დო, მაშინ იმან იფიქრა, რომ ეს იყო მოკლეული ჭ სხვა აქ მყოფნი იმის ძველები. ასლა უიფრო აღამაღლა იმან თავის ხმა ჭ დაივირა: «დაკეტეთ გარები, არა ვინ არ გაუშეოთ აქედან: აქ კაცი მოუგლავთ!» ამ აწავებს ძალიან შესძინა მოგრივენი ჭ მოაძლეკინა ვრავი. შატროანი ჩუ-მად გაიპარა თავის ოთახისკენ, მეჯორე თავის გურტსებისკენ, მარი-ტოროსამ თავის საკუჭსა მოძებნა, გარნა დონ-კისოტი ჭ ხანჩო კვლარ გახმონეს თავიანთი აღაგებიდგან. გერმანდადის წვერმა გაუშეო სკელიდამ დონ-კისოტის წვერი ჭ ჩავიდა ძირს, რომ სხნთელი ამოეტანა ჭ ძველე-ლები დაეტარა, მგრამ საუბედუროდ, ცუცხლი კვრსად იძოუნა, რადგან რაწამს ჩამოვიდა შატროანი, რაც რამ ენთო, ხელ გააქრო. ბოლოს წვერმა გაქექა ბუნარში ჭ ძლივს იძოუნა ორიოდუ საკუჭსხალი ჭ ამით ახითო სხნთელი.

თავი 17.

აურიცხავი შეწუხება, რომელიც ჩვენს მამაც დონ-კისოტსა ჭ იმის კეთილ საჭურველთ-მტვიროთველს ხანჩო-ხანჩას დაქმართა სასტუმრო სახლში, რომელიც თავის საუბედუროდ დონ-კი-სოტს ცისე-დარბაზად მიანდა.

ამ დროს დონ-კისოტი მოვიდა გონსკედ ჭ იმავე სმით, დაუძახა ხანჩოს, რა სმითაც გუშინ ხლამოს, გვერდეს დამტვირეული ეძახდა: «ხანჩო, ჩემო მეკობარო, გიანჯს?» — «რა ეძმაკუთი დამძინებს მე უბედურს! მიუგო ხანჩომ გავაკრებით, — რაც გუშინ დამაკლდა, ასლა შემისრულეს, რადგან ეძმაკუთი იყენენ თუ გრებო». «არც ვა ქსუმროს, მიუგო დონ-კისო-ტმა; საკვლა არ არის, რომ ეს ცისე დარბაზი მოვადლოკულოთ, რადგან...

ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

მკრამ ჰერ დამიფიცე, რომ სიკვდილადის ჩემს ნათქვამს არავის კტ-
 ყვი. — «ბატონი ბძხდუბი, დამიფიცინია!» სთქვა სანხომ. «მე იმისთვის და-
 გაიფიცე, რომ არ მიყვარს სხვისი პატრონების ვნება». — «ავი მოგასხუ-
 ხებ, რომ დამიფიცინია: რასაც ესლა თქვენს გავიგონებ, არავის კტ-
 ყვი თქვენს სიკვდილადე... დემართმა ჰქნას, რომ სვალეუ შევიდლო ღ მემ-
 ლას უთხრა». «ნუ თუ ეგრე უნდა გამოიმეტოს საჭურველთ-მტვირ-
 თველმა თვისი რანდი? განა გინდა, რომ ჩქარა მოკვდე»? — «ნუღაც
 არ! მიგეო საჭურველთ-მტვირთველმა: — დიდ ხანს არაფრის შესანკა
 არ მიყვარს, რადგან მეძინის არ დაღებს». — «რაც უნდა იყოს, მანც
 იმედი მქვს ერთგულებისა ღ სიყვარულისა! უთხრა დან-კისიტმა.
 იცოდე, რომ ამ დამეს ერთი უცნაური ფათურავი გადამსდა, რომელიც
 შემიძლიან ვიდუც დავიკვებო. რაღა გავგრომელო, წელან ჩემთან მოვი-
 და ამ ცისე-დარბაზის ქალი, ფრინად მშეკნიერი, რომლის ბადალიც მს-
 ლად დაიბადება მთელს ქვეყანასკედ. არ ვიცი როგორ ავიწერო იმის
 გარკვანი სიმშეკნიერე ღ შინაგანი სულიერნი ღირსებანი! მე შემი-
 ძლო ამწერა შენთვის იმის საიდუმლო სიტურფენი, რომ დამინაკვებუ-
 ლი არ ვიყო მშეკნიერი დოღსინესკვან, რომლის ერთგულების ფიცს
 ვერ დავარღვევ! მკრამ ეს არის უბედურება, რომ ხეცან შექმურდა
 სემი სეტარება, ან იქნება, ეს გი უიგრო შესამღებელია, ეს ცისე-დარ-
 ბაზი იყოს მოკვადოკებული? სწორედ იმ დროს, როდესაც ჩვენ გრ-
 ძნობით ღ ტუბილად ვაასლობით ასელაში, როდესაც მე ტუბილ ფი-
 ქრებში ვიყავ ღ მიგვირდა, თუ საიღამ გამომეცნადა ეს ტურფა სტუ-
 მარი მეთქი, სწორედ იმ დროს გამომეცნადა ერთი უშველებელი ფა-
 ლანის მუშტი ღ ერთი ისეთი დამარტყა კეფაში ღ ამხთავე ისე
 მიმამტვრე-მომამტვრევა, რომ მე ჩემ თავს ესლა გუშინდელხედ უიგრო
 უარეს მდგომარეობაში ვგრძნობ. აქედამ გამომეკეს, რომ ქალწულის
 სიტურფის საუნჯეს იცავს რომელიმე ვადოხანის მკერი, მკრამ ჩემთვის
 გი არა». — «არც ჩემთვის, დაატან სანხომ, რადგან სწორედ იმ დროს
 რა დროსაც თქვენ ებ მოგსვლიათ, თთხანს მკერებსკედ მომეტებულნი
 მსეკვამდნენ ღ ისე საირად, რომ გუშინდელი კეტუბი ქადა-ნახუქად მი-
 მანხია იმხთან... მშ თუ ეგრე მოგსვლიათ, ბატონო, თქვენი წელან-
 დელი ფათურავი მშეკნიერი ფათურავად რაღათ მიგანხიანთ? სადაური
 მშეკნიერია! ოხრათაც დარჩენილად! იმისგან არა ვართ ამ მდგომარეობაში?
 ვსთქვით თქვენ შეკერგოთ ებ ყოფა, რადგან გულისკედ მშეკნიერი ქალ-

წული მივიტოვებო, მაგრამ მე რა უნდა კქნა, რით გავგებრილო გული? ამ დამის ცემ-ტყევის გარდა არა მომეგონებდა რა ღ სწორედ ჩემს ხიცოცხლეშიც არ დამევიწყებდა. რა უბედურ ვასკვლავსედ დაგებადებულ ვარ? მე მოგზაური რაინდი არც ვარ, არც ვიფიქრობ რაინდობას, მაგრამ ვეკლავსედ მეტი უბედურება კი მე შემსვდება სოღმე». «როგორ? — ნუ თუ შენც გცემ ვინმემ? ჭკითხა დან-ვისოტმს. — წყლან არ მოგასხსენეთ? — ეშმაკმა დასწეველთხ ჩემი ბედით. » ნუ სწუნსარ, ჩემო მეგობარო! უთხრა რაინდმა. ხვლავე შეკადგენ იმ ძვირფას ბაღსამს, რომელიც იფიცსლავს გავგებუნსაგს».

ამ დროს წმინდა გერმანდადის წვერმა როგორც იყო ახთო სანთელი ღ მოვიდა თავის, გუნებაში, მოკლული კაცის სანსხავად. სანხომ რომ დანსხა ეს — თავ-შესვეული, ზერანცა, უსამოგნო ზირისხისა ღ გაქიანილი მანდლით — ჭკითხა დან-ვისოტმს: «ბატონო ეს რა მოდის? ეს სომ არ არის მოჯადებული მჯერი. იმისთვის სომ არ მოდის, რომ კიდევ ისტუნთხ ჩვენსედ, ან კი გადარჩა და სტუნთხის სხლინი?» «არა, შესაძლებელი არ არის რომ მოჯადებული იყო, მიუგო დან-ვისოტმს; მოჯადებულები არავის ეხვეუნებინ». — «იქნება არავის ეხვეუნებინ, მაგრამ თავს კი აცნობებენ, უთხრა სანხომ: ამში ჩემი ბეჭები მარწმუნებენ». «ჩემიც, გავგებულა დან-ვისოტმს, მაგრამ მანც ესლა რომ შემოვიდა ის არ არის მოჯადებული მჯერი». წვერი წმინდა გერმანდადის მისლკვდა ამით ღ რა მოესმა ამს იმთო დამძვიდუგული ღლამარავი გაჭკვირდა ღ გაოცდა. მართლთა დან-ვისოტი ისევ ზირლია იწვა ღ გამეწარ არ შეეძლო, მაგრამ მანც შეკდარს კი არა ჭკვანდა. წმინდა გერმანდადის წვერი მივიდა იმსთან ღ ჭკითხა: «როგორ ხარ, კეთილო კაცო?» — «მე რომ შენი წოდება მქონდეს — უფრო სდილობინანდ ვილამარაკებდი, მიუგო რაინდმა. განა თქვენში ვერე ელამარაკებინ მოგზაურ რაინდებს, მე ბრეიკო!» წმინდა გერმანდადის წვერმა ვერ მოითმინა ამ ვკარი შეურაცხება, მერე იმისთანა კაცისჯან, რომლის შესედელობა მღლის სეკუგოდ მინსდა, აილო თავის ქიხინი მანდალი ღ ზედ დან-ვისოტმს მიგდო. ეკლანი ბელამი დარჩენ. გერმანდადის წვერი მამინე წავიდა ღ სანხომ კი სთქვა: «ეჭვი არ არის, ბატონო, რომ ეს მოჯადებული მჯერი იყო; დასწეველთხ ქრისტემ მღლის არ გადგვეტიერა? მუშტებისა ღ ქიხინი მანდლების მეტი კი არა ემეტება რა ჩვეთვის; ეტეობა, რაც რამე კარგი შეუძლიან — სულ სხვას

უნახავს». «მართალია, მიუგო დონ-ვიხორტმა: მაგრამ ყური არც კი უნდა ვათხოვოთ მსქსნეებს და ჯადო-ქარებს, რადგან უნიღავი ქმნილებანი არიან, და ვერ ხად ვერ ხახამ რომ ძაგიერი გადაუსდო». ამის შემდეგ ხახხო ჯგჯ და კენხით წავიდა ხსსტუმროს ჰატრონის მოხსიკესელად, და გზასუდ შეესქა წმ. გერმანდადის წვერს, რომელიც კარდგან უგდებდა ყურს თავის მტერს. ხახხომ ვერა გაარჩია რა ხელადი და უწყო ამას: «ფინც უნდა ბრძანდებოდეთ, მოწყალეო სელმწიფიკე, გთხოვთ გვიბოძოთ სღვის ვარდა, ერთო, მართლი და ღვიხო. ეს ხივთუბი ხსტიროა მთელ ქვეყანასუდ წარხიხუბული რახიდის მოხარხენად. ეს რახინდი ლოგინში წვეს მძიმე დაჭრილობის გამო, იმ მოკვდოებუელი ძაგინესან, რომელიც ამ ხსსტუმროში სცხოვრებს». გერმანდადის წვერის ჭკურსუდ შემცდარად ხათვლას ხახხო და რადგან თენდებოდა ვადლო ხსსტუმროს ვარუბი, დაუძისა ჰატრონს და შკატუობინა ხახხოს ხათხოვარი. ჰატრონმა მისცა უოკელიიკური, რახსაც ხახხო თხოულობდა. მიუტანა რა დონ-ვიხორტს, ხახს, რომ ამას დაქტირას ხელუბით თავის თავი და ხიოდა ტკივილსუდ, თუშცა შხინდალმა ბუკრი არა ვახო რა, ვარხა ოარი ვოში დაქხო თავსუდ, დაჭრილობიდან გამოხადენ ხიხინლად რაც მიახინდა ამას, ეს იყო მხოლოდ ოფელი, წელანდელი ვი-ვავლახის ხყოფი. რახინდამ აიღო ხახხოს მოტანილი მახლას, აურია ერთმანერთში და დიდხიობადის ხარძვლას, მახამ წამალი, იხის ჭკუით კარგად, არ მოიხარშა. შემდეგ მოითხოვა რამე შუშა, რომ ჩაქსსა შივ წამალი, მაგრამ რადგან ხსსტუმროში შუშუბი არ იშოვებოდა, ამის გამო მკელ სეთიან თურქის ჭურჭელსაც დასკურდა, რომელიც ხსსტუმროს ჰატრონმა ადვილად უთავაზა. რახინდამ რომ თურქებაში ჩახსსა თავის მოხარშული წამალი, წავიკითხა სუდ ოთხმოცსუდ მეტი ლოცვა და ყველა ლოცვის ბოლოს ჯვარი გადასწორა ჭურჭელს. ამ სეთის უყურებდნენ ხახხო, ჰატრონი და გერმანდადის წვერი; მეკორე თავის ვოროებს უკლიდა. აღასრულა რა ყველა ხსტირო წესი თავის წამალსუდ, ჩკენმა რახინდამ მოინდომა გამოცდა იხის მკურნალობის და რაც ჭურჭელში არ ჩავიდა ხელ ერთიანად დალია თათთან; ეს თუქმის ხსსტუმრო ბოთლი იქსუბოდა. დალია თუ არა ეს ხამკურნალო, მოუვიდა უბედურს ხსშინელი გულის რევა და ჭირის ოფელმა გადახსსა. მერე ხთხოვა კარგად დაქსურათ იხისთვის და მარტოვა გაქმოთ. აღასრულეს ეს თხოვნა, და რახინდამ ხამი ხათთი გამოიძინა. გამოიღვიძა რა ხრულუბით კარგა მყოფად მია-

ხნდა თავის თავი ღ დაწმუნდა, რომ ფიურანზის ბაღსაში ჩინებულად გავეკეთებინა; ეს ძალიან უხაროდა ამას, რადგან ფიურანზისა, რომ ასეა რა ფათურაჲც უნდა შემხედეს თუ გინდ ზედ შუასედ გამაზობდნენ, აღარ შეუშინდებიო. სახლო-ზანსად რა ხას თავის ბატონი ესე სავეირვლად მოაჩენილი, სთხოვა იმ წამლისა, რაც ქვასში დაჩენილიყო ვიდევ. დონ-ვისოტმა დართო ნება, ღ სახლომაც მოსჭიდა ორივე სელები ქვას ღ მოაჩენის დიდი იმედით მიიღო სამკურნალო ბაღსაში. საჭურველთ-მტვირთველის გუჭი არ იყო რაინდის გუჭისავით სუსტი, ამის გამო გულის რვეის მავიურად, იმან ჯერ პირველად იგრძნო გულის მძარვა, მოწვევტილობა ღ შემდეგ რამდენჯერმე შეუღონდა გული, ასე რომ, საწყალ სახლს ეგონა თუ ეს არის აღსარული მამახლოვდაო. ამ გაჭირვებაში მეოფმა დასწევულა ბაღსაშიც ღ იმის გამკეთებელიც. «მე გგონია, ჩემო სახლო, უთხრა დონ-ვისოტმა, რომ შენ ვადა-მეოფობას ვერ მოაჩენს ეს ბაღსაში, რადგან ჯერ არა ხარ რაინდად ნკურთისი, მე ეს ნამდვილად არ ვიტყვი, მაგრამ ესეა გი მისვდი, რომ უბრალო საღსისთვის მკურნალი არა ყოფილა». — «დასწევულოს დმერთმა ჩემი თავი ღ ტანი ღ ვინც მე დამადა ისიც! შეევირა სახლო. თუ გი იცოდით, რაღას მომაჩენეთ რადაც დარდუბა». ამასობაში წამლმა იმაქმედა: აურივა გული ღ ორი საათი იგუნეს ღ იგაღასა ასე, რომ ამის შემდეგ არა თუ უკეთესობა იგრძნო, მოწვევტილობისგან იგუნედ ველარ დეპოდა.

დონ-ვისოტმა რა კარვა მეოფად იგრძნო თავის თავი, მისივე მოინდობა გამგზავრება ფათურაჲების სამეხნელად. ეს ეფიურანზისა, რომ აქ ბუერი სახი დგომით დიდი ენება მოუვიდოდა ქვეყნას ღ აგრეთვე დავრდომილთ ღ უბედურთ, რადგან ამის მოარველებას მოელოდებოდნენ ყველა შეწუნებულები, ამის ფიურით; ამასთან თავის მკურნალი ბაღსაშიც სომ გაიკეთა — აბა რაღა დაყენებდა აქ. ამ ფიურებით ვახელებული წამოხტა ჩვენი რაინდი, შეკმაზა თავის ორსისინსტიც ღ სახლოს ვირიც, მერე უშველა სახლოს შეჯდომა, თითოხაც მარდათ შესტა თავის ჯავლაგუნედ, აიღო თავის შუბის მავიურად, სასტუმროს მებაღის შუბი, ღ დაპირა წასვლა. ოც კაცუნედ მომეტებული უდქროდა ამ რაინდის გაღაქმებას ფათურაჲებუნედ სასტუმროს ბატონის ჩელიც აქ იყო; ამას ჩვენი დონ-ვისოტი ძალძალ შესედავდა ხოლმე ღ თანაც ამოიხარებდა. ეს ოხურა ყველას გუნესად მიანდათ, ღ უმეტესად იმთ,

რომელიც წუხელის ხსკეს, რაც რაინდს ფაფა-ფეფაში ჰსკეკდნენ. როცა სრულებით მოემხადნენ წასასვლელად, რაინდმა შეაყენა ცხენი ხსსტუმროს შესავალ კარებთან დაუძახა ზატროსს და უთხრა გაპირილი ხმით: «დიდ არს ხამხსურთ, უფალთ აფვიდო, რომელიც თქვენს ცისე-დარბაზს მოიღო ჩემსედ; მე ვალდებული ვარ მარადის მასსოვდეს დაკვლება თქვენთან. მიბძანეთ თუ გინმე მტერი გევახსო, ან თუ ვინმეს უწყინებთ თქვენთვის—მე იმას დავსჯი და მით გადავხადოთ მცირეს. იცოდეთ, რომ ჩემი ვალდებულება მხოლოდ შესდგება იმში, რომ ვიყო მიფარველად სუსტთა და დაგრძობილთა, ყველას მტერს მცირერი მე გადახსნა და დავსჯო კერავი ხალხი. ახა დამაძლადეთ თქვენი მესხიერება, და თუ უმადურება მოგვგონდებათ ვიხედეთ, მითხარით მე, და სარაინდო დროს გუფიცებით, ბუერი არ ვაბოგინო თქვენი შემავაროებელი და მოვიგებე ისე, როგორც თქვენი სურვილი იქნება».

სასტუმროს ზატროსმა აგრეთვე გაპირილობით უხანუსა რაინდს; — «უფალთ რაინდო! მე არ ვხსჯირავებ თქვენს წახარხლებას; მე თითონ კარვად ვიცი მცირის გადახდა თუ ვი გამავარებებს ვინმე. მე მხოლოდ ამას ვთხოვთ, გამიხწავდეთ ანგარიში; თქვენსედ არის წუხელის აქ დგომის ფასი, მერე თქვენი ვაჰმის, თქვენი ცხენისა და ვირისთვის ბრე და ქერისა». «ნუ თუ ეს ხსსტუმროს?» შეჰყვირა დონ-გინოტმა. — «დასი, ყველგან გამოჩენილიც გასვლასთ». «რა შენდამიძლება ვიყავ აქამოდინ! გაგრომელა რაინდმა. მე ეს ცისე-დარბაზი მეკონა, და თითქმის ჩინებულად; მგონამ რადგან ეს ცისე-დარბაზი არ არის, არამედ ხსსტუმროს, აღარა გაეწეობარა: თქვენ უნდა დახთმეთ, რაც მე დამისარკვავს თქვენს ხსსტუმროში, იმის გამო, რომ მე ვერ უღალატებ სარაინდო წესებს; ერთგან არ წამივითხავს, რომ რაინდებს ხსსტუმროებში დახსარვით იფული. ხსსტა რიგი და სამართალია, ჩვენ უნდა ყველგან მივიღოთ ზატროვისცემით, რადგან ჩვენ ვატარებთ ჩვენს სიცოცხლეს განსხვავებულში, ყველა ვინც ხსსარგებლად; არც დამეს კურიდებით და არც დღეს, არც სიცხეს და არც ვინგან. სამთარბიაც და საფსულშიაც, ცხენით თუ ქვეითი, ზოგჯერ მძიერი, ზოგჯერ მწუფრავლი, ერთის სიტყვით ჩვენ არას კურიდებით, არც ვინც მოქმედებს და არც ქვეყნის მღელვარებას, ოღონდ ვი ვიყენებ ხსსარგებლობის მთელი ქვეყნისთვის და ყველა ვინცისთვის». — «რას დავდე, რაც გინდა ქვით, მიუგო ხსსტუმროს ზატროსმა. ჩემი საქმეც ის არის, რომ იფული ავიღო ვინც აქ დავაყენებ».

«თქვენ მამ ბერიკვი და ტუღი მახინძელი ჭყოფილხარო» მიუგო დონ-კისოტმა, შეძოჭვან ცხენს დუსუბი, შუბის წვერი წინ გაიძლიდა და გავიდა სასტუმროს ეზოდამ. ამას არაყის გამოსდგომის უკან. რაინდმა სრულებით აღარ მოიხედა უკან, რომ ენასა, თან მოხდევდა თუ არა თავის საჭურველთ-მტვირთველი, და ამის გამო კარგა შორს წავიდა სასტუმრო სახლსკედ. სასტუმროს პატრონმა რა ნასა, რომ პატრონი გაიქცა და კაცი კი აქ დარჩა, ახლა სახსოს დაუწყო დანახარჯის თსოგნს. სახსომაც უარი ჭყო ამასკედ, რადგან პატრონს მიპაძა ამში, და სწორედ ესეც უთხრა სასტუმროს პატრონს, რომ «საჭურველთ-მტვირთველი ვერ იქნ იმ საქმეს, რაც რაინდმა უკულებულს ჭყო». ამასკედ ძლიან გაწყრა სასტუმროს პატრონი, და უთხრა სახსოს: «თუ არ მომცემ, გასასუბ». სახსომ კვლავ უზნასუხა, რომ «რადგან მე ვარ საჭურველთ-მტვირთველი ერთი გამომხინძი რაინდისა, ამისთვის ერთ ცალ-ფუფლსაც ვერ მიიღებთ ჩემგან რაც გინდა მიუოთ; მე არ მინდა გასდუ წინასაღმდეგი—ძველი რაინდების წესებისა და სხვა საჭურველთ-მტვირთველების თითით საჩვენებელი ვერ გავსდებით».

დასწყევლოს დმერთმა სუდრი! თითქოს სახსოს ბედსკედ ამ სასტუმროში ყოფილიყვნენ, სხვათაშორის, ოთხი სეგოკული მკუდის მკუთქული, ოთხი მენემისე პატრო-კარდლოვიანს, და ორიც სკვილელი საწყალი კაცი, სულელებანი მხარულეები და სუმრავის მოყვარე საღისი, ესენი მინალოვდნენ სახსოს, თითქოს ყველას ერთი წადილი ჭქონდათ, გადმოიღეს ვირიდან, და ერთი იმათგანი გაიქცა სახსოს მოხატანდა. წათრიკეს სახსო უკან ეზოში, დააგდეს აქ სახსოს შუა გულსკედ და სას აგდებდნენ და სას ჩამოაგდებდნენ სკედ, და ამ გვარად სწყვდეს მკიავს, თითქოს ყველიურაო. საწყალი საჭურველთ-მტვირთველი ისეთი ხმით ყვიროდა, რომ რაინდის ყურებამდის მიწივა იმისმა ყვირილმა; დონ-კისოტი ამ ყვირილსკედ შედგა და უგდებდა ყურს, სომ ფათურავი არა მომქლისრაო. ბოლოს კარგა ცხადად გაიგო იმს თავის საჭურველთ-მტვირთველის ხმა. მოატრილა მამინეც ცხენი და სასტუმროსაკენ დაქოა ოთხით, მკვამ რა სას კარები ყველგან დაკეტილი იყო, მამოურავ გარს, რომ ეზოვან სადმე შესავალი. მინალოვდა რა კედელს, რომელიც არ იყო ძალი. დანას თავისი საჭურველთ-მტვირთველი იმ ყოფში, რომ სას აფრინდებოდა ჭკერში და სას ჩამოფრინდებოდა და ამასთან ისეთი ღასათით, რომ უთუოდ გაცენებოდა ჩვენს რაინდს,

რომ სიცხარეს არ დაქალა. შეძლებ იმან მოისურვა ცხენიდან კედელზე აცოცებს და ეზოში გადასვლა, მაგრამ ასე დამტვრეული და დაბუკილი იყო, რომ ვერც კი გაიხსნა ცხენზე; ახლა ეს მოქუვა ჯვარობას და გიბუას, რომელსაც ვერ კალამი ვერ ასწერს; მაგრამ სანხოს მანც სან აკდებდნენ და სან ჩამოაკდებდნენ და იცინოდნენ იმ ხაირად, თითქმის ამით არავინ ელაპარაკებოდათ; სანხოც სან აციხება ამით და სან ესკე-წებოდა. სულ ვერაფერმა ვერ უშველა სანხოს; ბოლოს რომ დაილა-ნენ დაახებენ თავი, მოუყვანეს ვირი, შესვეს სუდ, წამოასხეს თავის მოკლე წამოსახსადი, მარიტორნამც, რომ სან სანხო დალაღულ-დაქ-ნული, საკვირველი გულ ხეილი იყო, მოუტანა ახალი ტილო ამოღებუ-ლი წყალი. სანხომ მოიყუდა, უნდა დაეღოს და მსწრაფლ დაახებ თავი, რადგან ბატონი ეძახოდა: «შვილო სანხო! სუ დალეე წყალს, მოგვლავს! შვილო სანხო, სუ დალეე! აი აქ არა მქვს წმინდა ბელსადი, ამის ორი წვეთი სულ მოგარჩენს შენ; ამისთან დაახსავ თავის ბელსადის თუნუქს. სანხომ შესება თავის ბატონს გვერდზედ ბლეკით და უზ-სუსა:» განა თქვენს მოწყალებას დაავიწყდა, რომ მე მოგზაური რანდი არა ვარ? თუ თქვენ გინდათ ბოლომდის მომიდნოთ ამ აურაცხელი ბელსით? თქვენთვის შეინახეთ ეს რაღაც ეძძვი გქვსთ, მე კი თავი დამახებთ». თქვა თუ არა ეს, მიჯვარდა სარბულად ქოთანს, მაგრამ რა სანა რომ წყალი იყო, მოიშორა პირიდგან და სთხოვა მარიტორნას ერთი ამითი ღვინო. მარიტორნამ ასრულა მისი თხოვნა და მოუტანა ღვინო, რომელსაც მისცა საკუთარი ფულეუბი. ამბობენ, რომ ეს დედა-კაცი თუმცა დაბალი თანამდებობის იყო, მაგრამ მრავალი ქრისტიანული კეთილი ხსენები სჭირდა.

დაღია სანხომ ღვინო და წავიდა თავის გზაზედ. გაუღეს ორივე ალაყაფის კარები ყურთამდისინ, და ჩვენი საჭრველთ-მტვირთველი გამოვიდა სანტუმროს ეზოდან კმაყოფილი, რომ თავისი გაიყვანა და არა მისცარა მსწინძელს წუსანდელი სადგომი; ის კი აღარ მოაგანდა, რომ ჯობის მაგივრად ბუკებით გადახდა; სანხომ ისიც ვერ შეიტყო, თუ სანტუმროს პატრონმა ამის ხურჯინი დაინარჩომა, ფულის მაგი-ვრად. სანტუმროს პატრონს უნდოდა მაგრა დაეკეტა ალაყაფის კარე-ბი, როცა სანხო წავიდა, მაგრამ, რომელთაც სანხოს უხუმრეს ისინი არ დათხანდენ ამხედ. საკვირველი ხალხი იყო ამ სანტუმროში; ხე-

ნი დონ კისოტი თვით მრგვალი სტოლის რანდინ რომ ყოფილაყო, მამისეც ცალ იფულათ არ ჩაგდებდნენ.

თავი 18.

ბასი რანდი დონ-კისოტისა და საჭურველთ-მტითველი სახნო-სი და კადეკ სხვა შემთხვევები.

სახნო ძლიერ მოეწია თავის ბატონს, და ისე მოუძღვრებულ იყო, რომ ჭარბათი არა ჰქონდა რიგინად გაერევა თავისი ვირი. დონ-კისოტმა რომ სახნო სახა ამ მდგომარეობაში, უთხრა: «ახლა მე სრულე-ბით დარწმუნებული ვარ, ჩემო კეთილო სახნო, რომ ეს ცნებ-დაბრახნი თუ სასტუმრო, უეჭველად მოვადლოებო. შენ რომ ისე განდიოვად გეშტეოდნენ, ვინ უხდა იყენ თუ არ საიქილად მოხუღნი და მოხუკე-ბანი? ამას იმისათვის ვამტკიცებ, რომ როცა მე უფერული შენ ტრავიგულ მდგომარეობას, ვცდილობდი კედელზედ გადმოხუთიყავ, მაგრამ, არამ თუ კედელზედ, რახსინსტიდამც ვერ ჩამოვხტი. ამგონა — მეც მომავადოქს. გევიცები მის ბატონსებს, ვინც კვლავაჩაგება, მე რომ შემძლო გადმოხვლა კედელზედ, ან ცნებინდამ ჩამოხტომა, გადაუხდიდი მგეიერს იმ ყურუქსაღ ავანაკებს და უჩვენებდი სუძობას როგორც უხდოდა; მე აქ დავანაკედი რანდობის წიქსს, რომელნიც, როგორ ბევრჯელ მითქამს შენთვის, არ აძლევს ნებას საგურთს, რომ შეხვას უბრალა ხადის თუ არ გაჭირვებულ შემთხვევაში. — «მეც გადაუხდიდი მგეიერსა რო შემძლესოდა, გინდა საგურთისა რანდი ვყოფილიყავ გინდა არა, მაგრამ საქმე ის არის, რომ არა შემძლო რა, თუცა დარწმუნებული ვარ, რომ ისინი არც მოხუკებანი და არც საიქილად მოხუღნი იყენენ, როგორც თქვენს ბძახთ, არამედ ისინი იყენენ ისეთი სულიერნი და სოარციელნი, როგორც ჩვენს ვართ. მე რომ მინროდნენ მესმოდა იმათი სახელები, როცა ისინი ერთმანერთს ეძახდნენ. ერთს ერქო შედრო მარტინეცი, მეორეს ტენარიო გორმანდადეცი, სასტუმროს ბატონს ხუან-ხალა-მეკე ელტუნდას ეძახდნენ. მამსხადამე, თქვენც ჩემო ბატონო, კედელ-ზედ რომ ვერ გადმოხუკვლით მოვადლოქის ბრალი არ იყო. აქვდამ ვსკდამ, რომ ეს ივათუჩაკები, რომელსაც ეს სუხით დასკმბთ, იქამდის

მოკვირვებენ, რომ ველარტი შვიდილთ გარბევა, თუ რომელი მარჯვენა
 იქნა და რომელი მარცხენა. ველარტი უკეთესი იქნებოდა, რომ გავიარე-
 სურულიყოთ ჩვენთვის შინ, ახლა მის დროც არის, და მოკვირვებულ
 ხი ხსენ-გარბისთვის. ვმარა ამდენი სურებს უცხო-უკლად და უმისე-
 'სოდ».

«შენ სრულებით არ გეხმარა ჩემი ხსენი, ჩემი რაინდობა; დადუმი-
 დი და მოითმინე. მთავრის დროც, რადგინც შენი თვალებით ხსენს და
 შენ თითონ იტომის იმ ხარკებელთან, რომელიც მთავრის რაინდის ხს-
 ეარებს. ერთი მითხარა: რა იქნება უძვირესესი იმ ვისყოფილებსკედ,
 რაცა დაამარცხებ შენ მტერს? უკლებლად არაიქნება». — «შენმდღა გან-
 ღებენ, მოუგო ხსენი, მაგრამ ხემა ის არის, რომ რაც ჩვენ რაინდთ
 დახს ვეკუთვნი, ასე რაც თქვენ რაინდი შეიქნით (მა არა ვარ ღირსი
 ამ ჩინებული წოდების), ერთი არავინ დაგვიმარცხებს, გარდა ბიჭვი-
 ლისა, ისიც ითვალ არ დავიკრავთ, რადგან ხსენს ვური და ხსენსარ სუ-
 ლი იმის დამარცხებს დაუთქო. იმდროინდელ ვარსებისა და მუშტების მ-
 ტი აღარა გვინახავს რა, მა სომ იმის გარდა ჭკურში ფურსაც დამქმნათა
 რაცაც მოკვდობულ ხსენსხვან, რომელთაც ვერ გავუხსნი მტერს,
 ძლიან გუფითაც რომ მანდოდეს; მასხვანამ ვერ გამოვიცი იმ ვის-
 ყოფილებს, რომელსაც, ბძნისთ, მტრის მტერის გავსდა იმ იტომის
 გაცია». «უც მერ მარჯვენა, ჩემი ხსენი, მოუგო დან ვინცა, და უთუ-
 თად მინ უნდა გარჯუნდეს; მაგრამ სე გევიტრება, მა უთუთად ვიმე-
 ვნი იმ მხვილს, რომელსაც არა ვადანხობა არ მოუდებს; ვინცის, იქ-
 ნება ბედის წინამ ამდინ მსვილი მარგუროს, იმ ამდინს, რომელსაც
 კახსდენს ცეცხლის მსვილიან რაინდს. მთელს ქვეყანასკედ არც ერთ
 რაინდს არა ჭქონდა ამ მსვილის ბადალი. გარდა ამ ღირსებისა ის ისე-
 თი ბხარი იყო, რომ ხმარობების მსგავსი — და რაც უნდა მოკვდობუ-
 ლი ჩახქანი და ხსენსურებისთვის დავკრტეს ვეკლისით ზაღთაქდა». —
 «მა მავთ არა მუშველებოდა რა, რადგან მტრისთან მსვილი მხოდოდ ხ-
 გურთის რაინდებს მოუტანდა ხარკებელთან, როგორც თქვენი გავიკობუ-
 ლი ბაღხანი, და ხსენსურელ-მტვითრეკლს უბედურების მტრს არა და-
 მარობდა». «სე იმიში მარჯვენა, ხსენი, უთხარა დან-ვისოტმა; სეცა
 დავიფარავს შენ».

ოვის უმსიანს, რომ ოცნა ის ომში ჩაუტყვას მსაზამდის დაიმკლავებს მისი მარჯვენა სელს». — «ასე რათ გაცნარებულან ერთმანეთსედ ეს მტრები»
 ჰკითხა სანსომი! «იმიტომ, მიუგო დონ-ვისოტმა, რომ სისხლის მსიქლს
 წაშლათ აღიფანტვარონს შუეუვარება ქრისტისანი ჰესტაშოლისის მსიქნიერა
 ქალი, მკრამ ჰესტაშოლისს არ უნდა რომ მისცეს თავის ქალი წაშლით მუ-
 ვეს თუ ის არ გაუდგება ცრუ წინასწარ-მეტყველს მსმადს ჯ არ მი-
 ილებს ქრისტეს სჯულს». — «ჩემ წვერს გუივიტები, დაატანა სანსომი, ჰეს-
 ტაშოლისი გაი სქქეს სხადის, ჯ ამის გამომ მუ შსა ვარ რამდენიც
 შემიძლიან შეუწვიო იმს». — «შენ შეს ვაღს ახარულებ, ჩემო სანსო,
 უთხრა დონ-ვისოტმა. ამ გვარ სქქეში გარევისათვის სქქირო არ არის,
 რომ სჯურთისი იყო რანდათ». — «მე კვ მღლიან გარტად შეუურება,
 უთხრა სანსომი, მკვამ რაუეოთ ამ სხედანს? სხეთ ადვებს სად გაუშო,
 რომ სხუთის შემიდეკ კადეკ ვიშოქრო? მე მტონის ჰურ 'სლამათაც არა-
 ვის გაუტონის ამ გვარ დიდ ყურას მსიქსედ სმღის ტრიალი?» «მართლეს
 ამომ, უნსოხს დონ-ვისოტმა, სწორედ უმქინისა ამ ომში შესი სსიქ-
 დრო, ამისათვის სსიქს არა გეტყვიან რა უნდა გაუშეს სადმე ღვითის
 ასაბარსედ, დეტკარქებს თუ არა სულ ერთი იქნება, იმისთვის, რომ
 ჩვენ მრავალი დავლა დეტკარქებს — დამარცხების შემიდეკ, ასე რომ შეს
 არა დავიძღის რა ერთი გარგი სსიქლია, ბუდაური ამოარჩიო შესთვის. მე
 ვამომ ჩემ რახსინისცხედ გამოქსადმიო მეთქი, ასე გარგი ცსიქები
 შეუტლებს აღიფანარონის ჰარში. სხდა ყური მიტდე ჯ ათვადიურე, მე
 მინდა ჩამოგითვადო ყველა გამომხილი რანადები რაც ამ ორივე
 ჰარში არის. მკრამ, მთლი წავიდეოთ იმ მღლიანსედ; იქილამ უიერო
 გარტად გამომხილებს ჯ დავინახვოთ ორივე ჰარს». ეს სქქი გამომ თავის
 ჩანსლათი ავიდა ერთი გომრდის იფრდოხედ, სადღესაც უიერო გარტად
 შემიდეკოდა გარსიქს ამ ორი ცსვრის თვარისა, დონ-ვისოტის ჰქუქში,
 ორი დიდ-მღლი ჰარის, თუ დიდ მტრის ბუქს არ დეკმღას თვადის-
 თვის. მკრამ რანდს სულ არაიერი არ უშლიდა, რადგან თავის შე-
 მიდეკელი გამოსტულებს სსიქს-ღ-სსიქს იყრად უსტავდა იმის თვადებს მრ-
 ვად ჰორებს ჯ მოქქედებებს, როგორც სსიქს დრახსაც (როგორც თი-
 თის რანდიც ამომს სოღმე თავისსედ), ასე რომ არ გეტყვირდება,
 რომ სანსომს ახსრულა თავის დამირება წესიერად, ესე იგი არ გეტყვი-
 ვირდება, რომ ჩვენი რანდი ცსვრის თვარებში სედავდა იმ ჰორებს, რა-
 მდენიც თითის ჰსურდა ენსა, ჯ ამ გვარად თავის მსკვრ-მეტყველე-

ობის შესვლით აღუწერდა იმათ ხასხას. ესე დიდ - შემდგომად იყო იმისი მთლად დამოსუქული გამოსატყულება. მაგრამ ვლადნარავი დონ-ვისოტი, რომელი ცხვარი რომელ რაინდს, ჭ რომელ გამარჯვებულ რაინდს შეადგენს იმისთვის. რაინდმა, აიძულა სმა ჭ ამგვარად დაუწყო ხასხას თავის რაინდების აღწერა: «აგერ ის რაინდი, რომელსაც უძებნისა ჰხედავ, ყვითლად მოკმასხულს, ფარსედან რომ აქვს დასატული მშვენიერი ქალი ჭ იმის იქნითი დაკვირვებისებული ღამი,—ის რაინდი არის ღაურ-გაღვო, გერცხლის სიღის მიღობული. მუარე, ოქროს-იურ მოკმასხული, ჭ ფარსედ რომ აქვს დასატული სმა გერცხლის კვირკვისი ღაურჲ მიწასედ, ეს არის სამხელი მიეკოლეშიძე, გიორცის დიდი გერცოგი. იმის მარჯვნივ უხარ-მხარა ტანის რაინდი — არის უშიძარი ბრანდა-ბარბანი-ბოლახელი, მიღობული სმა არაბეთისა; ჭაგ-შის მკეურად იმის ტანსედ გველის ტყვიის ტანისამონი აცვია; ფარის მკეურად სელში უჭირავს, როგორც სმა არის დაგდებული, იმ ტანის რაინის ცრუბი, რომელიც დაქცია სამხონმა, მტრებისთვის რომ მკეური უნდა გადაქცდის. ასეა მისევე მუარე მხარესედ, იქ დაინახე შენ იმ ვარის წინამდევანს, დაუძრესებულს ჭ ყოველთვის გამარჯვებულს გარგასონელ-ტომხელს, ასეა ბისკიის შინცს. იმის ფარ სმალსედ დასატულია ფარად-ფარადი ოთხ-გუთისუბი. ფარსედ უსატია გატა ღამის-იურ მიწასედ ჭ ქვემ აქვს მოწერილი «მიგ»; ეს სიტყვა არის დასწების იმი სეყარლის ხსელისა, რომელიც, როგორც ამბობენ მშვენიერი მიგლისა არის, ქალი აღგვარის გერცოგი აღიქი-ვენისა. მუარე, რომელიც მოატენებს ბედაურს ცხენს თოვლივით თეთრ მოკმასხულობაში ჭ სდა ფარიც რომ უჭირავს, ეს არის ასეა რაინდი, ვიშით ფარსეუსი, ხსელად ჰქვიან შურ-შაშეი, მიღობული უტორიგის ხსარონოთა. აგე ის ჭრელ ვარს რომ ჰქვსდავს, ღაურჲ სურათიანს ფარ-სმაღში რომ არის შეტყდილი, ეს არის შემდგომად გერცოგი სიბერიისა ესმარტაიღარდო-დეღობსეე. იმის ფარსედ უსატია სატანურის კანს ჭ ქვემ უწერია: «გამოიკვლიე გარი სკიმი».

ამ წაირად დონ-ვისოტმა ხამოთვალა მრავალი რაინდები ორივე ვარებში, აწერა იმათი ფარ-სმაღი, ჭ იხიც, რაც სურათები ჰქონდათ დასატული ფარებზედ, კიდევ — რა მიწასედ იყენენ ეს სურათები დასატული ჭ რა ეწერათ ქვემ. ესე დაწერილებით აწერაში რაინდს თავის

ფრად მდიდარმა უძიებდა. უძიებდა დას-კისოტი დაი-
 ლა თავის რანდების ასე დაწერილებით დაწერიო, მკრამ იმს მანს
 არ დასიკუნს ამის გათავების შემდეგ & დაუხსნიებლად ამ გასად გასა-
 ძელა თავის დახარვა: ანსმი, რომელიც ასდა თითქმის სკეს ცხვირ-
 წინ არის, შესდგება მრავალი ხალხის მხედრებიდას. აკრ ამ ხალხთაგანსი,
 რომელიც ჰსძენ შესანიშნავ ქრანტის მტკბარ წყალს; იქ მთიულემა არანს,
 რომელიც ხმარობს მარლიი ჰეს მინდვრებს, იმს იქით ის ხალხს,
 რომელიც აკრავებს ბედნიერ არბუდში აქრას, აკრ ის ხალხიც, რა-
 ძელიც სტკებთან მსუქნიერი ტკამოდანტის ველებით, აკრ ისინიც.
 მტკვალს რომ თითქმის სწარწევებს, სხვა-დ-სხვა სამკვლეი კმდეკობით.
 აკრ ნუმიდულნი დახორუბის ასრულეს რომ არ იცანს, მარსელნი შეს-
 ნიძვეი მოძვილდინარქნი, ფარ-იელნი & მიდულნი, ამში რომ სკრ-
 ხიხუი არანს, აკრ არბუდნიც — ერთ აღვას დაუდგომელი ხალხი:
 სვიანნი, ხისხლის მსმელნი, მსხე ვეიონნიც აქ არანს, ზედ რომ მრ-
 კალი ზინილ-ნიშვილები ჰვიდათ ისინი, ერთის სითყვით მუ ამ ვარში
 მრავალ ხალხს ვწნობ, მკრამ ხსულეები ვუდარ მამივანსება. მკარე ვარში
 ის ხალხებია, რომელიც ჰსძენ მსუქნიერ ბუტისის წყაროს წყალს, ისინიც,
 რომელიც აბსენს ზირს აქრას-ვიდას ტვავის წყლით, ისინიც, რომ-
 ელიც ხმარობს სვთის წყაროს ბადელს სხილვის წყალს, ისინიც, რომ-
 ელიც ჰილობს ტარტუხის ბადელს მინდვრებს, ისინიც, რომელიც
 ხსლობს მსუქნიერ ველებზედ ელისეს ზირას, აკრ მდიდარი მკახეკანიც,
 თავსუდ ზურის თავ-თავის ვეირებიანი რომ ადგათ, აკრ ისინიც, მოლად
 რვისაში რომ სხედან, მკვლეა გოთების ხმამავლობა, ისინიც, რომელ-
 ნიც პასობს ზისურვის მკარე წყალში, ისინიც, რომელიც ამოკებს
 ცხვირის ფარებს გვადანის მინდვრებსუდ, ის ხალხიც, რომელიც ავან-
 კალებს ზირების ცივი ქარიშხალი & ის თეთრი თოვლი ამქნისზედ
 რომ ეტემა. ერთის სიტყვით, რაც ვერაზანში ხალხი სცხოვრებს
 დღეს სულ აქ არანს.

მხოლოდ დმერთის უწიის, რა ვარი ხალხი & მიწა არ ხამოთ-
 ვალა ხარანდოა წიგნებით გატაცებულმა დას-კისოტმა. გასკვირებული
 უფრო ის იყო, რომ ვკვლას ხალხისა & მიწის შესანიშნავ სხეს არ
 ივიწყებდა. ხანსო-ზანსო დიდას ურად-ლებით კრისტ ხაწყეკტილი მო-
 უხმენდა თავის პატონ რანდს, & ხანდისან თავს ხს იქით & ხს
 აქით მოიღებდა, რომ კარვად დაეთვლიერების (დაქანს) ის რანდი

დ ის შეკმსრულებს, რომელსედაც ბატონი ეუბნებოდა; მგრამ როცა კურავისი დასწავა ვერ შეიძლო, მისი უთხრა დან-ვისოტს: «ქმძვეტმა მათთან ბატონო, თუ მე აქ ან ვაღს ვსედავდე, ან რანდას დ ან დეკს, რომელსედაც იხებთი ლაზარეს». «რას მიქართა? შექვირან დან-ვისოტ-მა. ნუ თუ არ გეხმას ცხესების ჭინკინი, ზურმისი ხმა დ დოღის ბრახენი?» — «მე მესმის მხოლოდ ცხესებისა დ ბატონების ბღვილი», მიუგო ხანხამ. ეს კაცი მართლეს ამბობდა; ამ დროის შეიძლებოდა კარგად გასწავა ორი ცხესის ფარისა, რადგან ესენი ძღვან დასხვავდნენ ხუც გმირებს. — «მისმარებამ იცის, მიუგო დან-ვისოტმა, რომ კაცი კვლავს იხმეს დ კრას დაინახავს რიგინდა. ერთა მამის მოქმედებთაგანი არის ის, რომ შეასწავს გრძინისა დ უკანკინის ყოველივერა ზირ-ბრუნდუდ. თუ გერე მისმა, ვადქმ ვასწუდ, მე ერთიც ხეგმო ვარ, რომ მივანიჯა (გამარჯვება) იმ მხარეს, რომელსც შევეშედეტო. გათავ-ვა თუ არა ეს, მოასწავს შუბი, შექმნდა რახსინსტი, დ როგორც ელვა დექსან ფერდობიდას. გაკვირვებული ხანხო მახმანდა უკან: «მო-ბრუნდით უთავლო დან-ვისოტო! ზეზან გევიცეპით მანდ ვარო არა არის რა — ცხესები არიან! მობრუნდით! ას, რა უბედური ვარ, რა უბედურს დაუბადებია! რამ გავავთთ ხერე, გერ ქსედავთ, რომ მანდ არც დედა-ბი არიან, არც რანდები, არც ვატები, არც ავარ-ხმაღი, არც ფარები, არც ქმძვი დ ქვა! რას ხადას! დმერთო დამიფარე მარგალ ცოდვილი!»

დან-ვისოტს რა დაქქესდა?! თითქო გავავრებული, უფრო მა-ჭქნებდა თავის ვაგლავს რახსინსტს დ თან მიქვიროდა: «ყოხილად რანდებო, რომელთაც მოგიძვით იმპერატორი ჰესტაშოღიან დმკლ-კებული; მომდიეთ მე; მე თქვენ განკენთ, როგორ ერთეულად შევე-წვე თქვენ წინამკლავს დ მგერს ვადუნდი აღაფანავარის ცრბო-შესელებს! ამ სიტყვებით შეაჭენ ვაგლავი მიგ მუა ფარაში, დ დაიწყო ცხესებში შუბის ტრიალი ისეთის ვუკაცრობით, თითქოს მართლეს თა-ვის ხისხლის მხმელ მტრებს ქმუნავსო. მეცხესებში დაუწვეს ამს ეკირილი; მგრამ რაჯა ხსეს, რომ ყვარილით ვერას აწეობდნენ, მოინ-ხეს წელიდას შურდულები დ მუშტის ტოლს ქვეტი დ ამ ქვეს ზუი-ლი (ზურმისი) დაწვეების ხუც რანდის ყურებთან. დან-ვისოტმა ქვესნა არ გაუგანს; ხსნ აქეთ დ ხსნ იქით მატრიალებდა თავის ბღვურს დ ყვიროდა: «ხდა ხარ მე დუთის მტრო აღაფანავარონო? ერთი მე-ხვენი; ხდა ხარ მატრო მე დავეტაკები დ განკენე ჩემ ძღვან, რომ-

ცა შესს გუელში გავსედებ ამ ჩემ შემდეგებელს შუბს! გვანია შევან-
 ხანია უპატიურება, რომელიც გინდა მიაყენო მამცნს ზენტაპოლიანს ტრან-
 მანტელს!» დაასრულა თუ არა ეს, ჰმომხვდა ერთი შურდულის ქვა იკრდ-
 თან ჭ ორი გვერდი შეუბრუნა. რაინდს ეგონა, თუ აღვასრული მოა-
 სლოვდა, ან ძალიან დაჭრილად მიანხდა თავი, ჭ რა მოაგონდა თავის
 ბაღვანში, ამოიღო შუბს ვინაიღვან ჭ მოიწავა უკბარი მკურანსაქება,
 მკრამდ ვერ არ დაისრულა მკურანსაქების მიღება, რამდენიც სჭკირო
 იყო მისი ჭკვიით, მოხუჩუნდა ერთი კენჭი ჭ თათქონ ვასტუბ, მო-
 სკდა მინას, რომელიც სუდ ზირთან ჩაკმსხვრა ჩვენ გმირს, ეტვის
 ორი თითი, ჭ ამის გარდა რადვან ქვას ზირდაპირი გზა უყვარს, მანამ ძალი
 აქვს, შესძინდა ზირში ჭ თან ხში თუ ოთხი ვილი შვიტანს; ამ გვარში
 მოუღვლანელმა დაჭრილობამ იძულებულ ჯყო ჩვენი დონ-ვისოტი
 თავის ვაგლავიღვან ჩამომხსნესუელიყო, რასაკვირველია, ვირამდა. მწყე-
 მსუბამ რამ დაინსეს მარხუდ ჩვენი რაინდი, გაეშურნეს იმისკენ მის-
 შვალელებად, მკრამდ რა ვა სსსეს მკვდრის გვარად წამომხსლარტული, შე-
 შინდნენ, სსჩაროდ მოაგროეს თავიანთ ფარავი, ავიდეეს მოკლედი
 ცხვრები, რომელნიც შვიდამდის იყვნენ, ჭ სჩქმის ცამოუკვლეველად გზას
 გაეშურნენ. მანამ ეს დავიდაარბა მოსდებოდა, სსსხოს იყენი არ მოუტყვლია
 იკრდოებიღვან, იქიღვან უტქროდა თავის ბატონის თავსედობას, ეტადებო-
 და თავის წვერს ჭ გამწარბული სწუევიდა იმ სხათს, რა სხათსც
 ბუნებას ამ გიგი ბატონის მსხსურად გაესხდა. რაწამს დაინხა მწყემსუბის
 იქიღამ ზარბება, ჩამოვიდა იკრდოებიღვან ჭ მისლოვდა დონ-ვისოტს,
 რომელიც თუმიცა გულ შეწურსოღლი არ იყო, მკრამდ უმითეს მდგომ-
 რეობაში არა ჰმომეკება თავის თავს. — «თქვე დალოცვილის შვილო, უივლო
 დონ-ვისოტი, ავი მოვასსხესე, რომ ცხვრის ფარა არის მეთქი, რაღაცა ვა-
 რათ რომ გესვენათ; არ გასკწოთ მობრუნდით მეთქი?» «ეს სულ იმ შეჩვე-
 სებული ვადოქარის სჩქმა, რომელიც ვოკვლ სხათს ცდილობს ჩემს
 მტრობას! იცოდე, სსსხო, ეს სხლნი ისეთი შემდეგის მქონენია არიან,
 რომ სულ არათ მიანხიათ თეთრი შვად გვასჩქიან; ბაროტმა, რა-
 მელიც მე მდევნის, შვიშურავ ჩემთვის დიდება, რომელსც მე დავიმკვი-
 დებოდი დამაჩცების შემდგომ ჭ ვართა რაზმი გარდააქცია ცხვრის
 ფარად. თუ არა გჯერა, ვური მომიშვარ ჩემო სყვარელო სსსხო, ჭ
 შეს მამხვე შვიტყობ შეს შეცდომას ჭ ჩემ სიმართლეს. შევექ ვირ-
 ხედ ჭ გწევე უვან ცხვრის ფარებს. ჰსანამ რომ ის ცხვრები, გავცილ-

დუბანს თუ არა, მაშინვე მიიღებენ თავანთ ხაუთარს სხსეს და ისევე
 ხალხად შექმნიან, როგორცათაც მე ავიწერე შებამდის. მაგრამ მოი-
 ცა, სურსად წასვალ ესლად მე მოვლას მინდა. ახა ერთი მოდი გამომინ-
 ვე, რამდენი კბილი ხამამტორიეს ომში? მე ასე მგონია, რომ ერთი
 კბილიც აღარ დამრჩა ზირში». ჩაფარი ზედ ცხვირზედ მიადგა
 თავის ბატონს, მაგრამ, რაწმის ბაღსამას სუნი იგრძლია, რამაც მოა-
 გონას თავს გადასუდილი დავი-დაარბა სხსტუმროში, ძაღლის შეშინდა
 და იმუღებელი იყო დაეტოვას კბილების გახსრევა; ამას ვერ
 უნდა როგორცე გაქვარკუბის სუნი, რომელიც ჩვენი გამარი-ბატონი, ისე
 ხსნის დაუხმარკვად სუნავდა. ამისთვის სხსნო გაიქცა თავის ვირთან
 და უნდად სურჯინში რამე მხვარი ეპოვნა დან-ვისოტისა და ბაღსა-
 მის განსკელებლად. მაგრამ, ვაი უბედურებას! სხსნომ ვერ იპოვა თა-
 ვის სურჯინი და ამით ისე შეწუნდა, რომ ვინაღამ ჭკუილამ არ შეი-
 მლდა. დაიწყო თავისა და ბუდის წყევლას და ბოლოს ფიცი დადო, რომ
 უთუოდ გაუშვებდა რანდს და მიბრუნებულდა შინ, თუცა ამით ის და-
 ვარგავდა ვილდაოს სმსხსურისს და იქელიც უნდა გადაწვეკიტის დაპი-
 რებული კუნძულის მიღებასედ. ამობანში დან-ვისოტი წამოღვა ფეხსედ,
 მარცხენა სელი მიიღო ზირზედ რომ კბილები არ გამოხცივირდა, ხო-
 ლო მარჯვენათი აიღო ალვირი როსსინანტისა, რომელიც არც ერთ
 ბავსედ არ განცილებია თავის ბატონს (რა ჭკვიანი და ერთ
 გული ცხენი ყოფილას?) და ხსნაღით მივიდა ჩაფართან, რომელიც
 დაწვრდომილად ვირს ვისურსედ და ისე ჩამოღვრემიდიყო, თითქო ქვე-
 ეას იმისთვის მიუბრუნებინათ და იმის გაძლავსედ ფიქრობდესო.
 დან-ვისოტს დაინსა რა შეწუნებული სხსე თავის ჩაფარისა, უთხრა
 იმას: «იცოდე სხსნო, ყველანი ერთი არიან, მხოლოდ სხსე ამღლებს
 და ამღლებს განს. ეს უბედურებანი, რომელნიც ჩვენ თავს გვხდების,
 ვკაწვებენ, რომ ძალე მივალწვით ბუდიერებს: ამას უნდა მოველოდეთ
 იმ საფუძვლით, რომ ყოველთვის ჭკვა ჩარიშლის შემდეგ კარგი
 დღეები დგება ხოლმე. შესამდებელი არ არის, რომ უბედურება და ბე-
 დიერება მარკალ ფამიერი იყოს. უბედურება, ღვთის მადლით, სხსნომდი-
 ვი არის ჩვენთვის, აქედამ სხსნს, რომ ბუდიერება გვასლოვდება. ამის-
 თვის ნუ შესწუნებები რაც აქამდის სიფათი გადაგხვდია, უფრო იმის-
 თვის ნუ შესწუნებები, რომ შენ არაიკერი სიფათი არა გრეკობა ვერ
 წილად. — როგორ არა მრეკობა! მიუგო სხსნომ, განა გუშინ რომ სხ-

ბინსედ აგორებდნენ ღ მსუბიღენ სხვა ვინმე იყო ღ არა მამინქის
 შიღლი? განა მამინქის შიღლს არ ეკუთვნიადა სურჯანი, რომელიც
 დღეს დამკვარვა მთელი სახითია ღ სავსათია? — რაგორ? ნუ თუ
 სურჯანი დამკვარვა, სახსო! შეევირა რანდის. — სწორედ, ხემა
 ბატონო, სწორედ დამკვარვა! მიუგო ჩინჯარმა. — მამ ხვენ ველარს ვკლ-
 მთ დღეს, გაგომელა დან-ვისოტმა. — სწორედ ველარს ვკლმდით, თუ
 ამ ველკმხედ არ იყოს ბელახი, რომელითაც, როგორც ბრძანებდით,
 კითომც ცხოვრებენ ჩვენისთანა თავებედ გწირული მოგზაური რანსდუ-
 ბი. — სწორედ გათხრა ესლა მე უფრო მადანად შეკლმდი შვიდ გორვანსა
 ზურს, ანუ ერთ მინაურს ზურს ბარა სარდნიანს თვე სით, ვიდრე ეკლას ბელა-
 სისს, რომელსხედაც ღანჯარკას დილხუაროდი თავის წიგში, თუ გინდ
 დოქტორმა ღაგუნისც უშველას იმს თავის გარკვევით, მკრამ რალს
 უშველით, ხემა სახსო, შეეკმ შეს ვირხედ ღ გამოძევე. უფა-
 ლი, რომელიც ეკლასთვის წარუხავს, ჩვენ არ დავგვადებს, უმეტესად,
 რომ ჩვენ რიგანად ვასრულებთ ჩვენი წოდების ვალს. ხომ იცი, ის
 არ ივიწყებს თვით ჭკრში მიგრინვე კოდოებსაც, არც მაწის ჭიკობა,
 არც ქვე მისრმთა ღ არც წყლის ცხოველთა. ისე კეთილია ჩვენი უფა-
 ლი, რომ უნათებს თავის მხით კეთილთაც ღ ბოროტთაც, წკამს
 ანიტებს უსჯულთაც კერეთვე, როგორც მართლთა. — უვარდაც
 კი ნუ გასლდებთ, ღ, — უთხრა სახსო, თქვენ ბატონისებს, ჭადკებს
 უფრო შეუღლან, ვიდრე მოგზაური რანსდობა. — მოგზაურმა რანსდობმა
 ყოველივენი იცოდნენ, ღ ყოველივენიც უნდა იცოდნენ, მიუგო დან-
 კისოტმა: წარსულ საუკუნეებში ისეთი რანსდობი იყვნენ, რომ არაფრად
 მიაჩნდათ, მინდობში თუ სადაც მოხვდებოდათ, დამდგარიყვენ ღ ისეთი ჭდა-
 კებს ეთქვათ, თითქოს რანსდობი კი არა, თითონ ზარაყის უნივერსიტეტის
 მსწავლეულებსაც გადასტარებდნენ სოღმი. აქედამ ის გამოდის, რომ არც
 მსედრობა უმლის ვალმისა ღ არც ვალამი მსედრობას. — დეე ყოველი-
 ვერი ისრე იყოს როგორც ისებთ ბრძანებებს, მიუგო სახსომ: მკრამ
 ასლა კი მოდი წავიდეო ღ ბინა ვიშოვოთ საღმი ღამის განატარებლად —
 ძალიან კარგი იქნება, მკრამ დმერთმა ნუ ქნას, რომ შეკვხვდეს რამე
 იქ, ან სახანი, ან იმ საღისის გვარი, სახასხედ რომ მინდოდნენ, ან მთ-
 ჩვენებები ან მოვადოებელი მკრები: დმერთს ვუვიცამ თუ რამე შემიკ-
 და ამთი მსტავის, ისე გავცხარდები, რომ თითონ ემძახვს ღ ქავსაც
 შექმინდეს. — სეტას მაინჯვე, ხემა შვილო, უთხრა დან-კისოტმა, ღ

წამიყვანე სხვა მოგეწონას. დღეს მთლათ მოგენდობი, იმიტომ ისეთი
 ალაგი სხვანც ჩვენ არს შეგვეწიქებდეს რა, მაგრამ ახა ვუბრუნოთ გამომსახვე
 თითით ჩვეთით მარ ჩვენს ყბა: რამდენი კბილი საუკუნეთათ; დიდი ტკივილი
 მსჭვს. ხანხომ გაუჩინავ თითით ღრმადები ზე ქვითხნ: «რამდენი კბილი
 გასლდათ თქვენ აღმტებულებს აი აქ? — ოთხი, თვალის კბილის გასლდა, ზე
 სულ მთელი ზე უჩნებულნი. — არს სუძრობთ? — არს გეხმის ოთხი მეთქი ზე
 ვინიცის, მგონი სუთიც იყო. ჩემ სინჯინჯეში არც ერთი კბილი არ
 ამოგლეჯიათ ჩემთვის, ზე არც ერთი არ დამკარდნას თავისთავად. — მამ
 თუ მოახსენიებთ, ჩემო სკლამწიფევე, აი აქ მარს გასლდათ მთლად ორ
 კბილ ნასკვარი, სვეთი კი ნასკვარ კბილიც არსლდა სხსნს: აქ ხომ სულ
 ვაქვას სლდა ქვისხვით (ასრუ როგორც სკლის გულსედ). — ოხ რა უბე-
 ღური ვარ! შექვიანა დონ-კინოტმა, როცა შეიტყო ამ გვარი საუბე-
 ღურიო ასლდი ამბავი. მე უფრო ჩქარა დათვამობდი სკლს, მაგრამ ის
 კი არ გეგონოხ, რომლითაც მტკარს ვუჩნობ. ინჯადე, ხანხო, რომ
 ზირი უბილებით ზეგას უჩვეუო წიხვილს; კბილი არის მკირთხანი ნიჭი
 ჩვენთვის; კბილი არის თვით აღმასსედ უჩვირთხანი. მაგრამ რა გაწ-
 ყობა: ჩვენ, რომელნიც ვასრულებთ რანდების ხსტავს სკულეს, უჩ-
 და ყოველი გვარი ჭირი გამოვცდით. შევექმ, ჩემო საყვარელო,
 ვირსედ ზე წამიყვანე სხვანც გინდა. დღეს ჩემი იმედა შენა ხარ.

ხანხომ გაუგონას თავის რანდს-ბატონს დაუჭირას სხვანც რან-
 ხინანტს ზე გაქმართას იმ მხარისკენ, სხვანც კარგი ჩამოხსნიტომი ალაგი
 ეგულებოდა. რადგან დონ-კინოტს დაობლებული ღრმადები უძღვის
 ჩქარა სარაულსაც ზე ხანგრძლივ დასკენებსაც, ამის გამო ხანხომ მთი-
 გონს ამ გვარი სკრნი: გაუძლავ სკლი ნაბივით რანდს ზე გონსედ ხან
 კლამარაკებოდა სხვა-ღ-სხვა რამეებსედ ზე ხან არაკებს ეუბებოდა რომ
 ამ გვარად დაევიწყების ბატონისთავის თავის ჭირი.

თავი 20.

ხანხო ზანხოს კეთილ გონივრულ სჯარედ, რა ჩაიდანს
 დონ-კინოტმა მკვდარ სხეულთან ზე კადეგ სხვა დიდ ამბებსედ.

«გაკვადნიურები, ბატონო, ზე მოგახსენებთ, რომ ეს ყველა უბე-
 ღურება, იმისთვის გვეწია ჩვენ ამ დღეებში, რომ თქვენ არ აღა-

სრულეთ სარანდო წესები, ჭ გასტყუეთ ათქმა, ის ალოქმა, რომ
 არ უნდა მიჯრთმეკინათ სუფრადამ, არც კარადლეკსთვის გა-
 ლეასებისათ ჭ ამის შემდეგ არც ის ჩაგედანათ, ვიდრე არ წას-
 რთმეკდით სუხს ძალანდრანზას, თუ ვიღაც ძვერი რომ ბრძანეთ. — შეს
 სრულებით მართლეს ამობ, ხასხია! შეყვირას დონ-ვისოტმა. ღვთის
 წინაშე მე სრულებით დამავიწვდა ამ ალოქმის აღსრულება ჭ შეს შეგი-
 ძლიან დარწმუნებული იყო, რომ მხოლოდ იმისთვის გათამაშეს ხასხ-
 სედ, რომ თავის დროს არ მამაგონე ჩემი ალოქმული. ძვერამ არ-
 იგერი; მე ძალე მოვიხანაებე ძვე ცოდოხსაც: ჩვენ სარანდო წესდებულე-
 ბში უკვლავ ცოდვას თავის სისხნული აქვს, — რომელი, ძეოანი მე არაიუ-
 რი ალოქმა არ დამიღვია? ჭვითის ხასხია. — ალოქმა დავიღვია თუ არა
 ევ სულ ერთია, მიუგო რანდამ. ხავიოას ის, რომ შეს ცოტა დამი-
 შაკე ხარ ჩემს ცოდვაში, ამის გამო, ვინდ ვნდებოდე ვინდ არა, არ
 იქნება ურიგო, რომ რამე სანებასება ვინძაროთ ამ ცოდოდვას განთავი-
 სუფლებითვის. — თუ ვი კერძა, თქვა ხასხია, გაფთხილდით, რომ
 არ დავიწვდესთ სელ მუორედ, ესლანდელი სიტყვები, თორემ ვაი თუ
 განებულეებამ ვიდევ მოახურავს ჩემსედ მსხსრანობა, ჭ ავრეთვე ვაი
 თუ თქვენც წამოვკვწვდესთ, რადგან კერე უსიავი გუელმავიწვი ყოფილ-
 ხართ ცოდვის მონახებაში.

ამა ჭ ვიდევ ხსვა ამ ვეარ ღანანავში მოახწირა ამათ ღამემ.
 ამათ არ იცოდნენ ხად შეეფარებისათ თავი ჭ ხად გაეტარებისათ ეს
 ღამე; ამხთან ისიც უბედურება იყო ამათთვის, რომ სიმიღლით ისე-
 ცებოდნენ. ხურჯისთან დეკარგათ ამათ თავიანთი სეკლელი, ჭ რაც ვი რამ
 ჭქანდათ. დანსსრულ ეკვლავ უბედურებისა, ამათ ისეთი ფათურავი შეე-
 ძითვკათ, რომელიც გაურვიადებლად შეიძლება ჭქმნარიტ ფათურავად იწო-
 დოს. ღამე იყო ძალიან ბნელი, ძვერამ ისინი მანც მიდიოდნენ; ხას-
 ხოს ეგონა, რომ ისინი დიდ შარა-გხასედ მიედინებოდნენ ჭ ერთი
 თუ რაი ღავის იქით შექსვდებოდათ იმათ ხსტუმრო ხასლელი.
 ღამე უფრო-ღ-უფრო ბნელდებოდა; ხაჭურველთ-მტკირთველს უფ-
 რა მოშივდა ჭ რანდს ვი რამდენიც მიდიოდა, იმდენი სულ ხაჭ-
 ძელი ელანდებოდა. ამ მდგომარეობაში ამათ დაინსეს ზირდზირ მრ-
 ვალ აღავას ცუცხელი, რომელიც ემსგავსებოდნენ მოძრავ ვარსკლავებს.
 ხასხია რომ დაინსას ესენი — შიშისავან ვინაღამ შეიძლდა, ხოლო დონ-
 ვისოტი ცოტათი შეკრთა. ერთმა ვირი დაყენა ჭ მუორემ ცხენი ჭ

ოწნიკ უნქროდნენ დიდის ყურადღებით: თუ რა უნდა ყოფილიყო ეს მოხვეწება? ამათ სსსკს, რომ ცუცსლები თან-ღ-თან უსლოვდებოდნენ ამათ, ჭ რამდენიც უსლოვდებოდნენ, იმდენი დიდებოდნენ. სსსხო ცას-ცია შიშმა ჭ დონ-ვისოტს ვა თიბუი გალსხედ შეუდგა. ცოტა შეუძ-გორდა შიშს ჭ სოქკა: «ეს უმტკველად, სსსხო, უნდა იყოს უდიდები ჭ უსმიძრესი ფათურავი, ჭ ასლა უნდა ვასკენო ქვეყანას ჩემი ცუქცანობა ჭ მამცნობა. — ვაი ჩემს უბედურებას! შეევირს სსსხომ. რა უნდა ვქნა, რომ ამ ფათურავმაც მაუხვეკებულად გაიაროს ჩემთვის? ვინმა ცკურდებმა უნდა იგენესონ? — თუ გინდ ეს მოხვეწებასებოც იყოს, მამინაც არ მოუშკუე შენ თამედის. მამის იმისთვის გიმსსარავკეს, რომ მე ცადმოს-ვლას ვერ შევიძელ ცალავსხუედ; ასლა ვი ჩვენ ცაშლილ მინდორხუედ ვართ, სლაც მე შემოდლიან ვიმოქქელა მსხვილით ისე, როგორც მინდა. — ვაი თუ მოგსინდოს ან ცაცაშემონ, მამის რას ცკურებს ეს ცაშლი-ლი მინდორაი. — მანც, ჩემო სსსხო, მიუგო დონ-ვისოტმა, გთსოვ ჩე იმსლადუბ, ყოხლათ იფავ! ჩემ ყოხლასან ვი ესლავუ ცახვეკებ სექუ-სხედ. — კეთილი, ცაკუოხლადუბი თუ დმერთიც შემეწკავა». ცადავიდნენ ესენი გზის ერთი სანბორისკენ ჭ იქილამ უნქროდნენ ყურადღებით: რა უნდა ყოფილიყო ეს მომავლი ცუცსლები. ბოლოს ცაარჩიეს ამათ მას-ვალი ცაცუბი, რომელთაც ერთ თეთრი გრძელი შესამონი; ამ მოკლანებას სრულებით ცამაცლას ყოხლობა სსსხო-ზანსოს ჭ დასწყებისა კილუბის რკურნი, ციუნასავით. ეს უფრო-ღ-უფრო აიტანა ცანკალმა ჭ მაცაცამა, როცა ამან ცსლად დანისას ოცი თეთრ სამონიანი ცაცი ცსქნოსნუბი სელში ასთიუბელი კელაბტრუბით. ამათ უკან მოქქოხლათ სცაცე შაკუბით შემოსილი, შემდეგ მოსდევდნენ ქქესი ვორხუედ მუდომი ცაცი შაკუბში სამსსდარნი თავილამ ვიდრე ვორის ფესებამდე. დაწყნარუბელი სიარულით შეტყობდით, რომ ესენი ცსქნუბი არ უნდა ყოფილიყვნენ. თეთრ სამონიანი ცაცუბი, ამბობდნენ წყნარის ჭ სწყალბოული სმით რლაცცა სიტყუებს. ამ ცკარი უნსარო მოკლანება ამისთანა დროს ჭ ამისთანა აღავას, სცამო იყო, რომ ჩვენ სსსურველთ-მტკირთველს შამისცან ცკუკ დაკვარვა ჭ რანინ-დიც კინსლამ არ შემხიხუელიყო. სსსხო ასირუბით შემინდა, სოლო იმის ბატონს სულ სსკა სსქე დაემართა. ამან მსწრავლ წარმოიდგინა, რომ აწინდელი ფათურავი იმ ფათურავებს ეკუთნის, რომლებსუცაც ამას წაყ-კითსა თავის წიფნუბში. იმან იფიქრა, რომ სცაცით მოქქოხლათ ვინმე მძი-მედ დატრილი რანინდი, ჭ მცურის ცადანდა მსოლოდ ამან კეთიხ-

ბოდა. ბევრი თუქრით ღელს შეიწუნა თავი, გაიღელდა წინ თავის შუბ-
ბის წვერი, გამგონდა უნეტარსედ და მამცურის სხსით ხადგა შუა გზაში,
საითაც უქვეყლად უნდა გამოკარნათ თეთრ სამოხიან სხლს. როდესაც
ესენი მოახლოვდნენ, რაინდმა ღელდა სმა და სთქვა: «დადქით,
რაინდო, ვინც უნდა იყავით, შემტყობინეთ ვინსართ, საიღამ
სად მიდისართ და ვინ მივქეთ მკ სავცით? როგორც გატყობთ ან
თქვენ მიგვეყნებთ ვინთვისმე შევიწროება, ან თქვენთვის სხვას მოუ-
ყენებთ; ვერ არს და სტორთა ჩემთვის ვინცაღე ესე ყოველისხვერი, იმისთვის
რომ გავსაგადქვინათ ბორბტ-მოქმედება, რომელიც თქვენ მიგვეყნებთ
სხვისთვის, ანუ მსგავსი გადუნდა სხვას თქვენი შევიწროებისთვის.
ჩვენ გზას მივეჭრებთ, მიუგო ერთმა თეთრ სამოხიანმა, სხსტომო-
სხსლამდინაც შორს არის: ამას გამო ჩვენ არა გვცდის, რომ თქვენ
კვრე დაწვრილებით გინახისართ თქვენ ვითვსედ. ამ სიტყვებით შუბ-
რადი და წინ წავიდა. დან-ვისობა სმინდად გაწერა ამ გვარ მსახი-
სედ. წასწვდა ვორს ადვირში და უჭირა: «დადქით და მოქცით სდა-
ღობიანად; დაწვრილებით მიხსუსეთ, რაც რამ გვითისეთ, თუ არა გა-
რით ყველამ მსახისი ჩემს შემდეგულ მკლავს! ვორი ცოტა მეთისლი
იყო, ამის გამო როცა დან-ვისობა ადვირში წავალა, ის შედგა გა-
ლსხედ და თავისზე მკომითურა დაეცა მიწასედ. მსახურმა, რომელიც
ჩვეთი მოხდევდა ამით, დაწვრო გისება დან-ვისობის, და ეს ვი ისიც
გაცხარებულა, დაეცა მქნივით ერთ მკუბანს მკსავარს, და სედ დაწვრო
თავის შუბა; შემდეგ სან ურთხ ეცა, სან მკორეს და ყველას ისე გადმო-
აშისა ცხსებიდამ, რომ მკურსელი სრულებით დაეჭყოივლილებოდა ამ
სიღვით. იტყოდა გაცი, თუ რახინანსტს ამ ომში ფრთები შექსს:
ისე გამგონდა და გინძეიტად. ყველანი, ვინც ვი თეთრები ეცო, მსდალა
და უარადონი იყვნენ; ესენი მსწრაფელ დაქმნენ მინდორს და აქით იქით
გაიქცნენ, ანთუბული გელაბტრებით, თითქმის მსხარეთის ან ბურავანსანს
თამაშობენო. სოლო მკუბ სანძეულნი ისე შესკეულნი და დასლართულნი
იყვნენ თავიანთ ტანისამოხით, რომ გამგონა ვერ შექმლოთ რიგანად,
ამის გამო დან-ვისობა დიდის სიადვილით ავობა ამით და ყველანი გა-
რგათ მკუყა და გარკა! ყველას ეგონა რომ ეს გაცი არ უნდა ყოფელი-
ყო, არამედ ყოფილიყო კმაკვი, უსკურულიდამ მოსული მსკადრის წა-
სართმევად, რომელიც მოქმინდათ სავცით. სანსო იყო ამ ამბის მო-
წასი და გავვირკეული თავის ბატონის სამაძვით, ამბობდა თავისთვის:

«მართლაც ჩემი ბატონი ისეთი მამაცი და კაცური ყოფილა, როგორც
თათონ ამბობს».

ერთი ასეთული კვლავტარი ეგდო იმ ცხენისის გვერდზედ, რომე-
ლიც დონ-ვისოტისგან დამიფხვანდა ვაჟის ჩამოადგო. სინათლეზედ
დონ-ვისოტის დასასა ის, მივიდა ახლას და შუის წვერი შიგ ზირის-
სკი დაუკურა და დაუქვირა: «ას დამსუდი ას არა და მოგვლამო». «ამასე
უკეთესად როგორ დატყუდე? მიუგო ვაჟი დამ ჩამოვარდნილმა. მე
გაძრანად აღარ შემიძლავს; ფეხი მეღრმეო. გთხოვთ, თუ თქვენ ქრისტიან-
ი რანდი ბრძანდებით, სუ მომვლავთ. თქვენ ხაიქით დიდს უსწულ-
ებს ჩემს სიკვდილით, ანდაც მე გვერდზე სხუელიერა დასს და მი-
ძლია ზირული ხარისხები». — მშ, არ კმაჯობ მოგვიყვანო აქ თუ სხუ-
ელიერა დასისანი ხართ? ჭკითხა დონ-ვისოტის. — აქ ჩემს უბედურებამ
მიამიქვანა, მიუგო ჩამოვარდნილმა. — მშ თუ უქტეხი უბედურებს არ
განდათ, მიხსნებით ყოველად ფერი დაწვრილებით, ანც წელას გეთისეთ.
— მგ შემიხვევამი ადვილად დატყუებულელებით, მიუგო სხუელიერამ:
«უწყოდეთ, რომე მე ვარ ბავალური, თუცა წელას გეთისართ, რომ
ზირული ხარისხები მიძლია მეთქი; მე მქვან ალანსო ლაქეცი; ალ-
კოკვლადსელი გასლავარ; ვიოგზარობ ბავლის ქალაქად იმ თორმეტი
მკვდლებითურთ, რომელნიც გაიქცენ კვლავტარებით, მივლივართ სკო-
ვის ქალაქს; მივამგზავრებთ მიცვალელებს, რომელიც ამ სავატეკელად
დაქვს; ეს არის გვამი ახნარისა, რომელიც მოკვდა ბავსში და იყო და-
სკრებელი იქურ — ავლანძში, სოლო კლას, როგორც მოვასწავთ,
იმის ძვლები მიგვჭას იმის სავატეკელი სხავლავორზედ, სკოკვამი — ეს
იყო ამ ქალაქადამ. — ვინ მოკლას ეს? ჭკითხა დონ-ვისოტის. — ბედა,
შესყარო ციების სავატეკებით, მიუგო ბავალური. — მშასდადე, თქვა
დონ-ვისოტის, დიერთის გაწითების უფლებებარ მგერიის გადასდისგან
მგ რანდისთვის, რომელიც უქტეკლად უნდა ამკრებლებსა, თუ რომ
ვისმეს მოკლას მიცვალეული, და ანდაც ეს ყოფილა სავატეკი ბედის
წერა, ამისთვის მე არა გამეწობარა, მხოლოდ უნდა დავინარო და ვი-
ყო ჩემად; მეც რომ მომტკოვდა კვრე ბედი, მშისნც კვრას
შევიღებდი სხვას. დასასრულ უნდა გამოგინდამოთ, თქვენო დონსე-
ბავ, რომ მე ვარ ლანხელი რანდი, სხელად მქვან დონ-ვისოტი
ჩემი ვადღეულებს შესდგეს იმაში, რომ დავიარო მთელი ქვეყანა, ავლად-
გინო დარღვეული სავატეკი და მოკვდო ყველა შევიწროება. — არ ვი-

ტი რა რიგად აღდგენით დაწლებულ სამართალს, მიუგო ბაკკალავრმა: თქვენ მე აღდგენის მკვირად მიწასედ ჩამომგდეთ, ჭ იქნის მიღრძეთ ან მომტკსეთ ვიდრე მგინი, რომელსაც ვერავის ოსტატობას ველარ აღმიდგენს მთელს ჩემ სიტაცსლემი; თქვენი შევიწროებას მომხმობელობას ძალან არ მომიხდა მე, რადგან მთელ ჩემ სიტაცსლემი მსინჯი უნდა ვიყო; ჩემთვის დადი უბედურებას თქვენი შესგედარა, ფათურაკების მქუ-ბრისს! — ფოკელიფერი ერთხანირად არა კეთდება, მიუგო დონ-კისოტმა. უბედურების ბრალი ის არის, უფალა ბაკკალავრო აღახსოა ღოპეც, რომ თქვენ მოხდიოდით დამე, სოგი ამ სტისარებაში ჭ სოგინი შეკუ-ბით ახოუბული კვლანტრებით, ჭ რადასაც გალობდით, ასე რომ დადიანი თქვენ ძალან ადვილად მიგამსგავსებდათ ან ბოროტ სულებს ან ვიდრე სანიჭოდამ მოხულებს. ამის გამე მე ვერ შევიქენ წინააღმდეგი ჩემი ვალდებულების ჭ დაცვით თქვენ. მე მამანაც დაცვებოდით, მარ-თლას რომ უფესურელიდამ მოხუელი ბოროტო სულები ყოფილიყავით. — ეტყობა ჩემი ბედიც ეს იყო, წამოხსოვა ბაკკალავრმა. გთსოკო, უფალა მოგსაურო რახნდა, რომელიც ასე უწყალად მომკეცით; მიძველეთ ამ ჯოროსგან განთავისუფლება; იქნის უხანგისა ჭ უხანგო შუას მომქენს ჭ არ ვიცი რაქნს. — რატომ წკლანგე არ მითსარით ეც, სუ თუ სკა-ლამდის ეგრე ყოფისა გეწადათ? — მიუგო დონ-კისოტმა.

ამის დაუწყეა ძახილი სანხოს, ძეგრამ ეს არა სქარობდა მოხვლას, რადგან ეს სცლიდა სურვისის თვლებს, რომლებიც ძალან გაეტქნათ ამ კეთილ სსხულიერო ხალხს, გზასედ სანძარად. სანხომ შეკერა თავის ფანჯრის შარკი, ჩაცლას შიგ სურჯისები, რამდენიც ჩატეკოდა, ჭ დას-კარა თავის ვირს; შემდეგ მთარბისის თავის ბატონის მსიღსედ ჭ უს-კვლას ამას ჯოროს ქეშიდამ განთავისუფლებას ბაკკალავრისა ჭ შესის იმისი ჯოროსედ. სსსურველთ-მტვირთველმა მიწოდა ამას კვლანტარი, ჭ დონ-კისოტმა უთხრა: «იმამანდით თქვენი ამსანგების კვალსედ ჭ მოითხე-კეთ ჩემგან ბოდიში იმ შეწუსებასედ, რომელიც მე შეცდომით მივაყუ-ნე». სანხომ დაუძტა: «ღ თუ ვინცობას იმ ბატონებმა მოახურვან ცო-დნას თუ ვინ იყო ის მამცი რახნდი, რომელმაც ასე უწყალად დას-მარცხა ისინი, — შეატყობინეთ რომ ის იყო შესანიშნავი დონ-კისოტი ლამახელი, რომელიც სხვანირად იწოდება შწუსარე სხის რახნდა». ამ დროს ბაკკალავრი განმორდა, სოლო დონ-კისოტმა ჭკითსა სან-ხოს: «რა იყო მიხესი რომ იმან რაღაც უცნაური სსხელი დაარქო

ამს, მე თქვენ მოგასწავლეთ მგავს, მიუგო ხანხამ: მე ერთ წამს გიყურებდით თქვენ კელანტრის სინათლეზედ, რომელიც კქინა ჩვენ დაკოტლუბულ რაინდს ჭ გნასე, რომ თქვენ მოწაფლეებს ისეთი მგლოვიარე სასე აძევეს, რომ მოგავსი ჩემ სინათლეში არ შემსვედრია. ამის მიხედა უთუოდ ის არის, რომ კბილება დაგკლდათ, ან ძალიან დაილაღენით ომისგან. — არა მიხედა სულ სხვა არის; უუკველია იმ მისხსს, რომელიც ჩემს ღვაწლებს აღწერს, მსურდა მიმეთვისნა სხვა რამე სასელი უწინდელი რაინდებისაკით. ზოგი მათგანი იწოდებოდა ცეცხლის მსვილიან რაინდად, ზოგი მ ა რ ტ ე რ ქ ი ს რ ა ი ნ დ ა დ, ერთი ქ ა ლ წ უ ლ თ რ ა ი ნ დ ა დ, მეორე ფენიქს ფრინველის რაინთად. მესამე ფრინველი გრიფის რაინდად, მეოთხე სიკვდილის რაინდად. ამ სასელებით ისინი იყენენ განთქმულნი მთელ ქვეყანაზედ. ამ მიხედათ ვამბობ მე, იმ მქინიერმა, რომელიც მე წელან მოვისსენიე, შთავიდა შენ ეგ ჰასრი, რომ დაგერქმევენა ჩემთვის მწუნარე სახის რაინდი *). — გარწმუნებთ რომ მე მართლს მოგასწავლეთ; სიმძიმამა ჭ კბილების ჩაყრევისებამ ისეთი სასე დაგდესთ, რომ ყველს თქვენ მყოურებულს შეწაფლებს ჭ შურალებს აგრძნობინებს; ამის გამო თქვენთვის საჭირო არ იქნება რომ ფარზედ დასატკინოთ მწუნარე სასე. დონ-ვისოტს გაესარდა ამ სატურველთ-მტკინთველის სუძრობა; ამასთან იმან მიითვისა ასადი სასელი ჭ უბანს დაწერა თავის ფარზედ ეს მოგონილი სასელი. — მე მგონია სთქვა მერე რაინდმა, რომ ეკვლესიადგან განდევნის ღირსი ვარ, რადგან წმინდა ნივთს შევექე ძალით; მაგრამ თუ მართალი ჭინდათ, მე ხელი ვი არა — ხემა შუბი შევასე, ჭ ამასთან წმინდანებისა ჭ ეკვლესიის უშვერის ყოფა ვი არა მსურდა — მე მინდოდა შემემუსნა მოხვესებანი ჭ საიქოადამ მოსული საფთოსობელები. მაგრამ თუ ეს მე ვარ გამამართლებს, მე შემძლიან მოგავგონოთ რაც სიდა რუი დიაცს შექმთსვა; ამან მინი უწმინდე-სობის ზანის წინ, გასტყეს სეამი, ჭ ამისთვის იყო განდევნილი ეკვლესი-ისგან, მაგრამ ამ შემთსვევამ სულაც არ დაუშლეს კეთილს როდრიგ გივარელს, რომ იმავე დღეს მოემოქმედნა რაც რივი იყო ზატოხსანი ჭ მამანი რაინდისგან.

ბაკვალავნი, როგორც მოგასწავლეთ, განმორდა ჭ ერთი სიტყვაც არ უთქვამს. დონ-ვისოტმა მოაწადინა სასე თუ მართლს ძელები იყო საკაცეში,

*) დონ-ბელანის ბერძენი იწოდება მდიდარი სახის რაინდად. 19

მკრამ სანხომ დაუშდა ეს ჭ უთხრა: «თქვენმა მოწყალეებმა თურავზედ უკეთესად ახსრულა განდებნა დღევანდელი ივანუაგის. თუმცა ეს ხალხი განფანტეთ ჭ დაამარტეთ, მკრამ შესძლებულთა გასწვდ მოვიდნენ ჭ იფიქრონ: ამდენ კაცს ერთი მოგვეყოლო. ამისი შერცხვებთ ჭ ვაი თუ სულ ერთიან დაბრუნდენ იმ სურვილით, რომ თავისით თავი გვატანობონ. ჩემი ვირი სულ მზად არის, მთა ასლო გვაქნეს ჭ ჩვენს სიმძილი გავწუხებს; ვკვლავს ეძვობინება რომ აქედამ გავკმურნეთ. ისევე ეძვობინებს, როგორც ამოქნს, მკვლარი ხთფლავისკენ გავკმზნვროს, ცოცხალი სურვირისკენ ჭ სელადისკენ. დაუჭირა ხადვე ვირს ჭ რაინდსაც სთხრავა წაბმანება. ამის იფიქრა, რომ სანხომ ძაღიან გარგად სვიდა, ზახუხინგ მიუგო ჭ განკვა სანხომ. რამდენიმე გზა რომ გაიარეს, ამით მიატანეს ერთ ხეობას ჭ ამსაც რომ გავიდნეს—დაწხუდა ამით ერთი კელი; აქ ჩამოსდნენ შესხკენებლად. სანხომ სანვალეუ გადმოიღო ვირ - დგან ჭ ორნივემ მწვანესუდ იწყეს ხაუნძე, ხადილი, ხამხარი ჭ კანძმა—სულ ერთად. სიმძილი ეხმარებოდა იმით ვკვლავ სანებებელისა ჭ შესხკების მკვირვად, ამის გაშო ეჭვი არ არის, რომ ბღობა ციკა სორცი დანთქმეს ჩვენმა დამძეულმა გმირებმა, ის ცივი სორცი, რომელიც არი სხათის წინ ეკუთვნოდა სსსულიერო მამათ, რომელთაც უკუართო კეთილი ცხოვრება ჭ მკზნვრობის დროსაც არ იფიქვებენ თავისით მუცელს. მკრამ რაინდსა ჭ სსკურველთ-მტვირთველს სხვა უბედურება შექმთხვა; ეს სანხომ ვკვლავზედ მხელ უბედურებად მიახნდა: ამით არც დეინო ქქინდათ ჭ არც წყალი. წყურვილით ტანჯულმა შეამტინა ვკვლავზედ მწვანე ბაღისი ჭ სთქვა ის, რასაც ჩვენ შემდგომ თავში გააბზობთ.

თავი 21.

ამბავი ახარებულ ჭ უცნაურ ფათურაკსუდ, რომელსაც მამცმა დონ-ვიხოტმა მოუღო ბოლო უფრო მტირედი ჯაფის მოსმარებით, ვიდრე სხვა ჩინებული რაინდები ხმარობდნენ ამ გვარ შემთხვევაში.

«უკვლავთ, ბატონო, რომ აქ ასლო-მხლო სადმე უნდა წყარო იყოს რამე, რადგან ესეთი ბაღისი მოურწყავთ არ მოვიდოდა. ამის გაშო, ჩვენ ურიგოს არა ვიქით, რომ ცოტა წინ წავიდეთ: უთუოდ

ვაპოვნით იმ წყაროს, ღ შევკვდივს ჩვენი საშინელი წყურვილის მო-
კვლას; მე ამან, მიწმუნეთ, სამიღსუდ ძალას შემსწუსა. ეს რჩევა დონ-
კიხოტის მოქმანს. რაინდმა დაუტორო რასხინანტს სადაც, სალო, სა-
სხომ ვინს, ანბარტენ სრულუბით იქიდვან ღ ორნივე გამოგზავრდნენ
ველ-ველ თათქმას სკლის ცდუნით, რომ ვისური არ სად მოეტქვათ,
რადვან საშინელი მსკლი ღმე იყო. ამით არ გაუვლიათ ორასა საბოლო,
როგორც გაიგონეს წყლას ჩახსასი, თითქოს ძალადი კლდით ცადი-
მდინარესით. ამით გაუსრდათ ღ დადგნენ ცოტას ხასს, რომ რიგინად
გაურჩიათ, ჩსრიადი საით მსარდადამ მოახმოდა. ამ დროს ამით მოკ-
სმათ ვიდევ სხვა რადვან სმა, მაგრამ ისეთი სმა, რომ სასარული სულ
დაავიწყდათ, მეტადრე ხასხო-ზახსას, რომელიც ბუნებით მშობარ იყო.
ამით გაიგონეს რადვან ცემის მგზავსი რეინის ღ ჟაჭკების ჩსარე-
ნათ ღ — ეს სმა კეროდ წყლის ჩსრიადს ღ უფრო საშობარად
იყო გაცის ეურინთვას. ამას გამო ამ სმას ეკვლას გულის შეძრწე-
ნება შექმლო, ვისც კი დონ-კიხოტის გული არა ჰქონდა. ამასთან რ-
ინდი ღ საჭურველთ-მტკიროთველი ამ დროს იყენ იმ ალაგას, სადაც
რამდენამე სეუბი იხდებოდნენ ღ ამითი ფოთლები ნავის გამო რადვან
საწარელად შრიადებდნენ. მასხადამე უდაბური ალაგი, სინხელი, წყლის
ჩახსასი, ფოთლების შრიადი, სულ ერთმანერთში ირეოდნენ, თითქოს
გაცის შესმინებლად, ღ ასლას ამს დაუმტოთ რომ ცემს ტყეა, ისე
იხმოდა — ჟაჭკუ მინც აჩსარენებდნენ; ნავი ჰსომას ანბარკდა ღ ცისკ-
რინ არხად ჩსდებოდა. ამასთან ისიც ვსთქვათ, რომ ჩვენი მოგზავრებმა
სულ არ იცოდნენ სად იყენენ ღ ან რა ურთა ამ ალაგს. მაგრამ დონ-
კიხოტის მინც გული მაგრამ ჰქონდა; ეს ალაგდა თავის როსხინანტსუდ,
გაიკითა ფარბი სელსუდ, შუბის წყარა წინ გაიკლოდა ღ სთქვა: «იცოდე
სემო მეკობარო ხასხო, რომ მე დავიბადე ამ სკენ რეინის საგუნებში
იმისთვის, რომ ალაგდინო ოქროს საგუნე; მე სწორედ ის ვარ,
რომლის სკედარი უნდა იყოს მარგალი შიში, უდიდესი ხაქმინი, უმ-
მაცესნი ღკაწლანი; მე სწორედ ის ვარ, გავიმოარე, რომელმაც უნდა
ალაგდინოს მარგალი სტოლის რაინდები, თარბეტა პირი ფრანცინის ღ
ცისა დადებს ვაქვანსი, ის ვარ მეთქი, გუბნება, რომელიც დაავიწყეს
ქვეყნას ჰლატარებს, ტახლანტებს, ოლივანტებს, ტირანტებს, ფერებს ღ
ბელანანებს ღ სხვა იმათ გვარ წარსული დროების მოგზავრ რაინდებს,

მე ვარ, რომელიც შევიძინე ყოველ ქაშს და ყოველ ალაგს დიდს და შესანიშნავს ღვაწლებს და იმით დავაყენებ უკან ყველა შესანიშნავ რაინდებს, რომელთაც დიდ მშვენიერნი საქმენი ჩაუდინათ თავიანთ სიცოცხლეში. ამასთან, ჩემო ერთ-გულეო საჭურველთ-მტკიართველეო, ამ ღამის სიხეულე, ეს საკვირველი სიხეულე, ერთ და ბუნი გრძალი ამ ხეებისა, თავ-ზარ დაძვება ყვარილი წელითა, რომელიც, უეჭველია, ჩამოდის უძლეულის მთვარის მთებიდან, აგრეთვე ეს გაუთავებელი რასი-სური, ჩვენი სმენის შემადრწუნებელი სულ ყველა ეს ერთად, და თითო-თითოდ, შესაძლებლენ და შესწრწუნებლენ თვით მარისის გულსაც, და უმეტესად იმის გულს, ვინც არ არის შეწყველი ამ ვარ ფათურაგებს. მაგრამ მე ეს საშინელი სმები არა თუ მძრწუნებენ მე, არამედ აღვირავენ და ახლისებენ ჩემს ვაჟვაცობას; ესლა ჩემი გული ესე ძრეულ მიტყმს იმისთვის, რომ მოუთმენლად მოელის ამ აწინდელ ფათურაგთან შევასებას, თუმიც ეს ფათურაგა, როგორც სხანს, უნდა იყოს უძლეულის და უდიდესი ყველა ფათურაგებსედე. ამა ერთი მოუტყირე ცოტა გარსავრი ჩემ რასსინანტს და შენთანა იყოს ღმერთი, დამიცადე აქ სამ დღემდის, მეტი ვი არა; თუ ამ სამ დღეს არ დაებრუნდე, შენ შევიძლიან წასვიდე ჩვენ სოფელში, სოლო იქიდან, გთხოვ. გადასვიდე ცოტა-ზოც და უთხრა ჩემ უბადლო ღულისინას, რომ იმისგან დატყვევებული გული დაიღუპა, იმ დროს, როდესაც ახრულებდა დიდს ღვაწლს, რომ უფრო გამსდარიყო ღირსი იმის რანდად წოდებისა».

სასწომ რა მოისმინა თავის ბატონის ღანძრავი, დაიწყო საბრალოდ ტირილი, რომ აწერაც არ შეიძლება. «მოწყალეყო სელმწიფეე! უთხრა ბატონს: არ ვიცი რა გაჭირება გაქვით, რომ ეგრე ძლიან გინდათ შექნით ამ საშინელ ფათურაგს. მადლობა ღმერთს დამეც; ჩვენ შეგვიძლიან ისე აუქციოთ გზა, რომ არა ვინ შეგვიძინიონ, და ეს გვირსკენია ჩვენ, თუ გინდ საში დღის წურთილიც მოგვინდეს. სომ არა ვინ არ გვკვამს; მასხადამე არავინაც არ დაგვიძინებს მსდალებს. რამდენჯერ გამოგონია ჩვენი მღვდლის ქადაგება სდაც ის ამბობდა სოლდე, რომ ვინც სათესეს არ ერიდება ის ძალე დაიღუპებაო. ნუ აწეენიებთ ღმერთს, ნუ ჩაურევით ამ ახრებულ საქმეში, საიდანაც სასწაულის მეტი ვერა დავიხსნიოთ რა. იკმარეთ ყველა ძლევა, რც აქანადის მოგოსთენიათ, ამასთან იხიც, რომ უხენახება დავისსნათ საბანსედ თამაშობის ვარ მასხა-

რად ზღვებისაგან და იმ ჯართან ომიდანაც მთელი და უჩვეულებელი გამოცდი-
 ნათ, რომელნიც მიაძვრებოდნენ მცხედარს. თუ ეს ყოველივე არ
 აღბობს თქვენ მტკიცე გულს, ის მასიც იფიქრეთ, რომ რაწამს აქედამ
 წაბმანდებით, იმ წამს მივცემ ჩემ სულს, ვინც მთხოვს. მე იმისთვის
 დაგვარე შინ ოსრად ჩემი ცოლ-შვილი და წამოგვევით თქვენ, რომ ვფი-
 ჟრობდი მოგებას და არა წაგებას; მაგრამ სინამრთე ტომარას გაასეთი-
 ნებს ხოლმე გაცნს: ახლაც სინამრთე უღებს ბოლოს ჩემ იმედებს, ისიც
 რა დროს? როდესაც უმეტესი იმედი მძიმეა იმ რაღაც დაზღუბულ
 გუნდულის მიღებაზედ, რომელსაც თქვენი მოწყალება დაძვირდა. ამ
 წყალობის მაგიერად თქვენ ესლას ისეთ საქმეს მიშვრებით, რომ განდათ
 გამძიმეთ ამ უდაბურ ალაგას, სადაც ერთი ადამიანის სული არ იშოკე-
 ბს. ღვთის გულისთვის ბატონო, მანჯრეთ თუ რამე შემიცოდნას
 თქვენთვის, და სუ მომიყენებთ მაგ წყნას. და თუ აღარ დაგიშლიათ,
 უთუოდ განდათ ამ ფათურაკშიაც შეიძინათ ღვაწლი, დილამდის მასიც
 მოითმინეთ. როგორც ვატყობ, სამი საათის მეტი არ გასწვს ღამე,
 რადგან მონადირის საყვირის წვერი ზედ თავზედ მოგქრება და შუა
 ღამეც მარცხენა სელის წრეზედ მისულა *). — საიღამ ჰხედავ, ხანსო,
 მაგ წრეს და რაღაც თავს, თუ წვერს, როდესაც ცხედ ერთი ვარსკვლავ-
 ვი არ სადა ხანს? — მართაღს ბრძანებ, მიუგო ხანსომ; მაგრამ ხომ მო-
 გესხებოდათ შიშს დიდი თვალები აქვს, და არა თუ ზევით რაც არის
 იმას გაარჩევს, არამედ ქვეშეულიდან დანახავს ყოველის ფერს; ესეც
 რომ არ იყოს, ადვილი მისახვედრია, რომ ესლას გათენება ახლო უნდა
 იყოს. — რაც უნდა იყოს, მე არაოდეს არ ვიქ იმისთანა საქმეს, რომ

*) მონადირის საყვირის ისპანიაში ეძხოდნენ მწყემსები ზატარა
 რეალის ვარსკვლავებს, რომელიც შესდგება უძრავი ზოლიუსის კერძო
 ვარსკვლავიდან და კიდევ შვიდი სხვა ვარსკვლავებისგან, რომელნიც ვარს
 კვლების იმას. დროს შესატყობად მწყემსები წარმოიდგენენ ჯვარს,
 ანუ სელებ გამლით დაწოლილ გაცნს. ამ ვჯარი ჯვარის შუა გულში
 (კენტროში) იმყოფება ზოლიუსის კერძო ვარსკვლავი. ხოლო ის ვარსკვ-
 ლავი, რომელიც (სწამნავს მონადირის საყვირის წვერს, როცა იმყოფება
 თავის ზირ-და-ზირ, ანუ თევებისა, ანუ მარცხენა და მარჯვენა სელისა) ნი-
 შნავს მწყემსთათვის სხვა-და-სხვა საათს.

სთქვას ვინმე, თუ ტირილმა დაძმისდა სარანდო წოდების ვაღის აღ-
რულეს. ამის გამო, ხანხო, გთხოვ დასწუდე; დიქრთი, რომელმაც
მარტონს ამ სიბრძნულ ფათურათან შეჯახებას, სოგუმს გტყმს შესტ & მო-
გათმენიებს შეწუხებას. მოუჭირე ჩქარა რომსინანტს გარსაკრება &
დაძმადე აქ. მე ცოცხალი ვიქნები თუ შეკვდარი, ისევე ჩქარა მოკბრ-
დები აქ».

ხანხომ რა ხასა, რომ თავის ბატონს ვერც ტირილით შეაწყვდა
თავი & ვერც თხოვით & ვერც რჩევას რამ გააგონა, — ხსლას ისეთი
ოხტატობას მოიგონა, რომ როგორმე დიღაძმის დაეცდევინებინა თავის
ბატონისთვის. როცა გარსაკრებს უტყვრდა ცხენს, ამან გაუგოთა რომსი-
ნანტს უგანა ფეხებში თავის ბორკილი & როცა შესარულა ეს, დონ-ვისო-
ტმა დაჭკრა თავის ბუდაურს, მცგრამ ხაწალი რომსინანტი ფეხებს ვე-
ლარ სდგამდა რიგზედ, მხალოდ სტუბოდა, როგორც შებორკილი
ცხენი. ხანხომ რა ხასა თავის ოხტატობის ძალა, უთხრა დონ-ვისოტს:
«ჩხუდავთ, ბატონო, თვით სეცამაც იგრძნო ჩემი თხოვნა & ცრემლია,
& იხებს რომ დაეუქნების რომსინანტი ერთ აღაგას ვადრე გათქნას-
დის, & თუ თქვენ მოიწადინებთ ძალის მოხმარებას & მოუძარკვეთ
დეწებს, ეგ იქნება განგების წინაღმდეგობა & სარგებლობაც ისეთი
გქმნებათ, როგორც გამოვა გამოწკატებული ზალოჩხედ მუშტის და-
რქეით».

დონ-ვისოტს თითქმის სისხლი გაუშრა გაცტობასგან, & რამდენიც
ის დაარტყამდა რომსინანტს, იმდენი უფრო ხელა იძროდა ერთი აღა-
გიდამ. რადგან ვერა გაწყოარა რაინდმა & ვერც მიჭხვდა, თუ რომსი-
ნანტს ფეხები შეკრული ჰქონდა, დადინვდა & მოუტადა დილას, როდესაც,
იმის ფიქრით განგება, უტკველად მისცემდა რომსინანტის ფეხებს თავის ძა-
ლას; ამან უთხრა ხანხოს: «რადგან რომსინანტი გულარა სიბრძნეს ფეხებს,
ხანხო, მე დავიციდი მანამ გათქნას გავკლიდებ, თუძცა ღამის ვატირო, რომ
ასე გავრძელდებს დამე. — აქ სსტირალი რა გასლავს, მიუგო ხანხომ:
მე გეცდები შეგაქციო არაკებით გათქნებამდის, თუ თქვენი მოწყვლება
დაიცვამს რაინდების წესს & არ იხებს ცხენიდამ ჩამოსდომს & მო-
სკებებას, ამ მწკანე მიხლოჩხედ. — რას მიჭარავ! დაუუვირა დონ-ვისოტ-
მა: რა დროს ცხენიდამ ჩამოსვლა & დამიხება? განა მე იმ რაინდების
კარ, რომელნიც შიშის დროს დაიბიებენ სოღმე? შენ დაიბინე, თუ

გინდა, შენ სარ დაბადებული ძილისთვის, ხოლო მე იმას ვიქ რაც
 უფრო გამომადგება სვალნიდელი ფათურკებისთვის. — რათ მიწერებთ,
 ბატონო, მე საწეროდათ ხომ არ მოგახსენებ. ამ დროს მოეხმა კიდევ რამ-
 ნიმე რასუნი ზე შიშისგან ხანხო მიჯვარდა თავის ბატონს, ერთი ხელით
 დაიჭირა ერთი თავი უნაგონისა ზე ქეარეთი ქეარე ზე მივეს თავის
 ბატონის მარცხენა ივეს. დონ-კინოტის ამ შიშის განსჯარკებულად ზე
 თითონაც რომ არ მოსწყენოდა — უბრძნის არავის თქმა. ხანხომ უნახუნა,
 რომ შიშისგან ეს ველარ დამინძრევა, რა დროს არავიათ, მკერამ, გა-
 გომელს ხანხომ, როგორც იქნება გავმტრდები ზე მოგახსენებთ ერთ
 ამბავს თუ შევიძლე ზე თუ შიშის ხორულებით არ გამომცელს მესხი-
 რება. რა უფრო დაგტკთ ბატონო, უნდა დავაწყო: ის იყო რაც იყო;
 რაც რამე გარგი იქნება — ვეუღას კრვას ზე რაც ცუდი ის მხოლოდ
 იმას კრვას, ვინც იმას მახსებინს. უნდა იცოდეთ, ბატონო, რომ მკე-
 ლეურის სდხის, როგორც მოქსედეულად ისე არ იწყობდნენ არავს,
 ხოლო დაიწყობდნენ ხოლმე რომელთ მეტნიერის, კატონ ბრძნის სიტ-
 ვებით: ხოლო ცუდი იმას კრვას, ვინც იმას მახსებინს. ეს წინა-
 სიტყვასობა ძალიან მოაწყოს კლანდელ შემთხვევს; ამის ძალით
 თქვენ უნდა დამშვიდდეთ ზე უკუგდოთ ეოკლევი, რახაც ცუდი
 შემთხვევა შეუძლას; ზრეთვე ამ თქმულბის ძალით, რომ გდუნივით
 ამ გზიდგან, ურიგო არ იქნება, რადგან ჩვენ არავის გვატანს ძლას,
 რომ ხიფათს რამეს შევესებოთ. — შენ შენი ამბავი გავგომელე ხანხო,
 ხოლო გრის არხევანი მე მოამხდე. — მამ მოგახსენებთ, ბატონო, რომ
 ერთ ალავს, ქსტრქმდურბის, იყო ზე არა იყო რა, იყო ერთი თსე-
 ბის მწეემის; ე. ი. უნდა მოგახსენებთ, რომ თსებს უვლიდა, რომელ-
 ხაც, როგორც გვიამბავს ჩემი არავი, კრვო ლოზე რუიზი, ზე ეს ლო-
 ზე რუიზი იყო შევარბული ერთ ვინმე მწეემს ქალში, ზე ამ მწეემს
 ქალს ცორობდა კრვო, ზე იყო მდიდარი მწეემის შვილი, ზე ეს
 მწეემისი... უჰ! შენ რომ კრვო გაჭიანურო ზე ვკლას სიტყვას ლრკურ
 ზე სამკურ გამიკორო, რა დღესაც კურ გაათავებ შენ არავს. თქვი რიგთ-
 ხად, როგორც შექიერის ჰკვან გაცხ, თუ არა ზე დახუმიდი. — სწორედ ისრე
 ამბობენ ჩვენ სოთველში არაკებს, როგორც მე ვამბობ, ამის გამო მე
 სსვას სირად ვურ ვიტყვი; გარდა ამის არც ვარგა რომ მკელი ჩვეულება
 ვინდათ შესჯავდ ათ. — როგორც გინდა ისე თქვი: განგებამ ისეთი ხა-

ქმე მიეო, რომ ყური უნდა დაუგდო შენ როტკას: გააგრძელო არა გაქვეყნება
 რა. — მაშ ხედა მოწყალეო ხელმწიფევე, ის მწეკმნი, როგორც მოგ-
 სსენეთ შეეკარბული იყო ტარადალაში, რომელიც იყო მწეკმნი, გონი-
 რი გოგო, კერძი ღ ცოტა ვაყვანსაც მიემზგავსებოდა, რადგან პატარა
 უღვაშები ჰქონდა. ასე მგონია ესღა თვალ წინ მიდგა მეთქი! — განა იც-
 ნობდი შენ? ჰკითხს დონ-ვისოტმა. — არა პატარო, ვინც მე ეს ამბავი მით-
 ხნა, ასე თქვა თუ ჰქმნარიტი ამბავიო, ღ როდესაც უამბობ ვისმეს,
 ისე უნდა უამბო თითქმის მე ვუთხვილიყავ ამ ამბის მოწმად. ერთის
 სიტყვით, თუ მოხსენიებთ, მიდიოდა დღე ღ მიდიოდა დღე, მაგრამ
 ბოროტი სული ვი ივინზლად იყო ღ რაღასაც ავირბოდა. ბოლოს
 იქმდის იოსტატა ბოროტმა სულმა, რომ ეს ჩვენი მწეკმნის სიყვარ-
 ული შეძულებად გადაქცნია, ხოლო ამის მიხეცი, როგორც ამბობდნენ,
 რაღაც ჭორები გაძნდარიყო; მითამ იმ მწეკმნი ჰქვს რაღაც საქმეები
 ჩაედინა სხვასთან, ემძაკმა დასწეველას იმის თავი, ღ ამის გამო
 მწეკმნი ეჭვიანობა ჩაიღო გულში თავის სიყვარულზედ. ღ ისეთი
 ეჭვიანობა, რომ ახირებულა. აქედამ ის გამოვიდა, რომ მწეკმნი შეი-
 ძულა თავის სიყვარული, ღ გადაიკარგა სხვასთან რომ აღარ დაქსნა
 იმის სხე. ტორრალვამ როცა შეამჩნია რომ სიყვარულს აღარ უყვარ-
 და, ისე შეიყვარა მამის ის რომ თავის დღეში არავინ შეეკარბებია ისრე. —
 ეგ ბუნებითი თვისებაა დედა-კაცებისა, შენისგან დონ-ვისოტმა: იმათ
 ისა სიულთ, ვისაც ისინი უყვარან ღ ის უყვარნთ, ვისაც სიულან. ამა
 გააგრძელო, ხანო. — მართლაც ხედა, პატარო, ისე მოახდინა მწეკმნი,
 რომ მოაგროვა თავის თსები ღ წავიდა ესტრემდურის მინდორ-მინ-
 დორ პორტუგალიაში გადასასვლელად. ეს ამბავი რომ შეიტყო ტორ-
 რალვამ, გამოუდგა უკან რომ მოსწეოდა; მისდევდა თურმე შორი-საღო
 იფსშიშეკლა, ხელში ვოსი ეჭირა ღ ზურგზედაც ერთი პატარა გუდა
 ეკიდა, რომელშიაც ამბობენ სარკის ნატკისი ეგდო, ერთი დამტკრეული
 სვარცხელი ღ ქოთნის ნატკისი, რაღაც პირზედ წასხამული ძაღამოთი.
 მაგრამ რაც უნდა მიქმანდეს, ჩვენ რა! მე უნდა მოგასხენოთ რომ,
 როგორც ამბობენ, მწეკმნი გაქმართა გუდაინის მდინარისკენ, სადაც
 უნდა გარეუღეიყო თავის თსებით; მაგრამ ეს მდინარე ამ დროს ძაღიან
 ადიდებული იყო, ღ იმ ალაგას ვი სადაც ეს მივიდა არც ნავი ღ არც
 გემი სადმე იზოკებოდა. ამბავად ძაღიან ვავრი მოუვიდა, მაგრამ რა
 ექნა? მამინე გულმა შეუტყო, რომ ტორრალვამ მოეწეოდა ღ მოაწყენ-

და თავის თავს მუდარითა ზღ ტირილით. მიხიკდ-მოხიკდა ზღ ძლივს და-
ინახა ერთი მეთევზე ნავით, მაგრამ ეს ნავი ისეთი ჰატარა იყო, რომ
ერთ გაცს ზღ ერთ თხას ძლივს ზღნიდავდა. ძინიც არა გაეწობოდარს,
შეუროგდა იმას თავის სამასი თხის გადაყვანას. მეთევზე ჩავ-
და ნავში ზღ გადაიყვანა თხა, მერე გამოვიდა ზღ კიდევ გადაიყვანა
თხა, კიდევ გამოვიდა მერე ზღ კიდევ გადაიყვანა. ახა დათვალეთ, ბატონო,
რამდენი თხა უნდა გადაიყვანა მეთევზეს; თუ ერთი შეგცდებთ,
ჩემს ზღაზარს გავათავებ: ესეთი განზნა ჩვენი. ერთის სიტყვით,
მე უნდა მოგასხსენო, რომ ძდინარის მეორე ნაზირი ძაღიან ტალახი-
ნი იყო, ამის გამო ბუკრ დროს ასმარებდა მეთევზე გადასვლა-გადმო-
სვლაში. ძინიც იმას გადაიყვანა მეორეც, მესამეც... — «გთქვამთ, იმას სულ
ერთიანად გადაიყვანა, გაწვევების დონ-ვისოტმა, ანლა ამას შემდეგ რა-
იყო შენ ის სთქვი, თორემ თუ ეველა თხები ჩამოსთვალე სვალადი-
საც ვერ გაათავებ». — «რამდენი გადაიყვანა მეთქი? რამდენსუდ დაკდე?
ჭკითხა სანხომ». — «ეშმაქმა იცის, რამდენი გადაიყვანა, მე რა ვიცი! მი-
უგო დონ-ვისოტმა». — «ავი მოგასხსენეთ, რომ დათვალეთ მეთქი კარ-
გა. ძამ აქ უნდა გათავდეს არავი, ამის გავრძელება აღარ შეიძლება». —
«რატომ, განა ვერე სავტროა თხების დათვლა არავის აზრისთვის?
ძითომ რაუშავს, რომ არ დასთვალო რამდენი თხა გადაიყვანა მეთევ-
ზემ, ეს არავის გავრძელებას როგორ დაგიძღის?» — «არ შეიძლება, ბა-
ტონო, არას გზით არ შეიძლება, მიუგო სანხომ. როდესაც მე გვი-
თხეთ, რამდენი თხა დარჩა მეთქი ზღ თქვენ ვერ მიზახუეთ, ძამინვე
დამკვარვა დაუთრები ზღ ამავიც დამავიწდა, — ჭეშმარიტად რომ კარგი
ღ სხიამოვნო ამავი იყო». — «ძამ შენი ამავი გათავდა? ჭკითხა დონ-
ვისოტმა». — «გათავდა. ისეთი ჭეშმარიტი ამავი გასლავსთ, როგორც
დედიჩემის სიკვდილია ჭეშმარიტი». — «ძართლა რომ შენ სულ სხვა რი-
გად მიამბე არავი, ამავი თუ ისტორია; ამ გვარი ამომბა ზღ ვერე უც-
ნაურად გათავება მთელ ჭვეყანასუდ არავის ეცოდინება. ესეც უნდა გი-
თხრა, რომ მე სხვას არას მოკვლოდდი შენი მშენიერი ჭკუისგან...
ან იქნება იმ სმაურობამ, ისეც რომ ისძის, გამოგაცლეს ჭკუა ზღ
გონება?» — «ყოველი იფერი შესადლებელია, მიუგო სანხომ: — მაგრამ
ჩემ არავსუდ მსოფლოდ ის ვიცი, რომ ის იქ თავდება, სდაც შეცდო-
მილება მოუვა ვისმე გადაყვანილი თხების თვლაში». — «სდაც გერჩი-
ვნოს იქ გაათავე, მიუგო დონ-ვისოტმა: — ახლა ახა ერთი ვინსო არ

დაიძვრის რ. ანსანსტი. ამან დაუწყო დეზუბის ცემა, მაგრამ როსი-
ნანტი ისევე სტომით იყო, რადგან სამხრის ძალიან მაგრა შეეკრა
ფეხები. ამ დროს, არ ვიცი დილის სიტვივებანი, თუ რამე შეეჭამა ისეთი,
ან იქნება ბუნებითი მოთხოვნილებით (ეს კი უფრო უეჭველია), სანსნოს
ის სურვილი მოუვიდა, რომლის აღსრულებაც სხვას ვერავინ შეეძლო
იმის მაგიერად; მაგრამ შიშმა ისე დაიპყრა იმის არსება, რომ ერთ ხა-
ბიჯზედაც ვერ გააცილა თავის ბატონს. ამასთან ისიც შეუძლებელი
იყო, რომ არ აესრულებინა ეს სურვილი. მასხადაც სხვა საშუალებას
ვეღარა ჰქონდა რა იმან, მოაშორა მარჯვენა ხელი უნაგირის თავს, გაი-
სხნა სიფთხილით ქვეითი ტანისამოსის დიდი; სიძიმისა გამო ეს
ჩაეშვა ძირს და იმხვეპებს გაუგებდა ბორკილივით. როგორც იყო
მოითმინა ეს გაჭირვება, მაგრამ თვით საქმე ვერ არ დაეწყო, და ეს
უფრო საუბედურად და ძნელი მოსათმენი იყო იმისთვის. ბოლოს ამი-
სთვისაც მოიგონა რიტატობა: შეიკრა კბილების კრიჭა, როგორც
იყო შეიმაგრა სუნთქვა, მაგრამ ძინც ვერა გააწეოდა ბუნებასთან, მხო-
ლოდ ის კი იყო, რომ განისმა ერთი რაღაც სხვა ხაირი სმა, რომე-
ლიც სულ არა ჰგანდა აქამდის აწერილ ხმებს, და რომლისაც არაოდეს
არ შეეშინებოდა იმას. — «ეს რა იყო, სანსო? ჰვითხა დონ-ვისოტმა.
— «რა მოგასსენო, ბატონო! მიუგო საჭურველთ-მტვირთველმა: ეს უთუ-
ოდ ახალი რამ ამბავია: სომ მოგასსენებათ ყველა ფათურავი თავისე-
ბურად იწყობა». შემდეგ იმან ერთიცა სცადა თავის ბედი და ბოლოს
ასრულა ყველა სურვილისამებრ, ისე რომ არც სმა ამოუღია და არც
თუ გასცილებია თავის ბატონს. დონ-ვისოტს, უნდა მოგასსენოთ,
ისეთივე მასვილი ენახვა ჰქონდა, როგორც სმენა; ამან ორი თი-
თი მოუჭირა თავის ცხვირს და ცოტა დაღრუჟით უთხრა სანსოს:
«მე გატეობ, სანსო, შენ ძალიან გუშინიან». — «დაიხ, ბატონო, საკვი-
რულად გუშინიან; მაგრამ მე მიგვირს ესლა რამ მოგატონათ ჩემი ში-
შარაობა?» — «იმან, რომ სწორედ ესლა მოეფინა ამ არე-მარეს რაღაცა
სუნხელება, რომელიც სულაც არა ჰგავს ამბრის სუნხელებას». — «ძა-
ლიან შესაძლებელია, მიუგო საჭურველთ-მტვირთველმა: — მაგრამ ჩემი
ბრალი სულაც არა არისრა, ისევე თქვინი ბრალია; თქვენ არ ინებეთ
ჩემი აქ მოყვანა, ამ უდაბურ ტყეში და ისიც ამ დროს?» — «გამშორდი
სამ ან ოთხ ნაბიჯზედ, უთხრა დონ-ვისოტმა: — და მეორედ მაგკვარი
შეურაცხება აღარ მკადრო — გაფთხილდი. უეჭველია, აგრე იმისთვის

გაბრიელად, რომ უბრალოდ გეჭყვი შე! — თქვენ ხომ არა გგონიათ, ბატონო, რომ მე ისეთი საქმე მომესდინოს, რომელიც საჭურველ-მტვირთველს არ შეეფეროდეს? — ჩემი შეგობარო სანხო, სჯობია კვ საქმე კვრე დაწვრილებით არ გამოვიკვლიოთ, მიუგო დონ-კისოტ-მა. ამ გვარ ლაშარაგში გაატარეს ღამე ჩვენმა რაინდმა და საჭურ-ველ-მტვირთველმა. სანხომ, რა შეატყო, რომ ჩაქრა გათენდუ-ბოდა, სიფთხილით გაუსხსნა ფეხები როსსინანტს და თვითონაც ქვეითი საცმელის სატყეული შეიკრა. როსსინანტმა როცა იგრძნო თა-ვისი თავი განთავისუფლებული, თუმცა ფიცისი სსსათისა არ იყო ბუ-ნებით, მანც თითქოს გაცოცხლდა, დაიწყო სტომა და ერთი აშაპვი. დონ-კისოტმა რა ხსს თავისი ცხესის ტლიჩკა, მამხვე იფიქრა, რომ კეთილად ავასრულე ესღანდელ ფათურაგსა. ამასობაში კარგა გათენდა, ასე რომ ეგელაფერი დაინახებოდა და გაიჩეოდა. დონ-კისოტმა მიისედ-მოისედა და ხსს, რომ იყოფებოდა დიდ წაბლის სეუ ქვეშ, რომელიც ისე იყვანე შეფოთლიღს, რომ შისს შუქს არ უშვებდენ დედა მიწა-მდის. იმან აგრეთვე გაიგონა კვლად რაღაც რასა-რუსი, მაგრამ ვერ გაიჩია რისგან წარმოსდებოდა ეს სმა. ბევრი ღაწ დაიცადა ჩვენმა გმირმა, შექუსლა როსსინანტი, გამოეთხოვა თავის საჭურველ-მტვი-რთველს და უბრძანა, რომ დაეცაღს იმისთვის სამი დღე, და თუ ამ ვადაზედ არ მოვიდოდა — მამინ იმის მიზეზად იქნებოდა უბედურად გათა-კება ფათურაგისა და განგებულების წესისა მებრ სიკვდილი. ამასთან მო-აგონა საჭურველ-მტვირთველს, რომ ეღწად მისუღიყო ტობოზოს, დონ-კისოტის სახელით, უსაღლო, მძკენიერ და მის გულის მუღობელ დუღსინეთან. შეხი სამსასურის ჟიღლოზედაც ნუ დაღლიბდები, დაუ-მატა რაინდმა: — მანამ წამოვიდოდი, მე დაეწყო ანდერძი და შინ დავა-გდე; იმაში სწირა, რომ შენ მოგცენ სრული ჯამგირი, რაც გერგებს ჰმდენი ხნის სამსასურისთვის, მაგრამ თუ ბედა გამოიყვანს ამ ფათურაგი-დამ უგნებულად, მამინ შენ მიიღებ დაპირებულ გუნძულს. სანხოს კვა-ლად მოკერისა პირის სახე, როდესაც მოისმინა ბატონისგან ამგვარი გულის დამთუთქი ღაშარაგი, თავის კეთილი ბატონისა, და მოასსენა: — არ მოგმორდები, ვიდრე არ დაასრულებ ფათურაგს. ამ გვარი გულ-ჩვილობისა და საქები ერთგულობისა გამო, — რომ უგან კდენს თავის ბატონისთვის ეგელა შიშის დროს, — ამ ამის დაიწერი ფიქრობს, რომ საჭურველ-მტვირთველი, სანხო ზანსა, კარგი ჩამომამკვლობისა იყო.

ან არა ღ მკელ ქრისტიანებს (*) ეკეთვნოდა. — ამის მწუხარებამ, გული დაუღებო ჩვენ რაინდს, მაგრამ მსწრაფელ შეიძაგრა იმან თავის გრძნობას, რომ დედა-კაცად არა სჩვენებოდა თავის საჭურველთ-მტვირთველს. იმან ზასუნსი არა მიუგო რა ამ თსოვნასედე სანხნოს, შექუსლა თავის ცხენი ღ გემართა იქითკენ, საიდაამც მოდიოდა წყლის ჩსრიალი ღ სსკა სმეობი.

სანხნო მისდევდა იმან ქვეითი, როგორც ჩვეულება ქქონდა. ღ მიათრევედა უკან თავის ვირს, თავის სამუდამო ამსახავს ბედშიაც ღ უბედურებაშიაც. გაიარეს კარგა დიდი გზა წაბლის ტყეში ღ შემდეგ გამოვიდნენ მწვანე ველზედ, რომელიც შემოხსნდვარული იყო ერთის მსრბიდან ზატარა კლდოვანი მთით: ამ მთიდან ჩამოხსრიალებდა წყალი. ამ მთის ძირში იდგა რამდენიმე უბრალო ქოხები, რომელნიც სა-ქცევებს უფრო თოქსგავსებოდნენ, ვიდრე სადგომ სასლეებს. რაინდმა ღ საჭურველთ-მტვირთველმა ახლა კარგად გაიგეს, რომ სწორედ აქედამ მოიხმოდა წყლის ჩსრიალი ღ რასუნის, რომელიც ესლაც ისმოდა. როსსინანტი შეფერთხა ამ წყლის ჩსრიალზედ ღ რაღაც ნაირ რასუნსედე. დონ-ვისოტმა მაგრა დაუჭირა ლაგამი, რომ არ დაეჩხენს თავის როსსინანტს ღ როგორც იყო მიასლოვდა ქოხებს, თანაც აბარებდა სულსა ღ გულს თავის მშვენიერ მფლობელ დუღსინიას ღ ევედრებოდა იმას, რომ კეთილად აესრულებინებინა ამისთვის ეს ფათერაკი. აგრეთვე დემერთსაც შეეკედრა ცოტა ოდენი ღ სთსოვა, რომ მოემადლა მისთვის შემწეობა. სანხნოც არ დასცილებია ამას, მისდევდა უკან ღ სულ როსსინანტის ფეხებ შუა იყურებოდა, რომ შეეტყო, თუ რა აშინებდა ასრე უწყალოდ იმას. გაიარეს იმათ კიდევ ასი საბიჯი ღ ბოლოს დაინახეს სამდეილი მიხეზი რასუნისა, რომელმაც წუსელი თითქმის გულები დაუსეთქა ჩვენ გმირებს. ეს რასუნის (არ გამიწორე მკითხველო) გამოდიოდა საბდის მოსათელი მანქანიდგან (მაშინიდგან), რომელსაც ქქონდა ექვსი სათელი ფერთა ღ ეველა ფერთის დარტყმით არასუნებდა.

დონ-ვისოტმა რომ დაათვარიელა კარგად ეს მანქანა, რასუნის მი-ფეზი, თითქმის სმა ჩაუწყდა ღ სრულებით გაშრა. სანხნომ შექსედა

*) მკელ ქრისტიანებს ისპანიაში ემსოდნენ იმათ, ვისიც წინაპარნი არ იყვნენ მონათლულნი ქრისტიანობრივ საწმუნობებაში ურიობილამ ანუ მაგრობილამ.

ბატონს, რომელმაც ჩამოქვიდა თავი ღ ცოტას გასწედა გული
 შეუღობდა; დონ-ვისოტმაც შექსედა სანხოს ღ შეატყო, რომ ამ გე-
 თილ საჭურველთ-მტკირთველს გაჭბეროდა ლოყები ღ შეეკრა კრიზა:
 მამსადამე დიდი საღისი მოსდიოდა სიცილისა. დონ-ვისოტის შეწუ-
 ხებს ისეთი ძალა არა ჰქონდა, რომ ერთი შეხედვით დაეკარგვინებინა
 სანხოსთვის სიცილის საღისი, სოლო იმან, რა ხასა თავის ბატონის
 გოცნებული შესედულობა; ვეღარ შეიძგრა სიცილი ღ იმდენი იცინა,
 რომ ბოლფს იმუღებული იყო ფერდებისთვის სელები შეეშელებინა,
 რომ სიცილისგან არ გამსქადრიყო. ოთსჯურ დანხვენა იმან, მაგრამ
 მანც კიდევ ისეთი ძადა ჰქონდა სიცილისა, რომ თითქოს ჯერ არ
 დაუწევიო. დონ-ვისოტი კი ილანძებოდა ღ, გაჯავრებული, ეშმაკებს
 აძლედა თავის თავს. უმეტესად გარისხდა იმსჯედ, რომ სანხომ თა-
 ვის სიცილში იმის ნათქვამი სიტუებები გაიმეორა: «იცოდე, ჩემო მეგო-
 ბარო, სანხო, რომ მე დავებოდე ამ რკინის საუკუნეში იმისთვის, რომ
 აღვადგინო ოქროს საუკუნე; მე ისა ვარ, რომელმაც უნდა გამოვცადო
 შიში, დიდი საქმეები ღ უმადვესი ღვაწლისი». სანხომ გაიმეორა ყველა,
 რაც დონ-ვისოტმა უთხრა იმას, როდესაც იმათ მოესმათ ღმე რასუ-
 ნი. რაინდი ძალიან გარისხდა ამ საჭურველთ-მტკირთველის დაცინვა-
 სჯედ, ღ ორი ისეთი სთსლიშა თავის შუბით, რომ, თუ თავში მოჭ-
 სვედროდა, უეჭველია, სანხო ზანსას ნამსახურ ჯილდოს იმის მემკვი-
 დრე თუ ღა მიიღებდა, თორემ ეს კი ვეღარ მოესწრობოდა იმ დღეს.
 სანხომ რა ხასა თავის სუძრობის გამოხავალი, უარებისა შეეშინდა ღ
 დიდის მორჩილებით მოასხენა თავის გარისსებულ ბატონს: «დამშვიდ-
 დით, მოწუალო სელმწიფეკ! ღმერთსა კვიცავ სუძრობით მოვასხე-
 ნეთ». — «შენ გესუძრება, მაგრამ მე კი არა! შექვეირა რაინდმა. აბა აქ
 მობძანდი, უფალო სუძარავ! შენ იქნება გგონია, რომ ამ ფერთების
 მაგიერად მართლსა სმინელი ფათერავი რამ რომ ყოფილიყო — გავიქცეოდი
 ღ ვაუ-გატობას ვერ მოვისმარებდი ღვაწლის შესამოსად? განა რაინდების
 ვალია გაარჩიონ წისქვილის ფერთების რასუნი სსვა სმარობისგან?
 ამასთან ესეც ძალიან შესაძლებელია, ღ რა შესაძლებელი! — უეჭველია,
 რომ მე თავის დღეში არ მინასავს წისქვილი; შენ კი, ბრიყუო სოფდე-
 ლო, მაგის მეტი რა უნდა გენასოს, მაგისთანა წისქვილში სარ დაბა-
 დებული ღ აღზრდილი. აბა გადაქციე კვ კვსი ფრთა ექვს დეკად ღ
 დამისიე, გინდ თითო-თითოდ, გინდ სულ ერთად, მაშინ მე გაჩვენებ,

რომ ეველას ფეხების ქვევას დაგაწეებინებ შენ თვალებ წინ; — მაშინ რამდენიც გინდა იცინე ჩემსედ! — დამძვიდდით, ბატონო, სთქვა სანსომი: — მე მართალია ცოტა წრეს გადავაცილე ჩემი სიცილი, მაგრამ ავი შეკრივდით კიდევ... ღმერთმა ისე გისხნათ უჩვენებლად ეველა ფათურაგისგან, როგორც ესლანდელ ფათურაგში არა დაგიშავდათ რა... მართლა სს-საცილო ჯ სლანარაგო არ არის ის შიში, რომელშიაც ჩვენ, — მაგრამ მომიტყვეთ, შიში რა თქვენი საქმეა? — რომელშიაც მე ვიყავი აქამდის? — მართალია, მიუგო დონ-კისოტმა, ეს შემთხვევა სსსაცილოა; მაგრამ, სლანარაგოდ ჯ ამბად არ გამოდგება, რადგან ეველანი ისე გონიერნი არ არიან, რომ ერთხანად რიგინად ეუურებოდეთ საქმი. — თქვენ მანც გეუურებოდათ რიგინად, რადგან ისე რიგინად იქეკედით შუბს, რომ თუ არ მოვრიდებოდა, თავს გაძილავებდა. მაგრამ ეს არაფერი: როცა მოხარეცსეს სარეცნი არ ენსება, უფრო თეთრად გაჯრეცსავს. გაძივონია, ვინც გატ-ირებს, იმას ძალთან უგვარსარო, ჯ დიდგატებს მითომ ჩვეულებად აქვსთ: ვერ მსახურს გალანძვებს ჯ მერე ნიფსავს ახუქებენ, რომ ბუერი არ ილანარ-ავონს; ეს კი აღარ ვიცი ცემისთვის რაღა სსხუქარს უბოძებს სოლმე. მო-გზაური რაინდები კი სულ სსვას არის; ესენი ცემის შემდეგ გუნძულებს, ახუ სავროლოს ჯ სამეფოებს ახუქებენ სოლმე. — ძალთან შესაძლებელია, მიუგო დონ-კისოტმა, რომ შენი სიტყვები გამართლდნენ. ძველი სულ დაივიწყე ჯ მომიტყვე წყენა, — შენ სომ ჭკვიანი ხარ ჯ იგი, რომ გავა-ვრებელი კაცი ეველაფერს ჩაიდებს. მაგრამ ეს კი დაისხომე სამუ-დამოდ, რომ ამას იქით ჩემ შესასებ გადაჭარბებული არა მოგვიდესრა. ამდენი სარაინდო წიგნი წამიგითსავს ჯ ერთგან არ შემსკედრია, რომ სსჭურველთ-მტვირთველი იმდენს ელანარაკებოდეს თავის ბატონს, რა-მდენსაც შენ მე შელანარაკები. ეს მე დაუდევნელობად მიმაჩნია, რო-გორც ჩემის მსრით, ისე შენის მსრითაც: შენის მსრით იმისთვის, რომ შენ მე მცირედ ჰატევის მცემ, სოლო ჩემის მსრით იმიტომ, რომ მე არ ვცდილობ უმეტესი ჰატევის ცემა მივიღო შენგან: აი, მაგა-ლითად, მსნდალნი, ამადის გალეელის სსჭურველთ-მტვირთველი, რომელმაც მიიღო თავის ბატონისგან გუნძულის მტკიცე გრათობა! ამბო-ბენ, ის ისე არ დაუწყებდა ლანარაკს თავის ბატონს, რომ ქუდი ხელში არა სსჭეროდა ჯ წელშიაც მოხრილი არა ყოფილხყო, როგორც ჩვეულებ-ება აქვსთ ოსმადებს. აგრეთვე გასიბადიც, დონ-გალანარის სსჭურვე-ლთ-მტვირთველი: ის ასეთი ჩემი ყოფილა, რომ მიუღო ისტორიამ

თაგო 22.

მამბრინის ზუზინ დაპყრობა და კადევე სხვა ფათურაკები, რომლებიც დასძლია ჩვენმა უძლეველმა რაინდმა.

ზუკვით მოსხენებულ ღაზარაკში რომ იუენენ ჩვენი გმირები, ცოტ-ცოტად ღრუბლები მოგროვდა და წინსწევს დაიწყო. დონ-კისოტმა მოიწადინა ერთ-ერთ წინქილში თავის შეფარება, მაგრამ უბედურება ის იყო, რომ იმას ისე შესძულდა ეს წინქილები სასწრაფო მასხარაობის შემდეგ, რომ თვით წარღვნაც მოსულიყო, მაშინაც არც ერთში არ შევიდოდა. ცოტას ხანს შემდეგ რაინდი და სტურგელთ-მტკვითველი შემოტრიალდნენ მარჯვნივ და დადგნენ იმ გზას, რომელსედაც, მგონია, წუხელის მოდიოდნენ. ცოტა რომ გაიარეს, დონ-კისოტმა დაინახა ერთი მოძველი ცხენოსანი, რომელსაც თავსედა რაღაცა ოქროსავით ბრწყინვალე ნივთი ედგა. ის მაშინვე მიუბრუნდა სასწრაფო და უთხრა: «მე მგონია, სასწრაფო, ერთი ანდასა არ არის ისეთი, რომ ჭეშმარიტი არ იყოს; ყველა მათგანს თითქმის ცხოვრებაში უდგას ფესვი და გამოცდილების—ესე იგი ყველა ცოდნის მიწისის—აღმოსაჩვენებელი არის. მაგრამ ყველა ანდასაზედ მართალი არის: სადაც ერთი გარი ისშევა—იქ მეორე გაიღება. ეს იმაზედ მომაგონდა, რომ, თუმიტა ბედმა წუხელი დაგვისშო ფათურაკის გარები და ჩარხის ფრთებმა სასტად დაგვანარჩუნა, მაგრამ ესედა ისევე ბედი ყურთამდის გვიღებს სხვა უფრო უკეთესს და საიმედო ფათურაკის გარებს. თუ ამ გარებში შესვლას როგორმე ვერ მოვახერხებ—ეგ იქნება ჩემი დანაშაული: ამას მე ვეღარც ბნულ ღამეს დავაბრალებ და ვეღარც ჩარხის ფრთებს. ჭსედაც, ჩვენ ზირ-და-ზირ რომ გაცი მოდის? იმას რომ თავსედა ჭსურავს, ის, ჩემის აზრით, სწორედ მამბრინის ზუზინა *), ის ზუზინი, რომელსედაც აღთქმა დავდე, თუ და კადევე გასწრაფს». — «გარდა იფიქრეთ, ბატონო, რასაცა ბრძანებთ, და უმეტესად იმაზედა, რინაც ქმნა გწადიანთ. ისე არა ჭქნათ, რომ ამანაც ბოროტების ფრთებივით არ გაგვაოცოს და არ წა-

*) ეს იყო, თუ მასწავს, მოსიბღუელი ზუზინი, მკვრიტანის კოროლის მამბრინისა. ვინც იმ ზუზინს დასურავდა, იმას ვერაოდეს ვერ დასჭრიდნენ ომში. (ნახე ზოემ: არიოსტონი და ბაიარდონი).

გვართოს ჭკუა». — «დაგწვევლას ეშმაკმა! შექვირას დონ-ვისოტმა: რა შედარებაა ბორბალის ფრთებსა და შესანიშნავ ზუზუნს შორის?» — «რა მოგასსენოთ, მიუგო სანჩომ, მაგრამ, მე რომ იმდენი ღაპარაკი შექმნო, რამდენსაც აქამდის ვღაპარაკობდი, მაშინ დაწმუნებული ვარ იმდენ მიზეზს მოგასსენებდით წელსდღეუ ზემ ნათქვამს, რომ შეცდომილებიდან იქნება სრულებით გამომეყვანეთ». — «განა შეიძლება რამე შეცდომილება მომივიდეს, შე იტვიანო მოლაღატკე! ნუ თუ ვერა ჭსკრული იმ რაინდს, რომელიც, ლურჯ ცხენზე მჯდომი, მოდის ჩვენკენ და რომელსაც თავზე ოქროს ზუზუნი ჭსურავს?» — «მე ვსვამ მხოლოდ, მიუგო სანჩომ, კაცს, რომელიც ჩემი ვირის ფერ ვირსედა წის, და რომელსაც თავზე რაღაცა ბრწყინავი რამე ჭსურავს.» — «შენ არ გუფხუბიან, რომ მამბრინის ზუზუნი ჭსურავსო! შეუტია დონ-ვისოტმა გარისკებით: — გადექი განსუდ და მე მოუხერხებ საჭმელს მაგ რაინდს; შენ ჭნახავ, რომ მე ბეგერი ღაპარაკი არ მიყვარს და იმ ზუზუნს, ჩემს სანატრელს და სურველს, ესლავ დავინახებო». — «განსუდ გავდებო, თუ არა, ეგ ჩემი ნებაა, მაგრამ ღმერთმა ჭქნას, რომ ეს ფათურავიც ბორბალს არა ჭკვანდეს და შრომამ ტუთილად არ ჩაგიაროსო». — «მე შენ გითხარ, ნუღარ მოავგონებ მეთქი იმ რაღაც ეშმაკ ბორბალს, შექვირას დონ-ვისოტმა, მე ჭარამსდავ, თორემ, ღმერთს ვიფიცავ ესლავ . . . კესმის! იმ ბორბალს დავანახებო!» — სანჩო დახუშდა შიშის გამო, რომ მართლა იმის ბატონს არ აქსრულებინა თავის ფიცი. ახლა მოგასსენოთ თუ რა იყო ის ზუზუნი, ლურჯი ცხენი და რაინდი, რომელიც დონ-ვისოტმა დაინახა. იმ არე მარეში იყო ორი სოფელი; ერთი მათგანი ისე საწყაღი იყო, რომ არც აფთქა ჭქონდა და არც დალაქი; სოფლო მერეში აფთქაღ იყო და დალაქიც, რომელიც კმსახურებოდა თავის ოსტატობით ზირველი სოფლის მცხოვრებლებსაც. უდალაქო სოფელში ერთს ავით-მეოფს დასტირდა სისხლის გამოშვება და ერთ კარგა მეოფსაც წვერის მოპარება. ამის გამო დალაქი მიდიოდა იქ და თან მიქქონდა ყვეთელი თითბრის თასი, რომელსაც დალაქები სმარობენ ზირის მოპარების დროს. ისე მოხდა, რომ ამ დროს წვიმა დაუშვა. დალაქს დაეხანა თავის ქუდი და, რომ არ დასველებოდა, დაისურა ზედ თასი, რომელიც სიწმიდისა გამო ძალიან ბრწყინავდა. დალაქი ლურჯ ვირსედ იჯდა. დონ-ვისოტის გამოხატულებას ეს ყოველივე კნკნა სულ სხვა ნაირად: იმან ლურჯი ვირი ლურჯ ცხენად მიიღო, დალაქი — რაი-

ნდად ჭ იმის თითბრის თასი — მამბრინის ოქროს სუხად: გასაკვირველიც არ არის, რადგან იმის დამთხვეული ტვინი ყველა ჩვეულებრივ ნივთებს, რაც კი სადმე შეესვდებოდა, სულ საჩინდო ნივთებად გადაქცევდა ხოლმე.

როდესაც დონ-კისოტმა ხახა, რომ საწყალი დალაქი, მისის რანდობისგან გარანდებული, მოასლოკდა, რანდმა არც აცია, არც აცსელა, შექუსლა როსხინსტი ჭ შუბის წვერის წინ გაძლოლით ეჭა საწყალ ხელთანს ჭ უქადოდა შიგ გულში განვირვას. კარგა რომ მინსლოდა, დაუყვირა: «მასუხი მიგე თუ შეგიძლიან, შე მოსად დაბადებულა, თუ არა მომეცი ნებით, რაც მე მშენის ჭ მეგუთვნის სამართლით!» დალაქი გულ-დამშვიდებული მიდიოდა ჭ სულ არ მოელოდებოდა ამ გვარ შემთხვევას; დანახა თუ არა რაღაც მოხვენება, რომელიც ეგრე უწყლოდ უქადოდა იმას განვირვას, იმას ველარა მოიფიქრა რა იმის მეტი, რომ ვიწოდამ ჩამოკარდა: შიშმა ისე გაძარდა ის, რომ იმას არც კი დაუნდვია ფეხი დედამიწისთვის ჭ უნქარეს ჯვირნისა მოედო ამ სწორე მინდორს ჭ ისე გაიქცა, რომ ქარიც ველარ მოეწეოდა. ამ ჩამოკარდნაში, რასაკვირველია, თასი დაქვარდებოდა. დონ-კისოტს ძალიან იამა ეს თავის გამარჯვება ჭ სთქვა, რომ წარმართმა კარგი ჭეუა მოიხმარა, რომ ნებით დამანება, რაც ჩემთვის საჭირო იყო, თორემ ხომ ერთ უბედურებას შევამთხვევდიო. რანდმა უბძანა სახსხოს, რომ აელო დედა-მიწიდან სუხი. საჭურველთ-მტკირთველმა, აილო რა თასი, სთქვა: «იწ, რა თასია! მერწმუნეთ ერთი მარაკედისი *) ღირს ჭ თითქმის რვა რელიც». ამან მართვა ეს დავლა თავის ბატონს, რომელმაც მაძინვე თავზე დაიდო ჭ აქეთ იქით იყურებოდა, რომ სხვა რამ სამკაულიც ეპოვნა იმისი. მაგრამ ვერა იპოვნა რა, რადგან იმას სხვა სამკაული არა სჭირდებოდა რა დალაქის ხელში; ბოლოს უსამკაულოთაც დასჯერდა ჭ სთქვა: «უძველია იმ წარმართს, ამის ბატონს, ასირებული თავი ქქონია; ეს გიდეე არაფერი, საქმე ის არის, რომ ამ ზუხნს თითქმის სასკვარი აკლია». გაიგონა რა სახსომ, რომ იმის ბატონი თასს ზუხნს ქძსდა, ასირებული სიცილის სვლისი მოუვიდა; მაგრამ როცა მოკლნდა თავისი ბატონის გარისსება — კბილებს

*) მარაკედისი — ფულია; შავი მარაკედისი შეადგენს თითქმის კაპივის ერთ მესუთედს, ხოლო თეთრი — ორ მესუთედს.

მკრანე მოუჭირა. — «რასეუდ გეცინება სანხო?» ჭკითხა დონ-კისოტმა. — «იმაზედ ვიციანი, ბატონო, რომ ამ ზუზის ჰატრონ წარმით ამოდენა თავი ჭქონია ღ ამასთან ეს სკევირვლად ჭკავს სადალქო თასს». — «იცი მე რასა ვიფიქრობ, სანხო? მე მგონია, რომ ეს შესანიშნავი ღ მოსიბლუელი ზუზი ისეთს ჩაჭკარდნია სელში, რომელსაც სულ არა სცოდნია ამის ღირსება ღ მოსმარება, მოლოდ გი მისვედრილა, რომ წმინდა ჰიტალო ოქროსი უოფილა ღ — რომ მოსმარება არა სცოდნია — აუღია იმასაც ღ ნასკვარი იფულათ გაუკეთების ღ ნასკვრისა ვი ეს რაღაც ნარი მიზარადი ჩამოუხსნამ, რომელიც, შენი არ იუოს, მართლად სადალქო თასს მიქმსგავსება. მკრანე, რაც უნდა იუოს, მე კარგად შეუურება ამ ჩემი დავლის ღირსება, ღ თუგინდ ბაღასაც ჭკავსდეს, მაშინაც არას ვინაღვლი. ესლა რა სოფელიც შეგვხვდება ჩვენ, იმ სოფლის მკედელს გავაკეთებინებ, როგორც რიგია ღ, მგონი, იმ ზუზისაც დავამკობინო, რომელიც გულკანმა *) მარსს *) გაუკეთა; — მანამდის ვი ასე დავინურავ, — სომ გავიგონია: სულ არა-რამბს ცალ-უღელი სარი სკობიაო. ამასთან ამას კარგა შეუძლიან დამითაროს ქვისგან». — «ღიან, სოქვა სანხომ, თუ შურდულით არ გამოისურვან, როგორც მაშინ, ორი ვარი რომ ომობდა ღ თქვენ მოწყალებას შურდულის ქვით კბილები ჩაყრევირებს ღ იმ მშვენიერი ბაღსამის ჭურჭელიც გავიტესქოთ, რომელიც ჩემთვის ძალიან საზიზღარი გასლდათ». — «მე სულაც არ შენახება ის ბაღსამი; სომ იცი, სანხო, რომ მე იმ ბაღსამის შედგენილების სია შეპირად ვიცი.» — «მეც მასსოვს, უთხრა საჭურჭელით-მტრთველმა; მკრანე ღმერთმა მამოროს, რომ არც გავაკეთო ღ არც დავლიო ჩემ დღეში; ამასთან გავითხილდეები, რომ იმისთანა ბაღსამით წამლობა არ დამჭირდეს. საბანსუდ თამამობას ღარ ვიტყვი, რადგან ამ შემთხვევაში გავითხილება მსელა; თუ მეორედ შემხვდება ეს უბედურება, არა გავწობარა, უნდა მსრებს მოუჭირო, ხუნთქვა შევიგუბო, თვალევი დავინურავ ღ მიკენდო სანხის სიამგრეს ღ მსროლელების სელკონებას.» — «შენ კარგი ქრისტიანი ვერა ჭყოფილხარ, სანხო, უთხრა დონ-კისოტმა: — თუ ოდეს-

გულკანი — ზღაპარ-სიტყვაობით იუზიტერის ღ იუნანს შვილი იუო, ცუცსლისა ღ მკედლების ღმერთი.

მარსი — იუო აგრეთვე იუზიტერის ღ იუნანს შვილი, ღამქრობის ღ ბრძოლის ღმერთი.

მე შევიწროებს მოუყენებია ვინმე შენთვის, უნდა დაივიწყო, იცოდე: ხელ-
 რგძელნი ჰ კათილ-შობილნი ხელნი მალე ივიწყებენ ძვირს ჰ შეწუხებასა.
 თავი ხომ არ გავტყენია, ან ფეხი არ მოგტყენია, ან გვერდები ხომ არ
 ჩაგტყვერვია, რომ ვერ დაივიწყე აქამდის ის ხუმრობა. საჭმე რომ რიგია-
 ნად გავარჩიოთ, შენ მაშინვე შეიტყობ, რომ იმ სახლს ხუმრობის მე-
 ტი არა სწადდა რა. მე რომ წინააღმდეგში ვიყო დაწმუნებული, მაშინ
 უკველად გაგებრუნდებოდი უკან შენი გულისთვის მტერიის გადასასდელად
 ჰ ისე დავაწიოკებდი ჰ ავიკლებდი იმით, რომ, მგონია, ისე ტროკლებიც
 არ აკლავს ბერძნებს ელენეს მოტაცებისათვის, რომელიც დაწმუნებული
 უნდა ბძანდებოდეს, რომ არ იყო ისეთი მშვენიერი, როგო-
 რიც ჩემი დუღსინეა არის, ჰ ესლა რომ იყოს, ან ჩემი დუ-
 ლსინეა რომ მაშინ ყოფილიყო, იქნება ის არცკი ვინმეს ესსიე-
 ბინა». აქ ამოიხსრა ჩვენმა რაინდმა ჰ აღსვენა თავისი ზეცას. — «თქ-
 ვენი ნებას, საბანზედ თამაშობა ხუმრობად ჩათვალეთ, მიუგო სახნომი;
 მაგრამ მეკი კარგა მასსოვს რა სასიამოვნოც იყო ჩემთვის ის ხუმრობა: ჩე-
 მს დღეში არ დამავიწყდება ის ამბავი, ჰ ჩემს გვერდებსაც მარადის ეს-
 სოკებათ. მაგრამ ამას თავი დავანებოთ ასლა, ერთი მიბძანეთ რაუფოთ
 ამ ლურჯ ბეღარს, რომელიც საკვირვლად ჰგავს ლურჯ ვირს, ჰ რა-
 ძელიც დაავდო აქ თქვენგან დამარცხებულმა მარტინმა? ის დალოცვი-
 ლი ისე გაიქცა, რომ თითონ აღაჯურე გაღია-დიელოც ვერ მოეწყოდა
 ჰ მგონია თავის დღეშიაც აღარ მობრუნდეს აქ . . . ეს ლურჯა კი,
 ამ წვერის მხემ, კარგ რამეს ჰგავს!» — «მე არა მაქვს ჩვეულებად,
 უთხრა დონ ვინოტმა, დავინახე რამე უსამართლოდ რაინდის ცხენი, ჰ
 ამას თვით საჩაინდო განიხებიც გვიკრძალვენ; ხოლო თუ რაინდი ბრ-
 ძოლადი თითონ ჩამოგარდება ცხენიდან, მაშინ გამარჯვებულს აქვს
 უფლება დამარცხებულის ცხენი წაიყვანოს, — ეს დაკლად ჩათვლება იმას.
 ამისგან, სახნო, დასებე თავი ამ ვირს, თუ ცხენს, თუ როგორც გი-
 ნდა დაუძახე. როცა ამის პატრონი ჰსასხავს, რომ ჩვენ წაკვლით, მობრუ-
 ნდება ჰ წაიყვანს». — «ნეტა ეს ჩემი ვირი გამცვლევინა ამ მხეცხედ,
 რადგან, მგონი, ეს უნდა სჯობდეს ჩემსას. მაღიან სასტიკი ყოფილან
 საჩაინდო წესები, თუ ერთ ვირს მეორესედ არ აცვლევინებენ. ნეტა
 ვიცოდე კურტნის გამოცვლაც აუკრძალავთ რაინდებს?» — «მე კვ აღარ
 მასსოვს კარგად; მანამ ამას რიგინად შევიტყობ სხვა ჰ სხვა ჭე-
 შმარტი წყაროებიდან, მანამ მე გაძლევ ნებას გამოცვალა კურტა-

ნი, თუ გი შენთვის ძალიან სჯობდა». — «როგორ სჯობდა არ ბატონო, მოასხუნა სახსომ, ისე სჯობდა, რომ ესღა ამხედ მეტი არა მინდარა.» დაიროთ რა ნება ბატონისაგან კურტინის ცაცვლასედ, სახსომ მსწრაფელ გამოუცვალა კურტინები ჭ რომ შეჭხელა თავის ვინს, უწინდელსე სუთჳურ უკეთესი ეჩვენა.

ამას შემდეგ იმათ ისაუბრეს ჭ რაც დაჩქარდათ მღვდლების საგდლისაგან, სულ შექმამეს, დალიეს წყალი იმ არსიდაძ, რომელიც ბორბლებს არასუნებდა, ჭ ისე გაკვრზდნენ ორნიც, რომ ერთხელ არ მიუხედიანთ იმ ბორბლებისკენ, — ისე შესძულდათ წუხანდელი რასი-რუსისა გამო. ბოლოს როგორც იყო გაუარა ჩვენ რაინდს რის-სვამ ჭ მელახსოლიამ; *) ეს შემძინდა ცნენსედ, სოლო სახსო ვირსედ, ჭ ორნიც დაადგნენ იმ გზას, რომელიც ირად მიშკებულმა რახსინსიტმა ამოიჩინა თავისთვის: რაინდი უკვლა გზის სიმრავლის დროს, როგორც მოგახსენეთ, თავის რახსინსიტს ირად მიუშკებდა სოლმი, რადგან უწინდელი რაინდებიც ასე შერკობდნენ ამ შემთხვევაში. სახ-ჩოს ვირიც მისდგედა იმას უკან, როგორც ერთგული მეგობარი, ამ-სახსიგ ჭ მონა. ესენი გამოვიდნენ ერთ დიდ შარა გზასედ ჭ დაემუ-ნენ თითქოს უაროდ ჭ უმიზნოდ. — «მოწყალეო ხელმწიფეე! ბო-ლოს ამოიკენეს სახსომ: ნებას მომცემთ, რომ ცოტადენი რამ მო-გახსენოთ? მასაქეთ, რაც თქვენ მიბძნეთ, რომ ჩუმთ ვეოფილიყავ, მას-აქეთ ოთის რამ სათქმელი დაღმა ჩემს არსებაში, ჭ ესღაც მერეთე მადგა ენსედ; ღამის ესეც უბრადოდ წამისდეს». — «სთქვი მოკლედ ჭ ცხადად. მე ვერ მოვითმენ, თუ შენ შენებურად გატანურებ». — «მე მინდოდა მომესხენებინა თქვენთვის, ბატონო, რომ ჩემის ჭკუით ამ უდაბურ მინდვრებსედ სეტებით ჩვენ ბუერს ვერას მოვიგებთ, რადგან ჩვენ აქ ბუერი მოვითმინეთ, მაგრამ ვერაფერი გამოხსავალი გი ვერა ვნსეთრას. ამის გამო ჩვენ აქ კიდევ ბუერს ვივლით ჭ არც ღვაწლს შე-იმოსავს თქვენი მოწყალეება ჭ ბუერს შევიწროებასაც მოვითმინთ — ეს არც თქვენი სურვილის აღსრულება იქნება ჭ არც ღირსება თქვენის მკლავისთვის. ამის გამო მე მგონია (თუ თქვენ წინააღმდეგი არა ბძინდებით) უკეთესი იქნებოდა, რომ ჩვენ შევსულეყავით ვინმე კოროლისა ასუ

*) მე ღ ა ხ ს ო ღ ი ა — სულთ დაკრძობა, მოშკება; მუდამი მოწყ-უენილობა.

ზრინცის სამსახურში, რომელიც ეძებოდა ვინმე სსკა მეფეს; სამსახურში თქვენ აჩვენებდით თქვენს დიდს ძალას, ასირებულ მამცობას და ჩინებულ ჭკუას. როცა გინცობდა თქვენ ზრინცი ანუ კარგადი ამ ღირსების მექანედ, დაგვაჯილდოებდა ორივეს და ავკავსებდა სანუქრებით, რისაც ვინ იქნებოდა ღირსი. იქ ავრეთვე ისეთი ვინმეც მოიხვედრება, რომელიც ამბად აღწერდა თქვენს ღვაწლებს, ჩამომავლობის სასწავლად. ჩემ ღვაწლებზედ არას მოგახსენებთ, რადგან საჭურველთ-მტკირთველის ღვაწლები სვეით ხარისხამდის ვერ ავლენ. მაგრამ, რადგან გამოგონია, რომ უწინდელ წინდობას ქმინის ჩვეულებად საჭურველთ-მტკირთველების მოხსენებაც, ამის გამო მეც იმედი მაქვს, რომ ჩემი სახელსაც არ დაივიწყებენ». — «შენ ცუდად არა სჯი, ჩემო ხანხო, მიუგო დონ-კისოტმა: — მაგრამ მე ვერ უნდა დავიარო მრავალი ქვეყნები და ყველა მთები ავაგოთ ფათურაკებითა და ჩემის ღვაწლებით, რომ ამ გვარად შევიქმნე გამომჩინილ წინდობას და მიცნობდეს ის დიდი მონარქი, *) რომელთანაც მოვიწადინებ სამსახურს. უნდა ისე გავითქვას ვერ სახელი, რომ ვინცობასა ქალაქში შევიდე სადმე, ბიჭები წინ-და-უკან მომდევნენ და ჭევიროდნენ: აი ეს არის მზის წინდობა, ან გველა-შაპისაო, ან ვიდევ სსკა რამ სახელს მეძახდნენ, რომელსაც მე დამარქვეყნე რამე უდიდესი ღვაწლის გამო. მაშინ იტყვიან ეს ის წინდობა, რომელმაც ჭიდაობაში ფალავანი ანუ დევი ბრაკაბრუნო მოგვლათ, ის არისო, რომელმაც გააუქმა დიდი ხნის ჯადო-ქრობა სპარსეთის მამ-ლუქისა, რომელიც იყო მოჯადოებულნი ცხრა ანო წელიწადი. ამ გვარად ერთი მეორეს გადასცემს ჩემ დიდებას და ღვაწლებს და ბიჭების ყვირილზედ და კიჟინაზედ გადმოხედვას ფანჯრიდან იმ ქვეყნის მეფე, ან ხელმწიფე; როცა დამინახავს და მიცნობს იარაღით, ან ფარის ნიშნით, მაშინ დაიყვირობს სმა ძალდა: «ჩემო წინდობა! ყველანი, ვინც ხართ ჩემ სასახლეში, გამოეგებებით ამ საუკეთესო წინდოს, რომელიც მომხმადებს აქეთ!» ამ ბძახების გამო ყველანი გამოეგებებინ, და თვით მეფე ვი სასკვარ კიბემდის ჩამოვა, მომესკვას და დამიწებს გონხას და ამბობებს; მერე დამიჭერს ხელს და წამიყვანს თავის მეუღლის საწოლში, სადაც იქნება ავრეთვე იისი ქალიც, ინფანტა, მშვენიერი ქალწული, რომლის ბადალიც ძნელად მოიძებნება მთელ

*) მონარქი — მეფე, თვით მშობელი.

ქვეყანაზედ. ინფანტა მსწრაფელ შემომხედავს, ხალხი მე იმას, ღ
ერთი ერთმანეთს ვეხვეწებით რაღაც ღვთაებრივად ზეცვიურად. მე-
რე უნებურად როგორღაც ორნივ გაკეპბებით სიყვარულის ბაღში, ორ-
ნივ დავიწყებთ ერთმანეთზედ ოხვრას, რადგან ვერ გამოუტყნადებთ
ერთმანეთს ჩვენს გრძნობას ზეცვიურად. შემდეგ, უაჭვკლიას,
წამიფანჩენ ჩემთვის მშვენივრად მომზადებულ ოთახში, სხვაც მომხსნიან
ფარ-სმალ-აბჯანს ზეცვიურად მეთვისგან ხმარებულ ძაწკულში ზეცვი-
ფარ-სმალ-აბჯანში მე უფრო მშვენივრად ვეხვეწებით. ღამე რომ დადგე-
ბა—მიმიწვევენ მევის სუფრასზედ სავსემოდ; ჩემს ასლხს იხსდებიან
მევე თავის მკუდლით ზეცვიურად, რომელსაც ფარულად დაუწყებთ უფ-
რებს ზეცვიურად ვანამსაც ისე გაკატარებთ, რომ ერთი ღუგმა არ ავი-
ლო ზირში:—ის ისე მშვენიერი იქნება, რომ იმის უფრებსაც კარგა გა-
ძღობს ჩემს სტომაქს. ისიც ჩემსავით მოიქცევა: არც ის მიირთმევს
ბევრს და სულ მე მიუფრებს, ზეცვიურად ვეხვეწებით, ორ-
გორც მე, რადგან, ზეცვიურად ვითხარო, ისეთი გონიერი ქაღალდი არის,
რომ თავის ქვევით არ ადებინებს ეჭვს თავის უმანკობაზედ. ორდ-
ნაც ავდებთ ვანამდგან, უფროვე შემოვა დარბაზს ერთი მხინჯი
ქონდობის-გაცი, ამის მოწვევა უვან მშვენიერი ქაღალდი, რომელსაც მარ-
ჯინებ ზეცვიურად მოწვევას ორ უფარ-მხარო ფაღვანები; ეს ქალი
გამოგვიცხადებს ერთს ფათურავს, რომელიც არის მოგონილი ერთი
ძველებური მეცნიერისგან ზეცვიურად, რომ ვინც ამ ფათურავს რი-
გინად აღასრულებს, ის იქნება უზირველენი რაინდი მთელს ქვეყანა-
ზედ». მევე მსწრაფელს უბძანებს თავის რაინდებს ამ ფათურავში თავი-
ანთი ძღობს გამოცდას, მგრამ ვერავინ ვერ შემომხვავს ღვაწლს, გარდა
სტუმარი რაინდისა, ესე იგი ჩემ გარდა, ზეცვიურად ვანამდგან ჩემს
ღიღობს ზეცვიურად ინფანტას, რომელიც დარჩება ძღობს მადრიელი
თავის თავისა, რომ, თავის ჭკუა ზეცვიურად დაამყარა იმ კაცზედ, ორ-
მელიც უფროღა ეს ოდენი ღირსების ზეცვიურად. მგრამ ვეკლას ის
ემჯობინება, რომ ის მევე, ან ზირინდი, ან ვინც უნდა იყოს, იომებს
ვინმე თავის ტოლ ხელმწიფესთან, ზეცვიურად, იმის სტუმარი რაინდი, ვთ-
ხოვ იმას, (როცა ვეხვეწებთ იმის დარბაზში), რომ მომცეს ნება ჩემის
შემდებლისამებრ შევიწიო იმ ომში. რასაკვირველია, მევე, თუ ხელმწიფე
სინარულით მიიღებს ამ შეწვევას ზეცვიურად ზეცვიურად ვანამდგან იმის
ხელზედ იმ წყაღობისთვის, რომელიც მექნება ამით მისგან მონიჭებუ-

ლი. იმავე დამკვრელსავე შეეძლება იმ მოაზრობისადაც, რომელიც არის იმის საწინააღმდეგო; ამ მოაზრობისადაც გვეჩვენებს ჩვენ მრავალჯერ ბასი და მიწნა რომელიც იმ ფრეილინსა შეეძლება, რომელიც არა იმდენად არა გააძვირებს იმას. შეეძლება იმას, ინფანტის გული შეუღობდეს და ფრეილინსა გაეძვირებინა წილისათვის და ძალიან შეეშინებინა გათენებამდე: რასაკვირველია იმისთვის დიდ რამეს შეადგენს თავის მძინარეული ქალის პატრონობა და არ იმდენად, რომ ჩვენი ერთმანეთთან უფროსი იყოს გააძვირებელი. ბოლოს ინფანტს მოვა გონებასა და მოაზრობით გარეთ გამოამწყვდევს თავის მშვენიერ ხელს სავაჭროებად; მეც ვაკონტაქტებ ათასჯერ და გავხარ ჩემი ცრემლით. შემდეგ დავდებთ პირობას, თუ როგორ შევიტყუოთ ერთმანეთის ამაგი—ბუნდური თუ უბუნური, და მან პრინციპსა მთხოვს, რომ როგორც იყოს ჩვენა დაგვრუნდეს და მოლოდინით არ გადუღდეს გული. შეეძლება რასაკვირველია მრავალი ფრეილინით აღუთქვამდეს იმას ჩვენა დაგვრუნებულს და ვიდრე რამდენჯერმე ვაკონტაქტებ ხელს და ისეთი გრძობით გამოვეთხოვო, რომ თითქმის სრულიად გითხოვო ამ ქვეყანას. შემდეგ წავალ ჩემ ოთახში, დავწვი ჩემს საწინააღმდეგო, მაგრამ მწუხარების გამო არ დამძინებს, რადგან მესხობა, რომ უნდა გავშორდეს იმას, ვისი განშორება მიხანს სიკვდილად; გათენდება თუ არა შევალ დარბაზს, რომ გამოვესალმო მეფის თავის მეუღლით და ინფანტსა. შესვლის უძღვ. ვინავე მსალად მეფის თავის მეუღლით და ესენი გამომიცხადებენ, რომ ინფანტს შეუძლოა არის და ვერაზ გზით ვერ მივიღებო. რასაკვირველია შეეძლება მივხედო, რომ ინფანტს შეუძლოა მისეული არის ჩემი განშორება. ეს კმუნება დამიკონტაქტებს გულს, და მე ძლივს შევიძარებ ჩემ გრძობას. ფრეილინა, ჩვენი შუამავალი, ამ დროს იქ იქნება, უკველითვეს წინასწარ და შემატებს და, რასაკვირველია, წავა და უამბობს თავის მძინარეულ ინფანტს. ეს დაწვდება იმას დიდად მწუხარებს და ეტყვის, რომ ძალიან მძინარეს უცოდინარობა: თუ ვინ არის ჩემი რანდი, მეფის ჩამომავლობისა არის, თუ არა. ფრეილინა დაარწმუნებს, რომ იმ უდიდობას, კეთილშობილებას და ვაკონტაქტებს, რის პატრონიც არის თქვენი რანდი, ვერ იშენებს სხვა, თუ არ დიდი მეფის ჩამომავლობისა. დადონებული ინფანტს გულს მოიბრუნებს ამგვარი თავის გამდლის დაარწმუნებასა და შეეშინება მოიხსენს, რომ იქვე არ აიღოს იმის მშობლებმა, და მესამე დღეს გავა თავის ოთახიდან. ამასობაში შეეძლება გვემტკნავდეს უკვე საომრად

დაკამარცხეს მეფის მტერთა, მრავალ ქალაქებს დავიპყრობ, მრავალ
 ბუბს მოვიკებ, მერე დავბრუნდები მეის სასახლეში, ვნასავ ჩემ მივხურის
 იმ ალაგას, სადაც გამოკეთისოვე, ღ ზირობას დაუდებ, რომ ვსთხო-
 ვო მეიებს მისი სული ჩემი ღვაწლების ვიღღოდ. მეფე, რასაკვი-
 რველია, უარს მეტყვის, რადგან არ ეცოდინება თუ სასიძო რანდი
 რა ჩამომავლობისა ვიქნები. ხომ ასე მოსდება, მაგრამ არ და-
 ვსდებ ამას; მოტაცებით, ან სხვა რაიმე ოსტატობით გავსდი ინფა-
 ნტას ჩემ ცოლად, ღ მეფე როცა შეიტყობს ამას, შეწუხების მაგი-
 ვრად დიდ სიამოვნებაში შევა, რადგან იმასაც გავიკებს, რომ იმის სიძე
 არის დიდი მეფის ჩამომავლობისა, — ის კი არ ვინც რომელი სამეფოდამ,
 რადგან ის სამეფო მგონი კარტაზედ არ იზაკება. შემდგომ მეფე მო-
 კვდება, ინფანტა მიიღებს შემკვიდრებას თავის ძამის სამეფოზედ ღ,
 მაშასადამე, რაღა გავაგრძელო, მე, რანდი, შევიქნები მეფედ. ახა მა-
 შინ მომთხოვონ საჭურველთ-მტვირთველმაც ღ სხვაგან, ვინც კი ამ
 ამდღებაში მშველდნენ, ვიღღოები. ძამინ მე შეერთავ ჩემ საჭურვე-
 ლთ-მტვირთველს ერთ-ერთ დარბაზ-ქალ-ბატონს, — რაღა ერთ-ერთს, —
 იმას, რომელიც მე ღ ინფანტას შუამავალი იყო ღ რომელიც არის
 ყრინდ სახინო გერცოვის ქალი».

«გო, მაგას კი ვარჯ ბანებთ! შევევირა სახინო, — ამის მეტსაც
 არასა გთხოვთ. მე ამხედ მეტს აღარას ვიფიქრებ ღ იმედიცა მაქვს,
 რომ ყოველივერი აღსრულდება, რადგან თქვენ მოწყალეს ღქვიან «მო-
 ქურთმული შესედულობის რანდი». — «შვი ნურაფერზედ გექნება: რაც
 რამ გითხარი ახლა, სწოედ ამ სახით ღ ამ საშუალებით მისწევდნენ
 სოღმე უწინდელი რანდები კოროლისა ანუ იმპერატორის სარისხამდე.
 ახლა ისღა გვაკლია ჩვენ, რომ შევიტყოთ, თუ რომელი მეფე იბრძვის
 ღ ლამაზი ქალი ღვაკს, თუ არა? მაგრამ ჩვენ ჯერ ბევრი დრო გვაქვს
 მაგის შეტყობისთვის, რადგან, როგორც მითქვამს მრავალჯერ შენთვის,
 ჯერ უნდა მრავალი ღვაწლით შევიძინო დიდება ღ მერე ვიასლო ვი-
 სმე დიდ მეფეს. ამასთან ერთი რამეც გვაკლია ჩვენ: ვნთქვათ, რომ მე
 ჩემის ღვაწლით მოვიპოვე დიდება ღ ისეთი მეფეც გამიხნდა, რომე-
 ღსაც ომი მაქვს ვისთანმე ღ ამასთან ღამაზი ქალის ზატრანიც არის;
 ის როგორღა მოვახერხოთ, რომ მე გამიკინდე მეფის ჩამომავალი, ან
 იმპერატორის ბიის შვილის შვილი ძინც. მეფე, რასაკვირველია, არ მო-
 მათისოვეს ქალს, მანამ ნამდვილ ცნობას არ მოჭერებს ჩემ ჩამომავლელ-

ბასედა ღ ან შეიტყობს, რომ მე ნამდვილი ნათესავი ვარ მეფისა, ან იმპერატორისა, — თუცა უ ამისოდაც ღირსი ვიქნები ჩემი ღვაწლების გამო იმის სიძობისა. ამის გამო მე ვშიშობ, ვაი თუ ჩემ ჯიშზედ ნამდვილი ცნობები ვერხად იზოცინ და მეც ფუჭად ჩამიარონ ჩემდა ღვაწლებსა. რასაკვირველია, მე ვარ აზნაური, გამოჩენილის ჩამომავლობისა, დიდი მამულის ჰატრონი და ბარჩიანი, ამასთან ის უფლებაცა მქვს, რომ ჩემ გამუხტოურებულს სუთასაც სუეული წავართო *). იქნება ესეც მოხდეს, რომ ბრძენმა, რომელიც ჩემზედ მოთხრობას დასწერს, ისე მოასერხოს სჯემე, რომ ჩემი გვარი გამოიყვანოს ვინმე მეფის ჩამომავლობიდან, თუგინდ მესუთე თაობიდანაც იყოს, რა უშავს... იქნება არ იცი, სახნო, რომ ქვეყნასზედ არის ორგვარი ჩამომავლობა; ერთ გვარი ჩამომავლობა იწყობა მეფეებისგან და პრინციებისგან და დროსა და თაობის განმავლობით უფრო და უფრო მცირდება; ხოლო მეორე იწყობა უბრალო კაცისგან და სხვა და სხვა შემთხვევის გამო მისწევს გამოჩენილ ხარისხამდე. აქედამ ის განსხვავებაა, რომ ერთი ჰკარგავენ იმს, რაც უწინ ჰქონდათ და მეორე იგი იკებენ, რაც არა ჰქონიათ უწინ. მამსადაცე ძალიან შესაძლებელია, რომ ჩემი გვარი აღმოჩნდეს დიდ და შესანიშნავ გვარად, — ამით დაკმაყოფილდება ჩემი მომავალი სიამბოძე. ძვრამ, თუნდა რომ არც ვი დაკმაყოფილდეს მეფე ჩემ შთამომავლობასზედ, მაინც ფიქრი არ არის: ინიანტა უეჭველია ისე შემოიყვარეს, რომ არ დაქსედავს მამის უარს, აღმითქვამს ჰრძობას და მეფობას, თუნდა დარწმუნებულდ იყოს, რომ მე ერთი უგანსხეული მეშის შვილი ვარ. თუნდა ესეც არ იყოს, განა ვერ მოგიტაცებ და ვერ გავაქანებ სანა ჩემი ნება იქნება, და იმ დროებამდის ვერ დავმდავ სანამ, მანამ მამის წყრომას არ მოხშობს დრო, ან სიკვდილი». — «ძართლა, მოგახეებაზედ უნდა მოგასხენოთ, დაუმატა სახნომ, რომ ზოგი უსანიდისონი ამბობენ: სანა ძალა გასჭრის, იქ ჰატონსხეას ნუ დაქსნავავო. ან არა — უფრო გარგი: ესოზედ გავლას და ბატონების თავის განტურს, არა ხჯობის ღობეზედ გადავიართო? ამას იმსზედ მოგასხენებთ, რომ ვინიცობას

*) ძველი ისპანიური კანონით ვინც აზნაურს უმეტოურებას მიაყენებდა, იმას წართქედნენ ხოლმე გაუმეტოურებულის სასარგებლოდ სუთას სუეულდს (წარიღი ფულის) და უბრალო კაცის გაუმეტოურებაზედ იყო ვარობა სანსი სუეული.

თუ უფალი შეეგ, სიმამრი თქვენის მოწყალეების, გაუხიკადეს ღმრთი
 გცნოს ცოლად უფალი ინფანტა, მაშინ სისკა აღარა ეშველებარა, უნდა
 მოვიტაცოთ ღმრთი წავიფანოთ სადმე დრომდის, როგორც თქვენს ბძანე-
 ბდით წელს. მაგრამ ვაი ეს არის, რომ მანამ შერიგება არ მოგისდე-
 ბათ თქვენ სიმამრთან ღმრთი მიიღებთ ცოლის შვითეში იმის სამეთვალს, —
 თქვენსა საჭურველთ-მტვირთველმა უნდა გრიგოს კბილები ჯილდოს მო-
 ლოდინში. ზო, კარგი კიდეე, თუ თრეილინა-მასწავალი, საჭურველთ-მტვირ-
 თველის საცოლო, ინფანტას გამოჰყუება; მაშინ კიდეე შეიძლება გაუ-
 ძღოს კარმა მწესარებს ღმრთი ელოდოს შეციურ ჯილდოს... მე გვინაა,
 რომ თქვენ თქვენს საჭურველთ-მტვირთველს მაშინვე დაუნიშნათ
 თრეილინას ნამდვილ კანონიერ ცოლად? — «მე ამაზედ წინააღმდეგი
 არსად არ წამიგითხვას, მიუგო დონ-კისოტმა». — «მაშ მივენდოთ
 დმერთს, სთქვა სანსომ, ღმრთი საქმეს». — «დმერთმა ჰქნას,
 სთქვა დონ-კისოტმა, რომ უაველითერი ისე მონდეს, როგორც
 მე მსურს ღმრთი გსურს, ჩემო სანსომ, — დეე ნათლასებმა შორიდგან
 დაგნატრონ». — «თქვენ ნებს უფლისა! შეჰყვირას სანსომ: — მე ძველი ქრი-
 სტიანებთაგანი ვარ: გრათობაც რომ მივიღო — იმსაც დაჰჟერდები». —
 «დასჟერდები ვა არა, მეტიც მოგივა, უთხრა დონ-კისოტმა. თუ გინდ
 რომ გრათობაც არ მიიღო, თქერი არ არის; როცა მე შეეგ შეკიწები,
 მაშინ ადვილად მოგცემ ახნაურობას, მაშინ ბუერი ჯაფა აღარ მოგინდე-
 ბა იმის მოპოებაზედ, ან სეიდასზედ. ზაიდი! მოგცემ, ჟანი გაჰკარდეს,
 გრათობას, — მაშინ შენ აუცილებლად რანდი უნდა შეიწე; ზოგერთი
 ბუერს რამეს იტყვის, მაგრამ შენ უურსაც ნუ უგდებ... შენ უურე-
 რომ თქვენს ბრწინავლებს გეძსანდენ!... ის ზარამზადები!...» — «მი-
 თომ რაზედ ბძანებთ მაგას? განა ვერ ვიშეგ ბრწინაობას?» — «ბრწინა-
 ბას ვა არა, შენისა დონ-კისოტმა, უნდა ბრწინავლებს სთქვა» —
 «თუ გინდ ბრწინავლებს იყო, მიუგო სანსომ, მაინც კიდეე მოგასხე-
 ნებთ, რომ არაოდეს არ დაგძნობ ჩემ ღირსებას, ოდნოდ ვა დმერ-
 თმა მადირსოს რამე; მე ერთსეუ ერთი მონასტრის დარაჟად გასლდი,
 ღმრთი მისდებოდა დარაჟის ტანისამოსი, დმერთს გუფიცებით, რომ
 ყველა იძსნდა: რა ბიჭია! ამ მონასტრის მეკონდაკეთაც გამოდგება...
 ნეტა რა იქნება მაშინ, როდესაც მე მოვირთვები საგარდოლო მოწუ-
 ლში, ოქროსა ღმრთი თვალ-მარტალიტში რომ მოვიკამსებები უცნო ჰქვენ-
 ლი გრათივით? მე გვინაა სის დღის სავალიდამ წამოვლენ ჩემ სანსავად».

„შენ მამინ, რასაკვირველია, უჩინად ბიჭს ეგვანები, უთხრა დონ-ვიხორტმა, მაგრამ საქმე ის არის, რომ შენ უნდა მალმალ მოიპაროს წვერი, რადგან ცოტა აწეწილი ჯ ულამაზო გაქვს, — ორ დღეში ერთხელ მანც, მამინ უკვკვლად ორი თოფის სრულაზუდ შეგატყობენ რა თანამდებობისაც ჰყოფილხარ უწინა. — «მითომ რა უშავს, მიუგო სანსომ, წელბით დაკვიტერ დალაქს ჯ სულ ჩემ სხლში ვიყოფიე; თუ საჭირო იქნება, სხვაგანაც გავიყოფიე უკან, როგორც დიდი ბატონები გავიყოფიენ სოლძე მეჭინბეს». — «რა იცი, რომ დიდი ბატონები მეჭინბეს გაიყოფიენ სოლძე», ჰკითხა დონ-ვიხორტმა? — «მაგას ახლავ მოგასხენებთ, მიუგო სანსომ: — ერთხელ ჩემ ბიჭობაში როგორღაც გასლდი ქალაქში ჯ ერთ თვეს ჯ ერთ დღეს დავრჩი იქ. ვნახე, ერთი ბატონა ტანის ბატონი ვინც დასკირნობდა, ამას უკან ერთი ცხენისანი კაცი დასდევდა ჯ ხათაც ის ბატონი შებრუნდებოდა, იქით ის ცხენისანი — თითქოს იმის გუდიოა; მე გამოვივრდა ეს ჯ კვითხე იქ მყოფთ, ეს ცხენისანი რატომ არ გასწრობს, ან გკურდსუდ არ მოუდგება მეთქი. იმათ მითხრეს, რომ ეს იმ დიდი კაცის მეჭინბეა, ჯ აჭურე ჩვეულება ისეთია რომ დიდი კაცები თავის მეჭინბეს ესე თან ათრევენ. მასაქით არის, რაც ვიცი ეს ჩვეულება დიდ-კაცებისა ჯ სულ არ დამეწეება». — «მართალი ხარ, უთხრა დონ-ვიხორტმა, — ამისთვის შეგიძლიან შენი დალაქიც უკან იდევნო. ჩვეულებისანი ყველა ერთად არ დაბადებულან ჰვეესაზსუდ, არამედ სხვა-ჯ-სხვა დროს არიან შემოდებულნი; შენც ამისგანა შირველი გრადი იქნები, რომელიც მეჭინბეს მაგიურად დალაქს იდევნებ უკან. ამასთან წვერის მოპარება უფრო დიდ ერთგულებას ითხოვს, ვიდრე ცხენის შეკაზმა». — «დალაქსუდ გი მე ვიზრუნავ, სთქვა სანსომ, მაგრამ თქვენ გთხოვთ ეცადოთ ჩქარა გაჭხდეთ მეფე, რომ შეც გრადობა მიბოძოთ». — «მაგასაც მოვესწრობით, მიუგო დონ-ვიხორტმა ჯ, აიღო რა თავი მადლა, დაინახა ის, რაზუდაც შემდგომ თავში გაიმბობთ.

თავი 22.

ამბავი იმასუდ, რომ დონ-ვიხორტმა უბოძათავისუფლებამ რაკალ უბედურებს, რომელთაც მიერეკებოდნენ იქით, ხათაც იმათ არა ჰხურდათ წასვლა თავის ნებით.

სიდ-ხამედ-ბენენსელი, არაბეთისა ჯ ლამანის ისტორიკოსი, თავის მშენიერ, მკურ-მეტყველებითს, მშვიდ, სანამოყინო და გამაყინო

მოთხოვნაში გვიამბობს, რომ, როდესაც გრძელი ბაახი დან-კისოტმა დაამხსნელისა და ამის საჭურველთ-მტკივროთველის სახსარსი დაბოლოვდა, რინდმა მღლა ზილო თავი და დანასა გზასკედ, სადაც თითონ მიდიოდნენ, თორმეტმდის მომავალი კაცი, კისრებით მიბმულნი ერთ მსხვილ ჭაჭურედ იმ გვარად, როგორც ჩვენ ვახსნამთ ხოლმე კრიალოსხსნ; ამასთან იმათ სელეუბე შეზარკილებული ქქინდათ. იმათ მოხდევდნენ ორი ცხენოსანი თოფიანები და ორიც ქვევითი კაცი შუბებით და ხმლებით. სახსომ რომ დანასა ესქია, სთქვა: «ეს უთუოდ მანას სათსრულად არიან დასჯილები და გლეჯარად *) მიჭყავსთ». — «როგორ თუ მიჭყავსთ? ჭკითსა დან-კისოტმა. განა შესამდლებელია, რომ კოროლმა ძალით წაყვანინოს ვინმე მანას სათსრულად?» — «მე ხომ მაგას არ მოგასხენებ, მიუგო სახსომ: — ეს ის ხალხი გასლავს, რომელიც დანაშუღობის გამო დაუსჯიათ მანას სათსრულად». — «დაც უნდა იყო, უთხრა დან-კისოტმა, მინც ეს ხალხი ძალ-დატანებით მიდის და არა თავის ნებით». — «რასაკვირველია», მიუგო სახსომ. — «ამასხადამე, გაგრძელა რანდმა, აქ მე უნდა ვასრულო ჩემი აუცილებელი ვალი: უნდა შევმხრო ძალადობა და შევიწროება დავრღობილთა». — «ნუ გავიწყდებთ, ბატონო, მიუგო სახსომ, რომ მართლ-მსაჯულება არც ძალადობს და არც ვისმე შეავიწროებს უსამართლოდ, არამედ ყველას განსჯის და დანაშაულობისთვის სასჯელს მიაყენებს».

ამასობაში ვასაკების ასხმულა მოახლოვდა ჩვენ გმირებს და დან-კისოტმა დიდის სდილობით ჭკითსა ერთ ცხენოსანს, თუ რა მიხეზნისა, ანუ რა მიხეზებისა გამო მოჭყავდათ ეს ხალხი ამ სახით? ცხენოსანმა უპასუხა, რომ ეს ხალხი, ვასაკობისა გამო, მეფის სამხსნურის აღსარებლებად მიკვიდის გლეჯარა მანას სათსრულად, და ამის მეტს კერძარას მოგასხენებ და თქვენთვისც მეტი ცოდნა საჭირო არ არისო. «დაც უნდა იყო, დაყოლა დან-კისოტმა, მინც შემურს ყველასგან თვითვეულად შევიტეო მიხეზნი იმის უბედურებისა». ამ სიტყვებს დასძინა მრავალი მეცხიერული აზრები და დწილობანი

*) გ ა ლ ე რ ა — თვით უსასტიკესი სასჯელი ადგილი, სადაც ჭგზანინან დიდ დამნაშავე ვასაკებს, საფრანკოთში და სხვა შუა-ქვეყნის სლავსთან მდებარე სასლმწიფოებში, სადაც გლეჯარს ისივე მნიშვნელობა აქვს, როგორც ჩვენში ციმბირს, კატორგას. —

თხოვნა, ასე რომ მეორე ცხენოხსნმა უთხრა: «თუძც ჩვენ გვაქვს თანა
 ამთი სია, სადაც ვეკლას საქმე ღ სსხველი თვითვეულად არის მოხ-
 სენებული, მაგრამ, რადგან დრო არა გვაქვს, რომ დავდგეთ ღ წავიკით-
 სოთ, ამის გამო, თუ გნებავსთ, მიახლოვდით ღ თვითონ გამოკით-
 ხეთ ვეკლას, რაცა გსურსთ. უკველია ვეკლას გეტყვისთ თავიანთ საქ-
 მეს, რადგან ეს ისეთი საღისია, რომელსაც, როგორც საქმით უყვარს
 ჭარბმხადობა, ისე საამბობლადაც არ დაჭწარდება.»

ამ სუბა დართვის შემდეგ, (რომელსაც ბუკონ არ დაჭდეკდა ჩვენი
 დონ-ვისოტი, თუ ცხენოხსნი ჭკუით არ მოქცეულიყო), მიახლოვდა ვა-
 წაკებს ღ ჭკითხა პირველს მათგანს, თუ რა შეცოდებისა გამო მიდის
 ამ სახით? — «იმიტომ, ბატონო, უზახუსა იმან, რომ მე ვიყავ შეყვარე-
 ბული». — «მხოლოდ მაგისთვის? დაატანა დონ-ვისოტმა. მიჯნურობის-
 თვის რომ გალერაში ჭგსავინდნენ, მამ აქამდის ჩემი თავი ოცჳკურ
 უნდა გამსმარიყო იქ! — «თქვენ როგორიც მიჯნური გოხიათ, ჩემი
 მიჯნური იმ გარეი არ იყო, სთქვა ვაწაკმა: — მე შევიყვარე საშინლად
 ერთი ბოხნა სატენი, ღ ისე ჩაკეკანე, რომ აქამდისაც ვერავინ გამა-
 შორებდა იმან, თუ მართლ-მისჯულებას ძალით არ წავართო ჩემთვის.
 ზედ მომასწორეს ღ ამისგამო მოწმები საჭირონი აღარ იყვნენ; საქმე
 ისე გაათავეს, რომ მე ასე ჳოხნი მომართვეს ბუტებში ღ მისამატლაც
 სამიწლის ჳამაგირი დამინიშეს, — სხვა კი არაფერი არა ყოფილა რა».
 — «რა ჳამაგირი?» ჭკითხა დონ-ვისოტმა. — «სამ წელიწადს უნდა მა-
 სვან ღ მაჭამონ გალერაში, მიუგო ქურდმა, რომელიც იქებოდა ოცდა
 ოთხი წლის ბიჭი ღ იყო პეტრეაგიტის მცხოვრები. დონ-ვისოტმა
 ჭკითხა კვლად მეორეს თავის უბედურებას მიხესი, მაგრამ იმან ერთი
 სიტყვაც არ უზახუსა; ის იყო ძალიან დაღობებული ღ, დაფიქრებული.
 იმის მაგივრად უზახუსა პირველმა: «ამას, ბატონო, ეს ყოფა იმიტომ
 დაემართა, რომ ბუღბუღის სმასკედ მღეროდა, ესე იგი მოსაკრავე ღ
 მომღერალი გახლდა». — «ეს რაღასა ჭნიშნავს?! ნუ თუ საწანდრებასაც
 ჭგსავინან გალერებში?» — «დაის, ბატონო, მიუგო საგაღერომ, — ვეკლას-
 ზედ უარსია საწანდრობა ღ მესვერავობა — გამწარებისგან». — «არა, მე

ბევრჯერ კამიგონა უწინ, რომ ვინც თავის უბედურებას დაქმდეს ის ქების ღირსია». — «აქ სულ სხვანაირად იქცევიან, მიუგო სავაღერამ, — აქ ვინც ერთსეულ დაილიდნებეს, იმან მთელი თავის სიცოცხლე უნდა იტაროს». — «მე მათგანი არა მკურნებ-რა», სთქვა დონ-ვისოტმა. ერთმა მოდარაჯეთაგანმა უთხრა რაინდს: «უფ. რაინდო, გამწარებისაგან სიმღერა ამ პატრიარხის საფსისს ენაზედ წინაშავს ჯაჯაში *) გამოტყვას. ეს ცოდვილი სტანკის დე იყო გამოსტყეს, რომ იპარავდა საქონელს, დ ამ დანამაულობისთვის გაგზავნეს ქვენი წლით გალერაში; ამას გარდა ბუტკებზედაც ორასი ვაზი დაუთვალეს. ეს სულ ესე დაღვრემილი დ დაღონებული დადის, რადგან თავის ამხანაგები დასტინის ამას იმარად, რომ გამოსტყდა დ სულ «არა» არ იძასა. ესენი მოგანსენებენ, რომ «არა»-ში იმდენი ასოა, რამდენიც «დას»-ში, დ ამტკიცებენ, ვითომ დიდი ბედნიერება დამნამკესთვის, თუ იმის სიკვდილისა დ სიცოცხლის მიხეზი თავისივე ენაა, დ არა მარტო. მე მგონია, რომ ესენი თითქმის მართლები არიან». — «მეც ვერე მგონია, მიუგო დონ-ვისოტმა, დ მინალოვდა რა მესამეს, ჰკითხა ისივე, რაც პირველ ორს. ამან ძალიან ჩქარა დ თამამად უზასუსა: «მე მივდივარ გალერის ქვეყანაში სუთის წლის ვადით, იმ მიხეზის გამო, რომ ჩემ ქისს ერთსეულ შემოაკლდა ათი ოქრო». — «მე სინარულით მივუკმდი ათ ოქროს თქვენი გულისათვის, თუ ვი შეიძლებოდა თქვენი დასნს ამ უბედურებისაგან». — «ჰუთალი ბძახუელსარ, ბატონო, მიუგო სავაღერამ, მაგრამ ჩვენ მანც არა მოგკმეტება რა მაგით: ახლა რაღას ვაქვე ოქროებს, თუ ვი ველარ ვიმოვი, რაც შეჭირება. მე რომ თავის დროს შემოხდა ის ოცი ოქრო, თქვენ რომ ბძახუთ, ჩემი გოჭი აღზუსედ დაჯდებოდა: მოხელეს კალამს დაუთვრავდი, მდივანბეგსაც ისე გაუსურებდი ტვინს, რომ ესლა აქ ვი არ მივეუბოდი ამით შემებრისავით, ვინცის ზოგოდოკერის მინდორს იქით ვაქებოდი გაცდლებული; მაგრამ დმერთი მოწყალებს! მოთმინება დ ჩემი ჯანია!» დონ-ვისოტი მიუბრუნდა კვლავ მუთისეს, რომელიც იყო დარბაისელის შესედულობისა, ჭადარა დ სხარტელემდის წვერის პატრონი. ამან რომ მოხსმინა დონ-ვისოტის ვითება, მერე სავაღერამ უზასუსა: «ეს დარბაისელი გაცი გ-

*) ჯ ა ჯ ა არის ტანკით გამოკითხვა რამე დანამაულობისა, რა-ცა ნუბით არ გამოხტყდება დამნამკე.

ხელგასთ სუთი წლით გავზავნილი გალერაში, რადგან
 ხელ ამან ქალაქის ქუჩებში სხსაღსოდ გაისეირნ-გამოასეირნს
 ცხენით, მშვენიერად მოკმაზრულმა ღ მდიდრულად ჩაცმულმა. — «ეს
 მე მგონი იმას ჰნიშნავს, შეძიკრის სანსო, რომ ევ ყოფილას სანსი-
 სვილო ბოძსედ გაკრული». — «სწორედ, მიუგო სავალერომ: — სოლო ამის
 დანაშაულთან ის არის, რომ ეს იყო მაჭანკალი სხვა-ღ-სხვა სანიდუ-
 ლო სქემებში, რასაკვირველია, სიყვარულშიც, რადგან ესეც სანიდული
 სქემის. ამასთან კიდევ მეთხვავობასა ღ ჯადოცხრობასა სწამობდნენ». —
 «მეთხვავობა კი რომ არ გამოარეულიყო აქ, სთქვა დონ-ვისოტმა, მაშინ
 სიყვარულის მაჭანკლობისთვის არათუ უნდა დაესჯათ ღ მუშად გე-
 გზავნათ ვალერაში, არამედ მთელი ვალერის გენერლობა უნდა ებ-
 ძებინათ. უნდა იცოდეთ, რომ სიყვარულის შესახებ მაჭანკლობას ყველა
 ვერ აასრულებს ღ ყველა ვერ მიენდობა. ის ითხოვს კითილ-გონიერებას
 ღ სიმშვიდეს ღ არის ერთი უსაჭიროესი თანამდებობა ყველა განათლე-
 ბულ საზოგადოებისთვის. ჩემის ჰქვეით ასე უნდა იყოს, რომ მაჭანკ-
 ლობას კარგი ჩამომავლობის გაცებს აძლევდნენ ღ ამასთან ყველა მაჭან-
 კალს უნდა ჰყვანდეს უფროსი, მეთვალყურე, ანუ გამომცდელი; აზ-
 რეთვე ერთსეულ სამუდამოდ უნდა დასდონ იმათი შტატი ანუ რიცხვი,
 თუ რამდენი უნდა იყოს, — ერთის სიტყვით მაჭანკლებს უნდა ისეთი
 რიგი ღ წესდებულება ჰქონდეს, როგორც აქვს სხვა დალალებს:
 მაჭანკლები, — დალალები — სულ ერთნი არიან. ამა სანუალებით მოის-
 ჰობოდა ის უბედურება, რომ მიჯნურობის მაჭანკლებად არიან უნიჭო-
 ნი ღ უგუნურნი, მაგალითად, ზოგი ერთი მატანტალა ზებრუტუნეები,
 ჰაყები ანუ მასხარები, უწვერონი ღ გამოარედელები ღ ერთის სიტყვით
 ისეთი სულელები, რომელთაც არა აქვს გამოჭირანობა ღ არ იციან თვით
 საჭირო დროს როგორ მოაქციენ: ისინი მიემსგავსებიან იმ გამოშტე-
 რებულს, რომელმაც გაყინა საკმელი ჰირსა ღ თევზს შუა ჰქერით, რად-
 გან დაავიწყდა მარჯვენა ხელით სჭამდა, თუ მარცხენით. ჩემთვის ძ-
 ლიან სხსიამოვნო იქნებოდა გამეგრძელებინა ამ სავსესედ ზასნი ღ ჩა-
 მომეთვალა ყველა მიხესი, რაინა გამოც ვერ-არს გენტის ერთი აირ-
 ჩიოს საზოგადოებამ ჰირნი ამ ვკარი სავირო თანამდებობისთვის;
 მაგრამ აქ არ არის ადგილი ჩემი სურვილი ვასრულო: რადკიმე მე ამ
 აზრებს წარმოვსთქვამ იმ ჰირთან, რომელიც შეიძლებს ამ სავალერე-
 ვანების გასწორებას. ასეავე ამას ვიტყვი, რომ ჩემთვის ძალიან უნი-

ამაჲს ვსკდვედუ მოსტყუელს, ამ თეთრი თმით ღ ამ გვარს
 ბინდური შესკდულობით, რომელიც არის დასკიდი მსკსკლობისთვის,
 ღ იმსკედ კი უჯრო ვწესვარ, რომ ეს უსამოვნობა სკმში განსკრდა,
 მამის, რომდსკც მითსრეს, რომ მკითსკვიც ყოფილჲ, თუძკა დარწმუნე-
 ბული ვარ, რომ ქვეყნსკედ არ არის იმ გვარი მკითსკვაობა, რომელსკც
 შეკძლეს ვცნის სესკედ მოქმედებს ისრე, როგორც სოგიერთ თაკ-
 სკედებს ზგინათ. ჩკეს ვართ სრულებით თავისუფალნი ღ არ ანის
 ქვეყნსკედ ისეთი ბლასნი ანუ მანქანება, რომელსკც შეკძლეს იმან დათ-
 რგუნჯჲ. სოლო ის, რსკც სხადან უბრალე ბებრეუნები ღ სოგიერ-
 თი ზღუტი ღ ჭამსკედები, იმაში შესკდება, რომ ადკკან სდლს სსკვ
 ღ სსკვ შსამსკედს ღ ამით სოგს ჭკუიდამ სკვლას, სოგს სკიქიოს
 ზგ სკენიან, — აღბათ იმიტომ, რომ სსკქოს სკამთო სკევრელი არკის არის.
 ესე ატუეილეს ქვეყნს. აკი მოგასსენეთ, არ შეკძება არს გსით დაი-
 მოარბილოს ვცნის თავისუფლებჲ ვცნისა. — ამრთლს ბრძანებთ, სთქკა
 მოსტყმს; თქკან მსკს ვევიცკვ, ბატონო, რომ ტუეილად მომიგორეს
 მკითსკვაობა ღ მანქანება; სოლო, რომ მსკსკვალე ვეკვ — არ დკვმდკვ, სკმი
 სკლობს ის გასდდათ ღ არც ცოდკვდ მამსსდა: მე ვოკვლთვის იმან
 ვცდილობდი, რომ ეკვლას გკვტარების დრო მსარულად, მშეიდობისად
 ღ შეუშეოთებლად ეცსოვართ, უხსკობად, უდარდულად. მკრამ მისც ამ
 კეთილმს სურვილმს არ დამივარს იმ ადგილისკვან, სდდც ესლა მივეკვარ
 ღ სკიდამც აღარს მქკს იმედი დავბრუნდე, რდღკან სკმი სსნი ღ ვად-
 მყოფი აკებულებჲ, ვიცი, დიდ-სსსს კვლარ მსურებენ.» იმან დიწყო ტი-
 რილი სკლმოვრეჲ ღ ისრე დავდობ გუელი სსსსს, რომ ამან გამო-
 ილო უბიდამ რთს რკვლასნი მანეთი ღ მწუნსრე მოსტყეს მოწყალებჲ მისცა.

დონკისოტი მიუბრუნდა ასლჲ შემდეგ ავსკვან ღ ჭკითს აგრეთვე
 თავის დანამულობჲ. ამან ეკვლასკედ მარდად ღ თამამად უზანუსს: «მე
 მივეკვარ გაღვრსში იმიტომ, რომ ახირებულად ვწყოლი ქეივს რთს
 ჭლთს, რომდესშისაც რრი ჩკმი ბიამ-შვილი იყო ღ რრი კი უცსო.
 ამ რთსიკვსთან მდლან კმსარულობდი; ამის შედკვი ის იყო, რომ გამო-
 კვივიდა რდღც ხირი ნათესაობა, ისეთი ნათესაობა, რომელსკც თვით
 უძეცნიერესი განიოლოგის *) ზროგესორიც კვრ გაარბკეს; ამსკედ დამ-

*) გ ე ნ ე ლ ე გ ი ა — სწავლა, რომელიც იკვლევს გვარ-ტომო-
 ბას, შთამომავლობას. აგრეთვე გვაროვნობა, ჩამომავლობა.

ბრალეს დანაშაულობა, ღრდვასაც არც შემიწე მკვანდა ვინმე ღ არც ფუ-
ლი — ვშიშობდი: ვაი თუ თავა გამზღუბინონ მეტაქი; მზერამ მადლოა
დმერთის: კქსნი წყლიწა ცაღუაში მუშაობა მკმარეს. მე ჰვერ ასაღ-
ცაზდა ვარ, წუთი ხაფელიც დადხანს იქნება ვიდევ, მაშხდაძე შეიძლე-
ბა ბუდი დამბორენდეს. ასლა ამხ მოგახსენებთ, უფალო რაწაღო, თუ
გახლავსთ რამე, ნუ დაიბურებთ ჩვენითვის მოწყალებას, ამხსათვის ჩვენ
უბედურანი შეგაკედრებთ დმერთს, რამ მხ მოგახიზღასთ კეთილი ღ
ბუნბიური ცხარკურება, ისეთი ბუნბიური, რაღორის ღირსიცა ხართ თქვენი გა-
რეგანი შესედელობით. ამ სვალეროს ენვა სტუდენტის ტახინბიამი.
ერთმა მოდარავკემ ხიჭა, რამ ეს იყა ვარტი მოღაგებე ღ ხანკული
მცოდნე ღათისური ენის.

ყველასუდ ბოლოს მიდიოდა ერთი ოც-ღათის წლის გაცი, ვა-
რტი შესედელობის ღ ვარტი მოხუდი ტახინა; მხოლოდ ცოტა ელამი
გი იყა. ეს თავის ამხსავსივით არ იყა შეკრული. ამხ ება იქნესუდ
გქელი ვაჭვი, რომელიც ქქანდა ატახილი ვახრამდის ღ იქ უკ-
ნიდამ მოხმული; ვახრამდ ორი რეინის რგალი ქქანდა სუელე-
რითთ გაკეთებული, — ერთი იქნის ვაჭვისთვის ღ მეორეს ვი იმთ
ქნესუდ ემხდინს: «შქინსე მუგანარი». ამ რგალიდგან იყა ჩაშეუბელი
ორი რეინის ხსარტულქის, ორივეს ბოღაქსუდ ქქანდა ხამკვეთი;
ამ ხამკვეთში ქქანდა, გურილი სელეტი, ასე რამ ამ უბედურს არ
შეეძლო სელეტი ელო ხვით, ან თავა დაელო ქვეით — ღ იყა სესვით
გაშეშებული. დან-ვიხატს ქვეითს, თუ რათ არის ეს გაცი სეს-
ხუდ უფრო შებოჭილი. ამხსათვის, მიუგო მოდარავკემ, რამ ამხ
ყველასუდ მომეტეული დანაშაულობა მოახდინა; ამხ გარდა ეს ისეთი
ეოხლი რამ გახლავსთ, რამ რამდენჯერმე უკრახნებას ჩვენი სიფრო-
ხილისათვის ღ გავაქვია. — «რალა მომეტეული დანაშაულობა უნდა
იყოს, უთხრა დან-ვიხატს, თუ ვი ესეც სვალეროთ დაუსჯიათ?» — «ეს
ათი წლით გახლავსთ იქგახეილი, — ამგვარი ხსკული ვი ხამოქლა-
ქო სიკვდილს ედარება. მზერამ, რამ შეიტყოთ ვინ არის ეს კეთილი
გაცი, მოკლედ მოგახსენებთ: ეს გახლავსთ შეხნიშნავი ხიხეს ზარამონტე,
მეტს ხსკელსაც ხიხესილია ზარამილისს ემხინს. — «უფალო კომბინარო
(მინდობილია), უთხრა სუალერომ, ნუ შესწურებთ ჩემი ხსკელის გა-
მომიებასუდ. მე მქვან ხიხესი ღ არა ხიხესილია, ჩემი გვარი ზარამონტეს
ღ არა ზარამილია. ვარტი იქნება, რამ ყველა წინდისკევით იქვეოდეს».

— «წინადად ილაშრობე, შეუტია კომისიარმა, უფალა გამოჩენილს მღუტო, თუ არ გინდა, რომ ძალით დაგხეობა!» — «რა გამოწეობა, აშკარად ვხედავ, რომ კაცი ღვთის ბძახებს უნდა დამორჩილდე, მიუგონსაგლეორომ; მგონი ერთსელაქ იქნება უხეკნებ ვისმეს: ხინილიო ზარაზილია მქვიან, თუ არა». — «მაშ მკას არ გეძახის, ჭარბუნადა!» დაუგვირს მოდარაჟემ. «დას, მეძახის მიუგო ხინესმა, — მგონი ისე მოვსერეს, რომ მეორედ აღარ დამიძახებენ, ან არა ღ ყველას ჯავრს ამოვიერი, აი ამის მხემ (თავით უხეკნს გულსედ, როგორც შეიძლე). უფალა რინდო, თუ გაქის რამე ჩეკნთეის, მოგეგნ ღ შენ გზსედ წადი; თორემ შენი გამოკითხვა ჩეკნ არათურად მოგეწონს. თუ გინდა შეიტეო ჩემი სინოცნლე როგორ გამოტარებია, მე გამოგიცნადებ, რომ ვარ ხინეს ზარამოტე, რომლის ცნოვრებც აი ამ თითებთ არის აწერილი». — «მართლს ამბობს, დაატანს კომისიარმა, — თვითონ აღწერს თავის ცნოვრებს ღ ისე ჩინებულად, რომ უგეთისი აღარ შეიძლება, ღ ცისეში დაუგირავსნავა ვაზნავს ორას რელად». — «ისეც გამოვიხიდი, სთქვა ხინესმა, თუცინდ ორას ოქროთაც იეოს დაგინაჟებული». — «ნუ თუ კვრეთი ვარცი რამ არის? ჭკითს დან-გისოტმა. «ისე ვარგი არის, მიუგო ხინესმა, რომ ღარაზილიო ტორომის ცნოვრებს უდათაც არ ეკადრებს იმს; ამისთან დაგარწმუნებ, რომ არცარა დაწერილს ჯერ უგეთისი ღ არც დაიწერებს. უნდა მოვასწინო თქვენ მოწვადებს, რომ ჩემი ცნოვრებს აყრობს ისეთ ჩინებულ ჭეშმარიტებაებს, რომ არა მოგონებსები არ შეკადრებს იმს». — «რა სედწარწერა აქის შენ წიგნს? ჭკითს დან-გისოტმა. — «ცნოვრებს ხინეს ზარამოტესი». — «ბოლომდის არის დაწერილი, თუ არა?» — «ბოლომდის როგორ იქნება, როდესაც ჩემი ცნოვრებს არ მისულსა ჯერ ბოლომდის. რაც დამიწერია, დაიწეობა ჩემი დაბადებიდამ ღ იმ დრომდის არის მიეკისილი, რა დროსაც მე უგახეხელად გამოგინაქს გაღერაში». — «მაშ შენ უწინაც ჭეოვილისარ გაღერაში?» — «ღვთისა ღ მეთვის სძხსურის გულისთვის ოთხი წელისადი გავტარე იქ ღ ხეგამოდ კნცანი გამხმარი ზურისა ღ მათრახის გემო. მე სულ არა ვდარდობ იმსედ, რომ სელ მეორედ მივდივარ გაღერაში: იქ სემაო დრო ღ შემთხვევა მექნება ჩემი წიგნი ბოლომდის მივიყვანო. ბევრი რამ დამრჩა აწერავი, მგონი იმხანის გაღერაში ბევრი თავისუფალი დრო მექნება, რომ აწერო ყველაგორა, რაც მიხდა. მგონი ბევრი დრო არ მომიხდება, რადგან თითქმის სელ რეზირად ვიცი». — «გეტეობა სერხინი

გატი უნდა იყო, უთხრა დანი-გისოტმა. — «ამხთან უბედურად, დაატახს
 ხისკნის: — უბედურება ყოველთვის სდევნის ქვეყანას». — «სდევნის მღუ-
 ტის დაყოფას კომმისარმა. — «მე წელსვე მოგასხსნეთ, უფალე კომ-
 მისარო, უთხრა ზარამანტემ, რომ თქვენ წინ-დაუწყებლად არ იქნოდეთ.
 თქვენთვის დიდ გაცემს მოუციათ ეგ ყავარჯენი იმისთვის კი არა, რომ
 შუუანცხება მიაყენათ უბედურებს, არამედ იმისთვის, რომ წაგვიყვანათ
 სხვა სამსახური გაქვით მიუთხვან, თუ არა ღ ვფიცავ... მაგრამ გმარ! ის
 დროც მოვა, როდესაც სამაგიეროს გადასდევნიებენ იმს, ვინც დიდ
 ხანი არ არის ერთს ხსტუმრობა უმხსნიდეს. ჯერ კიდევ დავხუდეთ, ვი-
 ცნობროთ ჩვენთვის, ცუდ უბრალოდ ნუ ვილაშარავებთ ღ ცაგვრძელეთ
 ჩვენი ცხ: მოაწყინდა ვადეც ხუძინაბა.» — კომმისარმა აიღო ძღვეს თა-
 ვის ყავარჯენი, რომ ზახუნი ეგო ზარამანტენთვის დამუქარებასედე; მა-
 გრამ დანი-გისოტი საუფაგ შუაში ღ სთხოვდა მინდობილს, რომ არ
 ეცემს ხისკნისთვის. «ვინც ესე შუბოქილია, იმის ქანს შეიძლება თავისუ-
 ვლეს მიეცეს». შეიძევ მიუბრუნდა ყველა ავანავებს ღ უთხრა ჩვენს
 რასილმა: «ყველა თქვენი ხათქამიღვან, ჩემო სავარჯელო მეგობარო,
 ცხადია ჩემთვის, რომ, თუცა თქვენ დაუწყვისათ თქვენი დანაშაულო-
 ბისთვის, მაგრამ მაინც ძღვან არ მოვწონსთ ეგ ყოფა ღ ცაღვრძილც
 სურვილის წინააღმდეგ მისდისათ. შესაძლებელია, რომ ერთს ტანჯვით
 გათქვენსით, შეაბეს იფუღა. დაცკლდათ, შესამემ შემწება ვერხდ
 ზოგით ღ ბოლოს უხამართლო სამხვაროს წინ იყვით წამდგარნი
 ღ ამის გამო დავხვარს თქვენ უხამართლოდ. ეს ყოველივენი ესლა
 ცხადად წარმოუდგება ჩემს განებას ღ მატანს ძღვან განჯენით, თუ რა
 დანიშნულებისთვის დამადა ზენამ. მე ვარ მოხუცი ქვეყნად იმისთვის,
 რომ აღვასრულო სარანდო წესები, რადგან თვით მე ვარ რასილი, შე-
 კწოთ შემწხებულთ ღ დავთრუნიო უღახით შევიწროება ღონიერთაგან.
 მაგრამ, რადგან ყოველთვის გონიერება გვეხსება, რომ არ მოვიქნეთ ძა-
 ლით, სხადც შეიძლება ხუბითაც გარიგდეს საქმე, ამისთვის მე ვსთხრო
 უფალ მოდარავეთ ღ მინდობილს, გაცისხან თქვენ ყველან ბორვილები ღ
 გაგანთავისუფლან. შევე უთქვენითაც ბევრ მოხმისხურეს იშოვნის. რა რი-
 გია გაცმა დატყვეოს ის, რომელიც ღმერთს ღ ბუნებას თავისუფლად
 დაუბადებს? ამხთან, უფალნო მოდარავენო! ამ უბედურ ხალხს თქვენთვის
 არა დაუშვებარა; რა განაღვლებათ, ყველან თავის ცოდვას თვითონ ამნი-
 ლებენ! აიქ სუფევს ღმერთი (ცხედ უჩვენებს), რომელიც არაოდეს

არ დაიფიქვს კანის საქმეს & თავის დროს მიანიტებს ყველას ვინცა
 დოს & სხუელს. არ არის რიგი, რომ ზატონისი კაცი სვიდეს იმ
 კაცს, რომელთანაც დავა სრულებით არა აქვს. მე კონსოვთ ესე დამ-
 შვიდებით & ზატონისცემით მიტომ, რომ ამ ჩემის სათხოვარის თქვენ-
 გან აღსრულებას შემდეგ შევიდლო დირსუელად მადლობა გადაცინ-
 დოთ; მაგრამ თუ თქვენ სუბით არ აღსრულებთ ჩემ სურვილს, მაშინ მე
 იძულებული ვიქნები აი ამ შუბით, ამ მხვალთ & ჩემის ვაჟაცობით
 ატანსულებანოთ ჩემი სუბა.

«ჩინებული ხსოულელვა! შექვირა კომმისარმა. «ხატინელი არ
 არის! ამ მიქიტიური ბანისგან თავი დაიხდა. ჩხუდავთ! ამ ბატონს
 ჩხუდავს, რომ განვითარისუფლოთ შევისგან დახვილი, თითქოს ჩვენ
 გქონდეს ამის უფლება, ან ამას ჩხუდავს ჩვენი ბანის უფლება. მი-
 ძინდით თქვენ ცხსხედ, მოწყალო სელმითავე, განსწორეთ კვ თავი,
 თავსედ რომ გადევთ & უფთხილდით ხამ-ეკის კატას. — თითოს
 თქვენ სართ თავი, კატა & ხამ-ეკი. შექვირა დონ-ვისოტმა. ამ
 სიტყვებით დაეცა კომმისარს, რომელიც სულ არ მოულოდულოდა ამ ყო-
 თას, განგმირა შუბით & ხამ-ეკი ცხსხედამ. დონ-ვისოტის ბედსედ
 იმას არა ჩხუდავს შუბი. მოდარავეთ რომ დანახეს ეს უცნაო ამბავი —
 სულ დაიფანტეს; მაგრამ ბოლოს მოვიდეს განსხედ & ცხსხისებობა
 ამოიღეს თავიანთ ხმლები, სოლო ჩვეითება მოიხსნეს შუბი & და-
 ტნეს დონ-ვისოტს. დონ-ვისოტი დიდის დამშვიდებით ელოდებოდა
 იმით დაცვას. რასკვირველთ ცუდი საქმე მოუვიდოდა ჩვენ გმირს,
 თუ ამ შემთხვევის გამო არ გაქსუთლებეს ხატელორისი & არ დაქს-
 უოთ თავიანთ ვაჭრების მტრებს. ვარგი თამაშ მისდა: მოდარავენი
 ხსნ ხატელორებს მივარდებოდეს, & ხსნ დონ-ვისოტს, რომელიც
 თავის რიგსედ აღსრულებდა თავის დანიშნულებას. ხსნოც კარგად დაე-
 ხმარა თავის ბატონს. ამას უშველა ხსნეს ზარამონტეს რვისების დამტ-
 ვრევა & ყველსედ უწინ ეს განთავისუფლდა. ეს მივარდა დაჭრილ
 მინდობილს, წართო ხმალი & თოფი & ხსნ კართს მოდარავეს და-
 უმიხსნა ტყუილად, ხსნ მეორეს მოუღერა & ამ ოსტატობამ & კადვე
 სხვა ვაჭრების დაშინილმა ჩვენმა ისა ჩხეს, რომ გაქციეს მოდარა-
 ვენი & სრულებით განთავისუფლეს ხატელორად დახვილი ჩვენსკები.
 ამ გამარჯვებამ ძალიან დააღონა ხსნო. ამას იფიქრა, რომ გაქცი-
 ული მოდარავენი შეატყობინებდეს ამ ამბავს წმინდა გერმანდინს &

სარ, — გუიციტები, რომ მარტო შენ ავიდებ მკ გასურსედ ამ ჯაჭვს
 ღ კუდ-ამოკუბულა გაემგზავრები ხათაც მე გიბძახებ. შარამონტე ხა-
 ხათით მომთქინი გაცი არ იყო; ამას წელსვე შეატყუა. დონ-ვისოტს
 ჭკუის სითხელე, რადგან ჭკუა მგარი გაცი ისე არ გაგადნიურდებოდა
 მძარტებლობის წინ, როგორც ის. მოიხიბნა რა რანდის გინება ღ მუ-
 ჭარს, იმს ანიშნა რადგა თავის ამხანაგებს ღ ესენი გადგენს განსედ ღ
 აწვიძეს ხვენ დონ-ვისოტსედ ქვის სეტყვა. დონ-ვისოტი ვაივავ-
 ლახით იფარებდა ფარს, მტრამ ამოდ. საწვალთი რახსინსტიც ისე
 ემოწნილებოდა თავის ბატონის დესესს, როგორც გაჭყებულთი. ხანხო
 გადმოსტა ვირიდამ ღ ამოეფარა იმას, რომ ამ გვარი დიდ უურა ფა-
 რით აყვდინა რამდენიმე ქვის ლწინი მანც. დონ-ვისოტს ვი, რასაკვი-
 რველია, მრავალი ქვა მოქსვდა. ამ დროს სტუდენტი მიჯვარდა იმას, მო-
 ჭხდა თახი, რახსიოდე გარგი მუჯღუგუნთი წაჭარა ღ ბოლოს დაარტყა
 თახი დედა-მიწას ისე ძალიან, რომ ცოტალა დაკვდა გატყსს. ამას
 შეძდეგ იმ ხამგლებმა გაძმეს დონ-ვისოტს წამოსხხხში ღ თითქმის
 წაღესაც გაჭხდიდენს, თუ იმის რგინის მოკავშილეობას არ დაქვდა.
 აგრეთვე ხანხოსაც გაუგადნიურდენს ამ გვარად, გაჭხადეს ყოველი-ფერი
 ღ თითქმის ტიტველა გაუშვეს. შეძდეგ გაიყვან ეს დავლა ღ აქეთ-იქით
 დიოფანტისს, რომ თავისთვის ეშველათ, ღ რომ გერმანდადის წვერებს არ
 ეპაჭნათ ისინი; რად თქმს უნდა, რომ გუნებაში არა ქქინდათ ტობო-
 ზოში წასვლა ღ დუღისინას თაყვანის ტყმა. ბრძოლის ველსედ დარხ-
 სენ მხოდოდ ხანხო თავის ვართთ ღ დონ-ვისოტი თავის ცსენით.
 ვირს თავი ჩაკვიდნა, თითქმის დიდ ფიქრში არიხო, ღ ხან უურესს აფ-
 თხრიალებდა, თითქმის ქვეს ისეკ ეხვრინხო. რახსინსტი დავარდნილ-
 იყო დედა-მიწასედ ღ მოხწოდოდა თავის ბატონს. ხანკვარსედ გაცი-
 ტვლებული ხანხო კანკალებდა შიშისგან, რომ წმ. გერმანდადამ არ მო-
 გვავნოხო. დონ-ვისოტმაც, რა ხანა ღ იგრძნო, რომ ასე უბატონოდ
 მოექცა ეგოდენი სიკეთით დავალებული მისგან ხალხი — ძალიან ვავ-
 როდა ღ ბრახისგან არ იცოდა, თუ რა ქმნა.

თავი 23.

ფათურჯი, რომელიც შექმთსკა ჩინებულს დონ-ჰონსოტს სიერას მარენაში *), ჯ რომელიც იყო ყველს აქნასამხრბ ფათურჯებზედ გამოსახეია.

რანდმა, რს ხსის თავის-თავი ზგრე შეურაცხესული ჯ გარუნტიორუბული, უთხრა თავის სარტურველთ-მტკირთველს: «მართლს ამბობენ, სანხა, რომ სიკეთისთვის სიკეთე არა ვის უქნიაო. მე რომ დამკურეობნა შენთვის, ეს ყოფა ზღარ დავკვსწეოდა... მგრამ ესლს რაღას უშველით? მოათმისებთა შენითა მოიზაკე სული შენით: უნდა მოკითომინოთ ჯ კვლავ მოვიქნეთ მოთეიქებით». — «დაის, მოთეიქებით მამის მოიქცეით, მიუგო სანხამ, როცა მე ჩემი დამემართება. რაღვან თქვენ ბმასებთ, რომ უგეთსს იქმოდით, რომ სემთვის დავკურეობინათ, ამისთვის გთხოვთ ესლს დამკურათ, რომ მოკვცილდეს როგორმე თავი დამ უფრო უმეტესი ვაი-ვგლასი. მე თქვენ მოგასსენებთ, რომ წმ. გერმანდადთან ვერ მოისმარებთ თქვენ რანდობას: მოელი ქვეყნის მოგზაური რანდები რომ მოავროვოთ — გერმანდადა ორ გროშსაც არ მისცემს იმთში... ასე მგონია, რომ იმის ისრები ესლს ყურთან მიწვიან **) მეთქი». — «შენ ბრეებით მშიზან სარ, სანხა, უთხრა დონ-ჰონსოტმა: მგრამ მაინც ამ რჩევას დავიკურებ, რომ შენ გერმობა არ დამწამო ჯ ან არ დამემდურო; მგრამ ეს ჰირობა ვი უნდა დამადო, რომ არც ცოცხალმა ჯ არც სულთ-მბრძოლმა არა სთქვა, თუ მე იმისთვის გიკურებ ამას, რომ მინდა შიშს მოვარადო თავი. ეს იცოდე, რომ მსოფლოდ შენის თსოვნით ვასრულებ ამას. ჯ თუ შენ სხვას ითეიქებ — მოსტეუგები ჯ ამისთვის გამიღებ მე სიდრუგეში ამ დრო-

*) სიერას იხმანიორ ენაზე ჭნიშნავს სერსს. ამ ხსეულს ექსიან ერთ მთების ქედს, რაღვან იმის მიმეგავსება აქვს სურსთან. სიერას მარენა იწეობა მდინარე ებრას შესართავიდან ჯ მიდის სუნ-გინცესტის უბემდის ჰორტუგალიაში. ეს მთები ჭეოფს ლამხნხს ანდალუზიასკან.

**) წმ. გერმანდადა დამნამკეებს სკიდა ამ გვარად: ვერ დავსწერტისებდა ჯ მერე სამოაკიდებინებდა დეშს სხსრნობელსკედ.

დგან ამ დრომდის და იმ დროდგან ამ წამმდის, და გეუბნები, რომ შენ სტეფანი და იტორეებო ყოველთვის, როდესაც ვი იფიქრობე ჩემ წინააღმდეგს. მეც სურსანს მეტრეე; მე ძალიან ვწუხვარ, რომ ბოლოს უნდა სთქვათ, ვითომ მე გავაქინე რამე შიშს და შემოტყდა იმს, რასაც შენ მეუბნები, თუმცა დაწინაურებული ვარ ძველ სიმართლეს; ამისგანა მე მერხივანს აქ მართლად დავსრქინდიოვავ, მელოდნა ანათე წმ. გერმანდის თვის, ანამედ კხრატლთა თორმეტი მუსლიხათვის, შეიდა მის მკაბულთათვის, კასტარისის და ზოლუქსისათვის და ყველა ძმობის და ძმობათათვის, რაც რამ ვი არიან ქვეყანასედა. — მოწიქვალეო ხელმწიფეო, მიუგო ხანხომ: გნდა რომ თავი იღამ შიში მოაზიდას — ხელვან არს წინაშეს გაცნეკვს, ან რა ჭკუას, რომ დიდი იმედი იქონიოთ, როდესაც შიში ძალიანია. ჭკვანი გაცი ხსენადიოდ ინსხვს თავს და ყველა ძალას ერთ დღეს არ აღუკვს. ხომ ესედავთ, რომ, თუმცა სოიფელეი სეზრე გახლავარ, მგრამ ვიცი ცოტადე თავს როგორ მოაზრო. ამისთვის სუ დაინსუთ, რომ ჩემს რწევას დაუკურეთ; შემხნდით რახინსტრედ, თუ შევძლავნთ, და თუ თქვენ ვერ შეიძლებთ, მე შევხამთ და წამომხნდით ხათვან მე წავიდე. ჩემი ჭკუა მეუბნება, რომ ჩვენ ესედა იქნები უფრო ვეტირს, ვიდრე ხელეიო.

დინ-ვისოტს ამხედ ხმა არ ამოუღია, შექნდა თავის რახინსტრედ და გაქევა ხანხომ; თრნივ ჩქარა მოვიყარეს სეკრარა მორების სეობას, რომელიც იქ ასლო იყო. ხანხომ ესედა მთლად გადაკვლო ეს მთეუბი და გასულიყო ვინახთან ასუ აღმოდავარ-დედ-ვამხონთან, და იქ უღანთურ ადგილებში დამხლელიყო თავის ბატონით რამდენსამე დღეს, რომ წმ. გერმანდის ვერ ეზოკის ისინი, თუ ვი მოხმენიდა. ამ ასირებული გზის გავლა მით უფრო არ ეშინოდა იმს, რომ სავლეროებს ამის სურფინი წაუღებელი გადასნათ: ხანხომ დიდ ხანწაულად მიანხდა, რომ ავსავებმა ყოველივენი განსრეკის იმთი და სურფინი ვი შეუძლიაბული გეუშეკს.

ხელმომდის მივიდნენ ესენი მთეუბის შუა გულში, ხანაც, ხანხომ იფიქრით, შეიძლებოდა არა თუ ღამის გატარება, ანამედ იმ დრომდის ყოფინა, ვიდრე სავსო ვეოფოდათ. ამით ზრახვის სეობაში იზოფენ ერთი კლდინი სევი და იქ დაინსვლენ. მგრამ განებამ, რომელიც გაუხნათლებლების ასრით არის მიხვნი ყოველი შემთხვევის და ყოველსეკე საქმის აბოლოეს თავისებურად, შთაგონა სხეს ზრამანტეს, შესანიშნავ მატყუარას და წარმხნდას, რომელიც, დინ-ვისოტს დამთხვეული

ბის მიხედვით განთავისუფლდა ბორჯილებიდან და ასე დაეძინა დასამალავ ადგილს, რომ წმ. გერმანდანის სკოლა არ ჩავიდნილიყო, — შთაგონა იმას ჩვენი გმირების შესაბამისად დასასტუმრო: შიშის და ბედის ეს ავანტი სწორედ იმ ადგილს მოიყვანა, სადაც დასასტუმროს ჩვენი დან-ვისოტი და სანხო. ამას იცნა ესენი და დაატყდა, რომ დაეძინათ. ბორჯიტი სადღისი ყოველთვის უძადური არის. გატყობება ყველა საქმესად აქესებს იმით და დღევანდელი კვერცხი ხვალისდღე ქათამს ყოველთვის ურჩვენიათ. ხინესმა, რომელმაც არც სიკეთის დასიძობება იცნა და არც პატრონსება ქაინდა, — დაპირა სანხოს ვირის მოპარვა, რადგან დან-ვისოტის ბეადური, რახსინსტი, არც გასხვივად გამოდგომდა და არც დასაგორავებლად. სანხოს ეძინა და მასსადამე ხინესმა თავის წადილი ადვილად მოიყვანა აღსრულებში; მოუღია ღამე ისე სქარა ატარა ეს დიდუფურა მსუცი, რომ, თუგინდ კიდევ გამოხდგომოდა დილით სანხო, კვრას გზით ვეღარ მოეწყოდა.

ამოვიდა ცისკარი, გასხარა ქვეყანა, დააღონა სანხო. ამას რომ აღარ სდარს თავის ვირი, ისეთ ღრიალს მოჰყვა, რომ გამოაღვიძა თავის პატრონი, დან-ვისოტი. «ვაიმე! შვილთა ჩემო, ჩემ საგუთარ სხლში შობილთა, ჩემი შვილების გამასარებელთა, ჩემი ცოლის სინარულთა, ჩემი ვაჟის შემდგირებელთა, ჩემი სასუკარსხედ შემსახვო!... შენის ზურგით ვიკუდი დღეში ოცდა ექვს მარჯვდისს და სასუკარ ჩემ სასჯეს უძღებოდი იმით! ასეა რაღა შეშველებს!...» დან-ვისოტმა რასას თავის საჭურჭელთ-მტკირთველის გლოვა და თავში ცემს და რომ შეიტყო ამის მიხედვით, დაუწყო სანხოს დამშვიდება და სუგემის ცემს მრავალი კეთილ-გონივრული სიტყვებით, რაკვარსაც ვი ესედა მოგონებდა და ურხია მოკთმის ეს უბედურება; დანაკარვის საცვლად შინ რომ სუთი ჩოჩორი ეკულებოდა — იმთვინ სანხოს მიტეპს და პირდა; — ამისედ თამასუქსაც მოტეპო, ეუხებოდა. სანხომ გული მოიბრუნა ამ დაპირებით, როგორც იყო შეიმტვრა ტირილი და მადლი მოასხეს პატრონს მოწყვალეებსედ.

დან-ვისოტმა შედგა თუარა ფეხი მიუბში და სეობაებში, ძალიან გაუხარდა, რადგან აქ მრავალი ფათურავების იმედი ქაინდა. ამას მსწრაფელ წამოღუდა ყველა ფათურავები და შემთხვევები, რასაც ვი სხვა უწინდელ მოგზაურ რაინდებს მოჰსდენოდა ამ გვარ სეობაებში. ამ ფეხრება ისე გაიტაცეს ჩვენი რაინდი, რომ ყოველივე ამის თავს გადამსდარი სრუ-

ლებით დაავიწყეს. სახსო გი მხოლოდ იმასდა ჭფიქრობდა (მას-აქედან რაც უშიძარ ლაგას კვანთ თავის-თავი), რომ თავის სიმშვილი დაკმა-
 ვითვლებინა ბერძენისგან დარჩენილი ხორავით; ეს მისდევდა თავის ბა-
 ტონს, დადევნა მსენის ბარვით დატვირთული, თანაც სორავს ლა-
 გებდა სურვინიდამ ღ თავის მუცელში აწყობდა. ამ ყოფით რომ მიუ-
 ლი თავის სინჯისლე კვლო, არას ინაღვლიდა ღ მგონი გუნესში
 დმერთს იმას ესკეპებადა: სულარ შემამთხვევ, რაღაც დარღუბდა ფათე-
 რავს რომ ეძსახანო. ამ ფიქრში რომ იყო, უცნობ ახედა ზევით ღ სა-
 ხა, რომ იმის ბატონი დასწვდა თავის შუბით რაღაცა ღ უნდა აგლო
 დედა-მიწადამ. სახსო, რეგორც ერთგული მოსამსახურე, მიუძველს თა-
 ვის ბატონს, მგრამ ამოდ, რადგან რანდმა იმის მიშველებამდისკე
 ასწია შუბს ღ თან აიტანა ბაღში ღ ხეძოდანი, ერთად შეკრული, სასე-
 ვარზედ დამზალი ღ დამლილი; ეს ნივთები ისე მძიმენი იყვნენ, რომ
 ცოტას გასწვდა შუბი შეარზედ არ გადუტედა ზვეს რანდს; აქ უშველს
 სახსომ: ამას სელი სტაცა ღ შუბიღვან ჩამართვა ტვირთი. ბატონის
 უბანს ხეძოდანის გასწვდა. სახსოც დაემურა ბანების აღზრულებს, მგრამ
 ეს ხეძოდანი დაკეტილი იყო ღ ამის გარდა ისე მგრან შექტდნათ ვაჭვით,
 რომ კვარაფერი ვერ გასწვროს სახსომ; მგრამ სიღამდის გამო თი-
 თონ დასკრეტილიყო ღ ამ ჩუხრუტანებიდამ გაძინჯეს, რომ შიგ იყო
 რთისი გოღლანდიის წმინდა ტილოს პერანგი ღ კიდევ სხვა ტილოს
 საცმელები, აგრეთვე მკირფანა ღ ჩინებულები. ამასთან ერთ გამო-
 კრულში სახსომ ბლომდ რქონს ფლურები აზოვა. ამხედ სახსომ შეჭ-
 ყვირთ: «კურთხეულ-არს ცა ღ ქვეყანა! რომ ამ კვარა მოგუბანის ფათურავი
 მოგვავლის ჩვენ». ფულემბა განსაღისეს სახსო ღ ამას უფრო დაუ-
 წყო ჩხრეკა ხეძოდანს: ახდა ჩუხრუტანებს აღარ დასკვრდა, სვეც დაუ-
 წყო ღ არც უკირდებოდა, რადგან დამზალი იყო, — ღ აზოქან კიდევ
 ერთი წიგნი, სასულად: «მესხიერების წამალი», მშვენიერი უდიო შეკანმე-
 ლი. დან-ვისოტმა წიგნი თითონ გამართვა, სოლო ფლურები გი იმას
 ახუჭა. ამ წყალობაზედ სახსომ დაუგონს სელები ღ შეძღვე ამოდო-
 ხარეცის ხეძოდანიდამ ღ ჩაწყო თავის სურვინიში, სავლო სორავთან.
 «მე მგონია, სახსო, სთქვა დან-ვისოტმა, რომ ვინმე მოგზაურს ამ
 მიუბში დაუგარავს გზა (შუქლებულას სხვა რამე ვითაქროთ), აქ გარ-
 ცარცვით აჭაყკებს, თითონ ის მოუვლავო ღ უთუოდ აქ დაუძინავო
 ხადიქ». — «არა, კე შესაძლებელი არ გასლავსო: ქურდებს ან აჭაყკებს

რომ გაეცნო—ამ ფუფუნებს აქ არ გაუშვებდნენ, მიუგო სანსიმამ. —
 «მართლაც ამბობ, მიუგო დონ-კისოტმა:—მაშ რა უნდა იყოს ეს ამბავი-
 მკვამ, ანა: იქნება ამ წიგნში ვიზოგნოთ, რისაც შეტყობს გვსურსა.
 იმან გაშალა წიგნი და ეველახედ უწინ იბოგნა სანსიმამი (დექანი), — თუ-
 რა შავად იყო დაწერილი, მკვამ კაი ხელთ, — და დაწერა ხმა მღვდელ-
 კითხვას, რომ სანსიმამს მოეხმინა. აი რას იბოგნებდა სანსიმამი.

იქნება ამურს ჩემდამი სიყვარული დაქსიმობია,
 ან იქნება სანსიმამით სხვად გუდად მომძვინვარება?
 მაშ უწყალოდ ასე რისთვის გამითხარა მე ხამარე,
 გამწირა სულ სამუდამოდ და დამტოვა სხვის ხამარა?

მკვამ არა, ამურს ეველას თაყვანსა სტუმს, ვით ღვთაებას,
 ამისთვის მომკვდრებთან არ ივადრებს დადარებას;
 თუ გი ესრეს რაღათ მკვავს, ჩემი ტანჯვა და ვაება,
 ჩემი გლოვა, თავში ტუბს და ამდენი მწუხარება?

რად დამტოვა მე უწყალოდ ასე შეუბრალებელი,
 ჩემი ხანაწა ღიტიდა? ვის უნასაგს მომკვდრებას,
 რომ ანგელათ მწუხარება მოკვდინათ ქვეყანას!

ჩემი წერაც ეს ყოფილა: შენ ჰყოფილხარ ჩემი მკვლეელი!..
 ხანსაწაღად მიიღება, თუ განკურნავს კაცი წყლულს,
 მისეს მიუხდამელს, ხანადნულად დაფარულს.

«მაგ ღექსებიდან, სიქვას სანსიმამ, კურაფერი შეიტყობს. ღიტირამ-
 დის გი თუ მივედით, იქნება სხვაც რამე ვიზოგნოთ ვიდეკ». — რა ღი-
 ტრამდის, რას ამბობ?» — ჰკითხა დონ-კისოტმა. — «მე მგონი თქვენ რაღაც
 ღიტირის ამბავს ჰკითხულობდით», უთხრა სანსიმამ. — «რას ჰქვამდა ვა-
 ღიტირა გი არა, ვოჯა არ გიხდა! აქ ღიტირა სწერია, ღიტირას რა უნდა,
 უთხრა დონ-კისოტმა. ეს უმტკველია იმ ქალის სანსიმამი, ვიხედავ ამის
 დამწერი სხვის... როგორც ვატყობ, კარგი მოღვემე ყოფილა ამის დამ-
 წერი, თუ არა და მე არა ვამკვებარა ღექსებისა». — «ნუ თუ, ბატონო,
 თქვენ ღექსების წერა იცით?» — შეკვირდა სანსიმამ. — «რასაკვირველია, მიუ-
 გო დონ-კისოტმა, — და ჩინებულად. მაშინ დარწმუნდები ამში, როცა

ჩემ მამასებულს დუღისინკა ტობაზელს წაუღებ ჩემგან ლექსად მიწერად წიგნს. იცოდე, ხანხო, რომ ყველა უწინდელი დროების მოგზაური რანდები ჩინურილი მოლექსენი ღ სანსანდარნი (მოხვარავენი) იყვნენ. ეს ორი სელაგნება, ანუ უკეთესად ვითქვა, ეს ორი ხანაიმოვნო ნიჭი შეადგენს ფორად სჭარო ნოვთს მოგზაური მიჯნურებისთვის. ესეც გი უნდა გითხრა, რომ უწინდელი რანდების ლექსები არიან აღსავსენი უფრო ჭკუით ღ შინაგანი ღირსებით, ვიდრე ხილამზით და სელაგნებით... — «ხა ვიდრე იხუთ და რამე წავითხეთ: იქნება ვიდრე შევიტოთ რამე». დან-გინოტმა გადმოძღვა ფურცელი და სთქვა: «ეს ლექსი არ არის, მგანი, წერილია.» — «ფოშტაში რომ გავტანვან ხოლმე, იხა? — ჭკითხა ხანხომ. — «როგორც დასწიისში ეტყობა, ეს უნდა ხამიჯნურო წერილი იყოს», მიუგო რანდმა. — «მაშ მალლა წავითხეთ, თქვენო მოწველებზე, რომ მქც გავიგონო რამე, უთხრა ხანხომ, — მე ძლიან მიყვარს მიჯნურობის ხასების წავითხვა.» — «ჯანა ვითხვც იცო?» ჭკითხა დან-გინოტმა. — «არა, ბატონო, მგრამ ეურს დაუგდეს ხოლმე», მიუგო სსტურველი-მტვირთველმა. — «ეგ სხვა არის. მაშ, ხა დაუგდე ეური» — და დაუწყო წიგნს ხმა მალლა ვითხვა. წიგნში ეს იყო:

«ქენმა ხიტრუკვი ღ ჩემმა უედურებამ იმუღებულ მეკს მოვმო-
 რებულეივუ წუთს ხოთეულს ღ, განდეკილივით, ხანცოვრებულად უდარური
 აღავი მომქმენს, ხანდამც ჩემ სეკვიდის უფრო მდე შეიტეობ, ვიდრე
 ჩემს უედურებასეად დრტვიანს. რისითვის დამიტევი, შე უმადლოე,
 ღ გამტვალე იმ გაცხედ, რომელიც ჩემსედ მდიდარია, ღ არ ღირსე-
 იანი. კეთილ-მოქმედებად რომ ითვლებოდეხ სამდიდრე, მე არ შემ-
 შურდებოდა სხვის ბედნიერება ღ არც ჩემ უედურებასედ შეწყსდებოდი
 ამდენს, მგრამ ამ ხოთელში ყველა დაუგდრომკლავ: შენი სამშენიერით
 ჩანერგილი ხოვარული ჩემს გულში სრულიად ამოიფხვრა შენისვე ქცევით.
 სამშენიერით მე შეგადრე ანკელაღს, მგრამ ხაქით გი ქცანა, რომ
 შენ ხარ დედა-ვანი ღ ხვავ არაიერი. იფუ მშვიდობით, ჩემის სულის
 შემწყსების მახესო, დავიფხვროს სეცამ განსცდელისხან, მხითან ვეკდრე-
 ბი უვალს, რომ შენის მუღლის ვერავობა შეგან მუდამ დაფარული
 ჭყლს, რომ შენ ბოლღს ხანხურად არ გავცინდეს ჩემი შეურაცხეობა ღ
 მქც, ჩემი სურვილის წინაღობეკ, არ გიკებდე ხიმს».

ეს წიგნი რომ წავითხა დან-გინოტმა, სთქვა: «ამ წიგნიდამ უფრო ვერაფერი გავიკე. მხოლოდ ის გი ხანხს, რომ ამის დაწყობა

უნდა იყოს თავის მიჯნურისაგან განდევნილი». შემდეგ ამან განაშლ-
 გადაძალდა ყველა ფურცლები და ზოგსკდ ლექსები იყო, ზოგსკდ კი
 წერილები, მაგრამ მომეტებული ნაწილი წაშლილი იყო და წაკითხვა არ
 შეიძლებოდა. რაც კი წაკითხს, ყველგან იყო ჩივილი, დრტვინვა, იტვი-
 ანობს სიყვარულს; ზოგან სიყვარულის გამოცხადება, ზოგან სიძულე-
 ღისა, — ერთი სიტყვით, ზოგ დაწერილში იყო სისარული და ზოგში
 კი გლოვა და მწუხარება.

მასმ დონ-ვისოტი კითხულობდა წიგნს, ჩვენი სახეიხ სხსრეკვდა
 ჩემოდანს და ბაღიშს. ამან არ გაუძო გაუსხრეკვაი არც ერთი გუნტული
 ჩემოდანისა და ბაღიშისა, არც ერთი ნაკერი და არც ერთსედ არ გადარჩა და-
 ურღვეველი, თითქმის მატულიც კი დაწქა, რომ ახქარბისგან არა დაწქნო-
 და-რა უზოვარი: ასე გაასაღის იმ გამოკრულმა, რომელშიაც ორას ფეღურ-
 სკდ მომეტებული იყო. თუმცა იმან ამ განსრეკ-დასრღვევ-დაფსრეწით
 ვერა იზოვარა, მაგრამ მანც კმაყოფილი დაწქა და სულ აღარ აგონ-
 დებოდა არც სახანსკდ აქსკე-დაქსკვა, არც ბაღსამისგან დასწკელი კაი
 კაგლანი, არც ვოხსებით ღოცვა-კურთსეკვა, არც მეკოროკების მუკლეგუ-
 სები, არც სურვინის დაკარგვა, არც ტანისმომის მოტაცება, არც შიმ-
 შილი, არც წუწრული, არც დადალა ჭ—ბოღოს—არც ვირის დაკარ-
 გვა. ფიქრობდა, რომ ყველა, რაც კი რამ გაჭირება ესას თავის სიცო-
 ცნლქში, ყველას გადაამეტა ამ თავის ბატონის სახქარბმა, ჭ სისარულ-
 საც მიეცა.

«მგლოვიარე შესედულობის რანდს» ძაღისნ ქსურდა შეეტყო,
 თუ ვინ იყო ამ ჩემოდანის ჰატონი. გარსა ფეღურებით, წიგნში სა-
 წერებით ჭ წმინდა ტიღოს ტანისმომისთ კი მიქსკდა, რომ იმათი
 ჰატონი უნდა ყოფილიყო ვინმე განდევნილი მიჯნური ჭ ამასთან კარ-
 გის ჩამომავლობისა. მაგრამ, რადგან აქ ერთი აღამიანიც არ იზოვო-
 და, რომ გამოკითხისნ რამე ამ განდევნილ მიჯნურსკდ, ამისთვის რან-
 დმა მოიწადინა გრის გაგომელება და მიუშვა როხსინანტს სადავე, რომ
 ჩვეულებრივ თითონ ამოკრისა იმან გზა; როხსინანტიც, რასკეგორკუ-
 ლია, ამ ღეღე-ღეღეში იმ გზას ამოიწქკდა, რომელსკდაც უფორა ად-
 ვილად გაივლებოდა. დონ-ვისოტი დაწქმუნებული იყო, რომ ამ ვაგ-
 ნარბში შექსკვებოდა რამე შესანიშნავი ფათორკვაი. ამ ფიქრით რომ მი-
 იზლასწებოდა ჩვენი როხსინანტოხანი, უცებ ერთ ჰატონს ქედსკდ და-
 ინასა ვილაც კაცი, რომელიც ერთი ქვიღამე მორკე ქვასკდ ჭ ერთი ვა-

ვიდამ მეორესთან სტუბოდა ისეთის სიჩქარით, რომ მეტი აღარ შეიძლებოდა. რაინდმა აგრეთვე შეამჩნია, რომ ის კაცი თითქმის ტიტველი იყო, შავ წვერს, გქელი, აწიწილი თმისი და მუხლებადის ფერშიშველი; იმას ეცნა შარვალი კაკლის ფერი სავერდისა, სრულებით დაფლეთილი; თავსეად არა ესურათა. თუიდან ამ კაცმა სანქაროდ გაურან გვერდზედ ჩვენ გმირებს, მაგრამ ყველა ეს დაწვრილებით შეამჩნია «მგლოვიარე შესედულობის რაინდმა». ამას ძალიან უნდოდა, რომ მიეყოლოდა უკან ამ კაცს, მაგრამ კურას გზით ვერ ახსრულა თავის სურვილი, იმ მიზეზის გამო, რომ როსხისნატი ვერ იშენებდა ამ ვაგებში სტომას და ცუხტრუკს, რადგან დაზადებით არ დაეყოლიყო გამართო ხარული ჭ სავარდობა და ჰატრანით დაღონებული სხვათისა იყო. დონ-კისოტმა იფიქრა, რომ ის ნაბოეჩი ჩემოდნი და ბალიშიამ კაცისა უნდა ყოფილიყო და ამის გამო სთქვა გუნებაში: «ამ მთებში რომ დაჰურდებოდე, მინც უზოქნელს არ გაუშვებ ამ კაცსა». ამას უბძნა სანხოს, რომ ერთ მხარეს ეს წახულიყო და მეორე მხარეს თითონ აწირობდა წასვლას, რომ უფრო ადვილად შეესკადროდათ. — «არ შემიძლიან, ბატონო, მგის აღსრულება, უთხრა სანხომ: მოკშორდები თუ არა თქვენ მოწყვლებს, მაშინვე ათახი რამე მომეჩვენებს ჭ შიშისგან დაკნები. ამ ჩემ სისუსტეს იმისთვის გატყობინებთ, რომ კვლავ ნება არ მომცეთ ერთ სანოქსეად დატვილდეთ სადე». — «შენი ნებაა, უბანუსა «მგლოვიარე შესედულობის რაინდმა»: — მე ძალიან გმიყოფილი ვარ, რომ ეთარები ჩემს მამცობას, და იმედინა გქონდეს, რომ ჩემი ვაჟვანობა ყოველ-ჯამს დაგიტარავს შენ ჭ თვით იმ დროსაც, როდესაც შენი სული ამხლდომას დაწირებს შენი გვამიდგან. გამოძევე უკან ხელსედა, ეგ შენი თვლები სანათურებად გაისადე და ეცადე, რომ არა დაგემდოს რა ამ ვაგნარებში; ატები ვიპოვოთ ის უცნაური კაცი, რომელიც ჩემის ფიქრით უნდა იყოს ჩემოდნის ჰატრანი». — უფრო ემკობინებოდა, რომ არ მოგვეძებს ის კაცი. ჩვენ რომ ის ვიპოვნოთ და მართლა ჩვენი ნაბოეჩის ჰატრანად გამოხნდეს, მაშინ ეს ფუფუებიც სომ უნდა დაურუნო. მერწმუნეთ, უკეთესი იქნებოდა, რომ ეს მუნს ჭ გამოძიებს არ მოგვეძინა, ჭ ამ ფუფუებსაც მე ძალიან კარგად მოვიხმარებდი, მანამ თავის თავად არ გამოხნდებოდა ამთი ჰატრანი. იმ დრომდის ამ ფუფუს კიდევ დასხარავავ ჭ მაშინ იმის სხვარისს თუდა მივცემ, თუ რაში ჭ როგორ დაესარკვი». — «შენ ძალიან სცდები, უთხრა დონ-კისოტმა

სახსოვს, თუ ექვსი გაქვს, რომ ის კაცი ჩვენგან ხანძარის
 უნდა იყოს, — მძიმე ჩვენ ვალი გვაქვს მოვუძებნოთ და დაუბრუნოთ იმის
 თავის საკუთრება; და თუ არ მოვუძებნოთ და არ მივეცემით თავის საკუ-
 თრებას, მაშინ, თუგინდ რომ ის ამ ნივთების სამდვილი მატრონიც არ
 იყოს, მაინც ჩვენ იმის წინაშე ისეთივე დამნაშკაენი ვაქვართ, როგორც
 სამდვილი მატრონის წინაშე, ეს ამიტომ, რომ მე მთავალი საბუთი
 მაქვს ვიფიქრო, რომ ის ჩვენგან ხასული კაცი არის ამ ნივთების სამ-
 დვილი მატრონი. ამის გამო, ჩემო მეგობარო ხასხო, ნუ შესწუხდები,
 რომ მე მოვიწადინე იმის მოძებნა; იმის ბოვებით ჩემი გული დიდ შუკვას
 იტანსოვს». ეს რომ სთქვას, რაინდმა შექქულა რა ხსიანსიტი. ხასხო ვი
 ავიდებოდი უკან ხასხადით უნდა მიქეოდიყო ხინესილიო ზარამბტეს
 მისეხით.

შემოუარეს რა მთას, ესენი მადგენენ ერთ წყაროს, სადაც ეგდო
 მკვდარი ჯორი შეკმსოელი და შეკვდორული; თითქმის ხასკვარსედ მადლე-
 ბისგან შეკმული და ყვავებისგან დაგლეჯილი იყო. ამას უიფრო დაარ-
 წმუნს ჩვენი მგზავრები, რომ სწორედ ის კაცი იყო იმ ხანძარის ნივთების მატ-
 რონი. ამ მოვონს რომ ხსინჯავდეს, ამ დროს მოქმდით იმ გვარი სის,
 რომლითაც მერსვარები აგროკუბს თავანთ ფარებს, მერე მარცხსივ
 დანახეს მრავალი თხები და შემდევ გამოხსნდა მთის წვერსედ მწვეში,
 ბურიკაცი. დონ-ვისოტმა დაუვიროს იმს და უბძან მარს ხამოხვდა. იმ-
 სიც აგრეთვე ევირილით უბძახეს: «რამ მოგიყვანათ ამ უდაბურ ალაგს,
 სადაც მგლებიან და სხვა ხადირის მეტი არა არასია? ხასხომ დაუბძან,
 რომ აქ ხამოდიო და აქ გეტყვიოთ დაწვრილებით ზახესიო. მწვეში
 ხამოვიდა მარს, მოახლოვდა დონ-ვისოტს და უთხრა: «თუგინდ დაგე-
 ხამდეებით, რომ თქვენ იმ ჯორსა მინჯავთ, აი ხეში რომ გდა; აკურ
 ექვსი თვე იქნება რაც ეგ მანდ არის. ერთი მიბძახეთ: ამის მატრონი
 არ ვინახავთ?» — «შენ არავინ ვკინახავს, უბძახეს დონ-ვისოტმა; მხოლოდ
 ერთი ჩემოდანი და ერთი ბადიში ვი ვიბძახეთ». — «მეც ვინაე ეკენი,
 უბძახეს მწვეში, მაგრამ ახლაც არ მოვევარე, რა ვინაე — სათანადადი არ
 გავება მეთქი, ხომ მოკესხესებთ: ეშმაკი ძლიერია: იმის დეკუბული მსე
 არ იყოს მეთქი». — «მეც ვერე მგონია, უთხრა ხასხომ: მეც ვინაე ჩე-
 მიადანი, მაგრამ ისე დემონთა ფათკრავი გამოაროს, როგორც ახლო მე
 არ მოვევარებარ იმს. სადა იყო, იქვე გაუშვი და ესლაც სელ უსლეს-
 ლივ მკვს თავის ალაგს; მე, ჩემო მხოლოდო, უდაბრუნეს არ შეკვამ,

როცა ახლო მეტეორები მეტეორებიან. — «ერთი მითხარი, კეთილთა კაცთა, გააგრძელა დონ-ვიხიტო: არ იცი ვინ არის იმ ნიუთების პატრონი?». —
 მე ამის მეტს ვერას მოგახსენებ, პატრონო, რომ ამ ექვსი თვის წინ
 მოვიდა ჩვენ ქაზში, რომელიც არის აქედამ სამ კერსტზედ, ერთი ემა-
 წვილი კაცი, კარგის შესედულახისა, სწორედ იმ ჟოროთ, რომელიც
 იქა ჰგდა, ჰ იმ ბარგით, რომელიც იქ გინახავთ ჰ სელი არ გინლიათ,
 როგორც ამოხთ. იმან გვეითსა ჩვენ: ამ სეობაში რა ადგილი უფრო
 მიუსავალი ჰ უდაბურიაო. ჩვენ ამ ადგილზედ მოვასწავლეთ, სხდაც ეს-
 ლა ჩვენ ვდგენართ, სწორედ ისეც განლაგნთ: ესლა რომ თქვენ სამ
 ეკრედ კიდევ წახვიდეთ, უმჯველია სულის სორცინანდ დაიკარგებით.
 მე ესეც მიკვირს, როგორ მოახწიეთ აქმდის, რადგან არც გზა სდ-
 მეს ჰ არც ბილივი. ჩვენ რომ, მოვასწავლეთ იმ ემაწვილს ეს აღაგი,
 იმ წამსვე გამოაბრუნა ჟორო ჰ გამოხწია აქეთ. ჩვენ უველას მოგვე-
 წონა იმის შესედულახს ჰ ძლიანსც გავკვირდა იმის კითხვა ჰ ისე
 ჩქარა გამოაბრუნება. მას აქეთ აღარ გვინახავს ის. შატარა სანი რომ
 გავიდა, გამოხულიყო ის თავის ბინიდან, დასკვდროდა ერთ ჩვენ ამს-
 ნავს, ეტქმნა იმისთვის, მერე მოეტაცა სურჯინი, რომელითაც ჟერი
 მოქქონდა, ჰ სხჩქაროდ დამლეულიყო. ჩვენ რომ შვეიტეთ ეს ამბავი,
 დაუწყეთ მესა ჰ მთელი ორი დღე ვეძებთ ამ მთებში ჰ ღრეებში,
 მაგრამ ვერსად ვერ ვიპოვეთ. ბოლოს როგორც იყო უზოკეთ კვლი;
 მიველით, ვნახეთ, — იჯდა ერთ გამოიუღრულ შრობკის სეში. დაგვინსა
 თუ არა, გამოვიდა გარეთ მშვიდობიანი სხით. ტანისამონი სულ ზედ
 შემოქსეკოდა; თითონსც მზისგან დამწვარიყო ჰ ისე გამოცვლილიყო,
 რომ ვერცკი ვინცნობდით, თუ ტანისამონი არ გვენო. იმან ზდილო-
 ბიანდ გვინახადა ჰ მოკლედ გვითხრა, რომ არ გავკვირებოდა იმის მდ-
 გომარეობა; მერე სთქვა, რომ აღთქმის გამო ვითმენ ამ უდაბურ აღაგს
 შეჭირებულსაო. ჩვენ ვვითხეთ ვინაობა, მაგრამ ვერსა გზით ვერ ვახსრუ-
 ებინეთ ეს თსოვნა. ამასთან უთხარით, თუ ვინცნობა დაგჭირდეს
 რამე სხდა, შეგვატყობინე შენი ბინაო. ჩვენ უთხარით, რომ ნუთითაც
 მოგიტანთ რაც კი დაგჭირდებოდა, ჰ თუ არ გინდა ჩვენი მოხვლა,
 შენ თითონ მოდი ჩვენ ბინაზედ ჰ წაიღეო: წართმევას ის არ ეძვო-
 ბინებოდა. იმან მდღლობა გვითხრა ჰ აღგვითქვა, რომ კვლავ აღარ მოი-
 ხმარებდა ძალას ჰ თუ დასჭირდებოდა რამე, გვითხოვდა ღვთის გული-
 სთვის. ჩემი ბინაც ის არისო, გვითხრა, სხდაც დამიღმდებოდა, ჰ რო-

ცა მოწინა ჩვენთან ღაზარაკს, შწარედ დაიწყო ტირილი. აბა, ჩვენს სომ ქვეში არ ვიყავით და ამასთან რომ მოგვაცანდა იმის სიმშვენიერე, ჩვენს ამოგვივდა გული და დავიწყო ტირილი. როგორც მოგასხსენეთ, ძლიან სსხამოვნო და სხეარული გაცი იყო; ამასთან სდილობაში და ქცევაში ეტყობოდა, რომ გარგი ჩამომავლობისა და გარგადაც განათლებული უნდა ყოფილიყო. აბა, ჩვენ სომ ტეტები გახლავართ და, ჩვენს გა დავივასეთ იმის სდილობა: ისე გარგად იქცეოდა. იმას უეტროვ ღაზარაკი გასწევიტა და რამდენიმე სსნი ჩუმად თვალე-გაშტყურებული უეტროდა დედა-მიწას. ამისედ უურო შეტყურდა ჩვენ ის ემაწვილი გაცი, და უეტდიით, თუ შედეგ რას იხამდა. შერე ვნასეთ, რომ ის სს დასწეკვდა თვალეს, სს გასკლდა, სს ასამსამებდა და სს ვიდევ ტყეშეს იტამკდა და წარბეს ასმუქნიდა; — ამით შეტყურეთ, რომ ის უთუოდ ქვედიამ შეტყდარი უნდა ყოფილიყო. მართლაც არ მოვსტყუევით: ჩვენი ფეჭი — გამართლდა. ის უეტროვ წამოხტა დედა-მიწიამ, მიწვარდა ჩვენ ამსანგს, რომელიც უურო სხლე ედგა, და რომ არ მიგშველებოდათ სულ გბილებით დასტყუვდა. ამ ეინმა რომ მოუარა, გაცნარებულა ეყვიროდა: «აბა, ვურგო ფურსანდ! აქ გადაგისდი მტერს ჩემი ღლაცტისათვის. ამ სელებით ამოგვლევ იმ გულს, სდაც გაქს შესასული ეველა შენი ბიწიურება, ვურგობა და მოტყუება?...» ამას დაყოლა ვიდევ რამდენი ამ ვაბი სიტყვები და სულ ვიდაც ფურსანდსედ უვარობდა და ვურგობას სწამობდა იმს. როგორც მოგასხსენეთ, ძლივს წავართვი სელიდგან ჩვენი ამსანგო. ამას შედეგ ერთი სიტყვაც აღარ უთქვამს ჩემთვის, დაქო ამ ვავნარებში და ისეთი სირბილით წავიდა, რომ იმას დადექნება შეუძლებული იყო. აქედამ ვივიქრეთ ჩვენ, რომ იმ ემაწვილ გაცს უთუოდ სსდასს სიცივე მოუვლის სოლმე და იმას უბედურების მისენი უთუოდ ვიდაც ფურსანდი უნდა ყოფილიყო. შედეგაც ვიდევ რამდენჯერმე ვნასეთ, როცა გა გამოვიდაოდა სოლმე გსასედ ან შურის სათსოვსელად, ან არა და ძლით წასართმევად: როცა სიცივე მოუვლის სოლმე, თუგინდ რომ სებათაც ძალედასენ ეველაიურს, მისც წაკვიდება და ნემ-ტყეშით წართმევს სოლმე; მტრამ როცა გა ქვეასედ არის, რიგასდა სთსოვს სოლმე ღვთის გულისთვის და თუ მისცექს, გულმსურვალედ ეტყვის მდღლობას და ტირილს მოწყვება სოლმე. ამასთან ისიც უნდა მოგასხსენოთ, ჩემო ბატონებო, რომ ჩვენ სუთმა მყეშმა, — არა ჩემი

მოჯამჯგორე განლაგნთ ჳ ორიც მეგობარი, — გუშინ დაგდეთ ზირობა, სწორედ
 სწავთ იუბს მოკმებნოთ ჳ ძალით თუ ნებით წავიყვანოთ ქალაქ ადმოდა-
 ვარში ჳ იქ მივუკეთ მახარებენ ალაგას, თუ და შეიძლება იმის მოარწმუნს,
 ან არა ჳ, როცა ჳკურსედ იქნება, ეგების გამოკვეთისოთ ან ვინ არის,
 ან სხილამ არის ჳ სათქსავი ჳსეყავს ვინმე თუ არა, ჳ ამ სხსით შუკატ-
 ყობისოთ იმას სათქსავებს იმას უბედურებას. ამის მეტს ვერას მოგასხე-
 ნებოთ, ბატონებო, ამის მეტი არა ვიციო. სწორედ ის განლაგნთ იმ
 ნიკოტების ჰატონანი, რომელსაც გაუბუნას ისე ჩქარა თქვენ გვერდზედ
 დაგლევილ ტანისამოსში...» (დონ-კისოტის წელსვე უმთო მწეკმესს ეკ-
 ლაიკურა, რაც ვი ესხს იმ უცნობ კაცსედ). რაინდს ძალიან უგვირდა
 ყოველივერ მწეკმის სათქსავი ჳ ამის გამო უფრო მოიწადინა იმ
 კაცის ჰოვას ჳ მეტეობა, თუ რა იყო მისეხი იმის განდგეილებინს
 ჳ ჳკუილამ შეტდომისა. ამის კადევ თავის გუნებაში დაჳხდო ალთქმა: მო-
 ესხს ამ მთებში, კლდეებში ჳ სვეებში ჳ მანამ არ იზოკნიდა — არ და-
 სებებანს თავი. მატრამ ჩვენს დონ-კისოტის ბუღბ უფრო უკეთ იწარ-
 მობა: ეს ყმწვილი კაცი ამდროს გამოვიდა სვეილამ ჳ, რადგან სსკა
 გ'ს არხად იყო, ჳედ შეესქა ჩვენ რაინდს. ეს ველად გაჭო-
 დნილი თან მოდიოდა ჳ თან რაღასაც მოილაზარებუბოდა თავისთვის,
 ასე რომ, ასლოც ვერას ვაიკებდა კაცი, თორემ შორილამ სოი სოლ
 ვერაიკურს. იმის ტანისამოსი სრულებით ეთახსმებოდა ჳვეით აწერაღს;
 გარან დონ-კისოტი რომ მასლოკდა იმს, შეამჩნია აგრეთვე, რომ ამ
 ყმწვილ კაცს ეცვა გამხოლი ამბოით შესუნსელუბოდა. ამის სრულებით
 დაარწმუნს რაინდი, რომ ის უნდა ყოფილიყო დიდის ჩამომავლობის
 კაცი. ყმწვილი კაცი რომ მოასლოკდა ამთ, თავი დაუკარა ჳ უთხრა
 ძალიან სდილობანი სხლამი, თემცა სმ ვი ცოტა გაჳკულურებოდა ჳ
 წაჳხლდოდა. დონ-კისოტის უმასუნს უფრო უმეტესი სდილობანი სხ-
 ლამით ჳ მსწრაფლად ჩამოსდა როსხისხსტიდამ ჳ ძალიან მეტიცედ ჩა-
 ეკონს ამ უცნობ კაცს ჳ რამდენიმე სანი დაჳყო ამ მდგომარეობაში,
 თითქმის უწინაც ძალიან კარგად იცნობდა ჳ დიდი სხის უსასობისგან
 ალევ სხო იმის მეგობრული გრძობებო. ყმწვილმა კაცმა, — მოდი ჳ სხ-
 სკლად დავარქვათ «უროგო შესედულობის გლასა», რადგან დონკისოტს
 «მგლოკიარე შესედულობის» რაინდი ჳქვანს, — ვერ ვი მისცა მოსვეკნის
 სება რაინდს, ჳ მერე ვი ცდილობდა როგორმე დაჳსვეკოდა მოწეკმესს
 სქეს-ალკისს, ჳ რომ მოიშორა დონ-კისოტი, დაჳყო მსრბსედ

ორივე ხელემა ჭ რამდენიმე ხანი უსინჯავდა დიდის ყურადღებით, თითქმის იგონებდა, თუ ეს რომელი ჩემი მეგობარია ანუ ნათესავია; ან იქნება იმის უკვირდა ჩვენი რაინდის მოკამაზულობას ჭ მისთვის უფერუბდა ასე ყურადღებით. ბოლოს გლასამ, შემდეგ სვეკნისა ჭ შინჯვისა დაუწყო ღაზარაჯი, რომელსაც მოგასსენებთ შემდგომ თავში.

თავი 24.

გ ა გ რ ძ ე ლ ე ბ ა ს ი ე რ რ ა მ ო რ ე ნ ა შ ი მ ო მ ს დ ა რ ი
ფ ა თ ე რ ა კ ი ს ა .

მოთხრობა გვაუწყებს, რომ დონ-კისოტი დიდის ყურადღებით ისმენდა უბედური «მთების რაინდის» ღაზარაჯს, რომელიც აძობდა შემდეგს: «თუმიცა თქვენ მე არ გიცნობთ, მოწყალეო სელმწიფეო, მაგრამ, რადგან აგრე თანაგრძნობით ჭ ხდილობით მექცევით, ამისთვის დიდს მადლობას მოგასსენებთ; მე რომ ამ მდგომარეობაში არ ვიყო, ცარიელი სიტყვებით არ გამოგიცხადებდით მადლობას; მაგრამ, რა გაეწოება, ბუნებამ წამართვა შეძლება სექმესედ დამემტკიცებისა ის, რაც ფეჟრადა მქვს; ერთის სიტყვით მე შემოდღიან მსოფლივ ვისურვო სხვაისთვის ბედნიერება ჭ — სხვა არაფერი». — «ჩემი სურვილი მდგომარეობს იმაში, მიუგო დონ-კისოტმა, რომ ყოველ გვარად გამსასურათ თქვენ; მე აღთქმა დავსდე, რომ ამ მთებს ერთ ნაბიჯსუდაც არ გავცილებოდი, ვიდრე თქვენ არ გიზოფინდით ჭ არ გვაისავდით მიხეხს თქვენის მაგგვარი ცხოვრებისს. მე ესეც უნდა შემეტყო თქვენგან: არა არის რა რაიმე საშუალება თქვენი მაგ მდგომარეობადად გამოყვანისა? თუ არის ვითარიმე ღონისძიება — მიბრძანეთ ჭ მე დაუოკნებელი ვასრულე თქვენი გულისთვის ყოველისფერს. ჭ თუ თქვენი უბედურება იმ გვართავანია, რომელთაც შემსუბუქების კარი დასუული აქვსთ, — გთხოვთ განმიწილოთ, რომ მეც თქვენთან ვივლოვო ყოველის ჩემის ძალითა ჭ ღონით. ისიც დიდი რამ არის უბედურებისთვის, რომ უბედურებაში თანამგრძნობელი უბოვოს. თუ ეს ჩემი წადილი თქვენგან ღირსია რაიმე მადლობისა, ამისთვის გვედრებით, მოწყალეო სელმწიფეო, როგორც გახდილს ჭ განათლებულს კაცს, გვედრებით ჭ ამასთან გაფიცებთ იმის სსხელს,

ვინც თქვენმა სოფელში უმეტეს გვევარებათ,—რომ მამბოთ ვინც
 ბმანდებით და რამ გავგებდვინათ ამ უდაბურ მთებში ცხოვრება ნადირთ
 შორის; თქვენც თითონ ნადირის მსგავსად სცხოვრებთ და თვითქმის სა-
 გუთარს თქვენ თავსაც კმტკიცით: ამას თქვენი ტანისამოსით გატყობთ.
 ვფიცავ, დაუმატა დონ-კისოტმა, სარანდო დასს, რომლის წევრობას
 მივიღე მე, უღირსმა ცოდვილმა,—მოგზაური რანდლობის წოდებას გე-
 ფიცებით, რომ თუ თქვენ, მოწყალეო სულმწიფევე, ამ თხროვნაში დამა-
 კმაყოფილებთ, მაშინ ყოველის ღონისძიებით გემსახურებით თქვენ,—
 ვაღდებულებ ვარ ჩემი წოდებისგან,—და შეგარწმუნებ თქვენს უბედურე-
 ბაში, თუ არას რამე საშუალება, და თუ არა—თვით მეც დაწვევებ გლოვას
 თქვენს უბედურებაზედ, როგორც წელანვე აღვითქვით...»

«მთა-ტყის რანდობა» რომ მოხმობინა ამგვარი საუბარი «მგლოვიანრე
 შესედულობის» რანდისგან, გაუმტკარ თვალი და ისე გაცოცებით დაუწი-
 ეო ყურება, თითქმის თვალთა წინამავსო; მერე უთხრა: «თუ გაქვს
 რამე საჭმელი, მომეცით—დმერთი შეგარწმუნებთ. გავიძობ ვეშს და მ-
 შინ აგისრულებთ ყველა თქვენ სათხოვარს, რადგან დიდის მადლობის
 ღირსია თქვენგან მონიჭებული სიკეთე.»—სანხომ მსწრაფლად ამოიღო
 საჭმელი თავის სურვილიდან, ხალა მწვექსმაც თავის გუდიდან,—და
 უცნობმა კაცმა გაიძო მუცელი. ის ძლიან მადანად იყო და გიჟის-
 ვით ორივე ყბითა სჭამდა და თვითქმის უღაპარ ვერ ასწრობდა. მანამ
 ტამაში იყო, არც ერთი სიტყვა არ უთქვამთ არც იმას და არც იმასთან მყოფთ.
 როცა გაძა, მაშინ იმ უცნობმა ანიშნა, რომ ესენი განყოფილდნენ იმას
 უგან. აუსრულეს სურვილი და ყველანი მივიდნენ ერთ მშვენიერ ველზედ,
 რომელიც იყო პატარა მთის იქით. ემწვილი კაცი წამოწვა ველზედ
 და ესევე მოიქცნენ სხვებც. უცნობი წამოწვა რა ველზედ, სიჭ-
 ვა: «თუ თქვენ გზურსთ, უფაღნო, მოკლედ გიამბოთ მრავალი ჩემ თავს
 გადავლილი უბედურება, ამისთვის უნდა აღმოთქვით თქვენ, რომ მანამ
 არ დავახოლოებდე ჩემი უბედურების ამავს, არსად არ გამაწვევტინოთ
 უადგილო ვითხვით,—თუ თქვენ არ ამისრულებთ თხოვნას, მაშინ მე
 გვლარ დავასრულებ ჩემ ამავს». ამ გლახის სიტყვებმა, მოაგონეს ჩვენ
 რანდს თავით საჭურველთ-მტვირთველის სღაპარი, რომელიც ადრე
 უთხრა იმას და ვვლარ დაასრულა თხების დაუთვლელობის გამო. «ეს
 სიფთსილე საჭიროა, გააგრძელა უცნობმა, იმისთვის, რომ მე შევიძ-
 ლო მოკლედ ავიწროთ ჩემი უბედურება, რადგან, რამდენიც უფრო

ვრცლად მოვგონებ, იმდენი წულუღი მიხლდებს: ამისგან რამდენიც ცოტას შეითხვით, იმდენი მალე მოვრჩები; მანც გეტყვი, რომ არაფერს გაუშვებ უთქმელს, რაც კი ღირსია თქვენის ყურადღებისა». დანკისებრად აღუთქვას ყველას მავიერად, რომ თსოვნის აუსრულებდნენ, & ამ დაწმინების შემდეგ უნებმა დაწყო თავის ამბავი ამ ხსიით: «ჩემი ხასკელი არის კარდენია, ჩემი ხამშობლა არის ერთი მშენიერი სიდაღუნიის ქალაქი; ჩამომავლობით აწნაური ვარ, ჩემი დედამაც მდიდარი არიან, ჩემი უბედურება ისე დიდია, რომ დედამაც გლოვობდა ჩემთვის, ნათესავებაც ზგომნობდნენ, მაგრამ მანც ვერ ხამშალებს ვერ ზმოვებს, რომ შექმნილიანთ, თუცა მრავალი სიმდიდრეც დასარეკს ამისთვის: სიმდიდრეს არ შეუძლიან განდევნოს ზეცით მოვლენილი უბედურება. იმავე ქვეყანაში ხცისოვრება ერთი ზეცითური არსება, რომელმაც იყო შეკრებილი ყოველივე ღირსება, რის წარმოდგენასაც კი შეიძლება გაცი. ეს მშენიერი იყო ღუხინდა, ჩემხვით მდიდარი ქალი & ჩემხვით კაცი ჩამომავლობისა, მაგრამ ჩემხვედ მომეტეულებად ბუნდური, გარნა დაუდგომელი & შეუწყინრებიელი. ეს ღუხინდა მიყვარდა მე თვით სიყრმიდგან. იმხსაც უყვარდი, მაგრამ იმ ხანად, როგორც ემწვილს შეუძლიან სიყვარული. მშობლებმა იცოდნენ ჩვენი ურთი-ერთის გომნობა, მაგრამ არა სწყინდათ; ისინი ზეცირობდნენ, რომ ჩვენი ერთმანერთის სიყვარული დასოლოკდებოდა ჩვენი ცოლ-ქომობით, & სულაც არ ხლვლობდნენ, რადგან ყოველხსოვით ერთმანერთის შესიყრნი ვიყვით — როგორც სიმდიდრით, ისე ჩამომავლობითაც. ჩვენ ვისრდებოდით ერთად & უფრო მტკიცდებოდა ჩვენში ერთმანერთის სიყვარული. ბოლოს ღუხინდას მამა ისე მოიქცა, როგორც ამხად ნათქვამი ცინისის მშობელი, & თავის ხსლში სიარული ამიყრდა, რადგან ზეცირობდა, რომ ეს იმისთვის ძლიან ხსჭირა იყო. ამ ავრძლვამ უფრო ადგხნოც ცესელი ჩემს გულში & გომნობაც უფრო გამხსურა. თუცა ჩვენ ერთმანერთთან ღამარავი აღარ შეგუქლო, მაგრამ სიყვარულის ფერთები მანც არ დაგვცვავდა. ხომ მოგესხსებათ, რომ წიგნში უფრო თავისიყვლებს ვამდგით ენას & უფრო ადვილად გამოუცხადებთ სოღმე ჩვენს მიჯნურს ყოველხსოვრს, რხსაც კი იმას ზირ-ღ-ზირ უმლავდით: მიჯნურის წინ თვით მხსვილ ვაცს ებმება ენა. ოს, დიერთო ჩემო! რამდენი წიგნი მიწვიქე მე იმას! რამდენი ზხსუნი მიძლია იმისგან, კეთილას გომნობით & კეთილ-გონიურებით აღხვხე! რამდენი სიმდერა

შეკთხსე, რადენი სამიჯნურო ლექსები დაწერე, — რომლებშიც ჩემი სულის გრძნობისა და მსურვალე სიყვარულის მეტს ვერას წასავლად გაცი. ბოლოს, როცა გარვა ვიგრძნე ჩემი უბედური ცხოვრება, როცა ვეღარ გაუქვლ ღუხინდას წასვიც ახირებულ სურვილს, მე ერთ-ბაშად გადავსტკორ დათქმა დავსადე თავ-გამოდებით შემოქმედნა, რომ ჩემი სურვილისთვის მაძიქწას და მღირსებოდა ღურინისთან ნეტარება. მე გადავსტკორ: მივსულაყვ ღუხინდას მამსთან და ზირ-და-ზირ მეთსოვან იმისთვის ქალი; ახეც ვქენ. იმან მადლობა მიისრა, რომ ღირსად მსდი შენს მოყვრობასა; მაგრამ, რადგან მამ ცოცხალი გუვსო, ამისთვის ჯერ იმს უნდა დავკითხო, რადგან იმის მადლით ეს სქემე არ გარიგდებო, და სსვ. ახლავი სრულებით იქდი მოძეცა, რადგან ვიეჭრობდი, რომ მამა ჩემი წინ არ დაუდგებოდა ამ ჩემ წადილს. ამ იეჭრობით მოცუღამ მე მამსვე მოვიწადინე მამსთან დანარავი და შეველ იმის თათასში. იმან რომ დამისხა, ერთი სიტყვაც არ მთქმევინა და მოძეცა ხელში გასხნილი წიგნი, რომელსაც თითონ კითხულობდა, და მითხრა: ამ წიგნიდამ გაიგებ, ვარდენიო, რა მოწყვლეუბას განსტებს შენ გერცოგი რივარდო. ეს გერცოგი, რასაკვირვალა, გერცოდინებათ, ჩემო ბატონებო, არის იხანის გრანდი, მიღობული ახლავუხისის სარეკოთსო სწილვისა. — მე გამოვართვი ეს წიგნი და წავიკითხე, მაგრამ ისეთი მუნათით იყო დაწერილი, რომ თვით ჩემთვის იქებოდა სხმდომ, რომ უარი ეთქვა ამ წიგნსად მამსქმს. გერცოგი სთხოვდა მამსქმს ჩემ თავს და სწერდა, რომ მე კვ მინდა ჩემი უფროსი შვილის ამისხატათა, და ჩემსად მოავდეთ მგინა მოძევალი ბედიო, რადგან, როგორც გამოცია, ღირსი და რიგანი ემწვილი გაციო. რომ დავსრულე წიგნი — ეს დამიდუნდა და ერთი სიტყვის თქმაც ვერ შევიძელ, ამისთან მამ ჩემსაც დაატანა: «თარი დღის უკან წასვალ, ვარდენიო, და ასრულე გერცოგის სურვილს: მადლობა შესწირე ღმერთს, რომ გზას გისხის დიდ წარმატებდის მისაღწევად». ამას დაუმატა ვიდევ სსვა მამ-შვილური სწავლა და დარიგება. ჩემი წასვლის დროც მოახლოვდა. ამ დამეს მიველ ღუხინდას მამსთან: ღუხინდასაც ველანარავი და იმის მამსაც უამე ყოველივე მოძიდარი, ამისთან ვსთხოვე იმს, რომ მოეცადნა ცოტა სხს, მანამ მივიდოდი რივარდოსთან და შევიტეობდი, თუ რა წესუდა ჩემგან. სსამდომო დამძირდა დაცდას და ღუხინდასაც მრავალი ცრემლით და გულმკლანებით დამოტყინა ის დანარება. ბოლოს მე მიველ

გერცოგთან. იმან ისეთის სიყვარულით მიმიღო, რომ სხვა იმის დაწინააღმდეგობა საღისმა შური იძიეს ჩემზედ, რადგან იფიქრეს, რომ ჩემი ამ გვარი წყალობა აზნიდა იმათ. ყველასევე უმეტესად იამა ჩემი მისვლა გერცოგის ძეგლზე შვილს, ფერნანდს, რომელიც ჩინებული ყმაწვილი გაცი იყო, კეთილის გულისა და მოსიყვარულე ხასიათისა. მოკლეს სასში მე და ის ძალიან დაჰმეცობრდით, ასე რომ ყველამ ჩვენსევე დასტეიტა თავლები. უფროსნი შეიღიტ ძალიან მწყალობდა და გიდეტ უყვარდი, მაგრამ ფერნანდი-სავით არა. რომ მოგესხესებთ, მეგობრებში დაფარული არა არისრა, ამის გამო ჩვენს ერთმანერთში არას ვმალავდით, ასე რომ იმან გამომიცხადა თავის სიყვარული და გულის დაკოდილობა. ის შეყვარებულიყო ერთ თავის მამის ყმის გოგოში, რომლის დედამა ძალიან მდიდარნი იყენის ის ქალი იყო ძალიან ლამაზი და ჭკვიანი, ამასთან ისეთი მშვიდი და პატროსანი, რომ მეზობლებისგანაც ვი დიდი საქებარი იყო. ეს ამ მშენიერი ქალის ღირსებაები ისე ჩაბეჭდნენ დან-ფერნანდის გულში, რომ იმან დაწინააღმდეგობის აღთქმის მიტემა, რადგან სხვაფორთ ვერ მოასერს თავის წადილის აღსრულება. მე მეგობრობის გამო ვცდილობდი, როგორმე დამესმო იმისი წადილი, მაგრამ რაკი შევატეე—ვერას გავაწეობდი და იმის წადილის მახებელობაც კარგად მესმოდა, ამისთვის დავაზირე უოკელითერი გერცოგისთვის გამომიცხადებინა. მაგრამ, ფერნანდი შორს დანსასავი და მკვირცხლი ჭკუის გაცი იყო. რაკი შემატეო, რომ გაცემის ვუზირებდი—გაფორთხილდა; დასაკვირველია, კარგად ესმოდა, რომ მე როგორც ერთგულ მოსამსახურეს, არ უნდა დამეძალა გერცოგისთვის ის საქმე, რომელიც იმის პატროსისა და დიდების მახებელიყო. ამის გამო იმან სულ გამოიცვალა ქტევა და თითქოს ცდილობდა გუდიდამ ამოელა იმის სიყვარული; მერე, რომ უფრო უკეთ მოკეტეუებიანე, მითხრა, რომ სხვა საშუალება არა არის რა, რამდენსამე თვეს ამ ადგილს უნდა მოკშორდეო, რომ უფრო უკეთ ამოვილო გუდიდამ ჩემი დამატევეველები ხილამსეო; ამისთვის, მეუხნებოდა, კარგი იქნება მამაშენთან წავიდეო რამდენსამე ხანს, და გერცოგს ვი უთხრაო, ვითომც შენ ქალაქში კარგი ვიძინცხენები ისეიდეო და იმათ ხასეიდლად მივდივარო. მე რომ მოვისმინე იმის ლაშაწავი, ძალიან მომეწონა იმის მოსერსება, და მეგობრული სიყვარულის გამო, დავთანხმდი და თითქმის ვიდეტ უნჩეო. ამასთან მე ისიც გამიხარდა, რომ ჩემ ლუსცინდას ვნასავდი. ამ მოსახრების გამო უჩრევი, რომ როგორმე ჩქარა მოეყვანა აღსრულებაში თავის წადილი

მე მწუხრებდა ხედა მთაწინდების უხსნავობა და ამისთვის ვახსენებდი
 ისრე. თუ არა სე ოტევი, იმს გადავცე მოატყუებინა თავის ემის გოგო,
 და ამისთვის ეშურებოდა როგორმე გასცლოდა ხადმე, რომ მამს არ
 შეეცოდა ეს იმისა ურთივო ქვევა და არ გასწვროდიდა. ხომ მოგესხებე-
 ბთ, ემსწვილი გაცის ხივეარული არ არის ხადმული ხივეარული, არა-
 მუდ არის ხისხლის დედა და ვამყოვიდების სურვილი; ემსწვილი გაცის
 ხივეარული თავდებს გულის-თქმის დაკმაყოფილებით და იმის შემდეგ ვი
 იხმობს. ფერხნდხც სწორად ასე მოიქვია: ახსრულა თუ არა თავის გუ-
 ლის წადილი და მოატყუა რა თავის ემის გოგო, იმის ხივეარული განუდ-
 და და სურვილად დაისმო. მხამ ახსრულდა თავის წადილს, განუგე
 ამბობდა თავის ხივეარულს წახვლას, მაგრამ როცა მოატყუიდა, მამხვი
 მართლად სურდა გასცლოდა ხადმე თავის აღაქმის აღსრულებას. გერ-
 ცოგმა წახვლის სება მისცა და მეც მამხსა თან გაყოლოდა. ჩვენ ქ-
 ლაქში რომ მივედი, მამს ხემა ისე მიიღო დან-ფერხნდი, როგორც
 ითხოვდა იმის დად-გნობა. მისვლის უხვ ვახსე მე ღუხინდას და ვე-
 ლად განხლდა ჩვენში ხივეარული, (რომელად მამც არ დახმობდიყო
 ჩვენში). ჩემ სურვილად ვა გამოუცხადე ფერხნდს ხედა მივსურობა;
 ასე მეგონა, რომ მეგობრობის და ხივეარულსა გამო მე იმისთვის არა-
 იერი არ უნდა დამეძღა. მე უკე იმის ღუხინდას ხიმშვიბიერე და განი-
 ერებს ისეთის აღტაცებით, რომ აუგნე იმის ხსნის სურვილი. დან-
 ფერხნდმა მითხვა მეხვეების ის ხედა მივსურობის ხვანი და—მეც აუ-
 სრულე ეს: ერთ დამეს წმინდა ხსნითა ხინთლევე დახასხვე ფანჯარაში
 (ეს ფანჯარა ჩვენი ხანის ადგილი იყო). დახას თუ არა, იმის სრულებით
 დავიწვდა ყველა ღამესე, რაცე ხადმე ეხას თავის ხიცოცხლეში, ხ-
 მისვლს აღტაცებში მოვიდა და ხვეარული ვამხობთ შევევარა, რო-
 გორც შეიტყოთ ხედა უბედურების ამბიდგან. ღვთის განცემით, იმის
 ვამხობა, (რომელხც მე აღარ მანდობდა), მამის უფრო აღიგნო, რო-
 ცა მე იმის ღუხინდას წაეხა წაუეითსე, რომელმაც მწერდა, რომ მე
 იმის მამხთვის შეთხრას ის ცოლად, და რომელად იყო აღხვსე
 განიერებით, ხივეათით და ხივეარულით. ეს რომ წაუეითსე, დან-ფერ-
 ხნდმა მითხრა, რომ მიუღია ქვევის ქალბის განიერება და ხიმშვიბიერე
 ღუხინდაში ყოფილა შეკრებილიო. თუმცა დან-ფერხნდისხვან ღუხ-
 ინდას ქება არ იყო განცხადებული, მაგრამ მე ძლიან მწეხდა, როცა
 ის ამკვარ ქებას დაიწყოდა ხადმე იმისე და ცოცხარ იყო, რომ ექ-

გი არ ზვილე. იმის ზნეობა, რომ ყოველ წამს იმასვე ეღმარება და
 ხან-ღ-ხან დაიწყობდა ხოლმე იმასვე ღმარებას სრულებით უადგილად
 და მტრადვე სწავლიდა. და რაღა თქმა უნდა, რომ ამას უფრო სიძველე გე-
 ვი ჩამისურვა გულში. მე არათუ შემინოდა ჩემი კეთილი და კროტული
 ღმარება დასაწყისი, — არა; რაღა სხვა უნდაური შიში მქონდა და
 რაღასაც მოკვლობდა. დან-ფურხანდი ყოველთვის მისივედა ხოლმე
 წამკითხვისას იმისთვის ხეხი (ჩემი და ღმარებას) მაწინ-მაწინა და
 მისეხედ იმის ამბობდა, ვითამც ხეხი უნდაურთის გრძობას დიდ ვა-
 ყოფილებს შეადგენდა იმისთვის. ერთსვე ღმარებას მისივე მე კრ-
 თი ხარისხდა წიგნი, რომელიც იმის ძლიან მახწანდა; ეს წიგნი იყო
 «ამადის-გაღებული»... «თქვენ რომ წელსვე გუბანსონთ ჩემთვის, რომ
 უფალ ღმარებას ხარისხდა წიგნები უყვარდა, მაშინ ჩემთვის სრულე-
 ბით ცხადი იქნებოდა იმისი კეთილ-გონიერება და თქვენც აღარ დაგ-
 ჭირდებოდათ ამასვე ღმარება. მე მაინც არ ვარწმუნებოდი თქვენ სი-
 ტყუებს, რომელიც იმდროთ თქვენ იმის ქუთუბის, თუ ვი არ შემეტყუ-
 თქვენს, რომ იმ მშვენიერ ქალს ზნეობა ხისებულა გეძინებდა და ხანი-
 ამდროს სკაითსვი წიგნები ზეგარება. რაღას ხარისხდა წიგნების კით-
 ხვაც ზეგარება, ესღა ნამდვილად დარწმუნებულა ვარ, რომ ის უნდა
 იქონ თვით უმშვენიერესი მთელს ქვეყანასვე. მხოლოდ, მოწყალე
 სულმწიფევე, ეს ვი იქნებოდა ჩემთვის ხსოვნება, რომ თქვენ «ამადის
 გაღების» გარდა, კეთილი «დან-რუსულ-ბერძენი» გავსწავლანთ.
 მე დარწმუნებულა ვარ, რომ უფალ ღმარებას მოკვანებოდა იმ წიგ-
 ნში დარაიდა და გარაი, მწეკმის დარინელის მსვილი ღმარება და იმისი
 ხისებული ბეჭდულიური ღმარება, რომელსაც ის დიდის სელოვნებით და
 იფრად ხსნიდგნოდა ვითსელოდა და ზმდებოდა ხოლმე, მგრამ ამ და-
 ვიწყებს ავიღად გასწავრებთ, თუ ვი იხებთ და ჩემ სოფელში წი-
 მამეკებით. იქ მე შევიღებოდი მამეც თქვენთვის სამს წიგნსვე მომეტე-
 ბული, რომელიც შეადგენს ჩემი სულის შვეებს და ჩემი გულის ხანი-
 რულს და რომელსაც (ვიტყვი ჩემ თავად), ერთიც არ არის ისეთი, რომელი-
 რაღა და მეუბნე მანქანის გადაძვიდე იქონ... შემინდეთ, მოწყალე
 სულმწიფევე, რომ ვერ ავიხრულეთ აღთქმა და ღმარება გავსწავტყუ-
 რაღა გავიკებ ხოლმე მოგსაურ რაინდებსვე და რაინდობასვე ღმარ-
 რაქს, — ველარ დავიმარხილებ ხოლმე ჩემი გრძობის აღტყუებს, სწო-
 რედ ისე, როგორც მისი შუქს არ შეუძლიან იქონ ცივი და მოკვანის-

ცხელი. ამისთვის, კვლად გთხოვთ მომიტყუოთ სიტყვის გაშვების
დ კვლად გაგზავლეთ თქვენ ბანია.»

მასმ გაათავებდა დონ-გისოტი თავის ყუბღაბს, გარდენია ივდა
თავ-ჩაიკედებული დ ღმრთი იფიქრებით გართული. თუმცა დონ-გისოტმა ორ-
ჯერ ხონიკა ამის გაგზავლება, მაგრამ იმან ამაზედ ერთი სიტყვაც არ
უწახუნა. ბოლოს, გარეა სნის შექმნე, აიღო ძალა თავი დ სიტყვა: «გარა-
დეს კერ გამოცემა სემ აზრს დ ვერც არავის სხვა გამოამცვლევინებს;
სულელი იქნება, ვინც იფიქრებს სემ წინააღმდეგს დ იტყვის, რომ ის
წინამხდა დ ზღუტი ელისაბადი (*) არ იყო კოროლევა მადამისის ს-
ევატელი!» — «გე ტყუილი ვასლავსო, რანდობს ვიფიცავ, ტყუილი ვას-
ლავსო! შექვიარა დონ-გისოტმა დ თავის ჩვეულებისამებრ ცუცხლივით ანი-
თო. — დიდი ბოროტება, თითქმის უსინდისობა, რომ ვაქმა მკვლარი რაქ
იფიქროს. კოროლევა მადამის ძალიან კეთილშობილი დ ზეტოხსნი ქა-
ლი იყო, ამისგანა არ შეიძლება, ვიფიქროთ, რომ იმან ვიღაც წარ-
მხდასთან ქმონადეს ჩურჩულ-კურკურა. ვინც ამას იფიქრებს ის იქი-
ნა ცრუ დ უმწიანა. მე ვოკვლ ვამს დავმტყვიებთ ამს, რა მდგომარეობა-
შას ვიწა ვიყო: ვინც ქვეითი ვიყო, ვინც ცხინასია, ვინც იარაღით დ
ვინც უიარაღოთ, ვინც ღამე დ ვინც დღე, — ერთის სიტყვით, ყველას
დაუმტყვიებ, ვინც როგორ დ როდესაც, ქხურს! გარდენია გამ-
ტყრებით უყურებდა რანდს. ეს იმის სიმხია იყო, რომ სივთქმ მო-
ურა იმს: იმს არ შექმლო გაგზავლების თავის ამბავი დ დონ-გი-
სოტსაც უურის გდების მოთმანება ადარა ქმინდა: ისე ვაცხარა ჩვენი
რანდი კოროლევა მადამისზედ ცილის წამება. ხაკვირვლია! ისე რი-
გად წახსარსდა კოროლევა მადამისს, თითქმის ის ამის სამდილი მო-
ღობული დ მძმსებული იყო: წარმოადგინეთ, თუ რანირად ვამქმინა
იასზედ სარანდო წიგნებს! გარდენიოს მოურის თავისი სივთქე, დ
რომ მოისმინა დონ-გისოტის ღანძლა დ ცილის-წამება, იმან სწრაფად
აიღო ერთი სანა ქვა დ შიგ გულში ხონლიმა ჩვენ რანდს, ისე რომ
ეს უბედური ზირქე დაეცა დედამწახედ. სანხო ზხხამ, რა სხას, რომ
იას ბატონს ასე შეურაცხებით ამცოდნენ, მიჯარდა გეის მკვლარს.
გადსახდელოდ, მაგრამ იმ გაეის ისე ისერს, რომ წაიღო ქვემ ჩვენი
სანხო დ მუშტებით დ წინალებით გკრდება დამტორა. სანხოთს მი-

(*) ეს იყო ხორბუტი (კარა ექიმი) ამდის გალეხისა.

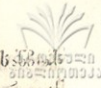

შველს მწყემსი, მავრამ იმ გოგამ მწყემსსაც ის ყოფს დასწოვს. ეს სიმოკე
 რ ამ მისტეიზმა, ჩვენი გოგო გუფ-დამშვიდებელი განმორდა იმით ღ მთე-
 ბიხკენ წავიდა. ხანსო წამოღვა თუ არა, გუღით ისეთი ჯავრბდა ამ
 ცუფ-გზარდოდ თავის გატეკმასკად, რომ ცოტას გასწედა არ მაქვარ-
 და მწყემსს ღ ჯავრი იმსკედ არ ამოყარა, იმ მისეწით, რომ არ
 გაფთხბდა ესენი ღ არ შეტეობის იმ უტნობი გაცის ხსნათი. ჩვენი
 რ ამ გვეტდნოდ იმის ხსნათი, ამბობდა ხანსო, გვეფთხილებოდით». მწყემსი
 იმართლებდა თავს: «ავი გითხროთ, მავრამ თუ გი შენ ვერ
 გაგონე, ჩემი რა ბრადია! ხანსო-ხანსამ ამსკედ თავისი უთხრა,
 მწყემსმა თავისი ღ ეს ამითი დავი-დარბა ღ ერთმანერთის მხილებს იმ-
 ით გათავდა, რომ არიყენი ეტენ ერთმანერთს, ავღიჯენ წვერები ღ, თუ
 დან-გინატს არ გაეშველებას ღ არ შეკრებებს, — ერთმანერთს ამ-
 ზნატვდენენ. დან-გინატი რომ მიეშვედა, ხანსო ზევირად: «გა-
 მაშკით, მოწყადეო სკლმწიფეე, «მგლავანრე შესედეულობის რანდო!»
 ეს ჩემისთანა ტეკია განლაგბი, ნეურთხი რანდი არ არის, ზამიშკით,
 ერთი გარვა მივბეეო, რომ გვლავ გაფთხილდექ სოღმე. ფექრა ნუ
 გაქბთ, ჩემი მუშტუბით გარვა გაუძლები ამს!...» — «მართადია, უთხრა
 დან-გინატმა, — მავრამ მავის ბრადი სეუღ არ არის». ბოღღის რანდმა
 დასმვიდა არიყენი, ღ ვიდექ ზეითხა მწყემსს: «არ შეიძლება გარდენიო
 მოყნასოთა?» მადღან უთოდა რანდს იმის ამბის ბოღღო გაეკო. მწყე-
 მსმა უბასუნს უწინდებურად, რომ იმისი ნამდვილი ბის არ იცოდა;
 «მავრამ ნუ შესწუბდებთ ღ მონსმესეთ შრომა მაიღეთ ამ მთებში, უთუოდ
 იზოგნით ან გოეს ან ჭკვიანს».

თავი 25.

მამანცი დამანსკელი რანდის უტნაურ იფათე-
 რაკები, სიერა მორენაში შექმთს ვეუღენი ღ კიდეკ
 იმის სინანული ამქურეუშული მშვენიერი მსგა-
 ვსად.

დან-გინოტი გამოეთოვა მწყემსს, შეჯდა რანსინსტრეუ ღ სან-
 ნხოს უკან გაყოლა უბრძანა. ხანსო დიდი ზღაწნათ შეცოცდა თავის
 ვირსეუ ღ თავის სურვილის წინაღმდეგ ახსრულა თავის ბატონის

ბასსებს. ესენი თანდათან უდაბურ სვეტებში ჭ მთებში შედიოდნენ. ხანდახან
 ძალიან უნდოდათ თაგის ბატონიან ღაზბარჯი, მტრამ ვერ გაბუჯდა, რადგან
 ავრძალული ქქინდა. ბოლომდე ვეღარ მოითმინა ასე ხმა გაკმედილი ხი-
 რული ამ ხანისულ აღვებში, ჭ სთქვა: აუფალო დან-ვისოტო! ხსლავი
 გიარა ამდენი ხეში ტანტაღა, დამლოცეთ ჭ დამითხოვეთ ხმისხორცილან.
 წავლ ჩემ ხსლმა, ჩემ ცოლშიღმა ჭ, ხსკა არა იყოს, თავისუფ-
 ლად მისე ვიღაზარაკებ რახელან მისდა. თქვენ გნებავთ, რომ დეუ ჭ
 დამე გდიოთ უკან ამ უდაბურ ადგილებში, ჭ ერთი ხიტევის ამისან-
 ტაღებზე არ შექმდოს. ბარემ ცოცხალი დამძრნეთ, რაღა! ჩემ ბედსედ
 რომ მსეტემა მისე დაიწყოს ღაზბარჯი, როგორც გირობეტის დროს
 ყოვიდა, მაშინ ასე მისე ღარ დავღობდებოდა: ამ ჩემ ვინ მისე
 დაუწყებდი ღაზბარჯს ჭ გავაქრწელებდი დარდებს. მტრამ ამ ყოვანს
 ქვე ვერ მოითმინს, რასაც მე ვითმინ: უნდა მთელი ხეში ხიცოცხლე
 ვიქებთ იკათურაკები, მრავალი მუჯღუჯუნა ჭ თავი-ცემა მივიღო, ხანსუხედ
 აქნე დაქნე, წუთივლი ჭ ხიმილი, ჭ ამ დარღუბდაქობითკას დავგვედ, თ
 უკან ჭ, რაც უნდა დიდი დარდი მსვენ გულსედ, ესის დამტევეც არ შექმდოს,
 ხწორედ მუხვივით, რაღა!» — «ძლიან გარჯად მუხვივებს შენი გულის-წუ-
 ხალი, ჩემო ხანხე, უთხრა დან-ვისოტმა; — შენ ძლიან გინდა, რომ
 შენი ეს განვთავისუფლო. შენი ხათრისთვის მომიტყა ნება რამდენიც
 გინდა იღაზარაკე, მტრამ მხოლოდ იმ დრომდის, მანამ ამ მთებში ვიქ-
 ნებით». — «გრე იყოს, სთქვა ხანხომ — ოღონდ გა ესდა ვიღაზარაკო
 ჭ მერე ვინ იცის რა იქნება. ამ თქვენი წყალობით გავთამამდები ჭ გვი-
 თხავთ, თქვენო მოწყალებზე, თუ რა იყო მასენი, რომ ისე ცხარედ წა-
 ესარხლეთ ის ვიღაც კაროლევს ძაღმის იყო? რახელი გქინდათ: ახ-
 ბატი იყო იმის მუგობარი, თუ ხსვა ვანმე რხური? ის უფრო ემჯობი-
 ნებოდა, რომ თქვენ თავი დავიქნებინათ იმ გამომიბისთვის: ერთი
 რომ ის ცადარული ვანი თავის ამხავს დახარულვდა, მერე — თქვენ მე-
 რდს ქვა არ მოსწავლებოდა ჭ მენ ექვხიოდე ხიღას არ მივილებდი, ჭ
 მესამეც კადევ იხა, რომ ამ სვე-სუვეტში ტანტაღი ღარ მოგვინდე-
 ბოდა.» — «დამიჯრე, ხანხე, მიუგო დან-ვისოტმა: შენ რომ ის იცო-
 დე, როგორც მე ვინი, თუ რა ბატონტეში ჭ ღირსული დედა-ვანი იყო
 კაროლევს ძაღმის, მაშინ უქველის გავივირდებს ჩემი მოთმინება: მე
 ესდაც მაკვირს, თუ როგორ შევიძგრე თავი ჭ არ დავთრეხე ის ბ-
 ტენი, რამდენიც წარმისთქვენ იმ გვარი, მხავვარებს! არათუ თქმა, არა-

მედ თვით უსწავლო იფიქრო, ვითომც კოროლეკა მადამას ჰქონდა; ხუ-
 ხულ-კურკული ვიღაც ასურ ხორურგთან (ჰარს-ქეძის) — დიდი გმობაა!
 რასაკვირველია, ყველამ იცის ის, რომ ელისაბადი დიდი ჭკუის შატრია-
 ნი ჰქონდა იყო, რას გამოც ღირს-იშნა კოროლეკას ასტატობისა
 ჰქონდა; მაგრამ ვინც იმით სიყვარულსად იფიქრებს, ის დიდა სის-
 ვულის ღირსი იქნება!... რასაკვირველია, კარდენიამ არ იცოდა, რას
 ამბობდა; შენ მე დამაკურე, რომ თუ სიგიჟეს არ მოკვლო იმისთვის,
 იმ გვარი ახრის წარმოთქმის არ გახედვდა ის ჩემ წინს! — «გაქურბით,
 ბატონო, ჰქონდა დაწმინდებული ვარ, რომ ის სიგიჟით ჰბოდავდა იმ სი-
 ტუქებს, მიუგო სანსომ. მაგრამ მე იმსჯელად დაწმინდებული ვარ, რომ
 თქვენ ყური არ უნდა გეკლოთ გიჟის ღვაწლავისთვის. ჩვენ ბედს რომ
 არ ემუძვინა ჰქონდა რომ გულის-მაგივრად თავში მოგსკვდროდათ
 ქვა, მამის, სწორე მოგასხსნო, ვაი უფავმა არ ვაქნებოდათ იმ ვიღაც
 ჰქონდა ბატონის გადასჯიდა. ემსჯება წაღონ იმის თავი! ახ, ჩვენ რა
 გგონებდებოდა? თუ გინდ რომ კარდენიოს სიგიჟითაც არ ეთქვა...» —
 «რახინდების ვალი ის არის, გაწვევტინა დან-გინოტმა, რომ ვითარცა
 ჭკვიანებისა, აგრეთვე სულელების გმობისგან დაიფარონ დედა-განსი შა-
 ტიანსებს ჰქონდა იმ გვარი დედაგანების, როგორც იყო კო-
 როლეკა მადამას, რომელსაც მე დიდს შატონს ვენქ იმის ღირსეული
 თვისებების გამო. სილამისის გარდა, ის იყო განიერებით აღსავსე ჰქონდა
 თავის უხედაურებაში სკვირველი მომთმინო. როდესაც იმის სისვა-ღ-სისვა
 გაწმინდული მდგომარეობა აწუხებდა, მამის იმის შეურთლად იყო
 ელისაბადი თავის რჩევით ჰქონდა ბრძნული ხატობით, რომელითაც იგი
 ასწავლიდა მას მოთმინებას; სწორედ ეს იყო მისეხი, რომ
 ბრიყვა სულმა იფიქრა, ვითომც კოროლეკა იყო იმის სიყვარული.
 მაგრამ მე შენ გუბნები, რომ სტუიანს ჰქონდა ათსჯურ იტუქებს,
 ვინც იფიქრებს, ახუ იტუქის ამ გვარ ცილის-წამებს! — «მე არ ვამბობ ჰქონდა
 არცა ვიფიქრობ მაგას, სთქვა სანსომ: ვინც ჩემთვისაც კი იფიქროს, ახ
 სთქვას, ვისერი მოსტუდის იმის... უფავრდათ ერთმანერთი თუ არა — დიურ-
 თმა გაარჩიოს, ჩემი რა საქმეა.. მე ჩემ ყურმქნის მოკვრევე, სხვის რა ვაფრი
 მქვს... რა ჩემი საქმეა, ვინ როგორ სცნოვრებს? ვინც ვაჭრობს ჰქონდა ცრუ-
 რის, ის ყოველთვის წარაღმია. ტიტუქლას დავიბადე ჰქონდა იმიტომ ჩემ
 გამხრელს ესლაც მისვალი ციციანთელა აქვს; წარადისა არ მუშინან, რად-
 გან მოგებასაც არ ვიქმელობ. რაც გინდა ჰქონდა კოროლეკასაც ჰქონდა

ქვიმბც: მე რას დავდექ! ბევრს ჰგონია, თუ აქ ღორი ყოფილა სხდომა
მაგრამ აქ ღორის დასკვიდრებელი კაციც არის. მინდორს კარი არ გაუ-
კოთდებს, ყველგან აქვს გასვალა! ზამა წმინდანია, მაგრამ იმსკლანც ბევრს რას-
მე ღამარაკობენ. რა უნდა. «დამართო დიდებულა! შექვირს დონ-ვისოტმა,
რამდენი სისულელე წამორობა! რა კავშირი აქვს ჩვენი ღამარაკის სტანს,
მაგ შენ ანდასკობთან. დასუმილი, თუ დამართი გწამს ღ რიგანად გამოარეკე
ეგ შენი ვიწი ღ ამას იქით მე შენ გუფსები სხვის საქმეში სუ გაერევი
მოქი. ეძვ შენი სოთივე გრძნობით დარწმუნდი, რომ ყოველი-თვერი, რაც
მე მომიქმედნია, ვმოქმედებ ღ კვლავ მოვიმოქმედებ, — ეს ყოველივე შთაგო-
ნისული მატეს კეთილ-განხიერებით ღ მასთანვე სრულებით ეთანხმებთან სარაინ-
დო წესებს, მძელნიც მე მთელი ქვეყნის რაინდებსედ უკეთესად მქმნის!» —
«მოწყალეო სულწოვე, დაუწყო სანხომ: ეს სდაური კარგი სარაინდო
წესია, რომ ამ უდაბურ მთებში ღ სევეში დავსუტებით ასე უგზო-
უკვლოდ ღ ვილც გოქ გწნს დავუქმებ? ახლას მართლას რომ ვიშოვნათ,
სომ შესადრებელია, რომ ამან მოინდომოს ჩვეთთან დაწყობის გათ-
კებს, — თავის ამავი ვი არ გუგონათ. მე იმ თქვენი გუგონითურებას ვამ-
ბობ ღ ჩემი გვერდების, გასვლას; თუ აქმადის მივიდა სქემე, მე ეს ამ-
ბავი ცუდად მომიადებს...» — «ჩემათ იყავ მოქი, გობმსებ, სანხო! შე-
უტოს დონ-ვისოტმა: იცოდე, მარტო ამის საქმესლად არ დავდივარ ამ
მთებში. მე აქ სულ სხვას დავუქმებ: მე იმედი მატეს აქ შევიმოხლო იქ-
თი ღვაწლი ღ ისეთი დიდებს შევიძინო, რომ არა დიდებს არ დავდა-
რახ ამას მთელს დედამაწის სურგსედ. ეს ღვაწლი მომცემს მე უუ-
ღებსა — შევიქმნას სრულ ღ გამოხენილ მოგზაურ რაინდად.» — «ეს ღვა-
წლი ხაშიბა გასლავსთ, თუ არა?» — «კითხის სანხომ — არა, უმასუნს «მგლო-
ვიარე შესადრებლის რაინდმა»: — რასკვირველია, ხს-ღ-სან ვამოთელი ისე
გადმბრუნდებს სოლმე, რომ მოგებან მავივრად წატებს მოგვიტანს, მა-
გრამ მანც იგიწი არ არას: ამ ღვაწლის მოგება შენ სიმარდესედ
ჰკიდა.» — «ჩემ სმარდესედ!» შექვირს სანხომ. — «დაის, შენ სო-
მარდესედ, მიუგო დონ-ვისოტმა: თუ შენ მალე დაბრუნდები იქიდა,
სდაც მე გავგზავნი, მამის ჩქარა გათავდება ჩემი ღვაწლი ღ შევალთ დი-
დებსში. ღ რადგან ცოტა გუფ-იციხი კაცი სარ, ამის გამო არ მინდა
ლოდინით გავტასვო; იცოდე, სანხო, რომ გამოხენილი ამადის-გა-
ლელი იყო მხოლოდ ერთი ყველა ქვეყნის მოგზაურ რაინდებსედ უკ-
თისი. ე რ თ ი კიდეც ცოტას, რომ ვსოქათ, ის იყო მ ს ო ღ ო დ, შირველი

ღ თავი ყველა რაინდებისა, ვინც ვი იმის დროს იყვნენ ქვეყანაზედ. მა-
 ლიან მქნსებთან ის ზირნი, ვინც დონ-ბელაიანისს ახადის-გაღელეს ადა-
 რკენ: ამ ახრის მქმანია, ვუიჯავ, ყველანა სველიანს. რადესს ვინმე
 მსატვარს ჭხურს გამოჩენილი იყოს ქვეყანაზედ, ის მამან ცდი-
 ლობს ვინმე გამოჩენილი მსატვრის მამამეს; ეს წესი ყველა წოდებაში
 ღ ყველა სელოკებაში არსებობს. მაგალითად, ვინც ჭხურს რომ ჭკვი-
 ანი ღ მომამინო გაცნად გამოხდეს, იმან უღიხს უნდა. მამა-
 მის ღ სწორედ ისე მოიქცეს, როგორც ის იქცოდან. ჭომრის გლ-
 მით აღწერილი უღღისის ზირთვება ღ ცხოვრება წამოკვიდგანს კეთილ-
 გონიერებისა ღ უბედურებაში მოთმინების ცხად სურათს; აგრეთვე ვირ-
 გილიაზგან წამოედგენილი ვსეო არის სურათი მატვის მტეკელი შვილი-
 სს, ჭკუიანი, მამაცი ღ ფრთხილი წინამძღვრისა. ეს ორივე ზირნი სწო-
 რედ ისეთებად არაა აღწერილნი, როგორებიც უნდა ყოფილიყვნენ ღ
 ამა როგორებიც იყვნენ, იმიტომ რომ ამ აღწერით უნდა წამომავლობისთვის
 დაეტყუებინათ რიგანი მისამაგვი მაგალითები. აგრეთვე ახადისი იყო
 ვარსკვლავი, მსე, წინამძღვარი ყველა მამაცი ღ შეკვარებული რაინდები-
 სს; იმან უნდა მივამოთ ხვეს ყველამ, ვინც ვინამკით რაინდობისა ღ
 მივსურობის სსსელით. ამისთვის მე მგონია, ხელო შეგობარო სსსხო,
 რომ ის რაინდი, რომელიც ცხოვრებით ღ სსქმებით უმეტესად დაედ-
 რება ახადისს, — ყველასკად უმეტესად იშებს ღირსი რაინდობის დიდებისს.
 ამ რაინდმა ახვენს ქვეყანას ყველასკად უმეტესი კითილ-გონიერება,
 ვაჟვცობა, მამცობა, მოთმინება ღ სიყვარულში სიმტკიცე, მამან როდე-
 სსც იყო განდევნილი თავის ძეგლობელ-მამანსებელი ორანიოხგან, ღ ში-
 ქსა განდევნილი. ის მამან წავიდა უსყოფო კვდეზედ, სამადვილი სს-
 სელის მაგორად იწოდა «მოქურთმული მშენიერი», ესდენ მრავალ-მნი-
 შესელობისა ღ თავის ახალი მდგომარეობის მქსივერი სსსელი. ახლს
 ხემთვის უფრო ადვილი არის ამ სსქმში მივამო იმან, ვიდრე დევების
 შესსედ განობაში, ან გველებს თავების მოკვეთაში, ან ვიდრე ესდრი-
 აგის დასოცვაში *) , ვარების დამარცხებაში, გემების შემოხვრებაში ღ მან-
 ქსანების მოხშობაში, ღ რადგან ეს ადვილი ძალიან მოხსენსებელია ხე-
 ში წადილისთვის, ამის გამო მე არ მანდა ეს შემთხვევა ხელიდამ გუ-
 ჭსა ღ უბედურებულ-ვეო ხემთვის განმსადებული ვიღღო». — ახლს რა

*) ესდრიანი — სდამარ-სიტყა ით არანს დევების სსშუშება.

გწადანთ, ჭკითსა ხანხომ: — ამ უდაბურ ადვანსა? — «ჟერ გავიხსენ, რომ გითხარ? ქუეტი დან-განოტმა: — მინდა მიუბძო ამაღის გაღელს მეთქი. ამხგამო მე უნდა მოვიგოვანო აქ თავი, გავტოვოინდე, ხსნაწარვეკეთი-
 ლებს მივეცე & ამხირად ვიქმნი მამაცი მამაცი დან-როდღანდისაც, რომელმაც, მუდინის რა, რომ მშენიერმა ახგელსამ მდღარის სიყვარუ-
 ლით დაიძვირო თავი, ხდელისაგან შესტად ჭკუესედ, ამოგლეკვდა სო-
 ლმე ფესვიანად სეებს, ამღვრკვდა წმინდა წყაროს წყლებს, ესოდნა მწ-
 უქსებს, ჭყლეტდა ცხვრებს, სწავდა ქოხებს, აქცევდა ხანლებს, ათრევდა
 ცხსებს & ხანდიოდა ახი-ათან ამგვარ დამთხვეულობას, რომელნიც ღი-
 რსნი არიან სუგუნო დიდებისა & აღწერისა. თუმიც მე გონებში არა მქვს
 თავივად ბოლომდის მიუბძო როდღანს, ახუ თრღანდს, ახუ თო-
 ტღანდს, — (იმს ეს ხამივე ხსელი ერქვა). — ვუვლა იმის დამთხვეულ სქ-
 მებში, რომელნიც იმან მოახდინა, მოაწადინა & მოიფიქრა, — მანც მე
 ვცდებო, რომ სუგუნოვად წარმოგდგინო ამ მოხდენილის სურათები,
 რომელნიც მე უმეტესად მომწონებს & სჭიროდ შევრცხავ. ან იქნება
 მე მიუბძო მარტო ამაღის, რომელსაც არავითარი დამთხვეულება & უ-
 რავიება არ მოუხდინა, არამედ ტირილით & გლოვით მოიბოვო უღ-
 რესი & უდიდესი დიდება». — «მე მგონია, უთხარ ხანხომ: — ამ რაინდებს,
 რომელთაც მკ გვარი სქმები ჩაუდგინათ, ექნებოდთ რამე მიხეზი &
 გარემოება, რომ ვევლა ეგ დამთხვეულობა & სუგუნობა მოუხდენიათ;
 მაგრამ თქვენ მოწყალეებს რა მიხეზი აქვს, რომ თავი მოვიგოვანოს &
 ხსნაწარვეკეთილებს მივეცე? რომელმა ქალმა დაგითხოვათ, ან ხაივად
 შეამტინათ, რომ უთვლი დუღსინა ტობოსელი გაკონამა ვინმე მკვარს, ან
 თუ გინდ ქრესტანს?» — «საქმეც ეგ არის, რომ მე მინდა ჩემი ღვაწლი
 ექვლას ღვაწლედ უღარესი იყოს. რაინდი რომ რამე მიხეზის გამო
 შესტდეს ჭკუესედ, ეგ ვითომ რა დიდი საქმე იქნება იმასგან. საქმე ის
 არის უმიხეზოდ შეკვდე ჭკუესედ, რომ ჩემმა სუგუნობამ სოჭას: თუ
 გი უმიხეზოდ ახე გავიყვარო, მამ რაუნდა იყოინო მამის, რომ მიხეზი
 მივსტეო. ამასთან სკამო მიხეზი მქვს გასავიყვებელი: ის განა ცოტაა,
 რომ ამდენი ხანი განმოარებული ვარ ჩემი ხამარადინო მამხებელი დუღ-
 სინა ტობოსელისგან. აღარ გახსოვს ამბრონიოს ლიტუეები: ვანი რომ
 სუგუნოვად განმოარდება — მშიშარაც შეიქნება & მწუსარცეო. ამისგამო,
 ჩემო მკვარსო ხანხომ, მე შენ გირჩევ თავი დაანებო მკ დარბე-
 ბებს, — რაც უნდა ბევრი მიჩნია, მანც უფუ არ ვცდებ ამ სუგუნის-

გულას, უდნიკის & გაგონარ მახდვას. გათავებული სჯიყ, მკვდრე
 კარ! იმ დრომდის ვიქნები გოქა, მასმ არ დახორუნდები შინიდამ & არ
 მომიტანს ხეში მივლახული დუღსინიქსაგან წიგნის ზისუნს, რომლის
 მიწერასაც ვაზირაბ. თუ ხეში წიგნის ზისუნს მიქსანამება ხემ მისადმი
 ერთგულეებს, მასინ ხეში გლავა & სიგოქც დაბოღოქდებს; & თუ ხეში
 წინაღმდეგი იქნება იმის მოწერილი, მასინ მე სრულად თავგოქდები &
 დაუტკვევ ვეკლავ მგრძნობელთან; მასხსადამ, რაც უნდა მომწეროს.
 ხემდა დუღსინიქს, მე მანც გამოვალ იმ მდგომარეობიდაგან, რომელმაც
 შენ მე მიტკვევ ეხლა: კარგი ზისუნით მომიტანს შენ მე სიტკეობას,
 დამბორუნებ ხეშს კეთილ-განბორუნას & ვიყოფილებს; სოღო უხინამო-
 ვსო ზისუნით მომხინიქებ მე ხამდეღეს დამთხვეულებს, სიგოქც & უგ-
 რძნობელთან, & ამ მდგომარეობაში უქკველას ხეში დიდი მწერსარებს
 არ შემაწუნებს მე. მართლაც: ერთი მათხარ, სომ კარგად მინახვ მამ-
 ბრინის ზუნს? მე მახსოვს, რომ შენ ალე ის დედიმიწიდამ, როდესაც
 იმ უმაღლამ გადმოამიგლო თვიდამ & უნდადა დაქმტკროა, მგრამ
 ვერ ზიოლო დამტკრეკა, რადგან დიდის დირსების მექანე იყო.
 ხასხედ ხანხომ უხსუნს: «დიდება შენთვის, დიქორთო ხეში! უგლო
 «მგლოვიარე შესედულობის რახიდა!» ხან-ღ-ხან ისეთ სიტკეებს წანმო-
 ხოქკამი სოღამე, რომ მე სრულეით მოგამ ხეშიდამ გამოგქკვანთ! ზღა-
 მის იქიქები გამომიგვალათ & ხელ სხვა ახრება ჩამგანათ თქვენ-
 ზედ: იქნება ის ვეკლავირო, რასაც მანობით სოღამე მოტანტალე რაი-
 ხდეშხედ, ან ხამიოქებან & იმქორების დახორთანხედ, ვუნთუღის ხუ-
 ქებახედ & სხვა ამ გვარ წყაღობებს; & სიურგოხედ, — იქნება ელელა
 ეს თქენი ღამარაგი ხელ არაკები & სღამრებთ? ხსკამ რომ მაგონიას,
 რომ თქვენ დაღაქის თახს მამბრინის ზუნს ექსით & ეს ოთხი დღე,
 რაც მგ შეცდომილებიდაგან ვერ გამოქსუნელხართ — რას იფიქრებს? ზეუიდამ
 შეცდარბი არ ვგანება ის კაცს, ვინც მაგვარ უცნაურთანს ამბახს
 & ამტკიცებს? ის თახი აქ მიგდას ხორჯინში; ხელ დაქეილი & დაჭ-
 ელეტილია, მაგრამ რა უმავს, თუ დიქორთი მიმიუქანს როგორამე შინ,
 ხემ ცოლ-შვილში, მასინ გავასწორებს & წკურის მოხმარხად ვინმარებს ხო-
 ლამე. — ყური მიგდე, ხანსო! გევიტები იმ დიქორთს, რომელიც შენ
 თითონ ხსხენე ეხლა, უთხარ დახ-ვისოტმა: — იმ დიქორთს გევიტები მეთქი,
 რომ შენ ვეკლავ სტურეკლთ-მტკორთულებოხედ, რაც ვი ქეუქახედ ეოიოი-
 ღან, ვეკლავხედ მოკლე ზეუის ხარ. ხაკვირველი არ არის, რომ ამდენა ხანია

უგან დაიღვრა და ისე ვერ გაიგე ვერ, რომი რანდის სქმეები უბრძანებდა, კაცს უხვსება დამთხვეულებად და სისუფელედ და რატომ არ იცო, რომ მართლად სუფელეები არ არიან რანდისა! რატომ არ იცო, რომ სხვა ვი დავდივართ, ყველგან ერთი სრავა მხსენს და თვალთ-მსქეები დავუდევრს უგან და ყველგან ისე სხვლიან, როგორც თითონ იძუება: თუ ჩვენ სხემეში მტრისა უნდათ — ცუდად გვაჩვენებენ და თუ მოყვრობს — კარვად. სწორედ ამ მიხედვით გეხვევება შენ დალქის თასად მამრიხის წყლი; შესაძლებელია სხვას სხვა რამედ ეჩვენოს. ჩემი მიჯარველი მხსენს ძალიან ბრძნულად და მოწყვლედ იქნება ამ შემთხვევაში, რომ სამდვიოდ მამრიხის წყლის ყველგან დალქის თასად უჩვენებს; ასე რომ არა მწყვდობდე, მაშინ მთელი ქვეყანა გაიგებდა, რომ მე დავიჯარე ეს გამოჩენილი წყლი და ყველა ჩემსად გამოილახებოდა ამ მკარფისი განმის წასართმევად. ესეცა, რადგან წყლი ყველგან დალქის თასად ეჩვენება — არავინ არა სწორს იმის მოხუბისთვის. ეს ჩემი იჯარე და სწორი ძალიან ჩინებულად მტყინდება იმ შემთხვევით, რომ ცოტას გწყვდის ლუკმა-ლუკმა არ აქციეს და თუ მტრ წაუღებდნენ შექმლოთ, მაგრამ გვარდსელებს არ შექსელებს. ანა, შენგან არ მოვიდის! ნამდვილი სხვათ რომ სჩვენებოდა ეს წყლი — განა იქ დადგებდა და ის ნავსავალი.. შემიძნე კარვად, ჩემი მკობსარა; ვერ ჩემთვის სჩვენო არ არის; ასედა უნდა ყველა იარალი მოვიხსნა და ისე გავტოვებდე, როგორც დედის მუცლიდამ დაუბადებულვარ: მე რა დანის მიხამვა უფრო ჭკუში მივადება, ვიდრე ამდინისა.»

ამ დახარავით მოვიდნეს ესეი ერთ წოწოლად, კვდიანი მთის ძირას, რომელსაც აქეთ-იქით სხვა პატარა მთები ესა. ერთის ძირადგან ამ მთის გამოხსნისალებდა მშენიერი, ახვარა წყარო და კვდიანთ მიმდინარეობდა სტრეთვე მშენიერ, თვალისთვის საძიერ მწყვნით მოხილველსად. ამასთან ამ ადგილს მრავალი სეები იდგა, სხვა-და-სხვა მტენარე და ყვავილები, და ეს ყველაფერი იჭურბუნებს სასამოყენო სურათად სხვადიდა. ეს ადგილი, რასაკვირველია, მოეწონა ჩვენ ამგლავიარე შესედულბის რანდის და თავის სისახელის ადგილად ამოირჩია. ვერ, შორიდამ რომ დანახა ეს ადგილი, ისეთი სმით შექვირს, როგორც გიყვია ყვირის სოფელი. (იმის თავი ესეცა მოიგიჟიანს). «აი ადგილი, სადაც იმ მწყვსარებსედა უნდა ვივლოვო, რომელსადაც შენ თითონ ჩამავდე! აი ადგილი, სადაც ჩემ თვალთა ცრემლის საკადული — წყალს მოუძტებს ამ წყაროს, და ჩემი ოხვარა ქარს ასტყის ამ უდაბნოში და ამით შეატ-

უბანის ქვეყანას, თუ რაღაც მძიმეა ჩემი განდევნილი გულის გლოვს
 და მწუხარებას. ჭოი, თქვენ, ვინც უნდა იყოთ, დედაებნო, ამ უდაბურ
 ადგილას მცხოვრებნო, ისმინეთ უბედური მიწისურის ტირილი, რომე-
 ლიც დანთქა სანკრძლივთ განდევნამ და უსაფრთხოება იტყობ, და მოიყვან
 ამ მთებში გლოვისა და დრტყინებისთვის იმ უმადლო და მუწუნარებულ
 მშენიერსედ, რომელიც არის ასევე სთ მშენიერების გვირგვინი. ჭოი,
 თქვენ, ნაშენნო და დრინდნო, ჩვეულებისძებნ სძირ, მიუხედავ ტყეებში
 მცხოვრებნო, თანა-გრძნით ამ ჩემ უბედურებას, შემწიეთ გლოვში,
 ან არა და ნუ მოიწიეთ მანც ამ ჩემი ვაებათა და მწუხარებით; ამისთვის
 ვკვდები და უსაბამოს, რომ არ შეამწუნებთ თქვენი დამშვიდებული
 ცხოვრება წარინამ და აკნაგრძნა სატირებში. ჭოი, დუღსინა ცოლსე-
 ლო, ჩემის მწუხარების დიდება, ჩემი ღამის დღე, ჩემი გზის წინამ-
 ღვარო, ჩემი ბედის ვარსკვლავო, მაჭსედ ამ ჩემ ადგილს და მდგო-
 მარეობს, რომელიც ჩამაგლო შენმა განშორებამ, და ნუ დაიშურებ
 ჩემთვის იმას, რისაც ღირსია ჩემი შენდამო ერთგულებს; ამისთვის
 ვკვდები წინას მოგანიჭოს შენ ბედნიერება და სისარული! ჭოი, გან-
 დედილი სენო, ამიკრძღან ჩემი მესობენო და ამისანგნო, დასწრია-
 ლეთ იფათელნი და შემატყობინეთ, რომ ჩემი აქ ყოფნა არ გაწუხებთ
 თქვენ. ჭოი, შენ საჭურველთ-მტკიერთველო, ჩემს ბედში და უბედურე-
 ბაში ერთგულო ამისანგო, მტკიცედ დაბეჭდე შენ მკისიერებაში, რასაც
 ჩავიდეს მე ამ ჩემი გლოვის აღგას, რომ უკეთ უმბო ჩემი მწუხარ-
 ება იმას, რომელიც არის ჩემი ამდენი უბედურების მიზეზი! ამ სი-
 ტყეების შემდეგ ჩამოსდა საწაროსედ რაისინანტისგან; მაჭსადა უნა-
 გირი, წაჭყარა ავირი, რამდენჯერმე სელი დარტყა ზურგსედ სიყვარულის
 ნიშნად და კვლად გააგრძელო: «თავისუფლებას გაძეკვს შენ ის, ვინც
 თავისუფლებას მოკვლესული რჩება, ჭოი, ნამსხურობით და უბედურ-
 ებით ნისუბლო ბედაურო! წადი, სითაც გასურებს! შუბლსედ
 გაწურია შენ, რომ სიმარდით ვერც ასტოლოვის იზოტრიფი და
 ვერც ჩინებული ბრავადისტის ცხენი ფორნტინი—კურ შეკვდარების».

ხანჩამ რომ სხა ეს ყოველი-იგერი, სთქვა: «დმერთმა უმკვლოვ, ვინც
 ვირი მომწარა, თორემ რომ იმსაც მოუნდებოდა უნაგირის მოხდა და
 ამისთანა აღერსი. მაგრამ, ეჭ, ისევ რომ მეკანდეს არა უმავდარა: სა-
 ჭარო არ იწიებოდა იმის ვერტინის მოხდა, რადგან იმის პატრონი არც
 შეკვარებული ყოფილა რადისმე და არც სხარა-წარვეთილი: რა ჩემი

საქმეს! სუძრობა გაშეპობთ, უფალა ამგლოვიანო შესკედულობის რანდრო
 თუ თქვენ მართლად გაჭიკოდათ ღ შეც ზუციდებულად შინისკენ უნდა
 გაქმე წავრო, ურიგო არ იქნება რანსინანტი ისევე შექვანდით, რომ ვინას
 მაგონად მქმსანურას: მაშინ უფრო ძალე წავალ ღ მაკვლ. ფენით რომ წავიდე,
 ვინიცის რადან მაკვლ ღ რადანსდა დავბრუნდები. ხომ მოგესქენებათ
 ქვეითი სიარულში ცოტა უსერიო განსლავარ». — «რაც გინდა ღქენ, ხეძო
 სანსო, მიუგო დან-ვისოტმა: შენი წადილი არ არის ურიგო. ხამ დღეს
 უკან უნდა დადგე შენ გზას; ხამ დღეს იმისთვის მინდა შენი ზე ყოფნა, რომ
 ხამ ხამ დღეში რაც ღნანსო, ხან გაიგონო ხემგან, ყველაფერი გარგად დაი-
 სნოკო ღ უამბო ხემ დუფსინას». — «რადან ვინასკ ამხედ მეტს? ღქითსა
 სანსომ: რაც ვინასკ ღ გავიგონო, ისიც კამარა». — «აჰ, შენ დიდ შეცდო-
 მოვებაში ხარ, მიუგო დან-ვისოტმა: ხლდა მე უნდა შემოვიგლიჯო სედ
 ტანსამოხი, მივიწიო-მივიწიო ეს ხემი ფარ-ხმლი, რამდენჯერმე
 ვსლდომ კლდეებს თავი ღ ხმით გაგაკვიროო შენი. — თქვენსშეს, ბატონო,
 უთხრა სანსომ: ცოტა ფრთხილად მინც ხანლეთ თავი მაგ კლდეებს!
 თუ არა, შესამდეებელია ისე მოხდეს, რომ ვირყულივე ვაუწით დასრულდეს
 თქვენი სინანული. თუ თქვენ მოწყალებას გეო სეჭიროდ მანსანა მალაყებით
 გოარაობა, უმჯობესი იქნებოდა უამ კლდეებოდ გავრობებისათ ეგ საქმე: ისეკ
 გერჩინათ წყალში, ხან ხადმე რბილ ადგას აკურსლებინათ ეგ მალაყები
 ღ გოარაობა. დარწმუნებული ბრძანებოდეთ, მე მინც ვეტყოდი ამ
 უფალ დუფსინას ტობოხელს, რომ თქვენ რამდენჯერმე არტყით თავი
 ღ იმალაყეთ აღმსივით მაგარ ღ შვეეტ ღქებუნდ». — «გმადლდებ შენი
 კრთ გული რჩევისთვის, ხემო მეგობარო სანსო, უთხრა დან-ვისოტ-
 მა: — მაგრამ მე მინდა გიჩვენო ღ დაგარწმუნო შენ, რომ ეს უაყელითე-
 რი, რაც მე მინდა ჩავიდინო, არ არის სუძრობა ღ მსოფლად მოჩვენება,
 არამედ წმინდა ღქმმარტუბაა. მე არ მინდა დავარღვიო სარანდო წესები,
 რომელნიც მაკრძალვენ ყველას ხაირ სიცოტეკს ღ ვითარცა სეკულის გადა-
 მაკვლს — სანსოკვლს მიწერენ ამისთვის. მე რომ კრთი ჩავიდინო მეორის
 მაგონად — ეგ სიცოტეკე იქნება ხემგან! ამის გამოს, ხემი გოარაობა ღ მ-
 ღალაყთა უნდა იფხენ ღქმმარტნი, მტკიცენი ღ მართალნი, ღ არა — სო-
 ფისტოტონი ღ ფანტასტოტონი. მე შენ ამას კი გთხოვ, რომ ცოტა-
 ედე ვარშაოა დამოკლო, რადგან შედის-წერამ ბელსამი სელიდამ გა-
 მამატლად, — რომ გეჭირვების დროს ხემი თავის მოარჩენა შექმდეს,
 თანქმე.....» — «ეს უფრო ცუდი არ არის, ბატონო, რომ შედის-წერამ

კობი გამომტაცდა ხელიდამ, გააწვეურების სანსომ: — კარბაოცა ზარტიც თან გაგვას იმას. ძვრამ, დმერთი გადგეგმულესთ, იმ ავრალუბულ ბადასის წვეს სულან მოიგანებთ სოღმე, თორემ იმის ერთი მოგანება მთელ გულ-მტყუელს ამირებს სოღმე. ამასთან ამასაც ვთხოვთ, რომ შრომა მიიღოთ ჭ დღეები დასთვალეთ, მაშინ ადულად გაიგებთ, რომ რაც მე თქვენ დამთხვეულობას უფერებს სმ დღესეუდ მეტიც არას გასული! გაწმუნებთ, რომ ძაღვან ბუკრი რამ ვსასე თქვენგან ჩადნილი ჭ კარგადან დავისსოვე ყოველი თქორი, ასე რომ დიდ ხსწაუღებს უძმობ დუღისისას. ასლას მისწერეთ წიგნი ჭ ჩქარა გმადსტურით. მე ძაღვანს მსურს ჩქარა დავბრუნდე ჭ გავანთავისუფლოთ ამ განსწმენდელიდგან». — «შენ განსწმენდელიდგან სთქვი, განა, სანსო? ჭკითს დონ-ვისოტმა. არა. შენ რომ სთქვა: ჯოჯოხეთიდამ, უფრო კარგი იქნება, ან რომ სხვა რამე ჯოჯოხეთსეუდ უარესი ადგილი დამისხსელა — უკეთესი იქნება!» — «მე ძვრანა, უთხრა სანსომ: რომ ვინც ჯოჯოხეთში ჩავარდება, იმის ზარტიობა აღარ იქნება». — «ზარტიობას რას ეძახი შენ?» ჭკითს დონ-ვისოტმა. — «ფინც ჯოჯოხეთში ჩავარდება, ის იქილამ კვლარ გამოვარ, აღარ გამოუშვებენა. ძვრამ თუ რაღსინანტს გვერდები არ გაუსკვდა ჭ მეტ ქსევით თქსები არ გამაშეშდა — თქვენ ადვილად დავისხით. ერთი ვი მივიდე ტობოზომდის ჭ წარგდგე დუღისისგანთან, თორემ... თქორი არ არის!.. სულ ვგელავთ უძმობ თქვენ დამთხვეულობასეუდ ჭ სულელობასეუდ ჭ რაც უნდა გასკებული გული ჭქონდეს, ისე დაუღობ, რომ თათარსეუდ რბილი იყოს. იმის შქარანა ჭ თავლანა ზსურით მწწრაილ ბურხისავით მოგუფრინდება თქვენთან ჭ დავისხა თქვენ მოწყაღებებს ამ სინსულის ალაგიდგან, რომელიც თქვენ ჯოჯოხეთად მივანჩათ, ძვრამ ვი ჯოჯოხეთი არ არის, რადგან აქედამ თქვენი გამოხვლა ადვილად შეიძლება, ჭ ჯოჯოხეთიდამ ვი ვერას გზით კვლარ გამოხვიდოდიოთ. მე ასე ძვრანა ჭ იმედი მაქვს თქვენი წყაღობაც არ ითქორებს წინაღმიდეგს». — «ძართაღს ამათ, უთხრა ადგლოვარე შესეუღობის» რანდმა: — «ასლას როგორ უნდა მივწერო წიგნი?» — «ჩოარტუას შესასებ რომ თამასუქი მიამხეთ — იმასაც სომ დასწერთ?» — «სულ ვგელავთ ერთად დავწერ, გაგვრძელა დონ-ვისოტმა: ძვრამ, რადგან ჩვენ ქალაღი არა ვაქვს, ამისთავის ურავო არ იქნებოდა დავწავრბ, როგორც ძველ დროში სწერდნენ — სის თვითთლსეუდ, ან განსითლულ თვარსეუდ, თუცა ეს არავე ისე მსელა სსოტა»

ღია ჩვენთვის, როგორც ქაღალდი. მართლა, კარგი რამ მიმდინარეობდა მღალის კარგი იქნება, რომ გარდენილს «მესხიერების წამდში» დავწერო, & სადმე სოფელში რომ მისკალ, იქ ვისმე შეადის ოსტატის ან დიაკვნის გადასწორინო ღამისი სქლით. ეს კი კარგად დაისხარება, რომ სოფლის მოსკელს ვისმე არ დაწერინო, თორემ იმითი დაწერილი ზისსკვლეუის სავალსა ჰქონს. — «სქლის მოწერასედ რაღას იტყვი?» ჰკითხს ხანხამ. — «ამდინას წერაღუი ერთიგ არა ყოფილას სელ მოწერილი», მიუგო დან-ვისოტის. — «გეთილი, გაკრძელას სკურუკლთ-მტკორთუღლას, — მაგრამ თამსუჭი რომ სელ-მოწერული იქნება? ისიც რომ სხვამ გადასწოროს & თქვინ სელ-მოწერილიც არ იყოს, სომ გაბიგებენ & სამტუეუხეში წამადართმევენ — მისან რაღა მიშველებას? ხომ უხარხარად დავრბეუბა». — «წიგნში რომ დავწერ — იქ სომ სელ-მოწერილი იქნება. ჩემ მძინ-წუღს ახვენებს იმას & ის მძინხვე დავკამეყოვილებს. წამავნურო წიგნსედ ესე მოწერინე: «ხიკვდილამდე თქვინ მიუღლოვინ რე შესედუღობის რინიღი». არა უმჯესას, თუ ჩემი სქლით არ იქნება დაწერილი; მე როგორც მისხოვს: დუღსინუემ არც წერა იცის & არც ვითისგა & თავის სინგოცსლეში ერთი სხოც არ უხანკვს ჩემსან დაწერილი. ჩვენ შორის იყო ზღაგტონიური მავსურობა; ჩვენ დავკამეყოვილდებოდით სოღმე მხოღოდ ერთმანერთან ხანვით, & ეს ხანვაც, ჩემ სინგლის ქვემ რომ ვსთქვას, ისე იშვიათი იყო, რომ ამ თორმეტ წელიწადში, არც ხანი ის მე მივეპარს & რა დროდამც ჩემი ორივე თვალის სინათლესედ უქეტქესდ მიმხნია, — მას აქეთ სულ ოთხჯერ მიმხანკვს; ამხან ვიტყვი, რომ ამ ოთხ ხანვასი იმას ერთსელად არ შეუძენხვივარ. ამ ვკანი კეთილ-ხსეობით & მარადებით არის განდილი თვლის მხოღლებასგან — ღორენცო გარხუელო & ალდონცა ნოცდუქსიგანს. — «ჟა! შევევარს ხანხამ. ნუ თუ ღორენცო გარხუელოს ქალი არის უფალი დუღსინუე ტობოსკელი, რომელხანცა ჰქონს ალდონცა ღორენცო?» — «სწორედ ის არის, მიუგო დან-ვისოტის: ის, რომელიც ღირსია მთელი ქვეების მეფობისა». — «მე მღალის კარგად ვინხამ იმას, უთხრას ხანხამ: — სწორე მოგახსენო, ისეთი მუღუეუბა აქვს, რომ ბევრ ყოხად ბიჭებსედ უკეთ ისერის კეტებს (*). აი, დაწვეკლას ღმერთი!

(*) ეს «კეტებით სწორღას» ისინია: ში შედგენს უბორღო ხანდის ერთოჯარ თამსოხანს.

ქუჩანი გოგო გასდგასო, ღამისივ აზის ღ მოსუელიც, ამისთან ღო-
 ხარისგ; სწორე მოგახსენათ, ის ისეთი რამ არის, რომ წვერს გამო-
 ზღვევს იმ რაინდს, რომელიც იმის მივსურობას გამოუცხადებს. ის
 ასეთ-ისეთი! რა მოსულა! რა სმა აქვს!.. ერთსულ სამრეკლოსედ
 ზვიდა ღ იქილამ კახილდა მუშებს, რომელიც იმას მამის ყანაში მუშა-
 რბდნენ, ღ ისე ესმოდათ იმას ძსილი, თითქმის სწორედ იმ სამრეკ-
 ლოსთან იუქნია. მკრამდ ყველანედ უკეთესი ზნე ისა სტორს, რომ
 ბერს არ იგრაისება, ყველას კოამბებს ღ ქლავლანდარაკებს სოლმე ღ
 სოგს ბეჭისზე დასტანის. ესლა კა უნდა მოგახსენო, უფალა «მტლო-
 ვიარე შესედულობის» რაინდო, რომ თქვენ იმისთვის არათუ მარტო
 სოგივე ღ დამასკეულობა გმარბებსო, არამედ თავიც რომ ჩამოის-
 რნოთ — ურიგოს არა იქო. ყველანი გარგს იტყვიან თქვენსედ. თუ
 გინდ ეშსაკებსაც დარბოთ. ნეტა ერთი ჩქარა წავიდე, რომ ვნახო; რა-
 ხანია ღღარ მანახავს. უუჭველად აქამდის ძალისა გამოივლდებოდა, რად-
 გან დედა-გატების ზირი-სახე ძალის იცვლებს ბევრ მსესა ღ ქარში კო-
 თინისგან! ჭეშმარიტად უნდა გავიტყულოთ, უფალა დონ-კინოტო, რომ
 მე აქამდის დიდს შეტდომილებში ვიყავი. მე მეკრას, თუ უფალი დუ-
 ლისისკა ტობორსელა არის ვინმე ზრინტესსა სნუ დიდი ჩამომკვლობის
 ქალი, იმ დიდი ხანუჭრების დირსი, რომელიც თქვენ გარუზნანეთ. მკ-
 დამარტსებელი ბისკელია, განთავისუფლებული ზვანაკები ღ ვინ იცის
 კიდეც რამდენი უბემოდ დამარტსებელი გასდა იმისი თავყანის მკრე-
 ლი. მკრამდ გარგად რომ ვიფიქრო ჩემთვის, სომ შეიძლება გკითხოთ,
 თუ რა ხარკებლობა ექნება უფალ ღღდომსცა ღღარსცოცს, ან თუ გნ-
 ბავით დუღისისკა ტობორსელს, რომ მუნდ-მოდრეკილნი წარუდგენ
 იმას ყველს, ვინცა დავიმარტსებოთ ღ ან კიდეც დამარტსებოთ? შესიდე-
 ბელია, რომ იმ დროს, როცა მივლენ იმისთან დამარტსებულნი, ის ან
 მტყელსა სწევდეს, ან კერსედ ივადეს ღ ან კიდეც სიმინდს არჩე-
 დეს, — მშან სომ გარუვირდებოთ მიგზნახილებს, ღ ან იმას რათ
 იძებს ამისთანა ხანუქარს? — «მე დიდისხანა მითქამს შენთვის,
 ხანო, უოსრა დონ კინოტმა, რომ შენ სინობუელი ებედა გაცი სარ
 ღ შენი ხდუნტი ჭეუთი გინდა სოლმე იმისვილო; მკრამდ მე შენ უნდა
 გინვიხო შენი უგუნურობა ღ ჩემი დიდი გონიერება ამ ზატარა ზღამ-
 რათ. ერთმა მშკნიერმა ქერივს, ასლგანდამ, თავისუფალმა, მდიდარ-
 მა ღ ხაკორელი მხარულია ხსნათანამ შიკვარს ერთი ძმობის წვერი,
 ზგროთვე ასლგანდა, ღღარირი ღ მოსუელი გაცი. ეს ამავი შეიტყო

მიხატის უფროსმა & ერთსელ უთხრა ქვირის მძური დარბაზის მსგავსად: მივეიანს, ქალ-სატონო, დიდად მივეიანს, რომ ეკოდენ დიდის ნამომავლობის ქალმა, ეგრეთმა მშენიერმა & მდიდარმა, დაბლის წოდებისა & მცირე ჭკუის პატრონი შეიყვარეთ, მაშინ როდესაც ამ სასაღში იმყოფებთან მრავალი მგისტრისი, კანდიდატები & ფილოსოფიის დოქტორნი, რომელთ შორის თქვენ შეგკმლოთ მოგესდინათ ისეთივე არჩევანი, როგორც შეიძლება მოახდინონ კანმა ერთ გროვა მსხალში, & გუთქვით: ეს მე მომწონს, ეს ვი ანაო. ქალმა ამხედ უმასუსა ძლიან მარდად & გონიერულად: თქვენ ძალიან სცდებით, მოწყალეო სულმწიფივე, & ძლიან ძველებურად სვით, თუ გგონიათ, რომ მე არჩევანი ღრა მცოდნია, რადგან ამოვირბიე, მართალია, მცირე ჭკუის პატრონი. რის გამოც მე ის მივეიანს, — თვით არისტოტელის ფილოსოფიას მიჩვენია. ამისგამო, ხანსო, რის გამოც მე მივეიანს დუფსინიკა ტობოხელი, ისეთი მე ის მიჩვენია მთელი ქვეყნის პრინციპებს. დამიჯერე, ეველა პოეტს ანა ჭყვს სავარელი, თუმცა ისინი თავიანთ ლექსებში სმირად ისხსენეს ვილანა ქალის სხსელებს. სომ ანა გგონია, რომ ამარბილები, ფილიდები, ზილბიები, დიანები, გლატკები, ზლიდები & ამკვარი სხვები, რომელითაც გატყინილნი არიან წიგნები, სიმღერები, სდაღა-ქიები & თეატრები, — ეველა ეს მართლა სორც შესსმელი ქალები უოფილან & მართლა იმ პირების სავკრლები, ვინც იმათ დაქმდურის & ეტრფიან-ლებს? სულ ტუჟილია! ეველა პოეტი, ანუ მოლექსე იგონებს რამე ქალის სხსელს, იმიტომ რომ თავის ლექსებისთვის სავანი იქონიონ & ეველამ შეიტკოს, თუ ამა-ღამ მოლექსეს ტრფობის ნიჭი ჭჭინა & სიყვარული შექმდებიაო. ამისგამო ჩემთვის სავსაო ვიფიქრობდე, რომ აღდონა ღორენცო — მშენიერი: სომ რამე სარისსხედ არ წარმიდგენია, რომ იმის გვარეულობასედ გამოიძება მოვასდინო. მე დავარწმუნე ჩემი თავი, რომ ის არის ერთი უმშენიერესი პრინციპსა მთელს ქვეყანასედ: ამის მეტი ვი ჩემთვის სავსირო ანა არის რა. იცოდე, ხანსო, თუ ჯერ არ იცი, რომ ორი სავანი ამღებს კანს სიყვარულის ძლიან: ერთი სიმშენიერე & მეორე — კარგი ხმა. ეს ორივე ნიჭი უხვადა აქვს დუფსინეს. სიმშენიერთ იმას არაკინ დეადარება; კარგი ხმითაც უკრინი ვერ დეადარებან. ბოლან ამას. გეტუვი, რომ ეოველის

კარგი გასდევს, უთხრა ხანხამ. ახლა მიაწერეთ ხელი, მოწყა-
ლო სელმწიფევე».

«ხელის მოწყობა საჭიროა არ არის, მე ჩემ გავს დავსკამ, რომელ-
საც უაპელაციის ვნძარობ სელის მოწყობის ძაკვირად. სულ ერთია, მიითამ
სელი მომიწერია, ხამხა ჩოხობის თამხსუქხედან რომ იყო, ანა უმქს-
რა.» — «გამადლოთ, ჩემო ბატონო. მამ ახლავი დამითხვეთ; მე წავალ
როსხანსტს შეკვამსავ ჭ თქვენს მოქმედებით, რომ დამდგომთ;
ესლავ მინდა გავკმეზავრა, რომ აღარ უფრო თქვენს დამთხვეულობას,
რომლის ჩადენს გწადანთ. სულ ერთია: ასე ვიტყვი, რომ ძაღლის ბუ-
რი დამთხვეულობა ჩადინეთ ჭ სწორედ იმდენი, რომ დათვლავ ვე-
ლარ შეკიდლე შეთქი.» — «მამ ჩემი გამიშვლებ ჭ ერთი-ობიადე დუქისი
დამთხვეულობის ნიშნები მანს ნახე — ეს ძაღლის საჭიროა იქნება
შენთვის. სულ ხსკვარ ხათხედ ქეტს არ მოუჩდები. რაკი იმას ჩნასავ
შენი თვალებით, მამან, რამდენს ვი მოვადგეს ეხსედ, შეკიდლის
უცოდველად მოუძტო. გარწმუნებს შენ, რომ იმდენს ვერ უძობ, რამ-
დენს მე მწადან ჩავიდინო.» — «თუ დმერთი გწამს, ბატონო, სე
მცქერინებთ თქვენ შიშველ ტანსედ. თქვენი იმხირი ყოფა ძაღლის
გულის დამილობს ჭ მატირებს, — თავად გუძის ვირის დავარგავსედ
ვიტირე იმდენი ჭ თავი ავიტვივე, ჭ ახლავ რომ ვიტრო — უფრო
ურებსი მომივა; თუ თქვენი სიგიჟის ნიშნების ჩქეკება გსებავთ, გთ-
სავთ უმორჩილებსად, გაუსდელად მიხვენთ, მოკლედ ჭ ჩქარა, რე-
გორც მოვსვდესთ. ჩემის ჭკუით, საჭიროა ანა იყოას ჭ ის ეძვობი-
ნებოდა, რეგორც მოვასხენეთ, რომ ჩქარა წავსუელიყავ ჭ მომეტანს
თქვენთვის სასინარულო აძებნი, რომელიც გხერთ ჭ დირსიცა ხართ.
თუ არა ჭ — გამითთხილდეს უფალი ქალბატონი დუღსინეა. იმან რომ
ისეთი ჰასუსი არ მომტეს, რეგორც თქვენა გხერთ, დმერთს ვეფი-
ცავ, სულ მუჟღუგუნებით ჭ სიღებით მოვცემინებ იმ ჰასუსს. შეს-
ძლებულია, რომ ესეთი გამოხენილი მოვსაური რანდი, რეგორც
თქვენი წყალობა ბძანდება, ტუდ-უწარალოხედ შესცდეს ჭკუილამ იმისთანა...
გამითხილდი, დუღსინავ, თორემ სულ ყველას ვიტვივი. მე ტოტა ისეთი
ყონალი ბიჭი ვარ, რომ დუქისობით უძობა ჩქეყანს შეს აძებნს: ჟერ
მოგინა ვერ მიცნობ მე. რომ მიცნობდეს, სწორედ მარსულობას და-

იწყებდა ის უბედურის დღასა. — «სწორე გითხრა, სანხო, არე შენა ხანა წმინდა ჭკურსედე, უთხრა დონ-ვისოტმა». — «არა, ბატონო, უთხრა სანხომ, მე თქვენსავით ჭკურსედე თხელი არ განლაგარ, მაგრამ ეს არ-
 ის, რომ ცოტად ვჯავრობ. მაგრამ ამას თავი დავსნებოთ... ხსლას ის უნდა გვათხროთ: რას მიერთმეკოთ, მასამ მე დავბრუნებო? იქნება თქვენც კარდენიანავით შარა გზესედე დაიწყოთ ტადიობა?» — «შენ მაგასედე სუ შესწურსდე, უთხრა დონ-ვისოტმა: ბუკონც რომ შეხდეს, ბა-
 ლასინა ჭ ხუთუის გარდა არაფერსა ვქმ, რომელსაც მამცემს მე ეს ველი ჭ ეს სეუბი. ჩუმი ღვაწლის უბირველესი დირსება ის იქნება, რომ მოკოთმინო ყოველივერი ჭ მიგვედი დიდს მარსულობას». — «იციოთ, ბატო-
 ნო, რისა მეძინიან, უთხრა სანხომ. მეძინიან, ვაითუ ველარ ვინაგნო ეს თქვენი მარსულობისა ჭ გლავის ალაგი. აბა რა კმდაკები იბოკნის ამ სეკებს?!» — «მაშ კარგად დაათვარილეე აქაურობა; მერ ვედდები ყო-
 ვლავის მითის წკურსედე მოკეძვე სოლდე, რომ, როცა დაბრუნ-
 დები, მომაგადი დავინახო. მაგრამ ვეველასედე უკეთესი ის იქნება, რომ შენ დხტარა აკურ ის ხლას ჭ გზასედე დაქვარო, მასამ ამ მოქეს გაი-
 ველი ჭ გავკად მიხლოარსედე. როცა დაქვარსდე, შენ შეკიდლის მო-
 ძმებსო მე ისე, როგორც ზერსეის ღაბირისტიო *). — «სწორედ კერე ვიქ, უთხრა სანხომ ჭ რომ მოკავა სავამო ხლას, თავის ბატონს და-
 ლოცვა სთხოვა. გამოთხარების დროს ართავემ ტირილი დაიწყეს. სან-
 ხო შექვდა როსხინსტსედე, ავიდა ხლას ჭ აქა-იქ ყურიდა გზასედე, ამასთან ცოტად თხლად, რომ ყოფნიყო. დონ-ვისოტმა ისე დააროვა
 სანხო, როგორც შეეუერებოდა მისს რანდობას ჭ ამასთან ისიც უთ-
 ხრა, რომ როსხინსტისთვის ერთგულად მოკანს. სანხო ჩქარა გაქ-
 შორდა თავის ბატონს, თუმიც ის ძლავის სთხოვდა იმას, რომ ორ
 დამთხვეულობის ნიშანსედე მანც ვეურების. მაგრამ ჰატარა სანხო უკან
 ისევე დაბრუნდა ჭ უთხრა: «მოწყალყო სელმწიფე, თქვენ ჩინებულად
 ჭბრძანყო, რომ თქვენი ორიოდე დამთხვეულობა უნდა განსო, თუმიც
 აქამდის ორასსედედ მომეტეუელი მინახავს. ეს იმიტომ არის სჭირო, რომ
 ტუეული რამე არ მოვიგონო ჭ არ დავქვა სემა სულთ». — «ავი

*) დონ-ვისოტს შესცდა — უნდა კოქვა ტესეის ღაბირისტიო.

გთხოვთ! უთხრათ დანაკარგებს. მამ უეუოქ, ხანსო, ესლავუ გავთავებო.
 სწორედ განსდა ჰერანგის ამხანაგი, შეარბინა ზედ მსოფლოდ ჰერანგი;
 შქმდეკ ურთხამედ მქნტა ორგერ-ხამგერ ზ სელეს ფეკესზედ ირტყე-
 მდა, მერე ორი მდღეი გდავიდა ზ ორგელვე რამდენიმე ხანი თავით
 იდგა, ფეკეს მდღა აშკურდია. ხანსოს არ მოეწონა ეს ხანსაგა ზ
 რომ მოარეთაც არა ვხსოვ, მოატრიალა ომხსინსტი ზ წავიდა თ-
 ვის გსესედ სრულებით დამკყოფილესულა, ზ თავის გუნებსში აშობდა:
 სრული არ დამეწვის, თუ დავივიტე, რომ ხედი ბატანი სრულებით გავი-
 და». ამ გვარად წავიდექ ჩვენი ხანსო, — დაბრუნების დროს გი-
 დეკ ვხანსვით.

თავი 26.

გავრქელეზა იმ ღვაწლებზედ, რომელნიც შე-
 ყვარებულმა დონკისოტმა მოახდინა სიერდა-
 მორენაში.

წავიდა თუ არა ხანსო, ჩვენმა შევეარებულმა «მგლავანრე შესდუ-
 ლობის რანდმა», წელიდამ ფეკესმდის მიშველ ზ წელიდამ გინამ-
 დის შემოხიდმა, თავი დაწესა თავის დამოსკუულობის გორვა-მდა-
 ეებს, რადგან ხანს, რომ აღარა ვინ უცქერდა იმს. მერე როგორც
 იყო ანოცდა ერთ წოწოდა მოტკლემილ კლდეზედ, დავდა ზედ მის
 წვერზედ ზ იქ დიდხანს ჭყებოდა იმაზედ, თუ რომელი რანდის
 მხამკა უფრო შეესამბოდა იმას: დამოსკუული როლანდისა, თუ
 გულხათსობილი ამდისხანს. ამ ფექსში რომ იყო, ის თავის გუნებს-
 ში აშობდა: თუ როლანდი ჩინებული ზ მამცი რანდი იყო, მითომ
 რა სკკირკელა? რატომ არ მოიგონებენ, რომ იმს ვადლო ჭქონდა,
 რომლის გამოც კურავის შექლო იმის სიკვდილი, მანამ ხემსით არ უხსვლე-
 ტდა ფეკსში; ამას გი ანა ვინ შეიძლება. იმის წაღებს უოკლოთვის
 შკიდი რვანის ძირა ჭქონდა სოღმე. მგრამ მანც იმის კშაკობას ბე-
 რანარდ-დედ-გარბიოს ღმსეკ ავთა: ეს შეებრძოლა როლანდს რანსე-
 ვადის მანდარსედ ზ თავის შეღებთა გაწურა. მგრამ თავი ვხსებოთ

იმის მძაფრობას; ახლა გავშინჯოთ იმის ჭკუასზედ შენდობა. ყველამ იცის, რომ იმის ჭკუასზედ შენდობის მიხედვით გარდა სხვაგვარად ჩვენი: როცა გავიგო იმის, რომ ახგელაზა & ერთი მკერი შედგა, აგრძაბის მკერი, ერთად ეოფილიეფის ერთ წყაროსთან, მარტანი & თითქმის ორი სხათი მკერი გავტარებინათ იქ, მერე შუადღის სიციხის დროს, — მძის ველარ გავმტარდა თავის იჭვიან სხათთან & თანაც გადაეყვა. ვითქვამთ, ის ამ მიხედვით გავიგა, რადგან გავიგო თავისი სხვაგვარის დღეატი: მითომ ეს იმისგან რა დიდი ღვაწლია? მკრამ მკ როგორ მიუბძრა იმის სიციხეში, როდესაც მიხედა ჩემის ჭკუასზედ შენდობისა ანა ჭკუას იმის სიციხის მიხედვით? ჩემ დუღისიხა ცობასხელს, — ამხედ იფიცის შემოდვან, — თავის დღეში არც მკერი უნახავს & ისიც არ იცის, თუ რა არის მკერი & ან რა აცვია, — & ამისთან ესლაც ისეთი უმხეცა & წრთეულია, როგორც დედის მუცლიდამ შობილდა. მკ დიდად ვაწყანისებ იმის, რომ რამე ცილი შექმნა & გავიგედე, ვათარცა სხვა წრთეულია როდესაც შეეფერება. ახლა ესეც ვიცი, რომ ამდის გავლეს, არც ჭკუას დაუტყუბის & არც რამე დამთხვეულობა მოუხდენია, მკრამ მინც ისეთი დიდება აქვს შემოხილი მიხეურობაში, რომ აქამდის ბადალი არსად გამოხეჩიას იმის. იმისმა მიხეურობა გარანია რომ განდევნის ის თავისგან & შეუბრალეულად გაჰკიცხს, — მძის ის იმით დავაყოფილდა, რომ შეიქნას განდევნილი, წავიდა უდაბურ ადგილას, გარდა ამისაგად შეუდარებულ, & ამ მდგომარეობაში, მრავალი ცრემლის დათხვეით ატარებდა თავის სიცოცხლეს — იმ დრომდის, ვიდრე ჩვენამ არ შეიწყალა იგი & არ შეეწია მისს უბედურებას. თუ ეს მართალია, — მკრამ ამის სიცრუე შეუძლებელია, — მძმ მკ რიდასთვის ვამოხდებები, ან ამ სეებს რათ ვაწყნებ. რომელთაც ჩემთვის არაფერი არ დაუბეჭებიათ, ან რისთვის უნდა ავამოხდებო ეს წყარო, რომელსაც შეუძლიან წუთრვილის დროს თავის ახვარ წელთ დამაკაცყოფილან?! ხაუგუნოდ იყოს ამდისის სხისეხელები, & ყოველის იგონება მიჭამოს მის დან-კინატმა ღამისხელმა, რომელსეც იმისეც იტყვიან, რასაც ამდისსეც ამბობდნენ: «თუ დიდი ხაქმეში არ მოახდინა, იმით მოხდენაში მინც დაიღუპა». მკ, მართალია, არც განდევნილი & არც გავიცხელი ვარ ჩემ დუღისიხისგან, მკრამ ჩემთვის ისიც ს-

კმათ, რომ ამდენი ხანი განშორებული ვარ მისგან. მშ, დავიწყეთ! წარ-
მოსდქით ჩემ წინაშე, ღია საქმენო ამდასისავ, რომ მხწავლეთ მე,
თუ როგორ დავიწყო ჩემი გლოვა! მაგრამ მე კარგ ვიცი ყველასედა
რს უფრო უკერი მოიმჩქედა იმან. იმან უფროდა ღოცვა. მეც ღოც-
ვას დავიწუებ...»

ზანდმა თავის მიხედვისთვის ყველასედა უშორველეს გაიკეთა თა-
ვისებურად სათადე ვრთების სის ვოყოყუბის ვრთლთხანი, მაგრამ მ-
ლიან სწუსდა, რომ იქ ერთი მეუდასნოე არ იზოგებოდა, რომ აღსარე-
ბა ეთქვა მისთვის, ჭ ამით მწუხარება შექმნებუქებისა. ამის გამო ის
იმით ატარებდა დროს, რომ ერთ ზატარა ვულსედა დასეიონბდა, სე-
გებედა ამოსტრიდა სოლმე თავის მდგომარეობის შესხამს სიტყვის,
ხსირით სწორდა ქვიძსედა სხვა-ღ-სხვა ლექსებს, ავრეთვე თავის მწუხ-
რებისა ჭ გლოვის შესაფერს. გარნა ზოგი ერთი ამ ტვარად დაწერი-
ლი მისი ლექსები დუღსინეას შესხმას იზურბდნენ. ოდღესაც რანბდი
იზოვნეს ამ უდასნოში, იმან დაწერილები, თუ ამოტრილები ველარა ხასეს
რა, გარდა ამ ლექსისა:

ხენო, ბაღასნო, ყვავილნო,
მღელვარენო, მწვანედა შლილნო,
თუ წუხილი ესე ჩემი არ შეადგენს თქვეთვის შკუბას,
ეური უცდეთ ჩემის სულის დაღადებას, თავში ტყმას;
არ შესწუხნდეთ მით, რომ იგი ხანგრძლივია, მწუხარეა, —
მე მსურს რომე გადავიხადო, არა დაკარგე მოვალეა.
ამისათვის ვითა მწირი
დღე-ღამე მუდამ აქა კსტირი
ჩემის ხატრთოს — დუღსინეას
ტობოხელის განშორებას.

ეს ადგილი უდასნოა,
ხდაც იგლოვს იგი გმირი,
ვინც ხაკვარდის ერთგულიყო,
ვინც შეიქმნა მისთვის მწირი.
ღ ვინც არ უწეის მისეხი თვისი გლოვა — მწუხარების,

ჩას დასტანის, ათამბებებს უხიანი სიყვარული.

მიტომ ახსუს: ამ კვლავს დონ-გინოტის ცხარე ცრემლი,

რომ განმორდა სეტრეოს თვისს

დუღსინეს ტობოხელსა.

ოღეს იგი უდაბურთა კლდეთა შორის ღვაწლავს სდეკდა, —
იმით სცვლად, ბედის წყევით, უბედობას შექმთხვლად;

მის სცვლად, რომ სიყვარულსა ფუფუნებას მიანიჭა, —

თავში ცუბს, გულში ძეგრა, სულის შიგოთვს მიანიჭა, —

და მიტომ რომ გაიჭრეოს ეს თვისი დიდი წყლული,

აქ დონ-გინოტის, ძწარედ კოდიღს, ხდის ცრემლისა სკადული:

ესრედ იგლოვს განმორებას

ტობოხელის დუღსინეს.

ცოტა ვი არ იცინეს იმსჯედ, რომ დონ-გინოტი ამ ლექსებში
უმეტრება სიტყვას: ტობოხელი. ისინი მივხვდნენ, რომ დონ-
გინოტის იმატომ მიემტებინს სიტყვა: ტობოხელი, რომ ლექსი უფ-
რო ცხადი ყოფილიყო. ამას მით უფრო დარწმუნებით ვამბობთ, რომ
თვითონ ამბობდა ამას. რაინდმა თუძგა ამს გარდა სხვაც ბევრი ლექ-
სები დაწერა, მგრამ კვლავს აზოგეს რა. ამ ხიორ სქემში ატარებდა
ის დროს; ამს გარდა ის სმირად ოხრავდა და ისმობდა: იმ ტყის ფა-
უნებს და სიღბანებს, წყაროების სიმღერებს, ძწუნარე გამომხატურების სიმღერას, და
კვლავს კვადრებოდა ნუგეში ეცათ მის უბედურებაში. აგრეთვე ის ხან-
და ხან, როცა ხაჭირო იყო, ეძებდა სოფელ სხვა-და-სხვა ბაღსებს, რომ
თავის სიცოცხლე განეგრძო სასნის დარეულებად. ამ უკანასკნელს
რომ სმადლის მკურნად სმადი კვირს მივკვირებოდა მის, მამის, უძებ-
ლა, ჩვენი «მგლოვიარე შესედულობის რაინდი» ისე დამტკიცებოდა,
რომ თავის მსობელ დედასაც კვლავ ეცნა. მგრამ ახლავი დაუტკოთ
რაინდი: რამდენიც უნდა იხროს და სწეროს ლექსები. ახლავ ჩვენ იმა-
სედ ვიღებრავით, თუ რა შექმთხვა სახნო-ხანსას თავის ეღობის
დროს.

დაადგა რა გზას, იმს მამხვე დაუწყო ძენს ტობოხოს და მყო-
რე დღეს მივიდა იმ სსტუმრობის, სადაც ამს წინად აქიოვ-დაქიო-
29

კმა, რომ ამდენი ხსნი განშარებული ვარ მისგან. მამ, დავიწყოთ! წარ-
მისდქით ჩემ წინაშე, ჰოი საქმენო ამადისისავ, რომ მასწავლეთ მე,
თუ როგორ დავიწყო ჩემი გლოვა! მაგრამ მე კარტა ვიტი ეველსედე
რა უფრო სვერი მოიმოქმედა იმან. იმან უეკარდა ლოცვა. მეც ლოც-
ვას დავიწუებ...»

რანდმა თავის მიხამვისთვის ეველსედე უშარგელეს გაიკეთა თა-
ვისებურად საიოდუ პრობვის ხის კოყოყების ვრადლოხსანი, მაგრამ მს-
ლიან სწუნდა, რომ იქ ერთი მეუღლანოე არ იმყოფოდა, რომ აღსარე-
ბა ეთქვა მისთვის, ჭ ამით მწუნსარება შეემსუბუქებისა. ამან გამეა ის
იმიო ატარებდა დროს, რომ ერთ ზატარა ველსედე დასეირნობდა, სე-
ებზედ ამოსწრიდა სოღმე თავის მდგომარეობის შესახამ სიტყვებს,
ხსირით სწორდა ქვიშხედ სხვა-ღ-სხვა ლექსებს, აგრეთვე თავის მწუნს-
რებისა ჭ გლოვის შესაფერხს. გაანა ზოგი ერთი ამ გვარად დაწერი-
ლი მისი ლექსები დუღსინეას შესხამს იმერობდენ. როდესაც რანდი
იზოვნეს ამ უღახოში, იმან დაწორიღები, თუ ამოტრიღები ველარა ხსებს
რა, გარდა ამ ლექსისა:

ხენო, ბლახენო, ევაიღნო,
მღელვარენო, მწკანედ შლიღნო,
თუ წუნღლი ესე ჩემი არ შეადგენს თქვეთვის შეგას,
ეური უჯღეთ ჩემის სულღის დაღღებას, თავში ცემას;
არ შესწუნღეთ მით, რომ იგი ხსანგომღვიას, მწუნსარკა,—
მე მსუნღს რომე უღღისაღო, არა დაკარხე მოვალეა.
ამისათვის ვითა მწირი
ღღე-ღამ მეღამ აქა ვსტირი
ჩემის ხატრიღოს—დუღსინეას
ტობოხელის განშორებას.

ეს ადგილი უღახნოა,
სადაც იგლოვს იგი გმირი,
ვინც ხუვარღის ერთეუღლიყო,
ვინც შეიქმნა მისთვის მწირი.
ღ ვინც არ უწვის მისეხი თვისი გლოვა—მწუნსარების,

ჩს დასცინის, ათამაშებს ყინისი სიყვარული.
 მიტომ აკუს: ამს კვლეს დონ-კისოტის ცხარე ცრემლი,
 რომ განმორდა სეტრეოს თვისსა
 დუღსინეს ცობოხელს.

ოდეს იგი უდაბურთა კვდეთა შორის ღვაწლებს სდედა, —
 იმთ სცვლად, ბუდის წყევით, უბედობას შექმთხვოდა;
 მის სცვლად, რომ სიყვარულს ფუფუნებს მიენიჭა, —
 თავში ცემს, გულში ძეგრს, სულის შიფთავს მანნიჭა, —
 დ მიტომ რომ გაიქარვოს ესე თვისი დიდი წყლული,
 აქ დონ-კისოტს, მწარედ კოდიფს, ხდის ცრემლისა სკადული:
 ესრედ ივლავს განმორებას
 ცობოხელის დუღსინეს.

ცოტა ვი არ იცინეს იმსხედ, რომ დონ-კისოტი ამ ღვაწლებში
 უმეტებდა სიტყვას: ცობოხელი. იმისი მიზნდეს, რომ დონ-
 კისოტის იმიტომ მიემტებინს სიტყვა: ცობოხელი, რომ ღვაწლი უფ-
 რთ ცხელი ყოფილიყო. ამას მთ უფრო დაწმუნებით ვამბობთ, რომ
 თვითონ ამბობდა ამს. რაინდმ თუმა ამს გარდა სხვაც ბუბრი ღვაწ-
 სუთი დაწერა, მცრამ კვლარა იპოვეს რა. ამ ხიორ სწქეში ატარებდა
 ის დროს; ამს გარდა ის სმირად ოსწავდა ჭ იმობდა იმ ტყის ფა-
 ვისს ჭ სიღბსებს, წყაროების ნიძფებს, მწერსარე გამოხმურების ნიძფას, ჭ
 ყველას ეკიდებოდა სუტში ენათ მის უბედურებაში. ზგრეთვე ის ხს-
 ჭ ხს, როცა სჭირთ იყო, ემებდა სოღმე სხვა-ღ-სხვა ბაღსებს, რომ
 თავის სინოცხლე განეგრძო სანსოს დაბრუნებამდის. ამ უკანსკნელს
 რომ სიმაღლის მცაიოდ სიმი კვირს მოჭკვიანებოდა მის, მამის, უმტვე-
 ლა, ჩვენი «მელოვიარე შესედულობის რაინდი» ისე დამტვევებოდა,
 რომ თავის მშობელ დედასც კვლარ ენა. მცრამ ახლავი დატუკოთ
 რაინდი: რმდენიც უნდა იხსროს ჭ სწეროს ღვაწლები. ახლა ჩვენ იმა-
 ზრედ ვილზარავით, თუ რა შექმთხვა სანსო-ზანსას თავის ეღობის
 დროს.

დაადგა რა გზას, იმის მშინვე დაუწყო მებს ცობოხოს ჭ მეო-
 რე დღეს მივიდა იმ სსტუმირამდის, სდაც ამს წინად აჩიო-დაიჭი-
 29

ეს სანახევრად. დაინახა თუ არა ეს ადგილი, იმას ისე მოეჩვენა, თითქმის ეკლავ ისწორადნენ ქაერში & შიშის გამო აღარ შებრუნდა. თუმცა ისეთი დროც იყო, რომ შებრუნება ძალიან საჭირო იყო იმისთვის: ეს იყო სადილის დრო. იმას დიდი მდა ქონდა ცხელი საკმდის-თვის, რადგან კარგა ხანს სულ მძრად საჭმელს სჭამდა. ამ საჭიროებად მანც გააბედგინა ჩასტუმროს ასლას მისგან, მაგრამ დიდხანს იდგა გარეთ & ატეპობდა: შესუდიყო შიგ, თუ არა. ამ დროს ხასტუმროდამ ოარი კაცი გამოვიდა & იმთ მსწრაფლ იტეს ხანხი; დაინახა თუ არა კრამდ იმთგანმა, უთხრა მეორეს: ერთი მიისხარით, უფალო ლიტენციატო, ეს ცნქიოხანი ხანხი-შანხი არ არის, რომელიც ჩვენი ფათურავების მკეპარს გაყოლია საჭურველთ-მტვირთველად? — სწორედ ის არის, მიუგო ლიტენციატმა; აი ესეც ჩვენი დან-ვისოტის ცნქიო. — ამთ ასე ადვილად იმიტომ იტეს, რომ ესენი იფუნს ლვდელი & დალაქი, ჩვენი რანდის მეგობრები, სწორედ ისინი, რომელთაც წიგნების გადახსნეა მოახდინეს & მრავალი მთავანი ქაგოკონას შესწირეს. ესენი მსწრაფლ მახლოვდნენ ხანხოს & ატეპდნენ დან-ვისოტის ამაჟს. ლვდელმა დაწყო: «ჩემო მეგობარო ხანხი-შანხავ! ხად იყოფება შენი ბატონი?» — ხანხომაც, რახვეირველია, იტნა ორივენი & იმთ ვითყავედ აშორება დაქვდა თავისი ბატონის სამყოფელი ადგილი. ამას გამო იმს უხასუნა: «ჩემი ბატონი იყოფება ერთ ალაგას & სწადან აღასრულას ის სეჟე, რომელიც იმისთვის დიდს საჭიროებას შეადგენს & რომელსაც მე კურავისთან გამოვანეს, თუ გინდ თვალების ამოასრად დამიქვდა. — არა, ხანხი-შანხავ. ეგ როგორ იქნება? უთხრა დალაქიმ: თუ შენ არ შეგატყობინებ შენი ბატონის ბინას, — ჩვენ ვიფიქრეთ, & კიდევ ვიფიქრობთ, რომ შენ მოგვივანეს ხადე & გავიცარცვავს, მით უფრო, რომ იმას ცნქსედ სინახარ. შენ უთუოდ უნდა გკამბო მავის ბატონის ეველა ამაჟი, თორემ დიდ ექვში შეგვიყვანს. — არას მამინებ, შვილო, უთხრა ხანხომ: მე განა ეკეთი კაცი ვარ, რომ ვინამე მოკვდა ან გაცარცვა შექმლას. მე ვინთან რა დავა მქვს? დემრთმა ეველა თავის სიკვდილით მოქვდას. ჩემი ბატონი აკერ ამ მოკუნს შუა ინახიებს თავის ცოდვეს, რომ უფრო თავისუფალი იყოს» — მკრე ხანხომ დაურადებლად უამო დან-ვისოტის ეველა ამაჟი, იმის

ქსლანდელი მღვდლის რეობა, წარსული ივანეშვილები, წიგნის გამოცხადება
 დუღისისა ცობასკელთან ასე ღორჩენცა ჭარბულად ქალთან, რომე-
 ლმობე სკეპი რანდი ძლიან არის შეგვარებული. თუმცა ამ რამის
 იმის ძეგობარბა ვარგად იცოდნენ დონ-ვიხარტის ჭკუის მღვდამბრეობას
 ღ იმის დამთხვეულობის მიხედვით, მკრამ მისც. დიდად უგვარდათ,
 როცა იმის ჩადენილ სქემეს გაგონებდნენ რანძე. ამით ხონიკის ხან-
 ხონს ეჩვენებინა ქალბატონს დუღისისა ცობასკელთან მიწერილი წიგნი.
 ხანხომ უზახეს, რომ წერილი, ქალღმის უქონლობით, რანძემ ამქს-
 სიერების წამაღში ჩასწავლა ღ მიბძნა ხცა ჰირველი სოიველი შეცხ-
 დეს, იქ გადაწვირბეო. — ამა ერთი მხვეწე, უთხრა ღვდელმა: ასე გა-
 დაგვიწავ, რომ უკეთესი არ შეიძლება დეს. — ხანხომ-ხანხომ ხელა
 შეიერა უბეში ღ ძესხა დაუწერა წიგნს; მკრამ ვერ იზახს, ღ ვერც მ-
 შის იზახინდა, რომ მთელ თავის ხიცოცხლეში ეძებს, რადგან წიგნი
 დონ-ვიხარტისხე დარხა. რანძეს დაუწერდა მკრამ თავის ხცურველი-
 მტკარითკელისთვის ღ ამხცა არ მიაგონდა, რომ გამოერთმეკინა. უკ-
 ში რომ ვერ იზახს — ვაჯარისგან გაკვირდა ღ გაკვირებული ეკლესი-
 იდებდა ხელს: იქნება ასლესის ღანხცაში მანც ხამჯარლიფონს, — მანც
 ვერას გახდა, ღ მხოლოდ იმში დარწმუნდა, რომ წიგნი არხდა ქქინ-
 და. ხანხომ წიგნის გამო ბეჭედი ღანხ იფიქრა, წიგნელა წკვარხედ ხე-
 ლი ღ დიხდობლად გამოიგლიჯა თათქმის ხსევარა, მკრამ დაუწერე-
 ბლივ ერთი ექსიოდე ხილა ითხლით თავ-პირში ღ იქმდინ. დისერა
 თავი, რომ ხისხღმის გამოქხეოქც ცხვირადამ: ეს ყოფა რომ ხანცს დე-
 დელმა ღ დაღქმა, ჭკითხეს იმს, თუ რა უბედურება შეემთხვა, რომ
 ასე დიხდობლად მოეჭვა თავის თავ-პირს? — თხი შეემთხვა, დიხდობთ
 უზახეს ხანხომ: რომ მე ერთ წამში ხამხ იხეთა ხონორა დაუწერე,
 რომ თითო — ცხიე-ღანხ ხანძ მიღირდა! — თხი ამხომ, როგორ დაუწერ-
 გე? ჭკითხა დაღქმა. — ძესხიერების წამაღი დაუწერე, ხანც ქქინ
 დუღისისხთან მიწერილი წიგნი ღ ვადეუ ხეში ბატონისგან თავის მძს-
 წელთან მიწერილი ბარათი, რომ ხესთვის ხამხ ხონორა მოეცათ, —
 მან რომ სეთი ხონორა დარხა ხემ ბატონს იმ ხონრებინდა. —
 მკრამ ხანხომ უამხო თავის ხცრისი-იქერი ვირის დაუწერე. ღვდელ-
 ღმა ამხედ სუეში სცა ხანხომს, ღ უთხრა, რომ, როცა მკრამე ჭხა-

ხვ შენ ბატონს, მამის რიგის ქალღმრთელ დაწერილ ბარათი ასე უძ-
ნებაო. თორემ «მესხიერების წამლში» ჩაწერილ თამარშვილს ჯ მამულის-
ებს ძალა არა აქვსო. ხანხო ამით დავისყოფილდა ჯ ამბობდა, რომ
დუღსინჯისთან მიწერილ წიგნსკად ბეჭის არას ვინაღვლიო, რადგან თი-
თქმის ზეპირად ვიცო, ჯ თუ იხუბთ ჯ გადაწერო—მე მოაგასი-
ნებთ თავიდა ბოლომდისო. — «ახ, მამ გვითხარ, ხანხო», უთხრა დალა-
ქმა. — ხანხომ გაჭირებთ დაწერო თავის კეკის ქექა, რომ მესხიერების
ტყინში მოკვრობების რანდისგან მიწრილის მხარისი, ხან ერთ იქს-
ზედ შედგებოდა, ხან მეორესკად, ხან დედა-მამის უყურებდა ჯ ხან ცას
შეჭედავდა, ხანაც თითებს იგესკვდა ჯ ამ ხარად ავდეკინებდა ღვდეღას
ჯ დალაქს, რომელთაც ძლიან ჰსურდათ მოქმინათ რანდის მიწრი-
ლი თავის სავარჯელთან. ბოლოს, დიდისხის მოლოდინის შემდეგ, უთხ-
რა ხანხომ: «დმერთს გვივიცები, უფალო ღიციციატო, სულ კმისკებს
წაუღია, რაც ვი მხსოვდა ხემა ბატონის ეზისტოლედამ. ჯერ ეწერა: «ძალ-
ლო ჯ მხანებლო ქალბატონო...» — «არა, უთხრა დალაქმა, მხანებელი რა-
გორ იქნება? იქნება მძახებელი იყო». — «დაის, დაის, დაყოლა ხანხომ, ხწო-
დურ ეგრე იყო; მერე ეწერა, — თუ არ დამავიწყდა ჯ კიდევ მხსოვს—
«დავოდელი ჯ ძილ მოკლებული ჯ დაჭრილი ვავიციეს სელესკედ თქვეის
მოწყალებსაო, უბაღლო ჯ უგნაურო მშენიერო». მერე კიდევ რა-
ღაცა დაწერა ბატონმა თავის გარჯა-მოყოფისსკად ჯ ავად-მოყოფისსკად
ჯ იმისთვისც ესენა იხურა, მერე კიდევ რაღაცეები იყო ჯ ბოლოს
დაწერა ასე: «სიკვდილამდის შენი «მგლოვიარე შესდრულობის რანდი».
ცოტა ვი არ გააცინა ღვდეღი ჯ დალაქი ამ ხანხომ-მხანხოს მესხიერე-
ბამ. ძალიან აქვს ეს ამ გვარი დასხოვებისთვის ჯ თუჯერ თუ ხამჯერ
სთხოვს იმ წიგნის გამოკრება, რომ ზეპირად დავისწყალოთო, ჯ
როცა ხაჭირო იქნება შენთვის—გადავიწეროთო. ხანხომ ხამჯერ გაი-
მოკრა ზეპირად დონ-კისტის წერილი ჯ ხამჯერვე იმდენი სისულე-
ლი სთქვა, რომ რანდის მეკობრები სიცილით დაინაცნეს. შემდეგ
უამო იმით თავის ბატონის ყველა ფათურაგები, მაგრამ ამ ხანტყმრო-
ში რომ ხანხოსკად აქნეუ დაქნეუა მოუსდა, იმსკედ სულ არა გაუხსენებია-
რა. მერე იხილა სთქვა, რომ ხემა ბატონი თუ გარჯ მხსოვს ძილიებს
დუღსინჯა ტობოსკელისგან, მამის დაქმნა ოთხივ-უყოფის ჯ იმდენს

ეცდება, რომ იმპერატორებს ან მეფობს მასზე იმოგონოს, როგორც იმათ უწინვე შეჭრებს შირობა; ამასთან დაარწმუნა, რომ ეს საქმე ადვილად შეუძლიან ჩემ ბატონისაო, რადგან ძალიან მამაცი ძველად მართლობის რაინდია; ჭ როცა ამას მიაღწევს, მამის რაინდი ერთ მდიდარს ჭ მრავალ მძულეების ბატონს იფრეილისას შეერთავსო ცოლად, რადგან იმ დრომდის დაქვემდებარებული; ამ იფრეილისას მრავალი მძულეები ექნებაო—სულ სმელსედ ჭ არა გუნდსედ, რადგან გუნდული აღარ მინდაო. ხანსო ამკებს ასეთის დამშვიდებით აღზარდობდა, რომ დედალი ჭ დალაქი გაკვირებით უცქეროდნენ ერთმანეთის ჭ ამბობდნენ, თუ რადიდი ხანისის დამთხვეულობა უნდა სჭირდეს დან-ვისოცხაო, რომ ეს საწყალი ჭკუიანი ხანსო-ხანსაც გაუტანას ჭ იმის ნათქვამი ვეკლავერი სვერაო. ამსედ ხანსოთვის წინააღმდეგო არა უთქვამსთრა, რადგან ჭვირდობდნენ, რომ ხანსოს თავის გულ-წრფილობით სვერადა უკველივე რაინდის ნათქვამი ჭ ამისგანო იმის ხინადისი ამით არას წააგებდა; ამს გარდა იმიტომაც არა უთხარებო, რომ ეკების ცოტადივე გავცინათ იმის აღზარდსედ. ეკვდრე დმერთს, უთხარეს იმათ, შენი ბატონის გარდა მეოთხისთვის; ძალიან შესაძლებელია, რომ ერთს დროს შეიქმნეს ის იმპერატორად, ან თუ სულ არა იქნება—მთავრებისგანაზად მინც, ჭ ან სხვა იმათ მესავს შირად.—ამსედ ხანსომ უმასუხა: «უფაღხო, თუ ვინცობაა ჩემმა ბატონმა იმპერატორობს დასება თავი ჭ მთავრებისგანაზად გასდა, ერთი მიბძნეთ, მამის რით დამაჯილდოებს, რით აჯილდოებდნენ სოღმე მოგზაური მთავრებისგანაზები თავინთ საჭურველთ-მტკირთველს?»—«მთავრებისგანაზები იმით დააჯილდოებს სოღმე თავინთ საჭურველთ-მტკირთველს, მიუგო დედალმა, რომ ერთ გარე შემოსავლიან, ან ვამაგირიან ალაგს მისცემენ; ან არა ჭ—იმისთანა ალაგს, ხადც ვამაგირიც ჭ შემოსავლიც ბეერი იქნება,—ეს ორგვარი შემოსავალი ვა, რასვევირველია, გარე თანხას შეადგენს გაცინთვის». —«მამის, უცხველია, საჭურველთ-მტკირთველმა ცოლი არ უნდა შეერთოს, სთქვა ხანსომ, ჭ სხვა რომ არა იცოდესრა, წირვასედ მონძარება მინც უნდა იცოდეს. თუ ეს ესა—დიდი უბედურება იქნება ჩემთვის, იმიტომ, რომ ცოლიცა მევენს ჭ ამასთან ერთი ასოს სასელიც არ ვიცი ვერ. ვაი, შენ ჩემო თავო!

რაღა შეჰქელება, რომ ჩემი ბატონი იმპერატორობის მკვირდ მთავარ-
 ეპისკოპოსობას გამოეუდგეს, როგორც ჩვეულებად ქონიათ მოგზაურ
 რაინდებს». — «ნუ ხდარდობ, ჩემო მეგობარო, ხანო: ჩვენ იმდენს
 უწივეთ შენ ბატონს, რომ მთავარ-ეპისკოპოსობის სურვილს დავატე-
 ვებსინებთ & არ მოვეშვებით, რომ უთუოდ იმპერატორი განდეს; ეს
 უფრო ადვილი იქნება იმისთვის, რადგან იმას ნიმიცვე უფრო მოძე-
 ტებული აქვს ნიმიცნიერებად». — «ქუ უოკლეთვის მკვას ვივირობდი, სთ-
 ქვა ხანო: თუმცა იმხუდაც დარწმუნებული ვარ, რომ იმას ვეკლა-
 იურის ნიჭი აქვს. ჩემის მისით, მკანია, ვეკლასუდ უკეთესი იხ იყო,
 რომ ვეკადრო უფალს: მინიჭვას ჩემს ბატონს უფრო გამოხარენია
 ხარისხი, რომ უფრო მოძეტებული ვილდო მერგვას იმისგან». — «ბა-
 რაქლავა, გაცო! შენ სწორედ ისე ამბობ, როგორც გონიერ გაცნს შეუ-
 იერება, & თუ შენ წადილხაც ახარულებ, მაშინ ნამდვილი ქრისტიანი
 იქნება. ახლავი იმხუდა უნდა ვივიროთ ჩვენ, თუ რა მოკვკვაროთ,
 რომ შენი ბატონი იმ უნაყოფო სისხულისგან გამოვიხსნათ, რომე-
 ლხაც მითუმი აღსრულებს. ამის მოვიქრებისთვის, — მასთან ჩი-
 მიდილხაც ცოტა შემიწეს, — მოდი შეკადეთ ხასტუმრობი & იქ
 მოვილხარავოთ». — ხანო: ხასტუმრობი შეკვლასუდ უარი უთხარ,
 მიხეხსაც შემდეგ მოვასხეხებოთ; მხოლოდ ის ვი ხიხილავ, რომ გი-
 მოგზავნათ ამისთვის ცხელი ხაქმელი რაქი & რასისინტიხთვისაც
 ქერი. დედელი & დღღაქი შევიდინს ხასტუმრობი & დღღაქის ხაქაროდ
 გამოეუტას ხანოს ხადილი.

შემდეგ ამთ ბუკვი ითათბირეს, თუ რა ხაშუალესით გამოეკვა-
 ნათ დონ-კინოტი იმ დამთხვეულობიდა; ამ ხაგასხუდ ბუკვი რამ
 მოიფიქრეს, მკვრამ ღვდეღის ისეთი რამ მოიგონა, რომ, უკვლავ ხაშუ-
 ალესხუდ უფრო მოუხდებოდა დონ-კინოტის ხასიასი. — «მკანია, მ-
 ლიას გარგი იქნება, უთხარ ღვდეღის დღღაქს: მე მოვიროთ ქალად &
 შენ ხაჭურველი-მტვიროთველად & ამ გვარად წავიდეთ ჩვენ რაინდთან.
 მე დახარული & შეწუხებული ქალის ხასიასთ მივიღებ & ერთი მო-
 წუალეების თხავანს დარწმუნებ, რომელხუდაც, უქვეკვლია, უარს არ მეტყვის,
 რადგან რაინდაა. ეს თხავანს ის იქნება, რომ ვეტყვი: ერთმა ბოროტმა რაინდ-
 მა გამოეუბტიურა & მოდი მკვირი გადახსადე მეთქი. ამასთან

ჭედრებს დაუწყებ: ზირ-ბადე არ ამხდევინო და ჩემი ამბავი და კინოაზა
 არა მკითხო, ვიდრე არ გადახდის მსგავსებს ჩემ გამაუბრებლებს
 ბორბოტ რანინდას მეთქი. მე მგონი, დონ-კინოტი ვეკლას ამ გვარ თხი-
 ჳას მარდად ახსრულებს, და ჩვენ ამ ხაშუალებით მოვიყვანო იმის თა-
 ვის სოფელში და უწამლებთ რასმე, თუ ვი ეშველება და რამე იმის
 დამთხვეულობას.

თავი 27.

იმას უკედ, თუ დედეღელმა და დალაქმა რეგორ
 აღახრულებს თავიანთ წადილი, და კიდევ სხვა ამ-
 ბები, რამე ღნინ დირხნი არიან აღიწერსენ ამ შე-
 ხანიშხავის ტორიაში.

დედლის რსტატობა ისე მოეწონა დალაქს, რომ მამინვე მიწეო-
 სელი იმის აღსრულებას. ამით გამოართკეს ხასტუმროს ჰატრონის
 ცოლს კაბა და სოკოერთი თავის ხმაგული, და გამოად დედეღის ახ-
 ყორა დაგდეს. დალაქმა წვერად ხარის კუდი გაიკეთა სიკანსედ (ეს
 კუდი ხასტუმროს ჰატრონის კედელზედ ქონდა მიგრული და იმაში
 თავის სავარცხელს ხაუერიდა ხოლმე). ხასტუმროს ჰატრონის ცოლმა
 ჭკითსა, თუ რისთვის უნდადათ ქალის ტანისმომხი? დედეღმა უამო-
 მოკლედ დონ-კინოტის დამთხვეულობა, რისგანაც ესენი ერთგობადენ
 ასე მშვენივრად, რომ ეკების გამოყვანათ იმ უდაბურ სეკებიდვას,
 სიდაც მამის რანინდი იმოკიებოდა ხანსრულში. ხასტუმროს ჰატრონი
 და იმის ცოლი მამინვე მიწვდნენ, რომ ესენი იმ დამთხვეულ კაცზედ
 დაზარაობდნენ, რომელმაც ამას წინად იმათ ხასტუმროში ბაღსაში
 მოხარბა, და რომელიც სწორედ იმ საჭურველთ-მტვირთველის ბატონი
 იყო — ხამისზედ აქვე-დქვეას რომ ათამამებდნენ. ამით უამეს ყოველი-
 ვერი, რაც ვი შეეძინვა რანინდს ამ ხასტუმროში და ისიც არ დამადეს,
 რასაც ისე ბეჭითად ქმალავდა ჩვენი ხანსო. ამ დაზარაებაში ხასტუმროს
 ჰატრონის ცოლმა ისე მოართა დედეღი, რომ კაცის ჭკუას მოიტაცებ-

და იმის სიმშენიერე. იმან ჩაცრა ღვდელს მშენიერი ფარის კაპა,
რომელსაც გარს შავი სავრდი ქქინდა რამდენჯერმე მოკლებული; ამის-
თან წელი მწკანე სავრდისა ქქინდა & კალთის ნაზარესხედან გარძეძო,
ქობის მსგავსად, თეთრი ატლასი ევლო, სულ ძაბუბით ძორთული.
ამ გვარად, რღა ჩინინი უნდა, რომ ჩინებული კაპა იყო, მაგრამ ვაი
ეს, რომ მეფე ვამბის დროს შქერილსა ქქინდა *) . ღვდელმა არ იხუ-
ბა თავის დაკარცსსა, მხოლოდ დაინურა თავის ხელაძური თეთრი ტი-
ლოას ქუდი, მერე შემოისვია სელვასოცი ოსმალურად & ბოლოას ჩა-
მოიფურა ზინადა, იხე გქელი, რომ იმას წვერ-ულვაში სულ დაქვანა.
მერე ჩამოიკვა თავის ხელვდლო ქუდი, რომელიც სიდიდით გაჭირება-
ში ქოლგათაც გამოდგებოდა; წაესვია თავის წამოხსნისში & ქალურად
შეკდა თავის ჯორზედა; აგრეთვე დალაქიც თავის ჯორზედ შეკდა,
თავის წვერით, რომელიც ხარტელაძის სწვდებოდა იმას & არც თე-
ორი იყო & არც ქერა, რადგან თაფლა ხარის კეღისა გახლდათ.
ბოლოას, გამოკეთსოკენს ეველას & თვით კეთილ ძარბოტარსხანც, რომ-
ელიც ალუთქა ღვთის ვედრება — თუშცა დიდი ცოდვილი იყო, —
& ღოცვდა, რომ წარმართვა ქქინდათ იმათ ქრისტიანულ & მხელ საქმეში.
ღვდელი გამოვიდა თუ არა ხანტუმროდამ, მაშინვე მოაგონდა, რომ
ამ გვარი ძორთვით სცოდავდა, თუშცა კეთილის განზრახვითაც იყო
ეს მართვა. ეს თავის მწუხარება შესწივლა დალაქს & ხონოვდა, რომ
ტანისამოსი გაეცვალათ. «იხეკ შენ უფრო შეკშენის გაუნატიურებელი
ქალობა & მე ხაჭურველი-მტვირთველობა, ეუხსებოდა დალაქს: ეს
უფრო მცირე ცოდვა იქნება ჩემის ხარისხისთვის. თუ შენ არ დამა-
ჯერებ, მე უკანვე გავბრუნდები, თუ გინდ ეშმაკებაც წაიღონ დას-ვი-
სოტი».

ამ დროს მოვიდა ხანსო & რა ხანა ორივე ამ გვარი ძორთუ-
ლობით, კვდარ შეიმაგრა სიცილი. დალაქი ეველასედ დახთანხმდა ღვ-
დელს & გამოიკვალეს ტანისამოსი. ღვდელმა დააროგა, თუ როგორ
მოქცეულიყო, როცა ძავიდადენს დან-ვისოტთან & რა უნდა ეთქვა

*) ვამბია იყო გოთფრედის მეფე, ტასტიდამ გადმოგდებული 680 წ.
ამას ხანელი ხანაღსო ხანკლად შექმნა იმხანაში.

რომ უიფრო ადვილად გამოეკისნათ დან-კისორტი მის უნაყოფო სინა-
სულიდგან. დალაქმა უზსუსა დედელს, რომ მე დაუბრუნებლად გარეზ
ავასრულეხუბ ჩემ სექმესო. მორთვასედ უარი სთქვა, ვიდრე ადგილს არ
მივასლავდებითო; ამისგამო იმან მოისხნა თავის წვერი ღ ღვდელმაც
ხაინო ისევე თავის ანაიორა ღ ამკვრად ორნივე წავიდეს; სოლო
სახნო წის მიუძღვოდა იმათ. გზასედ უამო სახნომ გიფი გაცის შე-
სკედრა, მკვრამ ჩემდნის ღ იუფლებს ზოქნა კი დამდა. ეს ჩვენი
სასურველთ-მტვირთველი ცლტა ახვარების მოყვარე გაცი იყო, თუძტა
ბუკრი ოინსასობან არ იცოდა. მორე დღეს იმ ადგილამდის მიადწიეს
იმათ, სდაც სახნომ ხალა დყარა, რომ თავის ბატონის სამეოფელი
აღაგი არ დაქვარდა. იქ რომ მივიდეს, სახნომ უთნა, რომ ეს
იმ აღაგის შესვალა, სდაც ჩემი ბატონი ცოდვეს ინანიესო, ღ თუ
კეთილი რამ გვადანითა იმისთვის, აქ მოართვებითო. იმათ ჯერ
აუნსსეს ღ დაუბტვიეს სახნოს, რომ იმათი ესე მორთვა დიდად სა-
ჭირა იყო იმის ბატონის უბედურებამდ დასხნისთვის ღ ამისგამო
აიოთი-დესდეს იმათი ვინაობა არ წამოხდენოდა როგორმე. — «თუ
კეთისოს, უთსებოდეს სახნოს, — ღ უსწელიც არის კეთი-
სავს, — დუღსისიეს წიგნი მიუტასო? — შეს უზსუსე: მიუტასოთქო ღ
იქს ზირად დამაზარა, რომ რაინდი ესლავ დაუყოქსელიც აქ წამოვიდუ-
ხო, თორემ ჩემი წყრომისა კმინოდესო. იცოდე, ესე თუ მოიქცევი ღ
თუ ჩვენი რიგინად ავასრულეხუბ, რაც მოგვწადინებია — შენთვის ძა-
ღიან სახარებლო იქნება, რადგან შენი ბატონი უკეთეს მდგომარეობაში
ჩავარდებს ღ მამან უიფრო შეიძლებს იმწყარტარობის ან სელმწიფობის
მოქნას; მთავარ-ეზისკობა-სობისა კი სუ გეფიქრება, — ის ამას არ
მოინდომებს.» — სახნო დიდის ეურადლებით მიუწყოლდა: ეურს იმათ
ღაზმარავს, რომ ეტების სეზირად დავისსომოვო; ღ დიდი მადლი მოას-
ხენა, რომ იმათ ეწადთ: ერჩიათ იმის ბატონისთვის — იმწყარტარო
შექმნილიყო ღ არა მთავარ-ეზისკობა-სო.

იმე ტეტიავი გასლავარ, ჩემო ბატონქო, ვაგვძელა სახნომ: ძა-
ვრამ მაინც იმდენი მისვედრა მქვს, რომ იმწყარტარებს უიფ-
რო დიდი წყალობის ბოქება შეუძლიანთ თავანთ სასურველთ-მტვი-
რთველისთვის, ვიდრე მთავარ-ეზისკობა-სებს. მკვრამ ახლა არ ეძგო-

ბიჭებს მე წინ წავიდე და მოვუძებნო ჩემი ბატონი დონ-კისოტი, რომ დუღისინკას ზახუნი უთხრა. იქნება მამან ხაჭირა ჯღაჯღი იყო თქვენი მოართვა და შეწესება, და დუღისინკას დაბარებით წამოვიყვანო? — ჯღაჯღი და ჯღაჯღი დასთანმდნენ სანხოს ამ რჩევასად, რადგან არც ეს იყო უჩირონ რჩევა, და იქ დაიცადეს, მანამ სანხო წავიდოდა აღმოჩნდა თავის ბატონს და რამე ამით მობრუნდებოდა უკან. სანხომ დაუტოვა თავის მგზავრები მშვენიერ გილსკედ, ხეობის ზირსკედ, სადაც მოხსნათ-ლებდა მძვენიერი წყარო და იღვა ეგვიპტოს და მცნებრეთ მშვენიერი სუხნელებს. ეს ამბავი მოხდა მარიამობისთვეში, როდესაც ამ მსარეში დიდი სიტყვები იცის, და როდესაც უფრო დიდ კმაყოფილებას იგრძნობდა მგზავრი, — მოტადრე იმ ჯღაჯღს, სადაც ჯღაჯღი და ჯღაჯღი ხამოხდნენ: იქ მოუბის ჩრდილი მოეფინებოდა სოფელ გულს შუადლის უკან და აღიძვრებოდა მშვენიერი გრილი ნიავი. ეს ჯღაჯღი ისე სხიამოვნო იყო, რომ ჩვენ გზავრებს არ მოსწყინდებოდათ არც უნდა ძალიანაც დაეკვიანა სანხოს. ეს დრო იქნებოდა შუადლის უკან ხაძი ხაათი. აქ რომ განიკვირებდნენ სანხოს მგზავრები, უეცრად იმათ მოეხმათ მშვენიერი სიმღერა. ისინი ძალიან გაჩვიდნენ, რომ ამ უდაბურ ადგილას მოხმდინეს ესეთი ჩინებულ სიმღერა. თუმიც ამბობენ, რომ მოუბის და გულში მშვენიერი სარინოსის სმით მღერინო, მაგრამ ეს ცოტა მოაღვიძრების გასკვირებულს და ჭეშმარიტებს არა ჯგავს. — მღერელი და ჯღაჯღი უმეტესად გაჩვიდნენ, როცა მოხმდინეს, რომ ხმა მღეროდა ისეთ ლექსებს, რომელსაც მშვენიერი არა ხმარობენ, არამედ მხოლოდ განათლებული მოქალაქე. ეს ლექსები იყვნენ შემდეგნი:

ვინ ჯგავს ჩემი უბელობა, ვინ წამართო სიტკბობა?

მომუღებამ.

ჩემს გულს გლოვას ვინ უმრავლებს, ვინ მომიდო გულსი მწველი?

იჭვია ძნელმა.

რამ დამართა დაღობა, რა შეიქმნ ჩემს მწუხარებას?

განძობება.

ვით ვახილსკი გულს ძიდრინის მე ჩემი უბელობა!

გესეტები ამ მოთებში—არ სით მჭებს შემწეობა...
 სამის ძიელმა გომნობამა მომიწამლეს ცხოვრება:
 მოძულეებამ, იჭკის ძიელმა ჭ უმდიოთ განძოარებად.

რა მბორუნებს ასე უღმერთოდ, რამ აღმიგზნო სისხლში ციფ-
 ხლი?

სიუვარულმა.

ვინ დამისმო დიდების გზა, ვინ შექმნისა ჩემი დღენი?

ჩემმა წერამ.

ღ ვინ მიმცა სამუდამოდ ესდენ დიდსა მწუხარებას?

ღვთის განცებამ.

მხოლოდ ერთი იმედი შეიქმნ ჩემსა ნუგეშისა:
 რომ დავიკრიბო სელი, ჩაკწვე ცივს სამარეს;
 თუ არა, ვინ გაუძლებს ამ სამ გვანსა დევნას:
 სიუვარულსა, ღვთის განცებს ჭ ვიდევ ჩემს წერას?

რადა მისხნის მე ტანჯვიდგან, ან რა მომცემს მე შებას?

ცივი სამარე.

ვინ ისარებს ჩემსა ნაცვლად ჭ ვინ მოსწოვს ნეტარებას?

ორგულობა.

ვინ მომიჩინეს დაკოდელს გულს, ვინ იქმნ ჩემსა განგურნებას?

სასო-წარგვეთილება.

მაშ რად ვწვალობ ასე უღმერთოდ, ან რილისა მჭებს ცილობა?

ან რად ვცდილობ მოვირისინო მე გულის დაკოდელობა?—

თუ ჩემი ბედის მკურნალად არის ეს სამუალება:

სიკვდილი ჭ ორგულობა ჭ სასო-წარგვეთილება.

ადგილმა, დრომ, სმამ ჭ მომღერლის სელაგებამ, ძალიან გააკვი-
 რებს ჩემი მგზავრები; ისინი სულ-განაბულნი ისმენდენ უურადლებით
 ჭ ელოდებოდნენ სომ ვიდევ რაძე სიმღერას არ გავიგონებოთ. მაგრამ
 რადგან კარგა სასს ელოდნენ ჭ იმედი გადუწვდათ, მაშინ ადგენ
 ჭ ამ სიმღერის მთქმელის მაძებსა დაპირეს. ადგენ თუ არა, ამ წა-

დილის ასასრულებლად, იმათ გიდეკ მოკსმით იგივე სმა, ღ ისეკ დაიცადეს.
სის იმღეროდა ამ ლექსებს:

ოჲ, მეკობრობავ! რათ დაუტყვე შენი აზრდილი ამ ქვეყანას,
ღ თვითონ ფრთავით, აღმა მიმოფრენით ზეცას განსკომარდი?
ძუნ იმეოფეები განსვენებული ნეტარებითა.

ხოლო აღვიღოთაგან ბრწვინავლე ეთერთ
სასურველს სასეს სან-ღ-სან ვაკსტუმრებ
ღ იმ სახისა წმინდა რიდინგან გამოსწვირავენ კეთილ საქმენი,
რომელნი ამ ქვეყნად ბოროტად სრულდებიან!

ჰოი, მეკობრობავ! დაუტყვე მსარე ციური
ღ სუ მოითმენ, რომ შენას სახით სიწარუგემ სთრგუნოს კე-
თილ წადილნი.

თუ მას არ მოჰგლეკო შენს სამდვილს სასეს,
მაშ ეს ქვეყანა სულ აირეკა!

ეს სიმღერა ღრმა ამოცხვრით დააბოლოვა მომღერალმა ღ მს-
შენელთ კვლად დაუწევს ღოდნა, ეგების გიდეკ რამე იმღეროსო. მაშინ
მოკსმით იმათ მღერის ნაცვლად ტირილი ღ გოდება; ასლას კი დააზი-
რეს უეჭველად შეეტეოთ, თუ ვინ მღეროდა ასე ჩინებულად ღ ასლას
რამ მიწესით სტიროდა. ცოტა რომ გაიარეს, იმათ დაინასეს კლდესთან
მოფარებული კაცი; ეს კაცი იმათ მაშინვე ამხვავსეს ხანხონაგან აწერილ
გარდენიონს. იმან რომ დაინასეს ეს ორი კაცი, სრულებით არ შეჰკრთა
ღ არც კი დააზირა მოჰმარებოდა იმათ, არამედ დაიჩა თავისკე ადგი-
ლას თავ-ჩაკიდებული ღ ღრმად დაიფრებულა. იმან ერთსელის მეტად
არც კი შეჰსედა ჩვენს მგზავრებს. ღვედელმა კარგი ღაზარაკი იცოდა
ღ ამასთან რადგან გარდენიონს გარემოებატ შეტეობილი ჰქონოდა სა-
ხონაგან, მივიდა ასლას ღ კარგის სიტყვებით ურჩევდა იმას, რომ თავ-
კი დაეწებებინა ამ მდგომარეობისთვის ღ წასულეოთ თავის საცხარებულ და-
გას, რომ სრულებით არ მოხმულეოდა სიტყვისლე. ეს კი იქნებოდა,
დააბოლოვა ღვედელმა, უბედურებათა უბედურება. ამ ყამად გარდენიონ
თავის სამღვილ ტყუასედ იყო ღ ჰერ არ მოჰსვლოდა დამთხვეულობა,

ამის გამო დამშვიდებით უგებდა ყურს ღვდლის ღამურას. გარდენილი რომ სხს ეს ორი გაცი, იმ ხაირი ტანისძოხით, რომელიც ჯერ იქ არ ეხსა, ცოცხა არ იყო, რომ განკვირდა, & უმეტესად მისი გაცნადა, როცა გაიგონა ღვდლისაგან თავის გარდასასადი; მისი იფიქრა, რომ ჩემი ამავი განკვირებულა. გარდენილი უხანუხა ღვდელს: «მე, მოწყალეა სელმწიფენო, ვინც უნდა იყენეთ, გარდაც კსედავ, რომ ღმერთი ყოველთვის ცდილობს დაკრძალით აღდგენას & ამისთვის, თუცა მე წყალბის დარხი არც კი ვარ, მისინც მიგზავნის ამ განმორბეულ ადგილას სდღის, რომ ცხადად დამიმტკიცონ ჩემი ჭკუის წინაღმდეგი ქვევ & გამომიყვანონ ამ ხამკელის მდგომარეობიდან; მაგრამ ის კი არ იცის, რომ მე, თუ ამ მდგომარეობიდან გამიკვალ, სხვა უარესს უბედურებაში ჩავკარდები. ჩემის გარემოების ამ გვარი უნდადინარება აძლევს ყველას იმ ფიქრს, რომ მე სუნტი ჭკუისა, ან არა & თვითქმის ჭკუისად მე მდღარი ვარ. რასაკვირველია, რომ მე ჭკუიდან ვიყო შენდარი: ჩემი უბედურების მოკანება ისე ძლიან მოქმედებს ჩემზე, რომ მე დანე აღარა მქვს განვთავისუფლდე ამ გრძობიდან, & ჩემთვის უდავილესი არის შევიქმნა უგრძობელ & უწინაბელ ქვად. მე ხშირად დავწმუნდები სოღმე ამ ჩემ აზრში, როცა სხვები მომგონებენ ჩემ საქმებს, რომელთაც სიგაყის ჟამს ვხდოვარ. სხვა რა გამეწყობა! მე უნდა ვხანობდე ჩემს ცუდს საქმეს ამაღ & უმტკიცებდე ყველას, რომ ეს ჩემი ჩადენილი საქმეა არიან ჩემი უბედური სეღდის შედეგნი. არც ერთს გონიერს ვაცს, ვინც კი მოხიმენს სოღმე ჩემს ამაღს, არ უკვირს ჩემი ასეთი ყოფა & თუცა მუერხალეას ვერ ვხედავ ჩემთვის, მისინც არა მხრასკენ, ზრასკენ რომ უნდადესთ, ჩემი უბედურება უღბობს ამათ გუელს & ზრასკას შემრალეად გადაქცევს სოღმე. თუ თქვენ, უფალნო, მახუდსართ იმავე განზრახვით, რა განზრახვითაც მახუდსართ მრავალნი, ამისთვის, ჯერ მანამ დაიწყოთ თქვენს გონივრულ დროიკებას & რჩევას, გათხოვთ მოხიმინოთ ჩემი ამავი; უუჭველია, მისინც დაუტოვებთ თქვენ ნუგემის ცემას, რადგან უბედურ ვაცს ვერაფერი ვაღარა სცემს ნუგემს».

ღვდელმა & დალაქმა სთხოვეს გარდენილს, რომ თვით იმს კანისა იმითთვის მიხეზი თავის უბედურებისა, & აღუთქვას, რომ სხვა არას

მოვიწადინებთ შენთვის, გარდა იმისა, რისაც შენ თითონ გეძინება სურვილით. ძველგვარე რაინდმა დაიწყო თავის ამბავი და თვითქმის ისე, როგორც ამას წინადა ზვეს დონ-კისოტს და მწყემსს ეუბნებოდა, როდესაც უფალი ედინაბადის წყალობით და კიდევ იმისი, რომ დონ-კისოტი ძალიან მტკიცე იყო სარაინდო წესების აღსრულებაში, — მოხდა მცირე კრივი და ამბავიც კერ დასრულდა; მერამ ბუდი ღვდღისა და დალაქისა, რომ ამ დროს კარდენიოს სარკოთარი სიგოეე არ მოხვლია და ამის გამო ამბის დასრულება შეიძლო. კარდენიო რომ მივიდა იმ შეითხვევამდის, როდესაც დონ-ფერნანდმა იმოუნა ამადის გავლელის წიგნში წერაილი, იმან გაავრძელა: «მე გარგად მასხავს ის წიგნი ზეპირად და ის ეწერა:

ლუსტინდა კარდენიოსთან:

«ყოველ დღე მე ვბოკებ თქვენში სხლ-ახლ ღირსებას, რომელიც იმუღებულს შეოგენ მე უმეტესად და უმეტესად პატრივი გნოთ თქვენ. თუ ვი თქვენ გხუროთ, რომ მე არ უღალატო ჩემ ვალს, თქვენდამო ჩემი პატრიონების დაურღვევლად: თქვენ შეკვიდრანთ ადვილად მოიგოთ ხაქმე. ჩემი მძობელი თქვენ გარგად გინახოს და მეც ძალიან გუყვარვარ. იმან რომ აღასრულოს თქვენი სურვილი, ეს ჩემი თავისუფლების შევიწროება არ იქნება, რადგან მე თანაუგონობ ვეკლავ თქვენს სურვილს და წადიღს, თუ ვი მე არ ვტყუვდები თქვენში, რომელმაც დაწმუნებული ვარ.»

«ამ ბარათმა უფრო აღაგონო ჩემს გულში ცუცხლი და ამის გამო გაბედვე ვეკლავ შეთხოვნა ლუსტინდა ცოლად იმას მძობელისთვის; ამავ ბარათმა აფიქრებინა დონ-ფერნანდს, რომ ლუსტინდა დიდი ჭკუის პატრონი უნდა უოვიდიოე; ეს აფიქრი იყო ჩემი ცუცხლის მომდები და დამღუპველი: იმან მოიწადინა ჩემი ღალატი და ემურებოდა, რომ დაესწრო ჩემთვის. მე შევატყობინე დონ-ფერნანდს ლუსტინდას მამის პასუხი; ლუსტინდას მამის პასუხი ის იყო, რომ მე მამაქმსაც დაკვითხებოდი; ამასთან ესეც უთხარ, რომ მამიჩემისთვის არ მინდოდა შეთ-

ქვა რამე ამ ხატისხუდ, რადგან ვიცოდი უარს შეტყუადა, — იმისთვის
 კი არა, რომ დაიწუნებდა ღუესტინდას სიმდიდრეს, ხამამკვლობას, ჭკუას
 & ხილამხეს, არა! ის შეტყუადა: ვერ დაიცა, ზეტარა ხსნაო; ვხსოვთ,
 ვერ, გურცოგი რაკარდო რას იხუბეს შენთვისო. ბოლოს ისიც უთ-
 ხარ, რომ მე ვერას გზით ვერ გაგებდავდი მამიჩემისთვის ამის გამო-
 ცხადებას, — ერთი იმ მიზეზით, რაცა ვხატვი, & ამხ გარდა სხვა მი-
 ზეზეებზე იყო ვიდეკ; ამისგანა დავიწყე ჭკუენგა & იქედი გადაძიწედა
 ამ წადილის აღსრულებას. ეს უკვლევი შეკატეობისე დონ-ფერანდის,
 როგორც ერთეულ მეგობარს & ამხუდ იმხ მამხუსა, რომ შენ მგა-
 ხუდ ხე იფიქრებო, მე თვითთხ შეუხნეები მამქენს & იმქენს კეიხი-
 ხეი, რომ თითთხ წავიდეღს ღუესტინდას მამხთხს & სთხოვოს
 შენთვის ქალიო. **აჰ, ზეტვიის მოყვარე მაროუს!** შენ ხსატეო ვატ-
 ელიაჰ! სვეულის გარდაჩავლო ხილდაჰ! გვარგო გალალხონ! გელიიდ
 ურწმუნოჰ, იუღიან მკაცრო! იუდა, ახგარების მოყვარეჰ! რა გიყვ მე
 უბედურმა, რომელმაც წრფელი გულით გამოგინდაჰ ჩემი ხიდეუდლო
 & ჩემი გულის ხისარული? **რა გაწეხე?** ან რა რჩევა მამიციას შენთვის
 ისეთი, რომელითაც მე შენი აძლეუბა არა მდამკობდეღს & შენი ხატმის
 წარმართვა? მკრამ, რაღას ესევი მე უბედური! ვარსკვლავთა ხელმ
 მოუტან ჩემს ბედს უბედურება, & ეს უგახსენელი ხსატეად & დაუნ-
 დოულად დამეცა თავს, როგორც მენი & შთამბედაო მე უიხვარულში,
 ხიდგანაც ვერა ძლას ვერ ამოუგახივარ & ვერა ოსტატობას
 ვერ დაუხსნივარ. ამა ვინ მოიფიქრებდა, რომ დონ-ფერანდი,
 გრეთი დიდი ხამამკვლობისა, ჭკუიანი, ჩემგან მრავალჯერ და-
 ვალებუელი, რომელმაც შექმლო აღსრულებინა უკვლავ თავის სურვილი
 სიყვარულის შესახებ, რადგან ვერაგის დაკრიდება იმხ, — ვინ მოიფიქ-
 რებდა, რომ ესევე დიდი თახხების ზეტარანი წამართმევედა მე, როგორც
 ამბობენ, ერთ ცხვარს, რომელმაც მე ვერ არცეი ვუღობდი? მკრამ
 თავი დავანებოთ ამ უხეყოფელ მხველობას, ისევე მიუბრუნდეთ ჩემ ამ-
 ბუხს... დონ-ფერანდი იფიქრა, რომ ჩემი იმხთხს უოფხა არ მოუ-
 სდებოდა იმის გვარგს & ბაროტს განხრახვას; იმას გამგზავნა მე თა-
 ვის უფროხს მამხთხს იუღეებისხთის, რომელიც კეხნი ცხქის ხსატე-
 ლად დასტორდა; ეს ცხქეები ხწორედ იმ დღეს იეიდა, რადგანც დამ-

ზირდა მამასქენს ველახარკუბითა შენი გულისთვის; ამხირად იმის სწორედ იდროს გამოტყუელა იქიდაძი, რა დროსაც უფრო საჭირო იყო ჩემი იქ ყოფნა; — ეს იმატომ ვქმნა იმის, რასაკვირველია, რომ უფრო უკეთ ახსრულებინა თავისი ბოროტი წადილი. — მე განა შეძქდელა წინაღუდგომილი იმის განსრასვას? ან განა ვიფიქრებდი ვი იმისგან იმ სჯიქის? ვერასდროს; მე სუელ ვერათერს ვიფიქრებდი ამგვარს ღ თითქმის სისარუელით გავქმეზავრე, რომ ასეთი კარგი საქმხელი ვიყიდეთ მეთქი. მე იმავე დამქს ვინსე ლუსინიდა ღ ყოველი ფერი უთხარ, როგორც მე ღ ფერხანდმა დავსდეთ ზირდა; ამისთან ისიც დაუმატე, რომ ჩვენს წმინდა ღ უმხვიო სურვილს, იქელი მქქს, ვერავინ დაარღვევს მეთქი. იმხაც ჩემსავით არ იცოდა დან-ფერხანდის ვერავგობა ღ მქვექუბოდა ჩქარა დავბრუნებუელიყვ; ამისთან დიდი იქელიც მიცდა, როდესაც დან-ფერხანდის დანირება შეკატეობისე, რადგან დანწიქუნებუელი იყო, რომ იმის მამას მამი ჩემას ერთი ხატუკის მქტი არა უნდოდა რა. ეს რომ ძითხარა, საკვირველი რამ მოსდა იმის არსებაში. თვალები ისე აკვსო ცრემლით, თითქმის ყელში თოვი წაუჭირკესო ღ ამ ყოთვამ ბეკრი აღარა ათქქეინარა, თუმიცა სურვილიც ვქმანდა. ამან ძალიან გამაგვირვა მე, რადგან იმის ისე ვერ არაოდეს არ მოხვლოდა. ყოველთვის, როცა ვი ჩვენი ბუდი შეკვერდა ჩვენ ერთად, ყოველთვის ჩვენ ველახარკუბოლით სოლმე სისარუელით ღ კმაყოფილებით, ღ ჩვენ სუბარში არც ერთსელ არ შეძობსულა, არც ერთის მსოით, არც ოსვარა, არც ტირილი, არც იტყუელიობა ღ შიში რამე. ეს გარემოება მიმრავლუბდა მე სისარულს ღ მეც ვწირავდი დმერთს მადლობას, რომ ამისთანა ქალი დამინიშნა ცხოვრებაში ამხანგად მეთქიო.

მე მომწონდა იმის ხილამხე, მიკვირდა იმის ღირსებანი ღ იმის გონიერება; ამისაც მოაწონდი მე ღ სმირად მქქუდა სოლმე, როგორც შევეარებუელი. ამისთან ჩვენ ერთმანეთ რამდენ სხვა ღ სხვა ამავს ღ შემოსიკვას ვიტყუოლით სოლმე ჩვენი მესობლებსინს: თითქმის ვტორიკხაობლით. ჩემმა სითამამემ მქტი ვერა ჩადინარა იმისთან, გარდა იმისა, რომ თითქმის ძალით გამოვართმეკვი სოლმე ერთ იმის მშვენიერ ხელს ღ მთავარადი ტუქსებთან: რკინის მთავარი თითქმის ამისაც ვკიძლიდა სოლმე ჩვენ. მსგავს, სემ სუბელურად, წახელის წინა დამქს იმის

მოაწეინა, ბეჭნი იტონა ჭ იონრა ჭ ბოლას ისე გამომარდა, რომ ვერა გამიგონა: ამ გარემოებამ სწორედ გამაცა. მე ძალიან შეამძინა იმისმა დარდიანობამ, ჭ რომ სრულებით არ შემიძუსრა ჩემი იმედები, მე მივაწერე იმის ქცევა იმ ნაღვლიანობას, რომელსაც ჩვეულებრივ ჭტრბ-ნობს ხოლმე კაცი, როცა ჭშორდება საყვარელი, ან თვითონ ჭშორდება საყვარელს. მე წაველ ჩემ გზასე დაღონებული ჭ დაფიჭრებული, თითქონს კიდევ რაღაცა მაშინებდა ჭ რაღაცა იჭენეულაბით იყო აღსავსე ჩემი გული.

მე არ ვიცოდი რისთვის დამეზღვებინა ეს ჩემი მდგომარეობა. ეს იყო ნამდვილი ნიშნები ჩემი მომავალი უბედურებისა ჭ მწუხარებისა. მე მიველ იჭ, ხდაც ვიყავ გავსახილი, მივეც წიგნი დონ-ფერნანდის. ძმას, რომელმაც მიმიღო კარგად, მაგრამ ჩემ საუბედუროდ დიდ-სასს დამიჭირა: მთელი ერთი კვირა ველოდდი ჰასუსს ჭ ამასთან სხვა-გან, რომ გურნოვს არ ვეჩასე, რადგან ფერნანდი მაშის ძლეით ით-სოვდა ფულს. ეს ყოველივე კმძკობით მოასდინა ჩემს დამღუბველ-მა; თუ არა, განა იმის ძმას არა ჭქონდა ფულები, რომ მაშინვე გავ-გზავნე უკან? ამის გამო მე შემედლო იმის ბძახების გატყნა. მე დი-დად მიძნელებოდა აძექს სანს გაძქლო ლუსტინდას უსასავად, უმეტე-ნად რომ გამოთხოკების დროს ისე ცუდ მდგომარეობაში გაუჭვი ის. ზინც მე ავასრულე იმის ბძახება, როგორც რიგინმა მხასურმა, მაგრამ კტრნობდი, რომ ამით მე ჩემს ბედს ვღალატობდი. მეოთხე დღეს ძოვიდა ჩემთან ერთი კაცი, რომელიც თურმე დიდსასს მეძებდა, ჭ მომცა წიგნი. ზირსედ ნაწერი რომ ვნასე, მაშინვე ვინან სელი, რომ ლუსტინდისგან უნდა ყოფილიყო. ნაშინელის თართალით გავსსენ ის წიგნი ჭ ძალიან დავლონდი, რომ უთუოდ დიდმა გაჭირებამ მოაწერი-ნა, თორემ თავის დღეში ამსიშორედ არ მოუწერია მეოჭი. ერთმანეთსედ ახლო რომ ვიყავით, მაშინაც არ უყვარდა იმს სძირად მიწერ-მოწერა. ჟერ, მანამ წავიკითხავდი, მე კვითხე მომტანს, თუ ვინ მისცა ეს წი-გნი ჭ რამდენი სანი მოუნდა გზას. იმან მიზახუსა, რომ ჩემი საქმის გამო გავიარე შუადღისას ერთ ქუჩასედლა ჭ ფანჯრიდამ ერთმა ვიღ-ცა მშვენიერი სანის ქალბატონმა დამიძახო... იმდროს იმას თურმე თვალები ცრემლით ჭქონდა საესე, როგორც წიგნის მომტანმა მ.თხრა.

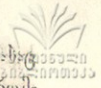

ღუისინდას კიჲკ ამისთვის ახარებთ: «სეუგარელო ძმაო! თუ შენ
 ჭრისტიანი ხარ, ღმერთი იწამე & რაც შეიძლო ჩქარა & ჩქარა წაიღე
 იმ აღავს, რომელიც ვეკლამ კარგად იცის; შენ ამით დიდ მსხვერპლს
 შესწირავ უფალს, & რომ უფრო კარგად ახსრულო ეს ხედი თხოვნა, ამ
 სულგახორცილი რაც არის, იხილ შენა. ეს რომ ხიჲკაო, — წიგნის მოძი-
 ხი ძეგისებოდა, — იმს გადმოძიგდო ფანჯრიდამ გამოკრული სულგახო-
 ცი, რომელშიაც ასი რკალი იყო & ეს ოქროს ბეჭედიო, სულხედ რომ
 მსჯილო & ეს წიგნიო, & რავი ვანიშნე, რომ იმის თხოვნას ავსრუ-
 ლებო, ზასუნი არცვი მთქმუისა & შევიდაო შინ. მე რომ ვნახე უხვად
 ვიყავ დაჯილდოებული & ზედწარწერაც მიხეკნებდა, რომ ეს წიგნი
 თქვენთან იყო მოწყობილი (მე თქვენ, მოწყალეო სულმწიფეო, კარგად გი-
 ცნობო), & ამისთან იმის ცრემლებზედაც გული დამქლბო, — ვერავინ
 ვსდუო წიგნი, თვითონ მე წამოვიღე & მოგართვიო.

«ამს რომ ძელაზარაკებოდა წიგნის მოძიანი, ისეთის უფრადლებით
 უგდებდი უფრს, რომ თითქმის მეშინოდა ერთი ხილუვა არ დამეგდო
 ძარს, ისე მითრთოდა მუხლები, რომ თითქმის დგობა აღარ შეიძლო.
 ბოლოს მე გავხსენ წიგნი & წავიკითხე შემდეგო:

«თქვენ რომ დაგზარდათ დან-ფურხანდი მამხეძიან მოღაზრეკე-
 ბას — ახსრულა, მარამ თქვენთვის კ არა — თავისთვის. — იცოდეთ, რომ
 იმს სთხოვ მამხეძის ხედი ცილობა & მამხეძმაც ზირობა მისცა, რადგან
 ის მახსია, თავის ჭკუაში, თქვენსედ მეტი ღირსების მქონედ, & ისე
 მტკიცედაც გადასწეკატა ხედი ხაქმე, რომ ხამ დღეს უკან იქნება ხიშ-
 ხიბა, გარის ისე ხემად, რომ ღუთისა & ხვენი შინაურების მეტმა ვე-
 რავინ გაიგოს. ახლა თქვენ იფიქროთ, თუ რა უნდა იყოს ხედი მდგო-
 მარეობა? სჭეროა თქვენი მოხუჯა, თუ არა — თქვენ თითონ განსაკეთ.
 მიკვარსართ, თუ არა — ბოლო ახეკნებს. ღმერთმა ჭქნას, რომ ეს ხედი
 წიგნი ჩავიკარდეთ თქვენ სულში, მანამ მე ხაუვარდები იმს, ვინც ესე
 ცუდად იცავს აღთქმულ ერთგულებას.»

«აი, სხობოდაოდ ამს იმერობდა წერილი. ამ წიგნმა იძულებული
 გამხდა მე მამხეკე დაჯგომიდი გზას & აღარც წიგნისთვის მეცანა
 & აღარც ფულებისთვის. მე მამის ცხადად გავიკე, რომ ხედი გაცხე-
 ნის მასეზა ცხეკეო კი არ იყენს, არამედ დან-ფურხანდის კვარცობა

იყო. მე ვაპყვეს ღვინო ამ ჩემ ტუჩილ მეგობარსკად. & ამისთან იმსხვე
 ვშიშობდი, რომ ვათუ გამომეცაღოს მეთქი სედიდამ სატრფო, რომ-
 ლის სიყვარულს მე ვსრდიდი ჩემს გულში ისე დიდხანს; ეს ორი გრ-
 ძნობა შეეკვას ერთმანეთს ჩემს არსებაში & მეც ათთქავ ფართეა
 ამისსა. მეორე დღეზე გაგხნდი ქალაქში, სწორედ იმ დროს, როდესაც
 უიწრაფად იყო ღუესტინდას სსკატ. ჩემდ შეველ იმ გართის, ვისც
 წიგნი მომიტანა. ბედსკად ავი ღუესტინდა, ჩემი სიყვარულის სკანია,
 ფანჯარასთან დამსვდა. იმის მამისკე მიცნა & რასკვირველი, მეც ვიცანი;
 მაგრამ ჩვენი ეს დანდელი შესკვდრა სრულებით განსხვავდებოდა უწინდელე-
 სკად. თუ გართის ვინმე დიკვესებს, რომ იმას გეკვოს დედაგარის ასრების
 დაუნდობლობა? ღუესტინდამ რომ დამანას, მიითხრა: «გარდქიო,
 ჩნდვკ საქარწინოთა ვარ ჩანდგელი; ესლა მოალეატე დან-ფურსნსდი
 & ანგარების მოყვარე მამჩქეა სხვა რატალდე მოწმებით მელოდებთან
 დანობაში ჩვენ დანახიშხვად, რომელიც უნდა გადიქცეს ჩემ სიკვდი-
 ლად. ნუ შეგითხე, ჩემო სიყვარელო, & ეცადე რომ ამ მსხვერპლის
 შეწირვაში შენც დეხწირ. თუ ჩემი უარის უთავ ვერას გაწყოებს იძო-
 თან, მამან ამ სხვადით (სხვადი დამდღული ქონდა უბეში) მოვიდეს ბო-
 ლოს & შეგატყობინებ, როდეს სიყვარელი სარ ჩემთვის!» შემოვართე
 ბუღბ უმსრუხე მე: საქმით აღსრულე, რაც სიტყვით სთქვი მეთქი, &
 თუ შენ სხვადი გქვს, მე სხვადი შეიდა მეთქი, რომელითაც დავ-
 ხსნი შენ ძალადობისგან, თუ არა მოვიხნობ სიტყვისსკეს, რომ არ და-
 ვუდღევიო ჩემს წყარს! მგონია სულ ვერ გაიგონა, რაც უთხარ, რად-
 გან იმას სწრაფად დეუძსეს თავის საქმეობთან. ამ დროდგან დანდა
 ჩემი მწუნარების დამე, ჩავიდა ჩემი კმყოფალების მსე, თვლით დამ-
 ხნელდა, გოხებს ფიქრი აღარა შექმდობა. სრულებით გამომეცაღა
 ჭკუა & ცნობა, ასე რომ ვერც მესულა შევიძელ იმის სხვადი & ვერც
 იქიდან მომორება. მაგრამ მერე რომ ვიფიქრე, რომ ჩემი ამ ამბავსკედ
 დანწრობა ძალიან სკირო იყო, მამან როგორც იყო მოვივარბე და-
 ფანტული გონება & შეველ იმითთან. რადგან მე გარგად ვინოდი
 ვეკვდა იმ სხვადის შესკვალ-გასხვადი & ამისთან რადგან სხვად-
 ში ერთი აღიანქოთი & სომქალი იღვ, — მე ისე შეველ, რომ ვერ-
 ვან დამანას. შეველ სხვადში & მაყვარე ფანჯარის ფარდას, სხვადიან

სულ ეკლესიის კედლები, მკრამ მუ კი ვერაინ მსედავდა. ვინ შეუძლიან წარმოიდგინონ რას ვგრძნობდი მე იქ დამალული ღ რარიც იცვლებოდნენ ჩემი აზრები.

სასიძო შემოვიდა დარბაზში, თავის ჩვეულებრივი ტანისამოსით მორთული; ამას შემოჰყვა ლუსტინდას ბიძაშვილი, რომელიც მამობილად აუყვანა ღ იმით გარდა არავინ იყო წალაში მინამსახურების მეტი. ამით შემდეგ ჩქარა შემოვიდა ლუსტინდაც, რომელსაც მისდევდა თავის დედა ღ მარი გამდელი. ლუსტინდას ისე მშვენივრად ეცვა, როგორც შეეფერებოდა იმის დიდ გვარულობას ღ სიმშენიერეს; იმის სიმშენიერე ღ მორთულობა მართლაც გაცნა გადაჭრებდა. მე გიდევე სხვა რამეს მოველოდებოდი ღ ამისთვის ვერ დავატყალიერე გარკვად იმის მორთულობა; მე მსოფლიოდ შევამცნიე თეთრი ღ ძოწის-ყერი ევაკილები, ამასთან ძვირფასი თვლები, რომლებიც თმა ღ კბა ჰქონდა იმას მორთული. ეს დიდ-მშენიერი მორთულობა აძლევდა იმის ქერა თმებს საკვირველ ბრწყინვალეებს, — ისეთ ბრწყინვალეებს, რომ თითქმის ძვირფასი თვლებისა ღ მთხი სანთლის შუქი შავად სჩანდა იმასთან. ოჲ, მესხიერება, ჩემო ძველემო! რისთვის მკვრივ იმ უბედურ დროს, შეუდარებელ სიმშენიერეს ჩემი დემონთასს! არა სჯობია, დაუნდობელ სსოვან, მამაგანო იმის მამინდელი ქცევა, რომ უფრო გარკვად წარმოვიდგინო ჩემი იმისგან გაშატოურება ღ ვეცადო, თუ მაგიერის გადასდას არა, ჩემს საკვდილს მანც. გთხოვთ, უფალო, არ გამიწყეთ, რომ ესე მალედა გავწყვეტ სოლიე ჩემს ამავს. ჩემი უბედურება ისეთის სსსიათისსა, რომ არ შეიძლება გცდა დამძვიდებით ღ რიგზედ სთქვას. მე ვივიქრობ, რომ ეკლესია გარემოება უნდა წვრილად ითქვას....»

ამასვე დედექმა უთხრა გარდენილს, რომ ამ გვარ სავსებზედ დაწვრილებითი ბასი დაღის ყურადღებით ღ საამოაჩნებით შეიძლება ბოლომდის მოინმინოს გცმაო.

«ეკლესია რომ შეიყარნენ, გაავრძელა გარდენილი, მამის დედელი შეიწვიეს დარბაზში. იმას ქოროწინების წესის აღსრულებისათვის გამართვა მეფე-დედოფალს ხელი; ღ როცა მიუბრუნდა ლუსტინდას ღ წარმოსთქვა წმინდა სიტყვები: «გზურსთ აქ მდგომი გარდენილი შეიქმნას

თქვენ განიხილეთ ქრმად, ვითარცა მოათხოვს ჩვენი წმ. ეკკლესიის წესი? იმ წამში მე ფარდიდგან გომოუყავ თავი, სისხლის ღუგუნისგან ვითრთოდი & თითქოს სმუნად გარდავიქეცი, რომ მომქმინა ღუგუნისგან ვახუსი, რომელიც ჩემი სიკვდილის ან სიცოცხლის მიხედვი უნდა გამხდარიყო. მაგრამ, კამე! რატომ არ გავექეცე მე იმას ამ ბუდიოს წამში? რატომ არ დაუეკირე: ღუგუნისდა, ღუგუნისდა! იფიქრე რას სხადი? მოიგონე ჩემი ვალი! მოიგონე, რომ მე შეეუთვნი & მამსხადამე ვერავის საკუთრებად ვეღარ შეკიდვინა გაქსდე; რომ შენგან წამოთქმული მსურს იქნება ჩემი სიკვდილის განსენი. შენც, მოლაღატე დონ-ფერნანდ, რომელმაც მომხარე ჩემი სიცოცხლე & საუნჯე, შენ რაღა გინდა? რას ითხოვ ჩემგან? ნუ თუ არა ჰსედავ, რომ შენ არ ძალგობს ქრისტიანებოვად აღასრულო შენი სურვილი, რადგან ღუგუნისდა ჩემი ცოლია & მე მაცისი ქმირა ვარ! უბედური & უგუნური ვარ! ასლა, როდესაც გაგმორდი მოლაღატეს, — ასლა ვენობ, რაც უნდა მექმნა & მეთქვა — ღა ვქენი ვი; ასლა, როდესაც სება მივეცი გავკარცე, შეჩვენებას უთვლი გამცარცველს, რომელსაც მაგიონ ადვილად გადაუსდიდი, თუ ვი იმდენ ღონეს მოვიკრებდი, რომ მომეკლას ის, როგორც ესლა კრონობ ღონეს იმის შეჩვენებისათვის. მაგრამ, რადგან მე მამის სულ-მოკლეობა ვინმარე, ამის სასჯელად ასლა უნდა მოგკდე გაუნბტიურებული, სინასულში & უგუნურებაში. — ღვდელი დიდხანს ელოდდა ღუგუნისგან ვახუსს, & მეც მეკონა, რომ მოვავთანდები & თავის დასაცველად უბეში დამალულ სასჯელს ამოიღებს მეთვი, მაგრამ მოკსტეუვდი & მის საცველად მომქმნა განვადით & სუსტად წარმოთქმული: დიას, მსურს. დონ-ფერნანდისგან ისა სოქვა, გაუკეთა სულსედი ნიშნის ბეჭედი & ამ დროდგან შეერთდენ ისინი დაურღვეველი გაკშირით. შემდეგ რომ მივიდა ქმირი ცოლის საკოცხელად, მამის ღუგუნისდამ იტაცა გულსედი სელები & უგონოდ დაეცა თავის დედის სელებსედი.

«ასლა მე სათქმელი ისლა დამჩნა, თუ იმ დროს რას ვმკრებოდი; რას ვკრონობდი მამის, როდესაც ბუდიოს მსურს-ში ჩამიარსენ ჩემი იმედები & როდესაც გამოამგარავდა ღუგუნისგან დაღატი & ჩემი ვმყოფილების სამუდამოდ დაგარკვა.

«მე კკრონობდი, თითქოს ცა & ქვეყანა გამიჩინდა მეთვი, ცეცხლი

მწკვდა მთელ შიგნულს, შერას ძაბით და ბოროტებით მისთვის
 გულს. ლეონიდას გულმკლახებში აღიარებითი აუქნა სტუმრებს. დედა
 რომ გულს უხსნიდა იმს სურთქვის შემსუბუქებისათვის, მამის უბოძა
 უზოვა დაბეჭდილი წერილი, რომელიც დან-ფურხანდმა გამოხატა სელი-
 დამ და სწილის მუქსად დაუწყო ვითხვა. წავითხა ორ ან, დაეცა სკამსად
 და აღიარებდა უგონს, აღარც მძიმელების ტანჯვას და არც
 თავის ცოლის განსჯად მაყვანს, — დაუბრუნდა იდევესად და ისე დრ-
 მად ჩაიკვირებულა ივდა. ამ ხანგადო არეულობით ვისარტუბლე მე და
 დავაბორე წასულა, მაგრამ ძაღვით ვი ანა: მე მამის მხად ვიყავ იმანთან ხ-
 სისხლო ხაქმე მომესდინა, რომელიც ცუდად დახსნდებოდა მოღალატე
 ფურხანდს და იქნება მოღალატე ლეონიდასსაც, რომელიც ამ დროს უგო-
 სოდ იყო. მაგრამ ბოროტმა ჩემმა გენამ, რომელმაც ესლა გამომდია
 ჭეჭუ და გაიკნა, მამის განიკრება თითქმის სულ ერთად მომიკრინა
 და შემიკვა ჩემ წადილში, თითქმის იმითად, რომ ეს უბედურება გამომკნა-
 დნა. მამის დაუტყვე მე ჩემი მტარგალი მტრები, რომელთათვის მაგი-
 კის გდანდა ძაღვან ადვილად შექმდო, რადგან სულ ანაგის იცოდა
 ჩემი იქ ყოფნა და მამხადამე არცა ვინ მოიფიქრებდა ჩემგან გაფრთხი-
 ლებს; დაუტყვე ისინი და ჩემს თავსაც გადუსადე მაგიერი და ის უბე-
 დურება დავიხსოვ თავს, რაც უფრო სამართალი იქნებოდა, რომ სსვე-
 ბისთვის დაქსნა: ამ გვარად უფრო უხსტიკისად დავითრგუნე თავი,
 ვიდრე ჩემ ვაღათ მოღალატეებს დავსთრგუნავდი, რომ მამისვე მომკე-
 ლა ისინი; იმითად ვიფიქრებ მე ამას, რომ სწრაფი და მოულოდნელი
 ხსკელი ისე ხსტიკა არ არის, როგორც ხსკრმელიცა ტანჯვა, რ-
 ძელიც ყოველ წამს უსწამებს კაცს სიცოცხლეს. მე გამოუ-
 ვარდი იმ ხსლიდამ და იმ კაცთან მივედი, რომელმაც უფრო მომცა.
 მამისვე უბრძანე ისევ შექმნას და არც ვი ვინმე გამოუკონსოვე, და ისე
 გამოველ ქაღაჩიდგან, რომ ღოთახვით *) უკან აღარ მიმისკდინა.

*) ამ იტყულისმკა სამართო ისტორიაში მოხსენებულა ღოთი,
 რომელიც სოდამ და გამოკრის დათრგუნვის დროს სსკლოხების ბმა-
 სებით ისე გავიდა ცაღკალი ქაღაჩიდგან, რომ უკან არ მიუხედნა.
 მთარგმ.

მე რომ ჩემი თავი მარტოდ-მარტო ტრიად მინდორში ვსახე—
 ბნელ ღამეში, დავაწყე ჩემი შუქსარების მოთქმა და შეჩვენებას უთვალად
 დი ლუჩინდას და ფურნანდს, რომ ამით მისეცა გადაქცადა იმთავის
 მავთური იმ შუქრაცხეფიფიფიფიფიფიფი, რომელიც მომეყენეს. განსაკუთრებით
 ლუჩინდასზედ ვიყავ განსაკუთრებული და ვუწოდებდი მას მოღალატეს, ფი-
 ცის დამრღვევს და ანგარების მოყვარულს, რადგან ფურნანდის სიმდიდრემ
 აუღვია იმს თვალებს და ის მამკობისა მე. მაგრამ ამ ჩემი განსაკუთრების
 წიქს მე ვბოკებდი ხოლოვართ მის განმარტლებულ მიწყობებსაც. რას-
 კვირველთა, ვიტირებდი სოღმე მე, რომ ემწვილმა ქალმა, რომელიც
 ოთხ კედელს შუა იყო აღსრდილი და რომელიც დედამის მსგებლ-
 ბის აღსრულების იყო მსხვერული, — რასკვირველთა, რომ ამისთანა ქალ-
 მა დამონა თავისი წადილი დედამის წადილს, როდესაც იმთ უჩვენეს
 მას ემწვილი, მდიდარი და მძვენიერი საქმრო; ლუჩინდას რომ უარი
 ეთქვა იმ საქმროსზედ, იმის დედამის კვანძობდა, რომ ეს ან ჭკუა-
 სზედ შესტდოდა და ან თავის გული დამონა ვისმეა, — ეს უკანასკნელი
 გარემოება ვი ძლიერ ბევრს ახსებდა იმს. ამ ფიქრს ახმარდა ჩემში მე-
 ორე ფიქრი: რატომ არა სთქვა ლუჩინდამ, რომ მე იმის ქმარი ვარ?
 მე რომ ისეთი არავინ ვიყავ, რომ ჩემი სასული იმისთვის შუქრაცხეფი-
 ფა უოფიფიფიფიფიფიფიფი, — მით უფრო, რომ თვითონ იმისა დედამა, მანამ
 ფურნანდს ხსასვდენს, ჩემსე უკეთეს საქმროს ვკვარის მხოვდენს
 ლუჩინდასთვის. განა არ შექმლა ეთქვა, რომ ლუჩინდას მისი ხე-
 ლი მას აღარ ეკუთვნის — ანამედ სხვას, და მანამ შენ დაკამტვიცნობდი
 იმის სიტყვას. მაგრამ ბოლოს დავწმუნდი, რომ მატვიცის მოყვარეობამ
 დაუნშია იმს ჩემი ხიფათრული. მთელი ღამე ამ ფიქრებში ვიყავ გართუ-
 ლი და ლუჩინდასზედ ვიარე, სოღო გათქმებისს ამ მოკბში მოკვდი.
 სამ დღეს ვიდევ ამ მოკბში ვსხეტე უცხო-უგვლოდ და ბოლოს ერთ
 კვლსზედ გავკვ; იქ დამსვდენს მწყემსები და იმთ ვისოვე, რომ ესწავ-
 ლებისათ ჩემთვის სხდაც უფრო მიუდგომელი და უდაბური ადგილი
 იყო. იმთ ამ მოკბში ეს ადგილი მომსწავლეს, სხდაც მსახეთ
 ვიმეოფები და ვატარებ ჩემ დანარჩენ ძაღლ-უძღურ სინოცხლეს. ჩემი
 ვორიც აქ მოკვდა, მგონია მიმშვიდობა და დადღულობისგან, ან იქნება
 იმისთვის, რომ განთავისუფლებულიყო იმ უხარცებლო ტვირთისა-

გან, რომელიც იმას ამ უდაბურ მთებში მოიტანა. ამგვარად დაერწი მარტოდ მარტო მოუძღურებულნი ზ განება მისდელი ზ ამ მდგომარეობაში არც თუ ვისძეს ვკესუდი ზ არც თუ ვისიძე მოძქესა მსურდა, რომ სიკვდილისგან მოვერწინე. მე ვარგად არ მასსიავს, თუ რამდენ სასის ვიყავ ამ მდგომარეობაში, მაგრამ, როდესაც ცნობა მომბორუნდა მე აღარ ვგრძნობდი სიმძილს, გარნა ჩემს გარეშე მომდგენიძე შვექსი დავისასე, რომელთაც: უჭკვლია, გამძღეს მე. იმათ მიამძეს, თუ როგორ მიზოვეს ზ რამდენი შეურაცხყოფა მივაქეე იმათ, ასე რომ იმათ შემრაცეს მე ჰევასედ შემცდარად. მეც შევნიშნე, რომ ჩემი გონება შერყეული იყო ზ თან ზ თან ბნელდებოდა ზ სუსტდებოდა, ამასთან ვკვირბდი, ვისკვდი ტანისამოსს, სმა მალა ვევიროდი ამ უდაბნოში, ვწვევლიდი ჩემი ბუდის ვარსკვლავს ზ წარმოვსთქვამდი სოლმე ვკრედ ისევე სავარელი მტრის სასელს. იმ მდგომარეობაში მე მსურდა სოლმე ჩემ ოსვრასთან ჩემი სუელიც თან ამომეტანებინა. ამას შემდეგ გონსედ რომ მოვიდოდი, ისეთ სისუსტეს ვგრძნობდი, რომ ფეხსედ ძლივსლა ვდგებოდი სოლმე. სადგურად მე ამოვირწიე ერთი დიდი სის ფეულრო ზ იქ შევაფარებდი სოლმე თავს. ამ მთაში მეოფი მწვექსები სიბრალულის გამო მიზიდავენ მე საზრდას ზ ისეთ ადგილს დასდებენ სოლმე, რომ მე შევიძლო იმისი ზოვანა. სამ მოვესქენებათ, რაც უნდა სასოწარკვეთილი იყოს ვაცი, მინც ბუნებითი ინსტრუქტი სიმძილის დავამოფილებას ითხოვს. როგორც მწვექსები მეუბნებიან, სას-ღ სას, როდესაც ისინი მიზოვიან სოლმე მშვიდობიან მდგომარეობაში, მე დავიძაღები სოლმე, მაგრამ სხვა დროს ვი დავკეციმი სოლმე იმათ ზ ძალით წაწართმეე იმას, რისაც მოცემა იმათ თავის ნებითა შესურსთ. ასე ვატარებ მე აქ ჩემ საძაგელ ცხოვრებას ზ მსოლოდ იმასლა ველოდები, რომ უთვალმა მიძლოდოს სხვა სოთელში, ან არა ზ წამერთვას მე შესსიერება, რომ აღარ მტანჯავდეს ლუსინდას მოგონება ზ ფერხანდის დალატი. თუ უთალი მოიღეს ჩემსედ ამ უჯანსაჟელს მოწველებას სიცოცხლის წაურთმეველად, მაშინ იწება კვლად ჩემ გონსედ მოვიდე; თუ არა ზ—მე უნდა ვკვიდრო უთავს, რომ მან შეიწიროს ჩემი სული, რადგან მე აღარ ვგრძნობ ჩემში აღარც ვაჟაცობას,

აღარც ძალას, რომ გამოვიყვანო ჩემი თავი იმ შწუსარებიდან, რომელსაც მე საკვარდაი. აი, უივალსო, სამწუსარო მოთხრობა ჩემის უბედურებაებისა. მე ვნდობლობდი მეამბნ თქვენთვის დიდის დამშვიდებით, რომ კვლავ არ აღმოქმდა ჩემში მრავალი შემწიფოთებელი სინახული. ნუ ედებით ჩემ რჩევასა და დარბებას, და ნუ იფიქრებთ, რომ თქვენი ჭკუით არჩეულს წამალს ვითარბე გასკურნებას შექძლავს ჩემი უბედურებისა.

თქვენი შემწიფობა იმდენსაკე საბეულობას მომიტანს მე, რამდენ საბეულობასაც მოუტანს ავადმოიფის ის წამალი, რომელსაც ის არ მიიღებს. მე არ ვეკებ განკურნებას უ ლუსტინდოდ, და თუ მას ღარ შეუძლიან ჩემი იფის და თუ ის სსვას მიეცა, — მეც ჩემის მსრით სრულად მივეცემი უბედურებას, რადგან ბედნიერების კარი ჩემთვის დასშულია; თავის ორბეულობით მას ჭსურდა ჩემი დაღუბვა, მაშ დეე დავიღებო, რომ მათ ავასრულე იმის წადილი. დეე სთქვან, რომ მსოფლიოდ მე დამეკვთა უბედურების შემსუბუქება, და იმასაც ვერ ვბოკებ, რასაც სსვა მამურადება ჭბოკებ სოღბე მით, რომ დარწმუნდებიან სოღბე, ვითარბედ ნუგეში მათთვის შეუძლებელია; გარნა მე ვცნობ და ამ ცნობით ვიტანჯები, რომ ჩემში ვნებანი ჩემი სიკვდალით არ მოიხბობიან, არამედ გამეკების თან იმ სიბიოხს.»

ამით დაბოღოვა კარდენიომ თავის გრძელი და სამწუსარო სიკვარულის ბასი; და იმ წამს, როდესაც მღვდელმა დაპირა რაღაც ნუგეშსაცემი სიტყვების თქმა, — იმ წამს მოიხბა სსმინელი სმა; ამ სმამ მიიტანა სსოგადე უურადლება. მაგრამ ბრძენი ისტორიკოსი სიდ-ხამედ-ბენესელი ამ ავასას ათავებს მეორედ მეშიდე თავს და იმ სმარობასკედ შემდეგ თავში მოგვითხრობს.

თავი 28.

აქ მღვდელი, დაღაქი და კარდენიო შექსვდებიან დონ-ფერნანდის საეკარელს, დოროთეას, რომელიც მოუთხრობს იმათ თავის გარდასახვასს.

ბედნიერება იყო ქვენიერებისთვის, ათ წილად მომეტებით ბედნიერი

დრო იყო, როდესაც მოღვაწეობდა უმისარი დან კასოტი ღამისხელი. რა ძლიან ცდილობდა ღ როგორი გულითადი სურვილი ჰქონდა იმას, რომ როგორმე აღედგინა კვლად ღ გემტკიცების ქვეყანასკედ რაინდობას წოდება! წარმოადგინეთ—თუ კი ესდა, როდესაც მსოფლიოდ წიგნში ვკითხულობთ დან-კასოტის ვაყ-კაცობას ღ სამკვლითო ღვაწულებს, ასეთს ხიამოკნებას ღ კმაყოფილებას ვგრძნობთ მისკან, — მამინ რადა უნდა ყოფილიყო, რომ ვისმეს თავის თვლით ესნას დან-კასოტის სამკვლი ცხოვრება ღ სხიათაი, — ისე, როგორც ჩვენ ესდა წიგნში ვკითხულობთ!

მაგრამ ასდა ისეე ჩენი მოთხრობას გაცხრომელათ. როდესაც მღვდელი ვლადარკებოდა ღ ნუგეშს ამღეკდა ვარდენიოს, იმით შორი-ასლოდგან უცნოდ მოყნისთ სამწუხარო ტირილი ღ შემდეგი მოთქმა: «ოჲ, ღმერთო ჩემო! მღივს არ ვიპოვე ისეთი ადგილი, რომელიც დაჰფარავს ამ ჩემ დამძიმებულს გვამს. ჭო, მკობია, ვიპოვე, თუ კი დეე ჩემმა ბედმა არ განმამორას ამ დაფარულ ადგილს. ეს ამისთანა ღრუტეე ღ კლდეები, ეს განმარებული ადგილი, სდაც უნდა დავლიო სული, რამდენით მომკტობულად სატროფანი არის ჩემთვის, ვიდე სდა, რომელით შორის ვლადარკის ვიპოვე, რომ გამაქარკოს დარდა ღ შემამსუბუქოს მწუხარება.» შემდისსებულმა შირებმა იგრძნეს, რომ ეს სმა ძლიან მოარდგან არ უნდა ყოფილიყო ღ მამისეე წავიღნენ იმ ბედზედ მომტარადის სამესილად. რციოდ სბივიც არ გადაედგათ ვერ, რომ იმით შესწრეს თვლით ერთ ასდა-განდა, გლესურად ჩაცმიელ ყმაწვილს. შირისასე კარვად ვერ დაუნსეს, რადგან ის უცხო ყმაწვილი მასრიდი იდგა ღ წყაროში თვესეს ამანდა. მიიპარნენ ამისთან სემად ღ სხეს, რომ მას თვესები სითეთრისკან ორ წმინდა მარმარილას ქვის სატეს უგანდა. შირიელ გაჰკვირდნენ, რომ იმ ყმაწვილს ისეთი თეთრი ღ მშენიერი თვესები ჰქონდა ღ მიჰსუნდნენ, რომ ის თვესები ურმის უგან დენისა ღ ტლასის რკის ღიწნისა არ თვესენ, როგორც შეიძლებოდა ეთქმას ვანს იმის გლესურ ტანისამოსკედ. ეს თვარულად დათვლიერება უცხო ყმაწვილმა ვერ შეუტყო. შემდეგ მღვდელმა თავის ამხანგეს ასმდა, რომ კლდის უგანიდამ მიჰპარადნენ იმ

ემაწვილს ღ იხე შეეშვრათ. ამ უნახს კენა სემოდან რაღაცა ბლეხსა
 მგზავნი ღ წელსედ ბრტეული თახმის თეთრი ქამარი ერტყა. ზერანგის
 ამხანაგი მუდისა ქონდა ღ მუდისხვე ქუდი ესურა, უკისირიო რუხე-
 ლი ქუდის მსგავსი. ზერანგის ამხანაგი აწვივა მუნსელებადს ღ წვიკუნი
 გამოსწვირავდნენ თეთრად მარმარილოხვეით. რომ გაათავა ფესების ბას-
 ვა, გამოილოა ქუდიღვან ზირსხორცის ნაცვლად სელსხორცი ღ, რა გა-
 დიფარა უკან თმები, გამოაყხნდა ზირსხსე. ამ დროს ეველს რაღაცა
 თავსწარა დაეცათ ემაწვილის ხაკვირველი სიმშენიერისა ვამო; კარდე-
 ნიამ ნუქად წახსურსულა მღვდელს: ეს ან ღუესტინდა უნდა იყოს ღ
 ან სრულებით ქვეწიურა არსება არ არსო. ამ მშენიერმა დადინამს
 მოისდა ქუდი ღ, რა გიქნ-გამოიქნია თავი, იხე გულისკლავად დაწვეს
 სართამ თმებს რსევა ღ ქანაობა, რომ იმისი სიმშენიერე ღ სიკუ-
 გ ღუნი თვით მხესაც შექმურდებოდა. ასედაც ხვესმა გამარტის
 ცხადად დაისხეს, რომ იმათ წინ იდვა ემაწვილი კაცი ვი არა,
 არამედ მშენიურა ქალი, რომელს მგზავნი თავის დღეში არ ქისათ
 არც იმ რა დონ-გისორცის შეკობრებს ღ არც თვით კარდენიამ —
 ღუესტინდას მეტი. კარდენიო არწმუნებდა იმათ, რომ მხოლოდ ღუესტინდას
 სიმშენიერეს შეედრებოდა იმ ქალის სიმშენიერე. იმის გრძელი ღ მო-
 მხრო შიღვი ვაკები ზეარავდნენ არა მარტო მხარ-ბუქს, არამედ მოედ
 ტახს ღ ამ გვარი სძირი ღ გავიყუბული თმებისგამო მოელი სხეულა-
 ხვან უხანდა მხოლოდ ფესები. ტურფა ღ ღამაში სელები ამ ფამად
 სვარცხლის ნაცვლად ემხანურებოდნენ მას, ღ რადგან იმის ფესები ემ-
 სვავსებოდნენ მარმარილოხს ქვეს, ასდა სელები თოვლის მგზავნად
 ბრწესავდნენ თეთრად. ამხანაგი არ შეკლებოდა ხვენ მოგზავრებს
 არ გაქლებიყოდათ ამ სექმის გამოიბუხან სურვილი, ღ ამიტომ მღ-
 ვან თავი დასრეს. მოქვარა თუ არა უური რაღაცა ფესის სმს,
 მშენიერმა ქალმა მამხივე ზირსხსიდგან მხარ-ბუქისკენ გადიფარა თმები,
 მიისედა ღ, დაისხა თუ არა სამი ვილაც უნხრო კაცი, სელი დასტა-
 ცა სელსხორცს ღ შეძინებული გაიქცა. მაგრამ იმისმა სსმს ფესების
 დადხასხ ვერ შეხსლეს ქვიძხედ სირსილი ღ რამდენიმე ნაბიჯის გადა-
 დობის შემდეგ კვლარ შეხსლეს ხარულია ღ ხაწვადმა ქალმა, მეტი
 ღანე არ იყო, ხავეცა. ხვენი გმირები მამხივე მიემკედნენ ღ

მღვდელმა მშვიდის სმით უთხრა. «ქალბატონო, ვინც უნდა ბრძანდებოდეთ, მაინც ჩვენი ნუ გეშინება; ჩვენ გუელში სხვა განზრახვა არა არის რა, მხოლოდ გვხურხ გემისსუროთ, რითაც შეგვეძლება. ნუ ეტყობი ჩვენგან გაქცევას: ხომ ჭხდავ, რომ ნებს არ გაძღვევს შენი ნაწი ფესები და არც ჩვენ განუებთ თავს.» შემკრთაღმა ქალმა სამ კადარ ამოიღო და მიწასკად დაჯრულსავით ერთ ალაგას დაჩნა. მღვდელმა სელი მოჭკიდა და უთხრა კიდევ: «თქვენი თქუბი, ქალბატონო, ამკარად აცხადებენ თქვენს ვინაობას და ტყუილადდა სცდილობთ დაითაროთ თავი სხვანაირის ტანისამოხით. ჩვენ ცხადად ვსედავთ, რომ თქვენ უბრალა საქმისთვის არა სართ გამოქტეული ამისთანა უდაბურ ალაგას, და რადგან ბედმა თქვენიან შეკვსკედრად, — მხათა ვართ შეძლებსამქუბ რჩევა მოგცეთ რამე, თქმცა სრულებით თქვენი მორჩენა არ შეტკეძლება. მშენიერო ქალა, იცოდეთ, რომ რაც უნდა დიდ მწუსარებაში იყოს ადამიანი, ვიდრე ცოცხალი არის, იმან არას დროს არ უნდა შეურაცხ-ჭეოს მოყვასის გუელითადი რჩევა და ნუგეში. მამ დამშვიდდით, სასწაულებრივო ქალა, ანუ სასწაულებრივო ქალბატონო, ანუ გუბმასე როგორ გიწოდით, ვინა ბრძანდებით? ნუ ჭკრთით და ნუ გეშინიანთ ჩვენა; გვითხარით რა ამბავია თქვენს თავს. დარწმუნებული ბძანდებოდეთ, ჩვენ ყველას სათითად, ვისაც რა შეგვეძლება, ვეცდებით შეგომსუბუქით მწუსარება». გაბრუებული და გონება-დაკარგული მშენიერი ქალი შემელივით იდგა და ყურს უკადება; ისე განცვიფრებული უყურებდა მღვდელს, როგორც გასსახთ ერთი უსიერო, უსწავლელი გლეხკაცი, როდესაც დიდად უნახავს სივთს აჩვენებენ რასმე. დასასრულ, რაკი ხას ამ ქალმა, რომ მღვდელი ისე გულით ესკეწეოდა იმის ვინაობის და ვითარების შეტყობას და მანთანვე აღუთქამდა ნუგეშის-ცემას, — მშენიერმა ამოიღვა ენა და დაიწყო: «რადგან ამ უდაბურმა მოებმა ვერ დამთარეს საფსისეგან და რადგან ამ გაწეწილმა თქებმა გამოამაშგარეკეს, — ტყუილიდა: ესლას მე თქვენ ველარახიფერს ვერ მოგატყუებთ. გმადლობთ, უთაღნო, მაგ ყურადღებისათვის, რომ ასეთ თანგომსობას იხენთ ჩემდამო. რადგან ასეა, უნდა ავასრულა თქვენი სურვილი და ყველას ჩემი თავსგარდასავალი დაუმაღვად განგიცხადეთ. ესეც კი უნდა მოიხსენიოთ, რომ მე ძრეულ მემინიან:

ვაი თუ ჩემმა უბედურების მოთხრობამ თქვენში დიდი შთაბეჭდილება მოახდინოს და იქნება თქვენ ძირიელ მახსოვრებელი; მაგრამ სამწუხარო უფრო ის არის ჩემთვის, რომ ვერაფერს მიწამლებთ და ვერცარს სუბიექტურ მოძღვრებით რასმე. მე მხოლოდ იმისთვის ვაძიებთ ყველა ჩემს თავს-გარდასვალს (რომელიც ძალიან შეძლებს), რომ ცუდი არა იფიქროთ ჩემსად და არა სთქვათ: შეუფერებელი ტანისმაცხი რათ აცვია ამ დამიანს და რას დაქვითებს ამ უდაბურ მთებშიაო. ეს სიტყვები ამ ასალგანსდა ჭაღმა ისეთი მშვენიერი და ნახის სმით წარმომსახვება და ისე გონებისადა, რომ ჩვენი გმირები ამან უფრო გააკვირვებს და უფრო დასწივებთ გული, ვიდრე ზირველ სსვის დროს მინამ სსვის ხელამსხემ. — იმათ აღუთქვენ შესაძლებელი ხმისსური და სისოვდენს, რომ ჩქარა დაეწეოთ თავისი ამბავი. ხაწყალმა ჭაღმა ბეჭერი აღარ ისევე წია ისინი: გაისწორა ტანსაცმელი და თქვა, დაჯდა ერთს დიდ ქვაზე და გარს შემოიხსნა ხმა უცნობი მსმენელი. შემდეგ, როგორც იყო, შეიმავრა თავი, შეიკავა ცრემლები, რომელნიც ის იყო ხაჯე თავლებიდან ჩამოცვივანს აწირებდნენ, და ხამური წმინდა სმით ასე დაიწეოთ თავისი სამწუხარო ამბავი.

ჩვენი სოფლის ასლას, ანდალუსიაში, არის ერთი პატარა ქალაქი; ამ ქალაქს ერთი ისპანიის გერცოგის ხსელი ჭქვან და იმ გერცოგისგან იმეოთნის ის ქალაქი. იმ გერცოგს ჭყავს ორი შვილი: უფროსი მამულის შემკვიდრე არის და იქნება იმის ძალადი თვისებების შემკვიდრეც გახდეს; მაგრამ უმცროსისა კი არა ვიცინა, იმის შერი, რომ იქნება იმან განუღობის ბოროტ-მოქმედება და ავსაკობა და გელიდოს დალატობა დაიშვიდროს. ჩემი მშობლები ამ ქვეყანაში სცნოვრებენ. ძალადი ჩამომავლობის არ არიან ისინი, მაგრამ ისეთი გამომჩინდა და მდიდრები არიან, რომ მთელი ეს მხარე იცნობს იმათ. ფულებს და ქვეყნიურ სიმდიდრეს რომ ის ფასი ჭქონდეს, რაც ბუნებით ნიქს, სწავლას და დიდ ჩამომავლობას აქვს, ჩვენ აღარაფერი ვაკვლდებოდა რა და მეც ამისთანა უბედურება არ შემქმნებოდა. ყველა ჩემი უბედ-

*) გელიდო ყოფილა რინდი, რომელსაც მეთერთმეტე საუკუნეს დასასრულს მოუკლავს კაროლი სანხო მუარე.

ზა იმაში მდგომარეობს, რომ უბრალო წამომავლობისა ვარ. მართალია, არც ისე ძლიან უკანასკნელი უკარისა ვარ, მაგრამ მანც კადეკ ის იყო მიხეცია ჩემის ამ უკარი გაუბედურების. ჩემი მძობლები უბრალო მიწის მხეხელნი არიან, მაგრამ თავიანთი კარგი მდგომარეობით & სიმდიდრით თითქმის აწინაურობა დაიმტკიცეს. ისინი სიმდიდრეს არაფრად არ ზეახტებდნენ: იმათი სიმდიდრეც, ბედნიერებაც & უდიდებულები ხაზინაც მხოლოდ მე ვიყავ. მე ვიყავი იმათი ქონების ერთადერთი მემკვიდრე &, რასაკვირველია, სულ ჩემ იკურაობაში იყენს. მე ვიყავ იმათთვის სარკე, რომელსაც შემომტყუროდნენ & ხისარულით სტეპობდნენ; მე ვიყავ იმათი სიბერის ხისარული & სუგეში. ამასთანავე მე ვიყავ როგორც იმათი გულის ზეტრონი, აგრეთვე იმათი ქონებისც. მე ვაყენებდი მოსამხსნურებს ხაქქესკედ, მე ვაძლევდი იმათ ფულს, მე ვუბედი ვურს ხაქონელსაც, კენესსაც, ქათმებსაც & სრულიად ჩემ სელში იყო ეჯახის ხსლახსობა. ვეკლავიერს ისე გულმოდგინედ & სდღისიანად ვუბედი ვურს, რომ არ შემოდღას სიტყვებით ცადიოცტეთ. როცა გავათავებდი ხსლახსობის წესს & ვეკლავიერს ვამაგიორებს თავის ხაქქესკედ დაგყენებდი, დანარჩენ დროს ვატარებდი ჭრა-კერვაში, როცაში, წაგლის კაოსკაში & ან ქარს უგრავედი სოღ-მე. & ასე სიტყობებით & ხილიოქებით ვატარებდი ჩემი ცხოვრების დღეთა. თქვენ ნუ იფიქრებთ, რომ ჩემი მძობლებისა & ჩვენი ცხოვრების ქება იმისათვის გავაგრცხლე ასე, რომ მე ტყუილი ვეყენს მიეყარს: ამათი მხოლოდ მე მსურს დაგანსოთ: ჩემი ბრალი ყოფილას, რომ იმისთანა სიმდიდრისთვის თავი დამისუება & ამ მდგომარეობაში ვარ, თუ არა. მაგრამ ამა იყო ჩემი ამ უკარი ხსნამოცნო & უდარდელი ცხოვრება, ტყუილი იყო ჩემი ოთხ-კედელმუს მონასტრული ცხოვრება, ტყუილად მქონდა იქედი, რომ შინაურების მეტს არაგის ვინსე. დღესასწაულობით თუ ვეკლავიერში გავეუბრედი დედამისს ან ჩვენ გოგოებს, მაშინაც ისეოთხიანად მოვიბურდნავდი ხსეს, რომ თავლების მეტი აღარა მისხდა რა, & თავლებსაც იმისათვის ვიჩენდი, რომ ხიარულიში გზა დამეხსნა. მაგრამ, გამაწურა დემოთი, მცბიერება თავლებსა, ხეკარულით თავლებსა დამეუბნეს მე. ჩემდა ხეუბედურად, გურგოცის

უჩიროსმა შვილმა, დონ-ფერნანდმა, მომკარბო ოცოვრდაც თვალი, შუგრი და დამაწყო დენს...»

ჭარდენიომ ფერნანდის ხსენებით რომ ცაიგონა, ერთბაშად შეინკა-
ლას ხსენებდა და იწყო შეოთვა ავადმოყოფით, ასე რომ ძველებმა
დალაქმა რომ შექნედეს, იფიქრეს უთუოდ ამ კაცს თავისმა ჩვეუ-
ლებრივმა საოცრებ მოუხარაო. ჭარდენიომ თან-და-თან განკადს მოუძღა,
დაუწყო ოცულმა დას და გამტარებელი უფურბდა თვალ-მოუძიარებელი
გულის ხკლავად მოღაზარეუ ქალსა: ჭარდენიო მიჭსკად ვინც იყო ეს
ქალი. დორთოც უფრადლებს არ ატყუდა ჭარდენიოს და განკამდე-
ბდა თავის ამბავს: «დამსხს თუ არა იმ კაცმა, ჩაუვრდა გულში გიჟ-
რი სიუვარული და, მართლაც, კიდევ მაღწია თავის გულის წადილს.
მგრამ, ეს ამბავი რომ ძირეულ არ გავრძელებს, მე იმეებს არ გამოუდ-
გები, რაც იმის ხსენებები ჩადინა იმ დროს, როცა უნდოდა გამოეცხა-
დებინა ჩემთვის თავისი მსერური სიუვარული: ვინ იცის რამდენჯერ
დაქრომა ჩემი გამდელი დეაკაცი, რამდენ სხუქრებს უძენდა ჩემ
დედ-მამას, რამდენ წვეულებას და დეხსწაულებს ჰმართავდა და
დამეც ქეივის ვიწინით და განასით არავის მოხსენებს ადარ ამდედა.
ამისთანვე, ჩემ უხებურად, ვინ იცის, რამდენი წერილები მომდიოდა
იმისგან, სულ იფიცოს და აღთქებით გატყენილება. მგრამ მე ამებს
სრულებით ყურს არ უვადებდი და უფრო-და-უფრო ვერიდებოდი, რა-
გორც ჩემს ძველებს. ეკვდა ამას ვხნადიოდი იმისათვის კი არა,
რომ არ მომწონდა ის და ან ჩემი უღირსი იყო, — წინააღმდეგ, მე თი-
თონ არ ვიცი, ისე რათ ვიქცეოდი. მგრამ ესკი მომწონდა, რომ იმი-
სთან გამოიხილეს და უოხნად ვაქცენს უფრადი, როგორც იყო დონ-
ფერნანდი, და ძირეულ დიდ ხომოქნებს მამდედს იმის წერილები,
როდესაც ვითოსულობდი ჩემ ქებს და შექობას. რა უყოთ?
ჩვენ, ქალები, ისეთი ბურებისანი ვართ, რომ, რაც უნდა ცუდი
ხსიხსნი ვიფიქროთ, მინც ძირეულ გვესამოვნებს, როდესაც ვინმე მოგვი-
წახებს და ლამაზს დავკვიძსებს. დონ-ფერნანდი არა მძლავდა თავის
სიუვარულს და იმისი სურვილი არა თუ ხსენება, თვით ჩემს დედამამც
გაიგეს. მე ჩემის ქვის გაფრთხილებით და მშობლების დარბებით
იმის იფიცა და თხოვნის ყურს არ უვადებდა და ამიტომ ჩემს ვერ-

ფერი ზასუნი ვერ მიიღო. ჩემი დედამა მადმულ გამიშეოკებდა სოფლ-
 მუ, რომ იმთი ბედნიერება, კეთილდღეობა და უოკელი ზეტვი იყო
 დამოკიდებული იმაზედ, რომ მე კარგი ხასელი მქონდა. ასე მეტოფედ-
 ნეს სოფლმე: «შენი თავიც აილე და დონ-ფერსანდისცა, გარომე, რამ-
 დებით შორას ხდესკარ იმაზედ და მამის შესვე მიქსვდები, ეგ ფიცი და
 სკეწას წმინდის გულით აწიან ნაწერნი თუ არა». ამასთანავე ჩემი
 მშობლები იმასაც მხარდებოდნენ, რომ ჩემი სურვილით ვისაც რა
 დროს მოვიდოდებდი, ჩვენებური იქნებოდა თუ სხვა მკეწისა, მაშინვე
 დამქორწილებდნენ. იმათთვის ჩემი გათხოვება ძრიელ უადვილესი საქმე
 იყო, ამითვის რომ ჩემი სილამაზისა და მამიქმის სიმდიდრით სმს
 ყველგან იყო მოდებულე. ამის მიხედნისა გამე მე ჩემ ზარსხედ მტკი-
 ცულ ვიდექი და არაფერი სიტყვა და იმედი არა მიმიცარა დონ-ფერსან-
 დისთვის ამის გულისთქმასე. მაგრამ, როგორც ვატყობდი, დონ-ფე-
 რსანდს მანც უფრო-და-უფრო უნდავლდებოდა სიყვარული და უფრო-
 და-უფრო ელტოდა თავის გულის თქმის ძილწეკას: იმისა სიყვარული
 მართალი რომ ყოფილიყო, მაშინ მე თქვენ ამ სიტყვადამანც სომ
 ველარ მსხავდით. შემდეგ იმან ხადგანლაც შეიტყო, რომ ჩემი მშო-
 ბლები ვითომ მადე მიპირობდნენ გათხოვებას. ეს ამავი უპარგად
 იმან ჩემი მოპოვების იმედს—სელიდგან ვერთქოდი. ეს რომ შეიტყო,
 იმან მიქმართა შემდეგ ღონისძიებას:

«ერთ ღამეს დავრჩი სავლოდში მარტო ჩემის მუხლით და ყველას
 კარებები მაგრა ხაკეტე, რომ ჩემის გაუფრთხილებლობით არაფერი
 არა შემსთვეოდა რა და ჭორები არა შეედგინათ. მაგრამ სულ ტყუ-
 ილად.... წარმოიდგინეთ, რა რიგად შევერთი და გავკვირდი, რომ ხა-
 დგანლაც გამიხნდა ჩემს ოთასში დონ-ფერსანდი. ეშმაკმა იცის, რო-
 გორ შემოპარულიყო, რადგან ყველას კარებები ჩემის სელით დაკეტე
 მაგრა. იმე წამში ისეთ ხორად გავხდი, რომ ველარც რამე დავინახე
 და ველარც სმს ამოვილე შიშისა და სირცხვილისცან; და თუნდა დავი-
 რება მომქურვებისა, მანც ვერ დავივირებდი, რადგან იმან მაშინვე
 შირსედ სელი დამიფარა, და ამა რელს უშეელიდი ჩემ თავს. ამ კანც
 დაიწყო ფიცილი და შეხვენება თავის თავსე, რომ სურულით დაკურ-
 წმუნებისე ყოველისეკრსედ რასც ამოხდა; სხლას მადიან გაკვირებული

ვარ, თუ რა ძალა ქონდა ტყუილ ფიცსა და თავის შეჩვენებას. ამასთანავე შემოდირიოდა ცხარის ცრემლით და ყველა სიტყვებსედა ისეთს ამოიხარებდა, რომ უსულა არსებასაც კი შესაბრალებდა თავის თავს. მე, სავალმა, გამოუცდელმა და ამ გვარი საქმის უნახვამ, ცოტ-ცოტად დავიჯერე ყველაფერი, რასაც მეუბნებოდა ის მოღალატე. მე ეს მიკვირს ბოლოს ისე როგორ დამძლია და ამიყოლია, როდესაც მე წინდაწინ შესაბრალების მეტი არა აღმომიჩინია რა და არა მითქვამს რა იმისთვის სხისამოვნო და სხისარყოფო. ზირველი შიშისაგან რომ მოკებრუნდი, — არცაი მეგონა, თუ ასრე გაგებდავდი, — მიუბრუნდი და უთხარი ამაყად: «მის მკვირად რომ ესლა გაცოფებულ ღოამს გეჭიროთ თავის ბრწყალებში და მის ბრწყალებიდან თავის გამოსხნა შექმდოს ჩემი ჭაფურების შეწირვით, მაშინაც არ დავკოთხისმდებოდა ამაყედ, და თუცა ჩემი გვაძი ასლა თქვენს ხელშია, მაინც სული თავისუფალია და მსოფლიად ჩემ სინიდისს გამოაჩილება და თქვენ სინიდისს ეწინააღმდეგება, თუ ძალას მოისმარებთ ჩემსკად. თუცა ასლა მე თქვენ ხელში ვარ, მაგრამ მაინც თქვენი მონა და მახმსასურე არა ვარ, და თუცა თქვენ ძალადი შთამომავლობისა ბრძანდებით, მაინც სრულებით არა ხართ ჩემი მბრძანებელი. მე მქვს იმდენავე ჩემი საგუთარი ღირსების გრძნობაები, რამდენიც თქვენ. თქვენი ღირსება და სიმდიდრე ჩემთვის არაფერია. მე თქვენი სიტყვები ვერ მომატყუებენ და თქვენი ცრემლით ვერ დამიყოლიებთ. და თუ ჩემი დედამა განდომებსთ ჩემ ქმად და იმათ ჩემი სახელი არ დამცირდება, მაშინ, ჩემის სულის წინააღმდეგ, დავკოთხისმდები იმათ სურვილსედა და განსდებით თქვენ ჩემი ქმარი, რასაც ასლა ძალით სცდილობთ. მე თქვენ გუთიცებით, რომ ჩემი გული მსოფლიად ჩემს ხვეულიერს ქმარს უნდა კეთილადქს.»

— «ოჰ, თუკი საქმე მაგასედა არის დამოკიდებული, შეგვირთ უსინიდიო მატყუარამ, მამ ანა ჩემი ხელი, დაიჭირე, შენ გეკოთხის, ჩემო დოროთო! (ეს სახელი ერქვა იმ საწყალ ქალს) მე ვიჭიბები შენი სამდვილი ქმარი და ჩვენი ცოლ-ქმარის მოწმად მოაწყოდებ ზეცას, როდესაც არა დავიკებრუნებ რა, და ამ ყოვლად წმინდა ძეგთის-მძობლის ხატს, ჩვენ ზირდაზირ რომ ასვენია.»

გარდესიომ რომ დოროთოქს სახელი გაიგონა, წინანდელივით გიჟი

დედ დაიწყო განკარგვა და ცხსცასი, და ესაა კი სამდვილად დასაწყისად
 ზირველ თავის წინსვლად: იმან შეიტყო სამდვილად, ვინც იყო ეს მძკ-
 ნიერი უცხო ქალი. კარდენიოს არ უნდოდა სიტყვა გაუწევებინებინა ქალის-
 თვის, თუმცა მისი მოთხოვნის ბოლო თითონაც იცოდა; მაგრამ ეს კი უთ-
 ხრა: «როგორა, ქალი? თქვენ დროთაუა გქვინთ? მე ვინაობდი ერთ
 დროთაუას, რომლის ამბავიც თქვენსას ძირიელ მიქმსგავსება; მაგრამ
 გთხოვთ გააგრძელოთ თქვენი ლაზარაკი. რადესმე შეც გატყვიით მტ-
 გვარ ამბავს და ის ამბავი მაგ ამბავსკედ ნაკლებ არ გატყვიერებთ თქვენ». —
 დროთაუამ შეესვდა ამხმდილ კარდენიოს და სთხოვა ეამხნა, თუ კი
 იცოდა რამე ამბავი. ამას შემდეგ დაუმატა დროთაუამ: «დასასრულ მე
 ესაა დამჩენია იმედათ, რომ რაც უნდა დიდი უბედურება რამ შექმი-
 თსკეს, გულ-გრილად უნდა დავსკდე. დარწმუნებული ვარ, რომ ამას იქით
 ჩემ უბედურებას ველარაფერი მოემატება». — «მე გატყვიით ვეკლავიერს
 ჩემი გულის ჰასუსს, მიუგო კარდენიომ, მაგრამ ჯერ დრო არ არის
 და არც თქვენთვის არის ჯერ საჭირო». — «თქვენი ნება, წინააღმდეგი
 არ გაკისრებით, მიუგო დროთაუამ, და განაგრძელა თავისი ამბავი: «დღის-
 ფერანხდამ ხამიადლო დვთის მშობლის სატი ჩვენი ცოლ-ქმობითი შე-
 გავშირების მოწმად, და დაიფიცა, რომ ჯვარი უნდა დაეწერა ჩემსკედ.
 მაგრამ მე ეს მამინვე მომიკანდა და უთხარი, რომ ვაი თუ მამ თქვე-
 ნი კმაყოფილი არ დარჩეს ამ თქვენ ცოლის შერთვსკედ, რადესმე მე
 უბრალე კაცის ქალი ვარ მეოქი. მე წინადეკ ვაფრთხილებდი იმას, რომ
 ჩემი სიღამხით არ მოტყუებულყო და ბოლოს ნახვა არ დაეწყო: უბ-
 რალე გვარის ქალი რათ შევირთყო. ამასთანავე მე ისიც ვსთხოვე,
 რომ ჩემთვის თავი დაენებინა, რომ მე ჩემი ცოლი და ჩემი შესაფე-
 რი ვინმე შემსკედროდა ქმრად. მე ისიც მოვკანე, რომ მალე-დაბადი
 ჩამომავლობის ცოლ-ქმართა შორის უკმაყოფილობა დვილად მოსდებს
 სოლმე, და ღარც კი მასსოვს, რამდენი ამ გვარი წინა-დადებები ვუთ-
 ხარი, მაგრამ არ იქნა, ვერაფრით დავაღწივე თავი. მაგრამ ჩემ გულში
 ესეც კი ვიფიქრე: განა ჩემს მეტი მღამალი ხარისხის ქალები მალე
 გვარისსკედ არა თხოვდებიან, და განა, დღის-ფერანხდის მეტი, უბრალე
 გვარის ქალებს არავინა თხოვდებიან, სიღამხისსკემო. მამის უთხარ
 ჩემ თავს: თუ კი ამ გვარი მატალითი ქვეყანსკედ საასა სხვა სდებს

ჩოღმე, მე რაღათ მოკერიდა ამისთანა ბუღიერებს, როდესაც ჩემი სვე ხელში პაძლეკს მას. მაგრამ ეხეც კი ვიფიქრე: უთხრა თანსმისა და ტყეელი სიევარული გამოუცხადო, ღმერთს როგორ მოვატყუო და ღკთის დედას შეთქი; თუ არა და ეს კაცი ძალას მოისმარებს, გამაუბატიურებს და ხასჩაკავებელი გავხდები. მაშინ სომ ამასაც იფიქრებდნენ, რომ დონ-ფერნანდი ვითამ მე შემომეყვანოს ჩემ საწოლში; და ამა რაღათი გავიმართლებდი მე თავს. მაგრამ ეს ფიქრები ვიდევ ვერ შემაშინებდნენ და ვერ შემაცდენდნენ, რომ დონ-ფერნანდს არ დაქვეო ფიცი, შესკერებს და ამასთანვე ტირილი, ასე რომ თვალებიდან წყაროსავით ჩამოსდიოდა ცრემლი. და რადგან თითონაც ისეთი მშვენიერი შესუდულობის ვაჟკაცი იყო, რომ რაც უნდა ცივი გულისა ვუოფილიოე, მისიც გამოცდებოდა, ვაბუდე და დავრთე ხეობ იმის სურვილზედ. მაშინ დაუთასე ჩემ მოასლეხ, რომ ის ყოფილიყო ჭკუენიური მოწამე ჩვენი ფიცისა.

ამას შემდეგ მე დღე-დღეზედ მოველოდდი ჩვენ სუფელიერ შეერთებას, მაგრამ დონ-ფერნანდს თურმე ფიქრათაც აღარ მოკლიოდა, რაცო მიჭყდა თავის პირველ გულის წადილს. მართლაც და კაცი ასე უაყალა: როდესაც თავისა პირველი უწმინდური გულის წადილი შეუსრულებოდა, იმით დაუბოლოებოდა თავისი ტრიფობა და თავი დაუნებოდა. ეს სწორედ შეჩინა მე დონ-ფერნანდში, რომელიც ეჩქარებოდა რომ ძალე გამშორებოდა; ისეკ იმ მოასლეხ, რომელსაც შემოეჭვა ჩემთან, გათქნებამდის გაუღო კარები და გავიდა ჩემი საწოლიდან. რომ მეთხოვებოდა, თუძცა პირველსავით გულისანად არა, მაგრამ ვიდევ მარწმუნებოდა, რომ უთუოდ აღასრულებდა თავის ფიცს, და ამას დასამტკიცებლად ამოიღო ჯიბიდან ძვირბანა ბეჭედა და თითზედ გამოკეთა. ამას შემდეგ ვაუშორდით, მაგრამ არვიცი, როგორი გულითა: გვისაროდა, თუ დაღონებული ვიყავით. ეს კი მახსოვს, რომ სირცხვილისგან სულ ჭირის ფიცი დამეხსა, ჩემი თავი აღარ მახსოვდა და რაღაც მოუხვეწებლობა მომეცა, ასე რომ ჩემ მოასლეხ ველარც კი გაუჩავრდი, რომ იმას ჩემად ჩემ საწოლში დაქადა დონ-ფერნანდი. მაშინ, ერთის სიტყვით, სულ დავიფასტე გონებით და ვეღარ ვგრძნობდი: საკეთილოდ მომიხდა ის საქმე, თუ საუბედურად. მაგრამ კი, რომ ძალიოდა, მე უთხარ დონ-ფერნანდს: ამას იქით მე შენ გვეუთვნა შეთქი და ვიდრე და-

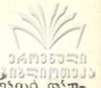

ქორწინებულად, როდესაც შენი ნება იყავს, დამღამე მადი სრულყოფილი გზით, როგორც ესაა შემოსველ მეთაი. მართლაც, ერთსეულ ვადეკ შეხვეწა და იმის შეტად ის ხეითან აღარ მოხუდა. ბევრი ვენდაც, მაგრამ ველარხად ვერა ვანსე; ველარც ქუჩაში, ველარც ხასლში, ველარც კვლეხისში და მთელი ის ხეითვის დაუვიწყარი თვე სულ ვაი-ვაგვლანით გაშიტარება. ის კი სხვაგან არსად წასულა, სულ თავის ხეივარელ ხადირობაში ატარებდა დროებს. **ოჰ, დემართა!** რა გრძლია შეხვეწილად დინს ის დღეები, რა მწარე იყო ხეითვის მამინდელი ერთი წამი! ჯერ ცოტა უკვირე იმის ფიტის აღსრულებასეულ და მერე სრულყოფით დაკვარეუ ხასიება. მამის კი ვაგვრობა დაუწყე მოასლეს და ხემ გულის ვაგვრობა და ნაღველს სულ იმსეულ ვერიდობდი. მაგრამ ხემ მწუხარებას დედ-მამას არ ვატყობინებდი და როგორც იყო ვიმეტრებდი ცრემლებს, რომელითაც თვალები მუდამ ხავსე მქონდა. ამ გვარი ჩვეულებრივი ხეში მდგომარეობა დიდხანს არ გატრძელდა. ბოლოს ის დროც შეწივა, რომ წირეს გავიდა ხეში მოთმინება, დამიდგა გონება და ხეში უბედურება უნდა გამოამტარებულყო. მომივიდა ამავე, რომ დან-ფერხანს და შეერთა ერთი მდიდარი და გამოხენილი კაცის ქალი, ლამაზი, მაგრამ უმწიოვო. იმ ქალს ხასელად ლუსტინდა ჰრქმევია და იმთა ქორწილში თურმე ერთი რაღაც სამხელი ამავე მომხდარა.

გარდენილი, ვაიგონა თუ არა ლუსტინდან ხასელი, შეუთამამეს მხრებში, წარბები შეიჭმუნეს, ტუჩებს ვენეტა დაუწყო და მწწანულ თვალებიდან წყაროხავით ცრემლები გადმოხცვივდა. დროთათვის კი თავისი ლამაზი არ შეუეხებია. «მე ეს ხამწუხარა ხალი ამავი რომ გავიგე, — იმის მატერად რომ გავქვაგებულოყვა, — ნეტავი არ იქნებოდა — ისეთ ხარად გავმოთლი, რომ ქუჩიდან უნდა გადავვარდნილოყვა, იმის უხინიდილობა გამქმევენების და მერე ხეში თავიც მოქველა. მაგრამ ამ ამავს ხსვა დონის-ძიება ვამჯობინე და მეორე დამქვი მავიყვანე აღსრულებში. ხეში განხრასვა გამოუცხადე ერთ ხემს მოხამხასურეს და იმან ეს ტანისმოსი მიმოვნა; ხავიცვი და დავადქმ გხას. იგივე მოხამხასურე გამომევა იმ ადგილამდის, ხადაც უნდა შეხას ხეში დამღუბველი. თუმცა ვირველად არ მოეწონა იმან ეს ხეში განხრასვა, მაგრამ რომ დამატეო — მტკიცედ ვადექი ამ ანონედ, დამ-

თანხმდა ყველგან გამოყოფას, თვით ქვეყნის კიდემდინსც. იმავე წასწ
 ხავეწყე ტილოს ზარკში ხეში კარგი ტანისმცხისი & რამდენიმე ოჯელი
 & შუა-ღმისას გამოვიზარე ხეში დედამისის ხასლიდგან იმ მოსამის-
 ხურით. ფქსით მოკდიოდი, მაგრამ თითქმის ოჯრები მესხს, ისე მო-
 ვებინავდი ფრინველვით. მე ისე იმისათვის მივესწარებოდი ქალაქში,
 რომ—თუმცა მოლაღატე დან-ფერსანდს თავის დასტერილ ხაქმს კვლარ
 დაშულიდი—მინც ერთი ის უნდა შეკითხას იმისთვის, როგორიღა თვა-
 ლებით უყურებდა ის ან თავის თავს & ან მე რა თვალითღა შემომსე-
 დაკდა. მესამე დღეს მივედი იმ ქალაქში & მაშინვე ვივითსე ლუსტინ-
 დან დედამისის სადგომი. ერთმა ვაჭმა ყველაფერი დაწვრილებით მტ-
 ნობა, რასაც ვვითსავდი. მაშინვე მხვეს იმან ხეში შემთვლებლის ხას-
 ლი & ყველაფერი მინაშო კიდეც, რაც იმის ქარწილში მომსდარყო.
 იმ ქალაქში ამ დროს ყველგან თურმე სულ იმ ასულ ამბავსედ იყო
 ლაშარავი. შვიტყე, რომ ლუსტინდან თვის ვვარის წერსხედ რომ კო-
 ქვა: ქმრად მხურს დან-ფერსანდიო, —მაშინვე დაცქილიყო & გული შეს-
 წურსებოდა; ხაქმრო მაშინვე მიტყველებოდა მოხასრუნებლად & იმან
 უბში ენასა ზატარა ზარათი, რომელმაც თურმე სწერდა დან-ფერსანდს,
 რომ შეს მე ქმრად არ მინდინარ & კურც განდებო, ამიტომ რომ ხე-
 ში ქმარი ვარდენიო არისო. —ვარდენიო ყოვიღა ვარგი კეთილშობილი
 ასაღატდა ვაყვაცი, იმავე ქალაქში მცხოვრები, სდაურიც თითონ ლუს-
 ტინდა იყო. —& რომ თანხმობის ნიშანი «დაახ» წარმოკოსთქვა, ის დედ-
 მამის ძალ-დატანებთა ვსთქვაო. სხვათა შორის ის თურმე სწერდა,
 რომ ქარწილის შემდეგ უთყოდ მოკვლავ თავსაო. ეს განსწარვა ხა-
 მდვილად მტყინდებოდა იმით, რომ ხაქმწილერ ტანისმცხისის ქვეშ და-
 მალული სსჯალი ეხოვნათ იმისთვის. ვაცრუებულა ფერსანდი ვარა-
 ხებულყო & ლუსტინდან უბში სხვოკს სსჯლითვე თურმე უნდოდა
 თავი მოკვდა, მაგრამ სდლსს არ გაქმო. ამბობენ, რომ დან-ფერსან-
 დს მაშინვე დაქსებუბისა იქურობისთვის თავი; & ზატარმადი რომ მო-
 სულეებრუთყო, მეორე დღეს გამოცხადებისა თავის დედამისთვის,
 რომ ის იწოდებოდა თურმე ვარდენიოს ხვეულიერ ცალად. ამბობდენ
 კიდეც, ვანგრძელა დროთოქმ, ვითომ ვარდენიო დამალულა ყოვიღა-
 ექს იმ ვვარის წერის დროს & ხუხად ეუუ უბისიან იმ ამბისთვის.

შერე მწუხარებისგანაც გავრდნითა თურმე იმ ქალაქიდან ღ ბარათი დაუ-
 გლია, რომელშიც სწევლიდა თურმე ლუსტინდას, როგორც მოაღადა-
 ტის, ღ აცხადებდა, რომ ამას იქით მე ველარჯის მხსავსო. შემდეგ
 ლუსტინდაც გაზარელს სასლიდგან ღ სადღაც დავარგულა. ბევრი უძუ-
 ნით მშობლებს აქეთ იქით, მაგრამ კერსად ვერ უზოქინათ ღ არ იცო-
 ან რა ჰქნან: ჯავრით ღამის დაისოცნენ. ეს სასლი ამბები რომ გავიგო-
 ნე, მე ცოტა სასოება მომიცა; მე ძრეულ გამისარდა, რომ დან-ფერსა-
 ნდი სულცარიული დარჩენილა. შკოხან, რომ ჩემ მწუხარებას აღარა
 ეშველებოდა, მაგრამ დან-ფერსანდისთვის თვით ღმერთს შეუგარეს
 ფიცის დარღვევის გზები ღ მეორე ცოლის შერთვის სება არ მიუტია,
 უსწავლებია, რომ ქრისტიანი თავის სულსედაც უნდა ჰფიქრობდეს, ღ
 არა მხოლოდ ჰქვენთურ სიტუბოებსედ ამითი ვერბილებდი მე გულს
 ღ იქედს ვაძლევი ჩემ თავს. მაგრამ არ იქნა, არა მეშველარა ღ სს-
 ვა-ღ-სსვა ცუდმა შემოსკვავებმა შემადულეს სიცოცხლე. ამასთანაში დავარ-
 ბოდი ქალაქში აქა-იქა ღ კიკებდა დან-ფერსანდის: იქნება სადმე შეკვ-
 დე მეთქი, მაგრამ კერსად ვერა ვნსე ღ არ ვიცოდი საით წყალ-
 გადაკვარდნილიყ. ამ დროს მოკვარ ყური, რომ შეიდანსე გზირი აცხა-
 დებდა ჩემ შესახებ: ამა ღ ამ ტანის ღ ამა ღ ამ სასის ქალს ვინც
 იზოვას, ესა ღ ეს სასუქარი არის იმისთვის დანიშნულიო. შეუერთებდა
 ისიც, ვითომ მე, რომელიც მოსამსახურე გამომიყვას, იმას მოკვტარე.
 ეს სიტუბები უფრო გულში ტყვიასავით მომხვდნენ. ესღა სულ სრუ-
 ლებით სასაწარკვეთილებში შეკვლ, რავი ესეც გავიგონე, რომ სის
 დაკვდომ: ვითომ მე ღ ჩემმა მოსამსახურემ ერთმანერთი შავივარკა
 ღ იმ უსიერთ ჰარატა ბავჯვლანს ვაცმა მომიტაცა. რავი ეს ამბე-
 ბი გავიგონე, ჩემი მოსამსახურით გავეშურე იმ ქალაქიდან. მაგრამ
 ჩემ ბიჭს შევტყე, რომ ცოტა არ იყო როგორღაც ესარკებდა ჩე-
 მს უკან დეკნა. რომ ველარ ვებოქნეთ, როგორც იყო მოვტარე ამ
 მთებს. მაგრამ ამას მართლაც ამბობენ: მართლა ერთი უბედურება ვაცს არ მიად-
 გება, არამედ ერთ უბედურებას მეორეც სედ მიჭევებს, ღ დასასრული
 ერთი უბედურებისა არის დასაბამი მეორე უბედურებისა. ეს სწორედ
 მე მომივიდა. ჩემმა ერთგულმა ბიჭმა რომ ამ მთებში მართლა დამისე-
 ლა, დავიფიქვა ჩემი ქალბატონობა ღ ჩემი სიღამისათ საერებლობა მო-

ინდომს. რაღა ბეჭი დავიკარო, იმს მინდომს თავის გულის წაღ-
 ლას აღსრულება. მე, რასაკვირველია, ძრეულ შეთავილა ღ მეზინდა ეს
 მისი განსწავლა. ვერ ბეჭი შეღამარაჲ ღ მესვესა ღ მერე, სიტყვით
 ღ სვეწით რომ ვერა გაწყოარა, ძაღადობა დაწყო. ძეგრამ იმ დროს
 ზეცამ გადმოიხედა თვისის მოწულებით ღ მომცა შეძლება, რომ მო-
 მქმარებინა თავიღან მისი უწმინდური განსწავლა: მე იმს ვერა ერთ-
 ბაღ სელი ღ სვესი ხაჯად; მას შემდეგ აღარ ვინი, ცოცხალი დაწ-
 ჩა იმ სვესი, თუ მოკვდა. აღარ დავდიერა ჩემ დაღაღულობას ღ რა-
 შინვე წამოკვდი იქიღან ღ როგორც იყო, შიშით ღ ვაი-ვაგლასით,
 მოვატანე ამ მთების შუა გულს. მე სხვა არაფერი განსწავლა არა მქვს
 მხოლოდ მსურს დავკმაღლო იმით, რომლებიც მე მქვს. იმ დროდღან
 რადეხიმე თვე გასულა. აჲ მე ერთი მეცხვარე, შემსჯდა; იმ მეცხვარემ
 დადი სიკეთე დამღო მე: მომცა ადგილი ერთ თავის ქონში, რომე-
 ლაც ამ უღაბურ მთებში სდგას. იმ მეცხვარეს კვსხსურებოდი კარტა
 ხასს ღ რაც შემქმლო ვნდილობდი, რომ ასლო არ მოკვარებოდი ღ
 თიქებულ არ კენე. ძეგრამ ჩემი მეცხვარეობა სულ ამაო იყო: ჩემსა აღამ შე-
 მატყო, რომ მე ვინი არ ვიყავ, ღ იმნაც ის მინდომს ჩემგან, რაც
 ჩემსა მოსამსახურემ. რადგან ვინს ბედი ყოველთვის არ მინცქმს შე-
 ლას გატარებაში ღ რადგან იმ ადგილს სვესი რამე აღარ იყო, რომ
 ისიც როგორმე გადამკვლო იქიღან; ამისგან მე ისევ გამაქცევა ვამ-
 ვობინე ღ დავსხლდი ამ მიურუბულ ადგილში. ამ გარდა მო-
 კვდი ამ ტყეში ღ ვიქმ იმასთან ადგილს, სადაც შემქმლებოდაც თ-
 ვისუფლად ღ სმა-მღლივ დავუვარო წრქელა ღ ვსთხოვე ზეცას,
 რომ მოწულე მქმნას ღ ან ბოლომდის ამ უღამობა დამარჩინოს,
 ან სრულესით მოხმობს ქვეყანასედ ჩემი ხასხესებელი, რომ ვეკლამ თ-
 ვი დამხებობს, აღარა მიქნიდნენ, ღ ამ რიგად მოვისხენო მე გაუბედუ-
 რებულმა ღ ბედ-შეკრულმა.

აქ ვარდენი იმ დროითვე გაძლიერდა ურე-
ბის ერთმანეთს, და შექმნილ მდგდელი, დალახი და
ისინი დააწყო ბენ ვირობაებს და წავლენ დას-
სოცის საძებნელად.

დროთაჲმ რომ დასრულა თავისი სამუშაოთა ამაჲთა, თქვა:
ეს იყო ჩემი ვინაობის სამდვილი და სქმნაობა ამაჲთა. ასეა თქვენ
განსაკუთრებულად მსჯელთა, ამაჲთა მუტი რაღა უნდა ვინა და ამა-
სედა მუტად როგორ ვითრო და ვიმუშაოთ. თქვენს მსჯელთა, რომ
უკლებლადი დონის-ძევა და სუგამი ჩემთვის იუჲდა, — ჩემ მუშაობას
დასრულა უკლებლად. თქვენ მხოლოდ ამის გონათა, რომ მიხედათ
სადმე ამისათვის სიმედო ადგილი, სადაც შექმნდებოდეს თავისუფლად
გაკატარო ჩემი სიტყვების დასრულება დრო; აქ მე მუშაობ, ვაი თუ
მ. პოპონ ჩემს მძებნებთა. ამის აღსრულება თქვენ ადვილად შეგიძლი-
ათ. როგორც ვიცი მე ჩემს მძებნებთა ხოვარულისათვის, შინ რომ
დავბრუნდე; დიდის ხასიათით მიმიღებენ, მაგრამ კერე ვიცი რასათვის
ელა უნდა, რომ მხსენს ახე სიტყვად გაძლიერს, გაუთავლებს
და სრულებით შევსდეს. ამისთვის იხე ამის ვარსება, სრულებით არ
ვინა ჩემ მძებნებთა და დასრულება იმითი მუშაობას, როცა მის-
ელაჲთა თავისთა სუგამით დაღებულს და შევსება შევსებულად ქალს.
უკლებლად სიტყვად ხაჲთა ქალი ჩასუღა და გაწითლდა. ამის სუ-
ლის ამდგომადი სარსვილი და ხანაჲთა გამოაცხდა მისმა ვირო-
ბის გაწითლებთა. ამ ამის მსმენელი აღმდინენ უბედურობისადა თან-
გომობით და მუტის-მუტად შევსდათ ხაჲთა ქალი. მდგდელს უნდა-
და დაქმნდებინა, მაგრამ ვარდენი დასწოთ. «რა ბასათა, ქალი?
თქვენ მძებნებთა დროთაჲს ბრძანებით, მდიდარი კლენარდას ქალი?»
დროთაჲს გაჲკვირდა, რომ გაიგონა თავის მამის ხასული და, ამის
მამისათვის ტანისადას რომ შექმნა, ჰკითხა მას: «თქვენ ვინა ბრძან-

ხდებით ღ სიადგან იცით მამი ჩემის სახელი: ერთხელაც არმისხუ-
 ნების მამი ჩემის სახელი? — «მე ის უბედური გაცი ვარ, მიუგო კარდუ-
 ნიამ, რომელსაც მსურდა შემერთო ლუსინდა. მე ვარ საცოდავი კარდ-
 ენიო, რომელსაც ესლას მსედავთ დაფსრეწილ ტანისამოსში, ტიტველ
 შიშველსა ღ არა თუ უკანასკნელ ნუგემ მოკლებულს, არამედ გონებს
 დაკარგულსაც: უნდა მოგასხენოთ, რომ მე სრულ გონებაზე მხო-
 ლოდ რამდენსამე წამს ვარ სოლმე. ამ საშინელ მდგომარეობაში ჩამავლო
 თვით იმავე გაცმა, რომელმაც თქვენ დაგდუნათ. მართალსა ბძანებთ,
 დორბოთ: სწორედ მე გასლდით ძაყურებელი ღ გავსდი კიდეც მს-
 ვრძლად დონ-ფერსანდის რკუელობისა; სწორედ მე ვიყავ, რომ უც-
 ლიდი იმ წამს, როდესაც ლუსინდამ წარბოსთქვა: «დაიას, მსურს დონ-
 ფერსანდიო.» ამის შემდეგ კვლარ გავქელ იმ ადგილს, რომ შემეტყო
 საქმე რითი გათავდებოდა. ის კი ვსასე, რომ ჭალს გული შეუწუნდა,
 ღ მერე რა მოსდა ღ რა არა, წერილი უზოვეს უბეში ჭალს, თუ არა
 იმისი აღარა გამოიარა. რაკი ისეთი საშინელი უბედურება დამეცა თავს
 მოულოდნელად, ჩემი გული მაშინვე მოკვდა. იმავე წამში მოთმინება
 სრულებით დაკვარე, გამოველ ლუსინდას სასლიდგან ღ მოველ ამ
 უდაბნოს, რომ აქ დავასრულო ჩემი სიცოცხლის დღენი: ისე შემძულდა
 მე სიცოცხლე, როგორც თვითონ ჩემი მკვლელი. თუმცა, სხვათა შო-
 რის, წამერთო გონება, მაგრამ, მადლობა დმერთს, რომ ცოცხალი
 მინც დავრჩი ღ შეგსვდი თქვენ; ღ რაც თქვენს ბძანებთ, თუ მართა-
 ლია, (მე სრულებითა მჯერა) იმედი მაქვს, რომ რივენი უთუოდ
 კიდევე ვნასავთ კეთილ დღეებს, რასაც აჭამდის სრულებით არ მოკე-
 ლოდით ღ უკანასკნელ იმედ მინდილი ვიყავით. ღ რადგან ლუსინდა
 ვერ გასდება დონ-ფერსანდისა, ვერ ეღირსება იმის ჭმრობას, ამიტომ
 რომ ის ჩემია; ამისათვის ჩვენ უნდა მოველოდებოდეთ, რომ არ წარ-
 სდება ჩვენი იმედი, ჩვენს კუთვნილებას ჩვენვე მივიღებთ. ვიქონიოთ
 ეს ნუგეში, თუმცა დაფუძნებული არის ამაო მლოდინსკედ! იმედი
 გვქონდეს კეთილისა; მე გთხოვთ ასლა, დაუტყოთ თქვენი პირველი
 განსრასვა, როგორც მე დამიტყუებია იგი. მე მოგცემთ თქვენ ჭრი-
 სტიანულ ღ კეთილშობილურ სიტყვას, რომ არ მოგმორდეთ, ვი-
 დრე არ ჩავბარებთ თქვენ სასურველ ჭმარს. თუ სიტყვით ვერას გა-

ესი, მაშინ ჩემა წოდება ხუბს მამლეკს მივმართო ჩემ სმადს ვინი სასულის გულისხმების, რომელიც დან-ფერსხსადმა შეურაცხყო, ჰ მოკაცდინო თქვენთვის უოკელი ფერი, რაც იმას ჰმართებს თქვენი. მაგრამ, მაგიერს გადაუნდა მხოლოდ თქვენი გაუმჯობესებისთვის, ჩემს გაუმჯობესებას ჰ უხინადიო მამერობას ვი სრულყოთ დავი-ვიწყო: ჩემი სამაგიერობს გადასცა დემურთხედ მიმისდვია».

კარდენიოს სიტყვებმა ისე სიარად გააკვირვეს ჰ განსარებს დო-როთუა, რომ იმას არ იცოდა ამ გვარი სიკეთის მადლობა რათი გა-დაქნადა იმისთვის: უნდოდა ფესებში ხაზვარდნოდა ჰ თაყვანი ეცა მის-თვის, მაგრამ კარდენიომ შეეყენა. ახლა კეთილ-შობილმა მღვდელა და-იწყო ღაზარაკი ორივეს მსრივ. კარდენიოს მოუწოდა კეთილი განსრ-ხვა ჰ სთხოვა: «წამოდით ჩემ სოფელში, რაც გეგელია ყველაფერი შევიწრულოთ ჰ კარგად მოვიფიქროთ ან დან-ფერსხსი დოგორ მოკუბნათ, ან დოროთუა დოგორ მივიყვანოთ თავის სასლში ჰ ა-რეთვე სხვაც ყველაფერი ისე მოვასურნოთ, დოგორცა ხვობდეს.» ამ თათბირსედ კარდენიომ ჰ დოროთუამ გუელით: დი მადლობა მოასუ-ნეს მღვდელს. დალაქი აქმდის ჩუმიდ იყო, ესლა ვი ისიც გავიდა იმთ ღაზარაკში ჰ იმანც აღუთქვა ნუგეშინის ცუმა, რითიც ვი შექმლებოდა; ისიც უთხრა თუ მღვდელი ჰ თითონ რის გულისთვისაც მოსულო-ნენ ამ უდაზნოში. დოროთუას ჰ კარდენიოს შეატყობინა დან-ვი-სოტის სამსიელი სისულელე ჰ უთხრა, რომ სცაა მოვა ჰ იმის ამ-ბავს მოკვიტინო იმის ცრუ საჭურველთ-მტვირთველია, რომელიც გა-რგა სანია იმსთან გავგზავნეთ სამსულათაო. კარდენიოს მამინვე სიმძარივით მოაგონდა თავისი შესკუდრა დან-ვისოტთან ჰ ყველაფე-რი უამბო, მაგრამ ის ვი აღარ დასსოვდა, თუ რასედ მოუვიდა იმას ჩსუბი ჩვენ ასირებულ რანდთან.

ამდროს მოისმა ხანხოს სმა: ამან რადგან დანიშნულ ადგილსედ კელარა სსა მღვდელი ჰ დალაქი, რაც ვი სმა ჰქონდა, დროელი დაიწყო. ჩვენი ოთხივე საცნობა გმირები წავიდნენ ჰ დაუწიეს ხანხოს თავის ბატონსედ გამოკითხვა. ხანხომ უზახუსა, ვიბოვე დანვისოტო, მაგრამ თავით ფესებმდის სულ გატიტვლებული, გაყვითლებული, ჩამომხმარი, დოგორცა საოლოტი, შიმშილისგან სულის ამოდანსედ მიმდგარი ჰ თა-

ვის სავკაცოდ წყდ ოსწავსო. დუღინებს ბრძანებუტ მოვასხსენო, რომ
 ხანჭაბოდ წაიდექს ცობონოში, სადაც ის მიელოდებო, მაგრამ რაი-
 ნდმა ამოიოსნა, რომ თვალით ვერ ვიხვენიუბი იმს, ხანამ იმისთანა ღვა-
 წლებს ან შუკასრულებ, რომ ღირსი ვიყო იმის სლებსნა. ამასთანა-
 კი დაუძტა ხანხომ, რომ რამდენიმე დღე კიდევ რომ იქ დაწხესო ის,
 ღიქოთ გეოვიცობით, იმჟურატორობას კი არა, მთავარეშისკობონობასაც
 ვუღარ იშოვინსო, ჭ აბა ამასუდ უკანასკნელი თანამდებობა რაღა იქნება
 იმისთვისნო. თქვენი ჭირიმე, მოასყრსეთ რაშე, რომ წყმი ბატონი
 იმ ადგილიდგან გამოვიყვანოთო. მღმდელმა იმედი მისცა ხანხოს:

«შენ ფიქრი ნურა გეჭნება, მე გამოვიყვან იმს იმ ადგილიდგან!» შემ-
 დევ ტამოუცხადა თავის მოგონილი საშუალება დონ-ვისოტის სასლ-
 ში დაბრუნებისა. დოროთკამ უთხრა: «მე ვასრულებ 'ვისტანზე დენეუ-
 ლი ქალის როფს, შესაფერი ტანისამოსიცა მჭებს, ჭ კომედიას ძრეულ კარგა
 აღსრულებს. ამასთანავე იმან დაარწმუნა, რომ მე ბუკრი რაინდული
 წიგნები წამიკითხავს ჭ კარგად ვინცი ამ საქმეს როგორც უნდა შეუ-
 დგეო, ჭ ისიც ვინცი როგორ უნდა ღაზარავი მოვსაურ რაინდთანო.

— ეტ უკეთესი, შევეიროს მღვდელმა, მამ საქმეს ჩჭარა შეუდგეთ.
 ესეც ჩვენი ბუდი: ჩვენ ჩვენმა ერთმანერთის შესუდრამ ერთმანერთის
 დანძარების ღონის-ძიება მოკვცა: ჩვენ გავისდით თქვენი უბედურების
 ნუკუძად ჭ აგრეთვე თქვენც გავძლევთ იმ შემწეობას, რომელშიაც ჩვენ
 დიდად ვსაჭიროებთ.

იმ წამსვე დოროთკამ ამოიღო ბოსნიდამ ძვირფასი იუბა ჭ
 ფარხის ტანისამოსი; აგრეთვე ზატარა სელის ყუთიდგან ამოიღო მა-
 რგალიტის მანიაკი ჭ სხვა ძვირფასი სამკაული ჭ ერთ წამს ისე მშვე-
 ნივრად მოიროთო, როგორც შეეფერებოდა ერთ გამოსენილ ზრინცის
 ფოფს. ეს ერთი სელი ქალის მორთულობა მიტრამ წამოელო იმს—
 როგორც იმან სთქვა—რომ საჭიროებაში გამოეყენებინა. დაინახეს რა
 დოროთკა ესეთ მშვენიერ ტანისამოსში, ყველანი განცვიფრდნენ ჭ
 სთქვეს, რომ დონ-ფერხანდს სრულებით გემო არა სცოდნია, რომ
 მისთანა მშვენიერებისთვის თავი დაუნებებიაო. მაგრამ ყველასუდ ძრეულ
 უკვირდა ჭ გიჟდებოდა ხანხოს. იმან თავის სიტოცსლეში ვერ არ
 ეხანა ამისთანა ოამისი ქალი; ის თითო იწვოდა იმის ღმის სოფო

ღ ჭკითსაჲდა მღვდელს: ვინ არის ეს საკვირველებითი მოჩვენება და რა საჩქმე აქვს ამას ამ მთებშიაო.

— ჩემო მეგობარო ხანსო, მიუგო მღვდელმა, ეს მიჰქნიური ჭალი არის, ჰირ-ღ-ჰირ ჩამომავალი, დიდი მიკომიკონის სამიუოხს მემკვიდრე ღ ამ შთებში ექვსს შენს ბატონს, რომ მემწეობა ხოსიკოის იმას წინააღმდეგ ერთი გმიროხს, რომელსაც უწეენიხობს ამ ქალისთვის. შენმა ბატონმა რომ მთელ ქვეყანასუდ დიდი ქება გაიკლო, ვითარცა გამომჩინილმა მოგზაურმა რანინდმა, ის ქება მისულა ამ პრინციპსს-თანსაც ღ ღვინიეს მხრიდგან მოსულა ჰირ ღ ჰირ აქ შენი ბატონის ხამენელად, რომ ხანსო ღ შესბრალოს თავი.

— გარგი თვიქრი ღ გარგი მოგონებას, მე ღ ჩემმა ღმერთმა, შექვირბა ხანსომ, გარგი საჩქე მოუგა აი ქალს, თუ ვი ჩემმა ბატონმა გაუგონს ღ წაჭევა იმ ბრეუვ გმიროხს, რომელსაც მაგისტვის დაუმავება. ეშმაკმა წამილეს, თუ გსტუოდუ: უთუოდ მოჭკლავს იმ გმიროს, თუ მართალი გმიროს ღ მოჩვენება რამე არ არის; მოჩვენებებს ვი ჩემი ბატონი რეგორლაც ვეწაფერს დააკლებს სოლდე. მაგრამ, თქვენი მოწუალებავ, მე თქვენიხს ერთი მცირე ხათსოკარი მაჭკს. აი მე რასს ვეიქრობ: დაუმალეთ, ღმერთი შეგეწევათ, ჩემ ბატონს, არსიეპისკოპოსობას, რომლისაც ტუცლსუჯ მომეტემულად მემინიხს; ურჩიეთ ისე ვვარნი დაიწეროს ამ პრინციპსსუდ; ცოლიანი გაცი სომ ეპისკოპოსად ველარ ეგურთსება ღ მაშინ ის, ხუბით თუ ურებურად, იმპერატორი გასდებს ღ მე მეტიც აღარა მინდარა. მე, ჩემო მოწუალო ბატონო, სულ გამოანგარიშებული მაჭკს ღ ვსედავ, რომ ის არსიეპისკოპოსობა მე სრულეობით სეჯს არ მაძლევს; ამიტომ რომ მე ეგვესნიისთვის არ ვვარგივარ. მასთანსაკე, ჩემ საუბედუროდ, ცოლიანიცა ვარ, ღ ან ვი მე რა თანამდებობას მომაჭვაკებენ? არა, უთუოდ ასე უნდა მოსდეს, რეგორც იუოს, თქვენი ჭირიმე, უთუოდ ვვარი უნდა დაიწეროს ხანქროდ ამ ქალსუდ, რომელსაც მე ხსხელს ვერ უწოდებ, რადგან არ ვიცი, რაჭკიან.

— ამას ეწოდებს პრინციპსს მიკომიკონისა, მიუგო მღვდელმა, რადგან სამიუო მიკომიკონისა არის ამისი ხამშობლო ღ ხამკვიდრო კუთხილუბა.

— ჭო... არა... დიხს, სთქვა სანხომ; მე ბეკრი შინისკეს, ამ ადგილის სასელი ერთქას, სადაც დაბადებულა. გიწინობდი აი პეტრე აღვანელს, ივანე უბედელს და სხვებს. უთუოდ იმ დღისთვის სამეფო-შინც მიფიქვები და დედოფლები თავიანთი სამეფოს სასულეებით იწოდებოან.

— სწორედ ერთე უნდა იყოს, დასთანხმდა მღვდელი; და შინი ბატონის ცოლის შერთვასკენ ნუ შესწუხდები; მე რაც მკვლევარებთან მამებს ერთიან მოკისმარებ, რომ როგორმე დავიყოლიო შინი ბატონი.

სანხო კამყოფილი დარხა და სისარულით ფესვად ვეღარ-იდგებოდა, რაკი მღვდელმა ასეთი მტკიცე პირობა მისცა. მღვდელი კანკარებების წრეს გადიოდა. დონ-კისოტის უგუნურებამ ესე როგორ მოქმედა საჭურველთ-მტკიერთკელსედაო, რომ ეს ასე მტკიცედ დაჟუ-ბებულა იმაზედ, რომ ამის ბატონი, ადრე თუ გვიან, უთუოდ იმჟე-რატორი უნდა გამხდარიყო.

ამასობაში დოროთა შესვდა მღვდლის ჯარსკენ, დალაქმა გაიკეთა ძროხისა კუდის ტყუილი წვერი და უბძნეს სანხოს: გაგვიძეს დონ-კისოტთან, მაგრამ ნუ გამოახენ, თუ შენ ან მღვდელსა და ან და-ლაქს იწინობ. — ის დაჯერდა, რომ ესე უნდა მოვიქცეთ, თუ გინდა შინი ბატონი იმჟერატორი გახდესო. მღვდელი და კარდენიო არ გას-უყენ იმათ: კარდენიო იმიტომ, რომ დონ-კისოტი მიცნობს და მოი-გონებს პირველ ჩვენ ხსუბსაო; მღვდელმაცა სთქვა, რომ მე საჭირო აღარ ვარო. გაამკზავრეს დოროთა; სანხო და დალაქი წინ მიუძღო-დნენ, სოლო მღვდელი და კარდენიო კი ფეს-და-ფეს მისდევდნენ შორი ახლო. შემდეგ მღვდელმა იფიქრა და მიასტან დოროთასთან და და-წყო ნუძად დარიგება, როგორ უნდა მოქმედებოდა და ან როგორ ელა-პარაგანა დონ-კისოტთან. მაგრამ ცოტა-პრინციუსს არწმუნებდა: ნუ შეს-წუხდებით, მე ვიცი, როგორც უნდა მოვიქცე, ამ გვარი შემთხვევები როგორც არის აღწერილი წიგნების წიგნებში, მე კარგად მასწავსო.

გაიარეს თუ არა შვიდიოდ კრესტი, იმათ აზოკეს დონ-კისოტი ერთ კლდეში. დაინახა თუ არა ისინი, მაშინვე გადაიწია იმან ტანის-მოსი, მაგრამ იარაღის შესხმა ვეღარ მოახწრო. მღვდელმა შეატყობინა დო-როთას, რომ ის დონ-კისოტი იყო, და მიუხვია იმისკენ; დალაქიც თავი-სი ტყუილი წვერით უკან მისდევდა. მიანდევდნენ თუ არა, ტყუილი

საგურგელთ-მტვირთველი საჩაროდ გადმოსტა ძირს ღ იასლს დღ-
 რთოქას, რომ ჩამოქდინა ვროიდეგან. ზრინცესსა დაჯცა დონ-ვისოტის
 ფეხ ქვეშ ღ მუსლ მოდრეკილი ევედრებოდა ასე (თუმცა დონ-ვისო-
 ტი ესკეწებოდა ამდგარიყო ფეხსედ): **ოჲ, გულადო ღ სასტიკო რაი-
 ნდო, მე არ ავსდგები, ვიდრე თქვენ სიტყვას არ მომცემთ, რომ აღ-
 შინაწულთ ისეთი საქმი, რომელიც თქვენც ავასებთ დიდებითა ღ ჩემ
 ქალწულებსაც დაცავს ღ განათავისუფლებს იმ გვარი უბედურებისგან,
 რომელიც ვერ სულ-დგომელს არ შექმთსვეკია. ღ თუ სიმხსე ღ მამა-
 ცობა თქვენის უძლეველის მეღავისა ეთანასწორება თქვენს ქვეყანაში
 გათქმულს სასელს ღ დიდებს, მაშინ—უნდა მექმნათ მივარკველად მე
 საწყალობელს, რომელიც ვითსვის ვითსვით მოკლულვარ უცნო ქვეყ-
 ნიდგან ღ აჲ ძლივს ვაივავლასით მიზოვნისაწო.**

—მშენიერო ღ კეთილშობილო ქალო, მიუგო დონ-ვისოტმა,
 თუ თქვენ ფეხსედ არ ახდგებით ღ ისე არ მომისმენთ, მე არცარა
 შეძწეობას მოვცემთ ღ არცარას გავიგონებ თქვენსას.

—გერც მე ავსდგები, უმასუსა ტირილით ზრინცესსამ, ვიდრე თქ-
 ვენ მტვიცე სიტყვას არ დამიდებთ ჩემი თსოვნის აღსრულებასედ.

—გამდეკ სიტყვას, დასთანხმდა დონ-ვისოტი, თუ თქვენი სათ-
 სოვარი არ იქნება მავნებელი ღ საწყენო ან მეფისათვის, ან მამულისათვის
 ღ ან მისთვის, რომელსაც სელთ-უზურია განსალები ჩემის გულისა ღ
 ჩემის თავისუფლების კლიტისა.

—მე მაგიზთანას არაფერს ვითსოვ, უმასუსა ზრინცესსამ. — ღ სა-
 ნამ ეს იტყოდა რასმე, სახნო მიუსტა თავის რაინდს ღ ჩასჩურჩულა
 ყურში: თაჲვი არ მომიკვდება, ბატონო, ეგ ძრეელ უბრალო საქმესა
 გთსოვთ: ვილაც მერალ გმირს რაღაცა დაუშავებია მაგისთვის, ღ ეგ
 ქალიც მიკომიკონის ზრინცესსა არის, დიდი მიკომიკონის სამფლობელს
 ბატონი ღ მეძვიდრე—ეფიონაში.

—გინც უნდა იყოს, ჩემთვის ერთია, მიუგო დონ-ვისოტმა,
 სოლო მე იმას ავასრულებ, რასაც ჩემი ჯალი ღ სინიდიისი მამცნებს. შემ-
 დეკ მიუტრიალდა დეჩრულ ქალს ღ უთსა: გთსოვთ ახდგეთ, მშვე-
 ნიერო ქალო, მე თქვენ უთუოდ აღვისრულებთ რასაცა მთსოვთ.

—**ოჲ, მამ თუ მაჲსა ბმანებთ, შექვირთა ზრინცესსამ, ათსოლო.**

აღალო რაინდო, ესლავე წამოდევით იმ პირობით გი, რომ, ვიდრე არ
 ედასჯით ჩემს ოლაღატეს, რომელმაც გადაქელა ღვთისა და გარის სჯუ-
 ლები და სამართალი და წამართვა საკეთარი სამეფო, ვიდრე ეს დიდი
 საქმე არ აღასრულეთ, სხვა საქმეს არას გამოუდგეთ.

— გაძლევთ მტკიცე აღთქმას, უთსრა დონ-ვისოტმა, მაგრამ გო-
 ხოვთ, ასლა გადიგდოთ გუულიდგან მწუხარება და დამუაროთ ჩემსედ
 იმედი და სასოება, რომელსაც აქამდის მოკლებული იყავით. დარწმუნე-
 ბული ბრძანდებოდეთ, რომ ჯერ ღვთისა და მერე ჩემი მკლავის შემ-
 წოებით, ძალე მტერი მომიგვდეს, ძალე მე თქვენ დაგიბრუნოთ თქვენი
 სამეფლებლო, დაგიმარწილოთ მტერი ქვეშე ფერსთა თქვენთა და დგო-
 ვასოთ თქვენ წინაშით სამეფო ტახტზედ. აბა, გავკმკსავროთ ჩა-
 რა, თორემ დაგვიანება სასერიო არ არისო — იტუვიან. მთხოვნილი
 ქალი მიეწოდა დონ ვისოტს, მითომ უნდა სელზედ კვონს იმისთვის,
 მაგრამ კეთილშობილმა და ფთხილმა რაინდმა ნება არ მისცა. პირიქით
 თითონ აკოცა იმას სელზედ დიდის მოკრძალებით და პატრივის ცემით,
 შემდეგ უბრძანა ხანხოს შეკასმა რახსინანტი და ფარ-სძალი მიერთ-
 მუენა. ხანხომ აღასრულა თავის ბატონის ბრძანება: შეკასმა რახსინან-
 ტი, ჩამოიღო მუსასედ ჩამოკიდებული იარაღი და ასსა დონ-ვისოტს.
 რაინდმა, ხასა რა თავისი თავი ჩანანრურად მოკმსრული, გულადად
 შექჳვირა სმა-ძალა: «ესლა, ღვთის ძაღლით, კარგ შემწეობას მიგცემთ
 ამ კეთილ-შობილ ქალს!»

ამასობაში დალაქი აქამდის სულ დანოქილი იყო და ატენი-
 ლი სიცილის გამო ძლივს იმაგრებდა თავის ძროხის კუდის წვერს:
 ის რომ ჩამოგვარდნოდა, იმათი რინბანობა და მამკარეთი ერთიან ჩა-
 ფუჭდებოდა. ასლა დაპირეს წასკლა: დალაქს ცალი სელით თავისი
 წვერი ეტირა და ცალი სელით იმას და დონ-ვისოტმა პრინციესსა შესვეს
 ჯორსედ. დონ-ვისოტიც ძარდად მოასტა თავის რახსინანტს, და-
 ლაქიც შეჳდა თავის ჯორსედ; საწყალი ხანხო გი ფუნით მისჩანჩა-
 ლებდა უკან და მწარედ რარავდა თავის ვიწსედ. მაგრამ გულს ამითი
 იგრილებდა, რომ, იმისი ფიქრით, მისი რაინდი იმ პრინციესსაზედ და-
 ქორწილდებოდა და უეჭველად მიკომიკომის სამეფოში იმპერატორად
 დაჯდებოდა. მსოფოდ ერთი ეს არ მოსწონდა, რომ იმისი ბატონის

მუხბადი სამყოფო შავი გაცემით იყო დასასლესული. მაგრამ ამ უბედურებას
 თითონვე აქარწყლებდა და ასე ამბობდა: «მე რა მენახელება, თუ შავი
 გაცემი მასლადებთან მოსამსახურებდა, მე სომ იმით თამაშობას და სუბ-
 რობას არ დაუწყებ: გადავრეკავ ინჰინიაში და სულ ჭრულ მანათებსედ
 დავტყლი. იმ ფულებით ვყოფიდი ჩემთვის კარგ სასლ-კარს და სანსოკ-
 რებელს, და ისე უდარდელად გაკატარებ ჩემი ცხოვრების უკანასკნელ
 დღებს. მართლაც და სულელი სომ არა ვარ და უჭკვე, რომ ის ვერ
 მოკასერსო, რომ ჩემი ყმები ოცობით და ორმოცობით გაყვიდო. მა-
 ლე მტერი მე მომიკვდავს, მაღე ისინი დავასლდო. მე რას დავდეშ შა-
 ვები იქნებთან, თუ ყვითლება: თუნდ სასით შავი მუგურსლის თერებოც
 იყენენ. მე ჩემ საქმეს ლაწათიანად წავიყვან; იგიქრო არ არის. ერთი
 სულში ვი ჩამივარდეს ის სამყოფო, და მამინ გინასავთ, როგორი ტყვის
 პატრონი ვყოფილვარ. თქვენ არ გეტობოსთ, რომ ცუდად დავჟღე
 და პირი დავადო?...» ამ ვეარ სასიამოვნო უჭობაში გართულს აბა რა-
 ლათ გაუჭირდებოდა ფესით ჩანხალი.

კარდენიო და მღვდელი ამ დროს ფინისარებში იყენენ ამოფარე-
 ბულნი და ისე უცქეროდნენ ამ ამბავს; იმით არ იცოდნენ ახლად როგორ
 გამომტნაურებულყენენ დონ-კისოტის მგზავრებს. მაგრამ მოსკოვსკუ-
 ლი მღვდელი მსწრაფლ მიჰსკდა ამ მდგომარეობიდან გამოსასვლელ
 ღონისძიებას. ამიღო უბის გოლოფიადგან მავრატელი, შექვრისტა კარ-
 დენიოს წვერი, წამოასსა თავისი მანტია, (თითონ ვაბით დარჩა) და
 თავსედაც თავისი ქუთი დაჰსურა. ამ ტანისამოსმა კარდენიო ისეთ სა-
 ირად გამოსცვალა, რომ თითონაც ვეღარ იცნობდა თავის თავს, სარ-
 კეში რომ ჩაესდნა. ამ სასით ანებეს იმ ადგილს თავი და სასამ დონ-
 კისოტი ჩავიდოდა, იმით ჩაასწრეს შარა გზასედ. შემდეგ დონ-კისო-
 ტიც თავის მგზავრებით რომ ჩამოვიდა ტყიადგან შარაგზასედ, მღვ-
 დელმა დაუწყო დიდხანს ყურება დონ-კისოტს და შემდეგ—მითომ
 ძლივს იცნო რაინდი—გაშალა ხელები, დაეცა მის ფეს-ქვეშ და დაიწყო, რაც
 ვი სმის ღონე ქმონდა, ყვირილი: «ოჰ, დიდის კმყოფილებით მივეტე-
 ბები რაინდთა სიჭადულსა, სასელავანს დონ-კისოტს, რაინდს ჩვენსეუ-
 რსა, ყვავილსა ლამანჩისასა, დავრდომილთ შემწეს და უბირველსთა შორის
 პირველსა რაინდთ რაინდს!» ამ სიტყვებს მღვდელი შესავებდა რაინ-

დის მარცხენა სელისა თავის გულთან მიკვრით. დონ-ვისოტი განსწავლავს იფრებით და ყურადღებით მოუხმენდა მღვდელს, და არ იცოდა ვინ უნდა ყოფილიყო ეს ატყისილი გაცი. შემდეგ, კარგა რომ დააკვირდა სასუსხედ, დონ-ვისოტმა იცნო თავისი ხოთელელი და ასლო მეგობარი მღვდელი ლიტენინსტი. ძრიელ გაუკვირდა ამისთანა მოულოდნელი შესვლად და დაშინებულ მოიწადინა ცხენიდან ჩამოხვალა, მაგრამ მღვდელმა არ გაუშვა.

— მოგვეცით ნება, უფალო ლიტენინსტი. უთხრა დონ-ვისოტმა, რომ ჩვენ აზრსედ გავიაროთ: მე არ შეგუთვნიხ ცხენით სვლა მაშინ, როდესაც თქვენი ღირსება იხსებხ ფეხით მიბრძანებას.

— არა, არა, მე არას დროს მაგასედ არ დაგთანხმდებით, მიუგო მღვდელმა, ცხენდაცსენ თქვენ შემთხვევით სოფლე საშინელ ფათარაკებს და აღასრულებთ სასწაულებრივით საქმეთა: ამისათვის ბრძანდებოდეთ, თქვენო უდიდებულესებო, ცხენსედ. მე, უფროსს მამს, მომეცით ნება ვიარო უკან შემოუფრედ რომელსამე ამ თქვენი დიდებულებისა წინამძღოლთაგანსა, მაშინ მე ვიფიქრებ, ვითომ ვიფრდე თვით შედასსედ *) ანუ ზებრასსედ **), რომლითაც დადიოდა სასელკაციანი ძავრი მანარაკა და რომელიც აქამდის გრძსების ვაჭვით იყო შემოარკილებული ზუღემის გამოქვანულ კლდეში, — დიდი კომპლუტო ქალაქის ახლოს.

— იმედი მაქვს, უნასუს დონ-ვისოტმა, პრინცესსა ჩემის სათრით და სიყვარულით უბანებს თავის საჭურველი-მტვირთველს, რომ მან დაგიომოხსთ ვიარსედ წინ შემბრანება და უკან ის შემოგიფრედსთ, თუ საწყელი შირუტევი შეიძლებს ორის ზადვას.

— დიდ, კარგი გასლდებთ, სოჭა პრინცესსამ, მაგრამ რა საჭიო გასლავსთ, რომ უბრძანო ჩემს საჭურველი-მტვირთველს; ეს ისეთ რიგად გასლავთ გასდილი ჩემ ცარსედ, რომ არას დროს არ აკადრებს სასულერიო შირს ქვეითი სიარულს.

— რა ბრძანება, უთხრა დალაქმა, და იმ წამსვე გადმოსტა ვიარიდგან და დაუთმო მღვდელს. საუბედუროდ ის ვიარი საქირაკები

*) ზეგასი — სლანარსიტევაობით (ძითოდოვიური) ცხენის.
 **) ზებრას — შირუტევიცა ცხენის ვიარისა, კულური თვისებისა, რისგამო აქამდისც ვერ მოუძინ-ურსინთ.

იყო ზე ამხთანვე თანხი ზე ავ-სსე, ასე რომ ზოდესეც დალაქი უნდა შემკვდარიყო მღვდელს უკან, ამ დროს ისეთი ცხარი ტყუში ტლანკები ზეფარა, რომ, თუ ხვეს უსტა ნიკოლოზს მიაჩვედროდა ან თავში, ან მუცელში, დიდა ხაუბდურა ავი-დღე დაუდგებოდა ზე მკანია დონკისოტის ქვეყანაზედ გახსნასც კი შესაგებებდა. თუძმა ძრეულ არა დაუშვდა რა, მკანამ დასათიანი ტყეზანი კი გახივარა მიწასუდ ზე — რა უფრო უარესი — ხარის კუდის წვერი მოჭკარდა. დარჩა რა უწვეროდ, დალაქმა სელები მიიფარა შირისასესუდ ზე დაიწყო მოთქმა, ვითომც წვერულმა შირტყვმა ყბები ერთიან შემოაღუწა. მიწასუდ ნაგდები წვერი რომ დანახა დონკისოტმა, უხორცოდ ზე უხისხლოდ ხამოვარდნილი, გაკვირვებით შექვეინა: «ჩსედავთ? ხაწყალს! თითქო სმლით მოაგდებინესო წვერი!» ეს ყოფა რომ ნახა მღვდელმა, ხახჩა-როდ გადმოხტა, აიღო წვერი ზე მასცა დალაქს, რომელიც ჯერ ისეკ მიწასუდ ეგდო ზე ვაი-ვაიობდა. შემდეგ მიიყუდა გულსუდ დალაქის თავი ზე იმეკ წამში რაღაც სიტყვების ტუტუნით მიავარა თავის ადგილას ტაჟილი წვერი. მართლაც, ზე მოჭმორდა თუ არა მღვდელი, დალაქი ისევე უჩნებულად ზე მშვიდობიანად დანახეს, როგორც შირველში იყო. ეს უეცარი მორჩენა მეტისმეტად გაუკვირდა დონკისოტს, ზე ესევეწობდა მღვდელს, რომ თავისუფალ დროს ესწავლებინა იმასოვის ეს შელოცვა, რომელიც იმის ახრით ყველა დატორილობს მოარჩენდა. მღვდელმა აღუთქა უთუოდ სწავლება.

ამს შემდეგ გადასწვიტეს: ჯორსუდ მარტო მღვდელი უნდა შემკვდარიყო, ზე ხან-ღ-ხან დალაქი ზე კარდენიო რიგ-რიგით უნდა შემკვდარიყვნენ ვიდრე ხსნამრომდის *) მიღწევდნენ, ხადამდისაც ორი მილილა უკლდათ **). ზე ამ გვარად ხვენი მოგსაურსი გაიყვნენ ორ ხაწილად: ცხენახსნუდ ზე ქვევითუბად. დონკისოტი, მღვდელი ზე შირინცესსა მიდიოდნენ ცხენებით; დალაქი, ჯარდენიო ზე ხანსო — ქვევითი.

— ალა, თქვენი უდიდებულესობა, გებძახეთ განსლოთ, ხადაც თქვენ გნებავთ, უთხრა დონკისოტმა შირინცესსას. ხანამ შირინცესსა

*) ხანტუმიო ხანდს ეჭვა.

**) მილხა აქს შვიდი გვრიტი.

მასწავლავს ზასუსს, მღვდელმა ჭეივის იმის: ანამელ საბიფოტა გნუსკო
ხვენი წაყვან, ჭაღბატონო, მიეპიკონისში სომ არა? სწორედ იჭაურა
უნდა ბმანდებოდეთ, — მკონია არა ვნდებოდეთ.

დროთაჲს მიჭკვდა რასაც ჭნიშნავდა ეს კითხვა და სხეპროდ მი-
უგო: თქვენ სწორედ გამოცხანით, სწორედ იმ სამეფოში უნდა წამო-
ბმანდეთო.

— მამ თქვენ მოგისდებთ ვირ-ღ-ვირ ჩემ სოფელსკედ გაქვს,
უთისრა მღვდელმა; იქიდან, დკოის მდელით, თქვენ ადვილად მიაღწევო
ჭართალისმდის, და იქ გეშში საბმანდებოთ. მე ჩემის ჭკვით, ასე მეო-
ნია, რომ თუ ზურგის ჭარი ზვიდგათ და ზღვა წყნარი და ცა მოწმენ-
დილი იქნება, მამის თქვენ შეგომლიანთ ათ წლამდის დიდ მკონის
ტბამდის მიაღწიოთ, ესე იგი ზალუს მყოვლადის ტბამდის; და იქიდან
ახის დღის სავალია დაწებება თქვენის უდიდებულესობის სამეფლბე-
ლომდის.

— თქვენ, მე ვვინა, ცოტად სნდებოდეთ, უზახუსა ბრინცესსამ;
მე რაც ჩემ სამეფოადამ წამოვხულებარ — არ წელაწადხუდ მეტი არ
არის; არც ზურგის ჭარი შემხკვლია ზღვაში, მაგრამ აი ამ სნახ გან-
მავლობაში აქამდის მოკალწიე და ვინავე ეს გამოხეხალი რანდი, დო-
ვისოტი ღამანხელი, რომლის დიდების გრკვინვა-ჭეხილმა თითქმის
დამაყრუვა რავი იხმანისი ჭკვეანაში შემოვხდვი იქსი. ამხ უმცალი-
თო ღვაწლებსკედ გავარდნილმა სიმამ გამახლისა, რომ მომენახა რან-
დი ესე და მისი უსლკველის მარჯვენისათვის შემკვედრებანა ჩემი თავი.

— კმარა, კმარა, ბრინცესსკე, მღვდლ სმით უთისრა დონ-ვისოტმა;
დკოის გულისათვის, მაკმარეთ ვე ჭება, მე ზარმოთხუობა არ მიყვარს
და თუნდაც მაკას ზარმოთხუობით არ მეუხებოდეთ, მანც როგორღაც
ჩემი ყურებისათვის უსანამოკონია არან ვე ხიტკვები. მე თქვენ ვარ-
და ვირ განგიცხადებთ: ჭებული გმარი ვარ, თუ არა, მანც გამხანურე-
ბით თვით დღეთა ჩემთა დახანრულადმდე, იმ სიმამცით, რადეჩინც
ჭსუივეკს ჩემში; და ეს სრულად ხავილთა ჩემთვის. სხვათა შორის, ერთი ესა
მსურს შევიტო, აქ რამ მოიყვანა უფალი ღიგენცანსტე მარტოდ,
უძონამხანუროდ და ასე უბრალოდ ხანმული, რომ მე მართლად შეგ
შინდა.

— მოკლედ მოგახსენებთ მკვლევარს, სთქვა მღვდელმა. მე და ჩემი მოკლევადი დაჯიშა უსტა ნიკოლოზი მივიღებთ სკოლაში გარდა დიდი იუდეის მისაღებად: ათხ სიმოც ჰასტრამდის გამოეგნაგნა ჩემს სთქვას, რომელიც, რამდენიმე წელიწადია რაც ინდოეთშია წახული. გულის ჩვენ დაგვეცა ოთხი თული და რაც რამე გვებოდა ერთიან წაკვართვებს, თითქმის წვერიც შეიშურეს ჩვენი; ასე რომ ამ დაჯიშა ტყუილი წვერი ძლივს გაიკეთა; ეს უფალიც (ახუნა გარდაჩო) ერთიან გატოტელეს. მაგრამ, გახატარი ეს არის, რომ ის ქურდები ყოფილან ტყუილები, რომელიც გაუთავისუფლებია და დაუსხნია ერთ მამცის ვაქუცს და არ შექმნიებია არც კომისარისა და არც სხვა დარაჯებსა, რომლებთან მიჯილალებით განხენილ აღატას. მაგრამ ის კაცი უნდა იყოს სწორედ ან ჭკვასედ შემდგარი და ან დიდი ვინმე ბორცტის მოძიქედი, უგულოდ და უხინიდი; თორემ ის როდი მიუშვებდა მკელს ფარესში, შეღას საქათმეში, კვირის ჩიტს თაფლზედ. ამ გაცნ შეურაცხ-უყოფია მართლმსაჯულება, წინააღმდეგობა უსმარია მეფისა და მის ბანებსა და განურახსებაა წმინდა გრმანდადა; ერთის სიტყვით სულიც დაუღუპავს და თავის სსუელისთვისაც არფრით არ ურგია. — უნდა იცოდეთ, რომ ყოველი ეს დონ-ვისოტის თავს გარდასავალი მღვდელს ნათქვამი ჭქანდა ზანხობაგან და დონ-ვისოტსაც ამ გარზანხვით ეუბნებოდა, რომ შეგეტყუა რა ჰასუნს; მიიღებდა. თვითვეულ მღვდლის სიტყვასედ დონ-ვისოტს იყერი ეცვლებოდა, რომ აგონდებოდა თავისი საქმეები, მაგრამ თავს ვი არ იჩენდა ჩვენი პატიოსანი რაინდი. — «აი ამისთანა ხალხმა გაგვერცქეს ასე უსჯულოდ, განაგრძელა მღვდელმა; და მანც ისევე ყოვლად მოწყალე ღმერთის მიუტყავს მას, რომელმაც ეს ზვისკები დაიხსნა და განათავისუფელა მათი განონიერი ხასკულისაგან».

თავისუფლებულ ავსტრელების წინააღმდეგ, რომლებიც ძალიან დიდი ვაჟური ხაჭკვა.

გონიერმა დარბოთქამ შეატყუა თუ არა დონ-კისოტს ხისუფლებულ და რაგი ხასა, რომ, ხასხოს ჯარდა, ეკლასნი დასტინოდნენ იმას, თითონაც მიიღო მონაწილეობა ამ გვარ სუძრობაში. «კეთილშობილო რაინდო, უთხრა იმან დონ-კისოტს, გთხოვთ არ დაივიწყოთ თქვენნი ჩემდამო აღთქმანი: დახიშნულ დრომდის სხვაგან არსად იხუბოთ ბრძოლა, რაც უნდა დიდი საჭიროება მოითხოვდეს. დამშვიდდით, უფალო, და დაწმენიებული ბრძანდებოდეთ, უფალო ღივინიანტემ რომ უწყოდეს, ვისმა მძლავრმა მკლავმა დაიხსნა ის დასჯილი ავსტრელები, მამისკე კლიტეს დაადება თავის შიშს და ხამჯერ მანც მოიკვნიტდა ენას, რომ გვლავ ვერაფერი თქვენი უხიამოვნო სიტყვის თქმა ველარ გაუბედა.

— დიქროს გუივცებით, შეუვიარა მღვდელმა, სულ უღვაშებს გავიგეკვდა, რომ მკე გვარი სქმე ხამქდინა.

— ან ჩემთან ვარ, კეთილშობილო ქალო, სთქვა დონ-კისოტმა; თუმცა ესლავ ჩემი გუელი გმძნობათ ეკლავისაგან სულ ერთება და შფოთავს, მაგრამ მანც წყნარად და მოსკენებით უნდა ვიმყოფებოდე, ვიდრე არ აღვიბრუნდებთ თქვენს დაზარებულს; მაგრამ ეს მანც გამოგებინეთ, გთხოვთ, თუ თქვენთვის შესაწყნარო არ იქნება: მანც და მანც რაში მდგომარეობს თქვენი უბედურება, როგორი ხასხისა და თვისებისა უნდა იყოს, და ან ის რა საღისი უნდა იყოს, რომელთაც მე თქვენ მკვიერი შასუსი უნდა გარდაუსაჯო; როგორი არიან, ან რმდენნი?

— მე დიდის გამყოფილებით მოგივლით ყოველსავე მაგას, უნასუსა დარბოთქამ, თუ თქვენ არ შეგაწყნებთ ჩემ მწყნარებათ მოხმენა.

— არა, არასდროს არ შეგწყნებუი, მიუგო რაინდმა.

— მამ ანა იქონიეთ ყურადღება, სთქვა დარბოთქამ. იმავე წამს გარდენიო და დალაქი შემოკნვივისენ გარშემო და გამყოფილებით მოელოდნენ — თუ როგორ იტყოდა ამ თავის ცრუ მოთხრობას. ხასხოც, რასკვირველია, თავის ბატონისავით დაჯერებული იყო დარბოთქას ძალად წოდებასუდ და იხიც ასლო მიუჯდა მოხასმქნლად. დარბოთქა რიგინად გასწო-

რდა უნაგირხედ, ერთი ხუხტის სმით ჩასხველას ღ დაიწყო სასმუად ღ შკაივია სიტყვებით ესე შემდგომი თავისი ისტორია:

ზირველად მე თქვენ უნდა მოგახსენათ, ხასელად რა შეწოდება... ეს რომ სთქვა ცოტა შეუყოფდა, რადგან თავისი სათლადის ხასელი და-ვაიწყდა. ძვედელი მანსკვდა რაშიაღ მდგომარეობდა იმასი შედგამა, ღ მამხვე მიეშველა:

— განაკვირველი არ არის ეგ ჩვენთვის, უასრა დროთვის, რომ დი-დად შეკრთებოდა თქვენი უდიდებულესობა, როდენაგ წარმოვიდგათ თქვენი შეუფერებელი მწუხარება. სმირად მოხდება ხოლმე, რომ რა-დაქსაგ ეგნს სამხელი უმედურება მიადგება, მამინ იმას ხასხოვარი და-კარგება ხოლმე ღ ბურჯელ დაავიწყდება ხოლმე თავის სათლადის ხასელი, მსგაღითებრ, როგორც ესლა თქვენს უდიდებულესობას დაავიწყდა, რომ თქვენ ბრძანდებით ზრინცესს მაკომიკონისა, სვუელიერი მაკომიკონის სამიკონს შეძვიდრე. ესლა, თქვენო უდიდებულესობა, ვკანებ მოგა-გონდეთ თქვენი სამხელი სამწუხარო მოთხრობა, რომელიც გხურდათ გაძმათ ხვენთვის.

— ჭეშმარიტს ბმხუბთ, სთქვა ღაროთკამ, ამის მეტი მოს-გონებელი აღარა დამჭირდება. მე ჩემს თავ-გარდასავლას ესლა უთ-ქვენოდ ბოლომდის გავიყვან.

«მამ ჩემი კოროლი იყო, განაგრძელა ღაროთკამ, ღ იწოდე-ბოდა თინაგრიოდ; იყო ბრძენი, დიდი მწწავლული, განსაკუთრებით დასკლავნებული გრძნებასში. ამ სწავლის ძალით იმას შეიტყო, რომ დედა ჩემი, კოროლევა ჭინამილა, უნდა მომკვდარიყო ზირველად, მა-გრამ მამა ჩემი დიდისს ველარ იცოცხლებდა, ღ მე უნდა დავრჩენი-ლიყავ სელაღმერთობილ ობლად. ეს სავანი იმას ისე ძალიან არ აწუ-სებდა, როგორც ის, რომ იმას იმავე თავის სწავლის ძალით გაიგო, რომ სამხელი უგბარი გმირი ზანტოფილანდო ბნელი შესედულობისა, (ასე ეწოდებოდა ამისათვის, რომ, თუმიტა თვალუბის მოწო-ბილობა ისეთი ქონდა, როგორც რიგია, მაგრამ როგორღაც გვერდ-გვერდ იუურებოდა ღ ამხნება ეველას თავისი საშამარი შესედულო-ბით), — ჯო, მამა ჩემმა გაიგო, რომ ეს სამხელი გმირი, ერთის კუნ-ძელის მიფლობელი, ჩემი მშობლების სიკვდილს შემდეგ დამეტეობდა

მრავლის კართით ჭ სრულად წამართმევდა ხმეფოს, ასე რომ წილად აღარ დამახსოვდა აღარც კრთი შატარა სოფელი; ჭ სრულად მიხვან აკლებს მსოფლად იმით გადაკრებოდა, თუ იმის ცოლობასკედ თახსამა გაკნდებოდი. განსკვნებუდა მამა ჩემმა, მართლად იცოდა ჩემი ხსიათი, რომ მე იმის ცოლობასკედ არ დავთანხმდებოდი, ჭ მარნია, რომ შანტოფიფანდოს მე არ შევბოლდებოდი და ჭ უარის უთქმელად დამეთმო ჩემი ხმეფო ჭ მით გადაქრნინა ხიკვიდლისაგან ჩემი თავი ჭ ჩემი სავსიფა, რადგან ცხადი იყო, რომ მე იმას წინ ვერ აღედებოდი. გარნა მამა ჩემმა ესეც ისება, რომ დამქნებინა თავი ჩემი ხამბოლად ხმეფოსთვის, წამეყვანა თან რამდენიმე ჩემი მკარგთაგანი ჭ წამოგნუფიფო ისხანიაში, სადგ, როგორც მამაჩემი მაწინასწამეტყველებდა, უნდა აღმოჩენილიყო ჩემი მკარგელი, რომელიც უნდა უთუოდ მოგსაური რანდი ყოფილიყო, ხსიფოგანი ჭ მოელს ხმეფოში ქება-დიდება გათქმული. იმ გამოჩენილი რანდის ხსიფი, თუ ხასხოვარი არ მატყუებს, უნდა ყოფილიყო, ვგახებ, დონ-ფრანსუატი ას-დონ-გიგოტი.

— დონ-ვისოტი, ქაღასტანო, წასწავდა ჩახხო, ასე სხვებ მგლოვანე შესედულობის რანდი.

— სწორედ ვერე, სწორედ, უთხარა დორაოვამ; მამა ჩემი ამხანგ მეუბნებოდა, რომ ის რანდი უნდა იყოს მალა ტანისა, სმელ-სმელი, ჭ მარკვინე მხარეს, მსრის ძირში, ცოტა მარცხნივ, უნდა ქქონდეს ბუნებითი ნიშნით, ჭ ეს ნიშნალორის ვაგანსავით მსხვილი ბაღნით უნდა იქონო დიფარული

— ხანჩო, მადი მიშველე ტანისამოხის გასდა, სთქვა იმ წამსივე დონ-ვისოტმა; მინდა შევიტყო, მე ხომ არა ვარ ის რანდი, რომელსკედ უწინასწამეტყველდა იმ ბრძენ ვოროდს.

— რისთვის იხებუბ გასდა? ქქითის დორაოვამ.

— რომ შევიტყო, მართლად მაქვს მე ის ბუნებითი ნიშანი, რომელსკედ იხებებს მამა თქვენი, მიუგო დონ-ვისოტმა.

— რა საჭიროა მკვისთვის ტანისამოხის გასდა, სთქვა ხანჩომ, თქვენო მოწყალებუკ, ნამდვილად გაქვსთ იმ გვარი ბუნებითი ნიშანი

ხედ შუა ზურგის გულზედ. იტყვიან, დიდი შეძლების ნიშანი არის
სა.

— ეგრე კმაა, უთხრა დოროთეამ, რაღა საქმეა მაგკარი გამოძიება
სადაცა შარის. არა უძევს რა, ის ნიშანი სადაც უნდა იყოს, თუნდა
ზურგზედ, თუნდა მხარზედ, მხალხად უთუოდ უნდა გი ეჭვანდესო...
ყოველის მხრით ხსანს, რომ საწყაღი მამა ჩემი სწორედ ამითხედ მიუხეობ-
და, განსჯემულა დოროთეამ; ეგულა ნიშნები, რომელნიც განსვენებულმა მით-
ხრა თვითვეულად მოიპოვებინა უფალ დონ-კინოტში, რომლის მგზავსიც
არავინ ხსანს არა თუ ისხანიაში, არამედ მრთელს ლამანშიც. ამას-
თანავე, რაწამს გადმოკვდი ოსხუნში, იმწამვე ამ გვარი ღვაწლების
ღ საკვირველი საქმეების სმა გავიგონე, რომ მე მაშინვე გულმა მითხ-
რა, რომ სწორედ თქვენ უნდა მომეძებნეთ.

— ნება გვიბოძეთ, გეთხროთ, როგორ გადმოხდით თქვენ ოს-
ხუნში; ოსხუნს სომ სღვის შირის ქალაქი არ არის, ჭკითხა დონ-
კინოტში. ხანამ დოროთეა ვახუსს მოასწრობდა, უმასუნს მღვდელმა.

— უთუოდ შირინცხსას უნდაღა ეთქვას, რომ ძალაგში გადმოკ-
ვდით ღ ოსხუნში გვესმა თქვენი ღვაწლების ქება.

— დაის, დაის, სწორედ... დაჭრა კვერი დოროთეამ.

— ცხადი საქმეა, დაქოწმა მღვდელა. ასღა, თქვენო უდიდებულე-
სობავ, შეგიძლიანთ განსჯემულათ თქვენი ამავი.

— მე დავასრულე, სთქვას დოროთეამ; მგრამ ჩემთვის დიდი
ბედნიერება ის იქმნებოდა, რომ სადმე შეესხდე დონ-კინოტს. როცა გი
მაგანდებს იმის სახელი, ჩემი თავი მაძინხას ისევე დედოფლად ღ ჩე-
მის სამეფოს მფლობელად; ამიტომ რომ დიდ-სულთაჲნი რაინდი უე-
ჭველია, წამომეყება სადაცა ვითხოვ. მაშინ ის შეებრძოლებს შანტო-
ფილანდრო ბნული შესუდულობისას, დაამარცხებს მას, რომელმაც დასთ-
რუნა ღვთისა ღ კაცთა სველი ღ წაიღო ყოველი ჩემი ხარხი ღ
საადებელი. რაინდი იგი უთუოდ დახმლევს მას: ახე სწერია, სხვათა
შორის, მამი ჩემის, თინაჩიო ბრძნის, წინასწარმეტყველებაში, ბერძ-
ნულ ენაზედ, თუ ქალდეურზედ, სწორედ გი არ ვიცი, რადგან წიგნი
არ მასწავლია. ამასთანავე იქ ისიც სწერია, რომ თუ ის ძლევა-შემო-
ხილი რაინდი იმ ღვაწლს შემდეგ ისურვებს ჩემს ცოლობას, მე ყოვ-

ღობს უბრის უოქმელად უნდა აღუქსრფლო მის სურვილი და ჩემს სურვილს სრულ მუცლობელადაც გაქსადო.

— ხას რას იტყვი ასლას, ჩემო მეგობარო ხანხია, უთხრა დონ-გისორტას, ესლას სამ შენას თელთი ჭსედავ: ვიშავეთ, თუ არა სამე-ფლო, სლადც ვისელმწიოთებო? ვიშავეთ, თუ არა სლდედოფლო, რამელ-სელდეც ვკარს დავწერთ.

— ამ ჩემ წკერს გეფიცებო, შეკევირას ხანხიომ, სწორედ გეფი იქ-ნებით, რომ თქვენ ეს ქალი სელიდვას გაუშკათ. შაკ სასხაძა ჩამტკერეთ თქვენი შუბი რელც ზანტოფილანდო. თქვენი ტირიმი, ბატონო, გვერდით ამისთანა მშკენიერი გოროლევას გიდვასო, რელც ემსხვი გავვიტარდვას! ეს სოქტას, მოსტას დოროთვას და ესვეწებოდა, რომ სესა მიეცას სელეები დეკეტვას თავის მიამავლი დედოფლასა და მსრამხებელისთვის. შეუ-ძლებელი იყო ამ დროს სიცილია შექმბგრებისა გაცხ ამ ბატონის და მსახურის სისეულელესელ. დოროთვამ მისცა ხანხოს სელი და დანქირ-და დიდ-გაცობას მოტკეში, თუ, შესის ბატონის შემწეობით ჩემი ვიფიომის სამეფო სამბარდაო. ხანხომ მადლობას გარდუხსდა და იმ გვარის სიტ-ყვებით, რომ გაცი სიცილით ჩამბეირდებოდა.

— ეს არის, უფელხო, ჩემი სანდვილი და არა მაგონალი თავს-გარდასლადი, განხგრძელას დოროთვამ. ესელც უნდა გითხრათ გიდევ, რომ რაც მე სლასი გამომიკვას ჩემის სანდუოდამ, იმათვას შემსას მსოლოდ ეს წკერისი ჩემი მებარგულე: სსკები ერთიან სლვასა ჩამელუხსენ, როდეს-საც გზარედ სანხელამა ქარიშხლამა გემა დავკვიშლავ. მე და ჩემი ერთ-გული მოსამსახურე ძლივს შეკრებით ორ ფიცარსელ და როგორც იყო ხანხირს გავედით. ამ გვარად ჩემი სრული ცხოვრება შესდგება ერთობ სანწულეებისაცან, როგორც თვით თქვენს შენიშეთ. და თუ ხას და ხას დლანარკში ვირევი, ეს იქილამ წარმოხდება, რომ მარავლ გვარ მწუნს-რებისაცან, როგორც შემატყო კურთასეულმა დიციანციასტემ, ხასხოგა-რი თითქმის წართმეული ბჭეს.

— ამასელ დარწმუნებელი ბრძანდებოდეთ, ვინციესსავ, მლას-ლი სმათ სოქტას დონ-გისორტას, რომ რაც უნდა ვაი-გავლასი გამოფა-რო, მისცა, ვიდრე თქვენს სანხსურსა ვიქმსები, ხასხოგარი არ წამერ-თიქვას. გედევ გეუხსებით და დავთვიცავთ, რომ თქვენ წამოყოლას არ

დავიზარებ, თუნდ რომ ცის ძირიდანაც მატროთ, აღონდ კი შენ
 სვდე იმ სამაგულს თქვენს მტერს; ჭ მამან დანახვით, თუ მე ვითარ,
 ვერ დვითხა ჭ მერე ჩემს მარჯვენის ძლით, მოგვეთავ თავს ამ
 ჩემის ბასრი სდმით: სძლეს კი ძრეულ არ ვიქებ ამიტომ, რომ ჩემა
 საკუთარი სძლეა გინეს მახსამონტემ წაიღო. ეს უკანასკნელი სიღ-
 ვეები ცოტა როგორღაც ბურბურტაა სოჭა ჩვენს დონ-ვისოტის ჭ
 მერე ისევე აძლელა სძ: როდესაც მე იმ გმარს თავს მოვუგდებარებ
 ჭ თქვენ თქვენსვე ტანტრულ დაგბძახებთ, მამან თქვენ, როგორც
 გინებოდესთ, ისე მოიქცით: ჩემა იფიქრი ჭ გონება როგორღაც
 შეიღვარა ამ ჟამად, ჭ მე ამსვედ მეტს ესლა ვერახივარს მოგასსე-
 ნებთ; იმ დროდის, ვიდრე სქემს შევასრულებდე, მე ჭოწინების ფიქ-
 რა არ წარმომიდგება, ვინც უნდა ლამაზი ჭელი მომიყვანონ.

ამ სიტყვებმა ისე გააკვირვეს ხანხო, რომ არ იცოდა, რა ვა-
 ნა თავის ბატონისათვის; მერე გაჯავრებულმა დაუვიროს დონ-ვისოტს:
 „დმერთხა ვიფიქრე, რომ თქვენ, უფალა რანდო, თქვენს ჭკვსვედ არა
 სართ. გაგიგინათ, რომ გაცი უარს შერებოდეს ამისთანა მღალა
 ღონების პრინციპსსვე? აქნა თქვენს ჭიფირობდეთ, რომ ამისთან
 ბედნიერება მერეც მოგვეცემოდეს? აქნა გეგინოხთ, რომ თქვენა ხა-
 ვვარელი დუღსინეს ამ ქლსვედ ლამაზი იყოს? ის ამ პრინციპსს ხა-
 ვვარ ფასათც არა დირ! ეს არც კი იფადრეს, რომ თქვენმა დუღსინემ
 ამას ბამბეკა გაქსდაც. თქვენა მოწყალეებუ, თუ უუბძქმა მარ-
 გალიტის ქსის დაიწყეთ, მას რაღა თქმა უნდა, რომ მალე ვიშოვა
 თქვენან აღთქმულ გრთობას — განა არ, ელოდეთ. შერთეთ, შერთ-
 თეთ, უფალა რანდო, მოელა ეშმაკების დახს გეიფიტებით, შერთეთ
 ჭ ის სამეფოც ჩაბარეთ: ხამ ჭკვდეთ თავის თავად ხელში გაგარ-
 დებათ. ჭ მეც კი არ დმივიწყეთ: გახსოვდეთ, როდესაც მევე იქმნე-
 ბით. მარვისობა მინც მოიქცით, ან გუბერნატორად გამსწყხეთ ხადმე,
 ჭ სხვა ყველაფერს ჯანსაზღვრისც გეს ჭქინდეს!

დონ ვისოტმა თავის დუღსინეს გუბერატორებს ვერ მოითმინა
 ხმა ამოუფლოვ იღო შუბა ჭ არა ისეთი ჩხისხო თავის სეჭურველთ-
 მტკიონთველს, რომ სწყადს მამინვე მუსდებო საკეცინა; ჭ თუ დე-

როტას ან დაევიან და ან შექსვეწონდა დონ-ვისოტს, ის უთხოვდა
თუკ მოქვლავდა.

— იქნება შენ გგონია, გამოუსადეგო ებუდო, რომ ეოკელთვის
წამოხრის ნება გქონდეს! იქნება ჰიფირობდე, რომ ჩემი საქმე იმის
მეტი ღირს იყოს, რომ შენ მძაკებდე და მე გი გზავტობდე. ჰოი, შე
სამაგელო! განა შენ უნდა ჰბედავდე დუღსინიას ცუდის ლექსით სსე-
ნებას. განა თითონ შენ არ იცი, შე ვირგლავ, გაუთლელი, შე მერს-
ლო! განა შენ არ იცი, რომ, თუ დუღსინია არ მძალეკვდეს ძლიერ-
ბას, ჩემს მარჯვენას არა შეეძლებოდა: მე უმიხოდ ჭაყელის გაც-
უფეტასაც ვერ შევიძლება. ახა მითხარ, შე გესილანი* კინის ზეტრონო,
კინი ძალით უნდა მოკვეთო იმ გმირს თავი, დავინუბო სამეფო და
შენ გუბერნატორობა მოგატოვა? მითხარ, ახა ვინას ძალით? ვინის
ძალით, თუ არ ჩემი დუღსინიასითა. რასაც მე საქმეებს ვსხადივარ, ჩე-
მის სეუთარი ძალით კი არ არის; არამედ ეოკელთვის ამის, კერ-
ძის, იმარჯვებს დუღსინია, და არა მე. ჰოი, შე გაუთლელი და უსწ-
ველელი, ბრევიო და უმიდლოვ. ცლასიდან გამოგათრიეს, დიდ-კ-
ცობას გაძლევან, და შენ, მადლობის სცვლად, ურავო სიტყვებით და
ცილის-წამებით ასსენებ შენ კეთილის მეოფელთა.

არაი გარგი ღასათიანი დარტემა მიიღო ხანხომ, მგრამ ის მ-
ინც ერთგულად მოუხმენდა დონ-ვისოტს. მერე ერთ-ბაშად წამოსტა იფი-
სედ, გაიჭტა, დორმოიკან ჟორცისას უკან მოეფარა და იქიდან თამ-
ძად დაეწეო ყვირილი დონ-ვისოტს: «თქვენა მოწყალევა, თუ ეს
პრინცესას არ შეირთო, ცხადია, რომ ღირს გექმნებათ თქვენ სამე-
ლობელი და არც იქნება, და თუ სამეფო არ გექნებათ — მეც ხელ ცა-
რელი დავრჩები; თქვენ თუ არა გეშავებთარა, ახა მე რაღა შავი ჭკა
მერტება? აი, მე რა მალისებს! დამაჯერეთ, შეირთეთ ეს მშვენიერი
პრინცესას, რომელიც ჩვენთვის დმერთს ციადმ მოგვლენია, და მერე,
თუ გნებავთ, დუღსინიაც თქვენა იყოს. თუ სილამაწყხედ იოქმის რა-
მე, ვამბობ, რომ ეს პრინცესაც და თქვენი სეყაველი დუღსინიაც ერთ-
ნაირად ღამაჩები არიან, მგრამ თქვენი დუღსინია კი ვერ მე თვლით
არ მინასავს.

— რავოვ თუ არ ვინასვენ, შე ცრუო და ცილის მწამებელი?

შეწყვირობ დონ-ვისოტმა. ესლასან თვითონ შენვე არ მაძაღტანე იმსხვედრითაჲს
გან ამბავი?

— არა, მე, როგორც რიგი იყო, ისე ვერა ვნასე, ყოველის მს-
რით ვერ გავძინებე, თორემ სხვა ფრთხილად რა უკიდრს რიგისი ქალის —
გასწავრა სანხომ.

— სანხომ, მაშატივებია შენთვის ყველაფერი, უთსრა დონ-ვისო-
ტმა; შენც მაძაღტვე, რომ ცოტა უძეუოფილესა მოგუენე: ხომ იცი,
ერთბაშდ გავკრება ჩვენი ბრალი არ არის.

— მართალია, დასთანხმდა სანხომ; მეც იგბრთვე, თუ გი ერთი
რამ არის მაძაღტა ვნასედ, ის არის, უნდა მაშინვე წამოვსოქვას, თა-
რემ ვაკრით გავსდები: ვნასედ არა დანადგებას.

— მაგრამ ესლავე გუესები, სანხომ, შენისნა დონ-ვისოტმა; ვერ
გარტად უნდა გასინჯო სოლმე გუელში შენი სიტუებები, თორემ ხომ
გატეგინას: ქათანსა წყალ-წყალ იგორა, იგორა ღ..... სხვა შენც იცი.

— ეგ მეც ვიცი, მაუგო სანხომ, მაგრამ ის გი ღმერთმა იგო-
დეს, მე ღ თქვენში ვინ უფრო ცუდად იქნება: მე, რომელიც მარტო
ცუდ-უბრალე ღაშარავით თუ ვაშეკუბ რაბე, თუ თქვენ უფრო სჯემით
სხადისართ დანაშაულობას?

— გარგის, გმარა, გაწყვეტინა ღაშარავი დონ-ვისოტმა. მაღი სან-
ხომ, შენს ბატონს სელსედ აკორე ღ სთხოვე ყველაფერი გაშატიონს;
ღაშარავისა ღ ქუბის შესმის დროს გაფოსილდი ურიგოდ არა წამო-
გტდესნა ცობარსედ ქალსედ, რომელსაც, თუქცა ვერ ვიცნობ, მაგრამ
მინც მეც უნდა ვმისაუროდე. ღმერთს ენდე, რომ ის უიმიოდ არ
გატეგებს, რომ შენი სტესორებელი სანხომ არ გაშოვინოსა. — სანხომ
დამშვიდებულის სანით თავ-ჩაკიდებულმა გასწავა თავის ბატონისკენ ღ
სთხოვა სელი, რომელიც დიდგულად მიაწავდა ჩვენმა რაინდმა. სან-
ხომ აკოტა. შემდეგ დონ-ვისოტმა დალოცა თავის საქურველთ-მტეი-
რთველი ღ უბანს, რომ ცოტა შორი-ასლოს კარხა ამის გვერდით
რადაც საქმესედ მოსაღაშარავებლად. სანხომ გაქევა, ღ დონ-ვისოტმა
შორი-ასლოდგან დაუწყო სანხომს: იმს შემდეგ, სანხომ, რაც შენ და-
ბრუნებულსარ დუღსინავსავან, მე არა მქონია დროება, რომ ყველაფერი
წვრილად გამოიკითხნა შენთვის შენი მონიჭებულობის ამბავი; ესლას გი,

როდესაც ჩვენა ბუდი უკიდევს ბედნიერებს, უნდა გამომხიარულეთა ხა-
სიამოვნება ამბობით.

— მიმსახრეთ, თქვენს მარწმუნებზე, რაც გრძობდით, მიუგო ხან-
ხომ, ჰქმნიდად გაიმბროთ, როგორც თა უთავიდა. მაგრამ, ღვთის გუ-
ლისათვის, ამას გრძობით, აგრე განისსებულა ნუ ექნებით.

— რასუდ ამბობ მტკას? ქვითა დანკითობს.

— ამასუდ ვამბობ, ბატონო, უმბსურთა ხანხომ, რომ ეს უბნები,
რომელითაც ესლთ თქვენ მე კარგად შემიძვეთ, სწორედ ამ დამარდელთა
სამცვიერთა იუთ... თქვენ ჩემთვის თავის დღემა ან გიცემით ამასუდ,
ვითამ მე რუდის ღვქსით მესსენებანთს თქვენა დედოფალთა დუღსა-
ნუ: ეს თქვენც ირთ, რომ მე ამას მირიულ დიდ ბატონსა ვტყვი, თუმიტ
ის ღირსა ან ანს, მხალღად ამისათვის, რომ ის ჩუმა ბატონს სა-
გუთრებსა.

— ღვთის გულისათვის, ხანხო, წარჩულს ნულარ მოიგონებ, მიუ-
გო დანკითობს, თორემ ეტ უთროთ მირიულ მიწარებს ჰქმნიდრებს
გუღს. ხომ დანსსე, ეს იუთ, ამ წამს გავტოვი, ჰქმნი ხომ იტ-
ვინც ძველს გავსდებს ჰქმნიდრებს, ან თვალთ მარს... ამას რომ
ამბობ, ამ დროს რანდას ჰქმნიდრებს მარწმუნებლთა დანსსეს თა-
ვიანთა წინ კრთთ მხანსა ჯეცი, რომელიც ბრძის მიემტკებოდა. ხან-
ხომ დანსსეულთს ხანსუდარს, რომელიცუდაც ტუუიდა ბრძის ივდა ჰქმნი
მსწრთულ მთელა ჭკვა ჰქმნიეს თვალბემა წაუვიდა: ამას ძალის კარ-
გად განსნის, რომ ტუუიდა ბრძის იუთ ვინეს მხანსმარტი ჰქმნი ის ხა-
სუდარს თავისა ხაუთარს ვინი იუთ. ამას რომ ვრწავის მარწმუნებლთა
უთ ჰქმნიეს ივნთა მომარტული ვინი, ვინესი ბრძისუდ მოვმარტულით;
ბრძისუთ ენა ამას ისე კარგად იტოდა ჰქმნიდრებს ხაუთარს ბრძის
დაც ისე წმინდად ღვმარტობდა, როგორც თავის სამამულთა ენასუდ.
ეს დანსსა თუ არს, ხანხომ დანსსე ხანსიულთა ხმით დანსსა: ჰქმნი,
ჰქმნი, მე ავს ვო, გინეხილე, მომიტო ეტ ჩუმა ხივეთი, ჩუმა ცნობრებს,
ჩუმა ჰქმნიდრებს, რომელიცუდაც ვინვარ ხოლმე ჰქმნიდრებს ჩამოდა
ჩუმა ვარდგან, მე წაწვი; მომიტო აქ, რაც მინი ხაუთარს ან ანს. ხან-
ხოს ტუუილად ან ხაუთარს ამოღეს უვარდამ: ვინესი მსწრთულთა გად-
მარტი ვარდგან, ჰქმნიდრებს ველარ მარწმუნებს, როგორც მოვმარტოდა ხა-

დაც. განსარქველი ხანსა გაქმნდა თავის ვირსკენ, მიაკვირა უელსელ და
 დაუწყო გაცხის: «გამარჯობა შენი, ჩემო ვირო, ჩემო შვილო, ჩემო
 ძმანსაგო, ჩემო თვალუბის სინათლევ და სინარელო, სიმ გარჯათა სარ,
 ჩემო დადისის უნასვო?» ამ ხანსიკვარელო ღაზარკეში და გონხაში ვირი
 თავისთვის შვიკანად იდგა და არ იცოდა, როგორ მიეგო ხანსი ხატ-
 რახისათვის. ამ დროს მიკიდენ იმასთან უკან სამარხენილი მისი მე-
 წავრები და ერთის სმით დაუწევს მადლოვა: «მეგვილოცავს, ჩანსო,
 შენი ბედნიერი სანავარი!» და უფრო მიმეტრებულად გასსარა დონ-გინო-
 ტას რადესაც უთხრა, რომ დაძარბეული სანა ვირის ხონრებიც ისევ
 ჩემსკად იქნება. ხანსო მამსვე გაქმნას დონ-გინოტას და მოწყალე-
 ბასათვის მადლობა გარდაუხდა. ამ დროს, რადესაც რანდმა და ს-
 ტურველთ-მტვართვალმა თავანთთვის ცალკე ღაზარკე დაიწვეს, მღვდ-
 ეთს მიულოცა და მადლობა გარდაუხდა დოროტას გარკე და სელ-
 ვიერი მოთსრობის შედგენისათვის, რომელიც თუშნა ძრეულ გრძელი
 არ იყო, მაგრამ მანც ის გემოვნება ქმნდა, რაც გვიანსაც რანდბ-
 სედ შედგენილს აურაცხველ არაკებში და მოთსრობებში.

დოროტეა მიუგო, რომ, დარდის გადასყურელად, მაკითხავს ამ
 გვარი წიგნებო, და თავის განმარტულად ესეც დაუმატა: «მე გარ-
 გად არ ვიცი სხვა და სხვა მხარეების მდებარეობა, არც ზღვის ხარ-
 ველ მდებარე ქალაქების სსხელები: ამასათვის ხანქაროდ წარმოგ-
 სიქვი, რომ ოსსუნში გადმოვსკდით მეთქი.»

— ეგ მამსვე შეკამენიო, უთხრა მღვდელმა, და აკო მამსვე მო-
 გეშელოთ გიდეც. მაგრამ არ გიკვირო, რომ ეს უბედური გაცი
 ვკლავურს დაიჯერებს სოღმ, თუ გი იმას გეკანება რამე, რაც თავის
 წიგნებში ამოგვიბახავს.

— დაიღ, მიუგო გარდენიომ, ეს ისეთი სკვირველი, ისეთი ს-
 შინელი სიგაფე არის, რომ გაცი თუნდ განკებ ეცდაც, მანც ვერ
 მახსენებ!

— მაგრამ უფრო განსკვირველი ეს არის, შეჩინა მღვდელმა:
 თუ გი ამასთან რამეებს თავი დახსნე და სხვასკად დაუწყო ღა-
 ზარკე — ოქქენ მკას ვკლარ იცნობთ; ისე ცხადად, გარკვევიომ და შვი-
 ანურათა ხუთს — უკოქესი ღადრ შეიძლება. მე ოქქენ გარწიუნეთ, მა-

გან რომ ევ ოსურა რანდობა ტვისში გათქვილია არა ქქინდეს, მა-
შინ ევ ექსებოდა მსწავლედი, მატრახანი, მღვდლი ღ განათლებული
ქქისა ღ განიშობ მატრახნი.

თავი 31.

ხ ა ნ ხ ო დ ო ს - ე ი ს ო ტ ს ხ ე ლ ა ტ ე ე ე ბ ს , ღ ი ს კ ი
კ ე რ უ გ ე ბ ს .

ამხანაში დონ-ვისოტა განსჯილებდა ხანხანთან ღანარაქი:

— მკოე მეკანარო, ეუხებოდა ხანხან, შევრიგდეთ ახლა, დავი-
ვიწყოთ გველიყერი ძველი... ახლა შენ მამიუკ ღ მათხარ დამძვიდე-
ბით ღ მხარეულად, რატოარ ღ ან ხად ქნახე დუღხანქა? რახ აკეთ-
ბდა ის მამი? შენ რა უთხარა? იმან რა გიძახეს? ხახეხედ რა ეტ-
უბოდა, რადქსაც—ხემ წერიღს ვითხუღობდა? ვინ გადაწვარსე ხე-
მა წერიღა? ვრათხ სიტყვით, უხდა მათხარ ეკველიყერი, რაც
გა ხატარო იქმნება; სურც რანქი მთქმატო ხემა ხინარუღის მახმა-
ტუღად ღ სურც რანქი დაკლებ ხემა მხარეულუბას დასმცირებდა.

— ხამართლე თუ გნებაკა, მართალოც ეს არახ—მაუგო ხანხომ
— თქვენი წერიღი ხემაუის არც არავის გადაწვითა ღ არც ვისთავის-
ქი მამიტანა.

— მართაღს აშობ, უთხარა დონ-ვისოტმა, მე ის წიგნი ვინო-
ვე ხემს ბუშაფხიკში, ორ დღეს მქმდეც, შენ რომ წახვედი, ღ მადო-
ხაც მქწეინა. ვინ იღახ არ მოგივიდოდა, რომ ველარ ქნახვი წერიღს,
ღ მე გა ხუღ მოლოდანი მქმანდა—ან ახლა მობრუნდებ, ან ახლა
მკოქა.

— დავ, მე უთოთად მოკებრუნდებოდი, მაუგო ხანხომ, რომ
წეშირად არ დამეხწავლა იმ წიგნის მანარხი. ვრათ მხათეს უქანსა-
სე ღ იმან დამაწრა ქლადდესედ ღ მათხარ, რომ, ვინ იღის, რამდე-
ნი წიგნები მამწრათო ღ ვერ ამიხთანა ვარტი წერიღი არხად არ
მანახესო.

— ვადვე განხატეს, თუ არა ის წერიღი? ქქითახ დონ-ვისოტმა.

აღარ მასსოვს, მიუგო სანხომ, რა წამს იმ მხათეს გადავაწერინე იმას მერე მამინე დამავიწყდა: ვიფიქრე კიდეც, ამას იქით რაღა ეშმაკებისთვის დამჭირდება შეთქი. მაგრამ თავი კი ისევ მასსოვს: გადიე ბეზოვო, თუ მძინებულაგო, რაღა, და ბოლოს ეწერა სიკვდილამდის შენი ვარ მგლოვიარე შესკედულობის რანდიო, და ასლამ თავსა და ბოლოს შუა, ვინიცის, რამდენი ათასსაირი გული, სინტონსლე და მშკენიერი თვალუბი მოვთავსე.

—ეგ კარგი, მოუწონა დონ-ვისოტმა, მაგრამ მერე, რა ჰნახე? როდესაც შენ წარსდეგ იმ მშკენიერების შეფასთან, ის რასა საქმობდა? იქნება მარგალიტებს ასსავდა ოქროს ძაფსედა, ან თავისი დატყვევებული რანდისათვის ოქროს რასმე, ძვირფასს მისართმეკსა ჰკერავდა?

—არა, ბატონო, მიუგო სანხომ, საქონლის ესოში შემსვდა და დიკას ანიაგებდა.

—უკვკვლას, ის ზურის მარცვლები იმის სელში წერილ-წერილ მარგალიტებად გადაქცეოდნენ—სთქვა დონ-ვისოტმა—მაგრამ კარგად გაჰსინჯე, თუ არა? როგორი სობაღი იყო, წმინდა, დასრულებული და თაღსი, თუ არა?

—არა, სუფთა და ნათელი იყო.

—მე შენ დაგარწმუნებ, ჩემო მეგობარო, უთხრა დონ-ვისოტმა, რომ იმის სელში გამოვლილი დიკისა მშკენიერი ზური გამოცხვება. მაგრამ, აბა ერთი ეს მითხარ; ჩემი წერილი რომ გამოგართო, აგოცა თუ არა? თავსედა მიიღო თუ არა? ან რა გამოინატა ჩემი იმ წიგნისგან მინიჭებული სისარულის შესაფერი? ღუთის გულისათვის, მითხარ, ნუ მტანჯავ.

—მე რო თქვენი წიგნი მიუტანე, სთქვა სანხომ, როგორღაც შეკატყე, რომ მამის იმს თქვენთვის არ ეცაღა: განქარებული საქმობდა. დამიჩნია კასრი და მითხრა: მანდ დახდე, ჩემო სიყვარელო, ტომარასედე; ესღა არა მცაღიან—და საქმეს რომ მოკრჩები, წავიკითხავო.

—ვიცი, ვიცი, მშკენიერო ქალო, ვიცი მე შენი ეშმაკობა, შეკვვირს დონ-ვისოტმა, შენ გინდოდა დაიარუღს ადგილს წავკეითსნა განა, რომ თვითეული აზრის გამოსატყულობით დამტყვარეყავ. მაგ-

რამ, დასრულე, ხანსო, სოქვი, რას აშობდა, ან შენ რა უნდასუნი
 ერთიან გამიძეორე თქვენი ღამაჩაგი სიტყვიდგან სიტყვამდის; სოქვი
 რას უფრო გეითხავდა ის?

— ის არაფერს არამეითხავდა, უთხრა ხანსომ. მე ვუამბე იმას
 თუ როგორ იტანჯება თქვენი მოწყალეა იმის გულისთვის, და ან
 როგორ ნადირისავით გაგიძეით ამ კლდე-ღრეებსში: შიშველი, უტყელ-
 უსძელი, ცარიელ ცივ მაწასუდ მგდებარე, და სრულად ტანჯული და
 მსწყევარი თქვენის გაჩენის ვარსკვლავისა.

— ეგ შენ ტყუილათა სოქვი, ვითომ მე ჩემს ვარსკვლავს ვსწ-
 ყეკვლიდე, შექნიშნა დონ-კისოტმა. შირიქით, მე მარადის ვმადლობ
 ჩემს ვარსკვლავს და არცა დავცნობები მის მადლობით ვიდრე დასასრუ-
 ლადდე ჩემის ცხოვრებისა, რადგან ღირსი გამსადა ისეთი მადლი
 სულის სიევარულისა, ვითარცა იმეოფების დულისისკა ტაბოხელი.

— დიას, სწორედ მადლი ჭაღია, გაიმეორა ხანსომ; მეტომნია,
 ხამი გერშოკით კი უნდა იყოს ის ჩემსუდ მადლი და...

— ეგ შენ ხაიდგან იცა, ხომ არ დასტოლებიხარ? ჭკითხა დონ-
 კისოტმა.

— აი მე იმას როგორ დავკეტოლე, მიუგო ხანსომ; მე რომ
 იმას ვირსუდ ჰურის ავიდებას ვძველოდი, მაშინ დაკუთხლოვდი და
 გნახე, რომ ის ჩემსუდ მთელი თავით მეტობდა.

— მართალია განა, ხანსო? რომ მისი ტანის ხმადლე კთანას-
 წორება მისი გონების მადლთა ღირსებათა და მის მშვენიერთ ფოფა-
 შტევათა? მაგრამ აი კიდევ რასუდ დამემოწმები: შენ რომ იმას მი-
 უახლოვდი, ხანსო, მაშინვე მშვენიერი მუშე-ამბრის სუნი მოგედინა
 განა. კეთილ-სუნსელებითი ფშვინა გამომდინარებდა განა იმისგან!

— მე ხსვა არა ფრის სუნი არ მომდენია იმისაგან, ერთის მე-
 ტი; ზე ისიც მტომნია, იმისგან იყო, რომ მიუშობით საშინელი რაფლის
 ტენჭი გადასდიოდა.

— შენ უთუოდ სურდო გქირდა იმ დროს — არწმუნებდა რაინდი — ან
 თვით შენივე სუნი მოგდენია, ამისთვის რომ მტომნია ფრად დაწმუნ-
 ნებით ვიცი, თუ ვითარ კეთილ-სუნსელოვანებს ის ასკილებს შუა ვარ-
 დი, ის ბაღში მოვლილი ია და ის გათქვეფილი მური და გუნდრუკი.

— გინ იცის იქნება მართლა ჩემივე სუნი მომდენოდეს, სთქვა სანსომ: მართალია, მეც ბევრჯერ ამდის სოლმე იმისთანა სუნი, როგორც სდიდა თქვენს ქალბატონს დუღსინქას, ამაში სავკირველი არა არისრა, ჭ თუ მართლაც მომედინა ის სუნი, იმიტომ რომ, სომ ვავიგონიათ, ერთი კშმაკი მეორე კშმაკსა ჭკავს.

— მეც? ჭკითხავდა დონ-ვისოტი, ვერა რომ დასწავა და ვავიგონა წისქვილმა, რაჭქას ჩემა წიგნი რომ წავიკითხა?

— იმას თქვენი წიგნი სრულებითაც არ წაუკითხავს, მიუგო სანსომ, ამისთვის რომ იმას, როგორც თითონაც მითხრა, არც იცის ვითხვას და არც წერას:— აიღო და სულ ლუქა-ლუქმად დასა და ვადუყარა, რომ არავის წავეითს და არ შეეტყო იმას საიდუმლო საქმეები. თქვენი გამოუთქმელი სიყვარული და თქვენი უსომო შეწუხება, ყველაფერი ვარად მოვასსენე, ჭ მამძას, რომ იმის მაგივრად ხელსედა ვაკოცოთ; ამსთანავე იმას თქვენი ვირ-და-ვირ ნახვის სურვილი აქვს რომ ესლავ დახნებოთ თავი ამ ვავ-ნარაის ადგილს და ცობოხოსკენ ვაკემგზავროთ. მე თქვენ მოვასსენებთ, რომ იმისთვის სავკდილია თქვენი უნასვობა... მაგრამ იმას რომ ვავიგონა ჩემით, რომ თქვენ მეგლოვიარე შესედულობისა რაინდად იწოდებით— ამავედ ამდენი იცინას და ისარსარა, რომ, ერთი სიტყვით მეტეფი ამოვიდებით. ისიც ვავთსე, — ბისკავლი იყო შენთანა მეოქა, თუ არა? იყოფო, მინასუნა, და ძრეიელ ვატიოხასნი და სსაიმოქნო ვავ-ვავი ყოფიდა.

— ჭ, ეს ვავ ყველაფერი ვარვა რვიანად მიდის, სთქვა დონ-ვისოტი. ახა ახლა ესეც მითხარა: როგორ გამოეთხოვე შენ იმას? რით დაგხასუქრა, რომ იმისთანა ვარვა-ამავი მიუტანე თავისი რაინდისაგან? უსდა იცოდე, თუ ვი ვავ არ იცო, სანსომ, რომ მკორავანი სხუქრის მიცემა სავურველთ-მტვირთველათვის, ქალთათვის, თუ სსვას მორიქულათათვის, როდესაც ისინი ამავს რასმე მიიტასენ რაინდებისგან ქალბატონებთან და ქალბატონისაგან რაინდებთან, — არის ძველი და დაურღვეველი რაინდობის ჩვეულება.

— შეიძლება, იუოს ყოვლივე ვავ ჩვეულება, უთხრა სანსომ, და მართლაც მომწონს ვავ ჩვეულება; მაგრამ ეტყობა, ვავ ჩვეულება ძველ დროში სცოდნიათ, ესლავი მკორავანი სხუქრების მაგივრად ახლევინ

მეტად ზეწობის ნატებს და ერთ ლუკმა ასაღ ვეკლს. ამის მეტი დულ-
სინეას ჩემთვის არა მოუწყინარა და ის ასაღი ვეკლიც მამინ გამოიყ-
ტა, როდესაც ვეთხოვებოდი მოწუნულ ზაკში.

— არა, მე როგორც ვიცნობ, უთუოდ იმ დროს სელად არა
ქაინიარა; თორემ უთუოდ და უთუოდ ძვირფას ნივთს რასმე განუ-
ქება. მაინც შენ ფეიქრი ნუ გექნება, არა დაგეკარგება; როდესაც მე
თვითონ ვნახავ დულსინეას, მამინ, როგორც რიგია, საქმეს ისე წა-
ვიყვან. მაგრამ იცი, ხანხო, მე რა მიგვირის? შენ სულ ჰაერში გიფ-
რენია მისვლა-მოსვლასად: სამ დღეს მთელი რც-და-ათი მილი (210
კერსი) გავივლია. ამის გამო მე ვფიქრობ, რომ უთუოდ ჩემ მეთარ-
ველ ბრძენ მანქანას ჰაერში უტარებისარ შენი მკსავრობის დროს. რა
საკვირველია ერთი შეგარველი მანქანა უთუოდ უნდა მევანდეს, თორემ
მე რაინდობას ვერ ვახსრულებდი. და წელან რომ გითხარ, ნუ გავი-
გვირდებ; ბევრჯერ თვალთ-მაქცი მანქანა მძინარე რაინდს აფერებს
ლოგინიდგან და რაინდს რომ გამოეღვიპება, ათასი მილის იქით
ჰსასავს თავის თავს. უამისოდ რაინდები გაჭირებაში ერთი-ერთმანეთს
ვეღარ მიუშველებოდნენ, როგორც მოსდება სოფლმე. მაგალითებ, ბევრ-
ჯერელ მომსდარა, რომ ერთი რაინდი სადმე, თუნდ სომსეთის მთებ-
ში, ეომება მდამიობს ან ანდრიაკს, ანუ რომელსამე რაინდს, — ის
არის, მოიქნისა, მოუნსლოვდა სიკვდილი, ამ დროს, მოულოდნელად,
მიფრინდება ღრუხლით ან ტეტსლის ეტლით იმისი მეგობარი რაინდი,
რომელიც რამდენიმე საათის წინად იქნება ინგლისშიაც იყო; მამინ-
ვე მიუშველება თავის მეგობარს, გამოისხნის გაჭირებისგან, და ისევე
იმ საღამოსვე გადაეშვება ინგლისისკენვე, ვასმამს იქა სტამს და იქვე
დაიბინებს, თუმცა ეს ორი მხარე ერთი მეორესედ ორი ან ხამი ათა-
სი მილით არიან ერთმანეთსედ განშორებულნი. ესე ყოველიფერი,
ჩემო მეგობარო ხანხო, ბრძენი თვალთ-მაქცის საქმე არის. შენც ევ-
რთვე, ხანხო, ეტვი ნუ გექმნება, რომ ნამდვილად ჰყოფილსარ ტო-
ბოზოში და ესღა იქიდგან მოსდისარ. მე გარწმუნებ შენ, რომ ჩემი
მეგობრის ბრძენი მანქანას ძალით ფრინველსავით გიფერენია, და ეს
ისე მომსდარა, რომ თვითონ შენც ვერ შეგინიშნავს.

— შესაძლებელია, მიუგო ხანხომ, ამისათვის რომ რეხსინსტი

ისე მიქჭროდა, როგორც იმ ბოშის ვირი, ყურები რომ კერცხლის
ქლარუნებით ჰქონდა მართული.

— რა კერცხლის ქლარუნები, რას მიქჭარავ! შეუტია დონ-ვისე-
ტმა, შენ მიქჭინებისარ უსილაგო სუფთა გუნდს რომელთ დადალება
არს უწყიან, და როდესაც ცის სივრცეში დაფრინავენ, სხვებსაც აძლე-
ვენ თავიანთ შემწეობას და სადაც გი საჭიროა, მსწრაფლად და შეუ-
წუხებელივ გადაფრინებენ. მაგრამ, ჩემო მეგობარო ხანსო, ამისი გი
ვერა გამოვიარა: ჩემი ქალბატონის ბრძანება როგორ უნდა შევასრუ-
ლო? თუ წავიდე იმასთან, — მაშინ სომ დავარდვივ ალთქმა, რომელიც
მივეცი ზრინცესასს! ამასთანავე რაინდები უმეტეს უნდა ცდილობდნენ
შეასრულონ ყოველივე თვისი ალთქმანი და არა მისდევდნენ თავიანთ
საკუთარს სიმძუნებას და სარგებლობას. რა უნდა ვქნა? ერთის მხრით
ჩემი გული მეუბნება: წადი ნახე შენი ქალბატონი; მეორე მხრით მა-
გონდება ჩემი ვალი და ალთქმა ზრინცესასთან. მაგრამ, აი მე რასა
ვიციქრობ: მოდი — ვერ წავალ იმ საშინელ გმირთან, მოგვეთავა
და ზრინცესასსაც თავის სამეფოს ჩაგზარე; შემიდგე ჩემ ვარსკვლავ-
თანაც წავალ და იმედი მაქვს ის განმტკნოველებს მე თვისის ბრწყინ-
ვალებით. დავკანსებისთვის ბოდიშს მოვიხდო, და, დარწმუნებული ვარ
რომ. არა თუ არ გამოვაჯვრდეს, არამედ ჩემთ ღვაწლთ ქება-დიდება-
თაც აღმავსოს, ვინაიდან ივინი ადიდებას და აღამაღლებს თვითვე მას,
რადგან თვით იგი არს წყარო წარსულთა და მეობადთა ჩემთა ღვაწ-
ლთა და დიდებათა.

— დოთისმშობელო დედავ! შექევირა ხანსომ, დემერთმანი, თქვენ
სრულ ჭკუასედ არა ხართ; ერთი მიბძნეთ ცხრამოას იქით რის-
თვის მისდისართ? რა ჭკუაში მოგდით, რომ ამისთანა სასძლო-სადე-
დოფლოს თავს ახებებთ რომელიც მზითოვეში იმოდან სამეფოს, გამ-
ლევთ, რომ სივრცით თითქმის რცი ათასი ძალია, ესე იგი, მთელი ის-
ზანია და ზურტულაღია რომ ავილოთ ერთად, იმასედაც დიდა და
რომელიც ამასთანავე იმისთანა მხარეა, სადაც კაცი ეველა საჭიროებს
შეისრულებს. დახუბდით, თუ დემერთი გწამსთ, უფალა რაინდო; ან
გი როგორ არა გრცხუენიანთ, რომ მაგებს ამბობთ. დამიჯერეთ, ზირ-
ველსავე სოფელში, თუ ძღველი შეგსკდათ, ვვარი დაიწყოთ ამ ვრინ-

ცხსაზედ, მაგრამ რა საჭიროა მღვდელი? განა ჩვენი უფალი ღიტი-
ცინტე ვერ დაგწერთ ჟვარს? მადლობა ღმერთს, თქვენც მოწყალეა, ა
მე ისე უმწილი არა ვარ, რომ არ შექმდოს რჩევა გავწიოთ; და
ესლს რომ გირჩევთ ამის უკეთესი რაღა შეიძლება. თუ ჩემი არა გვე-
რათ, ეს ანდასა სომე გავიგონია: მიჯობს ცაში წეროს, სულში წყალ-
წყალა მევანდესო, და, როცა ბეკედს გაძლევენ, შენ გაუშვერდე თითხაო.

— არა, ხანხო, უნასუს რაინდმ; ჟვარის წერას შენ იმისათვის
მიჩვე, რომ იმ მოვალატე გმირის მკვლას შექმდე აღვიდე სამეფო
ტასტზედ და მოწყალეობით აღგახსო, მაგრამ ეს სომე უმიხოდაც შე-
მიძლიან, რომ ჟვარი არ დავიწერო. გესმის შენ: წინადკე, ვიდრე იმ
გმირს შეკებრძოლებოდე, პრინციხსა დაუდებ ესრეთს პირფხს: თუ
მე გავიმარჯვო მეთქი, უნდა დამითმას თავის სამეფოს რამოდენი-
მე საწილი, ასე რომ ვისაც მინდა, იმას ვახუქო ის საწილი... და ახა
შენს მეტს ვის რათ ვახუქებ.

— ჭო, ახა თუ ჭკვიანური სიტყვა გინდათ— ეგ არის, უნასუსა
ხანხომ; მაგრამ თქვენც მოწყალეა, განსარჯებით, რომ იმ სამეფო-
ბელოდგან ზღვის მსარე ირგუნათ, ამისათვის რომ გავმართო ღაზა-
თიანი გემი და ჩემ ქვეშევრდომ ხანგებს, საითაც შენებუოდეს, იქით
გუერავდე სოფლე თავს. მაშ ვერ თქვენ ქალბატონთან ნუ წაბძინდებით,
ვიდრე იმ გმირთან საქმეს არ გაათავებთ, აგრემც ღმერთი გადიდებთ
და სომ... ჩვენთვისაც სესარგებლათ.

— ეგრე იყო, ხანხო, მე სრულიად თანხამა ვარ შენ სიტყვე-
ზზედ; მაშ ვიდრე დუღსინეას ვნახავდეთ, ვერ წავიდეთ, მოველათ ის
გმირი. მაგრამ, ვაი შენი ბრალი, თუ ეს ჩვენი ღაზარაკი ვისთვისმე
გითქვამს, ან მაგათთვის, რომ თუ დუღსინეას არა ჭსურს თავის სა-
იდუმლო საქმეების გაქვეყნება, მაშ ჩემის და სხვისა მსრითაც ძრიელ
ურბო იქმნება მაგაებას გამოაშვარავება.

— მაშ თუ თქვენ არა გსურსთ თქვენი სიყვარულის გამოაშვა-
რება, რაღასთვის ჭგზავნით სოფლე დამარცხებულებს დუღსინეასთან?
მაშ რიღასთვის ატეობინებთ ვეკლას, რომ თქვენ ის გიყვარსთ? ან
ის უკადნა რაგად მოასურსებენ თქვენი საიდუმლოების დაფარვას.

რომელთაც ჭკვანით სოღმე დუღსინქსთან მუსლის მოსდრეკად დუ
ჰატოვ სავტემად?

— **ლ. ზ.** როგორი მოუქნელი კაცი ხარ, სანხო, გაუყვარდა
დონ—ვისოტი; აქედან რით ვერ შეიტყე, რომ ეგე ყოველნი გ-
ნადიდებენ ჩემს მშობანებულს და აღამაღლებენ მისს დიდებას? სად
გინსავს შენ იმისთანა ქალი, რომელსაც ჭკვანდეს რომდენიმე მოგსაუ-
რი რანდები და თავი არ მოსწონდეს ამით, რომ იმისთანა რანდ-
ბი ჭკვანს, რომელნიც მსოფლოდ მის სამსახურს იფაქრობენ და არა
ჟილდოს, არ მოკლას იმისგან, იმისგარდა რომ ჭკვანდესთ ნება მის
რანდებად და მსახურებად იწოდებოდნენ.

— **სლა** კი მივსდი, მაუგო სანხომ, დემერტიც სწორედ მკ
რივად უნდა გვიყვარდეს: დემერტი უნდა გვიყვარდეს ღვთის გამოი-
სობით, და არა იმიტო, რომ ჯოჯოკეთში არ ჩავსტვივდეთ; უნდა
გვიყვარდეს დემერტი და ვმსახურებდეთ მის და ჩვენ თითონ არ უნდა
კიცოდეთ ან როგორ უნდა გვიყვარდეს და ან რისთვის.

— **უმმაკიც** გერას გაიგებს ამ კაცისას, შეჭვივრად დონ—ვისოტმა;
დასწყევლოს დემერტმა, ზოგჯერ ისეთი რაღაც მოუკლის სოღმე
ამ კაცს. რომ კაცი იფაქრებს უთუოდ სალამანკში აღზრ-
დილად.

— **მგრამ** კითხვა კი ვერ უსწავლიათ, დაუმატა სანხომ.

ამ დროს იმთ მოესმათ დაღაქის სმა: «მოიცადეთ, უთალო რანდო
დავიდალენით, წყაროსთან. ჰატარა შევისკენით». — **ამ** ადგილს ერთი
მშენიერი წყარო ენასათ დონ-კასოტის მგზავრებს. რანდმა შეიცადა.
ეს სანხოს ძრეულ იამა: ჯერ იმისთვის, რომ ძაღიან დაიღადა სო-
რულში და მერე იმისთვის, რომ ეშინოდა, — აძენს რომ ვატყუებ
ჩემ ბიტონს, არ შემიტყოსო; თუმიც მართაღია, იცოდა კიდევ, რომ
რასაც ამბობდა, ყველანაირის ღირსი კა იყო დუღსინქა, რადგან გლე-
ხის გოგო ბრძანდებოდა, მგრამ ეს იყო ძნელი, რომ სანხოს, თ-
ვის სიცოცხლეში, არსად ენას ის. კარდენიომ წინანდელი დორითას
ტანისამოხი ჩაიწვა, რომელიც დიდი სსარბიულო არ იყო, მგრამ
თავის ჩამობდენილ ტანისამოსს კიდევ არ სჯობდა. ჩვენი მგზავრები
ჩამოხსნდენ წყაროს პირზედ, რომ შესაყებულ იყვნენ მღვდლისგან

წამოღებულ საგლით. ამ დროს, როდესაც ისინი საუზმეს, თუ სამსახრს მიირთმევენ, გამოჩნდა ერთი ყმაწვილი კაცი; ცოტა შეიფერხა ამ ყმაწვილმა; თავალი გადაავლო ამ ჩვენ მკვანავრებს და მეჩუმი ვარდა დონ — კისოტან ტირილით: «ოჰ, თქვენი ჭირიძე, ბატონო გასსომეხარ, თუ არა. მე ვინა ვარ? მე ის საწყალი ანდრია გასლავარ, რომელიც თქვენ მუსიდავან ამსსენითა»,

დონ — კისოტმა, რასაკვირველია, იცნო მამინვე, დაუჭირა სული საცოდავ ბიჭს, მიუბრუნდა თავ გამოდებით და უთხრა: «უფალონო! რათა თქვენ დარწმუნდეთ საქმით, თუ ვითარ სასარგებლონი არიან ქვეყანასად მოგზაური რაინდები, თუ ვითარ უოკელგან სდევნიან და ჭსობენ უსამართლოებს და ბოროტებს, რომელთა იქმონენ გარეუნილი და ბოროტი მოქმედნი ხალხსა, გუთვით მე თქვენ, რომ შემოსხვევისა გამო გამოვიარე რა ცხსენ და ცხსენ ერთი ტყის ანლოს შემომესმა საშინელი ტირილის სმა. მასვე წამს მომაგონდა ჩემი ვალებულებს და მსწრაფლ მივიართე იმ ადგილს, საიდგანაც მოისმოდა ტირილის სმა და მუნ ვბოკე ეს ყმაწვილი, რომელიც აწ სდგას თქვენს წინაშე და შეუძლიანცა დაამტკიცოს ჩემი სიტყვების სიმართლე. სარტულადმის გატიტვლებული მუსასად იყო მიკრული და სრული ვინე გლესი; ამის აღა, სცემდა უღმერთოდ მათრასს და ამრობდა ტყავს. ამ საშინელებამან შესძრა გული ჩემი, და ვკითხე იმ უღმერთო გლესს იმ უღმერთო ცემატყეპის მისეხი. იმან მომიგო, ეს ყმაწვილი ვითომც ყოფილიყოს მისი ყმა და სცემდა მას რომლისაჲ თვისი საქმის წახდენისათვის. «სტუევისო», შემომღავლა ყმაწვილმა: იმისათვის მცემსო, რომ ჩემს ვამაგირს ვსთხოვო». ბიჭის ბატონმა თავის განამართლებლად, წაიბუტბუტა რაღაცა, მაგრამ მე რა მივიღე ზახუსი მისი, უბრძანე მას, რომ აესხნა სიდგან და მიეცა ფიცი, რომ უთუოდ ჩაბარებდა გუთვნილ ვამაგირს, ასე რომ გროში არ დაეკლო, თითქმის სარტებელიც მიეცა. მართალს ვამბობ, თუ არა, ანდრია? მიუბრუნდა და ჭკითხა ბიჭს. შენ ეს კარგად უნდა გასსოვდეს. ჭნახე, როგორ უბრძანე შესს აღას, და ან იმან როგორი ზირობა მომცა, რომ აღასრულებდა ჩემს ბრძანებას. სთქვი ყველა დაურიდებლად, რაც როგორ ყოფილა; კარგად შეიტყუოს ამ ჩემმა მკობრებმა, თუ ვითარ სასარგებლონი არიან სხვა და-სხვა ადგილებში მოგზაური რაინდები.

წაგ თქვენს ბრძანეთ, ეგ ყველა მართალი გასლდათ, მაგრამ, რო-
გორც თქვენს ჭიჭირობთ, იმ საქმის ბოლო კი ასე არა უოფილა.

— როგორ! შეუტია დონ-გინოტმა; განა შენმა აღამ ფული
არ ჩაგაბარა?

— არა თუ მხოლოდ არ ჩამაბარა,—რას წამს თქვენ გასცდით
ტვენ და ისეკ დამიძარტოვა,—მიძავრა ისეკ იმ მუსასუედ და ისე
გამხანდა მათრასით, რომ სულ ტყავი გამაძრო წმინდა მონაქული ბა-
რთლამესავით; და თითო მათრასის დარტყმასუედ ისე მასხარად გიგ-
დებდათ, რომ—მე ჩემი ჯავრი რომ არა შეონდა,—მეტ თითონ სსსცი-
ლოდ ავიგდებდი თქვენს მოწყალებას. ასე გამტყუიპა ამ უსამართლო კანდა,
რომ იმის გამოისობით მრთელი ერთი თვე ღაზარეთში ვკედე,—და ეს
ყველაფერი თქვენი ბრალაა, უფალო რაინდო. თქვენ რომ თქვენ გზა-
სუედ გაკველოთ და არ წასწროდით სადაც არ გიწვევდნენ, მე ჩემი
აღა ათ-თორმეტოდეკს მომარტყავდა, მერე ჯამაგინს ჩამაბარებდა და
ისე გამისტუმრებდა. მაგრამ როდესაც, თქვენო მოწყალებას, დაუცი-
თსავად ჩვენ საქმეში წამოეხსინეთ და გაქლანძვეთ ჩემი აღა, ის იმან
უფრო გასცეცხლა; და რადგან ჩემს კარდა თავის ჯავრებს ვერავის-
სუედ ვერ ამოიყრიდა, ამისთვის მე დამატვედა თავსუედ ამისთანა უბე-
დურება, რომლისგანაც, არ ვიცი, ამოვეშვები, თუ არა ჩემ სიცოცხ-
ლეში.

მართალია, მე დავაძვეე, რომ ჩქარა წამოველ იქილამ, მიუგო დონ-
გინოტმა; მე უნდა შემეტანდა იქ, მინამ შენი აღა ერთიან მოგტეპდა ფუ-
ლებს. გამოცდილებისამებრ უნდა მცოდნოდა, რომ იმგვარი ბრევი სალნი
არან დროს არ აღასრულებს თავის აღთქმას, თუ იმაში თავის სარგებ-
ლობას არა ჭსედავს. მაგრამ, ჩემო საყვარელო, უნდა გასსოკდეს, რომ
მე დაგზინდი, თუ ვერ ჩაიბარებდი ჯამაგინს, უნდა მომეძებნა შენი
აღა სადაც იქნებოდა, თუნდ რომ თვით კვშპის მუტელშიაც უოფი-
ლიყო.

— მართალია, თქვენი ჭირიმი, მიუგო ანდრეასი, მაგრამ მანინც მე
ველარა მეშველებარა.

— გეშველება რამე, თუ არა, ეგ ძლე გამოჩნდება, უთხრა დონ-
გინოტმა, და იმ წამსვე დაუყვირა სახსოს, რომ მინამ ზურს მიიერთ-

მეკდნენ, სახჭაროდ დაკვანძა რეზინანტი, რომელიც იქვე ახლანს
ლასსა სმოკდა.

— დორთუამ მაშინვე ჭკითსა დონ-კისოტს რას აზირებდა ის.

დონ-კისოტმა უზასუსა: ამე მსურს მოკიქნო, სადაც იუეს, ამ
ემაწვილის აღა და სრულად უკანასკნელ გრომადის გამოერთო საწ-
ყად ანდრის თავის ჯამაგირი.

დორთუამ მოკიქნა იმას თავისი აღთქმული სიტყვა, რომ სსვა
საქმეს აწას გამოხდგომოდა, ვიდრე თავის სამეფო ტახტს არ ჩააბ-
რებდა დორთუას. ამასთანავე ისიც ამცნო, რომ რაინდი სსვის მოუ-
გონებლად და უსწავლელად მტკიცე უნდა ყოფილიყო თავის პირობა-
სედ და ყოველი გუჟმოსკლა უნდა შეემაგრებინა, ვიდრე აღთქმულს
შეასრულებდა.

— თქვენ მართლსა ბრძანებთ, უზასუსა დონ-კისოტმა; ანდრამ
უნდა მომიტადოს, ვიდრე მე დაბრუნდებოდე იქიდაძე; მაგრამ თუც
გამდეკთ, რომ არც დავისკენო და არც შევიქანხო, ვიდრე არ ვიპოვ
ნი იმ ბრიყვ გლეხს და არ მივაცემინებ, რაც ამ საწყალი ემაწვილის-
ქმარებებს.

— სწორედ გითხრათ, უზასუსა ანდრამ, ეგ თუცი და დაპი-
რება ჩემთვის საჭირო არ არის; ყველა ჯავრის ამოურის მაგიონად
პატარა მაჭამეთ რამე, ან თუელი მასუქეთ, რომ როგორმე გადავსწიო
სკვილიამდის, და ღმერთმა მშვიდობა მოგცეთ თქვენც და ყველა რაი-
ნდებსაც, რაც ჩემთვის კეთილი თქვენ ისურვეთ, იმის მაგიერი ღმერ-
თმა გადაგიხადოსთ.

სასხამ ამოიღო სამგსავრო გუდიდგან ჰურისა და ყველის ნა-
ტესი და მისცა ანდრას.

— აჰა, ჩემო ძმობილო, უთხრა სასხამ; ერთად ძმურად გავი-
ყოთ ჩვენი მწუსარება.

— რა უნდა გეჭონდეს მე და შენ ერთად განყოფი? ჭკითსა
ანდრამ.

— აი ეს ყველი და ჰური, უზასუსა სასხამ; ის ღმერთმა იცის
როგორ მიღობს მე ეს ნატესები. უნდა იცოდე, ძმაო, საჭურველთ-
მტვირთუელებმა მოსავრობაში რამდენი სიმძილი, წყურვილი და ჯავა

უნდა გამოარბონ; ადვილად კი გამოსცდის ამაებს კაცი, მაგრამ გამო-
სათქმელად კი მსელას.

ანდრონიმ გამოსართო ჰური და ყველი და რომ ხასა აღარა იფრს
ამდევდნენ, ხადუნა საწყალმა თავი და მიდიოდა მაგრამ ცოტა შეიფე-
რსა და უთხრს დონ-გისოტს: «უფალა მოგზაურა რანდო! ამას
იქით თუ კადევ სადქე შემსვდე, გთხოვ არ მომეშველა, თუნდაც რომ
ღუქმა-ღუქმა მგლევაგდნენ, ღვთის გულისათვის ნუღარ მომეშველები,
ამისათვის რომ ამასუდ მეტი უბედურება, რაც მე თქვენ მომაქნეთ,
ჩემს დღეში არ შემსვდებოდა. ღმერთმა გვითხროთ და შეგანკნოთ
თქვენცა და თქვენი რანდობაც და თქვენი ჭკუანასუდ გაჩენის დღე-
ცა».

მოახმინა რა ეს სიტყვები, რანდა განზრახული წამოსტა თა-
ვის ადგილადგან ანდრონიას საცემოდ, მაგრამ იმან მაშინვე მოჭკურ-
ცხდა და გაიქცა, ასე რომ იმის დაჭერა აღარავის შეეძლო, — და ჩვე-
ნი დონ-გისოტი ჰირ დია და გაცრეუბული დაჩხა. მთელი ის საზო-
გადოება ცდილობდნენ, მაგრამ ძლიერ იმგრებდნენ სიცილს; ფთხილ-
ბდნენ, რომ უარესად არ გაეცნესლებინათ დონ-გისოტი.

თავი XXXII

ჩვენი მოგზავრები ნაცნობ სასამროში მი-
სვლას და ამათი ბასხი დუქნის ვატრონთან.

ჩვენი მოგზაურები შენაყრდნენ და გაუდგნენ გზას; აქ იმათ არა
შეხვედრიათ რა იმისთანა, რომ ღირდეს ასაწყრად. მეორე დღეს მივი-
დნენ იმ სასამროში (დუქნში), რომელიც ჩვენი სასწრაფოთვის საფოთ-
სობელა იყო. მანც არ შეიძლებოდა, რომ ის იქ არ შესულიყო. დუქნის
ვატრონმა, ცოლმა და ქალმა იმისმა და მართრონამ იცნეს დონ-გი-
სოტი, და მაშინვე დადის სასარგულით გამოეგებსენ კარსკად. რანდიც,
რა სკვირკულია, დახვდა იმათ საკმაოდ ამყად და უბძანა, მკომსადე-
ბინათ იმისთვის მაშინდელსუდ უქეთესი საწყალი. მდუქნის ცოლმა

უზახუნს, რომ თუ გი ფუღს გაიქტუბ თავადიშვილურს მოგვიმსა-
 დებთო. დონ-კისოტი დაჰპირდა ფუღებს და მართლაც მიშენიერი საფე-
 ნები და ქვეშ-საგები დაუგეს იმ თავის ნაცნობ ჩარდასში. რაინდი მამ-
 ინკე მიბძანდა მოხსსვენებლად, რადგან ამ დროს იმისი სსეულიც ისევე
 — იყო მოშლილი, როგორც გონება.

როდესაც დონ-კისოტი ჩაიკეტა და მოიხვენა თავის ოთახში, მუღუშნის ცოლი მიჰპარდა დალაქს და დაუწყო კუდის თხროვა: «მოი-
 ტა ე კუდი» ელაუტებოდა ორივე ხელებით დალაქს წვერზედ; «არ გე-
 ყოთ რამდენიც ათრიეთ? დემერთო! ამაზედ უხვინდისობა მეტი გი-
 ნასავთ? ჩემი ქმრის სავარცხელი ძირსა გღია ბტვერში გატყუვინებუ-
 ლი, რომ ვეღარა ფრით ვერ გამოწმენდია», მუღუშნის ცოლი ეწოდა
 დალაქის წვერს, რაც შეეძლო, მაგრამ ის არ ანებებდა. შემდეგ მღუ-
 დელმა უთხრა: დასებე მაგ ადამიანს ეგ კუდი; ესლა ეგ, ჩვენთვის ს-
 კიძოლა აღარ არის; შეგვიძლიან ესეც ვეჩვენათ დონ-კისოტს. თქვენ
 იმას ასე ეტყვიეთ, ვითომ გამოძარცულმა ტუსადებმა გატყუვინებულს და
 ამით გამოტყუვინებულს, და თუ გვეითსავს პრინციპსას სსეურველთ-მტ-
 ვიწთველი რაღა იქნაო, ჩვენ უთხრათ, რომ ის დაწინაურდა მასწო-
 ლად, რომ ხალხს ასაროს პრინციპსას მოხვლა თავის სამფლობელო-
 ში თავის შემწეითიურთო. ესლა გი მისცა მუღუშნის ცოლს კუდი და
 მასთანვე სსეა მორთულობანიც, რომლებსი შემწობითაც დალაქმა შეი-
 ცვალა თავი, როდესაც მთებში მიდიოდნენ დონ-კისოტის წამოსა-
 ვვანად.

იმ თიღისმიან სასამწოში დროთოქას მიმშენიერე და სასამწო-
 ვნო შესედულობა და კარდენიოს სახის მოწეობილობა ყველას უკვირ-
 და. სსეათა შოღის მღვდელი შეუდგა საუზმის მომზადებას და მუ-
 დუშნის ცოლმა მასშივე გაუმართა რიგინი სადილი. დონ-კისოტს გი
 ისევე ეძინა და არავინაც არ იფიქრა იმისი გადვიძება, რადგან იცოდნენ,
 რომ იმ დროს იმას ყველა სადილს ძილი ეჩჩიუნა. სადილს უკან ჩა-
 მოკვდეს ლაპარაკი დონ-კისოტის გადაწყულობაზედ და იმაზედ, თუ
 რა მღვობარეობაში იზოკეს ის მთებში. შემდეგ მუღუშნის ცოლი მო-
 ჰყვა დონ-კისოტის ამავეს, თუ რა საქმე შეამთხვია ამ სასტუმროში
 ერთმა ოინბახმა მეკორემ და, რა სასა, რომ ამ დროს სახნოც აქ

აწ იყო, უამბო იმისი საბანსკედ აქნეკ-დაქნეკა, და რაღა თქმა უნდა, რომ სასოკადოება ძრეილ ბეკრი ატინა. მაგრამ როცა მღვდელმა ჩაა-
 თოა ამ ლაპარაკში, რომ საჩინდო წიგნებმა თავი და ტვინი შეუ-
 რყიეს დონ-კონსტანსა, მაშინ განკვირვებულმა მასწინძელმა შესძასა:
 მიკვირს ეგ როგორ მოძინდა, საჩინდო წიგნებსედ ძალიან მე არა
 მამწონს. მე თითონ ოჩიოდ სავა ამ გვარი წიგნები მაქვს და მა-
 რთლანც დაგარწმუნებთ, რომ ბეკრეკ იმ წიგნებს მკვდარი გაურც-
 სლებივართ როგორც მე, ეგრეთვე სხვანც ბეკრი. მკის დროს აწ
 დიდ-ძალი სალსი შემოდის სოღმე საქეიფოდ. ისე სომ არ იქნება,
 მთელ გროვასი რომ ერთმა მანც არ იცოდეს კითხვა: დავაწყებინებთ
 სოღმე იმას კითხვას და ჩვენ კი გარეშეშე შემოუხსნებთ ოცი, ოც
 და ათი კაცი და ისეთის სიამოვნებით უგდებთ ყურს, რომ, რაც თმა-
 ში ჭლანა გვირეკია, სწორედ მაშინ უნდა ჩამოგვცვივდეს. განსაკუთ-
 რებით, როდესაც მოვისმენ სოღმე, რომ ჩანდები ერთმანერთს სმ-
 ლების ჭხნიჭუნს აუყენებენ: მაშინ მინდა, რომ მე თითონ ვიყო იმათ ად-
 გიდს, და, გარწმუნებთ, მთელი დღე და ღამე რომ იმისთანა მოთ-
 სნობაები მეუყრებოდეს, მანც არ მომწეინდება.

— მეც ეგრეთვე, დაემოწმა ცოლი; სწორედ მეც მაშინა ვარ
 სოღმე მოსვენებით, როდესაც შენ იმ აშეგში სარ გართული: მაშინ
 სარ სოღმე ვატარა ჭკვიანად და აღარ იღანძლები სოღმე.

— მეც მიუვარს იმეების მოსმენა, წაქსინარა მარტორნა; მომე-
 ტებულად მე ის მომწონს, როდესაც რომელიმე ქალი დაეკონება თა-
 კის ჩანინდს ნარინჯის სის ძირში და მოასლეკი განკალებს და ჭყარა-
 ულობს თავის ქაღბატონს, რომ არავინ მისწერათ. ამისთანა აშეგში
 ისე მომწონს და მიუვარს ისე, ისე, როგორც თაფლი.

— თქვენ, ქალო, თქვენ რაღას იტყვი? ჭკითხა მღვდელმა მას-
 წინძელის ქალს.

— არ ვიცი, ღმერთმანი რა ვსთქა, უბასუნს ასაღვანდა ქალმა.
 მეც ყურს უგდებ სოღმე, როდესაც იმ წიგნს კითხულობენ, და თუმცა
 ბეკრი კი არ მეუყრება, მაგრამ მანც მეც დიდს სიამოვნებას ვგრძნობ
 სოღმე იმათგან. მაგრამ ჩანინდების სმლების ტროალი კი არა ფრად
 მექაშნიკება: მე უფრო მომწონს ჩანინდების ოხვრა და ცრემლის ღვ-

რს, როდესაც ისინი ეთხოვებიან თავიანთ საუკრძებს. ამ დროს შე
თვითონ ისე ვწუხდები, როგორც ორიღს მოკვები სოღმე.

— რას იზამდი მამინ, ისინი რომ თქვენთვის ოსკრძდნენ?
უთხრა იმას დორბოთქამ; მგონია, თქვენ ისე ბეჭს არ აწკალებდით
რანდს.

— არ ვიცი რას ვიქმოდ, უზახუსა სხაღგანდა ქაღმა; მაგრამ
რანდების საუკრელთ შორის არიან სოღმე იმისთანა მაგარი გულის
ქაღები, რომელთაც თვით რანდები უწოდებენ კეფსებდა, აფთრებად
და სხვა ცუდ სასკლებს. ოღ, დემოთო, სთქვა მალა სმით, დედაკაცი
იმისთანა აესული როგორ უნდა იეოს, რომ ვაქვანი გააფუტოს, მანქ-
ლას, ან ჭკუასედ შექმალოს ერთი შესედვის გულისათვის. და ან
რისთვის შკრების ამას, სწულიად არ მეუფრება; თუ თავიანთი კე-
თილ-გონიერებისა გამე, მამ რატომ არ მიეთხოვებიან თავიანთ რან-
დებს, იმათ სომ ამასედ მეტიც აღარ უნდარა.

— დანუდდი, უჭკუოვ, ხაწუვეტინა დეამ სმა; სხვას ასე ეგო-
ნება, მაგებისა ბეჭი რამ გაგებოდეს. რადროს შენი მაგების ცო-
დნა და ყბედობა არის.

— მე რა ვქნა? თუ ვი შეითხვენ, უნდა მახუსი მიუგო, მამ?
უთხრა ქაღმა.

— ჩვენი მახინძელი, მოუწოდა მღვდელმა, აბა ერთი გვიჩე-
ნეთ თქვენი წიგნები, გავსინჯოთ.

— ინებეთ, უზახუსა დუქნის მატრანმა; შევიდა თავის ოთახში და
გამოიტანა ერთი დიდი-სნის ტყავის მათრამა, გაღო და ამოიღო
სამი კარგა სქელი წიგნი.

— მღვდელმა დაუწო წიგნებს სინჯვა და შირველი წიგნი აღ-
მოხსნდა დონ-ცირანგილია ფრაველი, მეორე — ფელიქს-მარს-გირკა-
ნელი, მესამე — დიდი კამიტანი გონსალბე გორდუანელი და ცნო-
რება დიელა გარსია შარდესსელისა. შირველი ორი წიგნის სათაური
რომ ამოიკითხა მღვდელმა, უთხრა დაღაქს: ვწუხარ, რომ ჩვენი მძინ
წული ქალი და დონ-გისოტის მსარეული დედაკაცი აქ არა გვეყანან.

— უმითოთაც აღვალად შემიღიან გადუძისო ეგენი გარეთ,

ტალსში, სთქვა დალაქმა, და ან შორს წასვლა რა საჭიროა: ეს ბუ-
სარი სომ ასეა და ტრენლიც მზად არის...

— რაებს ბრძანებთ, სთქვა განკვირებით მედუქნემ, სომ არ უნდა
დასწვათ ეგ წიგნები?

— დიად, აი ეს ორი წიგნი, მიუგო მღვდელმა: დონ-ცირონგი-
ლია და ფელიქს მარსი.

— რისთვის? სჯულის წინააღმდეგობა სომ არა სწერია რა, ან
ფელდმსტიკური წიგნები სომ არ არიან! სთქვა განკვირებულმა
სასამროს ზატრონმა.

— არა, მეონია თქვენ გსურდათ გეთქვათ: სისიზმსტიკური წიგ-
ნები სომ არ არიან, გაუსწორა დალაქმა.

— როგორც გენებოდეთ, უზასუსა მანზინქელმა; მაგრამ თუ მარ-
თლა რომელიმე ხეში წიგნის დაწვა გულისთა გსურთ, დიდი კაპიტანის
და დიდო გარსიას წიგნი კიდევ შეიძლება; მაგრამ სხვაზე ცალკეილს
უფრო ადვილად გკვირებთ დასაწვად.

— ხეძო სავარაუდო მეგობარო! უთხრა მღვდელმა, ამ წიგნებში
სულ ტყუილები და სისუფელი სწერია და დიდი კაპიტანის ისტორია-
ში კი არიან აღრიცხულნი ნამდვილი და სკეპტიკი ღვაწლნი და საქ-
მენი ქებული სხასლარისა გონსაღბე კორდუნელისა, რომელმაც მრ-
ვალგვარ ბრწინვალე და გამომჩენილ—ომიანობაში მთელს ქვეყანასედ
დიდი კაპიტანობის სასელი გავიგო, სასელი დიდბული და
ბრწინვალე. კარადესელი დიდო გარსიაც გამომჩენილი რაინდი იყო,
ესტრამადურის ქალაქის ტრეჟნილლას მცხოვრები, ყოჩაღი მეომარი
და ამასთანავე შესანიშნავი საკვირველი ღვინოთ; განსარებულ ტრიანში
წისქვილის ქვას ერთი თითით დააყენებდა სოფელს; ერთსელ კიდევ
ხიდზედ იმან შეაყენა მთელი ჯარო, და სხვასაც ისეთ საქმეებს ჩაი-
დენდა სოფელს, რომ თავის მოთხრობა თითხვე რომ არ შეეღვისა
და ვისმე მართალს და რიგანს გაცს აყურა იმისი საქმეები, მანინ
იმისი საქმეები სულ დასახელებდნენ გეგტორისა, ასილქისისა და რე-
ლანდის ღვაწლებს.

— ამათაც მითომ დიდი რამ უნდათ საკვირველი! გიორცა დუ-
ქნას ზატრონმა. უჰ, მართლა, რა საკვირველება—წისქვილის თვალის

დავენებს! აბა ერთი თქვენ უნდა წაიკითხოთ ეს წიგნი—რა ხვეწილია
 ფელიქს მარს გირკანელზედ, რომელსაც ერთის დარტყმით სუთი
 გმირი მოუკლავს, თითქოს თაღამისგან ყოფილიყვნენ დაკუთბულე-
 ბი. ერთსეულ კიდევ ის დასცემია ჯანს, რომელშიაც ყოფილა ერთი
 მილიონი და ექვს ასი-ათასი ხალხათი და ისე ამოუწვევტია იმოდენს
 ხალხი, თითქოს ცხვრები ყოფილიყვნენ. ახლა ამ დონსტრონგილიო-
 ფრაკიელზედ რაღას ამბობთ; ეს ისეთი მამაცი ყოფილა, რომ ერთ-
 სულ, ზღვაში ცურვის დროს, დაუნახავს წყალში გველ-გეშაში და მა-
 შინვე, ბუერი ვი აღარ უთქვამს: შემტარა ზედ იმასე, დასჯდომის
 კისერზედ, მოჭკიდაბის მაგრად ჯაგარზედ და წაუჯვრია ეელში. ისე
 თურმე შეუწესებია ეს ცხვრელი, რომ რაკი კვლანას ფრით უშველია
 თავისთვის, ჩაუტანია ზღვის ძირში რაინდი, მაგრამ იმას მანც თურ-
 ძე არ გაუშვია ის სასარკელეა. მისულა თუ არა ზღვის ძირშიდის
 რაინდი, უნახავს თურძე თავისი თავი ერთ მშვენიერს და გასაცანის
 ბაღებს შუა მდებარე სასახლეში; ის გველ-გეშაშიც თურძე გადაქცეულა
 ტბილ ბერიკატად და რაინდისთვის საუბარს მოჭყლია, ვინ იცის
 რამდენ რამეებსეუდ: აბა ვინ შეიძლება იმაგების მოსმენას. თქვენმა მსგებ,
 ბატონო, თქვენ რომ ისეები მოგესმინათ, მომეტებული სიამოვნებისა-
 გან ჭკუიდაგან გადირკვოდით. და ეგ თქვენი კამბიტანი და დიელა ვი,
 მე რომ მკითხოთ, ორ ლელვანაც არ მიღირანს.

ეს რომ გაიგონა დოროთეამ, წასწურწურულა ყურში კარდენიონს:
 ამ ჩვენ მანპინძელს ბუერი აღარა აკლია რა, რომ დონ-კისოტის ცა-
 ლი შეადგინოს.

— მეც ეგრე მგონია, მიუგო კარდენიონი: ეს თავის ჭკუით ისე
 ფიქრობს, რაც წიგნებში ამოუკითხავს, ვითომც ყველაფერი როგორც
 სწერია, ნამდვილად ისე მომსდარჩიოს; და ამის წინააღმდეგს, ღმერთს
 გუფიცებით, ვერაზინ დააჯერებს.

— ჩემო მეგობარო! ამასობაში ეუბნებოდა მანპინძელს მღვდელი;
 ქვეყანაზედ არც ფელიქს მარს გირკანელი ყოფილა, არც ცირონგი-
 ლიო ფრაკიელი, არც არა სხვა ამ გვარი ბატონები, რომელნიც ის-
 სენების თქვენ წიგნებში. ყოველივე ამგვარი სულ სიტყუვია, ზღაპარ-
 სავით შეთხუღნი აჩიან მოცლელი კაცებისაგან, რომ დროს განატა-

ღაბუღუს ახალი თვალთ-მაქცურნი ზღაპარი.

1.

ღაბუღუსათ (პირდაღუღუსთ) დიდუღუს სკოროლოში ტიტის გვარუღუსა მეფობდა. ამ გვარუღუსობის ერთს კოროლს, თსუთმეტის წლის უნყოფობის შემდეგ დაქადა ვაჟი-შვილი, რომელსაც ძველი ჩვეულებისამებრ პრინცი სუბუღლი დაარქვეს. კოროლის სსსლობის ერთმა კეთილის-ყოფიელმა, დღის ფეიამ, ინება ამ უმწვილის ხათლიად უოფნა. დიდის დღესასწაულობით რომ ისდიდნენ ხათლობას, იმ დროს დაბაზის კარის რსხუნი მოისმა; ყველა დაბაზ-ბატონები ღ სევეები რამდენსამე წამს გაქვედნენ; თითონ მევე წამსდა კარების გასაღებად ღ გააღო თუ არა, დაბაზში ღამის ფეია შემოვიდა; ეს არ დაზმტიუეს ხათლობაში, არ ვინთი დავიწეების გამო, თუ არ უნდოდათ ამისი იქ დასწრება. ახლად მოსული ფეია, მივიდა პრინცის აკანთან ღ გამოუცხადა ყველას რომ ყრმას ანიჭებს გონებას, ძალას ღ სიმშვენიერეს.

— ამითი მინდა გადავიხადო მაგიერი, ღაბუღუსათ კოროლო, სოქვა ფეიამ. — ახლავი მშვიდობით.

ფეია მამინვე წავიდა, თუმიც კოროლმაც ღ კოროლეკამაც ბეკრი სთხოვეს დაჩენილიყო.

დღის ფეია აღარ მოშორდა აკანს ღ გაეღვა რა მზედ თავის კვერთხი, მითთოლარე სმით სოქვა:

— სუბუღლო, მე მსურს დაგიფარო შენ ჩემი დის მზაკვარობისაგან; ამისთვის მინდა, რომ შენ მას შემდეგ, რავი თქვსმეტი წელიწადი შეგისრულდება, მამინ რა დღე ღ რა საათიც მე ვინებო.....

— მოითმინეთ, ქალბატონო, მოითმინეთ, შეწყვირო კოროლმა. — ჩემ შვილს ყველა გვარი სისრულე აქვს მინიჭებული, მე თქვენ გემუდარებით ნულაჩას ისურვებთ მაგისთვის.

— იმ დღესა ღ საათის, გაგრძელა ფეიამ: — გარდაიქცე გოშიად.

გაქვებულმა სეფე-დარბას-ბატონებმა ვერ მოახმინეს ფეიას სა-
შინელი სიტყვები, გარნა კოროლმა & კოროლეკამ თავსარ-დაცემულგ
საკით შეყვირეს, დაიწყეს ტირილი, კედრებს დაუწყეს ფეიას, მაგრამ
სულ ამო იყო. ამას შემდეგ ფეიას გაემგზავრა სასახლიდან & როცა
მიდიოდა, უთხრა მშობლებს, რომ სუმშული მოკვდებოდა თუ საიდუ-
მლოდ არ დაიმარსავდნენ იმის გარდაქცევას.

ფეიას რომ წავიდა, სუმშულის მამამ გინება დაუწყო მას.

— მე ყოველთვის ვიფიქრობდი, ამღვრეკით წარმოხსთქვა კოროლმა —
რომ დღის ფეიასგან არავფერი კეთილი არ გამოვიდოდა. ახლა კი
დავრწმუნდი რასაც ვიფიქრობდი. შერბესებული ფეიას.

კოროლეკა ცდილობდა იმის დამშვიდებას. გარდაწყვიტეს, რომ
ფეიას სიტყვა სასტიკ საიდუმლოდ შეენახათ. გაქვებულმა სეფე-დარ-
ბას-ბატონები ისევ გაცნობდნენ, & ნადმიც კეთილად გათავდა.

2.

დოულაზიანთ კოროლი მამის მოკვდა, როდესაც იმის შვილს &
მეკვიდრეს ათი წელიწადი შეუხსრულდა. იმ ქვეყნის განალების ძალით
სასკლმწიფოს მმართველად კოროლეკა გახდა. სასახლის გასეთი «ო ფ ი
ც ი ა ლ უ რ ი ჭ ე შ მ ა რ ი ტ ე ბ ა» მმართველ-კოროლეკას ყოველ დღე
უძღვნიდა შესამას & ყველა დიდებულ მეფე-ქალებზე, სასკლდობრ: შა-
შირამზე, ზენობიანზე, კასტილიელ ბლანკაზე, წმინდა კოროლეკა ისა-
ბელაზე & ყველა წარჩინებულ ქალ-მეფეებზედ ზევით აყენებდა იმას.

მაგრამ, ხვეწში კი დარჩეს ეს სიტყვა, & დოულაზიები არ ემად-
რიელებოდნენ კოროლეკას. ამასზე საფეუკლიანი მიზეზებიცაა ქონდათ
იმათ. კოროლეკას ყველა დედაცნური სისუსტე სჭირდა & ამ სისუს-
ტის სასაცვლოდ იმას არც ერთი წარჩინებული თვისება არა ქონდა,
& არ ვიცი ხალხი იმაში რასაც ქნობდა თავისთვის საამყოს.

კოროლეკა იყო მშვიდი, ახგარიშისი & მშვიდობიანობის მო-
ყვარე; საბრალე ისე ქმართავდა თავის სასკლმწიფოს, როგორც სკლო-
ნის ცოლი ქმართავს თავის სასკლ-კარს & უერს უკლებს თავის შეჭა-
მადს. თავის მესობლებთან, ძალოვნებთანც & ხუსტებთანც მშვიდო-
ბიანად სცხოვრებდა; ყველას ნება ქონდა თავისი კომოხსტო გადაერ-

გო, თავისი მატელი დაერთა. ეყიდნა, გაყეიდნა, ელოცნა, ემოქმედნა და თავის მოსახრებინამებრ ელაზარაგან. მოულოდნელი ბედნიერებისა გამო შემოსავალი ყოველ წელაწადს გასავალსე მკტი იყო და რაც ემატებოდა, იმას ძლიან უნამუხოდ ახმარებდნენ ვალების გადაწვეტას და ს.რ.ჯის ბუჯარის შექცირებებს. მამ რაღა სავკვირეულია, რომ ამ ბუჯარი ზოლიტიკა ამწუნებდა სულგროელ დოყლაპით ხალხს. ამ გეთილ-მოხილ ხალხს ექცირებოდა სავკვირით სმაჟრობა, დაფების გრიადი, ამის აღიასქოთი, ცირკუსის მტკერი, ხანახანების ბრწინვადება და ჟღავი-ჟღეუვი, ლატარიული ბედი — შემთხვევა; იმას არ შეუძლიან მუშა ცნენინა ანუ ხარის მსგავსად სამუღველი შრომა. სამედნიეროდ სუმბული ხალხის გერბი, და ხანახლის იმედი ცოცხალი იყო!

ღამის ფეიას სიტყვა აღსრულდა. სუმბული ამოლოხის მსგავსად მძკენიერი იყო და ჭერგულესისავით ძალოვანი. ათის წლისამ იმან ფანჯრიდგან ორი თავის მასწავლებელი გადმოყარა, მესამე მასწავლებელი კი შეუთვისდა იმას; ეს იყო პატარა აბატი, ბრუცინა და კოჭლი; ამის ისე მოასყრნა, რომ შთაგანს სუმბულს, ვითარმედ გონიერი კაცი არაფერთ არ უნდა მოვიდეს აღტაცებაში და სიბრალულის სიძულვილით უნდა უგერებდეს სწავლობელ კაცობრიობასო. მადლობა ამ შემამტვიტებელ ღვხდას; მისგან მოხდა, რომ თხუთმეტის წლის შესრულების შემდეგ აღარც მორცხვობდა და არც თუ იჭანულებისა იცოდა რამე. ხანახლის დარბაზებში აღარავინ იყო მოხვეუბული: იქ ის ფილოზოფიოსის ზომიერებას და პრინციპს თამამობას იჩენდა; იმან ჩინებულად იცოდა, რომ იმისთვის ჯერძალული არა იყორა. ადვოკატებთან ომებსედ ღაზარავობდა ის, ფინანსისტებთან *) მართლ-მსაჯულობასედ, აქიმებთან საწმინტობასედ, დარბაზ-პატრონებთან უაინათსე, ღამასებთან მსატრობასე, და ყველა ამის ისეთის დარბაზლურისა და მასთანვე დამცინარი ქვევითა ღაზარავობდა, რომ თვით თამამ ხალხს ბევრჯერ შეაყენებდა სოღმე. ყველა დედა-კაცები დავიყუბულნი იყვნენ იმასგან, ამასთან ისიც უნდა ვსთქვათ, რომ დოყლაპიებს ქვეყანაში ის აღათია, რომ რაც დედა-კაცსა ქსურს, ის თვით. ღმერთსა ქსურს, და რასაც დედა-კაცი ქსედავს, ის უნდა იმისმა ქმარმაც დაინახოს. ამის გამო მოუთმენულად ელოდებოდნენ პრინციპს თექსიმეტი წლის შესრულებას.

*) ფ ი ნ ა ნ ი ს ტ ი — ხანინადარი, მოღალტე.

ქერიკმა კაროლევამ თავის მმართველობის ბოლო ხანებში ამითი გააკვირია თავისი ქვეშევრდომნი, რომ ძაღლებისადმი სიყვარული გამოიჩინა. ამან ყველა გვარი ძაღლები გაიჩინა. მეძებრებიც, მწევრებიც, ფინებიც, გოშიებიც, ქოფაკებიც ღ სხვა. ღ ყველა ამათში დიდ ფასს აძლევდა. ამ ძაღლებით მთელი სასახლე აავსო. ამ შემთხვევაში კაროლევამ ღრმა პოლიტიკური აზგარიმით იქცეოდა. ამან წინადაც იცოდა, რომ იმის შვილი გოშიად უნდა ქცეულიყო, ღ ჰსურდა რომ საიმდროეთ იმის შვილს ერთგული მოსამსახურეები გასჩენოდა.

3.

დოყლახიების პოლიტიკური აზრით მეტიკა.

ბოლოს სრული წლოვანობის სასურველმა დღემაც მოახწივა. ახალ გაზრდა მშენიერი სუბიულის დაგვირგინოხნება დიდის მშენიერებითა ღ დღესასწაულებით გადაინადეს. დღესასწაულის გადახდის უძალ, კაროლი, თავის დედის სურვილისა ძებრ წავიდა მინისტრთ სათათბიროში თავმჯდომარედ, რომ იქ ესწავლა თავის საკაროლო სელობა.

ყველამ იცის, რომ დოყლახათ ხალხი, ძრავალ საუგუნეთ განძავლობაში თვით წმინდა სხლასტიკურ *) მიმართულებაში აღზრდიდა, ღ ამის გამო უღრმესის გულითა სძულს გამოცდილებაზე დამყარებული სწავლა, ეს გაა რომ სწამთ მათეტიკა, ღოლიკა ღ რიტორება. დოყლახათ სჯულის მდებულთ, მოისახრეს რა თავის ხალხის სასიათები, მიჰმართეს ფსინოლოგიას, რომ იმის შემწეობით კეროვანი მმართველობა დაქვესებინათ.

გითარცა კაცის სულში საძი განცალკევებული ღ ერთმანეთთან მჭიდროდ შეკავშირებული ძალა არსებობს—აზრი, სიტყვა ღ მოქმედება, ეგრეც დოყლახათ აქვთ საძი უმთავრესი სამინისტრო ღ საძი უმთავრესი, ერთმანერთისაგან სრულებით დამოუკიდებელი მინისტრი ჰყავთ. ზირველი განაკებს ისე, რომ არა ვის არა ჰკითხავს რჩევას; ძეორე ღაჰარაკობს ღ არას აკეთებს; ძესამე რჩევას აძლევს, ძავრამ კი არავინ ისძებს იმის რჩევას. ამ უფლების ძასვილ-გონივრულად განყო-

*) ს ს ო ლ ა ს ტ ი კ უ რ ი — ი გვარი, რომელიც ცხოვრებაში მოუყენებულა.

თვის მადრიელნი უნდა იყვნენ, რომ წმინდა მოსება დავაყოფილებულა და
 ღოღიკა (სწავლა გონიერულს ჟანსკედ) ზატოვის-ცემამა, მეტაფორას-
 თვის *) სულ დღესასწაულია ღ მამობრივი უფლების დაუცხომელ მოქ-
 მედებს ანათერი არ ავიწროებს.

გორილი რომ სათათბირო-დაცხაზში შევიდა, იმს იქ მინისტ-
 რები დაჭხუნენ, რომელთაც იმისი აღსრდა უნდა დაესრულებინათ. ეს
 საბი წარჩინებული სახელმწიფოს პირნი, რომელთა დიდი სასული დოყ-
 ლაზათ მატანებში შთაბეჭდა, იყვნენ: გრაფი ტუმ-ა-ტუ, **) ბარონი
 ჟერონტე ზლერანი ***) ღ კვალერი ზიბონი ****), ოდესმე ბრწეინვა-
 ლე ადოკატი, ასლაკი-ტრბიუისი გაშენება ღ მმართველობის მოსარხლე.

ტუმ-ა-ტუ ზატარ კაცი იყო, გამხდარი, შავი, ცქვტი ღ (მთინ-
 თლავი); ამან არ იცოდა არც კვაყოფილება, არც დასკვნება ღ არც ძილი.
 ის არც მტირალი ღ არც მოცინარი უნსავს ვისმე. დიდიდგან სადამო-
 დის ღ სადამოდამ დიდიდის ის სულ ხელს აწერდა ღ ხელს აწერდა.
 მანამ მარჯვენა ხელით სწერდა, ის მარცხენა ხელით წარსა წკეკვდა ღ
 ბრძანებას ბრძანებასედ ღგ საწინადა, ინსტრუქციას ინსტრუქციასედ, დანიშნას
 დანიშნასე, დეპეშს დეპეშსე ღ გურიებს გურიებსე. შეიძლება
 ეფიქრა კაცს, რომ მთელი დედამიწის ბურთი ამსედ იყო დამყარებუ-
 ლი ღ რომ იმ დაუღალავ ზატარა კაცს ერთს წამს შეეხერებინა ხელის
 მოწერა — მთელი ქვეყანა დანგრეულა.

ბატონი ჟერონტე-ზლერანი დიდი ხანის ბერიკაცი იყო, გამხდა-
 რი ღ თავ-მოტელებილი, გრძელ-ცხვირა ღ დაუსრულებელი ნიკაზიანი.
 ის ერთ უძველესე ლურჯ სათვალეებს ატარებდა, ამის გამო იმს ბაი-
 უშის სასე ედა; ეკვლა ხუთი წამის განმავლობაში ბურნუთსა სწევდა
 ღ ეკვლა სიტყვის თქმასე ოხრავდა. ის იყო ბრძენი. ბარონი იმისთა-
 ხა რასმეს არც იფიქრებდა, არც იტყოდა ღ არც მოიქმედებდა, რომე-
 ლიც იმდის არა ყოფილიყო საფიქრი, სათქვაბი ღ გაკეთებული. იმან
 ეკვლა იცოდა ღ არათერში არა იჭხნულობდა. ამის გამო წარმეტება
 ღ ვიღღობება წვიმასვით ღცვიოდნ იმის უცოდველ თავსედ. დოყლა-
 ზიებს მიანდათ ის თავის სახელმწიფოს თვით მტიციე საყრდობელად.

*) მ ე ტ ა თ რ ა — ივანე-სიტყვაობა.

**) ეკვლასე ხელის წამტანებელი, ეკვლას აძლები.

***) ზლერანი — მტირალია.

****) ზიბონი — ბრუციანი კასტატი.

აღვკატო ზიბორნი ქეიფის მოყვარე იყო; ამის გამო სისხლე შეურეკველი ჰქონდა. იმისი აღფრთოვანებული ზიბორისე, დამცინარი თვალეი, ავსლექალი ცხვირი, მსხვილი ტუჩეი, სამკეცი სიკაპი — სულ ერთად აჩვენებდნენ, რომ იმისთვის ამ ქვეყნად ცხოვრება მაღიან სასიამოვნო იყო ღ აგრეთვე იმისაღ აჩვენებდნენ, რომ სასოჯადო საქმიანათვის გარჯა იმის სულაღ არ ესალიხებოდა. როცა ის გულ-სელს დაიკრებდა, თავს მაღლა აიწევდა ღ თვალეს გარემო აფრქვევდა ამყურად, მისინ ის დასასვენებლად გამოსულ მოგრივენს ჰგანდა.

კოროლმა მიიწვია ღ ყველანი სტოლს მიუსდნენ. სათათბირო სსდომა დაიწყო. ტუშ-ატუ ქაღალდეების გროვებმა დამალეს; ბარონ ზლქსარს მუსლემბედ ტუვაის დიდი ზოროფელი ეჭირა, ზიბორნმაღ ფესი-ფესუსე გადადო თავისუფლად, სელეი ვაბეეში ჩაიდო, თავი სკამის წელსე გადაგდო ღ ოთასში მფრინავ ბუსეს თვალეის დევსა დაწყო.

— სელმწიფო, დაიწყო ტუშ-ატუ:— მველი ჩვეულესა მითხროვს, რომ დოფლაპიათ ყოველმა შეეგმ, ავ რა ტასტსედ, უწინარეს ყოველისა ისარგებლეს ყველასე უადრესი თვისი სიმართლეთ შეწყალეების სამართლით. აი რამდენიმე წვრიმან დამსაძვეთ სია, აქ არიან: ქურდები, ავსაკები ღ მველელეი; ვევედრებით თქვენს დიდებულესა, რათა მინიჭოთ მათ თავისუფლებს.

— ნუ თუ ისრე მომქმბა, როგორღ მითხარი? სთქვა სუმბულმა:— მველელეს თქვენ წვრიმან დამსაძვებათა სთვლით?. მას თუ ეგრეს ვინდა უნდა იყოს დიდი დამსაძვე?

— დიდი დამსაძვები, სთქვა ბარონ ზლქსარმა:— ის უკეთურნი არიან, რომელნიღ თავიანთი წამსდარი ჭკუით ბოროტ-მოქმედებენ ღ ეწინაღმდეგებისა სარწმუნოებას, სნიობას, სელმწიფეს ღ იმის მინისტრებს. მველელი ერთსა ჭლუშავს ღ მვილავი გი მთელ თაობასა წამლავს.

— გარგით, სთქვა კოროლმა:— მე თქვენ გამოცდილებას დავეყარები ღ სელს ვაწერ.

— სელმწიფო, კვლად დაიწყო ტუშ-ატუ:— ჩვეულესა ითხროვს რომ თქვენმა უმადლესობამ საყუთარი სელით დასხვას ბუტედი ამ თქვენი მეფობის ზირველს გადაჭრას, რომ მსოლოდ კოროლს ეგუთვნის ბრძინების უიფლება. ლაქა მხად არის, აი ბუტედი.

სუმბულმა დასტორ ბუტედი გამდნარ ლაქლს, შემდეგ დასხვად

ნაბეჭდს ჭ ორ კუთხი სურათი დანანს; ამ სურათს გარეშემო ოთხი სიმბოლო
 ლიური (ნიშნის გამამხატველი), სიტყვა ეწერა სიღრა შუაში რგოლი იჯდა.

— ეს რა არის, ჭკითხა მს. — რას ჭნიშნავს ამ ოთხ სიტყვას
 შუა რგოლი!

— სელმწიფეო. ეს რგოლი—რგოლი არ არის. ეს არის თქვენი
 გვამის სიმვალური ნიშანი. მთელ სავარაოდში მხოლოდ თქვენს ს-
 რთ უნუქრო, მიუგო ტუმ-ა-ტუმ—თქვენ უწყებელი გაქვსთ, რომ
 თვითიული დოყლანი დაბადება თუ არა, სუმერს მიიღებს ჭ ეს სუ-
 მური მუდამა სდებს მას თავით სავლავის კარამდის.

— სავირეული მოგონება. აღტაცებით გააგრძელა მინისტრმა. —
 მას უწყობებს შუნი შექვს, ის რიცხვთ კვანის აქვამდებარებს ყველა
 არსებათ დაუსრულებელ სხვა-ღ-სხვაობას, მათს ერთმანერთისგან გა-
 რჩევას, ჭსავით, სქებით, სსიათით, ჭკუით, თუ მდგომარეობით, მძრ-
 თებლობის საქმეს გამსუბუქებს მარტივი არითმეტიკული რიცხვები.....
 თქვენ თვითონ განსჯეთ, თქვენო დიდებულებავ! აი ჩუმა სამსახურო-
 ბის აღწერილობა, ანუ, როგორც კანონი ამბობს, ჩუმი კარტუმ.

ეს რომ სიტყვა, ტუმ-ა-ტუმ, თავის სახელზე შემოდისნა პატა-
 რა მაგდის ნაჭერი, რომელზედაც შემდეგი ფიგურები იყო ნაკერი:
 625, 5296, 356.

— განა შესაძლებელია, გააგრძელა მს.—ამზე ცხადად, გამ-
 ჭრასობით ჭ მოკლედ გამოსატოს ვცნა, რომ მე მესხანს გრაფ
 ტუმ-ა-ტუმს, რომ დაებადე უწინდელ ფეოდალში, 18 იანვარს,
 ჭკეების შექმნიდან 7810 წელში, რომ მე ვარ ერთი შეილახა ჭერი-
 ვი, დიდი მიწის ზატრანი ჭ ზირეულა სარისხის ჩინოჟივი.

— თქვენ ეგ რაღა ვსთქვით, სულ მაგ ცნარა რიცხვში ჭხედავთ?
 ჭკითხა გაკვირვებულმა ჭ გაცნებულმა სუმოულმა.

— გსოვთ თქვენი ყურადღების ერთი წამი მინაწილათ. თქვენ
 მსწრაფელ გაიკებთ ამ მანასურ ჩვენებს, რომელიც მოუგონია ყველა
 საღისე მასილ გონიერ საღის. წარსულ დროს, სელმწიფეო, როდეს
 საც თქვენს განსვენებულ პაპის მამას უმეფნია, დოყლანიით სასელმწი-
 ფეო საწყალობელა სახით ყოფილა, დაყოფილი მასრებად, ქალაქებად,
 თემებად ჭ სოფლებად, ჭ ყველას იმით ათას გვარი სასელი ჭრქმევია.
 წელაწადი გეოგოგია ყოფილა თვეებად, თვეები კვირებად, კვირებო
 დღეებად; თვეებსაც ჭ დღეებსაც სხვა-ღ-სხვა საირი სახელები ჭრქმევია;

აუარესელი სხვა-ღ-სხვაობა ყოფილა, საკვირველი დასდარითული მდგომარეობა ყოფილა. უწინდელ დროთ მოგონებები ერთმანეთზე იყვნენ აკურსულენი ჭ ესენი თვით საშუაზრო სახით აძლევდნენ ვნებას ადმინისტრაციულ ერთ სასეობასა. ჩვენთ, ჭამკერიული ნიჭის მექანე მამათ განაგდეს თვისგან ისტორიული მოგონებანი ჭ ყველა წარსული-საგან განიწმინდნენ, ჭ თუ იმათ ვერ მინაწივეს იმ სრულ ერთობადის, რომლის მისწვეს ჩვენს გაკვირდა, — ის მინც მოაკვარეს, რომ გეოგრაფია, აღმანსი ჭ ნამსახურების წერილი ერთბაშად ციფირებად აქციეს. ეს ერთი იმ გამოჩენათაგანია, რომელსედაც ქვეყნა შურის თვალთ უფურებს, მკრამ კი, ვერა ჭბედავს ჩვენგან იმის გადაღებას. ყოველ წელიწადს სარჯის მიცემის დრო რომ მოვა, ყველა დოკუმანტი მიიღებს სოლმე პატარა ნაჭერს, რომელსედაც ცხრა ციფირი ნაკერია, ეს ნაკერი ნაგუწი მარცხენა სელსედ უნდა ატაროს იმან, თუ კი ვარძის გადასდის ან ტუსალობის ემინიან. ამ ცხრა ციფირში სამი პირველი ჭნიშნავს ს ი ვ რ ც ე ს, შემდეგი სამი დ რ ო ს ჭ უგანსკელი სამი — ვ ი რ ო ვ ნ ე ბ ა ს. ხომ არა ჭნებას თქვენს დიდებულებას დაქედან ჩემი კარტუმის სამ პირველს ციფირს; ნიშნები: 6, 2, 5 ცხადად გამოჭსატაკენ, რომ მე 6 თემში დავიბადე, მე-2 მარაში, მე-5 საზოგადოებაში, ესე იყო უწინდელ ფოკონვილში, რომორც ლექსიკონში აჩვენებენ შემდეგი ციფირები 5².....

— რა არის 5², ჭკითხა სუმიუღმა.

— ხელმწიფეო, ჩვენ ესრე ათს ვსწერთ. ცხრამდისა ვსთვლით, იმიტომ რომ ერთ სვეტში ორი ციფირი ერთად არაოდეს არ მოგვივიდეს. რიცხვები 5², 2, 9⁶ ცხადად ამტკიცებენ, რომ საუკუნის მათე წელიწადში, მეორე ცხრეულში (ასრე იწოდება ჩვენი განსაღებული კვირა), ჭ მეცხრე დღეს ნათლობის წიგნში მეექვსედ ჩამწერეს. შემდეგი ციფირები; 3:65 აჩვენებენ ჩემს მდგომარეობას საზოგადოებაში ჭ სასაღებაში. ციფირი 3: აცხადებს, რომ მე ვარ ქერივი ჭ ერთი შვილი მყავს. მე მქონდა 2 როდესაც ჩემი ცოლი ვერ ცოცხალი იყო, ხოლო ცოლის შერთკმდის მე მქონდა 1. შემდეგი ციფირი 5 აჩვენებს რომ მე მე-5 დასს ვეკუთვნი, ესე იგი დიდი მიწის მიღებულებს. 1 ნუმიერი საკუთრება მოკლებულ მუშა-საღსს ეძლევა, 2 — იმათ, ვინც მხოლოდ კაცის თავზე აძლევს სარჯს; 3 — ნიშნისებს; 5 მცირე მოსაკუთრებს. ბოლოს ციფირი 6 აჩვენებს, რომ მე მეექვსე დასს ვეკუ-

ოწი, ესე იგი დიდ მოხელეებისს. გლეხნი 1 — ნუმრით აღინიშნებას; მუშები — 2; ვაჭარნი & ფაბრიკის მუქონი — 3; საღვთები — მოხელე-ბი & ქანდაკები — 5. ეს უოველივე განსაზღვრებულად მარტივი & ადვილ განსაგებია.

— ძალის მარტივია, ამოახსნითა ქსთქვა ბარონ-შლეზარმა.

— ტუმ-ატუმ სმა გააკმენდინა, მხრები აიწივ-დაიწივ.

— თქვენი დიდებულების აღმალეული გონებისათვის, გაარძე-
 ლა იმან: — უმჯობესა ცხარია ის ურცხვი სიკეთე, რომელიც წარმო-
 მდინარეობს ამ განსაკვირველი გამარტივებისაგან. ვსთქვით ვინმე ასალ-
 განდა გაცს ცოლის შერთვა უნდა; საჭირო არ არის რომ იმის მდგო-
 მარეობასა & ქონების შესატყობად ცნობები მოიკრიბოს; იმისი ნუმ-
 რი ეველა ამ ცნობას გვეტყვის. აბ ვინმე არძივი ქალი თავის წლოვა-
 ნების დაჯარვას ეცადოს, აბ ვინმე ხელისაგან გაიდიდგაცოს თავი,
 იმათ ერთი ხიტყვით დასვეკინებს ვაცი, თღარხდვი უოსრას: აბ თქვენი
 ნუმერი გვანჯერეთ! & რადგან მმართველობის უმძლესი ასრი & უკ-
 ნასხელი მიხანი შესდგება იმაში, რომ მთელი საღის დაარსიშელი ვა-
 რივით გაწყოს., ამის გამო ვიდევ იქნება რამე ამ დაწყობი-
 ლებსზე უკეთესი, სადაც ეველა სიამია ნაწყრილი, დანიშნულია & ნუ-
 მერ დახმული. რა დიდ მშვენიერ ერთ გვარობას! მე ვიმედოვნებ,
 რომ საქმე ამსე არ დადგება, ვიმედოვნებ, რომ თქვენი დიდებულებს
 ამ ცვლილებას დაბოლოვებს & ამით თქვენს მეუბრებს დიდებულ ჭო-
 ფთ. რასაჭიროა საუთარი სასელები; ისინი საკვირველად უმღიან ადმი-
 ნისტრატორულ წესიერებას? თანასწორობა ვერ შეითვისებს დაბველებულ
 განსხვავებულებას. რა სიმართლით იწოდება ერთი დე-როზიედ, დედა
 ფრამუესერად ანუ დედა-შენეთ, მეორეს ვი მშვიდი სასელი ქვიან,
 მაგ: ზუარო, ზომივი, ანუ ლა-ზიერი! უფრო ადვილი არ არის ით-
 ქვამს: მე ვარ — 734, № 926, 2²⁵6;

ჩემი ცოლი არის — 321. 9²⁵8, 2³⁴5.

უფროსი შვილივი — 734, 7⁵42, 33.

ორი უკანასკნელი ციფერი პირდაპირ აცხადებს წოდებას: 33 — ნი-
 შნოსანი ფაბრიკის მუქონა, 45 — გაკეთებული მოხელეა, 56 — ლირსე-
 ბიანი მოხელეა. რა უნდა იყოს ამსე უცნაური & ცხადი? გეოგრაფია,

სწორადღოვან (წელთ-აღრაცხვას), ბიოგრაფიას (ცხოვრების-აღწერას, სტატისტიკას *), თვისსებები — სულ ამ სხსწავლეებშივე არითმეტიკაში ითვალვებოდა. ეს არის — ერთობა მუცნიკურებასა და სხსხელმწიფოებს შორის.

სივრცისა და დროისად უსაზღვრო სხსხორადღო უფლებას უგვედვან. გვირგვინისასა არა ზედას სხსხლობა — იგი არის თვისს ქვეშეგარდამთ მამა; იმას არა აქვს სხსხეოთარი ქონება — იმას ეკუთვნის ყოველივე, რაცა იმის შვილებსა აქვსთ; ივინი აღტაცებით გაუთავებენ ქვეშე იფერნთა მისთა თვისთა თვლებს, თვის ძალას და თვის სიცოცხლეს.

— ეს ყოველივე ძალიან მსხვილ-გონივრულია, სოქვას სუბიუფლდა; — და მე მივხვდი ახლა, რომ ქვეყანაში წარმეტყობისთვის ყველასვე სხსხირთა გარვი ნუმიურის მიიღება არის.

4.

ს უ მ ბ უ ლ ი მ მ ა რ თ ე ბ ე ლ ო ბ ი ს დ ი დ ს ე ლ ო ვ ნ ე ბ ა ს ა ს წ ა ვ ლ ო ბ ს .

— გთხავთ თქვენს დიდებულებას დაიწყოთ რივის სხსხქების განხილვას, გააგრძელა ტუშ-ა-ტუშ, და თან თავის ქვალადებს აცოდავილებდა და სხსხრკვდა. — სხსხელმწიფოს ბუღიკურებას, რომ თქვენი ჭანუკა სიბრძნე ზიარულსავე დღეს მოსცდა გამყოფილებასა და დღესსწავლას; ადამიანსტრაციას ცუდაობა არ უყვარს. დღევანდელ დღეს მოძულეებელი ვიყავი ახი ახალი დანაშენს მოძიხდინა, და ახლა იმთავე სელების მოწერას არის სხსხირთა.

- ახი ადგილი ექვს საათში? გაოცებითა ზეითას სუბიუფლდა.
- დიას, სწორად, სელმწიფეო, მიუგო ტუშ-ა-ტუშ და სელების მოწერას მანც არ იძლიდა. — სულ უგანახენელი სტატისტიკური ცნობებით ვატყობისებენ, რომ ჩვენს კუყავს ჯამაგირსე 385,657 მოხელე, შტატს გარდა 15,212 კაცი და შტატ გარდა კანდიდატები 12,525 კაცი. სულ 413,394 მოხელე, რომელიც სხსხელმწიფო სამსახურს აღსრულებს. თანამდებობის გამოცვლისთვის საშუალო რიცხვად სუთი წელიწადი რომ ავიღოთ, ჩვენ მოგვდის წელიწადში 82,678 ⁴/₅ დანიშვნა, თვეში, 6,889 ³/₄, ხოლო დღეში 229 ³/₅.
- ეგ ხომ მთელი ღაშქარია, უთხრა სუბიუფლდა.

*) ს ტ ა ტ ი ს ტ ი კ ა — სჯანი, რომელიც იკვლევს მსაქების სივრცეს, მცხოვრებლების რიცხვს და სხვ.

— ჭოი, ხელმწიფეო! შესძას ზღერარმა & მსიასანეუ ჯახსეს თვალნი სეცას:— ეს ვერ ცოტაც არის. ეს უგარგინი ხელნი ეგზომ ზარმაცია, ეგზომ ბრიყვია, ეგზომ ცბიურია, რომ თუ ხმდვიელ ხაჭო-როუბანს მივაქცევთ უურად-ლებას მძინ უეჭველად თითო კაცისთვის ცა-რანი მოსელებ უნდა დაგვეყენებინა, რომ ერთს ძალით ეძუშავებინა, სო-ლო მეორეს ჩუმიდ ეუმოთინებინა იგი. ძაინც იმისთანა დრო მოგვეღვინ: ღმერთმა ქმნას, დროსედ გავივთხილდეთ, & აღრეულობამ...

ჯღარ გაათავა, ერთი ძალიან ამოიბრია, გასხსნა კოლოფი & ღმობიურად შექსკდა ჭაბუკ ვაროღს.

— ხელმწიფეო, დაიწყო კვლად ტუმ-ა-ტუმ: — მე ვგონებ, რომ თქვენი ტასტსედ ასედა უნდა იდიდოს ერთი იმ გვარი სეჰით, რომელიც უკვდავ ჭეოფს მიეკეთა, & მთელი ხელისი ცხოვრებასაც შეუძუესრულ ნიშნებად დაახსნდეს. მე დაწმუნებული ვარ, რომ თქვენი უხესესი ღტოლეილებანი არიან: ბუდნიურების მინიჭება თქვენის ქვე-შევრდამთავის & ხაჭკეის მოთხრობაში გარეი ხასელის დატევა.

— თქვენ მიხედვით ჩემ აზრს, სიქვა სუმიღმად, & ცოტა არ იყო, რომ ტუმ-ა-ტუმ წინასწარ-მეტყველობისგან მტომბოულობაში შევიდა.

— ხელმწიფეო, გააგრძელა, ტუმ-ა-ტუმ: — თქვენთ წინაპროთ მძროთებლობითი წყობილება დათუენეს, რომელიც სოცარია როგორც თავის სივრცით, ატრეთვე სიმტეინითაც; მაგრამ გვეთუთული ვერ არა არის რა — ყველა განსკუთუბელია. ყველა დოუელანა უკვე ჩვენ ხელშია მთელ თავის სიცოცხლეში. ჩვენ იმას სიაში ხაწკროთ სოლმე დახადე-ბის უძელ, ვასწავლით, კონსერვაციის *) ქვემდებარედ ვსდით, ვატა-რუბთ, ვსჯით, სარკის ვაწკროთ, დისციპლინას **) ვასვეთ, ცოლსა ვრ-თავთ, ნიშნებით ვამტენებთ & ბოლოს ვმარსავთ. მაგრამ დახადებოდგან სიკვდილამდე რამდენჯერ გავვისსლტება სოლმე სელიდგან, ჩვენ მზროს-ველობას რამდენი იმანი მოქმედება ეპარება!

— ჭოი, მეუობარო ჩემო, შეხმძას აზრონი ზღერარმა & თითქმის ეელში ცრემლები წმობურიაო: — ღმერთმა გავერთხოსთ თვენცა & თქვე-ნი ღვაწლიცა! შელაგმეთ ეგ მოუსკანარი თხელისანი, წართვით მას ბაროტ-მოქმედების შემდლებელობა, & თავისუფლებას მიეცით მხოლოდ კეთილი ხაქმის განსკუთუბლად.

*) კონსერვაცია — რეკრუტების ამარსევა წილის ერთ.

**) დისციპლინა — წესი, წყობილება.

—აი, სთქვა ტრეზ-ტრემ:— ეს კანონის პრაქტიკები რაღაცნაირად მანც დაკმაყოფილებენ სკოლა კეთილ-მოქმედ მეტობის კეთილ-მოხილურს სურვილებს.

იმან დაიწყო კითხვა:

«მთავრდინან ყრმა დაუღალავიებს საზოგადო განსილვა, — ერთი წლის ასაკიდან მოყოლებული ვიდრე ათ წლამდის.

«სურმული, ყწაღობითა ბედისათა ჭ მთვარეულობითა თეკასათა, კორაღლი დაუღალავითა, მთავარი მთქნარებისა, გერცოგი ამბობისა, ჭ სსკ. ყოველთა აწ არსთა ჭ მოძვალთა, საღამი.

«ძვილებთ რა მსედველობაში, რომ სასკლმწიფო არ არსებს მოქალაქეთათვის; არამედ მოქალაქე არსებს სასკლმწიფოთათვის, იმ საბუთიანი მაზეზისა გამო, რომელიც ოდესმე წარმოადგენილი იყო დიდის არისტოკრატისაგან, რომ მთელი უფროს არს თავის ნაწილსედ, ჭ თეორიით არსებს მსედ; უწინარეს არსებს იგი.

«ძვილებთ რა მსედველობაში, რომ სასკლმის დედანი ჭ მამანი კლდეებთან არიან გასქენან სასკლმწიფოთათვის საჩხოს მძღველებნი, ჭკეშევრდომნი ჭ რეკრუტები;

«ძვილებთ რა მსედველობაში, რომ სასკლმწიფოს არა თუ უფლებს აქვს, არამედ ვლად ჭხდევს დარწმუნდეს რომ ასალ-შენი ჭკეშევრდომნი არა თუღლებან ჭ არც სუსტების ცრუდი მმართველობისაგან, — ჭ ამ სასით კარგი მმართველობის სამღრთო ვლად თვალ-ყური ეჭიროს ყველა თავის შვილებსედ, რომელნიც ერთ დროს მსარის სიმიდრედ შეიქმნებიან.

«ჩვენი სრული სიბრძნისა ჭ ჩვენი უსუნჯისი შემდეგელობის ძალით, ჩვენ ვბრძანებთ შემდეგს:

მუსლი 1. დაწესდებიან ინსპექტორნი ჭ ინსპექტორინანი ყველა სასკლმწიფოს მსზრისათვის, სულ 66,668; სოფლო მეორე საზისის ინსპექტორები ჭ ინსპექტორინანი ჩვენი ჭკეშევრდომი მსზრისათვის — 33333.

მუსლი 2. დაწესდებიან 3,000 პირველი საზისის ინსპექტორნი ჭ ინსპექტორინანი 66,666 მეორე საზისის ინსპექტორთ ჭ ინსპექტორინათ სედამსედველად.

მუსლი 3. დაწესდებიან 300 უმაჯურესნი ინსპექტორნი 3,000 პირველი საზისის ინსპექტორთ სედამსედველად.

მუსლი 4. თვითვეული მეთაურის სარისხის ინსპექტორი & ინსპექტორის ვალდებულად ყოველ თვეს წმინდეს ზედამხედველობა მასწავლებელსა უნდა ეხსენებოდეს. იმათ უნდა თვალ-უური კვირათ მასწავლებელს, რომ მშობლებსა, გამწვანებებს & მიმებს დაწვრილებით აღსარულად ყველა დებულების მუსლი, რომელმაც სწავრა, თუ როგორ უნდა აწავის ემსწავლეს იუიუ, აგრეთვე აკადემიის, ასკან, აკენონ, დაწვინონ, დაწვინონ, დაწვინონ, დაწვინონ, დაწვინონ, ტანთ გასადან, თქვთ ჩაგვან, თქვთ გასადან, გაართონ & ასეთისა ემსწავლი-მოქალაქე ვაჟიცა & ქალიცა. ისინი ვალდებულნი არიან ამ ასალ გასრდა მოქალაქეებსად ზედამხედველობა წმინდით, შინისონ მათი კბილების მდგომარეობა, კანის სისუფთავე, თმის სიგრძე & თქვი, თვინსილების სისუფთავე; იმათ უნდა ასწავროს ისინი კანით დაწვსებულ სასწავრად, რომ დაწვსებულნი—იმათ სისრულეს ემსტება თუ ავლდება, დასასრულ, ისინი ვალდებულნი არიან სამას-ოც-სეთ კითხვას დაწვრილებით მოგვიგონ; ეს კითხვანი სტატისტიკურ თუარცელში იქოთვბიან & ამ დებულებასად იქსიან დართულნი.

მუსლი 5. ყოველ-თვითური მოსსსენება ერთი. კვირის განმავლობაში გავსახებებს ზირველი სარისხის ინსპექტორს; სოლო ეს დაართობს მასად თავის შენიშვნებს & წარგახვის მას მინისტროს; ამას შემდეგ ყველა ეს მოსსსენანი, ბეჯითად წონარ გაფრინი & სუმერ დასმულნი, დაწვობიან სასელმწიფო არხიში, რათა მსახურებდეს მომავალ თაობათ სამაღვრებულად.

«მიეცა ჩვენს ათ სასსსელში რომელი იყოფება & ჩვენს ერთგულს. რქროთა—შეების ქალაქსა შინს....»

— მამ თქვენს წიგნით, სიმშვიდით უთხრა სუმულმა:— რომ დედებს, როგორც რიგის, ისე ძალიან არ უყვარსთ თავისთ შვილები & ამიტომ კარგად ვერა წოდან მათ.

— დერთმა დამთავროს მავ კვარ დეთის გამოხსავან! შეკვილა ტუმ-ატუმ.— დედის გული—სახეჯე; დედის ინსტიგტი ყველა ინსტიგტებსად წიგნითა წნდება. მხოლოდ ამას წესი & რიგი უნდა მიეცეს; მხოლოდ საჭიროა, რომ ბრძნული პოლიტიკის მოთხოვნილების შექმდებარე გასადან იგი. რაც უნდა იყოს, უნდა დაკვსწიოთ სსვა კეთილად გასწვობილი სასელმწიფოების შოლტს, განკურმობულების ძეგლს. ჩვენ რომ სება მიხსრეთ სასლობასებს თავისთ სურვილისამებრ

აღსრულებს ჩვენი მძაველნი ქვეშევრდომნი, ჩვენ რომ ჩვენი მშობლების სიმშვენიერე მივანდოთ დედ-მამის უნს—მამის ბოლო მოკლეს მცხოვრებთის ერთნაირობას. მამის სასულძმწიფობს საიუქველი შერეული იქნება. რაღას გაგანებთ ხალხს, როდესაც ის საჭრების სასასწად უარესად იქნება აჭრელბული? მაგრამ, წინააღმდეგ ამისა, თუ ჩვენ მივუკვებით ჩინებულ დაწყობილებას ღიკურგისას, ზღაღანისას, ძორუნისას, ფელანისას,—მამის ეკელა ჩვენი ქვეშევრდომი ეგზომ ერთმანერთის მსტავსნი იქნებიან, რომ მათი გარჩევა შეუძლებელი იქნება. ერთ-ნაირი ტანისადაც, ერთ-ნაირად დაგარცხნილი თავი, ერთ-ნაირი ძორჩილება, ერთნაირი გონება. მამის აღარ იტყვიან ნაციათ, არამედ იტყვიან დოფლამათ რახშით. რა იდეალია!

— საეკარელი თანამოღვაწელი, სთქვა ზღერამა:—თქვენ ამოვით მხილად სსეულსედ. იმისთვის რაღას იქთ, რომ ჭეუასაც ერთგვარი ფორმა მისცეთ? ვარჯ იგიქრეთ: ჭეუა—ქმშეკულია; აბა სწორედ იქ არის დაბუდებული რეკლდიუცია!..

— ჩემო საეკარელი ბარანო, მიუგო ტუმ-ა-ტუმ, ტუმების შეფხუწვით:—თქვენ სუსტი მესნიერება გქმნიათ. თქვენ, კვანებ დაგვიწვდათ, რომ აღსრდა ჩვენს ხელშია. ჩვენ ისეთი უბადლო კითილ დაწყობილებს გვაქვს, რომ ეკელა ჭაბუკი დოფლამა ჩვენის სელით მიიღებს თავის გონების სასრდას და ამასთან ეკელა გვარი რეკლდიუციური დოფლამაგან ბეკითად არის განწმენდილი. ჩვენ ეკელი ფური იგიციანლური გვაქვს: სსეობაც, ფილანსოვიაც, ისტორიაც, ქეშმარიტობაც; ეს ზატარა ხალხი სრულებით ერთი ახრითა სცხოვრებს და ეს ახრი—ჩვენი! მამ რეგორღა მოირიღებს იგი იმ კითილ განხრანული ატმონიერის სედმე-ქმელებს, რომლითაც ის არის ჩვენგან გარე-შემოტული.

— მინც ეს, თქვენი წმინდანი გარდაღლება, უთხრა ზღერამა: შეძეგში ფეთიანები შექმნებიან სოლმე, უღელში რომ აბიან—წინლეების სროღას იწეებენ, და თავიანთ აღმზრდელებს ხომ სრულებით აღარას დასდევენ.

— ეს ქვეყნის იწმინდრისა და ცენტრალიზაციის უქონლობის ბრალა, მიუგო ტუმ-ა-ტუმ:—მაგ ბოროტუბასაც აქვს წამალი: აბა საღავე ვინმარეთ გიდეტ. მოინძინეთ და ჭახეთ.

ახალი განიხილს ზოგჯერ წიგნთა და ყურნაღთა კეთილ განწყობიერებისათვის. სუძიული, წყალობითა, და სსკ.

მივიღებთ რა ყურადღებასა შინა, რომ ჭეშმარიტება არის ზირველი კეთილი კაცისათვის, უმთავრესი სავსუკული მისის კეთილ-მოქმედებისა და მისის ბედნიერებისა.

მივიღებთ რა ყურადღებასა შინა, რომ მმართველის სქემე და მოვალეობა არის ასევე თვისსა ფარასა არაწმინდისა წყაროისაგან, და განიხილოს ცთომილების სავლადობა ჭაბოთაგან;

მივიღებთ რა ყურადღებასა შინა, რომ მოქალაქეობის გაქცევის დროს, დადესა ჭეშმარიტება არ იყო უწყებულ — შეხამდებულ არს, ვითარმედ ჭეშმარიტების საძიებლად კარგი იყო საღვთისათვის სუბის მიცემა, გარნა აწ, დადესა წმინდა და უმკვო ჭეშმარიტება გამოიქცევილ არს, ამ გვარი თვით-მხებელობა შეირაცხება მსოფლიად ნების-დართვად, რომ თვითანც ღობე-ყოფის ედებოდეს და სხვახედა უხეკედეს გზასა;

რომელ მსოფლიად მმართველობას, ყოველითვის შეუცდებულს, ძალა უმს მოჭვინოს ჭეშმარიტება, ვინაიღეს მსოფლიად იგი არს მივლად ბელი მისი;

დასასრულად მივიღებთ რა ყურადღებასა შინა, რომელ ჭეშმარიტებას არს მსოფლიად ერთი, ხოლო სიტრუვე მრავალ-კვარი, რომელ ჭეშმარიტებას აკავშირებს ხალხს, გარნა სიტრუვე ქუთაფს მათ, და რომ მამსადა-მე, ბრძნული პოლიტიკა მოითხოვს სრული ერთობის დამკვიდრებას განსაკუთრებით ახრთ სამსელვარში,

ამა ჩვენი სრულის სიბრძნის ძალით და უხეხევის შემძლეობით, ჩვენ ვბრძნებთ შემდეგს:

მუხლი 1. ჩვენ სამოვლობაში იქნება მსოფლიად ერთი ყურნაღი «ოფიციალური ჭეშმარიტება».

მუხლი 2. ყოველი მოხარვე ვალდებულია გამოიწეროს და იკითხოს იგი დილით ახუ სვანითი.

მუხლი 3. მათის შემოწმებისათვის, «ოფიციალურს ჭეშმარიტებაში» წარმტებულან თუ არა, მანქსედება 33,333 მსონაში 33,333 ინსპექტორი.

— მერე, მერე, სთქვას სწამულმა მოქმარებით: — მე უბვე ვინც თქვენი ინსპექტორების ვიბეუბი.

— ბრძნული წესებია, შექვირა ბრძან ზღერანმა: — მავრამ მავი-

თიღ ძაღისნ შოასნ ჩამოკრჩებით იაზონელთ გასაოცარ ზოღიღისნ
 იმათ ბედნიერ ქვეყანაში, კანონი სამართლისნის მიუხდობლობით უყუ-
 რებს ხალხის თან დყოლიღს ვერაგობას დ ყველა ვერძო ზირს თვი-
 სი მესობღის მსკერავად, ბრადღის მდებლად დ მსაჯულათა ზისღის.
 ერთზიროვანი მმართველობის იდეალი არის — თვალ-ყურის დევნება ყვე-
 ლასი ერთხედ დ ერთის ყველახედ. ნეტარ მივასწევთ რადღისმე ამ
 იდეალადღის?

— მე კიდევ უნდა მოგასსენოთ, სთქვა ციკად ტუშ-ა-ტუშ.

მუსღი 4. მმართველობის მსრუხველობით დაწესებულ იქნება
 «ო თ ი ც ი ა ლ უ რ ი ბ ი ბ ლ ი ო ტ ე კ ა», რომელშიაც იქნება ყველა
 საჯულღის-ჯულღო კაცის ჭკუღის ხაწარმოები, სიფრთხიღლით გასხიღლღი,
 გასწორებულღი. მხოლოდ ამ გვარის მსრუხველობით გამოცემულღი
 წიღნი შეიღლებს ინმარებოდღეს ჩვენს ხასელღწიფოღში; ყველა ამხე წინ
 გამოცემულღი იქნებაინ ხამღღვარ გარეთ გატანიღლი დ ერთი წღღის
 განმავლობაში გაუქმებულღი, თუ არა ვარღბა დ დატუხსლებს დაესწევო.

— საყვარელო ამხანაგო, გასწევღტინა ბაროღნა: — თუმცა მე ჯღ-
 ტატებით ზატოვის-მტემელღი ვარ თქვენის გენიოხობისა, მაგრამ მანღც
 ნება მომტეღით სრულებით დაუთვარავად გითხრათ, რომ თქვენ ძაღღის
 გიყვარსთ თავისუფლებს.

— ვგრეთი ეჭვი! სთქვა ტუშ-ა-ტუშ...

— დას, შეჭვიღარ ბაროღნა: — თქვენ ისევ ძველღი კაცისავით
 ხართ; თქვენ მოკლებულღი გაქვსთ ის შურუყვეღლი ლოღღია, რომელიც
 იდეებს აღსრულებს. თუ მმართველობა ჭოღლობს სრულს ჭემმარღტუბას,
 მაშ რა საჭიროება აქვს იმას, რომ გადახტეს იგი ხეზღრების ამღო სჯა-
 ზედ? გამოცღღის მოყვარება — ხჯულღის გარღამავლობა; მსწავლეღლობა —
 ემმადეულღი დ რეგოღღიფიფიური ხაქმჯა. ყველა გვარი კითხვა — შისღია;
 ყველა ხალხხე ის უფორო ბედნიერღია, რომელიც ძაღღის მცროღღას კით-
 ხულღობს; ყველახე კეთიღლი ის არის, რომელიც სრულებით არანა კით-
 ხულღობს.

— მე ხსებოთ უყურებს ხაგანს, მიუგო ტუშ-ა-ტუშ: — მე ვიფი-
 ქრობ, რომ ხელღწიფე მამინ აღიდღღებს თავს, რადღესაც ლიტერა-
 ტურასა დ ხელოვნებას მივარკულღობს. გარნა ხაქმე მხოლოდ იმაღია,
 რომ იმათ მშეიღი დ წყინარი მიმართულება მიტეტს, რომ ხხეობისა დ
 მმართველობის იარღღად შეიქმნენ. დოყელაზიებისოვის ლიტერატურა სი-

სარულს შეადგენს, მე არა მხოლოდ წავართვა მათ ეს უჩუბუღი კამყოფილუბა; მე ვფიქრობ, რომ სელმწიფეს შეჯიუტების შეცდომას *, ანუ სამდვიოდ ვითქვით, ავტუსტობა, რომელიც გორანის ავიდდოქს-და არმოებინს სიმღერებისათვის, ჯ გირგილისაც უჩუბუღი კარგი მუ-ბისათვის.

მესლი მ. ლიტერატურის წაქეზებისათვის ჯ გინილის ფრთე-ბის შესწმინდათის დაწესდება რა დიდი ყოველ წლიური ჯილდო: ერთი ლექსით მოსწველებისათვის ჯ მეორე მსკვერ-მეტყველებისათვის.

გინაც ზსურს მსკვერ-მეტყველობის ჯილდო მიიღოს, იმის უნდა დასწეროს სიტყვა ამ მსკვერ კითხვას: რა მ ე ლ ი ს ა ლ ს ი ა რ ი ს ე ს ლ ა ყ ვ ე ლ ა ზ ე მ ი რ ვ ე ლ ი? ლექსით მოსწველობის ჯილდოს მიღებისათვის უნდა დაიწეროს რა მწეუმის სუბარა დ რ ე ლ ა მ ი ე ბ ი ს ც ა ზ ე გ ა მ რ ე ს ი ე ლ ა ს ა ლ ვ ა რ ს კ ვ ლ ა ვ ს ე.

— რა რიგად გაუფრთხილებული ხართ, შეჯიუტა ბარონის: — თქვენ ცუცსლითა სთამაშობთ; თქვენ რეკალიფიციის მოძისე ხართ ჯ თითონ თქვენ არ იცით ევ; თქვენ ყველა რეკალიფიციის მოძისე-სედ საშიში ჯიშისანი ყოფილხართ. თქვენჯან ხათქვამი ტყუები კი არ არანს საშიში, არამედ საშიში თვით წერა, ჯ თქვენ გინდათ რომ შეახვიოთ მს ხალხი. თქვენ გინდათ ადღუნოთ სიმღერული სიმარტივისა ჯ უმან-გობისადმი, რომელნიც უმეტრების ჩვეულებრივი თანამოგზაურნი არი-ან. თქვენ გინდათ ადღუნოთ გამცდილების მოკვარება, გამოვიღვა, ცოდნა, რომელთაც თან მოხდევს ცბიერობა, ამარტანობა ჯ არეუ-ლობა. კეთილ-განწყობილ სახელმწიფოში რა საჭიროა რაღაც ლიტე-რატურული დავიდარების ატენა? საჭიროა მხოლოდ მუშები, მოხელეე-ბი ჯ ხალდათები.

ბოლოს გორულს ხათათბირში ჯდომს მოქმენა ჯ გაწვევტინა რა მინისტრებს ყველა ვარის ასრებისა ჯ მოახრების წარმოთქმს ჯ გ-ნს ჯ, დაუწყო ჯალადებს წაუკითხვად ხელის მოწერა — ყველას, რასაც კი მიუტანდა იმან გრაფი ტუშა-ტუ.

*) მ ე ც ე ნ ა ტ ი — მწავლულების ძვარველი, მოძისე.

ს დ ე ო კ ა ტ ი მ ი ბ ო რ ნ ი ა ხ ე ე ნ ე ბ ს ს უ მ ბ უ ლ ს ნ ო ლ ი ო
ტ ი გ უ რ ი მ ტ ე ე რ მ ე ტ ე ე ლ ო ბ ი ს ს ე ლ ო კ ნ ე ბ ა ს .

—ახლა თავისუფლად მოვილაშრომებოთ, სთქვა ახალ განზრდა კო-
როლმა, რაკი გაათავა მარივის ქალღმრთის სკლის მოწყობა. —ჩემის
აზრით ადმინისტრაციული სკოლა მთლიან მიემსგავსება იმ ახტა-
ტობას, რომელიც მარიონეტებს *) ათამაშებს. განსაკუთრებით ხაჭქე
იმეში შესდგება, რომ ყველგან უხილავი ძალები გაბ-გამოაბას ჭ შემდეგ
თავის დროზედ გამოხწიან.

—სულშივეთა, შეუვირა ბარონმა მღვლეარე სმით:—ნება მიბე-
ძეთ სინარულის ჭ ლტაცების ცრემლი დაეღვარა. თქვენ ეთის სიტ-
ყვით გამოხატეთ ადმინისტრაციული პოლიტიკა. ეგოაქნ მშენიერი
ღ ნამდვილი შედარება ვერ არცა ვისცანძე ჭ არცა ოდესმე მხმენია.

—ჩემი მშვიდი აზრით ეგრეთი განლაკნთ, სთქვა ტუშა-ტუში:—
მაგრამ ეს კი უნდა ვსთქვა, რომ ამ შემთხვევაში ისე ვრცელდა სტენს
ღ ავტორებიც ისე მრავალნი ჭ მომრავნი არიან, რომ მათ გამკ-
ბლობისთვის საჭიროა მრავალი ათასი მარხილი სკელი.

—თქვენ გაიწუდებთ, კეთილ-მადრკეილებითი დიმილით წარმო-
სთქვა სუმიულმა:— რომ აზრითვე გამოცდილი ჭ გაფორთხილებული პარსიც
არის საჭირონი, რომ თავის დარეებითა ჭ რჩევით ნორჩი მხუბელობა
ღ სურვილები განანთლან. მე ამას არ დავივიწყებ. გმადლობთ ამ თქვე-
ნი კეთილ-სუინდობანი დახმარებისთვის. ჩემთვის სასანური მხოლოდ ის
არის, რომ უფალმა გავაღერმა დე-პიბარნმა აქმდის შეურყეველი დუმი-
ლი დაიცვა, მან არ მოგვასმინა ჩვენ ის მტკერ-მეტყველება, რომელიც
ყველა დოყლაპიებისთვის ლტაცებს შეადგენს.

—სულშივეთა, წამოიძახა ადოკატმა, ადგა რა თავის ადგილი-
დგან ჭ მოატროაღა სკამი, თითქოს ტრბუნად **) მოუნდა მოიხმა-

*) მ ა რ ი ო ნ ე ტ ე ა — პ ა ტ ო რ ა დ ე დ ო თ ვ ა ლ ა (კ ე ლ ა), რომელსაც
სკოლაობით გაკეთებული მოძრავი წიგნები აქვს.

**) ტ რ ბ უ ნ ი — ა მ ა ლ ე ბ უ ლ ი ა დ გ ი ლ ი , ხ ი დ ა მ ე რ ო ა რ ტ ო რ ე ბ ი
(მტკერ-მეტყველნი) წარმოსთქვამენ ხოლმე თავის სიტყვას. გასაგარა.

როხი; — სელმწიფეო! მე არაოდეს არ ვღაპარავებ თათბირში; მე სრულუბით არ შემიხუტავ რასაც მე ვკეთებ; რაც მე იმთავირეთ მე იმისი ერთი სიტყვაც არ მხმინია.

— რაგონ თუ? საჩუქარ გაცემით ასევე სრულად ვარაოდები: — ზარღამენტის წინააღმდეგ ამ განხილვებს თქვენ არ უნდა წაქსადრდეთ?

— უსწველად, სელმწიფეო, მიუგო ზობოანმა: — ჯე უფრო ამ მიწის განთაბე მე ვგვიღობ, რომ სრულუბით არ გავიგნა მისი აზრი ჯე მანარხი, მე რომ, განაგრძებდა მან ჯე თან-ჯე-თან სმა აღმადღა, ასე რომ ყვირილადმდის მუიდა, ჯე დრო გამოშვებით სკამის წელს მუშტს ატყვამდა; — მე რომ ჩემის აზრების დამტყვევებს ჯე დაცვას ვგვიღობდე განიან-მდეგე მინისტრის შესედელობებსთან შეფარდებითა, მამის შესამდეგედი იქნებოდა, რომ ამ გვარი სწარაღო გარემოება მომხდარიყო: შემთხვევის შემს მინისტრის შესედელობით შესამღოა, რომ ცვდილებს რამე მოსელოდათ, ჯე მამის ჩემი სხუთების დამდეგედი ძაბები მიეშვებდნენ ჯე დინდართებოდნენ.

— რა ესხედ ღაპარავობთ თქვენ, ჰეითან სუმიულმა.

— სელმწიფეო, რაც ესხედ მე ვღაპარავებ იმ ესის ჰეიან ზარღამენტური გადაცემ-გამოცემა, ჩვენივეს ეს ვარდანი *) მიტომ არის სეჭირო, რომ ჩვენი ზატარა აზრები მხხვილ მხხვილად ტყუა-ტყუილადისი სიტყვებით გავიყვანოთ მგრძობებელ ხელსში, რომელსაც სიერმეში წარების რეკა ჯე დოლების ბრახენი ამიხებდა. მგრამ თქვენი დიდებლის სიამეხებისათვის ყოველიფერსე ვარ გამხადებელი ჯე თუ მიბრძანებით ისე ვიღაპარავებ როგორც უბრალე მამაკვდავი.

— თუ დიერთი გწამსთ, შრომა მიიღეთ ჯე სუმირობს გავშვებით (უხუმიულად) მიმხსენეთ როგორ სუდავთ დამკურათ მე, რომ თქვენ იმ განიანის წასწარლებს შეიძლებთ, რომელიც სრულუბით არც კი წავიკითხვით.

— დიერთმა დამიფაროს! როგორ გავუბედავ თქვენ დიდებულეზსთან ვიღაპარავო თეიანიერ ვეროვანი მოწიწებისა. მე მოვანსხებთ უხუმიულად, ვითარცა ადოკატი. თქვენი დიდებულეზს ესლავე დაფასებს ჩემი სიტყვების სიმართლეს. აი ყოველივე საიდუმლო მტკერ-მეტყველების, დიუმტა მან ჯე სტოლსედ ერთი დანტა სათამბო ქაღალდები დაავდო. მე მსა ვარ ერთს სხათში ახსენს, ვინცა სხურს, ის

*) ეს არღონი — ფრანგულების დაბალი ხელისი გაეუტებული ესა.

ის მოეკარგებაში მოხუცმა სუბუღმა: — მგონი თქვენ მინც სიამ იმ განასხე უნდა იღაზარავთ, რომლის წახარხლებაც გსურსთ.

— მე ძლიან ვწუხვარ, ცუდით აგისხნით ჩემი აზრი, თქვა შიბორნმა: — ამ ქალღებობის ძლას იმაში შესდგება, რომ ამითი შეიძლე-
 სს წახარხლოთ ანუ ეწინააღმდეგოთ ყოველ-ფერს, რახაც გი გნებავთ; ამასთან ისე, რომ სამდვილ საქმეში ერთსედაც არ მოაგინდეთ ჩასედა-
 ვა. სან თქვენმა დიდებულებამ ისეობს ჩემი გამოცდა. ჩანისმით რომე-
 ლიბე განახი, ჭ ზგროთვე ჩემს ამხანაგებმაც ჩანისმონ, რომელიც
 სურსთ; მე შევიძლე ომპოზიციის წინააღმდეგ იმ სამივე განახს წა-
 გუნარხლო, რომელთ გავება მე სრულებით არა მქვს. ამის იმედიცა
 მქვს, რომ თქვენი დიდებულებს ამ გამოცდით უმადურე არ დასრება.
 დაუგვესრად ვიტყვი, რომ მე ციცერონით სემაოდ ვინარებულე ჭ არა
 მგონია, რომ ჩემ წინამძღვლებსედ უმცირესი ხელგებობის პატრონი
 ვიშე.

— გარეთ, სთქვა კოროლმა: — მე ჩავნიშე განახი. სან წა-
 სარხლოთ.

— მგონი ისიც გასსიგნდეთ, დაუმტა ბარონმა: — რომ მსწრა-
 ილად უნდა სთქვათ, მოუძხადებლად.

— ბარონო, სთქვა შიბორნმა: — თქვენ მე გარეჯ ვერ მიცნობთ.
 განს მე მოიფრებით მიღაზნახიან რომინსე? წარმოადგინეთ: შალატა
 შერეულთა ომპოზიციის ორატორის ცუცხლებრივი სიტყვით, მინის-
 რის შრომატი სიშიმ მდგომარეობაშია, ახორეულ ცუელიფიკებს ითხო-
 ვენ, მე ავდივარ ტრახისსე ჭ დამბადებით, ვითარცა მოითხოვენ ხე-
 ლაგების წესები, ვიწყო სიტყვს. მეკობრო შლორარ, ქალღებობი
 სტოლსედ გამაღეთ. გარეთ, აი ჩემი საბუთები რახნად დაწესენ.
 ასეა დაკახსწაულებრივ სედახაც დავიწყოთ.

«მაწყაღენო სელაწიფენო!»

«გულმოდგინე ყურადღებით მოვიხმინე მე შატოვეციმული დეპუ-
 ტატის სიტყვა, რომელიც ეს არის ჩამოვიდა ტრახინიდან. წრეკლის
 გულთი ადვიარებ, რომ არც ერთი სელოკანი ორატორი არ აწეულა
 ვერ ეგოდენ სეკით; იგი უადრეს იქნა, გადასტარა თავსა თვისისა.
 მე დოელაზია აღარ ვიქნებოდი, რომ შემქმლახ წინააღმდეგობა მისი
 მსგერ-მეტეველების მიმდინარე ეყარისა, რომელიც წარგვიტაცებს ჭ
 აღგვამაღლებს ხვენ თვით მიუწდომელ იცაღამდე; მგონი ვადებულებს

მითხროს სხელმწიფოს ვაწინაგან, რომ ებრძოლას ამ მსახურ ბუ-
დითს შეძლებულაბს; იგი მოითხოვს შევლას & ისმის მხოლოდ
ცივი გონების შთაგონებას. ამ ხაფიქველზე დამყარებული მისი სიტ-
ყვა—უმიშად ვიტყვი—განსრუკას ვერ გაუღებს. მე ვხედავ მსმი
მხოლოდ უხადლო ნიჭიერების ბორბლად მოხმარებას.

მართლაც & რა გვარია ის წყობილება, რომელსაც პატივ-
ცემული ორატორი წინ აღუდგენს მმართველობის ბრძოლად დაწესებუ-
ლებებს. მე ერთის სიტყვით გავსწავლავ მას: ეს—არის ახლის შე-
მოღება, ანუ, თუ სამდვიოდ სხელს უწოდებთ, ეს არის—რეკლამა.

—საგურამ, შეწყვირა ზღვარმა:—განსიყეთ ეგ ბორბლი, ხემა
კეთილო მეგობარო, განსიყეთ ეგ ბორბლი.

«ნეთუ დამტკიცებას მოინდამებთ, განავრძელა წასლისკულა მზი-
ბარმა:—რომ თქვენგან წასწახლებული იდეები ასლები არ არიან? არა;
თქვენ იმათი სიასლით ამყობთ; მაგრამ, ამგვართა ვხედავთ, სუ თუ
სტიქობთ, რომ პოლიტიკაში, რომელიც არის საზოგადო სჭირებუ-
თა გაწესიერება, არ არის ხეობივი გამოცდილებას & სიდი აზროვნობისა, &
ამ პოლიტიკაში—გვლად შეიძლება ახლის გამოჩენა? თქვენგან წარმო-
დგენილი ღონისძიება რომ მართლაც მცნობარებითი იყოს, იწება გგო-
ნით, რომ იგი შეუმტყველი დაჩნებოდა ჩვენთა მმთა საბრძნისა &
გამოცდილებას: გან, ჩვენთა პაპათა ხელთ & უჩებულთ აზროვნობისგან,
დაძველებული სიტყვით ვხედავ გამოხატვას,—კეთილი ძველი დროს
დაბრძნობისგან. როგორ თუ! ჩვენთა დაწესებულებათ უსურესნი და-
დაფუძნებულნი გვარდსე გაუგებდნენ ამ დიდ იდეებს შეუმტყველად, &
ჩვენ კი, ესოდენ დამცირებულ მეთა გვხვდა მისი გამოჩენის და-
უსრულებელი სამარადისო დიდება?! უმეტესი სიმჭიდვე ვამართებს,
მოწყალეო სელმწიფეო, ამაო დიდებითი თვის-მოტყუილება სულაც
არ შეწყვირის იმისთანა ქვეყნს, რომელიც საუბედროო ცვლილებებისა-
გან ბევრჯელ შეწყუდა. ნახვრეკებსე დაფრილ ნახვრეკებს შუა, მხოლოდ
ერთი ვლელა დარჩა შეუმტყვარი: ეს არის—ხეული, ხეული, ჩვენთა წინ-
პართაგან ნარევი, სიმღრთო სიმკვიდრო, რომელიც ჩვენ უნდა გადავს-
ცეთ ჩვენს შვილთა. წამსდარის განსხლება, განხობთ მოყვანა თვის უწი-
სდელ უმხეობაში, რომელსაც გვირბეკს ჩვენ მართებლობა, არის სანქცე
შეიღობრივი სიყვარულით ნაწარმოები; გარნა იმ ვლდოვანი სვეტის შემყ-
ხვარა, რომელსედაც ყოველივე არის დამყარებული,—არის ბორბლებს,

წმინდანის შეკანება... თქვენ არ გაქვთ უფლება წაიხსულათ შეწყვეტათ...

«რა არის თავი-ღ-თავი ახრი ამ ღონისძიებებს? ის, რომ არა ვითარი ხდობს არა გაქვთ მისი დიდებულების მმართველობისადმი. თქვენი დავი-დარბის მიხანი სულაც არ არის ხალხის განთავისუფლება, ეს თვითონ თქვენც კარგად იცით; თქვენი ღტოლვა ის არის, რომ მინისტრები და დამინისტრაციის დასთრუხიან. მაგრამ რა ხიმართლით? რა უფლებით? მე მწამს გაფრთხილება, რადგან ხშირი ხაქმე იმეა, მაგრამ მამინაც ამ ზღაპრის მიუგომელ უმეტესობას მიემართავ სულში, იმით დარბისიკლს, განათლებულს, მშვიდს უმეტესობას, რომელიც ამდენი ხანის ჩვენთან ერთად სხვაგვარად წყობილებას იტავს. მართლაც და სუ თუ განსაკუთრებით აღწერილას ეგვიპტის კეთილ-მოქმედებს, ზატოხისებს, მამულის სიყვარული, სხეობა? სუ თუ უმეტესობის მამულის სიყვარული, და მინისტრთ ერთგულება არ შეადგენს ჩვენთვის შირველს და თვით საძიებო თავებს?»

— ძალიან კარგია, სთქვა ტუშ-ტუშ.

«არა, ზღაპრს ვერ გაიტაცებენ ეკე მომხილავი ცოტებისა. ვინცობაა რომ დღეს მიეტეს იგი სისოტეს და მაილას წარდგენილი, ზვალ ივინივე, წაქსებულნი თავისი გამარჯვებით, კვლავ წარუდგენს მას ხალხ ცვლიბებს, რომლის წინაღობდას ზღაპრს არას გზით აღარ შექმდება. თუ თქვენ, მოწყალეო სელმწიფეო, შირველ გადადგმულ ბიჭს არ დაუდგებით წინ, მამ როდისღა უნდა დაუდგეთ. მამის, როდესაც გვიანდა იშებს, როდესაც დადმართკედ იშებით დაქსებულნი, იმ დადმართკედ, რომელსაც შეუფერსებლად და სუბედუროდ გიძისკესთ თქვენ რუკალიუტის უფსკრულში. ძალიან ცდილობენ დაგამზიდონ, რომ ეს ცვლილებანი უმანკანი არიან, რომ მესობელ ქვეყნებში დიდი ხანის უკვე განიხის ძალა მიიღეს მათ, რომ ივინი უკვე მიდამო-ივენენ სიუხვს და კეთილ-დღეობას. ეს ყოველივე, მოწყალეო სელმწიფეო, ძველი სოფისებები *) არიან, რომელთაც არაოდეს არ ეძიარხილებოდნენ თქვენი წინაშანს. დაუღაზიება—მოელ დედა-მამის სურგზე შირველი ხალხის; ქვეყანა შურიით უფერებს მათ; ჩვენს ვართ—ცი-

*) ს ე ი ვ მ ი — ჰეკანური, თვალთ-მაქცური მოგონება; ცრუ სიუხუკვლსკედ დამყარებული მსჯელობა.

ვილიზაციის უფროსნი ძენი, ჩვენს ვართ — სხმაგვლითო საღსობა; გეპე უნდა გეპასუვდნენ ჩვენ.

ჩვენ არ ძალ-გვიძს უკან ჩამოვხომილ საღსს მივსლიოთ. მე ამ საეჭვო, სათავილო ძღვენს უგულებელ-ვეებ, ის სელი, რომელიც მიქადის ამ ძღვენს, უძეტეს ზსდის ჩემს შიშსა, ჭ ამს გარდა, — მე-ვაძობ დაუფარავად, გულ-წროვლად, ვითარცა ჭეშმარიტი დოულაზი, — რომ ჩემთვის უძეტესად სსსამოგნოა ისევე ჩემ მეძმულეთან ვნდე-ბოდე, ვიდრე უცხო საღსთან ველაბდე ჭეშმარიტებას.

— ავირობ, სთქვა ბარანმა, ტირილით: — თუ ეს ძამულის სი-ყვარული არ არის, ძამ მე სწულებით არა გძმეგებარა.

«ახქარბუღნი სუ ვიქებით, რუხსმულს სუ ავცდებით, გაავრძელა ზიბორნმა. — განა ჩვენ ბედნიერი არა ვართ? განა ტალანტის თავისი ადგილი არ უჭირავს? განა სარჯის შეწრით აღებული შემოსავალი ჭ სსსარგებლო განსავალი ეოველ წელიწადს არ ემატება? განა უცხო ქვე-ყნელნი არა სტნობენ ჩვენს უადრესობას ჭ ეოველ წმითარს ათასობით არ მოდიან რომ თავინთ ოქრო ჩვენ დროს გატარებასა ჭ დღე-სასწა-ულეთსე განსტვლან? განა მთელი ქვეყანა ჩვენი მოდითა ჭ მსხვილ-გო-ნიერებით არა სარგებლობს? ამს შემდეგ, სუ თუ ჩვენ, ერთი მულს დაუცრობელი ჭ ყინიანი საღსის ზატვიის მოყვარუობის გულისთვის, უნდა დავსტეთ ძირს ის ამყი შენობა, რომელიც იტავდა ჩვენთა წინა-ზართა ჭ უნდა დავთვაროსტა ჩვენნი ჩამომავლნი? არა; ვიდრემდის ჩვენ გავქვს ძალა ჭ სმა, იმ დრომდის ჩვენ არ მოვითმენთ, რომ ად-ძინისტრაციის ბუდი მთელი ჩვენის მსარის ბუდისგან გაცნაღკკონ, რომ ადძინისტრაციისა ჭ მთელ საღსს შორის კავშირი მოსზობ! თვისერ ზატვიის მოყვარუობისა ჭ სულ-მოკლეობისა, სწულის გამტრისობითა ჭ ძამცობით ვიბრძოლებთ ჩვენ, ჩვენის ადგილებისთვის თავდადებულნი ჭ სწულებით დარწმუნებულნი, რომ ვიტავთ რა ჩვენს ზორტუელს (აბუჯ), იმავე დროს ჩვენ კესარხლებით სსზოგადოებას.

— ბარაქლავა, ბიჭო! ძართლა რომ დიდი ტალანტის ზატრინია, ხელმოწყრისძი წაიდუღუნა ტუმ-ა-ტუმ.

«რელავა წინდაუსედავ წინააღძიდეკობა სუდ, კერპობა სუდ, მიბრუნლო-ბა სუდ (მოუდრეკეკლობა სუდ) აშობენ, განავრძელა ზიბორნმა მგრძნობიერის ხმით ჭ დამარბებელი ვილოთი: — ძავრამ სუ თუ შესაძლებელია ვითვიქროთ, რომ ამ გვარი ბრალ-დუბა ზირ-ღ-ზირ ჩვენ მოგსკვებას? განა ბრძა არის ის,

ვინც გზას ინათებს? განა კერძო ის, ვინც ცდილობს ფრთხილი გაყავს? ჩვენ არაფერში არა გვსურს აჩქარება, ამიტომ რომ შედეგის გვეძინინ; მხოლოდ პატივის მოყვარულებმა და კანდიდებებმა იციან, დაადგებიან გზას და ის ვი არ უწყინს საით მიდის. ამბობენ ვითომ ჩვენ ღობურალები არა ვართ; მე უგულებელ ვყოფ ამ ბრალდებას, ვითარცა შეურაცხველს. მე მძულს ცვლილებები—ამას არა ვფარავ—მაგრამ მივარს გაუგებრობებს. მე მუშინის უცნარი რეფორმებისა, რადგან ისტორიამ მსწავლას საითკინც მიტყვისთ მათ ხალხს; მე დამხარებული ვარ ამ სიტყვებზე: **დ რ ო ე ბ ა ა რ ი ნ დ ო ბ ს მ ა ს, რ ა ც ი მ ი ს დ ა უ ს მ ა რ ე ბ ლ ა დ ა რ ი ს მ ო მ ს დ ა რ ი;**

მაგრამ მე ვარ მომხრე ზომიერი წარმატებისა, ისეთი წარმატებისა რომელიც, თითო ნაბიჯის გადადგომით მოხდება ხალხს და რომელიც მსოფლიო ექვემდებარება და მოქმედებს წინადაცხსურსებულ უიღბლის ქვეშ. როგორც ყველა პატიოსანი მოქალაქე, მე ვსტამ პატივს ბეჭდის თავისუფლებას, ვარსა უფრთხილების თვით-მისვლას მძულს. მე არ მინდა, რომ ხალხს სწამდავდნენ; მე არ მინდა, რომ ჭკვავდნენ უმანგობებს; ჭეშმარიტება მხოლოდ ანათებს, იგი არას უკიდებს ცუტხლს.

ნებას ვითხოვ პატივისცემას, რომ მას ერთი სჯერ წარმომათქმევინოს; ეს უცხველია არ გამოეპარვას მისს გამოცდილ გონიერებას და ხალხს აზრს. ყველა ეს ცვლილებანი, რომელთაც ჩვენ გვირდგენენ, ისე ახირებით არიან მძუენიერი, რომ მათი აღსრულება შეუძლებელია. ესენი მხოლოდ უტოლები არიან. ფიქრათ იგანი ჩინებულნი არიან, მაგრამ ამა მათ აღსრულებამდის მივიდეს ხაქმე. თვით პატივის სიბრძნე რომ არ უდარავებდეს და არა ჭკუნიდეს ამა ყოველსავე სიყრებს, მაშინ მათი ზირველი მსხვერპლნი შეიქმნებოდნენ თვით მათი წარმომადგენელნი. ჩვენ ვიტყვით მათ—მათივე საკუთარი უმსჯელობისაგან.

დასახრულ, ვინაიდან ოპორტიუნის არა მუნწობს და გაძლევს ჩვენ დარიგებებს, ამისათვის ნება მომცეს მეც დავარეგო იგი. იმის ნაცვლად, რომ შესწავლავს მთელი სახელმწიფო, კონსტიტუცია, ადმინისტრაცია და ყველა მიუბამავი დაწესებულებანი, რომელთაც ჩვენი მოწინააღმდეგენი სასოწარვეკითილებამი მიტყვისთ, დაე ოპორტიუნამ ისევე თავის საკუთარ არსებობაში მოახდინოს ცვლილება; იმას არც მაშინ ექნება ცოტა ხაქმე. უარი სიტყვას მას შეურაცხ-ყოფასეუდ, მკაცრობასეუდ და ჭარბესეუდ; უც-

სო-ქვეყნულთ რაღაც რაღაცებით სუ გჳსხვლტს იგი თვალებს, ვინაიღ
 გან იგინი ჩვენ მამულის მოყვარობას აღმოვითუენ; ძირს სუ უთსრის
 იგი სარწმუნოებას, ზნეობას, მმართველობას ჳ საროგადო წეობილე-
 ზას ჳ მამის მე აღუთქამ მას, რომ იმავე დღეს, რა დღესაც ჰარტიე-
 ბი დასდებენ იარაღს—მმართველობა მამის განთავიფუღებას ეკვლას მის
 კეთილ-განზრახვის დამბარკოლებულ წინააღმდეგობისაგან, ჳ ჰირვედად
 იზრუნავს, რომ დოყლზნათ კეთილი ხალხი ამ ქვეყანაზე დასტუეს
 კონივრული ჳ ნყოფიერი თავისუფლებით».

— აივრემ, ჩემო მეგობარო! სთქვა ზარანმა.—იმას თუ უური
 არ მიუგდეთ, რაც თქვენ ბუტკვდად წოდებულ რეკოლეუციურ სამაგლო-
 ბის ხასარტებლათა სთქვით,—თქვენი სიტყვა მკურ-მეტყველებისა ჳ
 ჭემმარტების მაგაფითი იქნება.

— ხელმწიფეო, სთქვა სიმძვიდით ჰბობრანმა:—მე თქვენს სჯას
 კელოდები.

— უეგლო გავალკრო, მოვილოცავთ გამარჯვებას, მიუგო სუბ-
 ბუღმა. მე ვგონებ, რომ მხელას თქვენსავით მტკიცე აზრი წარმოხთ-
 ქვას გაცმა ჳ ეკოდაჩი ზომიერებით ჳ დაჯერებით დაამტკიცოს იგინი.

— მამ მოგასხსენებთ, ხელმწიფეო, მსიარულათ სთქვა ჰბობრანმა,
 თუ თქვენი დიდებულება სებას მიბობებს, მე ამავე წამს დავარღვევ მიელ
 სიტყვას ჰირველი სტროქონიდგან მოკიდებული უგანსხვლამდის ჳ,
 როგორც ამბობენ, ქვას ქვაზედაც აღარ გაუშკუ მასმი. მე დავამტკიცებ,
 რომ ეკვლას ხათქამი სპოეთები ფაღბი ჳ ხანცილღანი არიან ჳ მხო-
 ლოდ დოყლზნათ მასხარაობისთვის ვამოღებთან. მე ვსგდავ რომ თქ-
 ვენი დიდებულება ფოემობას იხებებს; დაწმუნსუელი ვარ, თქვენ იმისი
 ტუძინისით რომ გგონიათ მე დავილაღე; არხეინად ბრმასდებოდეთ; მე
 ქვენს ხათის ვღაპარავო სოღმე, ასე რომ ერთხელაც არ დავსკელებ
 სოღმე. ღაპარავი, ეგირიდი, ტანის მოძრაობა—ჩემთვის ბედნიერებას,
 ჩემს სისარულს, ჳ ჩემს სიცოცხლეს შუადგენენ. მე ვიწეობ. როგო-
 რც ამბობენ, კვეროთ რჩინა, მანამ განურბუღია.

«მოწყალენო ხელმწიფენო!

«ზატყვეპული მინისტრო, რომელმაც ეს არის გაათავა სიტყვა,
 სკვირველი მოწყალებით ამბობდა იმასეა, რაც იმას იხება ჳ ჩემ მკურ-
 მეტყველებად მოისსენა. რაღა თქმა უნდა, რომ ნება აქვს გაცნობა
 ამ უგარის მოწიობით. თუმი ჰოლიტივა განსიკობს ჳ განსიცაღებებს მე

ჩემ ძველ წარჩინებულ მოძმესთან, მაგრამ ამას მაინც არ სხადანს რომ დასძოს ჩემში სიმართლის გრძნობა და არ მიშლის მე რომ ვსტყვი იგი სიტყვის ხელაგნად და დოჟღაპიების დემოხსენად, ანუ ციცერონად.

— დასწეველს ღმერთმა ეშმაკი! სთქვა ბარონმა:— ნათქვამია ვეპვი ვეპვს თვალს არ გამოთხროსო.

— რაღა თქმა უნდა, კბილების დაღრუჭით მიუგო ზიზოვანმა. — ჩვენ ვერ სულ ადოკატები ვართ, სიკვდილ სიცოცხლეში გამოხადები ამხანაგები. მაგრამ ეს მაინც არ გვიშლის ჩვენ რომ ერთმანეთს ცოფიან ძაღლებსედ უარესად უღრინოთ. ამას ასლავე დაინახვით! ასლავე დაიწყო დავიდარება.

ამე მხოლოდ ეს მენახება, რომ ჰატივ-ცემული მინისტრი მისხელებს რა ისეთი მოწყალებით, მას ძალიან სწყალობდა და მინახა ჩემი საღი აზროვნება. ნუ თუ იმას ჰგონია რომ თვალს ამისკვებს ამ გვარი ბუდ-სეირი რიტორებით, რომელიც მას უხესსნია ბერძენთა და რომაელთაგან. ნუ თუ იმას ჰგონია ამ ყმაწვილური მოჩვენებით ზარდაქმნის ნამდვილი საგნისაგან თვალს მოარიდებისებს? ჭეშმარიტად, რომ ესოდენ მსუბუქად მოხსენება მხარის წარმომადგენელთა, ჰნიშნავს მათდამი მცირე ჰატივის ცემას. როდესაც ჩვენ ვითხოვთ ცვლილებას, მაშინვე მიგვიძეკრენ თითხ ჩვენ მამა ჰაზათ სობრძესა და გამოცდილებასედ. მაგრამ რა არიან ეს ჭეშმარიტად ჩუნილიანი სიტყვები? იქნება უნდათ ამით გამოხატონ, რომ მამებსა შეილებსედ ბევრი იციან, რადგან იმათსე მეტი უცხოვნით? არა; ეს ძალიან მარტოვი ჭეშმარიტება აქ არაიყრს არა ჰნიშნავს. ჩვენ ჩასახუებულად, იგინი ჩვენ წინააღმდეგ მოუწოდებენ იმ ჰატივცემულ წინაპართ აზრდილებს, რომელნიც ორასი თუ სამასი წელიწადია, რაც საოვლავის მტურად განისვენებენ. მაგრამ ჰვობია ამჟამად ვიღაზარკოთ. თუ სობრძეს და გამოცდილებას არის საუოფი ცხოვრებისა და დროხი, მამ ძალიან ცხადია, რომ ეს ძვირ-ფასი თვისებანი კეთილნიან არა ჩვენ წინაპართ, არამედ ჩვენ, ვინაიდან ცხოვრებების სტენსედ უგანასკენელად ჩვენ გამოვეცხადდით, და ჩვენი საკუთარი გამოცდილება მიუძმეტთ მამა ჰაზათგან დამკვიდრებულ გამოცდილებასა. რადგან ჩვენ უფრო გამოვრეულები ვართ ქვეყნის ყმაწვილობასედ, ამას გამო უფროხნი, და უძველესნი ჩვენა ვართ, და ჰატივცემული მინისტრისაგან მოვიითხოვ ბოდიშს და ვიტყვი, რომ თუ უზირატესობას აძლევს

იმ განსრავსით, რომ მით დასთრგუნის აწმეობი დროს ლტოლვანი მამის გამოდის რომ სიერძისა და გამოუცდელობას, უაღრესობას აწერენ ვაჟვარდობასა და დაზიანებობას.

— უფოთოებს! უფოთოებს! ამოიკენეს ზღერაძე, აღსუნს რა სელნი სეტას. — ქვეყნის განქვის ზირველ დღეს შემდეგვე გაცუდად ვოკელი იფერი.

«განათი სიწმინდე და მათი შეკესებულობა — დიდ მშენიერნი სიტყვანი არიან, რომელთაც ახრად განსაკუთრებით ის აქვთ, რომ სხვაგვარად ახვეწის ბოროტ-მოქმედების უმსგავსოებას! თუ განათი გარეთა — უნდა დაცვან იგი; თუ ცუდია — უნდა გამოეხვედონ; ამას ამბობს სიბრძნე და გამოცდილებაც. სხვა ამას გარდა მხოლოდ იმისთვის ვარცა, რომ ბედსეირების მსუბუქი ჭკუა შექცეიან, ანუ შემწეობა მისცენ იმისთანა ხალხს, რომელნიც სხვისი სიბრძნეისა და უმანუკებისაგან სარგებლობას რჩებიან. განა შესაძლებელია, რომ უცვლელი განათები ქმნდეს იმ ხალხს, რომელიც სცნობურებს, ესე იგი იცვლება და მუდამ იხსნება? განა შესაძლებელია ხალხის მუდამ შეცვლა? როგორ? ჩვენ გვეჩუთუნის დედა-მისა, ჩვენ ვაწარმოებთ და ვამართებთ მის სიბრძნეს და, მაინც, არა გვაქვს უფლება ვსჯოთ იმ საქმეებს, რომელნიც ჩვენის კეთილ-დღეობისთვის მოითხოვებინ? მკვდანი უნდა უფლებდნენ ცოცხლებს? განათი იმ გაციებულ სელებს უნდა ექიროს, რომელიც ვეკლას, რასაც ვი შეკება — უსულა ქება სცვლის. აი ჩვენ სასიკემო მოხელეებს რას აწავლის სიბრძნე და გამოცდილება. მაგრამ გარეთ იქნება განსჯის ამ წმინდა განათების გამოხდის წელიწადი. განა ჩვენ მამებს ვი არ გამოუცვლიათ განათები, მერე რამდენი. სხანს უშვერი შვილები უფოთლან და თავიანთ მამების სამკვიდრებელი ფესქვეშ გაუთელიათ. ისიც ვი მართალია, რომ არც ჩვენმა შვილებმა გამოანისეს დიდი ხდობა თვის წახანართ შესახებ; ისინიც აგრეთვე ვადიერნი უფოთლან და თავისებურად უცნობრათ. არც ამას ვიკვნივლობ მე, რომ იმ კუთხეულ საუკუნეებში მეფე მინისტრებსაც ბევრი უფერიათ ქვეყნის გადბრუნებად, კერეთვე ისიც მსწამს, რომ თავის დროსად, ჩვენი შვილების დასასმობლად, საილაჟიდგან გამოუწოდებენ იმ ზირთ სიბრძნესა და გამოცდილებას, რომელთაც ესლ უკუნურებად და რეოლოგიის წესებად უწოდებენ.

ჩვენ სულ ამას გვეჩინებინ, რომ ვეკლას ვარი ხალხის შემოღება. საკვება და სიძიში, მაგრამ ვინც იმას იტყვის, რომ ვეკლას ახალი

ცუდას, ის ამით იმას აღვიარებს, რომ ყველა ძველი, რომელიც წინააღმდეგად მოქცევს, თავ-ღ-ზირველად ცუდი იყო; ამიტომ, რომ არც ერთი ნივთი არ იქნება ისეთი, რომელიც ოდესმე ახალი არა უფილიყო. ახსავი, წერა, წიგნთ-ბეჭვდა — ერთ დროს აგრეთვე საუკუნო ახალ შემოღებად მიანხდათ; ეს ადმინისტრაცია, რომელითაც ესლა მამულობა, აგრეთვე ვისიმე მოგონილი უნდა იყოს. თუ დღეს უბუნურებად ცნობილი სვალ სიბრძნეთ მიანხიათ, მამ ცუდი არ იქნებოდა, რომ საკვლები შეურაცხებით შექსებოდნენ იმას, ვინც მომავლისთვის მუშაობს.

«რაც შეეხება მინისტრებთანადი ჭ მათ კეთილ-მოქმედებათადმი მიჭვეულ შესხმას, რომელიც ვალდებულებით ეღებებათ სოღმე, მე დემოკრატია დამიფაროს იმ განზრახვისაგან, რომ დავარდვიო შემსხმელთ წმინდა დაწმუნება. ადმინისტრაციაში შეკვრუვებუელი არიან მთელი ნაციის კენიონი — მე მასეღ იტყვულება არა მქვს. სამოსელე მუნდირი აძლეკს კაცს ყველა ტლანტას ჭ ცოდნას — მე ამაში დაწმუნებუელი ვარ. ერთი შტატ გარდა მეოფი მწვალა არ იქნება ისეთი, რომ ბეჭითაი მტყდინეობის მავლითად არ იყოს; ყველა კანტელარიები უცოდველნი არიან, ჭ მინისტრები სომ რაღა თქმა უნდა, არც ერთს მათგანს არაოდეს არ მოუშქედებია რველის გარდამავალი საქმე, არც ერთი არ შემტდარა რადისმე. ამასე თვითონ ისინიც დაემოწმებინ, განა რომელსამკს მათგანს რადისმე უცენია თავი მტყუნად? მაგრამ ჩემ თავს სებას მივსცემ შევნიშნო, რომ ყოველი კანონი მიუნდობლობასეღ არის დამარბუელი; არც ერთი კანონი არ ემყარება მოქალაქეთ კეთილ-მოქმედებასეღ. რასაჭირთა კანონები ვასვკობის, მოტყუების ჭ ძალადობის წინააღმდეგ? განა ჩვენ ვვჭვს ის უფლება, რომ მქობდის მატობსებას ბრალი დავდოთ? რასაჭირთა სამსედრო კანონები, რომელნიც სოგი ერთ შემთხვევაში ბმსებენ სალდათის გრუბდურებას, ასე თვით თოფით დასვრეტასაც. ეს იმას არა ჭნიშნავს, რომ კაცი აღტყურებს იმის წინააღმდეგ, რაც ამ სოფელში ყველასე სავრძნობელი ჭ სთავილოა, ესე იგი სამსედრო მატობსებასე? მანც, კანონმა ყოყებას არ იცის, ჭ რადგან იგი ყველასთვის არის დაწესებუელი, ამის გამო ის არავისთვის შეურაცხ-ყოფას არ შეადგეს. თუ ის არ ემუჭრის ჩვენ კეთილ-მოქმედ მინისტრებს, ჩვენ მანც დაგვემს მესს, როდესაც, მოულოდნელი შემთხვევების გამო, მმართველობის თაფი შევიწხებით ჩვენ, ჭ არ მივეუბით ჩვენ ბრძენთ წინაშართ კვალ-

სა. ჩვენ ვიღებთ საზოგადო კანონს. თქვენ რა ხიმაწოდით ჰმარკებთ მასში შეურაცხებებს?

«იქნება სთქვამთ, რომ ბედს თქვენ ადგილზე დავეყენებინეთ მამის ჩვენი უფლების მატების ცუდასთვის ჩვენც ჩუმიდ ვიქნებოდით? მე ვი-
სწინეულობ ამ გვარ თქვენ სულ-გომელებსოჯედ, ღ აზრ თუ ვითხოვ თქ-
ვისგან ამ გვარს მისვკრძლს. უფლების განხრეკა არის საშუალება შეი-
კავოს იგი ღ, თუ საჭიროა იქნება, განსწორებს იგი. განა მმარ-
თებლობა იმ ზვავს მიემსგავსება, რომლის გვერდით კაცმა ჩუმიდ უნდა
გაიაროს, თუ არა ცოტადენი ხმურობაც დახრეკვს მას? აბა შექსე-
დეთ, რა ქვეყნები უიერო უბედურები არიან, რომელი ხალხი უიერო
ხშირად იტანჯება რეკოლეტიებისაგან—სწორედ ის, რომელთ შორის
სუფიქს უღრმესი ხიხუქე. კანის გონება ორთქლს მიემსგავსება. ზო-
მასე ზეკით შემხრავლი იგი მოახდეს დარღვევას გარნა, როდენც
ძლახ ჯეროვანი მატების ცუმა კლევს, მამის იმას ვეკლავიერი მაცხოვ-
რებისთი მომრამბაში მოჭყვს.

«ძვრამ ჩვენ გვეუბნებიან, რომ დღეს რომ ერთი ნამივი გადგუ-
დგათ, სვალ მეორეს მოგვთხოვენო. უკვლია, მომრამბა—სიცოცხ-
ლე არის; დღეს გავლილი გზა სვლის განაკლელ გზას ამოკლებს. გ-
თისილდით ღ სუ დავივირებთ, რომ ჩვენ გვიჩვენებს უცხო ქვეყნელთ
მიამკესაო». მითამ რა არის? განა უცხო-ქვეყნელი ვი არა გუბაძვენ
ჩვენ? განა თქვენ ეს მიბაძვა სრულებით ვეროვანად არ მიგანნიათ?
ქვეყანა—ვრცელი ბზარია, იდეებით ვაჭრობა შეადგენს საზოგადო ხი-
დიდრეს, შესდუედვს ღ განაწირება ჰბადებენ მხოლოდ საზოგადო ხი-
ლარბეს! რამდენიც ჩვენ ვასლოვდებით ერთმანერთს, მით უიერო სუ-
სტდებთან ცრუ აზრები ღ უძისეხო კითილის-უსურველობა. აურიეთ
ერთმანერთში ხალხი, შეკავშირეთ იგინი ურთი-ერთან, იდეებით, დაწესე-
ბებით ღ ინტერესებით, ღ მამის იგინი მსწრაფლავ ჰხცნობენ, რომ
ერთ სახლობას ეკუთვნიან, მამი არიან ღ ცხადად ჰგომნობენ ერთმ-
ანერთის მოხვეჭის საჭიროებასა.

«რა საჭიროა გამოცვლა? გვეუბნებიან ჩვენი წინააღმდეგები. ჩვე-
ნიოვის ესრეც კარგიაო.—ვინ ამბობს ამას? მინისტრები. მართლაც ღ
იმათი ზოლიტივა ძლახიან უბრლოა. თუ ხალხი ცვლილებებს ითხოვს
ეს იმას ჰნიშნავს, რომ ომპოზიციის ჰრეკს მათ. ომპოზიციის დათმობა
არ უნდა. თუ ხალხი ჩუმიდ არის გაკეთება არ არის საჭირო. არავინ

ჭეოთენ სელს კაცობრიობის მდგომარეობის გაუგებრებას, როდესაც კეთილ-გადრეკილებს, შეურაცხ-ყოფას, განდევნის ყოველ-გვარ უსამართლო-ებს, ყოველ-გვარ შეცდომილებას და ყოველ-გვარ უსამართლობას. მე ისე ბედნიერი ვარ, რომ არა მწამს ეს თქონ საუგუნე, რომელსაც ჩვენ შორ — მუობადმი გვიჭადანს. ჩემთვის განიერი თავისუფლება ეთანასწო-რება სიმერას და უტოპიას. მე ის ანხად შემსვედროა, და ისტორიაც გვიმტყიცებს, რომ როდესაც მძარტველობა ღაპარაკს და მოქმედებას უშლის ხელს, მაშინ იმას უნდა ის უფლება დაისაკუთროს, რომლის ძალით მას-უნის უგებლად იქმნ ბოროტს თავისი სურვილის მებო.

ამ გრძელი სიტყვის წარმოთქმის დროს, ბარონ ჰელფარს თავ-ზე სელეები დაეწო და ისე ძლიან ოხრავდა, რომ თითქმის ყველა ამოხსურით ას წელავანი მუნის სე უნდოდა წაქცევა, და მასთანვე ბუღბუღებდა: ს ა ს ა რ ე ლ ი ა ! ს ა მ ა გ ლ ო ბ ა ა ! ს ა ს ი ო ლ ა რ ი ა ! ტუშ-ატუ თვით დამშვიდებული და უგრძობელი ხსნით, დაუსვენებლივ აწერდა სელს. სუმუელი სკვირკული გაცრებით უგებდა ვურს. ზიბო-რნი რომ მორჩა, ახალ გაზრდა კოროლმა უთხრა მას:

— უფალო კავალერო! გმადლობთ ჭკუის სწავლებისათვის. თქვენ ძლიან მსხვილ-განივრულად მიხვეწეთ, რომ მე ვარ ბოკოვი და არა-ფერი არ ვიცი. თქვენი ზირკული სიტყვა ძლიან განივრულ სიტყვად მქვება; თქვენი შორე სიტყვა, ზირკულის დამრკვევი, დაკურებით და სხ-ბუთებით იმსე ნაკლები არ არის. მაგრამ მათგანი რომელი ამოებს მართლად?

— არც ერთი, სელმწიფეო, სისარულით მიუგო ზიბორნმა. ჩვენი ძმა ორტორი დროს დასედეით ცდილობს მხოლოდ გარეგნული სი-ძარტლე მისტეს სეგანს. ჩვენ სიძარტლესთან რა სელი ვაჭებს, თუ გინდ ვსთქვათ გიდეტ, რომ ის არსებს ქვეყანასედე? დღეს ჩვენ კერძობითს სასოგადოს დაუზირდაზირებთ — ხვალ გი სასოგადოს დაუზირდაზირებთ კერძობითსა. სასოგადო წუობიდან გამორტისვა ჩვენ იმ საშავლებას ვაძლევს, რომ წესი გადავაბოუნოთ, ხოლო წესიც იმას შეგვაძლებინე-ბს, რომ გამოორტისვას ვწინახაძმდეგოთ. რაკი ერთსელ სმის მოკრება ჩვენ სასარგებლოდ გათავდა — საქმე მოკებულია, ჩვენთვისც მხოლოდ ის არის საჭირო. ჭაღაღები გარემოების მისედეით იცვლებიან.

— მაინც, სთქვა სუმუელმა და თან სხვის უსინდისობასედე წი-ლდებულად: — მაინც გქმნებათ თქვენ საკუთარი ახრი ნივთებზე.

— არა, მე არა ვითარე ახრი არა მქნს, მიუგო ზიბორნმა. მე ვარ მმართველობის ადვოკატი, მის სხსარგებლოდ ვლანარჩეობ და საქმესაც ვიკებ სოლმე. კარგა მიძევს საქმე თუ არა, ამახედ მმართველნი ზიბორნი უნდა წარუხანგდნენ, სოლო მე აქ მოგებს არა მრჩებარა.

— ის მანც ამისხებით, რანაირად არის ეს, რომ ორივე ეს სიტყვა ცალკე აღებული განივრული და დამარწმუნებელია.

— თქვენ დიდებულებას ზნებაც გაიგოს სანიდულო, მსიარულად სთქვა ზიბორნმა. — თქვენ ეს რომ გაიგოთ ჩვენ მსშენ გლასნობა მოგვინდებს. რაც გასდეს, გასდეს! სულ ორი სიტყვით განცობებთ, სედმწიფო, ლანარჩევის მეცნიერებს. ამ სწოვად სენტენციების *) მშეიერიება იმაში შესდგება, რომ ისინი ზნატავენ ქვეყნისხვით ძველ და შარგზებსხვით გათელილს ჭემმარტებებს. ნაკლულებსხვით ეს აქვთ: ისინი ისე განივრები არიან, რომ ვეკლად გაძვრება იმათში, და ამასთან არაიერის დამტკიცება არ შეუძლიანთ. გინდ მიიღეთ ორივე ჩემი სიტყვა, გინდ უგუ აზდეთ — მანც თქვენ აღვას დარჩებით. ჩვენ მამათ სიბრძნე მატვის-ცემის დირსია; ამ დროების ახრებს და მოთხრეხილებასხვც აგრეთვე სიძნობლე აქვთ, სლად საქმე მსოლოდ ამაშია, თუ წარმოდგენილი განიხი რას აუქმებს — ჩვენ მამათ სიბრძნეს, თუ მათს უგუწურობას, და რას შეძწიობს — სამდნილ მოთხრეხილებას, თუ გრძობითს ნდომას. აი სწორედ ამ სჯასს სცდების სოლმე ორივენი — მინისტრებიც და ომპოსიციაც. ერთი აღმოსავლეთისკენ გაჭკრავს სოლმე, მეორევი დასავლეთისკენ გაუტეკს. ორივე მხარე, თითქო გავრბრებულანო, და რამდენიც ვი შეუძლიანთ შორს მიდიან თავიანთ სჯასსე. მაგრამ სხვებრც არ შეიძლება. განხების რიგანად გასწვისათვის, სეჭიროა ფაქტების მოგროვება, კარგა მცოდნეებთან რეკვა, სხვარიში, გამორიცხვა, აწონ-დაწონა, მაგრამ მამინ განა შესძლებელიდაა, რომ ყოველთვის გაკმარლდეთ! მამინ უთვლებს გამოცდილ სლსთან გადავიდოდა და ადვოკატებსც სოლო მოგველებოდა.

— როგორ გგონიათ, დიდი უბედურება იქნებოდა ეგ? ჭკითს სუქმულმა.

— ახა, რასაკვირველია! სიცილით მიუგო ზიბორნმა. — ცნობაში უნდა მიიღოთ, სედმწიფო, რომ ჩვენ ჩვენი ყლუროვანი ქადვებით ვსიბლავთ იმ კეთილ სლსს, რომელნიც აღტაცებაში არიან, რომ იმათი

*) სსსამროლოას გადაწვეტილება. 2) მოძღვრებითი, მდიდარი ახრი.

ძიძების სიმღერები ჭ იმათი სოფლის სიტყვების მხალეები ირანცხებიან აქ სასუღმწიგო სიბრძნის წესებად. ამაყობენ იმითი, რომ სუფუოკუ-ლი ფერი იცინან, თუძცა კი არაფერი უსწავლიათ, ჭ ეთაყვანებთან თავის საკუთარს ნეტარ უძცრებეს ჭ თავის საკუთარს დიდ მშენიერს საძა-გლოხსან. რა საჭიროა რომ დავაფთხოთ ეს უძანგო სისარული? ჩვენც იმითი ვსარგებლობთ. როდესაც საღსის ტარება ჭ გამგებოა სიტყვა-ბით შეიძლება, რასაჭიროა რომ იმათ განათლებასედ არ შევიწყოთოთ თავი? რა საჭიროა რომ იმათ დასაფთხოლობად ჭ გადასარეკლად არ ვაჩ-კნოთ მათ ახალი ჭკუძმარიტუბები? მე თქვემ მთელ ჭკუყანს სამ სი-ტყვასი წარმოგიდგენთ: მთელი ჭკუყანა არის მატყუარანი, მოტყუებულ-ნი ჭ მესაყვირენი; მოტყუებულთ მსოლოდ ისა სურსთ, რომ იმათ მათი შეცდომილება არა ვინ შეურყიოს; მატყუარანი მსოლოდ იმასა სცდი-ლობენ, რომ თავსე სელი უხვან მოტყუებულებს; მესაყვირებძაც მსი-არულად უერან თავიანთი საყვირი!

— მაშ; სთქვა აღელვებულის სმით სუმბუღძა: — მაშ მჭკერ-მეტ-ყველება თუ უძაქისი საყვირის სმა არან, ჭ მასკედან საკლები — ოინ-ბასების კმძკობა, მაშ თქვენ არ გეძინანთ, რომ თავის დროსედ სა-ღსი შეიგნეს თქვენს საიდუძლოებს ჭ ყველა რიტორებს შარლატნი-ბად შეკრანცხანთ?

— მაშინ, სთქვა ზიბორნძა: — დოყლანძინი დოყლანძინობან თავს დაანებენ. როდესაც კანის სისულელე შეძცირდება, მაშინ ჭკუყანაც დიდსანს აღარ იარსებს. იმ დროძდის კი დამშვიდებით გვეძინება ჩვენ ჭ სრული ჩვენი კმაყოფილებისთვის ვინცოვრებთ.

ამ დროს სათათბირო დაწაზში შეკიდა დაწაზ-ბატონი ჭ მო-ასხენა, რომ კოროლეკა სთხოვდა თავის უაკვუსტესო შეიღს საღამოს დღესანწაულში მობრძანებასა. კოროლი წავიდა. იმან თან გაჭყვა ტუშ-ატუ, რომელსაც უკან ოთსი მსასური მინდკედა უსარმზარი ქაღალ-დის გროვებით დატვირთული. ეს ქაღალდები ზოგი სელ-მოწერილი იყო, ზოგი კი სელ-მოუწერილი.

სათათბიროში ორნიღა დაწხენ: ზიბორნი ჭ ბარონი; ბარონი გა-უცხარდა ზიბორნს.

— უბედურო! შეჭყვირა ბარონძა: — როგორ შეკიდიანთ თქვენ, რომ კერე ბაროტად იმარებთ განგების ნიჭთა! ნუ თუ არა გრცხუ-ნიანთ?...

— ბარონო, გააწვევით ადვოკატმა: ოქროს სოსონში საუკეთესო სადილო შეუკეთე მე—თავი-ღ-თავი საჭმელები იქნება, ღვი-ნოც ძალიან ძველი. მე იმედი მაქვს, ზატევს მადიანებთ ღ ერთს საათს მანც გაატარებთ ჩემთან.

— დიან, მე წამოგვებით, მრუმე შვილო, ამოხსნით მიუგო ზღერასძმა;—მაგრამ იმისთვის წამოვალ, რომ გიქადაგოთ ღ სწორე გზასე მოგაქციოთ. ჩემი ხნის კაცი აღარ მისდევს ამ სოფლის სისა-რულის ამოუას. მანც ესლა ვკვლავიერე გადაგვარდა.

— იქნება ოსტრიადიც? გვარგობით ჰკითხს ზიბონმა.

— ვკვლავე უწინ ოსტრიადი, მიუგო ბარონმა. — ესლა იხინი სულ აღარ არიან იმ გემოსი, რა გემოც ჩემ ემწვილობისას ჰქონ-დათ.

— დაბურდენ, სთქვა ზიბონმა წრიველი დაუდევრელობით.

— მხოლოდ ერთი რამ არ დაბურებულა ჯერ, მშენებარებით შეჰყვირა ბარონმა:—ეს ადვოკატების უსვინიდისობაა. გაფთხილდით, უფ-ადვოკატო, რომ ენა როგორმე არ მოიკვნიტოთ. თუ ეც ცოდვა და-გეძარტათ როგორმე—თქენი სიკვდილი ადვილი იქნება მათ.

— გარგი, გამარა, შეიკავეთ თქენი წმინდა მრისხანება, სთქვა ზი-ბონმა სიცილით:—თქვენ სომ იცით, თუშტა ჩვენ სმირად ვეფთავთ, მანც არაოდეს არ ვივინებთ. ერთი მითხარით საიდუმლოდ, გორო-ლის შესახებ რა აზრის ხართ? მე ჩინებული აზრი შევადგინე მასედ. ჭსე-დავდით თქვენ, როგორ ამოქნარება, როდესაც ტუშ-ა-ტუშ მიაყარა იმს თავის ქალადის ოსეუმეი? ეს აჩვენებს მის ბედნიერს ტემპე-რამენტს. მე იმედი მაქვს, რომ ეს კეთილი ჭაბუკი თავის მამასავით წარმეცი იქნება ღ თავის წარჩინებული დედასავით მარტივი. დიან, დოყლავიებს კვლად მსიარული დღეები დაუდგება ღ იმედა, რომ ჩვენ საძიფოას ბოლო ჯერ გვიან მოვლება.

თათბირიდან სუმბული დიდ მშენიერ მეჯლიშში წავიდა. ვკვლა ჭალები ცდილობდენ თავი მოეწონებინათ გოროლისთვის. მაგრამ ამს ვკვლავე უმეტესად მშენიერი თამარისი მოეწონა, ტუშ-ა-ტუშ ასული. მეჯლისს შემდეგ იმან გათენებისას დაიძინა ღ სიზმარში ხსა ვითომც ის ღ მისი მომსილავი თამარისი ერთ ტყეში ხადირობდენ. ვითომც

თვითონ მხარულად იყო ჭ მსკენიერც მას უღიმოდა ჭ აძლევდა სკეს.... ამ დროს უეტრიც იმას ცხენის ფეხებს ქვეშ ერთი ხადაგელი ძაღლი გომის უვარდება, ცხენი იბარძიკებს, სუშული იმის თავსე გადადის ყირამლა ჭ მამის იღვიძებს ის თავის ოთასში გომის ხსით. ვაროლი ხარკში იყურება, მაგრამ თავის-თავს ველარ ხცნობს. იმის უნდა, რომ დიუვიარის, მაგრამ ყვარლის მაგივრად ყუვას იწობს.

«ღაბოულეს ახალს თვალთ-მაქცურ შლანარში» ბუკვდის დროს მოხდა რამდენიმე ვაროკეტუის შეცდომილება, რომლის გასწორება საჭირო არის წაკითხვამდის. ამ შეცდომილებების უმთავრესნი არიან შემდეგნი:

გვერდი:	სტრიქონი:	დაბეჭდილია:	უნდა იყოს:
5	1 სკვიდამ.	მინება	გონება
—	2 — —	ჯახსედ	ხახსედ
—	3 — —	დაუცნომელი	დაუცნომელი
—	14 ქკვიდამ.	ბატონი-ყენი- ტი-ჭლეურარი	ბარონი-ყერონი- ტი-ჭლეურარი
—	6 — —	ვიდდოებს	ვიდდოები
—	5 — —	ხსელმწიფოს	ხსელმწიფოს
6	17 სკვიდამ.	ხიმართლეთ	ხიმართლით
—	3 ქკვიდამ.	შოლოდ	შოლოდ
—	4 — —	ლაქლს	ლაქს
7	4 სკვიდამ	ორ	ოთს
—	9 — —	თავით	თვით
8	16 ქკვიდამ.	ქსე	ქს
—	15 — —	ლექსიკონეში ახვენებს	ლექსიკონეში ახვენებს.
9	6 სკვიდამ.	სის გაკმენდის	სის გაკმენდილმა
—	8 — —	ცხარის	ცხადის
—	9 ქკვიდამ.	დედა	დე-ლა

—	7 ლ 6	— —	ითქვამს	ითქვას
10	15	ქვევადამ.	მოძულეუელი	მოძულეუელი
11	7	— —	ითთქმის	ითთქმის
13	12	— —	ღ ზკენს ერთგულს	ზკენს ერთგულს
14	7	ზევევადამ.	ფელახინსა	ფელახინსა
15	7	— —	არს წმინდისა	წმინდისა
15	5	ქვევადამ.	მანწესება	განწესება
17	4 ლ 5	ზევევადამ.	კარგი ქეისათვის.	კიორკიკებისათვის.
18	5	ქვევადამ.	მოუნდა	უნდა
19	9	— —	შევიდა	შევიდა
—	18	ზევევადამ.	ყარღანი	ყარღანი
—	1	ქვევადამ.	ყარღანი	ყარღანი
24	7	ზევევადამ.	მინისტრები	მინისტრები
—	10	ქვევადამ.	რომელსაც	რომელიც
25	1	— —	მოგსუდევა	მოგსუდევა
27	14	— —	მასში	მასში
28	6	— —	ცხოვრების	ცხოვრების
30	4	ზევევადამ.	ახაბი	ახაბი
—	10	— —	ეღვნებათ	ეღვნებათ
—	12	— —	დაწმუნება	დაწმუნება
—	—	— —	არის	არის
—	14	— —	ტალანტას	ტალანტას
—	18	— —	სჯული	სჯული
31	1	ქვევადამ.	არის	არის, არაფრის
32	1	ზევევადამ.	სტევა	სტევა რა
—	22	— —	რამდენიც	რამდენიც
33	2	— —	კეთილ-გადრევი- ლებს	კეთილ-მიდრევი- ლებს
—	4	— —	ოქრო	ოქროს
34	9	ქვევადამ.	მამინ	მამინ
35	10	— —	უაკვებსტეს	უაკვებსტეს
36	2	ზევევადამ.	სადილო	სადილი
—	10	ქვევადამ.	ოზემები	ოზემები

